BIBLIOTECA DE ISTORIE CONTEMPORANĂ a ROMÂNIEI

BICR

MISIUNE DIFICILĂ

C.V.R. Schuyler

Editura Enciclopedică

Notă corectură

Numărul NOTEI de subsol este cu font ROZ BOLD. Notele de subsol nu sunt puse la locul lor în subsol, ci la sfârşitul documentului. Trebuie puse cu INSERT FOOTNOTE. În rest, documentul a fost revizuit cu originalul pdf, şi poate fi considerat ca v.1.0.

C.V.R. Schuyler
MISIUNE DIFICILĂ

JURNAL
(28 ianuarie 1945 – 20 septembrie 1946)

Coordonatorul colecţiei „Biblioteca de istorie contemporană a României”.
GEORGE G. POTRA

ISBN: 973 – 45 – 0176 – 3

Cuvânt înainte de general de corp de armată DUMITRU CIOFLINĂ
Ediţie îngrijită de lt. col. ALEXANDRU OŞCA şi lt. col. MIRCEA CHIRIŢOIU
Autorii notelor:
Lt. col. EFTIMIE ARDELEANU, lt. col. Mircea CHIRIŢOIU, lt. col. ALEXANDRU OŞCA şi mr. VASILE POPA

Traducere:
SORANA GEORGESCU-GORJAN ŞI ALINA PETRICEL

EDITURA ENCICLOPEDICĂ
Bucureşti, 1997

Redactor: GEORGE G. POTRA
Coperta: SIMONA DUMITRESCU

Cuvânt către cititori

În ultimii doi ani, tot mai mulţi istorici şi cercetători străini, de maximă probitate ştiinţifică şi seriozitate, solicită accesul în arhivele militare române, din dorinţa de a-şi completa informaţiile şi cunoştinţele – altfel foarte solide şi extrem de precise – pe care le au în legătură cu fenomenele petrecute în spaţiul central european şi în cel balcanic după marea răsturnare a situaţiei pe fronturile din Estul şi Vestul Europei din vara anului 1944.

În general, impresiile lor în legătură cu valoarea documentelor din arhivele militare române şi, implicit, cu acţiunea militară a românilor, în special pe teatrele de operaţii din al doilea război mondial, sunt extrem de interesante şi demne de reţinut, inclusiv de către specialiştii români din domeniu, cu atât mai mult cu cât ele vin din partea unor observatori neutri, avizaţi, care au capacitatea de a compara, liberi de orice prejudecăţi, evoluţii complexe şi contradictorii ale unor situaţii des schimbătoare şi multiplu condiţionate.

Evoc cu plăcere în acest context impresia pe care mi-a făcut-o remarcabilul domn Eduard Mark, cercetător militar american, foarte bun cunoscător al istoriei românilor dintre Armistiţiu (12 septembrie 1944) şi Tratatul de pace (10 februarie 1947), care mi-a expus limpede şi sincer motivaţia interesului domniei-sale pentru ţara noastră, precum şi satisfacţia pe care a resimţit-o pentru şansa de a cunoaşte pe viu oameni şi locuri ce, până acum, i s-au relevat doar prin documente.

Înflăcărarea cu greu stăpânită din vocea sa, atunci când evoca întâmplări şi personalităţi româneşti ale timpului, m-au convins că am în faţă nu numai un istoric

care stăpâneşte mijloacele specifice unui demers ştiinţific autentic, ci şi un bun prieten al românilor, interesat în egală măsură de trecutul şi prezentul lor.

Pentru mine este îmbucurător să constat că România interesează comunitatea mondială, inclusiv prin trecutul ei militar, pentru că orice studiu referitor la Centrul Europei şi zona Balcanilor nu poate fi complet fără considerarea specificului românesc.

Când domnul Eduard Mark ne-a vorbit despre existenţa Jurnalului generalului Schuyler, am realizat importanţa acestui document pentru istoriografia românească, fără să-mi fac speranţe că ar putea fi atât de repede pus la dispoziţia noastră. Acest lucru a fost însă posibil prin amabilitatea sa deosebită. Gestul său îmi oferă un motiv în plus pentru a-i mulţumi sincer.

Nu-mi propun să recomand cititorilor lectura acestui Jurnal pentru simplul motiv că, fiind extraordinar de interesant, el nu mai are nevoie de nicio recomandare.

Am convingerea că acesta va aduce suficiente clarificări în abordările specifice perioadei şi va lumina întâmplări care, până de curând, nu puteau fi cunoscute şi înţelese în adevărata lor desfăşurare.

General de corp de armată, DUMITRU CIOFLINĂ

La data de 7 iulie, când am avut plăcerea să vorbesc cu dvs., am promis că o să trimit Arhivelor Ministerului Apărării o copie a *Jurnalului* pe care generalul Cortlandt Van R. Schuyler l-a ţinut când a fost delegatul american în Comisia Aliată de Control în România la sfârşitul celui de-al doilea război mondial. Nu eram sigur atunci când anume va dona familia generalului Schuyler *Jurnalul* Bibliotecii

Congresului. Fiica generalului Schuyler a donat *Jurnalul* Bibliotecii Congresului în luna august. Îmi face plăcere să vă trimit această copie ca semn de mulţumire pentru amabilitatea dvs. şi ajutorul foarte calificat al colonelului Oşca şi maiorului Chiriţoiu.

Jurnalul generalului Schuyler este un document de o mare importanţă istorică. După cunoştinţele mele, niciun alt participant la tragicele evenimente din 1944 – 1947 nu a lăsat o descriere amănunţită aşa a ceea ce el a văzut. Dar pentru mine, ceea ce este cel mai impresionant în legătură cu acest *Jurnal* este claritatea cu care generalul Schuyler a înţeles evenimentele. Prin formaţie şi experienţă, generalul a fost un soldat şi nu un diplomat. Dar eu am înţeles că publicarea Jurnalului generalului Schuyler ar putea să fie un proiect interesant pentru istoricii Armatei române. Publicarea *Jurnalului* în ţara dvs. ar contribui la cunoaşterea propriei istorii de către poporul român şi la memoria generalului Schuyler, unul dintre cei mai buni prieteni ai României.

Vă rog să adresaţi urările mele de bine colonelului Oşca şi maiorului Chiriţoiu.

Cu respect şi mulţumiri.

Al dumneavoastră, EDUARD MARK

Generalul de corp de armată C.V.R. Schuyler – notă biografică – Cortlandt Van Rensselaer Schuyler s-a născut la 22 decembrie 1900, la Arlington, în New Jersey. A urmat cursurile liceului Columbia din South Orange, New Jersey, iar în toamna anului 1918 a fost primit în Academia Militară a SUA. În luna noiembrie a aceluiaşi an a intrat într-o clasă specială. A absolvit Academia în anul 1922, al

unsprezecelea din 102 studenţi. În ultimul an de Academie a devenit căpitan cadet. La absolvire, a fost avansat la gradul de locotenent în Corpul Artileriei de Coastă. Şi-a perfecţionat pregătirea de specialitate în cadrul Şcolii de Artilerie de Coastă din Fort Monroe (1935 – 1936) şi în calitate de cursant al Colegiului de Comandă şi Stat Major din Fort Leavenworth (1936 – 1937).

Primul post al locotenentului Schuyler a fost la batalionul de artilerie antiaeriană 61, fiind repartizat la Fortul Monroe Virginia, prima unitate de artilerie antiaeriană existentă în armata SUA la acea vreme. Acest post a marcat începutul unei cariere de 20 de ani ca ofiţer de artilerie antiaeriană, întreruptă de numirea pentru 4 ani ca profesor preparator la West Point, în domeniul matematicii, precum şi de sarcinile didactice de la Fort Monroe şi Leavenworth. În 1939, ca membru al Secţiei de artilerie antiaeriană din cadrul Consiliului Artileriei de Coastă, a participat activ la fabricarea primei mitraliere antiaeriene multiple acţionate mecanic. Pentru activitatea în acest domeniu, a primit Legiunea de Merit.

În timpul atacului de la Pearl Harbor, maiorul Schuyler lucra la Biroul înzestrare din artileria antiaeriană, condus de generalul Joseph A. Green. În 1942, când generalul Green a fost numit şeful Comandamentului artileriei antiaeriene a SUA, Schuyler a intrat în statul său major dislocat la Richmond, Virginia. În 1943 a fost numit şef de stat major, la acelaşi eşalon, cu gradul provizoriu de general de brigadă. Comandamentul artileriei antiaeriene a SUA avea misiunea de a organiza şi instrui toate unităţile de artilerie antiaeriană ale armatei americane aflate într-un proces de dezvoltare rapidă. Avea în subordine 8 centre

mari de pregătire, răspândite din California până în Massachusetts.

Generalul Schuyler s-a familiarizat cu modul de administrare şi dirijare a operaţiilor unui mare comandament, experienţă foarte valoroasă mai târziu. Timp de trei ani însă el nu a fost numit într-o funcţie din teatrul activ al operaţiunilor. De abia la mijlocul anului 1944, când Aliaţii obţinuseră de fapt supremaţia aeriană şi aveau nevoie de întăriri antiaeriene, i s-au încredinţat funcţii în străinătate.

Astfel, în toamna anului 1944, generalul Schuyler a păşit într-o nouă fază a carierei sale. A părăsit prima sa dragoste, artileria antiaeriană, şi a început să lucreze în domeniul strategiei, activităţilor politico-militare şi al relaţiilor internaţionale. În noiembrie 1944, a fost trimis la Bucureşti, ca reprezentat al SUA în Comisia Aliată de Control, creată de guvernele celor trei state aliate, interesate în supravegherea aplicării condiţiilor Convenţiei de Armistiţiu cu România. În această funcţie, generalul Schuyler a putut constata nemijlocit metodele brutale folosite de sovietici în campania lor de a înlătura ultimele rămăşiţe ale libertăţii în acest nefericit stat satelit al loro campanie care includea lichidarea liderilor naţionali ai României, menţinerea haosului în economie şi, în sfârşit, instaurarea unui regim comunist. Chiar dacă, potrivit Armistiţiului, el şi colegii săi britanici nu erau autorizaţi să intervină în acest proces, generalul Schuyler şi membrii Misiunii sale restrânse au insistat asupra respectării dreptului lor de a călători liberi prin ţară şi, astfel, au putut trimite în permanenţă rapoarte la Washington asupra acestor evenimente tragice. Aceste rapoarte au

contribuit la informarea Washingtonului asupra modelului general de presiuni sovietice, aplicat mai întâi în România, apoi, în mod identic, în celelalte state satelite din Europa de Est.

În 1947, generalul Schuyler a revenit la Washington în calitate de şef al Grupului de Planificare Politică din OPD. A participat activ la elaborarea conceptului referitor la o alianţă Nord-Atlantică şi a contribuit la întocmirea documentelor privind politica sa de bază. A luat parte la discuţiile şi lucrările comitetului, care au culminat, în 1949, cu înfiinţarea NATO şi, în 1950, cu numirea generalului Eisenhower în calitate de comandant suprem al tuturor forţelor NATO din Europa. La începutul anului 1951, când generalul Eisenhower şi şeful statului său major, generalul Gruenther, au sosit la Paris şi au început organizarea noului Cartier General SHAPE, Schuyler, avansat la gradul de general-maior, a însoţit grupul în calitate de asistent special al generalului Gruenther.

În 1953, Schuyler a primit comanda unei divizii în Germania. Şase luni mai târziu, generalul Gruenther, care fusese numit comandant suprem, l-a rechemat pe generalul Schuyler la SHAPE, pentru a-i încredinţa funcţia de şef de stat major. În acelaşi timp, Schuyler a fost avansat la gradul de general de divizie. După pensionarea generalului Gruenther, în 1956, generalul Schuyler a primit gradul de general de corp de armată şi a continuat să ocupe funcţia de şef de stat major, subordonat noului comandant suprem, generalul Lauris Norstad. Generalul Schuyler a fost trecut în rezervă, la cerere, la 1 noiembrie 1959. Şi-a petrecut opt, din ultimii opt ani şi jumătate de serviciu, la SHAPE, din care şase ca şef de stat major.

Generalul Schuyler considera anii de serviciu petrecuţi la NATO drept cei mai interesanţi şi utili din cariera sa. A urmărit evoluţia Alianţei din faza de planificare până la transformarea ei într-o organizaţie puternică, eficientă, menită să facă faţă expansiunii comunismului, care, la sfârşitul anilor ’40, ameninţa să cuprindă întreaga Europă. A remarcat adeseori că nimic nu-l făcea mai mândru decât faptul că a jucat, şi el, un mic rol în această mare realizare.

Pentru meritele sale, i s-au conferit numeroase ordine şi medalii între care Medalia pentru Servicii Deosebite, Legiunea de Merit, Legiunea de Onoare a Franţei în grad de Comandor.

În noiembrie 1959, generalul Schuyler s-a alăturat echipei guvernatorului statului New York, Nelson Rockefeller. În octombrie 1960 a fost numit comisar de stat al serviciilor generale, funcţie pe care a îndeplinit-o până la pensionare, în ianuarie 1971. În perioada 1963 – 1969 a fost şi preşedinte al Comisiei Apărării Civile de Stat.

S-a stins din viaţă la 4 decembrie 1993.

JURNAL

Începând de astăzi mi-am propus să notez zilnic întâmplările mai importante care-mi sunt aduse la cunoştinţă şi care, după părerea mea la timpul respectiv, ar putea avea vreo legătură cu evoluţii ulterioare şi deci ar trebui consemnate ca posibile viitoare surse.

Din păcate, nu am început *Jurnalul* **1** chiar din prima zi o a venirii mele în România. Totuşi, sunt de părere că cele mai importante fapte din primele două luni pot fi reconstituite în linii mari prin atenta examinare a dosarelor serviciului secret de la statul major.

C.V.R. SCHUYLER General de brigadă,

Armata Statelor Unite 28 ianuarie 1945

28 Ianuarie 1945

Generalul maior Key a plecat azi-dimineaţă cu avionul, după ce a primit sâmbătă seara autorizaţia de a vizita Sofia. Generalul Key a fost numit şef al reprezentanţei Statelor Unite în Comisia Aliată de Control în Ungaria. El a făcut o vizită de câteva zile în România, pentru a se familiariza cu metodele şi procedeele instituite aici. La plecare, el şi-a exprimat părerea că organizaţia noastră funcţionează bine şi eficient şi că, în general, acţionăm conform celor dorite de Departamentul de Război.

După-amiază am discutat cu dl Berry mai multe probleme importante şi actuale. Una dintre acestea este problema Basarabiei. I-am spus domnului Berry că socotesc că poate nu am furnizat o imagine reală şi completă a situaţiei şi că propun să fie reexaminată

întreaga problemă şi ca Departamentul de Război să fie pus la curent cu toate detaliile posibile. El a fost de acord că acest lucru ar fi de dorit şi s-a oferit să pună la dispoziţie toate rapoartele pe care le deţine asupra problemei. Am mai discutat şi despre o posibilă criză de guvern. Dl Berry a fost de părere că mulţi români se aşteaptă la această criză în viitorul apropiat, dar că nu era încă deloc, un fapt cert.

La invitaţia ministrului Muncii **2**, am participat seara la o recepţie dată de guvern în onoarea liderilor sindicatelor muncitoreşti, întruniţi la Bucureşti în ultimele zile. Au fost de faţă primul-ministru **3**, ministrul de Război **4** şi majoritatea celorlalţi membri ai cabinetului. Am discutat cu câţiva comunişti şi socialişti şi, mai mulţi erau de părere că, în următoarele zile, va avea loc o criză de guvern care ar aduce la putere Frontul Naţional Democratic **5.** Am stat de vorbă cu dr. Groza, vice prim-ministru. Mi-a spus că regretă că nu avusese încă prilejul să discute cu mine în detaliu situaţia. I-am răspuns că şi eu aş dori să avem o astfel de ocazie şi că, dacă şi-ar putea face timp, i-aş trimite un ofiţer pentru a stabili data precisă a unei întâlniri în zilele următoare. La recepţie erau prezenţi şi câţiva generali ruşi, ca şi reprezentanţi ai sindicatelor partidului comunist rus veniţi pentru această ocazie de la Moscova. Generalul Vinogradov era bolnav, dar Comisia Aliată de Control **6** era reprezentată de amiralul Bogdenko. Singurul ofiţer britanic prezent a fost maiorul Porter, din partea Comisiei Aliate de Control (britanice). Atât oficialităţile din partea guvernului român, cât şi liderii partidelor politice au apreciat în mod deosebit

prezenţa mea.

Delegaţia moscovită venită la întrunirea sindicatelor este cazată la doar două case depărtare de locuinţa mea. În faţa casei se lăfăie steaguri şi embleme. De două nopţi au loc petreceri până la ziuă, cu multe cântece şi voie bună.

29 ianuarie 1945

Azi-dimineaţă m-au contactat conducătorii „Apărării Patriotice” **7**, organizaţie cu orientare clar comunistă, dar care, a desfăşurat, totuşi, o activitate deosebită de ajutorare printre soldaţi, muncitori şi ţărani. Aceşti oameni organizează un fel de expoziţie luna viitoare la Bucureşti, cu scopul de a strânge noi fonduri pentru ajutoare şi au nevoie de sprijinul meu în a le procura unul sau două filme, afişe americane şi alte materiale de propagandă, precizând contribuţia noastră la efortul de război, precum şi câteva mostre de mărfuri americane. Le-am spus că, deşi apreciez treaba bună pe care o face organizaţia lor, nu aş putea acorda oficial asistenţă unei organizaţii de acest tip, până ce nu este autorizată mai întâi de către guvernul român şi că, dacă ar obţine o astfel de autorizare, aş cere imediat prin radio în Italia, materialele ce le-ar putea fi puse la dispoziţie.

Azi-dimineaţă am expediat prin telegraf noua platformă a Frontului Naţional Democratic, format în special din socialişti, din comunişti şi din noul Front al Plugarilor **8**. Această platformă prezintă o orientare diferită faţă de cele anterioare, în sensul că FND nu mai susţine naţionalizarea instituţiilor bancare sau comerciale,

ci dimpotrivă, propune continuarea actualei structuri economice, excepţie făcând reforma agrară care va fragmenta toate proprietăţile cu suprafeţe mai mari de 150 hectare. Se zvoneşte că joi va avea loc o criză a guvernului, prilejuită de retragerea sprijinului partidelor din FND. Se aşteaptă ca acest lucru să ducă la numirea unui guvern complet nou.

30 ianuarie 1945

Dl Berry a trecut pe la mine azi-dimineaţă şi am discutat următoarele probleme:

a. Criza guvernului.

Sunt din ce în ce mai insistente zvonurile care anunţă o criză gravă de guvern în ziua de joi. Lumea se aşteaptă ca partidele din FND să se retragă din guvern la această dată, grăbind astfel căderea cabinetului. Se presupune că Regele va trebui să se orienteze către partidele de stânga pentru numirea unui nou premier şi a noului Consiliu de Miniştri. Se menţionează numele domnilor Groza, Pătrăşcanu şi Luca ca posibili candidaţi. Unele zvonuri merg până într-acolo încât să prevadă o adevărată revoluţie în cazul în care Regele nu ar fi de acord cu un guvern FND. (Notă: L-am întâlnit astă-seară pe dl Auschnitt acasă la colonelul Farnsworth; nu era prea îngrijorat, considerând că FND se dovedeşte slab şi incapabil să declanşeze o criză serioasă). Atât Regele cât şi generalul Rădescu par a fi foarte îngrijoraţi. Rădescu ia în considerare posibilă să demisie.

b. Situaţia tifosului

I-am expus domnului Berry sugestiile mele către

Caserta **9** cu privire la vizita propusă de generalul Fox, pentru a se lămuri asupra epidemiei de tifos. Dl Berry s-a alăturat demersului meu, fiind de acord că era absolut necesar să se stabilească limitele atribuţiilor generalului Fox, înainte să se treacă efectiv la organizarea vizitei sale în România.

c. Provizii pentru Crucea Roşie Română

Se pare că există un conflict de interese în problema obţinerii proviziilor de către Crucea Roşie în Italia şi a transferării lor în România. Dna Bragadiru se află în Italia în acest scop şi studiază posibilitatea unei deplasări în Elveţia. În acelaşi scop, alţi doi reprezentanţi ai Crucii Roşii vor să plece din România. De asemenea, se pare că au fost trimise mai multe telegrame fără nicio coordonare a acestor două vizite. Există zvonuri cum că se urmăresc anumite interese personale, de a face avere atât pe seama achiziţionării, cât şi a livrării acestor provizii. Am căzut amândoi de acord că, oricum, dacă aceste provizii sunt disponibilizate în Italia, este de datoria noastră să facem tot ce este posibil să le asigurăm transportul pe calea aerului.

Seara am trimis o telegramă Departamentului de Război cu informaţii de ultimă oră despre situaţia din Basarabia. Comandorul Brannen a reexaminat acum întreaga problemă, care se reduce la litigiul juridic, cine este – din punct de vedere legal – cetăţean sovietic. Toţi acei cetăţeni sovietici care locuiau în Basarabia în iulie 1940, trebuie – după părerea ruşilor – să fie repatriaţi, dacă în momentul de faţă locuiesc în România. Deşi românii susţin că aceasta ar fi o violare a legislaţiei internaţionale, principala lor speranţă acum este să poată

dovedi, legal, că majoritatea foştilor basarabeni nu sunt, de fapt, cetăţeni sovietici, chiar şi după legea rusă. S-au transmis la Moscova argumente pro şi contra şi se aşteaptă decizia guvernului rus.

31 ianuarie 1945

Azi-dimineaţă am avut o întrevedere interesantă cu dr. Petru Groza, vicepremier şi conducător al Partidului Frontul Plugarilor. Timp de peste o oră Groza mi-a prezentat ascendenţa sa, explicându-mi cum de s-a întâmplat să ajungă lider al noului partid ţărănesc. După spusele lui, el este un moşier şi industriaş bogat şi a studiat la universităţi din Bucureşti şi Berlin. Este fiu de preot ortodox. A intrat în politică mai întâi ca adept al domnului Maniu în Partidul Naţional Ţărănesc, dar apoi a ajuns la concluzia că Maniu este prea conservator şi şi-a făcut propriul partid cu vădite tendinţe de stânga. El şi partidul său, consideră că, acum, în România, clasa înstărită exploatează ţăranii şi face foarte puţin pentru a ridica nivelul de trai al ţărănimii, care – după părerea lui – este doar cu puţin mai bun decât al vacilor şi cailor. Groza nu va primi pe nimeni în partidul său cu excepţia ţăranilor. El colaborează în prezent cu comuniştii şi cu celelalte partide de stânga din Frontul Naţional Democratic. Afirmă totuşi că este foarte naţionalist şi că îşi dedică viaţa problemei ajutorării ţărănimii române. A accentuat în câteva rânduri faptul că nu este comunist. Crede cu tărie în împărţirea pământului în continuare, astfel încât fiecare familie de ţărani să aibă în stăpânire propria bucată de pământ. Ar vrea ca un guvern onest să exercite un control

strict asupra băncilor, întreprinderilor de utilitate publică şi tuturor marilor unităţi economice, pentru a fi sigur că ţăranii nu sunt exploataţi. Doreşte să facă treptat schimbările necesare printr-un proces gradual, diferit de o revoluţie realizată prin folosirea forţei de orice tip. Mi-a făcut impresia că este sincer în convingerile sale şi surprinzător de citit. Totuşi, îl consider nepractic şi lipsit de orice plan concret pentru îndeplinirea dorinţelor partidului său.

Am participat la o recepţie la sediul reprezentantului Olandei, dl Dozy. Am discutat cu Mareşalul Curţii **10** care mi-a spus că Regele este foarte supărat din cauza multitudinii de zvonuri aflate în circulaţie şi mi-a sugerat că o vizită din partea mea ar fi foarte apreciată.

1 februarie 1945

La cererea Reginei Elena, la amiază am vizitat, împreună cu Majestatea Sa, Palatul regal şi am inspectat popota şi sala de mese unde sunt hrăniţi zilnic 250 de copii nevoiaşi. Această activitate caritabilă este condusă de Regina însăşi. Doar anumite părţi ale Palatului sunt folosite, căci restul a fost distrus de bombardamentele germane, imediat după 23 august. Familia regală locuieşte, de fapt, în Palatul Reginei Elisabeta, puţin în afara oraşului.

După-amiază i-am făcut o vizită de câteva minute Regelui, ca urmare a sugestiei primite ieri de la mai mulţi aghiotanţi de-ai să-i Părea a fi într-o foarte bună dispoziţie şi mi-a spus că are impresia că criza guvernamentală a trecut şi că, cel puţin pentru moment, partidele de stânga

au prea puţină putere pentru a provoca probleme serioase. Totuşi, Regele era serios îngrijorat de permanentele cereri-surpriză venite din partea ruşilor, pentru furnizarea a tot felul de provizii pentru infanteria lor. Ultima cerere se referea la o mare cantitate de medicamente şi produse medicale. După cât se pare, românii au ascuns ruşilor existenţa a unuia sau două depozite în care se găseau ultimele lor rezerve medicale. Ruşii le descoperiseră nu demult şi se pare că au cerut rechiziţionarea întregii cantităţi de materiale. Regele spune că toţi se tem de viitor, ceea ce împiedică orice încercare reală de revenire la o viaţă economico-socială normală. I-am lăsat Regelui câteva reviste proaspăt primite din State.

Am avut o întrevedere cu vicemareşalul de aviaţie Stevenson, la cererea acestuia. Mi-a dat o copie după o telegramă trimisă la Londra, prin care insista să se intervină la Moscova pentru o mai mare libertate de acţiune a reprezentanţelor Statelor Unite şi ale Marii Britanii aici, similară aranjamentelor făcute pentru Ungaria. M-a citat că subscriu la cererea sa, lucru cu care m-am declarat de acord.

În absenţa generalului Vinogradov, am avut o întâlnire cu şeful său de stat major, Vasiliev. I-am prezentat o scrisoare referitoare la delegaţii japonezi, arătând că am făcut apel la România să se asigure că bagajele lor nu conţin nimic dubios şi, mai mult, că ne aşteptăm ca ruşii să nu intervină în niciun fel, în această problemă. Vasiliev m-a asigurat că Comisia Aliată de Control nu se va amesteca deloc. Mi-a spus că ruşii nu-i iubesc câtuşi de puţin pe japonezi. I-am sugerat lui Vasiliev şi ca generalul Fox, şeful comisiei noastre pentru epidemia de tifos, să fie autorizat

să vină în România, să cerceteze epidemia. Vasiliev a fost de acord să supună spre aprobare Moscovei scrisoarea mea referitoare la această problemă, dar m-a anunţat că propria comisie a ruşilor, înfiinţată pentru tifos, îşi începea acum activitatea şi că se îndoia că va mai fi nevoie de alte ajutoare. Am obţinut şi autorizaţia de a-i aduce de îndată, cu avionul, de la Istanbul, pe noii membri ai personalului domnului Berry (dl Metcalf şi trei stenografi ale căror autorizaţii oficiale de a intra în România sunt încă ţinute în loc). Am fost de acord ca, în cazul în care ar apărea ulterior obiecţii, ei să fie trimişi înapoi.

Am trecut pe la dl Berry. A fost foarte bucuros să afle că poate conta, în curând, pe o creştere de personal. Am comentat cu el şi ordinele pe care tocmai le-am primit astăzi, care interzic orice zbor înspre România, până după 5 februarie. Credem că ştim motivele acestei interdicţii, dar nu vom mai discuta problema timp de câteva zile. Am discutat despre recenta iniţiativă a guvernului de a nominaliza şi aresta o sută de criminali de război **11** şi am căzut de acord că aceasta este un semn foarte încurajator. Criza de guvern, care părea iminentă timp de o săptămână şi ceva, este acum definitiv uitată.

2 februarie 1945

Am luat prânzul acasă la comandorul Brannen cu mai mulţi români, printre care şi baronul Neumann, proprietarul şi directorul celei mai mari fabrici de textile din ţară. Proprietăţile lui Neumann se află la Arad. El însuşi este un naţionalist filoromân înfocat, deşi de origine iudeo-maghiară. Mi-a spus că producţia fabricii sale a fost

redusă la 50 la sută din cauza deportării germanilor, dar că va putea găsi în curând alţi lucrători, şi că peste patru – cinci săptămâni va reveni la programul normal de producţie. Avusese probleme cu comuniştii în fabricile sale, dar a reuşit să facă faţă până acum în mare măsură, deoarece, atât el, cât şi tatăl său lucraseră, ei înşişi, din greu, în secţii. Îi cunoşteau personal pe muncitori şi se interesau de problemele individuale ale fiecărui angajat. Neumann este foarte optimist în ceea ce priveşte viitorul naţiunii. El crede că ruşii se vor mulţumi să lase ca România să-şi vadă singură de problemele proprii de îndată ce va demonstra că este pe deplin capabilă să continue în litera şi spiritul Armistiţiului. Nu crede că, pentru ţara sa, comunismul reprezintă o ameninţare serioasă.

Dl Dinu Brătianu, lider al Partidului Naţional Liberal, a venit la mine la ceai. Întâlnirea a fost aranjată la cererea domniei-sale, în primul rând pentru a mă informa despre poziţia Partidului Liberal faţă de actualul guvern. Aceasta a fost cea de-a treia întâlnire pe care am avut-o cu dl Brătianu. Ca şi la precedentele întâlniri, l-am găsit foarte supărat din cauza permanentelor cereri ale ruşilor, mult peste condiţiile clar stabilite în Armistiţiu. El, personal, este foarte pesimist în ceea ce priveşte viitorul. Crede că ruşii vor continua să exercite aceeaşi presiune şi că, datorită nemulţumirii cauzate de continuul jaf din resursele patriei, comunismul şi dezordinea nu vor întârzia să se răspândească.

Totuşi, trăieşte cu convingerea că niciun ţăran român nu este comunist în adâncul inimii, şi că, dacă toţi ţăranii ar putea fi lămuriţi asupra situaţiei, ei ar insista pentru o

atitudine puternic naţionalistă faţă de ruşi. În general, dl Brătianu m-a dezamăgit ca lider politic. Are aproape 80 ani şi pare a-şi risipi energia. Deşi este extrem de nefericit din cauza situaţiei actuale, nu a oferit niciun program constructiv de redresare, în afara unei opoziţii generale faţă de ceea ce denumeşte cererile exorbitante şi nedrepte ale Rusiei. Pare dornic să-l urmeze pe Maniu.

4 februarie 1945

La invitaţia generalului Negulescu, ministru de Război, am fost azi la Sinaia, să urmăresc finalele concursului naţional de bob. Am călătorit cu un tren special, plecând din Bucureşti la orele 6,30 dimineaţa şi ajungând la Sinaia la orele 10,15 (cu aproape o oră întârziere faţă de programul iniţial). Au fost de faţă peste 50 de ofiţeri britanici, ruşi şi americani. Am discutat mult cu generalul Negulescu. Nu este câtuşi de puţin distins şi pare a avea atitudinea obişnuită a românului din înalta societate, învăţat cu traiul luxos şi căruia nu-i prea pasă de alte clase sociale, în afara celei proprii.

După-amiază, ne-am întors la Bucureşti cu trenul, ajungând în oraş pe la orele 16,30. Drumul era în stare bună. Am trecut pe lângă două-trei trenuri cu soldaţi ruşi, după toate aparenţele, în drum spre front. Trupele călătoreau în vagoane de marfă, cu paie pe podea şi cu o sobiţă în mijloc. Păreau să stea destul de înghesuiţi. Foarte mulţi dintre soldaţi nu păreau să aibă mai mult de 16 – 17 ani. Oricum, erau exemplare bine dezvoltate fizic. După standardele noastre, uniformele lor erau într-o stare deplorabilă, chiar şi pentru nişte trupe în drum spre front.

5 februarie 1945

Am luat ieri prânzul la Capşa **12** ca invitat al baronului Neumann. Erau de faţă comandorul Brannen, dl Răutu (unul din subsecretarii cabinetului) şi dl Pop. Răutu şi Pop au fost desemnaţi, sub regimul Antonescu, administratori ai capitalului străin la fabrica de textile a lui Neumann, care este proprietate americană. Neumann spune că Răutu şi Pop au lucrat, mână în mână, cu el şi că au fost de mare ajutor în a-i împiedica pe germani să obţină o cotă parte din firmă. Aceştia doi. Şi alţii prezenţi la dineu, erau susţinători înfocaţi ai lui Maniu.

Ei susţin că Partidul Naţional Ţărănesc are încă multă putere şi că nu au a se teme de nimic din partea comuniştilor, câtă vreme ruşii nu îi susţin pe faţă.

Am avut ieri două consultări cu dl Berry referitoare la vizita doamnei Bragadiru în Italia. Ea se află acum la Caserta şi a obţinut deja aprobare prin mine, de la Comisia Aliată de Control, pe baza rugăminţii generalului Baker personal, şi a unei scrisori de la d-rul Costinescu, preşedintele Crucii Roşii Române, ambele cerând ca ea să fie autorizată să meargă în Italia pentru a procura proviziile atât de necesare Crucii Roşii. Se vorbeşte acum că, anumiţi români înstăriţi plănuiesc să obţină mari profituri financiare din această afacere a Crucii Roşii şi nici eu, nici dl Berry, nu credem că este de dorit ca avioanele Statelor Unite să ajute la transportul acestor produse în România, atâta timp cât chestiunea nu este deplin clarificată. I-am sfătuit în consecinţă pe cei din Caserta. Sperăm să primim mai multe informaţii într-o zi-

două.

Medicul meu militar este extrem de supărat de faptul că britanicii au adus de curând la Bucureşti, un ofiţer medic împreună cu o cantitate de penicilină, anume pentru a-i instrui pe ruşi în administrarea ei. El conduce aceasta instruire în spitalul rusesc din Bucureşti, unde administrează penicilina în cazuri alese special. Politica noastră până acum a fost să păstrăm penicilina doar pentru uzul militarilor americani. Am refuzat multe cereri venite de la eşaloanele superioare ruseşti şi româneşti. Am făcut cunoscută problema celor din Caserta şi le-am cerut părerea.

6 februarie 1945

Comandorul Brannen şi cu mine am primit o scurtă vizită din partea amiralului Fundăţeanu, un ofiţer în retragere din Marina Română, care este acum preşedinte al Comisiei Internaţionale a Dunării **13**. Mi-a expus pe scurt cum funcţiona comisia înainte de război şi şi-a exprimat opinia fermă, conform căreia continuarea existenţei unei astfel de comisii, în care să fie reprezentate şi Statele Unite, este o condiţie esenţială pentru menţinerea păcii în această parte a Europei. E de părere că o conferinţă de pace, organizată la sfârşitul acestui război, va trebui să studieze problema Dunării cu mare atenţie. El nu cunoaşte atitudinea actuală a ruşilor, dar ştie că, în 1940, după ocuparea Basarabiei, Rusia a opinat că problema controlului asupra părţii din aval a Dunării va trebui decisă exclusiv de către ţările pe care fluviul le străbate, adică România şi Rusia. Dacă îşi menţin punctul

de vedere, acest lucru ar putea provoca dificultăţi la Conferinţa de Pace.

* * *

Am luat prânzul la Palat cu Regele şi Regina. Dl Berry era şi el de faţă, împreună cu vreo doi ofiţeri de-ai mei şi vreo doi asistenţi de-ai să-i Nu s-a discutat nimic de interes deosebit; totuşi, Regina şi-a exprimat îngrijorarea în legătură cu deportările saşilor **14** şi, în special, cu „metodele dure şi brutale" folosite de ruşi, în timpul acestor deportări.

7 februarie 1945

Trimisul suedez, dl Reutersward, m-a vizitat azi-dimineaţă şi am vorbit aproape o oră. Este de zece ani în România şi dispune de o foarte bună bază de informaţii. Îl consideră pe generalul Rădescu, actualul premier, drept cel mai marcant lider politic al momentului. Nu cunoaşte pe nimeni altcineva în stare să-i ia locul.

* * *

M-a vizitat colonelul Bossy, aghiotantul Regelui; mi-a spus că a fost trimis de Rege pentru a-mi da detalii despre ultimele cereri ale ruşilor, inclusiv pretenţia ca singurul regiment de tancuri **15** rămas în România să fie desfiinţat. Acest regiment este format din circa 400 oameni, cu 26 tancuri moderne şi alte 25 învechite. Ruşii cer ca cele 26 tancuri noi să fie trimise pe front, iar cele învechite să fie

depozitate într-un loc aflat la aproximativ 100 km **16** de Bucureşti. Colonelul Bossy mi-a explicat că garnizoana capitalei este aproape neglijabilă şi că ei contaseră pe acest regiment de tancuri pentru a linişti tulburările ce ar putea apărea. Ei se tem că distrugerea acestei unităţi îi va pune în imposibilitatea de a face faţă vreunei tulburări mai serioase, dacă ar avea loc.

* * *

Am cinat cu prinţul şi prinţesa Şuţu şi cu dl şi doamna Romalo, la locuinţa celor din urmă. Lt. Marchman şi cpt. Glaude au participat şi ei. Alte câteva perechi au venit mai târziu. Seara nu a fost deloc interesantă, întrucât aceste persoane nu par implicate în politică, ci reprezintă doar vechi familii româneşti care îşi iubesc sincer ţara.

8 februarie 1945

Din radiograma generalului Eaker primită astăzi se vede că el înţelege de ce trebuie evitată folosirea avioanelor noastre pentru a aduce în ţară provizii medicale ce ar putea fi parte dintr-o tranzacţie financiară dubioasă. L-am rugat să trimită de îndată acele provizii donate de către Papă, dar i-am cerut să ţină pe loc, deocamdată, orice alte produse până ce situaţia se va clarifica.

* * *

Oraşul pare a fi destul de agitat în ultimul timp. Prefectul Poliţiei, generalul Ghika, i-a spus colonelului

Farnsworth că bande de comunişti înarmaţi bântuie străzile, atacând poliţişti şi intrând cu forţa în case, în căutarea aşa-zişilor „fascişti”. Poliţia este lipsită de putere pentru că are efective reduse, pentru că ruşii le-au interzis să-şi folosească armele şi pentru că se pare că multe din bande sunt însoţite de soldaţi ruşi. Din punct de vedere politic, guvernul pare pe moment puţin mai puternic, dar se simte un pericol crescând de tulburări serioase, pe care guvernul, cu resursele sale limitate, s-ar putea să nu fie capabil să le înăbuşe. Am discutat pe această temă cu dl Berry, care, ca şi mine, este foarte îngrijorat.

* * *

Seara am cinat cu medicul meu, colonelul Doboş. Au fost de faţă şi lt. col. Emmens şi vicemareşalul de aviaţie Stevenson. Stevenson pare foarte optimist. El are impresia că guvernul a făcut multe progrese şi că ruşii nu intenţionează să permită apariţia unor tulburări serioase, care ar putea răsturna actualul regim, creând dificultăţi în îndeplinirea obligaţiilor prevăzute în Armistiţiu. De fapt, mi-a spus că, după părerea lui, chiar Stalin se orientează din ce în ce mai mult către dreapta, şi că renunţă la multe din vechile sale convingeri comuniste. El crede că ruşii au renunţat la organizaţiile lor comuniste din alte ţări, şi este sigur că Rusia nu are nici cea mai mică intenţie de a instala aici vreun guvern comunist sau altfel, împotriva voinţei marii majorităţi a populaţiei. Nu-i pot împărtăşi punctul de vedere.

9 februarie 1945

Dis-de-dimineaţă m-a vizitat dl Caragea, care mi-a spus că primul-ministru era foarte indispus din cauza ordinelor de desfiinţare a regimentului de tancuri din Bucureşti. Acest lucru, ca şi semnele de intensificare a activităţii comuniştilor, îl fac pe primul-ministru să creadă că se pregăteşte o lovitură de stat, orchestrată de partidele de stânga. Caragea a mai spus că i s-a cerut primului-ministru să furnizeze Comisiei Aliate de Control adresele şi numerele de telefon din Capitală, unde sunt încartiruite trupele româneşti. Caragea spunea că primul-ministru speră ca dl Berry, sau eu, să putem face ceva pentru a dezamorsa situaţia.

* * *

Imediat după vizita lui Caragea, colonelul Bossy (aghiotantul Regelui) a venit să mă vadă. El mi-a spus că Regele era foarte îngrijorat din pricina aceleiaşi probleme şi m-a întrebat dacă nu pot face ceva în această privinţă. Mi-a spus practic acelaşi lucru ca şi Caragea. I-am spus lui Bossy că voi studia situaţia şi că voi vorbi cu Regele luni, când se va întoarce de la Sinaia.

* * *

Puţin după aceea, a trecut dl Berry pe la mine. Tocmai fusese să-l vadă pe primul-ministru şi discutaseră situaţia. Şi dl Berry era îngrijorat întrucâtva. Am conchis că singurul lucru de făcut ar fi ca eu să recomand generalului Vinogradov ca tancurile învechite, din 1917, să le fie lăsate

românilor, pentru a le folosi în caz de tulburări în Capitală. O voi face de îndată ce voi stabili o întâlnire cu generalul Vinogradov.

* * *

Am aflat că primul-ministru urmează să vorbească duminică la o întrunire publică în Bucureşti. El speră să poată dezamorsa situaţia, făcând apel la oameni să-şi păstreze calmul şi să aibă încredere că guvernul va face tot ce-i stă în puteri în această situaţie dificilă. Guvernul e de părere că, la această întrunire, ar putea avea loc tulburări provocate de comunişti.

* * *

I-am avut invitaţi la cină pe ministrul suedez şi pe cei doi principali asistenţi ai săi. Suedezii ne-au reprezentat interesele diplomatice în perioada războiului şi de-abia acum încep să „predea ştafeta” domnului Berry şi personalului său. Înţeleg că s-au descurcat foarte bine.

10 februarie 1945

Azi am obţinut de la români copia unei scrisori pe care tocmai o primiseră de la Comisia Aliată de Control, în care se arată că autorităţile române din cadrul comisiei nu se conformează directivelor şi cerinţelor specifice şi că, după toate aparenţele, nu îşi îndeplinesc îndatoririle prevăzute în anumite articole din Armistiţiu. Scrisoarea menţionează un lung şir de cazuri în care anumite acţiuni sau rapoarte

cerute nu au fost gata la timp. Majoritatea învinuirilor sunt îndreptate împotriva Ministerului de Război român şi Statului Major al Armatei. Scrisoarea se încheie cu specificarea unor măsuri corective ce urmează a fi luate nu mai târziu de 10 februarie. Românii sunt foarte supăraţi şi vorbesc despre o masivă epurare în cadrul Ministerului de Război. Am şi o copie a ordinului trimis guvernului României, de lăsare la vatră a regimentului de tancuri, despre care am scris cu câteva zile în urmă, precum şi o altă circulară, cerând lăsarea la vatră a batalionului de rezervă de pe lângă fiecare regiment, organizat cu scopul de a asigura antrenamentul rezervelor şi ariergarda unităţilor din linia întâi. Românii pretind că o astfel de acţiune le va distruge întregul sistem de mobilizare, dar se pare că vor fi nevoiţi să se supună.

* * *

După noi cercetări, primesc informaţia că cifrele în posesia cărora mă aflu de câteva zile despre efectivele garnizoanei Bucureşti (3.000) sunt considerabil subestimate. În realitate, există circa 44.000 militari de toate categoriile, în Bucureşti şi în zonele înconjurătoare. Am aflat că aceste cifre iau în calcul şi răniţii, recruţii, unităţile de servicii auxiliare şi altele asemenea. Totuşi, se pare că există aproximativ 6 800 militari înarmaţi, care ar putea fi însărcinaţi cu înăbuşirea oricăror tulburări apărute în Capitală. Aceste efective sunt organizate în plutoane şi companii, împrăştiate prin tot oraşul.

* * *

Căpitanul Petrovski, noul ofiţer vorbitor de rusă, a sosit cu avionul astăzi, înlocuindu-l pe căpitanul Borjesson, care a plecat cu acelaşi avion.

* * *

Am luat prânzul cu generalul Ghika, la locuinţa sa. Erau prezenţi alţi câţiva români, precum şi reprezentantul olandez cu soţia. Generalul Ghika ne-a fost de mare ajutor, oferindu-ne informaţii despre tulburările provocate de comunişti în oraş.

* * *

Am cinat acasă la doamna Botez; au fost invitaţi şi alţi români, ca şi mai mulţi ofiţeri de-ai noştri. Am discutat îndelung cu dl Romniceanu (ministru de Finanţe) despre situaţia financiară generală. Şi-a exprimat dorinţa să prânzim împreună într-o zi, să-mi explice întreaga organizare financiară şi să-mi expună planurile de viitor.

Azi au avut loc cele mai ample manifestaţii politice desfăşurate până în prezent. Iată o scurtă prezentare a acestor evenimente:

Acum câteva zile s-a anunţat că, azi la amiază, primul-ministru se va adresa naţiunii, printr-o transmisie radio de pe scena cinematografului Scala. Toate partidele intenţionau să fie larg reprezentate la eveniment. Însă, sâmbătă seara, mai multe sute de comunişti, care-şi cumpăraseră bilete pentru ultima reprezentaţie din programul cinematografului, au rămas în sală după

închidere. Ei au ţinut uşile deschise pentru ca mai multe sute din tovarăşii lor comunişti să intre în cinematograf. Când au fost rugaţi de conducerea cinematografului şi chiar de poliţia locală să părăsească sala, au refuzat. Poliţia nu a îndrăznit să folosească forţa. Până duminică dimineaţă la ora zece, cinematograful era plin ochi cu comunişti, care stăteau în picioare pe intervale şi blocau intrările.

Când a sosit primul-ministru, pe la orele 12,00, strada era ticsită cu membrii tuturor partidelor, care ţipau, urlau şi gesticulau nervos. În aceste condiţii, primul-ministru nu a putut – sau nu a vrut – să intre în cinematograf. Şi-a schimbat planurile în ultimul moment şi s-a dus la cinematograful Are, aflat la câteva case distanţă de Scala, unde s-a improvizat transmisia simultană radio. Cinematograful era plin, în special, cu reprezentanţi ai Partidului Naţional Liberal şi ai Partidului Naţional Ţărănesc; au reuşit să pătrundă şi câţiva comunişti.

Discursul său a fost aplaudat cu entuziasm în multe rânduri de public. În general, el a declarat că acum niciun partid nu trebuie să conducă singur guvernul, deoarece este o perioadă de criză naţională şi situaţia cere ca toţi românii, indiferent de crezul lor politic, să conlucreze cel puţin până se termină războiului şi se îndeplinesc condiţiile Armistiţiului.

Când primul-ministru nu şi-a mai făcut apariţia la Scala, mai mulţi comunişti au luat cuvântul şi l-au acuzat violent, pretinzând că premierului îi este frică să se confrunte cu poporul şi că doar un guvern condus de FND poate şi trebuie să preia frâiele. Mulţimea a părăsit în cele din urmă cinematograful, după ce liderii le-au spus să mai

aibă puţină răbdare, că va veni în curând şi vremea lor şi că toţi se pot considera mobilizaţi la lupta pentru un guvern democratic.

Când primul-ministru şi-a terminat discursul, mii de oameni cu cele mai felurite convingeri politice umpluseră străzile; se striga, se mai împărţeau şi pumni, era un haos general. Nimeni nu părea a purta arme, iar cei câţiva poliţişti şi soldaţi prezenţi nu au intervenit. Mulţimea şi-a croit drum către Palat, unde s-a scandat frenetic: „Regele şi patria!”. Între timp, comuniştii au fost mult întrecuţi ca număr, iar mulţi dintre ei au fost brutalizaţi.

Mulţimea s-a împrăştiat pe la orele 13,30 – 14,00. Sentimentul general al partidelor istorice era că îşi arătaseră forţa, că membrii partidului comunist au înţeles cât de minoritari sunt ei de fapt şi că lucrurile se vor linişti pentru o perioadă îndelungată.

Relatarea de mai sus este rezultatul observaţiilor făcute de diverşi ofiţeri, subofiţeri, soldaţi aflaţi în cinematograf, pe străzi şi în balcoanele din clădirile învecinate. Eu însumi m-am plimbat de-a lungul străzii din faţa cinematografului Scala, în timp ce primul-ministru se apropia de sală. M-am întors apoi la birou şi i-am ascultat discursul la radio.

Ca măsură de precauţie, am dublat paza în jurul clădirii, ne-am asigurat că gărzile sunt înarmate aşa cum se cuvine şi am acordat o atenţie deosebită securităţii documentelor şi echipamentelor noastre de comunicaţii. Odată cu căderea nopţii, totul părea să fi reintrat în normal, iar noi am redus măsurile de securitate.

* * *

Aseară am cinat la dl şi doamna Sturza. Au fost de faţă alţi câţiva importanţi oameni de afaceri români. Toţi şi-au exprimat aprobarea faţă de atitudinea primului-ministru şi de evenimentele zilei. Evident, nu mi-am exprimat în niciun fel părerile.

* * *

Este demn de consemnat faptul că ruşii nu au făcut nici cel mai mic gest de a interveni direct. Patrule formate din soldaţi români şi ruşi erau prezente peste tot în oraş, iar comandamentul rus al Bucureştilor, a informat poliţia locală că îi va face direct răspunzători de păstrarea ordinii. Cu toate acestea, foarte puţini ruşi au fost prezenţi la demonstraţie şi, după toate aparenţele, românii au fost lăsaţi să-şi rezolve singuri propriile probleme. Bineînţeles că nu aveam cum şti dacă partidele de stânga n-au fost sprijinite de agitatori ruşi îmbrăcaţi în haine civile.

12 februarie 1945

Astăzi la amiază, primul-ministru a rostit, la radio, un nou discurs explicând naţiunii dezamăgirea sa faţă de evenimentele de duminică. În continuare a spus că, întrucât nu aparţine nici unui partid politic, dorise cu tot dinadinsul să explice reprezentanţilor tuturor partidelor problemele şi dificultăţile cu care se confruntă guvernul. În schimb, a constatat că partizanii unui singur partid ocupaseră cu forţa cinematograful unde intenţionase el să vorbească, împiedicându-i pe reprezentanţii celorlalte

partide să participe. Acest lucru l-a forţat să-şi schimbe planurile în ultimul moment şi să vorbească în altă parte, din care cauză ceea ce a avut de spus a fost interpretat ca având o tendinţă partizană.

* * *

Circulă multe zvonuri despre o iminentă schimbare de guvern, dar situaţia nu s-a cristalizat încă. Continuă tulburările în oraş şi domneşte o stare de nelinişte generală pe întreg cuprinsul ţării. Faptul că guvernul este încă în stare să reziste se datorează exclusiv conducerii de către puternica personalitate a premierului.

* * *

După-amiază am auzit că liderii guvernului sunt convocaţi urgent la o şedinţă cu Comisia de Armistiţiu, subiectul fiind grava lipsă a cărbunelui. Ruşii învinovăţesc guvernul că nu a depus toate eforturile ca minele de cărbuni să lucreze la capacitate maximă sau că n-au importat cărbune din Bulgaria, Turcia sau de altundeva.

* * *

Nu l-am mai văzut pe generalul Vinogradov de trei săptămâni. Am aflat că este ţintuit în pat de dureri în picioare. Mi-a trimis vorbă după-amiază că se va întâlni diseară cu liderii guvernului, ducându-se în cârje, dar că ar prefera să amâne întâlnirea cu mine. Bineînţeles că am fost de acord, dar am subliniat că este foarte important să

vorbesc cu el mâine. Consider că este necesar să discut cu el întreaga situaţie politică din ţară şi să încerc să obţin de la el o precizare a poziţiei ruşilor în cazul unei încercări de lovitură de stat.

* * *

Maiorul Bishop de la OSS **17** mi-a spus că un grup de ofiţeri din serviciile de informaţii poloneze, despre care se ştie că se află în oraş, folosesc pentru transmisii un transmiţător radio din ambasada Japoniei. Credem că acest lucru ar trebui oprit. După ce m-am consultat cu dl Berry, am căzut de acord că voi discuta chestiunea cu generalul Vinogradov, în ideea de a-i cere ajutorul pentru capturarea acestor polonezi şi, dacă este de acord, să îi transportăm în Italia, unde pot fi interogaţi ca posibili agenţi în slujba serviciilor secrete japoneze.

Pe la orele 10,45 dimineaţa, colonelul Moss de la Misiunea britanică a venit la mine cu un mesaj urgent de la vicemareşal, în sensul că are informaţii sigure despre intenţia comuniştilor de a prelua de îndată şi prin forţă conducerea guvernului, că se ducea imediat la generalul Vinogradov să discute despre aceasta şi că ne cerea insistent, mie şi domnului Berry, să mergem imediat la Legaţia britanică unde va veni de îndată şi el pentru o discuţie importantă. Dl Berry şi cu mine am făcut aşa cum ne-a cerut, iar vicemareşalul a sosit pe la orele 11.30. Ne-a explicat că informatorul său este un oarecare cpt. Holban, ofiţer român de informaţii, care îl rugase să transmită această informaţie ruşilor (Notă: am mai avut de-a face cu cpt. Holban şi îl considerăm o sursă lipsită de încredere,

probabil un colaborator al germanilor). Vicemareşalul nu se văzuse cu generalul Vinogradov, care era încă bolnav, dar avusese o întâlnire cu Bogdenko, căruia îi transmisese informaţia. Bogdenko lăsase să se înţeleagă că nu-i acordă crezare, dar că va face cercetări imediat. El i-a risipit temerile vicemareşalului, spunându-i că ruşii nu vor. sprijini o astfel de lovitură de stat şi că, de fapt, ei doreau ca, măcar pentru moment, actuala coaliţie guvernamentală să rămână la putere. În realitate, nicio lovitură de stat nu a avut loc şi, după o scurtă discuţie cu vicemareşalul, ne-am întors cu toţii la birourile noastre. După părerea mea vicemareşalul reacţionase exagerat la informaţii dintr-o sursă dubioasă.

* * *

Marea demonstraţie a partidelor de stânga programată azi pentru orele 16,00 s-a desfăşurat în deplină linişte. Am avut acolo un număr de observatori care ne-au relatat că s-au strâns o grămadă de oameni, s-au ţinut discursuri care n-au părut să intereseze în mod deosebit pe nimeni şi, după ce au mărşăluit pe străzi până la Palat – unde s-au mai ţinut încă câteva discursuri – toţi s-au împrăştiat în linişte. Nimeni nu părea să aibă arme, iar unul sau doi dintre vorbitori au atras atenţia mulţimii să păstreze ordinea şi să nu creeze tulburări. Toată lumea părea să simtă că tensiunea ultimelor câteva zile luase sfârşit acum, că partidele din FND înţeleg că nu sunt încă destul de puternice pentru a încerca o lovitură de stat şi că lucrurile vor continua probabil în linişte o bună bucată de vreme.

* * *

Dl Rădulescu a venit să mă vadă după-amiază. Mi-a vorbit despre o întâlnire convocată de generalul Vinogradov la care, din ordinul ruşilor, asistaseră şi câţiva miniştri ai cabinetului, inclusiv primul-ministru. trei sau patru miniştri comunişti şi alţi câţiva. Generalul Vinogradov i-a tras la răspundere pe români pentru că n-au reuşit să menţină nivelul maxim la producţia de cărbune şi să asigure întreţinerea parcului de vagoane CFR. Se pare că românii au promis să rezolve aceste probleme. Lucrul esenţial în această întâlnire pare a fi faptul că generalul Vinogradov s-a purtat deosebit de prietenos cu comuniştii prezenţi şi că aceştia, inclusiv membrii Consiliului de Miniştri, nu au ezitat să critice guvernul în cursul întâlnirii.

* * *

Dl Rădulescu mi-a relatat şi despre o întâlnire importantă, între patru ochi, dintre generalul Rădescu şi generalul Vinogradov. Întâlnirea s-a desfăşurat într-o atmosferă prietenească. Rădescu a relevat ostilitatea aparentă a ruşilor faţă de actualul guvern şi convingerea generală că ruşii susţin partidele comuniste. El şi-a exprimat şi părerea sinceră că, în situaţia actuală de criză, România poate face faţă numai cu un guvern de coaliţie, inclusiv al tuturor partidelor, singurul care poate obţine sprijinul întregii naţiuni. Vinogradov a afirmat că ruşii nu susţin niciun partid, dar că ei cred că Partidul Naţional Ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal nu sunt favorabile

intereselor ruseşti şi că, din acest motiv, simpatiile ruşilor se îndreaptă către comunişti. El a mai afirmat sec că nu doreşte acum un guvern comunist şi că se raliază la punctul de vedere al lui Rădescu conform căruia singurul guvern potrivit pentru România acum este un guvern de coaliţie.

* * *

Primul-ministru a fost informat din sursă de încredere că, imediat după această întrunire, Vinogradov a convocat toţi liderii partidelor de stânga şi le-a vorbit îndelung despre situaţia politică. Se pare că ordinea şi absenţa totală a tulburărilor la demonstraţia partidelor de stânga de azi ar fi rezultatul direct al instrucţiunilor lui Vinogradov.

* * *

Dl Rădulescu mi-a spus în particular că îmi dă informaţiile mai sus-menţionate la cererea primului-ministru, care doreşte foarte mult să mă ţină la curent cu toate problemele.

* * *

Am cinat aseară la Legaţia italiană (la baronul şi baroana Bova Scoppa). Ei vor pleca în curând, căci au fost rechemaţi la Roma. Au fost de faţă mai mulţi români, neimportanţi din punct de vedere politic, precum şi un rus, maiorul Jigolov. Italienii par să trăiască pe picior mare şi

întreţin relaţii extrem de amicale cu românii bogaţi şi cu familia regală.

14 februarie 1945

Întreaga comisie a fost invitată la un dineu organizat de Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului **18**. Aceasta este organizaţia românească cu care avem cel mai mult de-a face pe linie oficială. Este condusă de dl Savel Rădulescu. Au luat parte toţi ofiţerii noştri. Dl Vişoianu (ministru de Externe) a fost de faţă şi mi-a vorbit despre situaţia politică locală. El consideră că situaţia este critică în cadrul guvernului şi că miniştrii de stânga ar putea demisiona în orice clipă. Spune că prelungirea crizei în ultimele două săptămâni a dăunat serios tuturor celorlalte chestiuni. Mi-a mai spus că l-a abordat un reprezentant rus din Comisia Aliată de Control care l-a întrebat dacă nu i-ar surâde funcţia de ministru de Externe într-un nou cabinet compus în întregime din partide de stânga. Mi-a spus că a refuzat oferta. Viitorul îl îngrijorează însă foarte mult.

* * *

Am avut o întâlnire de două ore cu amiralul Bogdenko şi cu dl Pavlov, cel din urmă fiind noul lor reprezentant politic în Comisia Aliată de Control. Cred că este şi mâna dreaptă a lui Vîşinski. Detaliile referitoare la această întâlnire sunt cuprinse în rapoartele speciale pe care le-am înaintat azi. Mă îngrijorează cu deosebire, totuşi, atitudinea domnului Pavlov faţă de guvernul României. Am impresia că ruşii cred că Rădescu, armata română şi

ambele partide istorice, sunt fasciste şi că singura grupare politică cu adevărat reprezentativă pentru poporul român este Frontul Naţional Democrat. În aceste condiţii, cred că soarta viitoare a României este dinainte stabilită, doar dacă Statele Unite şi Marea Britanie nu vor găsi potrivit să ridice problema de îndată la cel mai înalt nivel. Am discutat aceasta cu dl Berry, care, ca şi mine, se simte foarte descurajat şi care, prevede aceleaşi evoluţii pe termen lung.

15 februarie 1945

Sunt informat că guvernul a avut o şedinţă furtunoasă de patru ore noaptea trecută, în decursul căreia generalul Rădescu a făcut cunoscută politica sa de control strict. A anunţat şi desfiinţarea posturilor a trei subsecretari **19**, din care cel puţin doi criticaseră extrem de dur guvernul. Le-a cerut tuturor miniştrilor câte o declaraţie scrisă referitoare la implicarea lor în politica dusă de guvern. În absenţa acestor declaraţii, a spus că el însuşi îşi va depune demisia la amiază, lăsându-l pe Rege, fie să îl reînvestească, fie să desemneze pe altcineva pentru formarea unui nou guvern. Întrucât, o astfel de demisie nu a fost înaintată, presupunem că toţi miniştrii s-au aliniat şi au căzut de acord să-l sprijine pe Rădescu.

* * *

Ieri am avut mai multe lungi discuţii cu dl Berry, cu privire la convorbirea de aseară cu Pavlov. Am expediat o telegramă lungă, despre acest subiect către

Departamentul de Război, care sperăm să aibă drept rezultat instrucţiuni specifice referitoare la prezenţa noastră aici pe mai departe.

* * *

Am luat prânzul la reşedinţa ministrului suedez, împreună cu alţi 15 invitaţi, majoritatea români. Am cunoscut-o pe prinţesa Martha Bibescu, care pare să fie o figură foarte bine cunoscută **20**. Am înţeles că a scris mult, că este un vârf în societate, că a avut diverse întâlniri cu preşedintele Roosevelt, cu Winston Churchill şi cu alte personalităţi.

* * *

Am făcut aranjamentele necesare pentru a reţine următorul avion din Italia ca să facă un zbor la Istanbul, pentru a aduce patru sau cinci noi persoane din Departamentul de Stat, trimise aici pentru serviciul domnului Berry. Va călători şi dl Berry împreună cu câţiva membri ai personalului meu. Există întârzieri de ultimă oră datorate, ca de obicei, neprimirii aprobării de zbor de la ruşi. Sperăm să se rezolve problema astăzi.

16 februarie 1945

Situaţia politică internă pare ceva mai bună astăzi, întrucât continuă conducerea fermă de către Rădescu. După toate aparenţele, miniştrii de stânga nu vor să-şi depună demisia pentru că îşi dau seama că orice nou

guvern ar fi tot unul de coaliţie şi că asta ar însemna, pur şi simplu înlocuirea lor cu alţi membri ai aceluiaşi partid; de aceea ei nu doresc să-şi piardă posturile.

* * *

L-am vizitat astăzi pe dl Pavlov, încercând să rezolv problema zborului domnului Berry la Istanbul. După părerea ruşilor, noi am înţeles greşit că generalul

Vasiliev ne-a autorizat să aducem aici noi membri ai personalului domnului Berry. Mi se spune acum că aceste persoane nu pot veni până când nu se primeşte aprobare expresă de la Moscova. Dl Pavlov a fost de acord să facă tot ce poate ca să urgenteze aprobarea, iar dl Berry telegrafiază imediat la Moscova (lui Harriman), cerându-le celor de acolo să încerce să rezolve problema de la faţa locului. Amânăm zborul propriu-zis, de pe o zi, pe alta.

* * *

Medicul meu spune că situaţia tifosului se agravează. El se aşteaptă la o mărire considerabilă a numărului de cazuri noi, ca urmare a dezgheţurilor timpurii ce vor permite reluarea transporturilor prin ţară. Am expediat azi o telegramă la Caserta, cerând insistent să se facă ceva la nivel superior pentru a permite generalului Fox să treacă în revistă situaţia de aici.

* * *

Ion Ionniţiu, secretarul Regelui, a venit azi să-mi

spună că, ţinând cont de situaţia politică critică actuală, Regele consideră că nu este indicat să vină la mine la cină. Acum câteva zile, aflând că am primit un set nou de filme americane, păruse foarte nerăbdător să vină la cină şi să vadă unul sau două. Bineînţeles că i-am spus lui Johnny să nu insiste cu invitaţia şi l-am trimis înapoi la Palat cu vreo trei din filmele cele mai bune, sub formă de împrumut.

17 februarie 1945

Azi-dimineaţă am fost informat foarte ceremonios, de către dl Pavlov, că au fost obţinute în fine, de la Moscova, aprobările pentru dl Metcalf (un nou membru al personalului domnului Berry) şi pentru cei trei stenografi, şi îi aşteptăm pe toţi să sosească, de la Istanbul, cu avionul. Mai rămâne să obţinem aprobarea de zbor şi sperăm să-l trimitem pe dl Berry cu avionul mâine în zori.

* * *

Azi am discutat îndelung despre situaţia petrolului cu colonelul Willcox şi cu dl Walters (geolog din personalul domnului Berry). Amândoi sunt de părere că ruşii au luat atât de multe maşini şi utilaje de la societăţile petroliere, încât producţia anului următor va fi mult redusă. Nemţii înşişi, în timpul ocupaţiei, au exploatat atât de intensiv aceste câmpuri petrolifere, încât nu a prea mai rămas petrol, decât poate – printr-un noroc – în altă zonă din România. Conflictele de muncă constituie o a treia dificultate pentru companiile petroliere.

Muncitorii cer în permanenţă măriri de salarii,

reducerea orelor de lucru, schimbări în conducere şi tot felul de avantaje, multe din ele imposibil de realizat. Toate aceste dificultăţi la un loc vor îngreuna foarte mult viaţa societăţilor petroliere în următorii ani.

18 februarie 1945

Azi-dimineaţă am aflat că ziarul „Viitorul” (oficiosul Partidului Naţional Liberal) a fost suspendat de către ruşi. Motivul invocat a fost nerespectarea reglementărilor cenzurii. Acest ziar trece printr-o perioadă dificilă de mai mult de o săptămână. Tipografii, care fac toţi parte din sindicatul tipografilor, au refuzat să-l tipărească deoarece conţinea articole critice la adresa partidelor din FND. Generalul Rădescu a asigurat paza clădirii şi a permis ziarului să-şi angajeze proprii tipografi. Românii privesc această suspendare ca pe o replică la acţiunea lui Rădescu împotriva sindicatului tipografilor. Am aflat că Rădescu însuşi vede în acest gest o dovadă de neîncredere în modul lui de a conduce şi că se gândeşte la demisie. L-am văzut pe dl Brătianu o clipă în după-amiaza aceasta, la un Festival Naţional al Tineretului; şi el este de părere că situaţia este foarte gravă.

* * *

Am luat azi prânzul cu Regele şi Regina. Am fost singurul invitat. Dl Berry fusese şi el invitat, dar nu a putut veni pentru că aştepta să plece la Istanbul. După masă, Regele şi Regina m-au invitat în biroul lor personal şi am discutat cam o oră despre gravitatea situaţiei lor. Afirmă

că ei înşişi nu sunt români, că au multe de reproşat naţiunii şi conducătorilor ei, dar că sunt de părere că, ei, personal, au făcut tot ce era omeneşte posibil pentru a păstra drumul drept. Se tem că în cazul în care comuniştii ar lua puterea, situaţia lor va deveni disperată. Am auzit deja că dorinţa comuniştilor ar fi să-i înlăture şi chiar să-i împuşte. Regina s-a interesat în mod deosebit care ar fi atitudinea Statelor Unite într-o astfel de eventualitate. Am replicat că impresia mea este că, sunt exagerat de pesimişti în ceea ce priveşte viitorul, că bineînţeles că Statele Unite vor fi ţinute în permanenţă la curent cu orice noi evoluţii, şi că le pot spune doar că voi primi probabil instrucţiuni precise referitoare la acţiunile noastre înainte să poată apărea vreo astfel de situaţie critică. Îmi pare rău pentru ei, firește. Regele a arătat o tărie de caracter remarcabilă în realizarea loviturii de stat de la 23 august şi, dacă n-ar fi fost conducerea lui energică, nu cred că o astfel de lovitură ar fi avut succes. Se pare într-adevăr că, ruşii au uitat de contribuţia Regelui, amintindu-şi doar că a fost Rege (deşi doar cu numele) în timpul regimului Antonescu. Oamenii aceştia n-au cui să ceară un sfat şi cred că sunt din ce în ce mai disperaţi.

19 februarie 1945

M-a vizitat dl Caragea azi-dimineaţă, trimis de primul-ministru. Susţine că situaţia este extrem de gravă peste tot în ţară. Ieri, în trei zone din ţară, mai exact Constanţa, Craiova şi Turnu Măgurele, ţăranii – sub conducerea dr-lui Petru Groza şi a tovarăşilor săi din Frontul Plugarilor – au trecut la împărţirea pământurilor de pe marile proprietăţi

învecinate. De asemenea, la Craiova şi la Turnu Măgurele, au încercat – prin mijloace specifice unei lovituri de stat – să preia controlul administraţiei locale din mâna prefecţilor numiţi de Bucureşti. La ordinul generalului Rădescu, aceste încercări au fost oprite prin forţă de către armată şi jandarmerie. Generalul Rădescu a fost însă informat că din Bucureşti au plecat către aceste zone camioane încărcate cu arme şi cu întăriri pentru partidele din FND.

* * *

Generalul Rădescu îl trimite pe Caragea să ne vadă, pe mine, pe dl Berry şi pe vicemareşal, cu solicitarea de a discuta urgent cu ruşii situaţia actuală, şi de a le cere ruşilor să-şi folosească influenţa asupra partidelor din FND pentru a face să înceteze toate tacticile revoluţionare.

* * *

Generalul Rădescu a vrut să se ducă de îndată azi la Craiova, cu avionul, pentru a examina situaţia, dar ruşii i-au spus că au nevoie de cel puţin două zile pentru a-i obţine aprobarea de zbor.

* * *

După vizita domnului Caragea, am avut o întrevedere în biroul domnului Berry cu un oarecare domn Marjoribanks şi cu colonelul Moss (vicemareşalul era încă la Sinaia). Toţi am căzut de acord că situaţia politică era

extrem de serioasă şi că ar trebui să facem ceva pentru a clarifica poziţia Comisiei Aliate de Control în această problemă.

* * *

Ca urmare, imediat după această întâlnire, am luat iniţiativa unei scrisori către generalului Vinogradov, sugerându-i să organizeze o întrunire a celor trei reprezentanţi ai Aliaţilor cât mai curând posibil, pentru a discuta situaţia politică. Generalul Vinogradov mi-a răspuns că întrunirea va avea loc mâine, 20 februarie, orele 12.00.

* * *

Pe la amiază, am aflat că, la Buzău, comuniştii aveau de gând să încerce să preia controlul asupra prefecturii. L-am trimis imediat acolo cu maşina pe maiorul Tucker (care vorbeşte limba română) doar pentru a observa şi a ne raporta orice evenimente neobişnuite şi, în special, în ce măsură ruşii erau implicaţi în această chestiune. Maiorul Tucker m-a sunat seara târziu să-mi spună că s-a întors după ce a stat câteva ore în oraş, dar că n-a văzut nimic deosebit şi nici vreun semn de încercare de lovitură de stat.

* * *

Dl Rădulescu m-a vizitat după-amiază, spunând că l-a trimis primul-ministru să-mi expună situaţia politică. Mi-a

repetat informaţiile pe care le primisem deja de la Caragea. În plus, el a afirmat că, în cinci oraşe diferite, comuniştii şi Frontul Plugarilor preluaseră efectiv controlul prefecturilor cu o zi în urmă, dar că, în două dintre acestea (Craiova şi Turnu Măgurele), prefecţii numiţi legal recâştigaseră controlul printr-o demonstraţie de forţă. În celelalte trei oraşe, a spus el, comuniştii deţineau încă controlul. Mi-a spus că generalul Rădescu este aproape disperat, dar Regele a refuzat să-i accepte demisia, pe motiv că nu poate apela la nimeni altul. De aceea, generalul Rădescu va încerca să continue să conducă guvernul.

* * *

Caragea m-a vizitat din nou, târziu, după-amiază. Nu avea informaţii noi, dar se pare că trecuse pe la mine doar pentru a afla dacă nu-l pot încuraja în vreun fel. Nu-i puteam spune nimic. Caragea crede că, în decursul acestei săptămâni, vom asista la declanşarea crizei şi că, dacă guvernul va mai rezista câteva zile, va putea menţine în continuare controlul asupra situaţiei.

* * *

Azi-dimineaţă am expediat o telegramă lungă, în care expuneam amănunţit diversele acţiuni ale ruşilor în timpul celor două luni şi jumătate de când mă aflu aici, şi care, privite la un loc, indică foarte clar obiectivul final al ruşilor. De asemenea, la sugestia domnului Berry, am informat Departamentul de Război despre afirmaţia

Reginei-mamă că, în caz de necesitate, mi se va adresa cu o cerere de protecţie. Am cerut instrucţiuni în legătură cu această eventualitate.

20 februarie 1945

Vicemareşalul Stevenson şi cu mine am avut o şedinţă comună cu generalul Vinogradov, care a început azi, la amiază, – dar care s-a întrerupt pentru un dineu prelungit dat în cinstea noastră de generalul Vinogradov – şi s-a încheiat pe la orele 1530. Întâlnirea a fost convocată la iniţiativa mea, pentru a purta o discuţie despre situaţia politică actuală care a devenit, în ultimul timp, extrem de gravă. Stevenson a depus un protest din partea guvernului său împotriva aparentei politici a Comisiei Aliate de Control de suprimare a ziarelor partidelor Naţional Ţărănesc şi Liberal – pentru motive neserioase. În timpul şedinţei, generalului Vinogradov i s-a raportat că la uzinele Malaxa din Bucureşti, se trage şi că există răniţi **21**. Vinogradov ne-a spus că nu doreşte sub niciun motiv război civil şi ne-a cerut ajutorul pentru a menţine o atmosferă calmă. Am arătat ce urmări grave ar putea avea acţiunea unor partide politice de preluare prin forţă a unor instituţii guvernamentale din provincie. Am recomandat apoi, ca, în mod public, Comisia Aliată de Control să declare că susţine ideea de guvern de coaliţie în România şi că se opune categoric faţă de orice încercare de preluare a controlului guvernamental prin forţă, prin manifestaţii şi demonstraţii de masă care să îngreuneze eforturile de război. Stevenson m-a sprijinit cu tărie. Vinogradov a fost de acord să se gândească la chestiune şi

să ne dea un răspuns. Mă îndoiesc, însă, că va lua vreo atitudine şi propun să ridic iar problema într-un viitor foarte apropiat. Atitudinea lui Vinogradov a fost astăzi mult diferită şi cu mult mai conciliantă decât cea a lui Pavlov, de la întrunirea noastră anterioară. M-a surprins în mod deosebit afirmaţia lui Vinogradov că ar dori ca aceste întruniri să aibă loc mai frecvent şi că a sprijinit pe deplin recomandările mele anterioare de a se face un schimb complet de informaţii referitoare la activităţile Comisiei Aliate de Control.

* * *

Nu am obţinut încă aprobarea pentru zborul la Istanbul al domnului Berry. Am discutat problema cu generalul Vasiliev, care a ridicat, pur şi simplu, din umeri şi mi-a spus că trebuie să aşteptăm rapoartele de la bateriile sale antiaeriene.

* * *

La cererea domnului Brătianu, am luat ceaiul împreună. Era foarte supărat din cauza suspendării ziarului „Viitorul”. Am văzut şi eu articolul care a determinat

Comisia Aliată de Control să ia această decizie. Este vorba despre o scrisoare de la un ţăran din Moldova, care chiar n-avea nicio noimă şi cuprindea câteva iniţiale şi alte hieroglife dubioase. Trebuie să mărturisesc că părea să ascundă un mesaj secret. I-am arătat acest lucru domnului Brătianu şi a fost de acord că a fost o greşeală. Totuşi, el

susţine că suspendarea completă a ziarului său era o măsură mult prea severă pentru o încălcare atât de neînsemnată a regulilor de cenzură. A accentuat, în special, că prin această acţiune a Comisiei Aliate de Control atât guvernele Statelor Unite cât şi cel al Marii Britanii sunt implicate într-o încălcare deliberată a principiilor noastre de libertate a presei.

* * *

Dl Berry i-a adus la mine pentru câteva minute pe Johnny Ionniţiu şi pe Mareşalul Curţii. Le-am spus câte ceva despre dorinţa lui Vinogradov de a evita cu orice preţ războiul civil şi despre speranţa noastră că guvernul se va comporta ferm ca astfel să menţină ordinea. Au fost foarte îmbărbătaţi şi s-au dus imediat să-l informeze pe Rege.

* * *

Am cinat seara cu ministrul portughez şi cu soţia sa, dl şi d-na Rochetea, la locuinţa lor. Au mai fost şi alţi 40 de invitaţi, toţi erau marcaţi de evenimentele de la Malaxa, dar toţi considerau că guvernul poate încă să menţină controlul asupra situaţiei.

21 februarie 1945

Am petrecut dimineaţa analizând împreună cu dl Berry situaţia politică şi notiţele pe care le-am luat pe parcursul întâlnirii cu generalul Vinogradov de ieri.

* * *

„Scânteia” – ziarul comunist – publică în ediţia de dimineaţă un articol foarte provocator şi exploziv în care muncitorii sunt chemaţi să se revolte, să ia problemele în propriile mâini şi să pedepsească „fasciştii şi sabotorii” care obstrucţionează eforturile lor democratice. Dl Berry şi cu mine suntem de acord că situaţia este în continuare foarte critică şi că doar Comisia Aliată de Control, printr-o declaraţie politică pe linia convenţiei de la Ialta **22**, poate face mult pentru calmarea spiritelor. I-am trimis o nouă notă generalului Vinogradov, insistând să convoace azi o nouă întrunire cu mine şi Stevenson pentru a ne informa asupra deciziei sale în legătură cu ce acţiuni ar trebui întreprinse de către Comisia Aliată de Control. Vinogradov mi-a răspuns că mă va întâlni diseară la orele 20.30.

* * *

După toate aparenţele, situaţia a rămas calmă întreaga zi, din moment ce nu am mai fost vizitat de către Caragea, Rădulescu sau alţi români.

* * *

Întâlnirea mea cu generalul Vinogradov a avut loc în seara aceasta, aşa cum fusese programat. Se pare că aranjase doar o întâlnire între noi doi. Îi spusesem totuşi vicemareşalului despre întrunire, aşa că dânsul a dat buzna în cameră spunând că venise la invitaţia mea. Vinogradov nu a arătat că ar avea vreo obiecţie. Am

insistat pentru adoptarea unei atitudini ferme împotriva ziarului „Scânteia”, pentru publicarea unor afirmaţii atât de incendiare şi am mai cerut luarea unei decizii imediate în privinţa publicării unei declaraţii de către Comisia Aliată de Control, aşa cum recomandasem cu o zi în urmă. Stevenson m-a susţinut cu tărie în ambele probleme. Vinogradov mi-a răspuns că a înaintat cererea mea la Moscova şi că nu putea face nimic până când nu primea instrucţiuni de acolo. Cât despre ziarul „Scânteia”, nu citise articolul, mi-a mulţumit pentru recomandări şi a fost de acord să-l studieze cu atenţie. Am părăsit întrunirea cu convingerea că nu se va face nimic în una sau alta din cele două chestiuni. Totuşi, am arătat limpede că generalului Vinogradov îi va reveni întreaga răspundere pentru eşecul permanent al Comisiei Aliate de Control, în a lua atitudine împotriva demonstraţiilor de stradă şi a încercării de înlăturare a guvernului prin forţă, îngreunând astfel efortul de război.

22 februarie 1945

Pe plan politic, azi a fost linişte. Este caracteristic pentru România, unde lucrurile par adesea a atinge starea de criză, apoi se liniştesc timp de câteva zile înainte de a se ajunge la adevăratul punct culminant. Consiliul de Miniştri a avut ieri o şedinţă furtunoasă. Miniştrii comunişti i-au cerut generalului Rădescu să demisioneze. El a refuzat, subliniind faptul că ei sunt cei care se află în minoritate şi că, dacă doresc, pot să demisioneze. Şi ei au refuzat, dar au spus că-l vor elimina pe Rădescu, făcându-i atâtea probleme prin ţară încât, în final, va fi obligat să

demisioneze.

Nici eu, nici dl Berry nu am primit vreo veste de la Washington. Se pare că nici britanicii nu au primit instrucţiuni.

* * *

FND pregăteşte un uriaş miting popular pentru sâmbătă. Aduc din toate oraşele învecinate camioane cu suporteri. Există indicii că mulţi comunişti vor veni înarmaţi. Dacă se va întâmpla aşa ceva, este aproape sigur că pe străzi vor avea loc incidente sângeroase. Începând cu dimineaţa zilei de vineri, armata şi poliţia română se află în stare de alertă, toate permisiile sunt anulate, iar ofiţerii şi soldaţii nu au voie să părăsească postul, indiferent pentru ce motiv.

* * *

Nu s-a acordat încă aprobare pentru zborul domnului Berry la Istanbul. Sunt aproape sigur că ruşii fac să întârzie intenţionat această aprobare, probabil din cauză că dl. Berry personal doreşte să facă această călătorie, ceea ce a iscat unele suspiciuni. Zilele trecute, generalul Vinogradov m-a întrebat neoficial dacă dl Berry se duce de dragul plimbării. I-am răspuns că nu numai, că pleacă pentru a rezolva anumite formalităţi la turci, pe care desigur că stenografii, pe care contează, nu sunt în măsură să le facă. Cred că ruşii aşteaptă instrucţiuni de la Moscova.

* * *

Dl Maniu mi-a trimis un mesaj urgent că doreşte foarte mult să mă vadă azi. Ca urmare, am. luat ceaiul cu dânsul la orele 1530, acasă la dl Rică Georgescu. Dl Maniu părea îmbătrânit şi slăbit fizic, dar mintea îi era extrem de limpede. Spune că se apropie de capătul puterilor. Nu mai are bani, nici ziar, nici arme, nici cuvinte de încurajare de la britanici sau americani, posturile de radio şi ziarele din Moscova îl numesc întruna „fascist". Este în permanenţă urmărit de NKVD. Consideră că ne apropiem rapid de o situaţie asemănătoare cu faza revoluţionară din Grecia. Este îngrijorat în special de demonstraţia de sâmbătă. Este sigur că se va declanşa un război civil în cazul în care, în acea zi, comuniştii vor veni înarmaţi. Se îndoieşte că guvernul poate mobiliza suficiente forţe pentru a-l evita. M-a rugat să-i cer generalului Vinogradov să le recomande comuniştilor să-şi contramandeze întrunirea. El spune că ruşii, deşi afirmă deschis că sunt complet neutri, îi ajută în secret pe comunişti, la fiecare pas. Le furnizează arme, tot felul de avantaje, inclusiv automobile, utilaje pentru tipărit ziare, precum şi sfaturi personale şi de conducere. Mi-a spus că partidul său şi cel liberal, sunt blocate la tot pasul prin reglementări ale ruşilor. I-am spus domnului Maniu că am analizat situaţia în detaliu, împreună cu generalul Vinogradov şi că făcusem deja tot ce mi-a stat în puteri pentru a evita războiul civil. I-am mai spus şi că generalul Vinogradov mi-a arătat limpede că nici el nu doreşte război civil. I-am spus că Washingtonul este complet informat asupra situaţiei. În afară de acestea, nu i-am mai oferit alte sfaturi sau informaţii.

* * *

Am auzit că dl Berry a fost chemat după-amiază la Palat, la ceai. Fără îndoială că Regele şi Regina apelează la el pentru a-i cere sfatul şi ajutorul. Mă aştept să aibă o după-amiază destul de neplăcută.

23 februarie 1945

Situaţia s-a menţinut azi calmă, cel puţin în aparenţă, ambele părţi pregătindu-se pentru confruntarea ce se aşteaptă să aibă loc la manifestaţia de sâmbătă. Am avut mai multe discuţii cu dl Berry. Aşa cum m-am aşteptat, Regele şi Regina l-au abordat cam în acelaşi fel în care au făcut-o cu mine sâmbăta trecută, cerându-i sfatul şi ajutorul. El i-a sfătuit să se retragă la Sinaia şi să încerce să iasă cu bine din situaţie, cât mai demn posibil. Ei i-au răspuns că asta era şi intenţia lor.

* * *

Târziu, după-amiază, am aflat mai multe detalii despre intenţiile celor două părţi pentru demonstraţia de mâine. Partidele din FND se aşteaptă să participe peste 3.500 bărbaţi înarmaţi. Se vor ţine discursuri, se va încerca incitarea mulţimii şi se va organiza o demonstraţie generală în faţa clădirilor importante, în pieţe etc. Ei plănuiesc să facă un efort hotărât pentru a determina forţele guvernamentale să deschidă focul. Vor încerca sau nu o lovitură de stat în funcţie de forţele pe care le va

desfăşura guvernul în apărarea sa. Am dovezi clare că ruşii sunt la curent cu aceste planuri şi că ei înşişi vor da, în ultimul moment, comuniştilor instrucţiuni despre cât de departe să meargă cu planurile lor destabilizatoare.

* * *

Am auzit şi că prin oraş circulă camioane echipate cu megafoane puternice care anunţă o mare manifestaţie a Partidului Naţional Ţărănesc în piaţa din faţa Palatului. Dl Maniu va vorbi la orele 14,00, exact momentul de început al demonstraţiei FND. Dl Maniu dovedeşte cu siguranţă mult curaj, în special ţinând cont de starea sa fizică proastă. Pare aproape sigur acum că mâine vor fi probleme şi probabil că va fi şi vărsare de sânge. Oricum, am înţeles de la dl Berry, care tocmai s-a întâlnit cu primul-ministru, că guvernul este încrezător, că a luat toate măsurile pentru a-şi asigura poziţia şi că a dat ordin clar trupelor să nu deschidă focul decât pentru apărarea interiorului clădirilor guvernului sau altor instituţii guvernamentale.

* * *

Majoritatea ziarelor române apărute azi-dimineaţă reproduc în întregime un articol apărut ieri în „Pravda” **23**, în care sunt incriminaţi Rădescu şi guvernul său ca sabotori ai Armistiţiului. Articolul este plin de răstălmăciri ale faptelor şi de neadevăruri crase. Informăm Departamentul de Război în legătură cu acest lucru. Subliniem punctele în care articolul este incorect şi indicăm consecinţele serioase ce vor urma fără îndoială,

deoarece acest articol este considerat, de practic toţi românii, ca un semn clar că Rusia Sovietică şi-a pierdut definitiv încrederea în Rădescu şi că aşteaptă ca el să demisioneze în curând.

* * *

Astăzi, fiind a 27-a aniversare a Armatei Roşii, ruşii au organizat o mare sărbătoare. Aseară, la ambasada rusă, au avut o recepţie impresionantă; au participat cam 500 de invitaţi, inclusiv majoritatea membrilor guvernului şi câte cinci sau şase reprezentanţi ai delegaţiilor britanică şi americană. Vinogradov şi Pavlov au fost figurile centrale. Amândoi au făcut tot posibilul să fie amabili cu vicemareşalul şi cu mine, aşa cum au fost şi faţă de dr. Groza, dl Pătrăşcanu şi Ana Pauker. Primul-ministru, care a fost bineînţeles invitat, a fost primit – prin comparaţie – foarte rece. Toţi civilii au fost invitaţi în haine de gală, cu cravată albă, frac şi toate celelalte. Este prima recepţie de acest fel în România, de la începutul războiului.

* * *

Spre marea mea surpriză, generalul Vinogradov a venit la dl Berry şi la mine să ne informeze că s-a primit aprobarea pentru plecarea la Istanbul şi că dl Berry poate pleca oricând. Şi-a cerut scuze pentru întârziere şi i-a urat domnului Berry o călătorie plină de succese. Ne-a anunţat că Turcia tocmai a declarat război **24**. Ne-a spus că el crede că acum Turcia face încercarea de a obţine compensaţii speciale, la masa tratativelor de pace, cu

scopul păstrării Dardanelelor. A lăsat să se înţeleagă că Rusia ar putea să nu vadă acest lucru cu ochi buni.

* * *

După recepţie, dl Berry s-a oprit pe la mine câteva minute şi am discutat despre ceea ce se va întâmpla sâmbătă. Am căzut de acord că perspectivele erau destul de sumbre, că va fi probabil vărsare de sânge, dar că, dacă ruşii nu intervin direct, guvernul va trece probabil cu bine şi prin această furtună.

24 februarie 1945

La orele 3,00 dimineaţa a trecut pe la mine vicemareşalul şi m-a trezit din somn ca să discutăm. Tocmai primise o copie după instrucţiunile trimise de la Londra la Moscova, în care se ordona ca toate agenţiile britanice din Moscova să înştiinţeze ferm şi imediat guvernul sovietic despre marea nemulţumire a Marii Britanii faţă de cursul evenimentelor din România şi să ceară o schimbare neîntârziată de atitudine din partea sovieticilor, în litera şi spiritul înţelegerilor de la Ialta. În acest sens, vicemareşalul a încercat să-l determine pe Vinogradov să convoace o nouă şedinţă comună în această dimineaţă. Vinogradov a refuzat. Din acest motiv, vicemareşalul mi-a cerut să semnez o scrisoare, precizând propria-mi dorinţă de convocare a unei întruniri comune. Bineînţeles că am făcut-o. Dacă se va ţine o astfel de întrunire, vicemareşalul intenţionează să evidenţieze necesitatea non-intervenţiei chiar dacă s-ar deschide foc. Îl

voi susţine. Voi sublinia şi faptul că, prin tăcerea păstrată în faţa articolului calomnios şi mincinos scris împotriva lui Rădescu în ziarul moscovit „Pravda”, Vinogradov îmi dă impresia că sprijină efectiv partidele din FND şi că lasă să se presupună că guvernele aliate vor accepta un regim al FND, în România, ca reprezentativ pentru toate partidele democratice, deşi el a fost deja informat, atât de mine, cât şi de vicemareşal, că un astfel de guvern nu poate fi privit, ca atare, de către Statele Unite şi Marea Britanie.

* * *

Azi pe la amiază am aflat că generalul Vinogradov a refuzat şi cererea mea de a convoca o şedinţă comună. Prin intermediul consilierului politic al vicemareşalului, dl Marjoribanks, dl Berry şi cu mine l-am convins pe vicemareşal să trimită o scrisoare dură lui Vinogradov, în care să descrie, în linii generale, instrucţiunile trimise de către guvernul britanic ambasadorului său la Moscova şi să-i ceară să nu permită niciun fel de tulburări sau încercări de a înlătura guvernul actual, până când nu va primi noi instrucţiuni de la Moscova.

* * *

Azi am participat la un dejun dat în onoarea Armatei Roşii de către ministrul român de Război. Au fost invitate toate oficialităţile marcante ruseşti, britanice şi americane. În ultimul moment, Vinogradov şi dl Pavlov au trimis vorbă că fuseseră convocaţi de urgenţă şi că nu pot participa. Ofiţerul meu de legătură rus mi-a spus că au zburat la

Moscova.

* * *

Demonstraţia comunistă din această după-amiază s-a desfăşurat fără consecinţe grave. Comuniştii au ameninţat că vor ataca clădirea ministerului în care se găsea Rădescu; nu au fost intimidaţi de focurile de avertisment şi, în final, soldaţii au fost nevoiţi să tragă în mulţime. Înţeleg că mai mulţi bărbaţi au fost ucişi şi că 10 – 15 au fost răniţi. Cineva de pe trotuarul opus a tras, prin geam, în generalul Rădescu. Glonţul a lovit biroul, chiar în faţa lui. Manifestaţia comunistă a durat toată după-amiaza, încheindu-se pe la orele 18,00. Pe la orele 21,00, a avut loc, în faţa Palatului, o manifestaţie spontană a liberalilor şi naţional-ţărăniştilor, de mică amploare, pe parcursul căreia un camion a năvălit în mulţime, s-a oprit şi din el s-a tras cu mitraliera, au fost omorâte trei – patru persoane şi alte douăsprezece au fost rănite. Generalul Rădescu a vorbit la radio la orele 22,00, cerând naţiunii să-şi păstreze calmul şi denunţându-i nominal pe cei doi „străini”, Ana Pauker şi Luca.

* * *

Pe la ora 030 noaptea, am trăit câteva momente de tensiune, deoarece generalul Rădescu a fost convocat să se prezinte de îndată, în faţa reprezentanţilor ruşi ai Comisiei Aliate de Control. El a trimis vorbă, prin ofiţerii săi de stat major, că ar dori să fie prezenţi şi reprezentanţii britanici şi americani. Nu am participat, dar am stat pe picior de

plecare în birourile noastre, până când am aflat că Rădescu s-a întors cu bine. Subordonaţii săi ne-au informat ulterior că a fost doar întrebat de ce a vorbit la radio fără aprobare scrisă şi despre consecinţele împuşcăturilor de la orele 21,00 seara, în care au fost ucişi partizani ai partidelor Naţional Ţărănesc şi Liberal.

* * *

Am aflat că dr. Groza şi miniştrii comunişti i-au trimis Regelui o telegramă sugerându-i să ceară imediat demisia lui Rădescu **25.**

Pe parcursul demonstraţiei, patrule ruseşti au fost văzute în multe părţi ale oraşului şi în apropierea mulţimii de demonstranţi. Am aflat şi că generalul

Moskvitin – comandantul zonei ruse – conduce o investigaţie amănunţită asupra acestor evenimente, cu intenţia de a-l informa pe mareşalul Malinovski. Oricum, ruşii nu au intervenit câtuşi de puţin în manifestaţie şi nu s-au amestecat nici în manevrele mulţimii, nici în măsurile luate de soldaţi **26**.

25 februarie 1945

Azi toată ziua a fost linişte. Dl Berry crede însă că ambele părţi şi chiar, şi ruşii, au mers prea departe, pentru a mai putea da înapoi acum. Este foarte îngrijorat că guvernul nu va putea supravieţui în aceste condiţii. Scrisoarea trimisă ieri Regelui de dr. Groza şi de miniştrii comunişti este şi ea un semn rău. Asta înseamnă că Regele va trebui să facă o opţiune. Cu alte cuvinte, va trebui să ia

atitudine în favoarea uneia din cele două părţi aflate în conflict. Fiind un monarh constituţional, fără îndoială, nu va instaura de bunăvoie un guvern minoritar în România. În fond, înseamnă că va trebui să se opună ruşilor, ceea ce-i va aduce neplăceri, mai devreme sau mai târziu. Nici dl Berry nici eu, nu ne putem gândi la altcineva – în afară de Rădescu – care este destul de nepartizan şi în acelaşi timp destul de ferm pentru a conduce un alt guvern de coaliţie. Probabil că lucrurile vor trena câteva zile, cel puţin până când se va întoarce generalul Vinogradov de la Moscova.

* * *

Am luat prânzul azi cu comandorul Brannen la Palatul prinţesei Bibescu, de la Mogoşoaia. Mai erau încă zece – doisprezece invitaţi, reprezentanţi ai vechilor familii cu toţii, dar niciunul important din punct de vedere politic. Bineînţeles că, am discutat despre situaţia politică, dar foarte puţini dintre români păreau conştienţi de gravitatea situaţiei. Toţi sunt de părere că, fiind în minoritate, comuniştii nu vor putea vreodată să conducă ţara. Ei scapă din vedere cu totul elementul rus.

26 februarie 1945

Dl Berry nu a plecat încă cu avionul la Istanbul. A fost reţinut în ultimele două zile în aşteptarea aprobării pentru Turcia. Documentele au sosit aseară şi, dacă nu izbucneşte o nouă criză, el va pleca peste o zi sau două.

* * *

Azi-dimineaţă, dl Marjoribanks ne-a arătat, domnului Berry şi mie, răspunsul dat de dl Molotov, protestului britanic faţă de evenimentele de aici. De fapt.

Molotov i-a spus ambasadorului britanic că guvernul de la Londra era total dezinformat, că Rădescu, dus de nas de către fascişti şi filo-germani, îşi lăsase soldaţii să deschidă foc asupra unei manifestaţii paşnice, refuzase să iasă în întâmpinarea dorinţei evidente a poporului de reformă agrară şi de schimbare guvernamentală şi că doar intervenţia Comisiei Aliate de Control împiedicase declanşarea războiul civil. El a spus în continuare că situaţia este intolerabilă şi că, revine Comisiei Aliate de Control să acţioneze imediat pentru eliminarea elementelor fasciste din guvern. Este desigur o denaturare completă a faptelor, care arată cât de mult s-au implicat ruşii în România.

* * *

Radio Moscova continuă să transmită un tablou complet denaturat al situaţiei de aici. Cât timp acestea sunt singurele informaţii care ajung la ziarele din străinătate, înseamnă că până şi presa noastră va fi total dezinformată.

* * *

Dl Berry şi dl Melbourne au venit să mă vadă pe la miezul nopţii, aducând cu ei copii ale ultimelor directive primite de la Departamentul de Stat. Deosebit de

importantă era cea care enunţa 14 puncte, drept principii călăuzitoare pentru dl Berry şi pentru mine. Ele cuprind principii precum, continuarea unui guvern de coaliţie, refuzul de a tolera schimbări în guvern obţinute prin forţa armelor, ideea că toate persoanele care nu reprezintă instituţii guvernamentale să fie deposedate de arme şi o declaraţie în sensul că poporul român trebuie să fie asigurat de dorinţa noastră ca naţiunea, să continue să existe ca stat independent. Am fost amândoi de acord, desigur, că am urmat şi până acum aceste principii, dar nu suntem deloc siguri că enunţarea lor de către noi, va avea vreun efect asupra atitudinii ruşilor sau asupra acţiunilor lor viitoare. Totuşi, orice ar fi, dl Berry mi le va prezenta în mod oficial mâine, iar la rândul meu voi aduce în atenţia ruşilor acele principii care se referă la situaţia actuală.

* * *

Este de aşteptat ca mâine dimineaţă, Regele să ia o decizie în privinţa menţinerii în guvern a generalului Rădescu. A trimis mesaje urgente domnului Berry şi domnului Marjoribanks, cerându-le sfatul. Dl Berry şi cu mine am hotărât aseară că ar trebui sfătuit indirect să-l menţină pe Rădescu, cel puţin până când generalul Vinogradov se va întoarce de la Moscova. Sperăm ca până atunci să se producă o modificare în comportamentul ruşilor.

27 februarie 1945

Cu ajutorul domnului Berry, am expediat o scrisoare

către Comisia Aliată de Control (partea sovietică) arătând că, după părerea guvernului Statelor Unite, era timpul să punem în aplicare acea parte din Acordul de la Ialta, ce prevede trecerea la consultări între cei Trei Aliaţi, pentru a decide în privinţa politicii lor viitoare, în momentul în care condiţiile instabile din interiorul unui stat impun iniţierea unei astfel de proceduri. Am expus şi vreo două din chestiunile principiale indicate nouă de către Departamentul de Stat, inclusiv acelea care exprimă atitudinea favorabilă faţă de un guvern de coaliţie, sugestia de a fi deposedate de arme toate persoanele fizice, cu excepţia funcţionarilor de stat şi ideea de a împiedica orice schimbări în guvern, obţinute prin tulburări ale ordinii sau prin folosirea forţei. Această scrisoare i-a fost remisă amiralului Bogdenko pe la orele 4, şi a fost de acord să o studieze şi să-mi aranjeze o întâlnire cu generalul Vinogradov în cursul zilei de mâine.

* * *

Spre seară am aflat că generalul Vinogradov se întorsese însoţit de dl Vîşinski şi că mareşalul Malinovski se afla şi el în oraş.

* * *

Seara am fost la o mică petrecere dată de Max Auschnitt, însă, pe la orele 2330, am fost convocat la o şedinţă cu dl Berry. Când am ajuns la Legaţie, am aflat că dl Berry primise următoarea informaţie de la ministrul de Externe, dl Vişoianu: Dl Vîşinski îşi aranjase o audienţă la

Rege, la orele 21,00, în această seară. Dl Vişoianu a fost singura persoană prezentă, în afară de translatori şi secretari. Vîşinski a început prin a spune că, deşi autorităţile sovietice nu doresc să se amestece în treburile interne ale României, este totuşi clar că le revine o oarecare răspundere în a veghea ca să se formeze şi menţină un guvern puternic, care să respecte legile şi să ducă la bun sfârşit obligaţiile naţiunii. A spus că generalul Rădescu trebuie să plece; că era limpede, din manifestările populare, din permanentele tulburări din fabrici, din declaraţii semnate de ofiţeri ai armatei **27**, din opoziţia unită a publicaţiilor de presă, că guvernul lui Rădescu nu mai avea sprijin popular. Vîşinski a afirmat că este imperios necesar ca în locul actualului guvern să se formeze unul care să fie cu adevărat reprezentativ pentru toate forţele democratice. Regele a răspuns că studiase posibilitatea unei astfel de modificări, dar că, în calitate de monarh constituţional, nu putea numi un succesor la cârma executivului până ce nu-şi va fi dat demisia actualul guvern, şi că, prin consultări cu diverşi lideri de partid, se ajunsese la o formulă convenabilă de echipă guvernamentală. Vîşinski a părut iritat de această idee. El a afirmat că singura soluţie viabilă era un guvern omogen, căruia – eventual – i se puteau adăuga câţiva independenţi şi câţiva reprezentanţi ai unor partide. Era o aluzie clară la un guvern de stânga, cu reprezentare minoritară a celorlalte partide. Regele s-a referit la reprezentarea proporţională a tuturor partidelor aşa cum fusese menţionată în Declaraţiile din Crimeea **28**, dar, dl Vîşinski a afirmat sec că nu se spune nimic în Declaraţiile din

Crimeea despre generalul Rădescu. Vîşinski a afirmat că Regele trebuie să asculte de vocea poporului. A spus că mai rămâne în Bucureşti câteva zile şi că este dispus să-l asiste pe Rege dacă este necesar. A mai sugerat şi că nu vor fi permise amânări.

* * *

Am fost informaţi de către români că 6.000 soldaţi ruşi **29** au intrat în oraş şi am observat un număr mare de patrule ruseşti, cu arme şi baionete, plimbându-se pe străzi. Este evident că Rusia mizează pe o demonstraţie de forţă pentru a distruge orice urmă de opoziţie ce ar putea apărea faţă de politica ei.

* * *

Dl Berry a trimis de îndată o telegramă către Departamentul de Stat şi, târziu noaptea, vicemareşalul mi-a arătat o telegramă similară trimisă de dânsul la Londra. El a insistat să se ia contramăsuri imediate, pentru a se evita impunerea cu forţa în România a unui regim, care cu siguranţă nu este sprijinit de marea majoritate a populaţiei. Domnului Berry şi mie, situaţia actuală ni se pare într-adevăr disperată.

28 februarie 1945

Am trimis şi eu o telegramă azi-dimineaţă, în completarea raportului domnului Berry despre întâlnirea de aseară a domnului Vîşinski cu Regele. Am subliniat în

mod deosebit faptul că nici vicemareşalul, nici eu, personal, nu am fost consultaţi în legătură cu intervenţia ruşilor în actuala criză politică. Am atras atenţia asupra telegramei vicemareşalului către Londra, prin care recomanda o luare imediată de poziţie dacă se doreşte salvarea situaţiei locale şi am afirmat că sunt întru totul de acord.

* * *

Am avut o lungă consultare cu dl Berry pe la amiază. Tocmai se întorsese de la o vizită făcută ministrului de Externe, care-i confirmase – oferindu-i şi detalii în plus – informaţiile primite aseară cu privire la întâlnirea cu Vîşinski. Mi-a spus că Vîşinski s-a comportat în cea mai specifică maniera bolşevică. În prima parte a convorbirii, a citit în întregime o declaraţie dinainte pregătită. Vorbea aspru şi era extrem de critic faţă de toate realizările României începând din august trecut. De câteva ori a întins un deget acuzator către Rege, făcând tot posibilul pentru a-l intimida. Se pare că Regelui nu i se vorbise niciodată în acest fel. Era foarte tulburat şi de câteva ori, în timp ce răspundea, îi tremura glasul, semn de zbucium puternic.

* * *

Dl Berry mi-a vorbit şi despre dineul de ieri la prinţul Ştirbei. Ştirbei afirmase că, dacă s-ar face suficiente presiuni asupră-i, ar accepta numirea ca prim-ministru al unui nou cabinet. A pomenit despre o discuţie cu unul dintre comuniştii moderaţi de frunte. Acesta făcuse trei

observaţii interesante:

a. Comuniştii ştiu prea bine că Rădescu este un patriot cinstit şi bine intenţionat, care nu doreşte decât să-şi slujească ţara. Cu toate acestea, ideea de a-l prezenta drept fascist şi filo-german servea scopurilor comuniştilor. Reuşiseră s-o facă atât de bine, încât Rădescu însuşi, când se uită în oglindă, crede că vede imaginea unui fascist.

b. Comuniştii sunt pe deplin conştienţi că, după 23 august, România şi-a îndeplinit obligaţiile impuse de Armistiţiu, mult mai bine decât şi-ar fi putut imagina cineva că se poate. Totuşi, pentru a discredita actualul guvern, comuniştii au făcut deliberat să pară că guvernul eşuase lamentabil în această privinţă.

c. Comuniştii ştiau că, în timpul manifestaţiilor de sâmbătă, nu soldaţii sau alte forţe guvernamentale au fost cei care au început să tragă. Le convenea însă să dea impresia că aşa s-a întâmplat, iar această chestiune le reuşise atât de bine – prin relatări de presă şi alte metode propagandistice – încât, acum, întreaga ţară credea că vina era a guvernului şi că Rădescu şi Maniu personal erau răspunzători de morţi.

* * *

Dl Berry nu va mai pleca în Turcia, ţinând cont de actuala criză. I-am spus şi comandorului Brannen că nu mă pot lipsi de el în aceste momente. Totuşi, avionul nostru a decolat la amiază, avându-i ca pasageri pe mr. Bishop şi pe lt. Armour. Ei îl vor readuce pe dl Metcalf la Reprezentanţa domnului Berry şi, probabil, pe una sau două din stenografele sale. Aseară s-a primit şi autorizaţia de

aterizare în Turcia.

Dis-de-dimineaţă, am încercat să stabilesc o întâlnire de urgenţă cu generalul Vinogradov, cu scopul de a-mi confirma că Vîşinski şi-a asumat sarcina de a interveni în politica României, fără a se consulta în această privinţă cu vicemareşalul şi cu mine. Vinogradov a refuzat să mă vadă în cursul dimineţii, dar mi-a promis o întrevedere pentru mai târziu, tot astăzi.

* * *

Mi s-a spus că, în noul guvern, partidele din Frontul Naţional Democratic se aşteaptă să primească unsprezece portofolii şi că îl vor pe dr. Groza ca prim-ministru. Sunt de acord să accepte doi sau trei membri cu orientare de stânga din partidele istorice (Tătărescu şi Lupu de exemplu) în completarea cabinetului, împreună cu unul sau doi independenţi, ca dl Vişoianu.

* * *

Azi după-amiază, am aflat de la dl Berry de o nouă întâlnire între dl Vîşinski şi Rege. Vîşinski a trimis vorbă că doreşte să aibă o convorbire cu Regele astăzi la orele 15,00. Bineînţeles că Regele a fost de acord. Singura persoană oficială care a mai fost de faţă, a fost Vişoianu. Vîşinski a întrebat imediat dacă Regele a luat o hotărâre în privinţa guvernului Rădescu. Regele a replicat că progresase, dar că avea nevoie de consultarea liderilor partidelor înainte să ia o decizie. Atunci Vîşinski şi-a scos ceasul şi a spus: „În regulă, aveţi două ore şi jumătate la

dispoziţie să vă hotărâţi. *Trebuie* să anunţaţi demisia lui Rădescu astăzi, nu mai târziu de orele 18,00. Trebuie să-mi daţi numele succesorului său nu mai târziu de orele 20,00". Vişoianu a intervenit pentru a aminti că, în conformitate cu Constituţia României, succesorul nu poate fi ales într-un răstimp atât de scurt, deoarece Regele are obligaţia să obţină întâi acordul tuturor liderilor de partid. Vîşinski l-a întrerupt, spunându-i lui Vişoianu că nu avea chef să-i asculte ideile despre acest subiect. Apoi s-a întors şi a ieşit ţanţoş din biroul Regelui, trântind uşa după el.

* * *

Chiar înainte de orele 18,00, s-a anunţat demisia lui Rădescu şi a cabinetului său. Puţin înainte de orele 20,00, Regele l-a însărcinat pe prinţul Ştirbei să formeze noul cabinet **30**. Ştirbei se va strădui s-o facă, dar se îndoieşte de reuşită. Postul de radio Bucureşti a dorit să transmită ştirea numirii lui Ştirbei, dar cenzorul rus le-a interzis-o. Se pare că a făcut aceasta cu speranţa că Ştirbei nu va reuşi şi că următorul prim-ministru va fi de stânga.

Generalul Vinogradov mi-a satisfăcut în cele din urmă cererea şi a aranjat o întrunire comună diseară la orele 20,00; spre surpriza noastră însă, ne-a informat că şedinţa se întrunea doar pentru a ni-l prezenta pe succesorul său, Susaikov. Imediat am adus în discuţie problema acţiunilor ruşilor din ultimele zile, dar generalul Susaikov a refuzat scurt să discute chestiunea, pe motiv că nu este încă suficient de bine informat. Cel mai bun lucru pe care l-am putut face a fost să-i las în scris patru întrebări urgente, la care i-am spus că am nevoie de răspunsuri imediate.

Întrebările aveau drept scop să verifice relatările românilor cu privire la acţiunile lui Vîşinski, la intervenţia sa în problemele politice ale României şi la intenţiile sale de viitor. M-am interesat în special de ce nu fuseseră consultaţi reprezentanţii Statelor Unite şi ai Marii Britanii. I-am spus, de asemenea, lui Susaikov că va trebui să raportez de îndată la Washington că, cel puţin pentru moment, preşedintele delegat refuzase să discute aceste probleme. Vicemareşalul m-a susţinut şi a arătat în plus că protestul său vehement, împotriva interzicerii ziarului „Viitorul” **31** şi a altor ziare ale partidelor istorice, înmânat în urmă cu o săptămână, fusese ignorat până în prezent. L-a informat pe generalul Susaikov că „acest lucru îi făcuse o impresie foarte proastă”.

1 martie 1945

Azi-dimineaţă am aflat că mare parte din armata română aflată în spatele frontului urmează să fie demobilizată sau dezarmată **32**. Această măsură se referă în mod special la garnizoana Bucureşti, în care practic toate persoanele, inclusiv poliţiştii şi pompierii, urmează să umble de acum încolo neînarmaţi. Acest lucru pare să fie o violare directă a unuia dintre principiile enunţate de guvernul nostru, şi anume că ar trebui să i se permită României să-şi menţină forţe interne suficient de numeroase pentru a asigura păstrarea ordinii.

* * *

Dl Berry m-a informat azi-dimineaţă despre răspunsul

trimis de guvernul de la Londra la ultimul mesaj al domnului Molotov. Guvernul Marii Britanii a declarat, de fapt, că nu poate accepta explicaţiile lui Molotov în legătură cu situaţia din România **33**. Guvernul de la Londra are încredere deplină în sursele sale de informaţii şi doreşte să-şi reafirme poziţia favorabilă unui guvern de coaliţie în România, guvern în care toate partidele să aibă reprezentare aproximativ proporţională. O copie după acest răspuns i-a fost remisă maiorului Marjoribanks; acestuia i s-a adăugat o observaţie enigmatică, în sensul că era posibil ca lucrurile să fi mers deja atât de departe încât să fie greu să se poată ajunge la o soluţie pe deplin acceptabilă.

* * *

Am văzut şi o copie după instrucţiunile trimise de propriul nostru guvern către Moscova. Aceste instrucţiuni îl cereau domnului Harriman să prezinte de îndată ruşilor o declaraţie despre punctul nostru de vedere, aşa cum în esenţă, i s-a indicat domnului Berry şi cum a fost transmis de mine generalului Vinogradov. În timp ce britanicii cer doar un guvern de coaliţie, noi ne exprimăm dorinţa ca România să aibă şi forţe de poliţie adecvate, să-i fie asigurată independenţa naţiunii, alegerile să fie pregătite din timp şi să se iniţieze cât de curând convorbiri între cei trei reprezentanţi principali din Comisia Aliată de Control, referitoare la problemele locale. Deocamdată, poziţia noastră paie a fi mult mai fermă decât cea a Marii Britanii.

* * *

Dl Caragea ne-a făcut o vizită de rămas bun, azi-dimineaţă. Bineînţeles că, este foarte deprimat. Spune că generalul Rădescu consideră că şi-a făcut doar datoria. Ne-a sugerat totuşi că în prezent comunişţii pun la cale arestarea şi, probabil, executarea lui. L-a abordat pe dl Berry cerându-i să-i asigure azil, dar Berry a primit foarte rece sugestia.

* * *

Am auzit la amiază că Ştirbei n-a fost în măsură să-şi formeze cabinetul. Formula sa, pe lângă declaraţiile obişnuite referitoare la ducerea războiului, obligaţiile prevăzute în Armistiţiu etc., conţinea cererea ca toate partidele să depună imediat armele şi ca toţi participanţii la guvernare să se angajeze în scris că susţin platforma guvernului. Am aflat că FND s-a opus ultimelor două puncte, îndeosebi celui din urmă. Se spune că Ştirbei l-a informat pe Rege despre eşecul său. Circulă zvonul că Regele a anunţat FND că, dacă nu vor participa în cabinetul lui Ştirbei, el (Regele) va abdica şi că nu va numi în niciun caz un premier din rândurile FND.

* * *

Până seara târziu, Regele a continuat să se consulte cu diverşi lideri ai partidelor politice, inclusiv cu Brătianu, Maniu, Rădulescu, Groza, Pătrăşcanu etc. Groza i-a spus Regelui că, în cazul în care ar fi solicitat, ar fi bucuros să formeze un cabinet cu largă reprezentare a partidelor din

FND, dar şi cu liberali şi naţional-ţărănişti, aleşi de el, personal. La orele 22,00, Regele s-a întâlnit cu Vîşinski, cerându-i sfatul. Vîşinski i-a spus că, din punctul de vedere al Rusiei, guvernul cel mai acceptabil ar fi cel condus de Groza **34**, cu Tătărescu vicepremier. Este interesant de remarcat că, în urmă cu trei ani, Tătărescu, în calitate de prim-ministru a fost răspunzător pentru îndepărtarea României de Rusia şi apropierea sa de Germania **35**. Acest lucru s-a întâmplat sub regimul lui Carol.

* * *

Dl Berry mi-a arătat două mesaje de la Harriman, din Moscova, din care se deduce că Rusia nu are nici cea mai mică intenţie să dea înapoi de la actualul său demers în România. Dl Berry s-a întâlnit şi cu dl Vîşinski după-amiază. Vîşinski s-a scuzat că nu a reuşit să-şi facă timp să se întâlnească până acum, i-a confirmat domnului Berry primirea ultimei sale scrisori şi s-a comportat extrem de cordial. A precizat însă că românii au, în sfârşit, posibilitatea să-şi îndeplinească dorinţele şi că, desigur, Rusia nu le va sta în cale, ba chiar le va oferi tot sprijinul necesar eliminării fasciştilor şi progermanilor.

* * *

Atât dl Brătianu, cât şi dl Rădulescu au trecut azi pe la mine, separat, pentru mici sfaturi. Bineînţeles că nu le-am putut oferi niciunul. Nici ei nu ştiu cum să-l îndrume pe Rege. Dacă cedează la presiunea ruşilor şi îl însărcinează

pe Groza să formeze guvernul, va pregăti practic terenul pentru comunişti care, în consecinţă, ar putea da ţara pe mâinile ruşilor, prin mijloace legale. Pe de altă parte, se pare că nimeni altcineva nu-şi poate asigura sprijinul FND-ului la formarea unui guvern şi, desigur, un guvern fără reprezentanţi ai FND ar fi considerat drept un afront direct faţă de Rusia. Singura alternativă ar fi ca Regele să încredinţeze ţara Comisiei Aliate de Control, declarând că nu este în stare să formeze un guvern reprezentativ. Probabil că nici acest lucru nu ar fi de mare ajutor, câtă vreme Vîşinski îşi va numi pur şi simplu propriul guvern, în întregime format din reprezentanţi ai FND. Decizia finală a Regelui va fi probabil adusă la cunoştinţă mâine dimineaţă.

2 martie 1945

Presa comunistă (singura rămasă acum în România) a făcut toate eforturile pentru a întărâta ţara împotriva generalului Rădescu, pentru acţiunea sa „criminală” de sâmbăta trecută, de a ordona soldaţilor să tragă în mulţime. De fapt, toate relatările apărute, despre ceea ce s-a întâmplat la manifestaţie, sunt eronate. Şi în presa moscovită au apărut câteva relatări false referitoare la ceea ce s-a întâmplat. Noi am avut la faţa locului opt sau zece ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi, ceea ce mi-a permis să intru în posesia unei relatări faptice corecte a desfăşurării evenimentelor. Deoarece ruşii s-au folosit de acest eveniment ca pretext pentru cererile lor energice de înlăturare a lui Rădescu, de reducere a efectivelor armatei române etc., cred că este de dorit să fie făcută publică o relatare reală a ceea ce s-a întâmplat.

Mitingul FND a început în ordine, în Piaţa Naţiunii, pe la orele 14,00. Era prezentă o mulţime de circa 20.000 – 30.000 de persoane. Acestea se adunaseră din Bucureşti şi din oraşele din împrejurimi, chiar şi din Ploieşti.

* * *

După o oră sau două de discursuri ţinute de Ana Pauker, Gheorghiu-Dej şi alţi lideri comunişti **36**, mulţimea s-a pus în mişcare spre Palatul Regal, unde s-a grupat în jurul statuii lui Ferdinand. Aici s-au foit o perioadă de timp considerabilă, în vreme ce liderii lor încercau să îi incite la proteste mai puternice împotriva guvernului. Unii dintre ei purtau arme, probabil nu mai mult de patru sau cinci sute de persoane.

* * *

Pe la orele 16,30, când mulţimea se redusese la un mai mult de 10.000 de persoane, s-a format un grup mare şi compact, care a înaintat ameninţător înspre clădirea Internelor unde se găseau birourile lui Rădescu. Clădirea era apărată de soldaţi. Chiar înainte ca mulţimea să ajungă la clădire, s-au auzit câteva focuri de pistol. De fapt, focurile nu veneau dinspre mulţime, ci mai degrabă de pe trotuarul dintr-o margine a grupului şi departe de clădirea Internelor. Nu putem afirma cu certitudine cine a tras acele focuri. Cu siguranţă nu au fost poliţişti sau soldaţi. Există dovezi serioase că, cel care a tras, a fost un ofiţer rus uşor cherchelit şi exuberant, care, văzând portretele lui Stalin purtate deasupra capetelor mulţimii, şi-a scos

pistolul şi l-a descărcat în aer pentru a-şi exprima sentimentele. În orice caz, când au răsunat acele focuri de armă, mulţimea a părut că le ia ca pe un semnal de a-şi dubla eforturile şi a forţa intrarea în clădirea Internelor. Un gard înalt înconjura porţiunea din clădire neterminată încă, iar mulţimea îşi concentrase eforturile să-l dărâme. Când a fost limpede că liderii grupului smulgeau practic şipcile din gard şi erau pe punctul de a intra cu forţa, soldaţii staţionaţi în clădire au tras în aer. Nu există dovezi cum că mai târziu au tras şi câteva focuri în mulţime. În acest timp, schimburi de focuri intense s-au făcut auzite pe străzile lăturalnice. Nu se poate preciza dacă focurile au fost trase de către soldaţi sau de către comuniştii postaţi în puncte strategice. După primele focuri trase de soldaţi, mulţimea s-a îndepărtat de clădirea Internelor şi s-a regrupat în jurul statuii lui Ferdinand.

* * *

Cam pe la aceeaşi oră, au putut fi auzite împuşcături în alte trei-patru locuri din oraş. În fiecare caz, nu există niciun fel de dovezi că soldaţii ar fi tras primii. Faptul că aceste tulburări s-au produs aproape simultan, ne face să dăm crezare ideii că acţiunile au fost puse la cale cu grijă chiar de către comunişti.

* * *

La principala manifestaţie, desfăşurată în faţa Palatului, s-au mai tras focuri sporadice, cam încă o oră. Marea lor majoritate păreau să fi fost trase însă de pe

străzi laterale, unde era imposibil de stabilit cine trage: soldaţii sau comuniştii. Puţin înainte de orele 18,00, comandantul rus al oraşului i-a trimis vorbă generalului Rădescu cum că ruşii vor interveni, dacă soldaţii nu încetează imediat focul. Când Rădescu a primit mesajul, criza părea să fi trecut, iar împuşcăturile încetaseră. Niciunul dintre observatorii noştri nu a văzut vreun mort sau vreun rănit în zona Pieţei Palatului. După câte ştim, se presupune că au fost ucise două sau trei persoane şi că vreo 12 au fost rănite. Aparent, toate aceste pierderi s-au produs pe străzile laterale.

* * *

Generalul Rădescu ne-a informat ieri că autopsiile efectuate pe morţi şi controalele medicale făcute răniţilor, arată că toate gloanţele – mai puţin două dintre ele – au fost trase din arme de fabricaţie rusească, celelalte două, provenind din arme de tip german. Cum armata şi poliţia sunt dotate doar cu arme germane, aceste dovezi – dacă sunt corecte – par să-l exonereze în mare parte pe Rădescu. Cu toate acestea, atât ziarele bucureştene, cât şi cele moscovite au lăsat să se înţeleagă că soldaţii au tras toate focurile, că toţi manifestanţii s-au comportat paşnic şi că mitralierele şi alte arme ascunse, de fapt, în clădirea Internelor şi în Palat, au fost îndreptate spre mulţime **37**. Chiar şi corespondentul Reuters a trimis o astfel de relatare la Londra, adăugând şi un ultim retuş plin de fantezie, cum că doar datorită intervenţiei armate a ruşilor şi britanicilor s-a putut evita războiul civil. Se înţelege că presa din Moscova a preluat imediat mesajul, şi l-a folosit

ca un cap de acuzare în plus împotriva lui Rădescu.

Regele a continuat consultările cu diverşi lideri politici de-a lungul întregii zile. Am aflat de la dl Berry că aceste şedinţe sunt lungite cât de mult posibil, cu speranţa că, înainte de a fi necesară luarea unei decizii, să apară ceva indicii de la Washington şi Londra despre felul în care să se acţioneze pentru a împiedica realizarea planurilor Rusiei. De trei sau patru ori în cursul zilei, Mareşalul Curţii şi Johnny Ionniţiu au trecut pe la dl Berry, întrebându-l îngrijoraţi dacă a primit vreo ştire. De fiecare dată, dl Berry le-a răspuns că nu are noutăţi. Spre seară, Regele pierduse probabil orice speranţă de a primi ajutor de la Anglia sau America şi, pe la orele 21,00, l-a sunat pe dr. Groza şi i-a încredinţat mandatul de formare a noului cabinet **38**. I-a impus anumite restricţii, care cereau ca dr. Groza să obţină sprijinul partidelor Naţional Ţărănesc şi Liberal. Pare totuşi foarte probabil că FND va avea o majoritate confortabilă şi va fi în măsură să guverneze aşa cum doreşte. Este, într-adevăr, o cotitură pentru România.

3 martie 1945

Dr. Groza s-a străduit toată dimineaţa să obţină sprijinul Partidului Naţional Ţărănesc şi al Partidului Naţional Liberal pentru formarea guvernului. Nu a reuşit în demersul său, deoarece a persistat în ideea de a oferi FND-ului majoritatea portofoliilor, ceea ce reprezenta mult mai mult decât proporţia cuvenită. Similar, FND a refuzat să acorde sprijin, dacă nu obţine majoritatea în cabinet. Groza a propus în final o structură cu o mare majoritate FND şi cu câţiva disidenţi din rândurile partidelor Naţional

Ţărănesc şi Liberal, toţi aceştia fiind recunoscuţi pentru vederile lor extremiste. A prezentat această structură Regelui, care a afirmat că nu poate fi de acord cu ea, câtă vreme nu a fost acceptată de către cele două partide istorice **39**. Groza a fost atunci de acord să încerce încă o dată. Regele şi-a reluat consultările cu liderii de partide şi situaţia s-a menţinut astfel până la miezul nopţii.

* * *

Tot nu avem informaţii precise referitoare la luările de poziţie ale guvernului nostru pe lângă Moscova. De la Londra, britanicii au primit instrucţiuni să îl sfătuiască pe Rege să nu ia măsuri irevocabile decât dacă va fi obligat. Acest lucru poate însemna orice. Ştim că Washingtonul şi Londra discută posibilitatea adoptării unor măsuri mai drastice, dar, dacă nu le vom lua rapid, va fi prea târziu.

* * *

Regele este complet dezorientat. Cum FND refuza să participe la guvernare, dacă nu i se asigură majoritatea în calitatea sa de monarh constituţional, Regele nu poate accepta niciun guvern format în aceste condiţii. Desigur că excluderea FND este de neconceput, în special ţinând cont de prezenţa domnului Vîşinski şi a ruşilor în peisaj. Este o situaţie dificilă şi periculoasă pentru întreaga ţară. Pare aproape sigur că duminică se va ajunge la o decizie finală şi nu încape îndoială că va fi luată acea decizie prin care ţara va fi dată pe mâinile comuniştilor.

* * *

Vicemareşalul şi dl Marjoribanks au trecut pe la mine aseară, ca să bem ceva. Spre marea mea surpriză, vicemareşalul este într-o dispoziţie excelentă. Pe baza informaţiilor primite de la Londra, referitoare la reluarea discuţiilor anglo-americane asupra subiectului, el este convins că se vor lua măsuri ferme. Este sigur că ruşii vor fi nevoiţi să se retragă în totalitate şi că România este salvată. Eu nu împărtăşesc defel acest punct de vedere şi am impresia că nici dl Marjoribanks nu gândeşte ca el. De altfel, Marjoribanks pare să fie un diplomat foarte abil. În situaţia dată, s-a descurcat de minune. Personal, cred că a fost o adevărată şansă pentru noi şi pentru englezi că dl Le Rougetel a fost în concediu (permisie) la Londra, în această perioadă. Dl Berry este întru totul de acord cu mine.

* * *

Acum câteva zile am primit mesaj de la Washington să opresc toate demersurile făcute pentru a aranja sosirea generalului Fox în inspecţie, în legătură cu epidemia de tifos din România **40**. Am fost informat că problema se rezolvă acum, direct între Washington şi Moscova. Ieri, dl Harriman mi-a transmis că este foarte sceptic în privinţa fie chiar şi a unei sugestii făcute în acest sens Moscovei. Este de părere că ruşii sunt foarte susceptibili în privinţa propriilor lor servicii medicale şi că simpla menţionare a părerii că generalul Fox şi subordonaţii săi ar putea face o treabă mai bună ar genera fricţiuni. Harriman a

recomandat Departamentului de Stat să reconsidere această sugestie. Dacă aceasta este poziţia noastră la Moscova în privinţa unei chestiuni mai degrabă minore precum combaterea tifosului, mă întreb cum am putea să ne aşteptăm la rezultate reale în problema cu mult mai serioasă a situaţiei politice.

Am discutat cu dl Berry, vicemareşalul şi dl Marjoribanks, de mai multe ori, în cursul zilei de azi. Nu am primit instrucţiuni suplimentare precise de la Londra sau Washington, dar din mai multe telegrame reiese că niciunul din guvernele noastre nu este dispus să facă din România un subiect de litigiu **41**. Nu prea putem face nimic, decât să stăm şi să privim cum se derulează evenimentele.

Am avut o discuţie de 40 de minute cu generalul-colonel Susaikov, noul locţiitor al preşedintelui Comisiei Aliate de Control **42**. Am început cu o discuţie legată de autorizaţiile pentru zboruri; apoi am continuat să dezbatem diverse alte teme, inclusiv problema competenţei forţelor române de-a asigura ordinea internă. Generalul Susaikov m-a asigurat că a studiat problema cu atenţie şi că a ajuns la concluzia că, fără nicio urmă de îndoială, aceste forţe erau suficiente. El spune că aceste efective sunt folosite acum foarte ineficient şi că, în plus, românii nici măcar nu încearcă să menţină ordinea. El pretinde că guvernul român dispune, pentru astfel de scopuri, de 20.000 oameni de diverse categorii, concentraţi în împrejurimile Bucureştiului **43.** Voi pune să se verifice aceste cifre, mâine.

* * *

Generalul Susaikov a spus în continuare că, Naţiunile Aliate au intrat în România, în calitate de cuceritori. Nu trebuie să cerem românilor să iniţieze acţiunile necesare; ar trebui să li se ordone. Dacă nu o fac, trebuie pedepsiţi în consecinţă. Susaikov spune că singurul lui interes este să se asigure că România îşi îndeplineşte obligaţiile prevăzute în Armistiţiu şi că participă la efortul de război al Aliaţilor. El susţine că a descoperit deja multe exemple care dovedesc duplicitatea românilor şi dorinţa lor de a evita să facă sacrificii pentru cauza aliată. Impresia mea este că se pronunţă foarte serios în declaraţiile sale, dar că nu cunoaşte aproape deloc dificultăţile apărute în plan politic. Nu cred că România o s-o ducă bine sub controlul lui.

* * *

Pe la orele 22,00, dl Berry şi cu mine, am aflat de la Johnny Ionniţiu, că Groza l-a vizitat pe Rege şi a insistat ca acesta să ia o decizie în privinţa cabinetului Groza chiar astă seară, chemându-i pe Maniu şi pe Brătianu şi oferindu-le o ultimă şansă de a susţine noul cabinet. Groza spune că, dacă nu se ajunge la un acord în această seară, nu răspunde de consecinţe. Când Regele a insistat în a primi o explicaţie, el a declarat că partidele de stânga îl cer pe Groza prim-ministru, că ele îşi mobilizează oamenii în seara asta şi că, dacă nu li se face pe plac, acest lucru ar atrage consecinţe foarte grave, atât pentru ţară, cât şi pentru Rege. Acesta a acceptat să-i cheme pe Maniu şi Brătianu.

* * *

Această informaţie se potriveşte aproape perfect cu aceea obţinută de comandorul Brannen de la dl Beliş, asistentul domnului Maniu. Beliş spune că, în fabrici, comuniştii îşi mobilizează forţele, le înarmează, că prin oraş circulă una sau două maşini cu staţii radio, chemând oamenii să-şi ceară drepturile şi, dacă Regele nu cedează în această seară, să fie pregătiţi să dea o lovitură de stat în zori. Beliş mai spune de asemenea, că, luni după-amiază, este programată o mare manifestaţie a FND. Aceasta poate fi gândită ca o demonstraţie în sprijinul guvernului FND deja mandatat, sau ar putea reprezenta actul final dinaintea loviturii de stat. În ambele cazuri, actualul guvern pare să nu mai poată rezista. După plecarea lui Rădescu, a rămas fără cap şi, cu siguranţă, fără chef de a mai opune rezistenţă.

* * *

Ţinând seama de aceste informaţii, am decis să supraveghem toată noaptea clădirea Ministerului de Interne, care este principala clădire cu birouri a guvernului, în ideea că, dacă se încearcă o lovitură de stat, eu voi merge de îndată la generalul Susaikov şi îi voi cere să împiedice preluarea puterii executive prin forţă. Probabil că încercarea mea nu va folosi la nimic, dar mi se pare că asta-i tot ce pot face. Seara târziu, l-am pus la curent pe vicemareşal cu situaţia; mi-a spus că-mi este foarte recunoscător pentru aceste informaţii şi că mă va

sprijini întru totul, în orice acţiune aş iniţia.

5 martie 1945

Nu a avut loc nicio lovitură de stat astă-noapte. Totuşi, azi, toată ziua au circulat zvonuri. În ultimul moment, FND şi-a amânat manifestaţia pentru marţi, mulţumindu-se azi să se strângă grupuleţe şi să aleagă delegaţi din diferite localităţi, care urmau să meargă în grup la Rege, să-i ceară un guvern condus de Groza. Aceşti 200 de delegaţi au vizitat Palatul, târziu după-amiază. Regele a refuzat să-i primească, dar delegaţii i-au lăsat cererile lor în scris **44**.

* * *

Este demn de remarcat că manifestele puse în circulaţie azi de FND conţin pentru prima oară atacuri la adresa Regelui. Se afirmă că o „clică de la Palat" împiedică aprobarea finală a guvernului Groza. Este probabil începutul unei campanii de înlăturare a Regelui.

* * *

Într-o ultimă încercare de a preîntâmpina o lovitură de stat, i-am trimis generalului Susaikov o notă, în care i-am cerut convocarea imediată a unei întruniri comune. Nu am obţinut întâlnirea comună cerută, dar ne-a convocat separat pe mine şi pe vicemareşal şi ne-a permis să ne exprimăm punctele de vedere. În convorbirea cu mine, i-am reamintit opinia mea, anterior exprimată, că nu ar trebui permisă schimbarea guvernului prin forţă armată şi

că niciun grup sau individ nu ar trebui să aibă dreptul de a purta arme în afara agenţilor guvernamentali autorizaţi. Susaikov s-a lansat într-o lungă dizertaţie despre democraţie, a subliniat că FND reprezintă vocea poporului, că guvernul lui Rădescu era plin de fascişti şi că trebuie menţinută ordinea în România. Nu mi-a răspuns la chestiunea împiedicării unei lovituri de stat. Întâlnirea a durat cam 45 minute şi am plecat cu sentimentul că nu am obţinut nimic şi că, doar instrucţiuni de la Moscova ar putea aduce o schimbare în politica actuală a ruşilor în România.

* * *

L-am întâlnit azi de câteva ori pe vicemareşal, ultima oară în cursul serii. Mi-a cerut să mai încercăm o dată să fixăm o întrunire comună pentru mâine dimineaţă, în special, cu scopul de a câştiga timp. Vrea să ceară anularea demonstraţiei în interesul menţinerii ordinii şi dezarmarea imediată a populaţiei civile. L-am rugat să aştepte până mâine dimineaţă, în speranţa că ni se va telegrafia vreo indicaţie referitoare la atitudinea Londrei şi a Washingtonului. Dl Berry a primit chiar aseară câteva telegrame încurajatoare, în care se arăta că guvernul nostru nu acceptă niciun fel de scuze din partea Moscovei şi că se cere în continuare trecerea la acţiuni energice. Mi-e teamă însă că toate acestea vin prea târziu. Aici criza a durat deja mult, mai mult decât fiecare din noi ar fi crezut. Se pare că cel târziu mâine va trebui să se sfârşească.

* * *

Nu s-au prea produs modificări în situaţia de la Palat. Am înţeles că Groza are încă mandat şi că tot mai încearcă să-l convingă pe Rege să-i accepte lista provizorie de miniştri, chiar şi fără sprijinul partidelor Naţional Ţărănesc şi Naţional Liberal. Regele refuză însă să facă aşa ceva, iar Maniu şi Brătianu nu-şi vor părăsi poziţiile. Groza nu va renunţa la mandat, de teamă că Regele va desemna pe altcineva. Sunt aproape sigur că dl Vîşinski va interveni în curând.

Dimineaţa a trecut în frecvente consultări cu dl Berry, cu vicemareşalul şi cu dl Marjoribanks. Vicemareşalul şi cu mine am căzut de acord să trimitem de îndată scrisori similare generalului Susaikov, cerându-i o întrunire comună imediat, într-o nouă încercare de a preîntâmpina manifestaţia de după-amiază şi astfel să amânăm acţiunile decisive măcar pentru câteva ore. Scrisorile noastre i-au fost înmânate puţin după prânz, dar am fost informaţi că atât generalul Susaikov, cât şi amiralul Bogdenko au părăsit oraşul.

* * *

I-am mai scris o scrisoare generalului Susaikov, atrăgându-i atenţia asupra afirmaţiilor incendiare din presă referitoare la dl Maniu şi la alţi lideri politici, afirmând că acest lucru ar putea incita persoane iresponsabile să atenteze la vieţile lor. I-am reamintit lui Susaikov că Maniu este binecunoscut în Statele Unite pentru înclinaţiile sale democratice şi că, de vreme ce chiar Rusia a redus mult forţele locale ale României,

poporul american nu ar putea înţelege asasinarea lui Maniu. Un astfel de act ar întoarce cu siguranţă opinia publică împotriva Rusiei. Sper ca scrisoarea mea să rezolve ceva, dar nu am nicio certitudine.

* * *

Pe la orele 16,00, tocmai când se desfăşura marea manifestaţie a FND **45**, s-a anunţat la radio că s-a format un nou guvern, sub conducerea lui Groza. Nu s-au dat detalii referitoare la miniştri. Acelaşi lucru l-a anunţat şi unul dintre primii vorbitori la manifestaţie. Mulţimea nu a arătat vreun entuziasm deosebit faţă de anunţ şi nici mare interes faţă de cele ce se întâmplau. Vicemareşalul şi cu mine am urmărit manifestaţia din faţă Palatului, de pe acoperişul hotelului Stănescu, timp de peste o oră. Era bine organizată şi ordonată. Peste tot puteau fi observate patrule ruseşti. Toate clădirile guvernamentale mai importante erau păzite de soldaţi ruşi. Nu se vedeau arme printre demonstranţi şi, după ce a ascultat câteva discursuri, mulţimea s-a dispersat. Probabil că nu au fost prezenţi mai mult de 40.000 oameni.

* * *

Pe la orele 18,00, am aflat detalii despre cum s-a format guvernul. Iată-le: în primele ore ale după-amiezii, Groza i-a făcut o vizită lui Maniu, care, printre altele, este imobilizat la pat, cu rotula zdrobită din pricina unei căzături serioase. Groza i-a cerut lui Maniu să-i accepte guvernul, care este compus în întregime din membrii FND,

cu excepţia lui Tătărescu şi a câtorva liberali disidenţi. Groza a spus că nu-i poate convinge pe cei din FND, să fie de acord cu vreo schimbare.

Maniu l-a refuzat categoric. Groza l-a vizitat atunci pe Brătianu, făcându-i aceeaşi propunere şi a primit acelaşi refuz categoric. Groza s-a dus în continuare la Palat. Nu ştim ce presiuni s-au făcut asupra Regelui, dar după o vizită de o jumătate de oră şi mai bine la Palat, Groza s-a întors şi a anunţat că guvernul a primit aprobarea Regelui **46**. Până seara târziu, nu am primit nicio informaţie de la Palat, cum şi de ce a acceptat Regele în cele din urmă. Bineînţeles că guvernul, fiind integral al FND, este indiscutabil unul minoritar; de aceea, aprobarea de către Rege fără consimţământul lui Maniu şi al lui Brătianu reprezintă o violare flagrantă a Constituţiei. Este prima oară când Regele ia o decizie neconstituţională. Este clar că a fost nevoit să capituleze, probabil în urma unor noi presiuni din partea lui Vîşinski. Dl Berry speră să obţină mâine detalii suplimentare.

7 martie 1945

Problema autorizării zborurilor continuă să ne dea multă bătaie de cap. Avionului nostru întors de la Istanbul, în urmă cu două zile, nu i s-a permis să plece şi în plus nu am reuşit să obţinem autorizarea pentru avioanele ce sosesc din Italia. Am aflat că tot traficul aerian (rusesc, britanic şi american), spre şi dinspre Bucureşti, a fost oprit în ultimele şapte sau zece zile. În sfârşit, ieri am fost autorizaţi să aducem două avioane din Italia, înţelegând că nu vor putea pleca, probabil, pentru o perioadă de timp.

Am anunţat imediat în Italia şi am aranjat aducerea propriului meu avion, plus un avion care să facă cursa săptămânal. Aceste aranjamente au fost contramandate, de mai multe ori, de către ruşi, care par să se răzgândească foarte repede. A trebuit să trimitem mai multe mesaje cu avionul în Italia, ori de câte ori apărea o modificare, dar, în cele din urmă, i-am convins pe ruşi să ne lase să aducem avioanele. Cursa noastră săptămânală a sosit ieri, însă Emmens, care plecase înspre noi, a fost obligat să se întoarcă în Italia, din cauza condiţiilor atmosferice proaste. Sperăm să-l aducem aici mâine.

* * *

Câteva ore după ce marţi s-a anunţat noul guvern, generalul Rădescu s-a prezentat la Misiunea britanică şi a cerut azil **47**, considerând că viaţa îi este în primejdie. Vicemareşalul primise aprobare de la Londra să-i acorde azil, aşa că l-a poftit înăuntru. L-a înştiinţat numaidecât pe generalul Susaikov, care s-a arătat foarte surprins, întrucât răspunderea menţinerii ordinii revenea Înaltului Comandament Sovietic. Susaikov a afirmat că este de părere că vicemareşalul a procedat greşit şi că răspunderea pentru această acţiune îi revine în întregime. După părerea mea, britanicii au intrat singuri în gura lupului şi nu vor putea scăpa aşa de uşor. Vicemareşalul m-a rugat şi pe mine să mă implic, dar am refuzat. Am transmis telegrafic datele problemei la Washington şi sper din toată inima că nu mi se va ordona să iau parte la această acţiune. Rădescu nu are niciun fel de legătură cu vreun sprijin acordat Naţiunilor Aliate pe perioada

dominaţiei germane. Cred că ar fi fost mult mai bine să fi lăsat ca actualul guvern să-l aresteze pe Rădescu dacă o dorea, iar ulterior să se facă intervenţii puternice pe lângă Susaikov şi chiar şi la Moscova – dacă era nevoie – ca să nu aibă de suferit, ca rezultat a ceea ce a făcut pentru ţara lui. Dacă dorim să luăm poziţie împotriva actualului guvern, ar trebui să pornim de la premisa că guvernul propriu-zis este neconstituţional şi, ca atare, nu trebuie recunoscut. Nu ar trebui să ne bazăm poziţia pe atitudinea faţă de un singur om.

8 martie 1945

Azi-dimineaţă am aflat de la dl Berry trista poveste a felului cum a cedat Regele în cele din urmă şi cum a consimţit să accepte cabinetul FND al lui Groza. Exact aşa cum am bănuit, Groza i-a spus că, dacă nu acceptă imediat, va trebui să abdice, iar guvernul va fi „ales” în timpul manifestaţiei de marţi. Groza a afirmat că a primit o declaraţie fermă de sprijin din partea ruşilor, precum şi promisiunea că, de îndată ce se va anunţa guvernul Groza, i se va remite Transilvania de Nord **48**. Chiar Brătianu, pus să aleagă între abdicare şi acceptarea Cabinetului, i-a spus Regelui că nu poate recomanda abdicarea. Maniu fiind bolnav, Regele nu a putut beneficia de sfatul său şi, cu toate că Regina susţinea cu tărie abdicarea, Regele a consimţit în cele din urmă, considerând că ar putea face mai mult bine ţării rămânând, decât părăsind-o acum **49**.

* * *

Ieri la prima întrunire a cabinetului, Groza a anunţat că Transilvania de Nord **50** s-a deschis şi că se vor trimite acolo de îndată administratori români. Bineînţeles că toţi vor fi comunişti. Această acţiune în sine reprezintă o reclamă grozavă pentru guvernul FND.

* * *

Astă-seară am cinat la vicemareşalul Stevenson. Era de faţă şi dl Berry. A fost o petrecere de bun-venit, în onoarea doamnei Le Rougetel, care sosise ieri cu avionul nostru, împreună cu soţul. Britanicii erau extrem de agitaţi din pricina unui mesaj, tocmai venit de la Londra **51**, recomandând o poziţie fermă în legătură cu acordarea de azil generalului Rădescu. Guvernul de la Londra i-a transmis vicemareşalului să deschidă foc, dacă era nevoie în apărarea lui Rădescu. Vicemareşalul urmează să-l întâlnească pe generalul Susaikov diseară şi să-l informeze asupra instrucţiunilor primite.

9 martie 1945

Nicio veste de la britanici toată ziua, aşa încât presupun că nu mai au probleme cu protejarea generalului Rădescu.

* * *

Dl Berry a plecat azi-dimineaţă la Braşov, pentru câteva zile. El nu doreşte să se afle în Bucureşti, până când nu primeşte de la Washington instrucţiuni ferme în

legătură cu atitudinea care va fi adoptată de noi, în mod oficial, faţă de noul guvern.

* * *

În oraş domneşte liniştea. Am discutat cu mai mulţi români din protipendadă, care sunt de părere că lucrurile nu stau chiar atât de rău cât s-au aşteptat. Consideră că au intrat într-o perioadă de trecere treptată spre ideile de stânga şi că vor fi în stare să se adapteze la noua situaţie fără multe probleme. Personal, cred că s-ar putea să aibă dreptate, cel puţin în ceea ce priveşte situaţia economică. Cred totuşi că, anumite persoane, care s-au remarcat prin opoziţia faţă de FND, ar putea să se găsească pe lista criminalilor de război sau să fie deportaţi pe alt motiv.

* * *

Departamentul de Stat a aflat de la Moscova că dl Harriman i-a prezentat în mod energic lui Molotov punctul de vedere al guvernului nostru, şi anume că ar trebui să aibă loc de îndată o întrunire a reprezentanţilor celor trei puteri, în care să se discute situaţia din România. Suntem nerăbdători să aflăm ce răspuns se va primi.

12 martie 1945

A fost relativ liniştite în weekend. Astă seară, dl Berry a rămas la Braşov până târziu, iar eu mi-am petrecut sâmbăta şi duminica la conacul familiei Şuţu, de lângă Ploieşti. Azi. la întoarcere, am aflat că guvernul român face

pregătiri minuţioase pentru o ceremonie fastuoasă, care va avea loc mâine la Cluj, în cinstea revenirii Transilvaniei sub control românesc **52**. Toate înaltele oficialităţi guvernamentale române şi majoritatea ruşilor din posturi-cheie, inclusiv Vîşinski, pleacă diseară spre Cluj, cu un tren special, şi se vor întoarce marţi noaptea. Atât britanicii, cât şi noi, am fost invitaţi să trimitem câte cinci reprezentanţi. În lumina instrucţiunilor Departamentului de Stat de a ne păstra distanţa, pentru moment, faţă de guvern, am refuzat invitaţia, iar britanicii ne-au urmat exemplul. Există indicii că gestul nostru nu a fost prea bine primit de guvernul român sau de către ruşi.

La cererea domnului Maniu am avut o lungă discuţie cu domnia-sa după-amiază. M-am dus să-l văd în casa unui prieten, în dormitor, deoarece stătea în pat de o săptămână şi mai bine cu o fractură la rotulă, suferită într-o căzătură. Dl Maniu mi-a relatat pe larg evenimentele din ultimele săptămâni. Consideră formarea actualului guvern ca pe o catastrofă de prim rang. A afirmat că România a devenit acum un stat satelit şi că viitoarea sa încorporare în URSS, este aproape o certitudine. Şi-a exprimat surprinderea şi dezamăgirea că Marea Britanie şi Statele Unite nu au sărit în ajutorul României şi susţine că, în absenţa unui oarecare sprijin din partea noastră, este inutil să mai încerce să continue să lupte. Dacă rămâne însă în opoziţie, se aşteaptă să-şi vadă colaboratorii ucişi sau deportaţi şi crede că el însuşi ar putea cădea victimă glonţului unui asasin. Spune că Brătianu a arătat deja că Partidul Naţional Liberal va încerca să se reorienteze spre o linie politică care ar putea fi favorabil primită de către ruşi şi că o parte din membrii propriului său partid insistă

ca el să procedeze la fel. Este de părere că Statele Unite îi datorează o explicaţie pentru atitudinea avută, şi insistă ca eu să încerc să aflu dacă avem de gând să stăm calmi deoparte şi să ne uităm cum este dată ţara pe mâna Rusiei sovietice. I-am spus că nu sunt încă în măsură să-i dau o astfel de informaţie **53**, dar că probabil, în curând, ori eu ori dl Berry, o vom putea face. Este cu siguranţă un bătrân de excepţie, dar pare angajat într-o luptă fără de speranţă.

Marţi, 13 martie 1945

Am obţinut, în sfârşit, autorizarea de zbor pentru avionul meu care aşteaptă în Italia, de trei săptămâni. Colonelul Emmens, ofiţerul meu de aviaţie, l-a adus la sol, luni, noaptea târziu. L-a adus cu el pe colonelul Jadwin, care îl înlocuieşte pe McGlasson în postul de reprezentant al conducerii unităţii noastre G-2. Jadwin a lucrat pentru G-2 la Washington şi afirmă că rapoartele noastre sunt foarte bine primite şi că, părerea celor de acolo este că le-am oferit o imagine completă a situaţiei de aici.

* * *

Emmens a avut oarecari probleme cu scoaterea pasagerilor săi din aeroport. Se pare că ruşii au organizat un nou sistem, conform căruia fiecare pasager ce intră şi iese din ţară trebuie să aibă un permis special, semnat de Comisia Aliată de Control (sovietică), în care să fie specificat motivul sosirii în sau plecării din România. Ca de obicei, ruşii au omis chipurile să ne spună şi nouă de această nouă cerinţă, înainte ca ea să intre în vigoare.

Emmens a parlamentat şi a reuşit să iasă din situaţia creată, dar se pare că pe viitor vom avea probleme serioase cu obţinerea autorizaţiilor.

* * *

De-a dreptul pe neaşteptate, aseară, şi-a făcut apariţia în oraş un grup de cinci sau şase ziarişti americani, venind de la Moscova. Se pare că, la Moscova, au fost băgaţi într-un avion în ultima clipă şi li s-a spus că sunt transportaţi la Cluj, pentru ceremonia din Transilvania programată astăzi **54**. Au rămas la Bucureşti peste noapte, dar s-a făcut tot posibilul pentru a li se restrânge contactele la minim. Leigh White, care este versat în astfel de lucruri, a reuşit să scape şi a avut o scurtă întâlnire cu dl Berry. Acesta i-a oferit informaţii din belşug despre evoluţia actuală a stărilor de lucruri din România. Nu vor fi însă de niciun folos, căci atunci când reporterii se vor întoarce la Moscova, tot nu li se va permite să transmită astfel de relatări.

* * *

Azi-dimineaţă s-a lăsat ceaţă, ceea ce a făcut imposibil zborul avionului cu reporteri spre Cluj. De data aceasta, vremea a stânjenit planurile ruşilor atât de grijuliu alcătuite. Reporterii s-au vânturat prin oraş toată ziua, aşa încât toţi vor fi foarte bine informaţi asupra situaţiei reale. Se aşteaptă să fie duşi înapoi la Moscova, mâine sau poimâine. Este reacţia tipică a ruşilor la recentele noastre plângeri, privitoare la faptul că niciun reprezentant al

presei americane nu a fost lăsat să intre în România. Ruşii vor putea scoate în evidenţă faptul că acum au sosit cinci sau şase ziarişti deodată şi, cel puţin după mintea lor, vor avea justificarea de a refuza accesul altora un timp oarecare.

* * *

Dl Vîşinski a ţinut ieri, în oraş, un discurs care-i nelinişteşte considerabil pe tradiţionaliştii români. În esenţă, a afirmat că spiritul democraţiei triumfă acum, în România, pentru întâia dată. A menţionat partidele Naţional Ţărănesc şi Liberal şi a afirmat că ele au acum o bună ocazie de a-şi alinia politica noului spirit democratic. A spus că, dacă vor rămâne în opoziţie, s-ar putea să fie nevoie să le închidă gura, prin metode de forţă. Bineînţeles că Maniu, Brătianu şi alţi lideri sunt foarte tulburaţi.

* * *

Am avut o lungă discuţie cu dl Berry. Este de acord cu mine că decizia de a nu participa la festivităţile din Cluj a fost singura potrivită în situaţia actuală. Totuşi dl Le Rougetel este destul de nemulţumit. El a acceptat invitaţia guvernului român imediat ce i-a fost adresată şi abia în ultimul moment a aflat că noi o refuzăm. Asta a însemnat că a fost nevoit să renunţe doar cu câteva ore înainte de plecarea trenului. Vicemareşalul se află în aceeaşi situaţie penibilă, şi este şi el nemulţumit din această cauză. Mai mult decât atât, înţeleg că Le Rougetel i-a făcut o vizită oficială noului ministru de Externe **55**, la doar câteva ore

după formarea guvernului, iar acum îi este foarte teamă ca acest gest să nu fie interpretat ca un angajament al guvernului său făcut înainte de luarea deciziilor la Londra şi Washington. De asemenea, Le Rougetel l-a introdus pe Rădescu în sediul Legaţiei britanice, ceea ce dl Berry şi cu mine considerăm că a fost o greşeală, câtă vreme orice protecţie oferită ar fi trebuit să vină din partea Misiunii britanice (vicemareşalului Stevenson) şi nu de la reprezentantul politic şi personalul său.

* * *

Singura veste primită de la Moscova până acum este un raport de la Harriman, în care se evocă ultima declaraţie a lui Molotov relativă la problema României, şi anume că, în România a fost restabilită acum ordinea, a fost instalat un guvern democratic şi, prin urmare, guvernul rus presupune că nu mai sunt necesare alte discuţii asupra acestei chestiuni. Se pare că Washingtonul şi Londra nu prea mai au altceva de făcut, decât să accepte situaţia aşa cum este, ceea ce înseamnă comunism pentru România de acum încolo. Probabil că nu vom mai primi noutăţi, în această privinţă, o zi-două.

Miercuri, 14 martie, 1945

Împreună cu mai mulţi ofiţerii de-ai mei, am participat la un dejun oferit de dl Berry în cinstea ziariştilor veniţi de la Moscova. Era interesant de observat punctul lor de vedere faţă de situaţia din România. Se află aici doar de o zi şi ceva, însă, realizează pe deplin semnificaţia situaţiei.

Ei înţeleg faptul că actualul guvern a fost instalat mai mult prin forţă şi că poporul român este în ansamblu foarte nemulţumit din această cauză. Bineînţeles că aceasta nu va servi la nimic, deoarece, o dată întorşi la Moscova, nu vor reuşi să treacă de cenzură nicio relatare adevărată.

* * *

Guvernul a organizat după-amiază încă o manifestaţie de masă în Piaţa Palatului **56**. Au ţinut discursuri Groza, Vîşinski, Gheorghiu-Dej şi alţi membri ai guvernului. Manifestaţia a fost organizată şi în cinstea retrocedării Transilvaniei. Bănuiesc că a fost pusă în scenă, în mare parte, pentru ochii reporterilor, pentru că aceştia nu au putut să participe la manifestaţia de la Cluj. Regele însuşi a fost rechemat în oraş şi pus să-şi facă apariţia la balcon, fiind aclamat cu entuziasm de către mulţime. Întâmplător, acesta a fost singurul moment de interes sau entuziasm manifestat de mulţime pe perioada întregii manifestaţii.

În mesajul primit astăzi de la Washington, se arată că guvernul Statelor Unite este în continuare nesatisfăcut de explicaţiile oferite de Rusia pentru evenimentele din România şi solicită în continuare organizarea unei întruniri – la Moscova – la care să participe reprezentanţii celor trei puteri, cu care ocazie să se discute întreaga situaţie. Vicemareşalul, care a primit şi el această informaţie, jubilează şi crede că aceasta va aduce României un guvern nou. Nu pot fi de această părere, căci nu văd cum ar putea permite Rusia o asemenea acţiune, cândva. Ar fi o lovitură mult prea dură dată prestigiului său. Chiar dacă s-ar ţine o astfel de conferinţă, cred că ea ar fi doar un gest de

salvare a prestigiului Marii Britanii şi Statelor Unite, iar concluzia finală va fi ca lucrurile să fie lăsate aşa cum sunt.

Vineri, 16 martie 1945

Azi-dimineaţă, BBC-ul, cât şi posturile de radio din Statele Unite, au anunţat nemulţumirea guvernului american faţă de guvernul minoritar din România şi a cerut Marii Britanii şi Rusiei să organizeze o conferinţă comună, în cadrul căreia să se discute în întregime problematica română, în lumina înţelegerii de la Ialta. Sigur că, această acţiune îi bucură pe toţi americanii de aici, pentru că dovedeşte că rapoartele transmise telegrafic de noi se bucură de deplină atenţie la Washington şi că am furnizat suficiente informaţii pentru a permite guvernului nostru să adopte o poziţie fermă. Românii se simt şi ei mai încurajaţi. Cu toate acestea, atât eu, cât şi dl Berry ne îndoim că rezultatul final va avea vreo însemnătate deosebită pentru viitorul României. Ruşii sunt acum atât de puternic înfipţi aici din punct de vedere politic, economic şi militar, încât pare greu de crezut că simpla organizare a câtorva conferinţe i-ar putea urni.

* * *

Am avut încă o întâlnire cu dl Brătianu, la solicitarea sa. A fost de faţă şi colonelul Jadwin. Dl Brătianu dorea doar să mă pună la curent cu situaţia politică actuală. El a subliniat că, după părerea sa, naţiunea este împinsă către ruină totală şi, mai mult, că exact aceasta este şi intenţia ruşilor. El crede că ruşii fac tot posibilul să provoace o

criză economică deplină, astfel încât oamenii să se găsească în imposibilitatea de a-şi asigura strictul necesar supravieţuirii. În aceste condiţii, ei ar accepta cu bucurie comunismul şi chiar intrarea în Uniunea Sovietică, în speranţa unei vieţi mai bune.

* * *

Dl Brătianu s-a bucurat să afle azi-dimineaţă, la radio, ştirea despre interesul Statelor Unite faţă de România, însă el are impresia că nu se poate face mare lucru. Afirmă că influenţa ruşilor în ţară este mult prea mare. Subliniază că, în decursul ultimilor o sută de ani, ruşii au ocupat România de vreo două-trei ori şi că, de fiecare dată, nu au putut fi scoşi din ţară decât prin forţa armelor. El afirmă că aceasta este unica modalitate şi de această dată, şi că nu prea are speranţe că Marea Britanie sau Statele Unite vor face un asemenea efort.

* * *

Dl Brătianu nu crede totuşi că sunt ameninţate vieţile membrilor elitei din România. Spune că românii nu sunt un popor neîndurător ca bulgarii şi că în niciun caz nu vor recurge la omoruri sau deportări în masă. Are însă sentimentul că elita va fi nevoită să se adapteze pentru a trăi într-un stat comunist.

Sâmbătă, 17 martie 1945

După-amiază, la orele 13,00, toţi trei reprezentanţii

şefi din Comisia Aliată de Control am participat la o şedinţă comună. Generalul Susaikov a părut foarte cooperant. A urmărit foarte atent fiecare din punctele prezentate de vicemareşalul Stevenson şi de mine, şi a afirmat că este de dorit să se facă tot posibilul pentru a veni în întâmpinarea cerinţelor noastre, cu condiţia ca acestea să nu fie în contradicţie cu propria sa politică. A fost de acord ca, o dată pe săptămână, să avem o întâlnire comună şi să aibă loc întruniri similare, de asemenea săptămânale, în toate subsecţiile comisiei. A fost de acord şi să ne ţină la curent cu fiecare directivă dată guvernului român şi ne-a permis să trimitem la Comisia sovietică ofiţeri împuterniciţi care să citească acele directive înainte de a fi transmise. Este de părere că vremurile grele au trecut şi că, de acum încolo, viaţa va deveni mai „normală" pentru toţi cei interesaţi din România. Am aflat că, după plecarea generalului Vasiliev, fostul şef de Stat Major, generalul Vinogradov va rămâne şef al Statului Major al generalului Susaikov.

* * *

Dl Rădulescu a venit să mă vadă astă-seară. Arăta foarte obosit şi mi-a spus că nu o duce bine cu sănătatea, şi că se aşteaptă ca în curând să demisioneze din funcţia de şef al secţiei române a Comisiei pentru Aplicarea Armistiţiului. Mi-a descris în detaliu recentele festivităţi de la Cluj, ocazionate de retrocedarea Transilvaniei **57**. Mi-a spus că, din punctul de vedere al unui român loial, ceremoniile au reprezentat o lovitură cumplită dată onoarei naţionale. Mai mult de două treimi din cei prezenţi

erau maghiari care cântau melodii ungureşti şi purtau imense drapele naţionale maghiare. Prin comparaţie, grupul de români era foarte tăcut, a defilat doar cu câteva mici drapele naţionale şi fără prea mult entuziasm. Mulţi dintre cei care au defilat, trecând pe lângă Rege, au făcut salutul comunist. Alţii, nici măcar nu au lăsat impresia că l-ar recunoaşte pe Rege, deoarece nu şi-au scos pălăriile. Ruşii puteau fi văzuţi peste tot şi păreau că se simt extraordinar de bine. Singurul semn încurajator a fost absenţa totală a delegaţiilor americană şi britanică. El mi-a spus că acest lucru a provocat cu siguranţă multe preocupări guvernului. La banchetul organizat după încheierea paradei, dr. Groza a ţinut un lung discurs în limba maghiară. Acest gest în sine a fost catalogat de dl Rădulescu drept o lovitură dată onoarei naţionale.

Dl Rădulescu e de părere că ţara se află în pragul haosului economic. Arată că pretenţiile ruşilor au devenit atât de mari, încât frizează ridicolul. Conform articolului 12 **58**, de pildă, ruşii pretind să se trimită înapoi în Rusia cei 90.000 cai pe care, chipurile, românii i-ar fi luat de la ei. Din aceşti 90.000, mai pot fi găsiţi cam 20.000. Toţi ceilalţi au murit sau au fost deja duşi de diferite unităţi armate ruseşti din România. Ruşii pretind, de asemenea, ca românii să returneze – în conformitate cu articolului 12 – tot grâul care a fost luat din Rusia. Acesta, în valoare de 50 miliarde lei, reprezintă o cantitate de 10.000 vagoane de cereale. De asemenea, ruşii pretind că România execută prea încet reparaţiile la autovehiculele care trebuie să fie trimise înapoi în Rusia. Aşadar, România trebuie să livreze 4 700 automobile, care să fie imediat predate ruşilor, păstrând în schimb echipamentul uzat şi defect luat

anterior din Rusia.

* * *

Dl Rădulescu se pregăteşte să demisioneze în scurt timp. Nu este deloc de acord cu guvernul şi simte că nu-şi poate asuma răspunderea de a contribui la ultimele faze ale colapsului României.

Duminică, 18 martie 1945

Începem să primim, de la diferiţi oameni din oraş, reacţii la protestul guvernului american adresat ruşilor în privinţa României. Anterior anunţului american, o ruptură de proporţii avusese loc în cadrul Partidului Naţional Ţărănesc, iar dr. Lupu fusese pe punctul de a-i cere lui Maniu să se retragă, astfel încât el să poată reorienta partidul spre stânga. Acum însă dr. Lupu a renunţat la ideea sa şi, deoarece simte că ar putea exista un ajutor din partea Americii, este mai mult decât dispus să continue opoziţia faţă de actualul guvern, sub conducerea lui Maniu. Am aflat, de asemenea, că guvernul însuşi a avut o lungă şedinţă ieri, subiectul principal de discuţie fiind atitudinea de luat faţă de poziţia adoptată de americani. Încă nu am aflat detalii. Românii par să considere că, indiferent dacă nu se va mai obţine altceva, protestul nostru a reuşit să determine guvernul să facă mutări mai lente şi mai prudente în problema reformei agrare, a persecutării „fasciştilor” **59** şi în încercarea de a adopta alte orientări comuniste.

* * *

Azi-dimineaţă, vicemareşalul mi-a cerut cu împrumut avionul pentru o călătorie în Anglia, ca să-şi aducă soţia. Eu, personal, nu am folosit încă avionul şi mă cam codesc să-l las să-l ia atât de curând. Totuşi, nu am motive temeinice să-l refuz, cu atât mai mult cu cât s-a oferit să-mi lase în folosinţă avionul său mai mic. Am ridicat problema celor de la Caserta şi am sugerat şi alternativă ca un C-47, momentan liber, să-i fie pus vicemareşalului la dispoziţie, pentru această călătorie.

* * *

Am expediat în fine, azi, o radiogramă, la a cărei redactare lucrez de câteva zile. Este lungă şi precizează Departamentului de Război, că România este de pe acum puternic dominată din punct de vedere economic şi politic de către Rusia. Am încercat să demonstrez că, deşi tacticile anglo-americane ar putea întârzia atingerea scopurilor politice ale Rusiei, România este atât de aproape de o prăbuşire economică totală, încât Rusia ar putea oricând să găsească o justificare pentru a intra în scenă şi a prelua puterea, pe motiv că România nu reuşeşte să ducă la îndeplinire obligaţiile impuse prin Armistiţiu. Am enumerat numeroasele interpretări dure şi extrem de injuste date de ruşi prevederilor Armistiţiului, precum şi alte fapte, prin care resursele de hrană, produsele industriale, utilajele şi instalaţiile etc. sunt aproape epuizate, cu rezultatul că ruina totală poate fi iminentă. De fapt, pare că Rusia face tot posibilul să

grăbească o astfel de prăbuşire, cu speranţa că, în atari condiţii, poporul se va îndrepta spre comunism şi chiar spre unirea cu Rusia, ca unica posibilitate acceptabilă. Sper că Statele Unite vor înţelege că, numai printr-o administrare cu adevărat tripartită a termenilor Armistiţiului, pe întreg teritoriul ţării, putem spera să salvăm România de comunism. Dacă reprezentanţii Statelor Unite şi ai Marii Britanii se menţin aici doar pe poziţii de spectatori, aşa cum se întâmplă în prezent, Rusia va continua, neîndoielnic, să-şi facă jocul.

Luni, 20 martie 1945

Nu s-a mai auzit nimic referitor la protestul transmis de Statele Unite la Moscova, în legătură cu situaţia din România **60**. Au trecut deja nouă zile de când i-au fost transmise lui Harriman instrucţiunile iniţiale privitoare la această chestiune. Pare foarte probabil că Rusia amână deliberat răspunsul, în speranţa că guvernul român va deveni stăpân pe situaţie înainte ca, la Moscova, cele trei puteri să ia o hotărâre finală.

* * *

Cu toate acestea, guvernul român începe să dea semne de dezbinare. Tătărescu şi prietenii săi liberali disidenţi nu pot fi de acord cu actuala formă a legii exproprierii pământului, prin care se confiscă tot pământul moşierilor, fără plata vreunei compensaţii. Tătărescu susţine acordarea unei despăgubiri oarecare pentru pământul expropriat. Se răspândeşte zvonul că îşi va da

curând demisia. Dacă o va face, va fi probabil trecut imediat pe lista criminalilor de război. Se relatează că şi dr. Groza ar fi menţionat că începe să se sature de situaţia creată şi că el însuşi s-ar putea să nu mai reziste mult.

* * *

Ruşii dau semne de încrâncenare, îndeosebi în privinţa anglo-americanilor. Diversele restricţii de aterizare şi decolare impuse avioanelor noastre devin din ce în ce mai supărătoare. Ieri am avut două avioane încărcate la capacitate maximă, cu circa 50 de persoane evacuate, bagaje, echipaj etc., cărora li s-a interzis decolarea chiar în ultimul moment şi ni s-a adus la cunoştinţă că o să treacă două-trei zile până se va obţine autorizarea necesară. S-a pretextat că autorizarea acordată anterior a fost valabilă doar pentru ziua precedentă, adică în ziua când sosise avionul din Italia. Era o interpretare cu totul nouă care nu fusese invocată niciodată până acum şi pe care nu ne-o comunicaseră anterior. Britanicii aveau şi ei două avioane gata de decolare, care au fost obligate să rămână la sol din acelaşi motiv. O altă restricţie impusă se referă la chestiunea permiselor de circulat noaptea. Am fost informaţi ieri că doar 20 de americani din tot Bucureştiul vor primi permisiunea de a circula noaptea, după orele 23,00. De acestea trebuie să beneficieze personalul domnului Berry, toţi oamenii mei, angajaţii OSS, ai Corpului Aerian etc. De asemenea, maşinilor noastre li se impun restricţii de circulaţie pe perioada nopţii. Îl vizitez astăzi pe generalul Vinogradov, pentru a discuta aceste probleme şi sper să obţin renunţarea măcar la unele din

aceste restricţii. Nu putem să nu considerăm că ruşii sunt agasaţi de faptul că am reuşit să raportăm condiţiile de aici cu suficientă acurateţe pentru a permite guvernului Statelor Unite să protesteze. Prin restrângerea treptată a activităţilor noastre pe viitor, ruşii speră probabil ca să ne limiteze posibilităţile de a raporta ce întorsătură iau evenimentele.

* * *

Un alt fapt semnificativ, şi de rău augur, a fost împuternicirea dată oficial de către guvernul român unor grupuri de voluntari civili **61** de a participa la menţinerea ordinii în oraş. Este doar un şiretlic în scopul recunoaşterii oficiale a bandelor de comunişti înarmaţi care au fost la originea majorităţii tulburărilor de până acum. Aceşti civili au acum posibilitatea să cutreiere înarmaţi oraşul cât poftesc şi probabil ei vor fi cei care îi vor aresta pe cetăţenii de care comuniştii doresc să scape. Bineînţeles că, majoritatea acestor cetăţeni nu vor fi aduşi probabil niciodată în faţa instanţelor de judecată, ci vor dispărea, pur şi simplu. Există deja câteva exemple de acest gen.

* * *

Astăzi am mai aflat, de asemenea, că dl Berry şi personalul său se află sub o foarte strictă supraveghere. Am obţinut o copie după un raport adresat

Statului Major rus, în care erau înşiraţi toţi vizitatorii care au intrat şi au ieşit din sediul Legaţiei, ora la care au sosit şi cea a plecării, cu cine au discutat şi, în unele

cazuri, care a fost subiectul discuţiilor purtate. Am o puternică bănuială că şi statul meu major este urmărit îndeaproape. Am primit numeroase semnale că personalităţi române, inclusiv membri ai personalului de la Palat, au fost avertizate că nu este bine pentru reputaţia lor să fie văzuţi vizitând prea des sediile, american sau britanic. Mă tem că majoritatea surselor noastre de informaţii româneşti, care s-au dovedit până acum foarte productive, vor seca în curând.

Miercuri, 21 martie 1945

Azi-dimineaţă am aflat de la britanici conţinutul unei note **62** remise de Molotov domnului Harriman, ca răspuns la solicitarea guvernului Statelor Unite, referitoare la o discuţie tripartită în România. În această notă, guvernul rus respingea net solicitarea americanilor, afirmând că în România exista deja un guvern democratic reprezentativ, că se păstra ordinea şi că populaţia era liniştită. Şi mai semnificativă era afirmaţia conform căreia, interpretarea dată de americani înţelegerii de la Ialta, în numele căreia ne-am simţit îndreptăţiţi să cerem o întrunire tripartită, era atât de cuprinzătoare, încât nu mai era conformă cu realitatea. Se arăta că Armistiţiul oferă Rusiei o poziţie dominantă în Comisia Aliată de Control pentru România şi că orice discuţie tripartită despre problemele României ar duce la îngrădirea puterilor preşedintelui rus al Comisiei Aliate de Control.

* * *

Este limpede acum că Rusia nu va tolera niciun fel de amestec în conducerea politicii sale în România. Cred că Rusia ştie acum că guvernul american este pe deplin la curent cu starea reală a lucrurilor şi cu scopurile finale ale ruşilor. De aceea, respingerea categorică de către ruşi a solicitărilor noastre constituie o provocare clară, pe care ne va fi greu să o ocolim. Aşteptăm cu toţii, cu îngrijorare, următorul pas al guvernului nostru.

* * *

Împreună cu patru din ofiţerii mei, am luat parte azi la un dejun interesant, oferit de baronul Neumann de la Societatea Textilă din Arad. Au fost prezenţi şi alţi câţiva români, printre care Max Auschnitt şi dl Petrescu, liderul social-democraţilor. Am purtat o discuţie deosebită cu dl Petrescu despre situaţia politică.

Este de-a dreptul disperat. Deşi partidul său face parte din Frontului Naţional Democratic, el consideră acum că acesta a devenit o organizaţie aproape în întregime comunistă, lucru cu care nu se împacă deloc. Spune că Groza, Tătărescu şi alţi membri ai guvernului nu sunt nici ei de acord cu ţelurile comuniştilor, însă nu au putere ca să li se împotrivească. Susţine că dacă cineva demisionează din guvern, o face cu riscul vieţii. Afirmă că este absolut evident că obiectivul final al comuniştilor este transformarea României în cea de-a şaptesprezecea republică a Rusiei sovietice. Are senzaţia că ruşii deţin acum controlul absolut asupra ţării şi că şi-l vor menţine atât timp cât Marea Britanie şi Statele Unite nu vor interveni cu adevărat. El îşi pune toate speranţele în

recentul anunţ făcut la radio, referitor la cererea Statelor Unite de a se organiza discuţii tripartite. L-au încurajat întrucâtva şi recentele alegeri libere din Finlanda, în care partidul comunist a acumulat cu greu douăzeci şi cinci de procente din totalul voturilor. Consideră că, dacă şi în România s-ar putea ţine alegeri libere similare, atunci comuniştii n-ar obţine probabil mai mult de zece la sută din voturi; speră că – într-un fel oarecare – Marea Britanie şi Statele Unite vor putea asigura asemenea alegeri libere.

* * *

Am avut o scurtă întrevedere cu generalul Vinogradov, acum şef al personalului Comisiei Aliate de Control, mai ales pentru a-l prezenta pe colonelul Jadwin. Generalul Vinogradov i-a spus colonelului Jadwin, că îl va ajuta bucuros în orice fel şi l-a sfătuit să îl întâlnească neîntârziat pe şeful Secţiunii militare pentru a studia două directive ce fuseseră transmise românilor. A afirmat că ne va da de ştire, ori de câte ori, se vor emite şi alte directive.

* * *

Vinogradov a afişat înţelegere faţă de plângerile mele referitoare la autorizările de zbor. Mi-a spus că regretă foarte mult că au apărut neînţelegeri şi că va face tot posibilul să elaboreze un set rezonabil de reglementări care să ne permită să ne aducem în ţară avioanele la intervale de timp convenabile. Am discutat mai multe alte probleme mărunte, inclusiv despre permisele de circulat noaptea pentru personalul nostru, despre aranjamentele

pentru ieşirile în teren şi călătoria pe care dl Berry şi cu mine intenţionăm s-o facem la Sofia, despre autorizarea de intrare în ţară pentru Jean Paul Boncour, noul reprezentant al Franţei etc. În toate aceste discuţii. Vinogradov a părut extrem de conciliant. Dacă îşi va ţine promisiunile, multe din problemele noastre se vor aplana în viitorul apropiat.

La sfârşitul întrevederii, Vinogradov mi-a spus că auzise că-mi exprimasem nemulţumirea faţă de multiplele restricţii impuse de către ruşi operaţiunilor noastre din plan local. Mi-a spus că-i pare rău să audă una ca asta, deoarece este de părere că, dacă i-aş aduce lui la cunoştinţă toate problemele mele, cu siguranţă am putea găsi o soluţie acceptabilă. Mi-a spus că avea această părere în special, în ceea ce mă priveşte, întrucât contribuisem ca guvernul meu să nu se amestece în privinţa situaţiei lui Rădescu; cu alte cuvinte, americanii nu se implicaseră în acordarea de azil, generalului Rădescu. Dorea să ştiu că aprecia această atitudine. A subliniat faptul că România era doar o ţară mică, iar naţiunile noastre sunt încă strâns aliate în războiul împotriva Germaniei şi, că şi după aceea, mai exista încă un război în Pacific, în care s-ar putea să ne prindă bine ajutorul rusesc. A afirmat că, ar fi o mare greşeală să lăsăm ca neînţelegerile de aici să provoace un dezacord în situaţia internaţională, care ar putea duce în final la consecinţe grave pentru întreaga lume. I-am răspuns că nu făcusem niciodată vreo reclamaţie, fără să i-o fi prezentat mai întâi însuşi generalului Vinogradov, că-i apreciez atitudinea plină de înţelegere şi că voi continua să-l informez despre toate dificultăţile pe care le întâmpinăm,

înainte să le raportăm în altă parte. I-am reamintit din nou despre atitudinea adoptată de mine faţă de români – aceea pe care i-o expusesem când am sosit pentru prima oară – şi că urmăresc aceeaşi politică de a nu discuta niciodată problemele cu românii, decât de pe o poziţie care ştiu că este şi aceea a Comisiei. Ne-am despărţit în termeni foarte buni.

Joi, 22 martie 1945

Azi-dimineaţă m-am hotărât să propun o călătorie în Italia pentru a dezbate toate problemele cu generalul McNamey. Dl Berry a fost de acord că ar fi o mutare înţeleaptă. Sper să aflu dacă din telegramele noastre generalul McNamey şi ofiţerii săi de stat major, direct interesaţi în problemă şi-au făcut sau nu o imagine completă asupra situaţiei de ansamblu de aici aşa cum o cunoaştem noi. Dacă da, putem fi siguri că Washingtonul are aceeaşi imagine. Dacă nu, poate la voi prezenta noi fapte suficient de importante pentru a justifica un drum la Washington al domnului Berry sau al meu. Cred că, dl Berry ar trebui să se ducă, dacă se va putea. I-am telegrafiat generalului McNamey, întrebându-l dacă doreşte să mă vadă şi, când voi primi răspunsul de la ruşi, mă voi ocupa de autorizare.

Azi am primit câţiva vizitatori, cetăţeni români, care s-au împrietenit cu americanii de aici şi care solicită acum un fel de ajutor pentru a fi scoşi din ţară. Le-am spus că, după câte ştiam, acest lucru este absolut imposibil. Am discutat mai târziu problema cu dl Berry, care a fost de acord cu punctul meu de vedere. Nu putem face absolut

nimic pentru persoanele care nu sunt cetăţeni americani. Singura noastră speranţă este ca guvernul nostru să acţioneze atât de energic la niveluri înalte, încât să nu fie nevoie ca aceşti oameni să-şi ducă la îndeplinire planurile.

* * *

La ora cinci după-amiază, am fost invitat la ceai la Palat. A venit şi dl Berry. Regele şi Regina ne-au primit în salonaşul lor particular de la etaj. Nu ne-au ascuns faptul că li se dăduse de înţeles că nu ar fi indicat să frecventeze foarte mult pe anglo-americani şi că, deşi le părea foarte rău, în viitor, nu vor putea probabil să păstreze contacte strânse cu noi. I-am găsit foarte îngrijoraţi, dar mai mult sau mai puţin resemnaţi în faţa inevitabilului. Cu toate că nu au spus-o, am rămas cu impresia clară că nu se aşteaptă ca monarhia să mai reziste mult, dacă o intervenţie a anglo-americanilor nu devine un fapt real.

* * *

Dl Vlădescu, secretarului Savel Rădulescu, a trecut pe la mine, aseară. El susţine că numele său se află deja pe lista celor patruzeci de români consideraţi ca fiind apropiaţi de anglo-americani. Mi-a adus un tabel cu cereri ale Armatei Roşii, în conformitate cu articolul 10 din Armistiţiu **64**, care fusese prezentat guvernului român pentru trimestrul doi al anului 1945. Pe lângă mari cantităţi de alimente, aceste cereri se referă la un număr mare de mantale, pantaloni, cămăşi, feţe de pernă, feţe de saltea, sticle de termos, şei şi o listă lungă de echipamente

similare, care mi se par cu totul în afara prevederilor articolului 10. Cu toate acestea, se pare că, precum de obicei, România nu va avea de ales şi va trebui să facă tot ce poate pentru a livra aceste produse, deşi multe dintre ele nu are de unde să le obţină. Dl Vlădescu mi-a promis să-mi pună la dispoziţie până sâmbătă un tabel complet, în care să fie redate toate pretenţiile ridicate de ruşi, conform articolelor 10, 11 şi 12 din Armistiţiu

* * *

La întrunirea noastră comună de săptămâna trecută, vicemareşalul i-a invitat la cină pe generalii Susaikov şi Vinogradov şi amiralul Bogdenko pentru joia aceasta. Generalul Susaikov a lăsat să se înţeleagă că acceptă toţi invitaţia. Azi la amiază (joi), l-a sunat pe vicemareşal, să-i spună că nu mai poate veni. După câteva ore, atât vicemareşalul, cât şi eu, am primit fiecare o invitaţie la cină pentru mâine seară (vineri), la generalul Susaikov. După toate aparenţele, Susaikov a considerat că nu poate accepta nicio invitaţie până ce nu face el însuşi acest gest.

Vineri, 23 martie 1945

Am aflat azi că Legea reformei agrare **65** a fost promulgată ieri şi semnată de Rege, aseară. Ea prevede confiscarea „de facto” a tuturor moşiilor mai mari de 50 de hectare. Se prevede ca aceste pământuri să fie împărţite ţăranilor, sub formă de loturi de câte cinci hectare. Se confiscă şi vitele, caii, tractoarele agricole şi toate celelalte utilaje. Ţăranii trebuie să dea în schimb guvernului o sumă

simbolică, sub forma recoltei pe un an. Evident că acest lucru va avea efecte pe termen lung. Vor rămâne fără o leţcaie mulţi dintre cei mai înstăriţi oameni din România, un exemplu cu totul deosebit fiind dl Dinu Brătianu. El deţinea şapte sau opt mari moşii şi le va pierde acum pe toate. Am aflat că nu are aproape niciun fel de alte investiţii.

* * *

Cina de la generalul Susaikov, a fost interesantă. Au fost de faţă Vinogradov, Pavlov, Stevenson, Greer, Jadwin şi încă vreo două persoane. Cina s-a desfăşurat cu mare pompă şi ceremonial, iar noi am ridicat paharul pentru mai toţi oamenii de pe pământ. A luat sfârşit într-o atmosferă foarte amicală şi am impresia că am reuşit cu toţii să ne cunoaştem mult mai bine decât înainte.

Sâmbătă, 24 martie 1945

Dl Savel Rădulescu m-a vizitat din nou astă-seară. Mi-a spus că Regele a semnat Legea reformei agrare, numai după ce a atras atenţia că prevederile sale referitoare la confiscări ar putea fi neconstituţionale. Peste câteva ore, primul-ministru i-a prezentat Regelui un decret **66** care modifica Constituţia, exact în sensul de a permite confiscările de pământuri. Pe acesta, Regele a refuzat să îl semneze, spunând că nu poate fi amendată Constituţia, decât prin acţiunea unei legislaturi alese după toate regulile, care, în prezent, bineînţeles că nu există. Primul-ministru a susţinut că, în timp de război, anumite condiţii

speciale pot face necesară o schimbare, însă, până în prezent, Regele s-a menţinut ferm pe poziţie. El se teme că, mai târziu, va fi forţat să semneze şi acest decret.

* * *

Dl Rădulescu spune că s-a întâlnit de mai multe ori cu primul-ministru, cu care ocazii a arătat cât erau de exorbitante cererile ruşilor de livrări de produse în conformitate cu articolul 10, şi de cai, vite, cereale etc., conform articolului 12. Primul-ministru chiar l-a însoţit o dată pe dl Rădulescu la Misiunea rusească, pentru a protesta împotriva acestor pretenţii. La întrunirea care a urmat, însă, Rădulescu a trebuit să întreţină singur întreaga discuţie, şi în mai multe rânduri Groza a fost de partea ruşilor şi împotriva lui Rădulescu. După cât se pare, guvernul nu intenţionează să opună rezistenţă ruşilor în vreun fel.

Miercuri, 28 martie 1945

Am făcut un drum în Italia la începutul săptămânii. Am plecat luni şi m-am întors azi. Ruşii au fost foarte amabili cu acordarea autorizaţiilor şi au făcut tot posibilul să uşureze formalităţile legate de sosirea şi plecarea avionului meu.

* * *

Luni, în drum spre Italia, am zburat în jos spre Giurgiu, pentru a examina reţeaua de drumuri care duce

spre Bulgaria, ca să vedem dacă zvonurile referitoare la mişcări masive de trupe ruseşti spre sud sunt sau nu fondate. Nu am observat niciun fel de mişcări de trupe în acea zonă. Am urmat apoi cursul Dunării, până la Porţile de Fier. Ni s-a oferit o imagine superbă a întregii văi a Dunării. Ne-a permis şi să observăm îndeaproape regiunile muntoase din zona Porţile de Fier. Apoi ne-am continuat zborul către Italia, trecând deasupra Albaniei (Scutari) şi am ajuns la aerodromul de la Marcianise, după aproape cinci ore şi jumătate de la plecarea din Bucureşti.

* * *

Principalul considerent pentru care am făcut această călătorie a fost discuţia cu generalul McNarney. Generalul Huli de la Departamentul de Război îmi recomandase, înaintea sosirii mele aici, să mă consult, din când în când, cu generalul McNarney. McNarney a fost foarte amabil şi extrem de interesat de situaţia clin România. Am discutat vreo 45 de minute. A adoptat totuşi un punct de vedere foarte realist. Mi-a spus că din telegramele trimise de noi, a înţeles foarte bine ce se întâmplă şi care sunt obiectivele finale ale ruşilor pentru această parte a lumii. A afirmat, totuşi, că nu a putut întâlni niciun pic de înţelegere pentru românii înşişi, şi că, din punct de vedere militar, crede că ar fi o mare greşeală din partea Statelor Unite să facă ceva care. ar duce la operaţiuni militare împotriva Rusiei în acea zonă a lumii. Mi-a spus că era convins că va avea loc un alt război european peste 25 – 50 de ani, dar că nu putea încă să prevadă cum se vor grupa forţele din lume în viitorul conflict. El a recunoscut deschis totuşi că cele ce

se petreceau în România erau cu totul contrarii înţelegerilor de la Ialta şi orientărilor declarate de Statele Unite faţă de alte naţiuni ale lumii. S-a arătat foarte mirat că nici eu, nici dl Berry nu primisem nicio directivă generală care să ne indice linia de conduită pe care să o adoptăm. Mi-a sugerat să mai discut cu dl Berry şi să-mi exprim apoi opinia printr-o telegramă adresată lui McNarney, arătând dacă considerăm sau nu că ar fi de dorit ca unul dintre noi să fie trimis în State pentru un raport detaliat. În caz că aş recomanda acest lucru, el însuşi ar expedia bucuros la Washington, recomandarea în numele lui personal.

* * *

McNarney a lăsat să se înţeleagă că situaţia din Grecia fusese extrem de delicată pentru el **67**. Fusese nevoit să folosească aproape patru divizii pentru a controla situaţia, lipsindu-se astfel în Italia de superioritatea asupra nemţilor. Acesta l-a obligat să renunţe la planurile ofensive. Cu toate acestea, în ultimele săptămâni, îşi regrupase, puţin câte puţin, forţele, astfel încât să poată trece la acţiune cât de curând, asta în cazul în care nu o vor face mai întâi nemţii.

* * *

Am stat de vorbă cu mai mulţi reprezentanţi ai diferitelor compartimente ale Statului Major, şi toţi au manifestat mult interes faţă de diversele noastre rapoarte telegrafiate. Erau de părere că, din aceste rapoarte,

reieşea o imagine foarte clară a ceea ce se întâmpla pe plan local.

* * *

Pe drumul de întoarcere, am avut vreme foarte urâtă deasupra Balcanilor şi am zburat prin nori timp de câteva ore. Totuşi, deşi era ceaţă, deasupra Bucureştiului era vreme bună şi am putut ateriza fără probleme. Aproape am încheiat aranjamentele pentru o excursie programată pentru poimâine la Sofia, în care voi fi însoţit de dl Berry. Sperăm să ne întoarcem peste o zi.

* * *

Ne-au parvenit nişte ştiri interesante referitoare la aranjamentele pentru Austria **68**. Această ţară urmează să fie împărţită în trei părţi, fiecare parte având câte o administraţie militară condusă de către unul dintre aliaţi. La Viena va funcţiona un comitet central al tuturor reprezentanţilor Aliaţilor. S-ar putea ca aceste planuri să se modifice, în sensul delimitării unei a patra zone, care să fie acordată Franţei. Generalul de brigadă Flory urmează să fie reprezentantul militar al Statelor Unite, având în subordine aproximativ 300 ofiţeri. Până acum nu s-a reuşit să se obţină în niciun fel cooperarea ruşilor şi nu s-a putut face niciun plan de viitor. Întregul demers pare plin de obstacole.

* * *

Întorcându-mă la Bucureşti, am aflat că guvernul se confrunta cu multe probleme din pricina Legii reformei agrare. Au fost confiscate doar 1.500.000 ha, şi cel puţin 4.000.000 de ţărani fără pământ sunt îndreptăţiţi să participe la împărţire **69**. Evident această situaţie va produce multe nemulţumiri. Un exemplu concret al acestei situaţii mi-a fost oferit de ceea ce li s-a întâmplat prietenilor mei, prinţul şi prinţesa Şuţu. Moşia lor de la Izvor **70** se împarte. Fiecare ţăran din satul învecinat primeşte câte o parcelă foarte mică. Acest fapt în sine a provocat multe dispute şi animozităţi între diverşii locuitori ai satului, însă, la vreo milă depărtare, se află un alt sat, care nu a participat la împărţire şi nici nu are în apropiere vreo mare moşie. Aceşti ţărani sunt foarte supăraţi acum pentru că nu au avut nici cea mai mică şansă de a obţine ceva pământ. Se pare că guvernul nu a prea luat măsuri ca să rezolve astfel de dispute. Se zvoneşte şi că se elaborează legi în vederea naţionalizării băncilor şi a marilor întreprinderi industriale. Mulţi bucureşteni încearcă să-şi vândă proprietăţile din oraş, de teama confiscării. Guvernul a propus un buget de 800 miliarde lei. Bineînţeles că este total disproporţionat faţă de capacitatea ţării. Muncitorii cer măriri de salarii cu 100 – 400 la sută. Este greu de crezut că guvernul îi va putea refuza, întreaga situaţie pare să meargă din rău în mai rău, şi este de aşteptat, foarte curând, o prăbuşire economică şi financiară.

Sâmbătă, 31 martie 1945

Tocmai m-am întors dintr-o scurtă vizită la Sofia. Dl

Berry, colonelul Jadwin şi cu mine am plecat cu avionul vineri, şi ne-am întors azi după-amiază. Am discutat pe larg cu generalul Crane şi cu reprezentantul său politic, dl Barnes. Situaţia din Sofia este, în multe privinţe, mult mai dificilă decât cea din Bucureşti. Personalul britanic şi cel american sunt supuse unor restricţii foarte severe. Nici măcar nu se pot duce la aerodrom fără a fi însoţiţi de un ofiţer de legătură rus şi fără să le fie, în prealabil, acordate autorizaţiile prin statul major rus. Generalul Crane nu a avut nicio întrevedere cu Comisia Aliată de Control, din decembrie trecut. Niciunul dintre ofiţerii săi nu a avut de-a face cu şefii ruşi ai secţiunilor sau ai altor eşaloane ale Comisiei Aliate de Control. Puţinele informaţii obţinute de generalul Crane provin de la bulgari, dar chiar şi acestea sunt foarte greu de obţinut. De obicei, când i se cer informaţii, guvernul bulgar pretinde să i se facă cerere în scris şi o supune apoi spre aprobare delegaţiei sovietice.

* * *

Bulgaria, asemeni României, se găseşte practic sub controlul comuniştilor din Bulgaria. Cu toate acestea, „tribunalele poporului” **71** funcţionează de câteva luni şi au condamnat la moarte între 10.000 şi 50.000 de persoane pentru activităţile sau simpatiile lor „fasciste”. În realitate, aceste „tribunale ale poporului” au fost un simulacru de justiţie. Au fost folosite de către comunişti pentru a se debarasa de majoritatea celor din clasa privilegiată din Bulgaria, care ar fi putut constitui o ameninţare pentru programul comunismului. Pe lângă pedepsele capitale, „tribunalele poporului” au împărţit

multe condamnări cu închisoare pe viaţă şi alte pedepse mai uşoare.

* * *

Toţi bulgarii sunt foarte prost îmbrăcaţi. Cei puţini rămaşi din fostele clase mai înstărite par să stea mai mult pe la casele lor şi sunt terorizaţi de moarte de spectrul împuşcării sau al întemniţării. Generalul Crane a petrecut înainte de război mai mulţi ani ca ataşat militar la Sofia. El afirmă că practic toţi foştii săi prieteni au dispărut acum. Mulţi dintre ei au fost împuşcaţi după sosirea sa aici în decembrie trecut.

* * *

Deşi comuniştii deţin practic controlul, pe hârtie guvernul propriu-zis este de coaliţie. Însă niciunul dintre celelalte partide nu îndrăzneşte să ridice vreo obiecţie faţă de programul comuniştilor, întrucât trupele ruseşti stăpânesc întreaga ţară. În ciuda acestui fapt, totuşi, nu există niciun indiciu care să sugereze că Rusia are vreo intenţie de a anexa Bulgaria. Mai degrabă, se pare că ar fi foarte mulţumită dacă ar vedea înflorind aici o republică comunistă, pe care să se poată conta că va apela la Rusia, atât pentru sprijin militar, cât şi economic.

* * *

Când m-am întors azi după-amiază la Bucureşti, am găsit situaţia generală aproape neschimbată. Se pare că

arestările de politicieni ai Partidului Naţional Ţărănesc continuă **72**. Circulă zvonuri cum că se elaborează legi pentru trecerea la naţionalizarea băncilor şi a întreprinderilor. S-ar putea totuşi să mai treacă ceva timp până la realizarea efectivă a acestor măsuri.

* * *

Autorizaţiile noastre de zbor dinspre şi înspre Bucureşti ne-au fost acordate de către ruşi cu multă curtoazie. Nu am fost reţinuţi câtuşi de puţin pentru inspectarea actelor sau a avionului. Se pare că aplicarea reglementărilor ruseşti privind acordarea de autorizaţii este mai puţin strictă, cel puţin în ceea ce priveşte avioanele americane. Am luat cu noi în călătorie un tânăr ofiţer de legătură rus care se pare că s-a simţit foarte bine. Nu a stat cu noi în Sofia; ne-a părăsit când am ajuns la aeroport şi ni s-a alăturat abia la întoarcere.

Luni, 2 aprilie 1945

Dl Savel Rădulescu m-a vizitat azi-dimineaţă ca să-mi spună că şi-a depus în scris demisia oficială din funcţia de preşedinte al Comisiei Române de Aplicare a Armistiţiului **73**. Şi-a exprimat sincera apreciere pentru atitudinea mea de cooperare şi înţelegere faţă de el şi problemele sale şi mi-a spus că speră să poată menţine legătura cu mine şi după ce va fi părăsit guvernul. Principalul motiv al demisiei sale este convingerea sa că nu poate găsi niciun fel de sprijin de la actualul guvern în negocierile pe care le duce cu ruşii în privinţa condiţiilor de Armistiţiu. El afirmă că

dacă actualele condiţii cuprinse în articolele 10, 11 şi 12 ar trebui satisfăcute în totalitate, rezultatul ar fi prăbuşirea economică deplină. De aceea, este absolut necesar să li se explice ruşilor de ce aceste pretenţii nu pot fi satisfăcute şi de ce trebuie reduse. Întrucât guvernul nu-i acordă niciun sprijin, nu poate continua să se lupte de unul singur. Este de părere că, dacă ar continua, s-ar găsi singur în opoziţie deschisă faţă de ruşi, şi că serviciile pe care le-ar putea aduce naţiunii mai târziu ar fi astfel compromise. Afirmă că Tătărescu intenţionează să plece la Moscova cu o propunere pentru semnarea unui pact de neagresiune cu Rusia şi a unui oarecare acord de comerţ. El încercase să-i demonstreze lui Tătărescu că Rusia se poate dispensa cu greu de ceea ce România are cu adevărat nevoie şi că, după război, va fi deosebit de important ca România să aibă relaţii comerciale bune cu Statele Unite şi Marea Britanie. Nu ştie dacă a reuşit să-l convingă pe Tătărescu să ia în considerare punctul său de vedere. În general, prevede un viitor foarte sumbru pentru România.

* * *

După-amiază m-a vizitat dr. Filderman. Era îngrijorat mai ales că nu primise nimic din transportul de medicamente despre care aflase că era în drum din Statele Unite, ca donaţie din partea agenţiilor de binefacere evreieşti, pentru evreii din România. I-am spus d-rului Filderman că voi telegrafia la Caserta şi la Washington pentru a mă interesa de situaţia transportului.

* * *

A continuat apoi să discute situaţia actuală a evreilor din România. Mi-a spus că acum comuniştii au început o campanie antisemită, cu scopul de a atrage simpatia unui mare număr de români. O astfel de politică a fost întotdeauna populară în această ţară, după cum au dovedit-o şi legionarii, cu câţiva ani în urmă. Comuniştii au adoptat acum aceeaşi politică, sperând să-şi îmbunătăţească astfel poziţia în ţară. Consideră că el însuşi este în pericol de a fi foarte curând arestat **74** şi că se prea poate ca să fie dizolvat Comitetul mixt Americano-Evreiesc de repartizare. A fost abordat recent de către comunişti, care i-au cerut să primească unul sau doi comunişti evrei în comitetul său. A refuzat, întrucât niciodată nu s-a implicat în politică. Ca urmare, a fost ameninţat cu represalii. El afirmă că nu-l interesează niciunul din partide: Liberal, Naţional Ţărănist sau Comunist, dar doreşte să se afle că, actualul guvern, fiind un guvern minoritar, găsea de cuviinţă să se menţină la putere prin cele mai crunte metode de teroare şi că, zi de zi, îşi consolidează poziţia în detrimentul tuturor românilor. Consideră că nu numai evreii, ci şi toţi românii care se opun comunismului se vor afla în pericol de moarte. Susţine că singura modalitate de a salva România este reinstaurarea unui guvern cu adevărat reprezentativ. Evidenţiază totuşi faptul că, după cum s-a demonstrat deja, un astfel de guvern nu va putea funcţiona decât în cazul în care ar fi supravegheat cu atenţie de către o Comisie Aliată de Control, cu adevărat tripartită şi devotată ideii de a menţine idealurile democratice în România.

* * *

Aseară, prinţesa Şuţu (cea bătrână) m-a rugat să mă opresc în treacăt pe la ea, să mă consulte într-o problemă foarte importantă. Când am trecut pe la ea, m-a luat deoparte şi mi-a vorbit pe larg despre situaţia precară a Crucii Roşii din ţară. Se pare că mai multe înalte oficialităţi ale Crucii Roşii au apelat ieri la dr. Groza pentru a-i obţine sprijinul în împiedicarea sabotării eforturilor Crucii Roşii în România. Df. Groza i-a primit cu răceală, spunându-le că nu poate face nimic pentru ei. Le-a spus că nu-şi dau probabil seama că naţiunea se află în plină perioadă revoluţionară, că el însuşi face tot ce îi stă în puteri pentru ca revoluţia să nu-i scape de sub control, dar că pierde rapid teren şi că, probabil în două-trei săptămâni, nu va mai face parte nici el din guvern. În asemenea condiţii, le-a spus el, trebuie să-şi modifice politica în consecinţă şi să se plece în faţa voinţei guvernului.

* * *

Prinţesa Şuţu mi-a spus că are informaţii sigure conform cărora guvernul va prelua probabil conducerea Crucii Roşii Române, în decurs de o săptămână-două. Spune că este vorba de o investiţie imensă, cu toate spitalele, proviziile şi mijloacele sale de transport etc... Consideră că principala problemă este faptul că, Societatea de Asistenţă a Apărării Patriotice **75** s-a bătut în permanenţă cu Crucea Roşie. În realitate, au făcut foarte puţin în privinţa asistenţei organizate pentru populaţie, dar şi-au arogat toate meritele. Se teme că

întreaga dotare a Crucii Roşii va fi preluată de către Apărarea Patriotică. M-a întrebat dacă n-ar fi cumva posibil ca Geneva să ceară guvernelor britanic şi american să administreze Crucea Roşie din această ţară. I-am spus că după părerea mea o astfel de propunere este irealizabilă. Mă tem că am lăsat-o foarte descurajată, dar n-am putut sugera niciun remediu pentru situaţia creată.

Marţi, 3 aprilie 1945

Dl Rică Georgescu mi-a făcut o vizită dimineaţă şi mi-a relatat pe scurt întâmplările trăite ca membru al Comisiei Române de Comerţ, care făcuse de curând o călătorie în Turcia pentru a negocia acordurile comerciale referitoare la schimburile de produse petroliere, sticlă etc., pentru bumbac şi cărbune, ambele foarte necesare aici în România. Comisia nu a înregistrat niciun succes. Negocierile au trenat în încercarea de a-i face pe turci să accepte un preţ rezonabil şi, înainte să se ajungă la o înţelegere finală, misiunea a fost rechemată în ţară de către noul guvern. După părerea domnului Georgescu, ruşii privesc cu răceală orice propunere de acord comercial între România şi indiferent care altă ţară, cu excepţia Rusiei. Mi-a spus că ruşii înşişi iniţiază tratative cu Turcia pentru vânzarea anumitor produse – inclusiv a petrolului – extras din România, dar predat Rusiei în conformitate cu diversele articole ale Convenţiei de Armistiţiu.

* * *

Pe dl Georgescu îl îngrijorează întrucâtva eventualitatea unei arestări **76**. Spune că, dr. Groza îl cunoaşte bine şi că l-a asigurat că-l consideră un cetăţean român patriot şi că va face tot ce îi stă în putinţă pentru a împiedica arestarea sa. Cu toate acestea, Groza recunoaşte că nu-i poate controla pe comunişti. Georgescu şi-a văzut dosarul la sediul comuniştilor; dintr-o serie de declaraţii rezultă că el este considerat fascist. Dl Georgescu m-a rugat să fac în aşa fel, încât un ofiţer al Misiunii să preia una sau două camere din casa lui, pentru a risipi temerile soţiei sale că întreaga lui familie ar putea fi hărţuită. I-am spus domnului Georgescu că ne este imposibil aşa ceva, ţinând cont de instrucţiunile noastre în vigoare, că regret că nu-l pot ajuta.

* * *

Azi-dimineaţă am discutat cu dl Berry. El este de acord, ţinând seama de conversaţia mea de săptămâna trecută cu generalul McNamey, că ar fi înţelept să luăm iniţiativa unei telegrame prin care să-i recomandăm generalului să propună Washingtonului să mă recheme în Statele Unite pentru un scurt raport. O astfel de călătorie, nu numai că mi-ar permite să fac o dare de seamă amănunţită asupra situaţiei de aici, dar mi-ar oferi şi posibilitatea de a primi sfaturi şi instrucţiuni cu privire la atitudinea de adoptat faţă de Comisie, în legătură cu problemele ce apar aproape în fiecare zi din cauza acţiunilor Comisiei sau ale guvernului local, acţiuni despre care ştim că sunt contrare intereselor şi politicii Statelor Unite. Dacă ar fi să obiectez la fiecare din aceste acţiuni,

nu aş mai face nimic altceva decât să-i bombardez în permanenţă cu obiecţii. Întrucât toate vor fi cu siguranţă ignorate, această atitudine mi-ar afecta probabil poziţia, şi iată de ce până acum am încercat să mă abţin, însă am raportat absolut tot la Washington. Dl Berry şi cu mine suntem de acord că avem nevoie de nişte instrucţiuni generale pentru viitoarele noastre acţiuni.

* * *

Dl Berry mi-a mai spus că Regele întâmpină noi dificultăţi. Cu toate că a semnat legea reformei agrare, subliniind probabila sa neconstituţionalitate datorată prevederilor sale referitoare la confiscări, până în prezent nu a mai semnat alte decrete, şi mai radicale, recent supuse atenţiei sale. Aceste decrete prevăd: unul – modificarea Constituţiei astfel încât să stipuleze confiscarea pământului; altul – modificarea Constituţiei pentru introducerea pedepsei capitale când o stabileşte legea; un altul – pedeapsa cu moartea pentru persoanele acuzate de port ilegal de arme de foc sau condamnate pentru apartenenţa la organizaţii profasciste, iar altul – măsuri drastice de arestare a tuturor celor bănuiţi de a fi criminali de război sau de a avea legături cu fasciştii.

* * *

Până acum, Regele a reuşit să amâne semnarea acestor decrete. Simte însă că-i absolut singur în această împotrivire, că nu poate aştepta ajutor de nicăieri, nici din ţară şi nici din afara ţării şi că este rapid împins către o

situaţie în care nu va putea face nimic altceva decât să cedeze în totalitate sau să abdice. Mai aşteaptă încă, sperând, că Statele Unite vor recurge la noi acţiuni, ca urmare a recentelor lor proteste înaintate la Moscova în legătură cu situaţia din România. Acest protest a fost iniţiat cu aproape o lună în urmă totuşi şi nu prea se pare că ar fi mari şanse să se treacă la acţiuni hotărâte. Dl Berry este de părere că lucrurile vor începe foarte curând să se mişte rapid.

Joi, 5 aprilie 1945

Am primit un mesaj de la dl Maniu care dorea să ne vadă pe mine şi pe dl Berry. I-am invitat ieri atât pe Berry, cât şi pe Maniu la ceai. la mine acasă. Dl Maniu şi-a exprimat recunoştinţa pentru că a avut ocazia să vorbească cu amândoi deodată. El ne-a descris situaţia disperată în care se află acum România şi a arătat că, pe zi ce trece, comuniştii se instalează mai temeinic în România. Dl Maniu a subliniat că totuşi românii înşişi nu sunt câtuşi de puţin comunişti. Consideră că pot fi făcuţi să urmeze doctrina comunistă doar printr-o domnie a terorii, care va duce la uciderea majorităţii liderilor anticomunişti şi la intimidarea maselor propriu-zise. Pentru a împiedica aşa ceva, spune că va fi necesară o coaliţie a tuturor forţelor care se opun comunismului. A scos în evidenţă faptul că nu se aşteaptă ca Marea Britanie şi Statele Unite să debarce trupe în România. Consideră totuşi că următorii factori – dacă sunt controlaţi şi coordonaţi în mod corespunzător – vor duce la înfrângerea programului comunist:

a. acţiunea Regelui, care ar trebui să refuze noi

concesii comuniştilor, să nu semneze noi legi de natură comunistă şi să demită guvernul Groza cu prima ocazie.

b. opoziţia unită şi coordonată a partidelor istorice faţă de toată propaganda comunistă.

c. presiuni diplomatice exercitate de anglo-americani, atât la Moscova, cât şi în România.

Dl Maniu este sigur că, dacă toţi aceşti factori vor exercita presiuni simultan, înfrângerea programului comunist este o certitudine. Spune însă că orice întârziere va duce la noi dificultăţi şi se vor pierde noi vieţi de români ca urmare a execuţiilor comuniste.

* * *

Dl. Maniu ne-a lăsat impresia că este pe deplin combativ şi pe deplin încrezător în justeţea cauzei sale şi în triumful final. Ne-a spus că demisionează acum din funcţia de preşedinte al Partidului Naţional Ţărănesc din două motive: în primul rând, deoarece după o activitate politică de cincizeci de ani are mare nevoie de câteva luni de odihnă şi, în al doilea rând, deoarece – ca urmare a faptului că Statele Unite şi Marea Britanie nu i-au acordat sprijin – a fost incapabil să-şi ţină promisiunea făcută poporului român şi anume că Marea Britanie şi Statele Unite nu-i vor permite Rusiei să-şi răspândească doctrinele comuniste în România, dacă aceasta se va ridica împotriva Germaniei. Dl Maniu afirmă că, dacă în viitor poporul român va dori ca el să revină la cârmă, va reflecta asupra acestei variante.

* * *

Astăzi, la cererea domniei-sale, l-am invitat pe dl Brătianu la ceai, împreună cu dl Berry. Dl Brătianu mi-a spus că doreşte să ne pună la curent cu situaţia generală. Ne-a oferit prea puţine informaţii pe care să nu le fi avut deja. Ne-a spus însă că Partidul Naţional Liberal nu-şi va modifica ţelurile şi obiectivele, în mare parte neschimbate de aproape o sută de ani. El afirmă că, de vreme ce comuniştii sunt acum la putere, este necesar ca Partidul Naţional Liberal să rămână deoparte. Cu toate acestea, organizaţia lor există încă, şi, dacă – sau atunci când – va sosi momentul potrivit, se vor întoarce din nou în forţă pe scena politică. Era foarte nerăbdător să afle dacă vizitele mele la Caserta şi la Sofia au avut vreo influenţă asupra situaţiei din România. Nu am putut să-i ofer nicio informaţie, iar el a părut oarecum dezamăgit.

* * *

Dl Brătianu ne-a spus că, deşi Regele este un tânăr minunat, este cam lipsit de experienţă şi are prea puţini consilieri cu discernământul politic necesar. A spus că se teme că presiunea continuă la care comuniştii îl supun pe Rege, care este lipsit de orice sprijin, l-ar putea obosi, făcându-l să cedeze şi să accepte cele mai multe cereri ale comuniştilor. Ne-a spus că Regina, deşi este o persoană sinceră şi fermecătoare, nu excelează nici ea în perspicacitate politică. Se îndoieşte că Regele ar avea abilitatea politică dovedită atât de tatăl lui, cât şi de unchiul său. Regele Ferdinand.

* * *

În ultimul timp am avut o groază de neplăceri cu ruşii din cauza sosirii pe neaşteptate a 88 de aviatori evacuaţi 77. Aceştia se aflau într-un tren cu destinaţia Odessa, care s-a oprit pentru câteva minute în Bucureşti. Ofiţerul american, cel mai înalt în grad din grupul respectiv, colonelul Waugh, a reuşit să ajungă la un telefon în gara Bucureşti şi să ne sune la Misiune. Am trimis de îndată oameni la gară, am aflat că rusul care avea în grijă grupul primise ordin să-i ducă la Odessa, şi l-am convins să ne lase să-i preluăm temporar, pentru a le permite să facă un duş şi să se schimbe. Între timp, aveam de gând să aranjăm cu generalul Susaikov o modificare a ordinelor, astfel ca ei să poată fi evacuaţi din Bucureşti pe calea aerului. Din păcate, nu am reuşit să-i contactăm, nici pe Susaikov, nici pe Vinogradov, timp de aproape 24 ore. Între timp, după cât se pare, rusul care-i avea în grijă, a intrat în panică şi i-a scris lui Susaikov un raport prin care îl informa că americanii îi răpiseră pe cei de care răspundea, lăsându-l cu buzele umflate. A doua zi, Susaikov m-a chemat la o întrunire în care şi-a exprimat nemulţumirea provocată de acţiunile noastre. I-am spus că refuz să accept reproşul său implicit, având convingerea că acţiunile noastre au fost în întregime justificate şi i-am cerut să autorizeze de îndată o modificare a ordinelor în vigoare, permiţând ca refugiaţii să fie transferaţi direct în Italia, pe calea aerului. Susaikov mi-a răspuns că nu poate modifica ordinele date de comandantul Frontului 2 Ucrainean, asupra căruia nu avea niciun fel de autoritate. A respins şi sugestia mea de a cere de la Moscova

confirmarea afirmaţiei mele că se ajunsese la un acord la nivel înalt prin care se permite evacuarea pe calea aerului, din Bucureşti, a tuturor piloţilor doborâţi. Precizându-mi obiecţiile, am acceptat să-i duc înapoi la gară pe aceşti oameni, însă, când am ajuns la birou, am aflat că medicul meu îi examinase şi declarase că 28 dintre ei erau inapţi de călătorie, dacă nu beneficiau în prealabil de spitalizare. L-am informat pe Susaikov în legătură cu acest raport şi i-am solicitat concursul pentru o modificare a planurilor care să ne permită reţinerea acestor 28 de persoane în spital, până când vor fi declaraţi apţi pentru călătorie. Susaikov a refuzat categoric şi mi-a spus că, dacă nu-i înapoiez pe toţi cei 88 de evacuaţi, aşa cum căzusem de acord la început, îmi va reveni în întregime răspunderea pentru această acţiune şi că va trebui să fiu pregătit să suport consecinţele. I-am confirmat primirea scrisorii, mi-am asumat deplina răspundere, însă am afirmat că-i voi reţine pe cei 28, care nu sunt încă în stare să suporte călătoria. Am raportat întregul incident în Italia şi aştept încă comentariile generalului McNamey. Se pare că, Susaikov a fost serios deranjat de incident, întrucât a anulat o întâlnire cu mine, programată pentru joi dimineaţă. Ceilalţi 60 de piloţi au fost predaţi ruşilor azi-noapte la gară şi se află acum în drum spre Odessa. Trebuie să recunosc că ruşii le-au creat cele mai bune condiţii posibile, oferindu-le două vagoane de dormit pentru călătorie.

* * *

Ieri am primit o copie după telegrama adresată de

generalul McNamey generalului Marshall, prin care propunea chemarea mea pentru consultări. În această recomandare, McNamey parafrazase telegrama mea către el. Azi-dimineaţă a sosit o copie a telegramei de răspuns a generalului Marshall. În răspuns se spunea că se avea în vedere chemarea mea la Washington, pentru o scurtă perioadă, ceva mai târziu, dar că acum, datorită anumitor discuţii aflate în derulare, nu se considera recomandabil să-mi părăsesc postul. Dl Berry şi cu mine considerăm acest mesaj ca pe un semn bun, în sensul că cel puţin Departamentul de Război consideră că situaţia din România rămâne o problemă ce trebuie încă discutată şi că, încă pare posibil ca Statele Unite să ia măsuri.

Luni, 9 aprilie 1945

Sâmbătă după-amiază, am fost până la Predeal cu maşina şi m-am întors duminică. Rechiziţionasem acolo o vilă pentru a oferi puţină relaxare ofiţerilor noştri, la sfârşit de săptămână. În acest weekend a avut loc inaugurarea oficială a vilei. Este frumos amplasată, are o vedere superbă de pe terasă, grădina este umbroasă şi include un teren de tenis. Ne va folosi mult la vară.

Sâmbătă după-amiază a sosit în Bucureşti un alt grup de 24 de aviatori doborâţi, aflaţi în custodia unui ofiţer rus. El avea ordin să-i predea în Bucureşti, pentru a fi transferaţi în Italia. Detaşamentul nostru de aviaţie i-a preluat imediat şi i-a încartiruit în spitalul francez care este cantonamentul tuturor aviatorilor noştri. Luni, dis-de-dimineaţă, Secţia aviaţie din Comisia Aliată de Control rusă l-a convocat pe colonelul Emmens la o şedinţă şi i-a

spus că toţi aviatorii doborâţi trebuie evacuaţi via Odessa. Imediat l-am sunat pe generalul Vinogradov şi i-am solicitat o întrevedere. L-am întâlnit în fine azi, la orele 12.30. Mi-a explicat că au primit instrucţiuni contradictorii în această privinţă şi că expediază de îndată o telegramă la Moscova, în încercarea de a le clarifica. Am cerut să fim autorizaţi să ne păstrăm aviatorii, până în momentul clarificării întregii probleme. A fost de acord pentru moment, dar a spus că trebuie să se consulte cu generalul Susaikov şi că mă va căuta el. Mai târziu, după-amiază, m-a sunat să-mi spună că generalul Susaikov a refuzat categoric să ia în considerare orice altă amânare a problemei şi că intenţiona să continue evacuarea tuturor aviatorilor noştri via Odessa. A mai indicat şi ca toţi aceşti aviatori să fie gata de deplasare miercurea asta. Am telegrafiat imediat în Italia, explicând situaţia şi cerând ca aceasta să fie clarificată de îndată la Moscova. Dacă nu primesc ordine precise să procedez altfel, mă voi supune cererii generalului Susaikov, menţinându-mi obiecţiile. Totuşi, trei sau patru aviatori nu vor putea călători miercuri. Îl informez pe generalul Susaikov în legătură cu acest fapt, şi îi spun că aceşti oameni vor fi ţinuţi la pat, în spital, până când vor fi în stare să călătorească.

* * *

Am trimis de curând două echipe în inspecţie, în ţară. O echipă sub conducerea colonelului Ross s-a deplasat în nord, prin Transilvania, spre Sighet, în judeţul Maramureş. O altă echipă, sub comanda colonelului Doboş, medicul nostru, a călătorit spre nord-vest, spre Timişoara, de acolo

la Arad, apoi spre est, prin Transilvania şi înapoi, la Bucureşti. Ambele echipe au fost însoţite de ofiţeri de legătură ruşi şi ambele s-au întors deja. Au raportat că, în toate cazurile, oficialii ruşi şi români au fost extrem de politicoşi şi le-au oferit toate condiţiile să vadă tot ceea ce doreau şi să pună orice fel de întrebări oricui ar fi dorit; Lucrurile par să meargă destul de bine peste tot în ţară, cu toate că există încă o mare doză de derută în privinţa însămânţărilor de primăvară. O mare parte din pământurile care au fost confiscate nu au fost împărţite cum se cuvine la ţărani, maşinile agricole stau nefolosite, şi persistă încă o mare confuzie în legătură cu cine urmează de fapt să facă însămânţările pe aceste terenuri. În prezent, nimeni nu pare să sufere de lipsă de mâncare, iar oficialităţile locale ruse raportează că obligaţiile impuse prin Armistiţiu sunt îndeplinite cu destul de multă promptitudine.

* * *

O situaţie foarte neobişnuită a apărut în judeţul Maramureş, unde minoritatea ucraineană pare să fi câştigat ascendent, foarte probabil cu ajutorul activ al ruşilor. Această minoritate s-a declarat în favoarea unirii cu Republica Carpato-Ucraineană, care, la rândul său, ceruse să devină membră a Uniunii Sovietice **78**. Un document consemnând această dorinţă a circulat prin Maramureş şi a obţinut 5.000 de semnături, în mare parte – din câte am înţeles – prin forţă. Toate întrunirile împotriva acestei mişcări au fost împiedicate de către ruşi. Cu toate acestea, românii din această provincie au reuşit

să pună clandestin în circulaţie un alt document prin care se cerea reprimarea minorităţii ucrainene şi unirea cu România. Acest document se pare că însumase 70.000 de semnături şi fusese trimis guvernului de la Bucureşti. Punctul de vedere al ruşilor aflaţi la faţa locului este că problema ar ţine de negocierile de pace şi că Maramureşul este o regiune atât de săracă, încât nimănui nu-i pasă de ceea ce se întâmplă cu ea.

* * *

Peste tot în Transilvania, comuniştii par să deţină controlul politic absolut. Ei şi-au organizat propriile administraţii locale, în care majoritatea membrilor sunt unguri. Cu excepţia Maramureşului, primesc prefecţi numiţi de către guvernul de la Bucureşti. Aceşti prefecţi, bineînţeles, vor fi cu toţii comunişti sau cel puţin cu vederi de stânga. În Maramureş, oficialităţile ucrainene aflate acum la putere afirmă că nu vor permite nici unei persoane oficiale numite de la Bucureşti, să intre în provincie, întrucât, consideră că ei nu mai fac parte din România.

Joi, 10 aprilie 1945

Astă-seară, generalul Vinogradov mi-a trimis o notă referitoare la conversaţia noastră de ieri, în care i-am spus că la Moscova s-a ajuns la o înţelegere între generalul Hill, din partea Forţelor Aeriene ale armatei noastre şi mareşalul Kundiakov, şef al Forţelor Aeriene Ruse. Acest acord mi-a fost comunicat din Italia şi se referea la evacuarea aviatorilor doborâţi, direct din Debreţin sau

Bucureşti spre Italia, cu avioane ale Aliaţilor. În nota sa, generalul Vinogradov afirma că vorbise la telefon cu mareşalul Kundiakov personal, care negase categoric semnarea unui astfel de acord. Bineînţeles că i-am informat imediat pe cei din Italia, dar întreaga afacere m-a pus într-o poziţie întrucâtva jenantă. Bănuiesc că, la Moscova, generalul Hill a făcut verbal nişte aranjamente provizorii pe care le-a considerat acord, dar pe care mareşalul Kundiakov a socotit nimerit să le nege ulterior. Mâine, dis-de-dimineaţă, toţi aviatorii noştri doborâţi, cu excepţia a patru sau cinci, care nu sunt încă în stare să călătorească, vor fi urcaţi într-un tren către Odessa. Se pare că ruşii fac tot posibilul să le asigure condiţii bune. Ne-au sugerat să-i ducem la Ploieşti cu automobilul, ca să poată fi plasaţi imediat în vagoane circulând pe calea ferată cu ecartament larg, care duce la Odessa, evitând astfel necesitatea transbordăm la graniţă, cum ar fi cazul dacă ar pleca din Bucureşti, pe linia ferată cu ecartament normal.

* * *

După toate semnele, actualul guvern se îndreaptă spre o criză. Se pare că elementele comuniste din guvern, în frunte cu Gheorghiu-Dej, şi ministrul de Interne **80**, îşi continuă programul fără ca măcar să se consulte cu dr. Groza sau cu alţi miniştri necomunişti. Acum, Groza este practic neputincios, dorinţelor sale nu li se acordă atenţie, iar el nu ştie nici măcar pe jumătate ceea ce se petrece în guvern. Este şi el conştient de acest lucru şi, printr-un intermediar, l-a abordat pe Maniu pentru a-i cere sfatul.

Bineînţeles că Maniu l-a sfătuit desigur să demisioneze dacă nu e în stare să-şi facă simţită autoritatea în guvern. Groza a conferit ieri şi cu Brătianu, o oră sau două, discutând probabil aceeaşi situaţie. Această stare de fapt, ca şi presiunile exercitate asupra Regelui, arată că ne putem aştepta în curând ca lucrurile să se lămurească. În acest caz, rezultatul probabil va fi un guvern în întregime comunist. Am înţeles că Gheorghiu-Dej ţine foarte mult să fie el viitorul premier. El ţine în continuare cuvântări în care afirmă că, în privinţa întreprinderilor particulare comuniştii nu au niciun fel intenţii rele, că sunt de părere că este absolut necesar ca tot capitalul privat să fie investit în întreprinderi româneşti şi că cei care fac investiţiile ar trebui să şi obţină profituri rezonabile. El a afirmat chiar că, cei care se abţin să-şi pună capitalul la treabă, de frică să nu-l piardă sau din alte motive, ar trebui aspru pedepsiţi. În orice caz, cam pe săptămâna viitoare, lucrurile ar trebui să ajungă la punctul culminant.

Joi, 12 aprilie 1945

Astă-seară târziu, ne-a parvenit prin radio vestea morţii subite a preşedintelui Roosevelt **81**. A fost desigur un şoc puternic pentru toţi cei pe care îi afectează. Este încă prea devreme să apreciem efectele asupra situaţiei locale, dar probabil că acest lucru va putea fi făcut într-o zi sau două. Am trimis un mesaj de condoleanţe Departamentului de Război şi bineînţeles că vom arbora drapelul în bernă. În următoarele zile vom primi probabil multe mesaje de condoleanţe de la diverse oficialităţi.

* * *

Mi-am petrecut cea mai mare parte din zi pe terenurile petrolifere şi la rafinăria Societăţii Româno-Americană **82**, de lângă Ploieşti. A fost o călătorie cât se poate de interesantă. Societatea aceasta pare să facă tot ceea ce este omeneşte posibil pentru a-şi mări producţia de petrol cu echipamentul disponibil. Încă din septembrie trecut s-au depăşit cu mult livrările totale prevăzute în articolele 10 şi 11 ale Convenţiei de Armistiţiu, dar ruşii îi silesc să mărească şi mai mult producţia. Se forează doar în două noi puţuri, în loc de cele şase sau şapte care ni s-a spus că ar fi trebuit să lucreze pentru a se menţine producţie mare pe termen lung. Lipsa utilajelor limitează însă, considerabil, aceste noi tentative.

* * *

Rafinăria Româno-Americană de lângă Ploieşti a fost intens bombardată. Cu toate acestea, societatea a făcut o treabă extraordinară repunând-o imediat în funcţiune. Clădiri dărâmate, rezervoare şi utilaje distruse, grămezi de moloz sunt împrăştiate peste tot. Şi totuşi, în mijlocul acestui prăpăd, unităţile esenţiale au fost reparate şi sunt funcţionale. Majoritatea lucrează sub cerul liber, întrucât clădirile au fost aproape complet distruse. Principalul este însă că operaţiunile esenţiale pentru rafinarea petrolului se desfăşoară în continuare, iar benzina, kerosenul, ţiţeiul etc. se livrează de la rafinărie la destinaţiile fixate. Societatea apreciază că va fi nevoie de încă 18 luni pentru a se repara toate instalaţiile. Ritmul este lent, îndeosebi

pentru că nu există practic utilaje noi. Maşinile stricate, cazanele, ţevăria se repară şi se refolosesc. Şi tablele de oţel de la rezervoare se repară şi se folosesc la noile rezervoare. Uzina trebuie să se bizuie aproape în întregime doar pe propriile forţe, întrucât nu se poate aştepta ajutor de nicăieri din afară. Una peste alta, fac o treabă excelentă.

Vineri, 13 aprilie 1945

Azi toată ziua am avut în continuu vizitatori care doreau să-şi exprime părerea de rău pentru moartea preşedintelui nostru. În plus, s-au primit multe cărţi de vizită cu scurte mesaje de condoleanţe. Pentru prima şi unica dată de când suntem aici, au venit să mă vadă generalul Susaikov şi generalul Vinogradov. Înainte să sosească, am aranjat ca şi domnul Berry să fie prezent. Ei s-au exprimat într-o manieră tipic rusească, foarte ceremonios, şi se pare atent regizată. Ei păreau chiar sinceri când au afirmat că este o mare lovitură pentru toate Naţiunile Aliate. Domnul Pavlov, care este mâna dreaptă a domnului Vîşinski şi consilierul politic rus în Bucureşti, mi-a făcut separat o vizită. Domnul Berry a fost de faţă şi cu această ocazie, iar Pavlov s-a exprimat şi el pompos, a stat doar câteva minute şi a plecat.

* * *

În absenţa vicemareşalului Stevenson, generalul de brigadă Greer, a făcut o scurtă vizită, să-şi exprime regretele. A spus că întreaga naţiune britanică îl plânge pe

preşedintele nostru, ca şi când ar fi fost propriul lor conducător.

* * *

Românii au fost deosebit de sinceri în exprimarea sentimentelor. Membri ai guvernului, generali, amirali, oameni politici şi industriaşi au venit să mă vadă. Mulţi au trecut şi pe la domnul Berry. Încă şi mai mulţi şi-au trimis cărţile de vizită. Părerea aproape unanim exprimată a fost că România şi-a pierdut cel mai bun prieten şi cel mai credincios apărător din întreaga lume. Ei consideră că aceasta este cea mai cruntă lovitură posibilă dată speranţelor viitoare ale naţiunii române. Nu realizasem niciodată până acum ce simbol al libertăţii, democraţiei şi păcii devenise preşedintele Roosvelt în ochii tuturor popoarelor oprimate din Europa. Comandantul Forţelor Aeriene **83** din România mi-a spus că azi la amiază şi-a aliniat trupele în faţa statului său major, a coborât drapelul în bernă, s-a prezentat onorul, iar el a citit anunţul oficial al morţii preşedintelui. Mi-a spus că, în timpul ceremoniei, a zărit lacrimi în ochii multor ofiţerii şi soldaţi. Nu se poate pune la îndoială sinceritatea sentimentelor acestor români.

* * *

Seara târziu am primit instrucţiuni din Italia ca, în afară de coborârea în bernă a drapelului timp de 30 de zile şi de o scurtă ceremonie memorială în ziua funeraliilor, celelalte manifestări obişnuite de respect nu se vor organiza din cauza războiului. Nu se vor trage salve de foc,

nu se vor purta banderole de doliu şi nu vor avea loc parăzi sau ceremonii militare complicate.

* * *

Peste tot în oraş se văd drapele americane îndoliate. Pe tramvaie se află alături steguleţe române şi americane, iar cele americane au panglici negre. Acelaşi lucru se remarcă şi la autobuze. Pe multe clădiri publice şi particulare se văd steaguri americane îndoliate. Chiar şi generalul rus care locuieşte la două case distanţă de mine şi care de regulă arborează drapelul sovietic pe un catarg deasupra clădirii, azi-dimineaţă ridicase lângă simbolul sovietic un drapel american tivit cu negru.

* * *

Este de la sine înţeles că azi nu am fost în stare să facem prea multă treabă, încă nu am primit nicio autorizare pentru avioanele noastre, deşi am depus cererea cu mai bine de două săptămâni în urmă. Deoarece încă mai ţinem sub supraveghere medicală câţiva aviatori americani, vom mai avea probabil de aşteptat câteva zile până ce vom primi autorizările de zbor pentru avioane. Nu am reuşit să-l văd nici pe generalul Susaikov de aproape zece zile. Se pare că nu putem face mare lucru. Desigur că nu intenţionez să prezint aceste probleme minore eşaloanelor superioare decât în cazul în care lucrurile se vor înrăutăţi mult mai mult faţă de prezent. Bănuiesc că, într-una din aceste zile, totul se va rezolva foarte urgent şi anume îndată ce ruşii vor considera că şi-au salvat

prestigiul în problema controversei referitoare la evacuarea aviatorilor.

* * *

De mai multe săptămâni. Poliţia secretă română a început urmărirea micii colonii poloneze **84** din Bucureşti. Cei mai mulţi au fost arestaţi, iar puţinii rămaşi, care se ascund, sunt ridicaţi unul câte unul. Mare parte din aceşti oameni au fost în slujba Serviciului secret britanic şi nu am nicio îndoială că arestările au fost ordonate de Moscova. Britanicii au trimis mai multe proteste generalului Susaikov, însă fără rezultat. Au încercat să mă atragă şi pe mine să-i sprijin, pe motiv că aceşti polonezi sunt aliaţii noştri şi că nu ar trebui molestaţi de poporul unui fost stat inamic. Întrucât majoritatea acestor oameni sunt pătaţi de activităţile lor clandestine anterioare, am hotărât să mă ţin de o parte. Astăzi, dl Le Rougetel a venit să mă vadă, rugându-mă să-l ajut să facă să parvină nişte fonduri puţinilor polonezi rămaşi în libertate. Am refuzat. Deşi nu a spus-o clar, am certitudinea că aceste fonduri reprezintă plată în avans pentru noi operaţiuni secrete în serviciul britanicilor şi, bineînţeles, că nu doresc să mă amestec în aşa ceva. Din diverse informaţii primite mai demult, nu cred că polonezii de aici au jucat foarte cinstit. S-a relatat că în mai multe rânduri s-au aflat în contact strâns cu japonezii, aici la Bucureşti şi, că, pentru un timp, ar fi folosit o staţie radio de la Legaţia japoneză.

Luni, 16 aprilie 1945

Azi după-amiază m-am întors la Bucureşti, după un scurt weekend la conacul Şuţu de la Izvor, nu departe de Piteşti. Este interesant de remarcat că împărţirea domeniului Şuţu, în conformitate cu legea reformei agrare, s-a încheiat, iar majoritatea terenurilor confiscate au fost deja arate de către ţărani. Fiecare ţăran din sat îndreptăţit să primească pământ a căpătat doar o bucată foarte îngustă, nu mai mare de o jumătate de hectar. Există multă nemulţumire în sat faţă de modul în care s-a făcut împărţirea pământului. Majoritatea ţăranilor sunt foarte neîncrezători faţă de întreaga procedură, dar au convingerea că, dacă nu iau pământul, el va fi dat ţăranilor din alte sate. Ei sunt în continuare foarte prietenoşi faţă de familia Şuţu, care, în schimb, realizează multe acţiuni de caritate în sat. Cu cât discut mai mult cu ţăranii, cu atât mă conving mai mult că nu-i interesează câtuşi de puţin politica. Puţin le pasă dacă ţara devine comunistă sau fascistă. Tot ce vor este să fie lăsaţi în pace să-şi cultive pământul şi să continue să trăiască în pace, aşa cum au fost obişnuiţi atâţia ani de zile. Sunt uşor de intimidat totuşi şi, probabil, pot fi convinşi prin felurite ameninţări să voteze în modul dorit de partidul aflat la putere. Din acest motiv, comuniştilor nu le va fi greu să organizeze alegeri avantajoase pentru ei, în cazul în care guvernul lor rămâne la putere.

* * *

Când m-am întors la Bucureşti, am aflat că tocmai s-a primit de la Washington ordin prin care sunt rechemat pentru zece zile, în misiune temporară, cu plecare cât mai

curând posibil. Mă voi vedea mâine cu generalul Vinogradov, îi voi prezenta o copie a ordinelor primite şi îi voi cere să urgenteze acordarea autorizaţiilor necesare. Îi voi spune însă că voi mai aştepta o zi-două, dacă este nevoie, pentru a-l putea vedea pe generalul Susaikov înainte de a pleca. De peste zece zile am solicitat o întrevedere urgentă cu Susaikov, dar cererea nu mi-a fost încă aprobată. În plus, noi nu putem obţine încă autorizaţiile de zbor pentru avioanele noastre, cu toate că britanicii reuşesc să le obţină. Întreaga chestiune pare de-a dreptul puerilă.

Joi, 17 aprilie 1945

L-am văzut azi pe generalul Vinogradov şi i-am predat o copie a ordinelor primite de mine, împreună cu o cerere de autorizare a călătoriei mele. Vinogradov a fost extrem de amabil, mi-a spus că va rezolva imediat cu generalul Susaikov problema autorizării.

* * *

Am discutat mai multe chestiuni de interes, una dintre ele fiind problema unui articol insultător, reprodus zilele trecute de ziarele româneşti după un articol de Ilya Ehrenburg, apărut în ziarele moscovite. Articolul mergea atât de departe încât afirma că americanii şi britanicii înaintau în Germania fără să întâmpine vreo rezistenţă, în vreme ce ruşii se confruntau cu floarea armatei germane. Se mai spunea că americanii şi britanicii îşi arogau toate meritele şi că nu se ocupau de prizonierii ruşi eliberaţi.

Întreg tonul articolului era menit să provoace antagonism între naţiunile noastre. Îi scrisesem o scrisoare generalului Susaikov în care protestam împotriva articolului, iar generalul Vinogradov făcea referire tocmai la această scrisoare. A afirmat că este întru totul de acord cu sentimentele mele, că însuşi ziarul rusesc „Pravda” publicase o declaraţie prin care condamna articolul lui Ehrenburg şi că el îi va recomanda lui Susaikov ca ziarele româneşti, care publicaseră articolul, să fie aspru mustrate. Am cerut expres ca acea declaraţie din „Pravda”, prin care articolul era condamnat, să fie publicată în ziarele româneşti. Generalul Vinogradov mi-a spus că exact aceasta era recomandarea făcută de el (câteva ore mai târziu am aflat de la dl Berry că cenzorul român refuzase publicarea declaraţiei din „Pravda” în orice ziar românesc). Ea a apărut totuşi, în ziarul Armatei Roşii, „Graiul nou” **85,** care este editat în România. La câteva ore după apariţia ziarului, s-a încercat retragerea ediţiei respective din tot oraşul.

* * *

Am mai discutat şi problema autorizărilor de zbor. I-am spus deschis lui Vinogradov că nu am mai primit autorizări de zbor pentru avioanele noastre de vreo trei săptămâni, că, dacă „păcătuisem” faţă de Comisia Aliată de Control sovietică în vreun fel, provocând în consecinţă aceste restricţii, aş dori foarte mult să aflu despre ce e vorba, pentru a putea discuta deschis şi aplana întreaga chestiune într-un mod amical. Vinogradov mi-a răspuns că nu avea cunoştinţă de vreun astfel de „păcat”. A afirmat că

şi-a dat seama că problema autorizărilor era subiect de disensiune între Misiunile noastre, că el, personal, făcea tot ce putea pentru a aplana conflictele. Mi-a spus că Moscova însăşi dăduse dispoziţie ca bateriile artileriei antiaeriene să raporteze primirea oricărui mesaj care anunţă sosirea unor avioane, înainte ca acestor avioane să li se permită intrarea în România, şi că întârzierea acestor rapoarte reprezenta principala cauză a dificultăţilor. Mi-a spus că se ocupă serios de problemă, în speranţa că vor fi elaborate nişte metode mai simple de acordare a autorizărilor. Spunea că actualele noastre cereri de autorizări se vor rezolva favorabil într-o zi sau două. Părea foarte sincer în toată atitudinea sa, dar eu tot nu pricep cum de se menţine un sistem atât de ineficient, în afara cazului în care există o intenţie deliberată de a crea dificultăţi zborurilor noastre spre România.

* * *

La câteva ore după întâlnirea noastră, Vinogradov m-a chemat la telefon să-mi spună că generalul Susaikov îmi aprobase plecarea pentru ziua de vineri şi că Susaikov însuşi se va întâlni cu mine joi pentru a discuta chestiunile propuse pentru întrevederea care ar fi trebuit să aibă loc cu zece zile în urmă. dar care nu se realizase.

* * *

Am primit o notă de la generalul de brigadă Greer, şeful interimar al Misiunii britanice, care îmi spunea că vicemareşalul Stevenson, care era în permisie la Londra de

aproape o lună, se va întoarce săptămâna viitoare şi ar dori avionul meu cu împrumut pentru a veni din Italia. Din păcate, a trebuit să-i spun generalului de brigadă Greer că era deja stabilit ca avionul meu să facă săptămâna viitoare o călătorie la Istanbul, cu dl Berry şi că, întrucât, începuseră deja demersurile pentru obţinerea autorizării de zbor de la ruşi, nu credeam că era indicată modificarea parcursului acum. Este a doua sau a treia oară când se amână întoarcerea vicemareşalului, şi cu toate că am fost de acord să-l aduc înapoi cu avionul, nu pot ţine blocat avionul săptămâni în şir, în timp ce vicemareşalul îşi schimbă planurile.

Miercuri, 18 aprilie 1945

Generalului de brigadă Greer, care este Comisar britanic interimar în absenţa vicemareşalului Stevenson, mi-a spus azi că a primit asigurări, ca urmare a cererii făcute de către dl Le Rougetel guvernului român, că guvernul îi va acorda protecţie generalului Rădescu, dacă acesta va părăsi Legaţia britanică, şi va avea grijă ca acesta să nu fie maltratat câtă vreme se va afla în România. Guvernul a fost de acord să-şi retragă de îndată detaşamentul de poliţişti în haine civile, care supraveghea îndeaproape Legaţia britanică. În întrevederea sa de azi cu generalul Vinogradov, generalul de brigadă Greer l-a informat pe Vinogradov despre acestea şi a cerut o scrisoare de asigurări de la generalul Susaikov, similară cu cea pe care mi-a scris-o mie în cazul lui Maniu, arătând că Comisia Aliată de Control (partea sovietică) îşi asumă şi ea răspunderea pentru protecţia lui Rădescu, după ieşind.

Vinogradov l-a asigurat pe generalul de brigadă Greer că se va redacta o astfel de scrisoare. De îndată ce se vor primi cele două scrisori, britanicii intenţionează să-i dea drumul lui Rădescu din azil.

* * *

Se pare că s-a acceptat recomandarea generalului Vinogradov, făcută ieri, în legătură cu publicarea articolului din „Pravda” conţinând ieşirea violentă a lui Ilya Ehrenburg împotriva ofensivei americane. Toate ziarele româneşti de azi reproduc în întregime declaraţia din „Pravda”. Bineînţeles că ne-am bucurat foarte mult.

* * *

Dl Berry şi cu mine am avut o lungă discuţie cu dl Pavlov, de la Legaţia rusă, pe tema autorizărilor de intrare şi ieşire din România ale personalului american. M-am plâns de durata necesară pentru obţinerea acestor autorizaţii şi de numeroasele inconveniente şi neajunsuri administrative provocate de aceste amânări. Dl Pavlov ne-a asigurat că se făcea tot ce era posibil, că informaţiile cerute în cazul cererilor de autorizaţii înaintate de americani nu erau cu nimic mai detaliate decât cele solicitate în cazul ruşilor înşişi. El ne-a spus că, în multe cazuri, cererile noastre de autorizaţii nu conţin informaţiile necesare, provocând astfel lungi amânări. Ne-a cerut ca toate cererile noastre viitoare să conţină date ca: numele complet al solicitantului; locul şi data naşterii; naţionalitatea şi cetăţenia; explicaţii complete referitoare

la activitatea persoanei; scopul vizitei în România şi durata estimativă a şederii; punctul de plecare şi destinaţia finală (în România) a călătoriei, precum şi ruta şi mijloacele folosite pentru respectiva călătorie. Desigur că, în viitor, vom furniza aceste date şi vom pune la dispoziţie datele respective şi pentru toate autorizaţiile restante care-şi aşteaptă rezolvarea, înclin să cred totuşi că aceasta este o nouă blocare de către ruşi şi că, probabil, nu va exista nicio îmbunătăţire în situaţia generală a autorizărilor, cu excepţia poate a urgentării sosirii mai multor funcţionari de-ai domnului Berry. Întrucât Molotov a dat asigurări la Moscova că nu vor pune piedici în cazul personalului Departamentului de Stat, cred că ei vor primi repede autorizaţiile.

Joi, 19 aprilie 1945

L-am rugat pe dl Auschnitt să treacă pe la mine în cursul dimineţii pentru a-mi împărtăşi părerea sa în privinţa actualei situaţii politice, ca la rândul meu să o transmit la Washington. Auschnitt crede că ruşii intenţionează să-şi impună teoriile comuniste, cât pot de mult, dar că nu vor risca în niciun caz o ruptură făţişă cu anglo-americanii. E de părere că singura şansă a României este adoptarea unei poziţii ferme de către Statele Unite şi Marea Britanie şi că, în absenţa unei astfel de atitudini, comuniştii vor prelua controlul deplin asupra ţării, nu mai târziu de două-trei luni. Spune că aceştia au luat treptat în stăpânire industriile, una după alta, dar că vor mai trece câteva luni până ce vor reuşi să îşi consolideze poziţia. I se pare deosebit de riscant să li se permită organizarea de

alegeri, cât timp guvernul însuşi este comunist, iar Armata Roşie se găseşte aici pentru a supraveghea. Consideră că singura modalitate de a asigura alegeri imparţiale este supravegherea atentă a acestora în comun, de către observatori anglo-americani şi ruşi.

* * *

Am aranjat o întrevedere cu Susaikov pentru această după-amiază. A fost foarte amabil, însă nu mi-a prezentat niciun fapt pe care să nu-l fi cunoscut deja. I-am pus mai multe întrebări în legătură cu progresele făcute în executarea Armistiţiului. Din răspunsul lui reiese că, în general, după părerea sa, actualul guvern se descurcă mai bine decât cele anterioare, dar că mai există anumite categorii de prevederi ale Armistiţiului în care România prezintă deficienţe. Face presiuni asupra guvernului pentru a lua măsuri de îmbunătăţire în aceste puncte şi are indicii că vor urma acţiuni corespunzătoare. A acordat mare importanţă faptului că a fost dat afară redactorul ziarului „Scânteia”, din cauza aprecierii sale greşite care a permis publicarea articolului lui Ehrenburg. S-au mai discutat şi alte probleme, dar răspunsurile generalului Susaikov au fost mai mult sau mai puţin evazive.

* * *

Am fost azi la Palat o oră-două pentru a-mi lua rămas bun de la Rege şi Regină. Au părut încântaţi să afle că întreprind o călătorie şi nerăbdători să-mi relateze despre atitudinea Regelui în chestiunea semnării anumitor legi pe

care guvernul încearcă acum să i le impună. Regele îi crede pe comunişti foarte dornici să-l implice în anumite acţiuni ale guvernului, pentru a-l face să piardă aprecierea pozitivă de care se bucură acum în presa anglo-americană. Regele este hotărât să nu accepte să fie târât într-o astfel de postură. Până acum, a refuzat categoric să semneze legi care modificau Constituţia sau să fie de acord cu legi care prevăd pedeapsa cu moartea pentru categorii largi de criminali politici **86**. Este convins că se vor exercita asupra sa presiuni din ce în ce mai mari, dar se simte capabil să reziste asaltului, în special dacă anglo-americanii vor lua, în viitorul apropiat, o poziţie fermă în privinţa României. Regele a menţionat de asemenea că, de două-trei zile, ruşii îl copleşesc cu atenţii, părând să-şi fi schimbat complet atitudinea. Au organizat trei sau patru dineuri speciale şi alte ceremonii în onoarea sa, l-au dus să viziteze taberele militare ruseşti şi i-au acordat şi în alte privinţe onoruri deosebite. Nu-şi poate explica această schimbare de atitudine.

* * *

Dacă vremea o va permite, voi decola mâine dimineaţă la orele 11,00. Am de gând să-mi iau *Jurnalul* la Washington, atât pentru a-mi împrospăta memoria, cât şi pentru a mai face în el adăugiri, în urma diferitelor mele întrevederi. Pentru moment, anticipez o absenţă de vreo trei-patru săptămâni.

Vineri, 11 mai 1945.

Mă aflu la Washington din data de 25 aprilie 1945. L-am găsit deja aici pe generalul Crane, care sosise din Bulgaria cu două zile înaintea mea. Mă aşteptasem să plec cu câteva zile în urmă, însă am fost reţinut la cererea Departamentului de Stat, în speranţa că se va putea cristaliza o tactică clară, în privinţa relaţiilor noastre cu România, înainte de plecarea mea. Acum se pare că voi mai sta încă trei-patru zile.

Pentru a consemna suficient de exact evoluţiile pe durata şederii mele, rezum mai jos esenţa celor mai importante întruniri la care am luat parte în ultimele două săptămâni.

* * *

La 25 aprilie, o zi după sosirea mea, am avut o scurtă convorbire cu generalul Huli, adjunct al şefului de Stat Major, OPD **87**. Mi-a putut acorda doar câteva minute şi nu am avut timp să intru în prea multe detalii în legătură cu situaţia din România. A fost de părere că majoritatea problemelor mele erau de competenţa Departamentului de Stat şi m-a sfătuit să discut pe larg aceste probleme cu reprezentanţii Departamentului. Nu m-a lăsat să înţeleg că s-ar avea în vedere vreo modificare a politicii faţă de România. M-a sfătuit cu toate acestea, să discut pe larg problemele mele cu orice membru al guvernului care ar putea fi interesat şi mi-a sugerat să-l vizitez din nou, chiar înainte de a pleca.

* * *

Am avut câteva convorbiri cu domnul Cavendish Cannon, reprezentantul pentru Europa de Sud-Est din Departamentul de Stat. Am discutat pe larg situaţia economică şi politică din România şi i-am prezentat domnului Cannon o listă cu şaisprezece întrebări relative la atitudinea pe care ar trebui să o adopte delegaţia Statelor Unite în Comisia Aliată de Control, în problemele curente din România. Întrucât atitudinea noastră faţă de toate aceste probleme îşi are originea în chestiunea fundamentală a politicii Statelor Unite faţă de agresiunea ruşilor în România, nici domnul Cannon nu a fost capabil să-mi dea un răspuns clar. Am reuşit, totuşi, să-i expun dificultăţile cu care ne confruntăm zi de zi în România şi să-l conving că orice zi de întârziere, în stabilirea unei linii politice, nu este altceva decât o nouă zi de dificultăţi adăugată la problematica de ansamblu. Atât domnul Cannon, cât şi domnul Campbell, adjunctul său, au fost foarte înţelegători cu mine şi mi-au dat o grămadă de sfaturi preţioase bazate pe temeinica lor cunoaştere a modului de a acţiona al Departamentului de Stat şi a atitudinilor diferitelor altor ministere.

Domnul Cannon mi-a mai aranjat multe alte întrevederi la direcţiile economice ale Departamentului de Stat. În cadrul acestor întrevederi am discutat în detaliu posibilitatea de a deschide România comerţului exterior, îndeosebi celui cu Marea Britanie şi cu Statele Unite. Am expus toate dificultăţile care stau acum în calea unei asemenea acţiuni. Am mai arătat că în România se resimte o urgentă nevoie de materii prime, în special de bumbac şi cărbune. S-a căzut de acord ca, pentru început, să aranjez la întoarcere, împreună cu domnul Berry, o întâlnire cu

oficialităţile guvernamentale româneşti, pentru a discuta posibilitatea stabilirii unui schimb de produse în sistem troc, prin care România să primească mici cantităţi de bumbac brut sau alte produse necesare, în schimbul unor cantităţi corespunzătoare de produse petroliere, grâu sau alte produse care s-ar putea găsi în surplus, în cantităţi mici, în România. Am putea folosi acest excedent pentru a acoperi nevoile Greciei, Italiei sau ale altor ţări europene, care duc lipsă de produse alimentare şi care altfel ar trebui să le primească din Statele Unite.

* * *

Am avut mai multe întâlniri cu diverşi factori din G-2, inclusiv cu generalul Bissel, în persoană. Generalul Bissel mi-a cerut să-i expun pe scurt situaţia din România şi după aceea mi-a explicat că, după părerea sa, Statele Unite nu-şi pot permite să-şi pericliteze bunele relaţii cu Rusia pentru a-i ajuta pe români, care luptaseră, la urma urmei, împotriva Statelor Unite, în timpul războiului. Generalul Bissel părea să considere că naţiunea, în general, nu era de fapt legată de principiile generoase expuse la Ialta şi că nimeni nu se poate aştepta ca noi să susţinem aceste principii peste tot în lume. Cu toate că nu mi-a spus-o pe şleau, am rămas cu impresia că împărtăşeşte părerea că, nu ar trebui să modificăm actuala noastră politică în România, ceea ce practic înseamnă să-i permitem Rusiei să facă ce doreşte în privinţa acestei naţiuni.

* * *

Am avut o scurtă conversaţie cu generalul Lincoln, şeful Grupului de Strategie şi Politică din OPD. I-am prezentat situaţia generală din România şi a părut foarte interesat. Nu şi-a exprimat nicio părere, dar mi-a sugerat să pregătesc un document pentru Comitetul Mixt al Şefilor de Stat Major, în care să expun amănunţit problema, să scot în evidenţă acele măsuri luate de Rusia care par a fi contrare propriei noastre politici, să precizez prin ce ar avea de suferit prestigiul nostru – în actuala conjunctură –, să arăt diferitele linii de acţiune posibile Statelor Unite şi s-o recomand pe cea care, în condiţiile actuale, pare cea mai avantajoasă. Am şi pregătit un astfel de document, care înţeleg că a fost înaintat Comitetului Mixt al Şefilor de Stat Major. Iau cu mine o copie pentru dosarele noastre. Recomandarea mea finală a fost să insistăm asupra implementării totale a Acordului de la Ialta în România, dar să pretindem o lărgire imediată a actualului guvern, o reprezentare cu adevărat tripartită în Comisia Aliată de Control şi acţiuni ferme ale acesteia pentru îmbunătăţirea actualei situaţii economice şi împiedicarea iminentului colaps financiar. Am recomandat exercitarea de presiuni asupra Rusiei pentru obţinerea anumitor rezultate prin mijloace diplomatice: prin suspendarea, la nevoie, a ajutorului economic şi a contractelor de închiriere şi împrumut; prin mediatizarea situaţiei reale din România şi prin folosirea sporită a personalului nostru de contrainformaţii pentru combaterea operaţiunilor secrete ale ruşilor în România.

* * *

Am luat prânzul cu generalul MacGruder de la OSS. Am discutat despre structura generală a OSS în România, iar el s-a declarat întru totul de acord cu metodele operative pe care le-am pus acum la punct. I-am spus că OSS furniza informaţii preţioase, dar că nu văd de ce nu am continua să colaborăm strâns şi armonios. I-am spus că atât Wisner, cât şi Ross, făcuseră treabă bună şi că ne înţelegeam de minune cu ei.

* * *

Generalul Crane şi cu mine am luat prânzul cu domnul Elmer Davis, şeful OWI **88** şi cu câţiva din asistenţii săi. El s-a arătat foarte preocupat de lipsa de informaţii referitoare la problemele României, ca şi de incapacitatea sa de a pune pe roate un adevărat program propagandistic în această ţară. Masa a fost urmată de mai multe discuţii cu cei de la OWI pe probleme specifice. Ca urmare a acestor discuţii, cred că cei de la OWI au o idee mult mai clară asupra situaţiei delicate din România şi că sunt absolut convinşi că felul în care domnul Shea abordează problema este pe deplin satisfăcător. OWI a fost de acord să urgenteze acţiunea de introducere de filme documentare americane în ţară şi să acorde tot sprijinul sugestiilor domnului Shea.

* * *

Am petrecut o oră cu mai mulţi reprezentanţi ai Biroului de Informaţii al Marinei (ONI), inclusiv cu căpitanii Ferris, Raltazzi, Henderson şi Gregory.

Aceşti ofiţeri erau foarte interesaţi de toate fazele problemelor cu care ne confruntăm. Mi-au pus o mulţime de întrebări despre situaţia generală şi câteva cu referire specială la operaţiunile Secţiei mele navale. Le-am explicat, în detaliu, că Secţia Navală, din Comisia Aliată de Control, a funcţionat ca parte integrantă a întregii Comisii, dar că ea nu acoperă întregul domeniu în România şi că, din fiecare raport informativ înaintat de mine Departamentului de Război, un exemplar a fost pus la dispoziţia ONI. Ofiţerii de marină şi-au exprimat acordul total cu acest aranjament şi păreau foarte mulţumiţi de tipul şi cantitatea de informaţii pe care le obţin din România.

Le-am spus că, în subordinea mea, comandorul Brannen făcea treabă foarte bună, că, pe lângă faptul că se ocupa de problemele navale, răspundea şi de toate rapoartele cu subiecte politice şi, în plus, desfăşura o amplă activitate în domeniile economic şi juridic. Le-am spus că, având în vedere capacităţile sale remarcabile, îl recomandasem pentru avansare imediată la gradul de căpitan. Căpitanul Gregory mi-a spus că avansarea fusese luată în discuţie serios, dar fusese respinsă din cauză că era prea rapidă. Gregory mi-a cerut să supun din nou această recomandare, în jurul datei de 1 august curent.

* * *

Am vorbit cu mai mulţi reprezentanţi ai Comisiei petrolului Armată-Marină, precum şi cu un grup de experţi în petrol din Departamentul de Stat. Ambele agenţii erau foarte interesate de situaţia în domeniul petrolier din

România. Le-am lăsat copii ale raportului colonelului Wilcox despre situaţia în domeniul petrolier din România, raport care de altfel a fost reprodus în mai multe exemplare de către ASF **89** o zi-două după sosirea mea aici. Specialiştii în petrol din Departamentului de Stat erau interesaţi în mod deosebit de atitudinea Rusiei faţă de viitorul industriei petroliere româneşti.

* * *

În mare parte, mulţumită eforturilor depuse de dl Cannon, generalului Crane şi mie ni s-a aranjat o întrevedere cu dl Grew, secretar de stat *ad interim*, care ne-a introdus la preşedintele Truman. Am stat doar zece – cincisprezece minute cu Preşedintele. În acest răstimp, am reuşit să expun în linii mari situaţia din România, cu accent deosebit asupra dominaţiei de către ruşi a scenei economice şi politice. Am scos în evidenţă consecinţele probabile ale continuării tendinţelor actuale şi faptul că pierdem zilnic din prestigiu, ca urmare a pasivităţii noastre. Preşedintele a fost foarte interesat şi ne-a dat dispoziţie, mie şi generalului Crane, să-i înaintăm un memorandum în care să fie descrisă mai detaliat situaţia exactă în fiecare din cele două ţări. Ceea ce am şi făcut.

* * *

Generalul Crane şi cu mine am avut o scurtă întrevedere cu dl Leo Crowley, director executiv al Administraţiei Economice pentru Străinătate. Dl Crowley ajunsese deja la concluzia că acţiunile Rusiei în România,

Bulgaria şi ţările învecinate erau în dezacord cu angajamentele pe care şi le-a asumat la Ialta. Prin urmare, el era foarte interesat să primească de la noi informaţii certe, care să-i confirme concluziile. Ne-a solicitat să-i trimitem un memorandum în care să fie expuse exemple clare de agresiune rusească. După întrevedere, generalul Crane şi cu mine i-am oferit generalului Hull câte o copie după rapoartele noastre către Comitetul Mixt al Şefilor de Stat Major, propunând ca ele să-i fie înmânate domnului Crowley.

* * *

Am avut o scurtă întrevedere cu colonelul Forsammer de la Direcţia bugetară a Departamentului de Război. I-am dat o copie după declaraţia financiară a Băncii Naţionale a României, pe perioada septembrie 1944-martie 1945. Am mai specificat care este reacţia noastră faţă de actualele dificultăţi financiare ale naţiunii, dar i-am spus că propriile noastre probleme fiscale erau rezolvate în mod satisfăcător potrivit reglementărilor actuale şi nu am recomandat nicio modificare. Colonelul Forsammer a afirmat că Direcţia bugetară era pe deplin satisfăcută de modul în care ne-am ocupat de problemele financiare şi a cerut să continuăm să le transmitem rapoartele financiare, despre care ne-a spus că au fost foarte folositoare Departamentului de Război.

* * *

În această dimineaţă de vineri am luat micul dejun cu dl Harriman, dl Cannon, colonelul Thayer (de la OSS din

Iugoslavia) şi cu alte câteva persoane din Departamentului de Stat. Dl Bolan, legătura Departamentului de Stat cu Preşedintele, şi el de faţă. Dl Bolan a participat la Conferinţele de la Teheran şi Ialta, ca translator al Preşedintelui şi a petrecut mult timp în Rusia. Dl Harriman tocmai se întorsese de la San Francisco. Îl interesa foarte mult situaţia din România şi mi-a pus o mulţime de întrebări încercând să se lămurească cu privire la intenţiile ruşilor în această privinţă. Dl Harriman pare a fi pe deplin convins că Statele Unite ar trebui să adopte imediat o poziţie fermă împotriva noilor încălcări de către ruşi ale Acordului de la Ialta. Am discutat despre situaţia din toate ţările est-europene şi am ajuns la concluzia că imaginea generală era cam aceeaşi în fiecare ţară. Întâlnirea a durat câteva ore. Dl Harriman le-a cerut celor din Departamentul de Stat să pregătească un scurt memorandum pentru Preşedinte, în care să se arate direcţia în care se mişcă acum Rusia şi să se sublinieze că este necesară trecerea urgentă la acţiune, dacă se doreşte stăvilirea acestei noi ameninţări. Memorandumul are ca scop să aducă problema în prim-plan şi să ceară luarea unei decizii, fie în sensul că, dată fiind încetarea ostilităţilor în Europa, dorim să adoptăm o poziţie fermă împotriva Rusiei, fie că aşteptata ei participare la războiul din Pacific ne va face în continuare să cedăm în faţa ei în privinţa tuturor problemelor europene. Această decizie de importanţă majoră va servi bineînţeles drept justificare pentru viitoarele orientări politice specifice în România, Bulgaria şi toate ţările învecinate. La sugestia domnului Harriman, voi mai rămâne în Washington încă trei-patru zile, în speranţa că o decizie fundamentală va putea fi luată

înainte de întoarcerea mea în România.

Vineri, 25 mai 1945

Am părăsit Washington-ul luni seară, pe data de 21, şi am sosit la Bucureşti joi 24 mai, seara. Înainte de a mă ocupa de situaţia de aici, voi relata pe scurt ce s-a întâmplat în ultimele zile pe care le-am petrecut la Washington.

* * *

Mi-am petrecut ultima săptămână la Washington în aşteptarea unei cristalizări a politicii în cadrul Departamentului de Stat. În această perioadă am avut mai multe discuţii neoficiale cu dl Cannon de la Departamentului de Stat, una cu generalul Huli de la OPD şi mai multe cu diverşi ofiţeri din G-2. Am petrecut o după-amiază întreagă cu persoane din G-2, care se ocupă de rapoartele şi telegramele noastre şi am aflat o mulţime de lucruri importante despre metodele de prelucrare şi difuzare a acestor documente. M-am convins că toate rapoartele noastre se bucură de o deplină difuzare către factorii interesaţi din guvernul federal.

* * *

Vineri, 18 mai, l-am convins în fine pe dl Cannon că n-aş câştiga nimic dacă aş mai aştepta mult la Washington, ca guvernul Statelor Unite să se decidă în privinţa politicii în Balcani. Am arătat că actualele directive, aplicabile

României potrivit unei asemenea politici, nu vor fi probabil definitivate spre a fi emise mai devreme de câteva săptămâni, chiar presupunând că Preşedintele ar putea lua imediat o decizie în sensul unei anumite politici. Dl Cannon a fost de acord şi am solicitat o întâlnire finală cu dl Harriman, pentru după-amiaza zilei de vineri. Toţi am fost de părere că un demers trebuie făcut de îndată la Moscova, în vederea îmbunătăţirii poziţiilor noastre în Comisiile Aliate de Control din diversele ţări balcanice. Este de dorit să se facă acest pas acum, când ostilităţile au încetat în Germania, ceea ce ar trebui să ducă la o micşorare a restricţiilor ruseşti în privinţa zborurilor avioanelor, a accesului personalului american în ţările balcanice şi a libertăţii de mişcare pe teritoriul acestor ţări a membrilor americani ai Comisiei Aliate de Control. Dl Harriman şi-a exprimat părerea că eforturile sale vor trebui orientate, în primul rând, spre a obţine de la Moscova punerea în aplicare a înţelegerilor specifice în această privinţă, care fac parte din Acordul de Armistiţiu cu Ungaria. O dată obţinută această concesie, va ridica apoi probleme similare în privinţa Bulgariei şi a României. Am susţinut că Ungaria, Bulgaria şi România prezintă toate probleme aproape identice. Toate cele trei state sunt supravegheate de o Comisie Aliată de Control şi ar fi ilogic să se ceară privilegii doar pentru reprezentanţii americani din una din aceste Comisii Aliate de Control, privilegii care ar fi în dezacord cu cele oferite reprezentanţilor americani din celelalte două ţări. Am cerut ca problema să fie abordată pentru toate cele trei ţări în acelaşi timp. Cred că Departamentul de Stat înclină spre punctul meu de vedere şi propune să se dea indicaţii domnului Harriman să pună

problema pe această bază, de îndată ce se va întoarce la Moscova. Obiectivul general al discuţiilor de la Moscova va fi eliminarea restricţiilor considerate acum că afectează prestigiul Statelor Unite şi extinderea responsabilităţilor reprezentanţilor americani într-atât încât să fie consultaţi în pregătirea directivelor politice şi să fie deplin informaţi în legătură cu toate instrucţiunile formulate pentru ţările balcanice de către Comisiile Aliate de Control.

* * *

I-am pregătit domnului Cannon o listă cu restricţiile specifice aplicate până acum reprezentanţilor americani din Comisia Aliată de Control, care ne stânjenesc în îndeplinirea misiunii noastre şi dăunează prestigiului nostru. Această listă includea următoarele: obligativitatea de a fi însoţiţi în toate călătoriile noastre de către ofiţeri de legătură; faptul că nu suntem ţinuţi la curent cu instrucţiunile date în numele Comisiei Aliate de Control; refuzul continuu de a autoriza intrarea în ţară a corespondenţilor ziarelor americane, a oamenilor de afaceri, a personalului care se ocupă de evidenţa mormintelor etc. Şi dificultăţile permanente în obţinerea autorizărilor de zbor.

* * *

Am avut o ultimă întrevedere cu generalul Huli, chiar înainte de plecarea mea. I-am spus că, deşi sunt dezamăgit că nu voi putea duce în România un indiciu al unei politici americane pentru Balcani, consideram călătoria drept

foarte utilă, întrucât reuşisem să mă informez la zi în privinţa atitudinii generale a Departamentului de Stat şi a Departamentului de Război faţă de problema noastră balcanică. Acum cunosc dificultăţile cu care este confruntat guvernul Statelor Unite şi înţeleg pe deplin importanţa abordării problemei României nu în mod izolat, ci ca o mică parte a problemei relaţiilor noastre cu Rusia sovietică în ansamblu, în contextul general al implicării noastre în problematica internaţională. Apreciez, de asemenea, că nu ne putem aştepta să obţinem mare lucru dacă vom da naştere la dificultăţi sau sentimente ostile la nivelul nostru. Nu are rost să facem scandal în privinţa restricţiilor asupra autorizărilor de zbor, a refuzului de a coopera de care ne lovim la Bucureşti şi a altor fapte asemănătoare, până la discutarea problematicii generale la cel mai înalt nivel şi până când se va putea obţine sau măcar schiţa o declaraţie clară referitoare la intenţiile Rusiei. I-am spus generalului Hull că voi continua, la fel ca şi până acum, să fac tot ce îmi stă în putinţă – la modul prietenesc – în direcţia promovării unor relaţii mai bune şi pentru a-i convinge pe ruşi să adopte o atitudine mai cooperantă, dar că nu voi implica în niciun caz guvernul nostru în vreo dispută locală gravă, până în momentul în care politica noastră la nivel înalt va fi fost mai clar schiţată.

* * *

Mi-am terminat treaba la Washington vineri seară. Am mai rămas în Statele Unite încă două zile, pentru a lua parte la înmormântarea socrului meu, sâmbătă, în New

Jersey. M-am întors la Washington duminică la amiază, întrucât aranjasem să fiu disponibil pentru o călătorie până la Casablanca cu un avion ATC. Din nefericire, niciun astfel de avion nu a decolat până luni seara. Am părăsit în fine Washington-ul luni, la orele 20,00, şi am călătorit via New York, Stevenville, Azore, Casablanca, Oran şi Tunis, până la Caserta, unde am ajuns miercuri seara. La Caserta i-am găsit pe toţi foarte interesaţi să afle detalii privitoare la întrevederile mele din Washington. Generalul McNamey m-a tratat ca pe un oaspete personal, iar miercuri seara am discutat îndelung despre situaţia generală. I-am spus tot ce am putut despre poziţiile întâlnite la Departamentul de Război şi la Departamentul de Stat şi a părut foarte recunoscător pentru informaţii. Am discutat pe scurt despre chestiunea Veneţia-Giulia **90,** iar el a opinat că Tito va bate complet în retragere în faţa poziţiei noastre ferme. Nu se aştepta la dificultăţi serioase, cu toate că ştia foarte bine că Rusia îl sprijinise pe Tito în acest sens încă de la bun început. A fost de acord să mă ajute cât îi stătea în puteri în problemele noastre legate de România, dar a afirmat că avea mâinile legate până la primirea de directive clare de la Washington.

* * *

I-am întâlnit pe dl Offie, consilierul politic al generalului McNamey şi pe ambasadorul Kirk, care se afla în vizită la Caserta în acel moment. Au fost şi ei foarte interesaţi de călătoria mea la Washington şi le-am oferit detalii complete. Am părăsit Caserta pe la amiază şi, după ce am evitat mai multe furtuni, am ajuns la Bucureşti pe la

orele 19,00.

* * *

Am petrecut ziua de ieri punându-mă la curent cu evenimentele întâmplate pe durata absenţei mele, iar după-amiază am avut o lungă convorbire cu dl Berry, care este imobilizat la pat la reşedinţa sa, din cauza unei grave furunculoze. Tocmai se întorsese dintr-o călătorie cu maşina prin ţară, în care ajunsese până la Arad. Intenţionează să facă în curând o nouă scurtă călătorie prin Moldova. I-am descris atmosfera în care s-a desfăşurat călătoria mea, pe cât mi-am putut aminti. L-am mai informat că Departamentului de Stat doreşte ca el să se întoarcă în Statele Unite, de îndată ce consideră că poate lipsi de aici. Voi avea mai multe întrevederi cu el în următoarele zile şi sper ca, treptat, să-i împărtăşesc toate impresiile cu care am revenit din Statele Unite.

* * *

Am discutat pe larg două dintre cele mai grave probleme curente, şi anume procesele ce aveau loc la tribunalele poporului şi posibilitatea unor alte remanieri guvernamentale. În chestiunea proceselor de la tribunalele poporului, în care fuseseră deja pronunţate mai multe condamnări la moarte **91**, suntem amândoi absolut de acord. Suntem de părere că metodele utilizate de tribunal sunt în detrimentul apărării şi că, în multe cazuri, pedepsele sunt probabil mult prea severe după criteriile noastre. Totuşi, considerăm că această problemă ţine în

totalitate de competenţa guvernului român şi că, atâta timp cât Statele Unite nu găsesc de cuviinţă să adopte o poziţie fermă faţă de acel guvern, noi nu ar trebui să ne implicăm în nedreptăţile, relativ minore, comise de guvern. Am primit mai multe petiţii de la cei condamnaţi la moarte, dar am de gând să nu fac nimic în privinţa lor.

* * *

În domeniul politic general, dl Berry mă informează că atât Maniu, cât şi Brătianu, încearcă să-l convingă pe Rege să-i ceară demisia lui Groza. Ei pretind că anglo-americanii vor fi în favoarea unei astfel de măsuri, ba chiar o vor sprijini şi că acum este momentul să se acţioneze. Credem că Maniu speră ca, prin această manevră, să provoace probleme cu adevărat serioase între ruşi şi anglo-americani, ceea ce ar putea duce chiar la conflict armat. O astfel de acţiune ar fi, desigur, extrem de regretabilă în momentul de faţă şi este destul de limpede că Rusia va lua măsuri drastice pentru a zădărnici orice astfel de tentativă de remaniere guvernamentală. Îmi voi avertiza personalul să fie deosebit de atent pentru a menţine o atitudine neutră şi pentru a nu manifesta niciun fel de simpatie faţă de aceste acţiuni.

* * *

La câteva ore după sosire, i-am trimis vorbă generalului Susaikov că m-am întors şi că aş dori să-mi prezint omagiile. Am înţeles că nu se află în oraş, dar Vinogradov mă va primi în cursul zilei. Voi lua, de

asemenea, imediat legătura cu Regele şi-i voi face probabil o scurtă vizită. Bineînţeles că-mi va pune o mulţime de întrebări despre atitudinea celor de la Washington, însă îi voi putea spune doar foarte puţine lucruri sigure.

* * *

Vicemareşalul a petrecut o oră cu mine, azi-dimineaţă. Mi-a spus că, pe durata călătoriei sale la Londra, a discutat o oră cu primul-ministru şi mai bine de o oră cu Regele. A vorbit de asemenea cu mai mulţi înalţi funcţionari guvernamentali. Toţi au manifestat mult interes, însă i-au spus că problemele României vor fi discutate la nivel înalt. Are impresia clară că Anglia va adopta o poziţie fermă la Moscova în această problemă şi că o destindere generală a controlului exercitat de Rusia este iminentă. Imediat după ce s-a întors la Bucureşti, a avut o scurtă convorbire cu dl Pavlov, în cursul căreia acesta din urmă a subliniat dorinţa Rusiei de a menţine guverne prietene în statele balcanice, Polonia, Finlanda etc, dar a afirmat că ambiţiile Rusiei nu merg mai departe de atât. Vicemareşalul se simte foarte încurajat şi este aproape sigur că România va fi menţinută ca stat independent. Nu sunt încă dispus să-i împărtăşesc părerea. Cred că s-ar putea ca obiectivele imediate ale Rusiei să fie cele descrise de Pavlov, dar că, având guverne comuniste la putere, dominaţia rusă va deveni din ce în ce mai clară şi, pe măsură ce puterea noastră militară în Europa scade, Rusia va putea să acţioneze din ce în ce mai mult pe faţă. Chiar dacă nu va anexa „de facto” aceste teritorii, le va ţine, la cheremul său, din punct de vedere economic şi militar.

Sâmbătă, 26 mai 1945

După-amiază am primit vizita domnului Vlădescu, fostul secretar al domnului Rădulescu, pe vremea când acesta era preşedintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului şi care a rămas în această funcţie şi sub actualul preşedinte, dl Ghelmegeanu. Vlădescu mi-a oferit câteva informaţii foarte interesante, pe care la voi rezuma în cele ce urmează:

a. Ruşii continuă să pună în aplicare Articolul 10 (întreţinerea trupelor ruseşti din teritoriu) în cazul României, iar după capitularea Germaniei, şi-au mărit de fapt pretenţiile în conformitate cu acest articol.

b. Au fost primite acum cererile complete şi detaliate ale ruşilor conform Articolului 12. Totalul rezultat din aceste cereri reprezintă o sumă fabuloasă. Ruşii şi-au bazat cererile pe un raport scris de un român, care fusese guvernator general al Transnistriei **92**, în perioada ocupaţiei române şi care se mândrea cu capacitatea sa de a stoarce bunuri de la populaţia rusă. Vlădescu pretinde că, în acel raport, omul exagerase mult cantităţile rechiziţionate în realitate din Transnistria, pentru a scoate în evidenţă cât de bine îşi îndeplinise el misiunea. Ruşii au luat aceste cifre drept literă de evanghelie şi acum le cer românilor să înapoieze tot ce au luat, articol de articol şi kilogram de kilogram.

c. Cheltuielile totale în virtutea obligaţiilor impuse prin Armistiţiu se ridică acum, în medie, la aproximativ 50.000.000.000 lei pe lună, în comparaţie cu doar 20.000.000.000 lei pe luna decembrie. Din acest total de

cincizeci de miliarde lei, doar aproximativ cincisprezece miliarde sunt cerute ca despăgubiri conform Articolului 11. Douăzeci şi cinci, până la treizeci miliarde se cheltuiesc pentru întreţinerea trupelor sovietice (Articolul 10) şi aproape cinci miliarde reprezintă rambursarea bunurilor sovietice, conform Articolului 12. Ultima cifră va ajunge probabil la treizeci-patruzeci miliarde până în mai iunie curent, dacă Rusia nu va putea fi convinsă să-şi micşoreze pretenţiile.

d. A fost numit un nou vicepreşedinte al Comisiei Române, dl Oeriu. Este comunist şi, înainte, a fost secretar al ARLUS **93**. A afirmat că intenţionează să investigheze în profunzime activităţile actualilor membri ai Comisiei, pentru a se asigura că aceştia lucrează doar în slujba intereselor reale ale guvernului român (adică al comuniştilor). A avut deja câteva discuţii în care i-a atacat violent pe foştii preşedinţi ai Comisiei, inclusiv pe domnii Christu şi Rădulescu.

Vlădescu spune că propria sa viaţă se află în pericol din cauza informaţiilor pe care le-a pus la dispoziţia membrilor americani şi britanici ai Comisiei Aliate de Control. Consideră că este de datoria sa faţă de naţiunea română să continue să procedeze astfel şi este dispus să-şi asume riscurile. Dl Ghelmegeanu ştie de această activitate a lui Vlădescu, dar refuză să ia cunoştinţă de ea în mod oficial, deoarece consideră că este de maximă importanţă să nu facă nimic care i-ar putea periclita propria sa poziţie favorabilă în faţa ruşilor. Se pare că Ghelmegeanu nu este câtuşi de puţin comunist, dar nu crede într-o opoziţie făţişă faţă de politicile comuniste.

* * *

Vlădescu îmi aranjează curând o întâlnire cu dl Christu şi o alta cu dl Rădulescu.

* * *

După-amiază, l-am văzut pe generalul Vinogradov preţ de câteva minute, dar nu a fost altceva decât o vizită amicală. Nu am discutat nicio problemă oficială.

* * *

Avem încă multe dificultăţi cu autorizările de zbor; în afară de cele două călătorii ale avionului meu personal, în cele cinci săptămâni care s-au scurs de la plecarea mea niciun avion american nu a primit autorizare de aterizare la Bucureşti. În loc să se îmbunătăţească, situaţia s-a deteriorat considerabil de la încetarea ostilităţilor în Germania. De asemenea, chestiunea autorizaţiilor pentru personal este încă foarte problematică. În afară de câţiva membri ai personalului domnului Berry, foarte puţine persoane au obţinut autorizări de intrare sau ieşire. Intenţionez să discut cu Vinogradov toate problemele, mâine sau poimâine.

Luni, 28 mai 1945

Am discutat în această seară destul de mult cu dl Stoicescu la petrecerea dată de colonelul Ross. Dl Stoicescu este viceguvernator al Băncii Naţionale a

României, solicitată lună de lună să avanseze guvernului român fondurile necesare conducerii ţării, din sumele rezultate din fiscalitate sau din alte surse.

* * *

Dl Stoicescu mi-a spus că aceste cereri lunare au crescut enorm în ultimele două luni şi se apropie acum de suma de optzeci miliarde lei lunar (acest lucru este în concordanţă cu informaţiile primite ieri de la dl Vlădescu). Dându-şi seama că avansarea unor astfel de sume, lună de lună, nu poate continua fără să provoace un crah financiar, guvernatorul Băncii Naţionale Române i-a spus, în cele din urmă, ministrului de Finanţe că banca nu va mai fi în măsură să avanseze aceste fonduri **94**.

* * *

Ministrul de Finanţe, dl Durma, s-a dus atunci la ruşi (generalul Vinogradov), le-a expus în întregime situaţia, a arătat că, date fiind cererile ruşilor în virtutea Articolelor 10 şi 12, naţiunea este la un pas de o catastrofă financiară şi le-a cerut sfatul. Vinogradov şi-a exprimat stupefacţia; a afirmat că această situaţie nu i-a fost adusă la cunoştinţă niciodată. Nu putea înţelege de ce nu fusese informat şi a cerut să se pregătească un scurt memorandum, în care să fie expuse punctele esenţiale ale problemei şi care să-i fie trimis oficial, de către guvern. A dat de înţeles că se va acorda o atenţie deosebită acestei probleme şi, dacă este necesar, Rusia îşi va reduce pretenţiile.

* * *

Durma a expus apoi situaţia în faţa d-rului Groza, a lui Tătărescu şi a altor miniştri importanţi din guvern. Tătărescu şi liberalii săi disidenţi au fost de acord cu prezentarea unui memorandum; Groza a refuzat însă, spunând că nu va înainta niciun protest împotriva îndeplinirii cerinţelor ruşilor, că aceste pretenţii trebuie satisfăcute într-un fel sau altul, pentru a dovedi fără urmă de echivoc atitudinea prietenească a guvernului faţă de ruşi.

* * *

Întreaga problemă este încă în discuţie, întrucât guvernatorul Băncii Naţionale se menţine ferm în refuzul de a mai avansa fonduri.

* * *

Am discutat pe larg şi cu dl Sebastian Şerbescu, redactor şi editor al ziarului „Semnalul”. Dl Şerbescu afirmă că, de ani de zile, ziarul său este recunoscut ca o sursă de ştiri independentă. Deşi ziarul este considerat oficial încă un organ independent de presă, mi-a spus că, de fapt, ştirile publicate sunt foarte strict controlate. Nu are voie să publice niciun fel de ştire politică în afara celor ce i se înmânează gata redactate, de ministrul Propagandei **95**. Nu i se permite să menţioneze nici numele lui Maniu, nici cel al lui Brătianu şi nici să comenteze ceva despre partidele Naţional Ţărănesc sau Naţional Liberal. Mi-a

spus că într-o discuţie recentă cu un ofiţer superior rus, s-a exprimat următorul punct de vedere, foarte interesant:

Ofiţerul rus a spus că românilor pare să le placă foarte mult să vorbească despre „libertate” şi „independenţă”. După cât se pare, românii cred că libertatea şi independenţa înseamnă că pot face ce vor, că pot gândi ce vor şi pot spune ce vor. Şi ruşii se consideră o naţiune pe deplin independentă. Totuşi, ideea lor despre libertate şi independenţă este că un om e liber câtă vreme nu se află în închisoare; iar în Rusia nimeni nu trebuie să se teamă de închisoare atâta timp cât se conformează regulilor şi reglementărilor considerate ca necesare de către guvern pentru bunăstarea şi viitoarea fericire a statului.

Ca urmare a acestei diferenţe de înţelegere a unui concept de bază, dl Şerbescu spune că ziarul său nu mai îndrăzneşte să întrebuinţeze cuvintele „libertate” şi „independenţă”.

Dl Şerbescu se aşteaptă ca ziarul său să fie suspendat într-un viitor apropiat.

Marţi, 29 mai 1945

Azi am aflat de la prietenii noştri de la ambasada turcă că turcii sunt foarte îngrijoraţi din cauza rapoartelor referitoare la concentrările de trupe ruseşti în sudul României şi în Bulgaria, precum şi din pricina faptului că un mare număr de vagoane de marfă româneşti, de diverse tipuri, au fost rechiziţionate de către ruşi şi acum sunt revopsite în culorile Armatei Roşii şi cu însemnele sale. Aceste vagoane sunt concepute pentru ecartament normal şi de aceea nu pot fi folosite în Rusia. Turcilor le este

teamă că ele vor fi folosite pentru a transporta noi trupe şi provizii spre graniţa turcă. Apropo, Societatea petrolieră Româno-Americană a fost obligată să renunţe la mai multe dintre vagoanele sale cisternă în favoarea ruşilor, ca parte a acestor rechiziţii.

* * *

Dl Rădulescu a venit să mă vadă astăzi. Preţ de o oră mi-a relatat cele petrecute în România pe timpul absenţei mele. Nu mi-a spus nimic nou, însă mi-a confirmat mai multe din rapoartele primite din alte surse. Mi-a vorbit pe larg, mai ales, despre acţiunea dl ui Maniu care îi cere cu insistenţă Regelui să destituie acum guvernul Groza. Bineînţeles că Maniu susţine că această acţiune este necesară, deoarece acum se poate baza pe sprijinul anglo-americanilor şi deoarece România nu trebuie să fie reprezentată la masa tratativelor de pace de către un guvern comunist. Personal, Rădulescu se opune vehement unei asemenea manevre, fiind de părere că nu va duce decât la o vărsare de sânge inutilă şi că este sortită eşecului cât timp ruşii îşi menţin controlul asupra ţării.

El afirmă că Brătianu şi Partidul său Liberal se opun şi ei unei astfel de mişcări. Mai spune şi că principalul pericol ce planează asupra naţiunii acum este reprezentat de alegerile pe care comuniştii se pregătesc să le organizeze. Crede că aceste alegeri nu vor avea probabil loc mai devreme de august sau septembrie, însă comuniştii îşi întăresc treptat dominaţia în toate domeniile legate de viaţa politică din ţară. Este sigur că alegerile nu vor fi libere şi că vor fi manipulate în aşa fel încât, peste tot în

ţară, comuniştii să iasă cu mare majoritate.

Miercuri, 30 mai 1945

Azi-dimineaţă am avut o întâlnire cu generalul Vinogradov la cererea mea. Am adus în discuţie subiectul autorizărilor de zbor. I-am spus că am putea foarte bine admite faptul că guvernele noastre sunt într-o oarecare măsură în dezacord cu privire la situaţia din România, dar că aceste diferenţe de opinie vor fi cu siguranţă aplanate la nivel guvernamental şi că, în momentul în care se va ajunge la un astfel de acord, ne putem aştepta să primim instrucţiuni corespunzătoare, între timp, am considerat că cea mai imperativă datorie a mea este să mă asigur că, la nivel local, nu se întâmplă nimic care să provoace fricţiuni între noi. I-am spus că, în timpul vizitei mele la Washington, oficialităţi guvernamentale foarte înalte şi-au manifestat serioasa îngrijorare faţă de faptul că reprezentanţilor Statelor Unite la Bucureşti nu li se acordă drepturile cuvenite. În acest sens, o sursă de iritare deosebită este incapacitatea reprezentanţilor americani de a asigura aprovizionarea Misiunii de la Bucureşti pe calea aerului şi incapacitatea similară a reprezentanţilor noştri de a obţine autorizaţii pentru persoanele a căror vizită la Bucureşti ei o consideră necesară pentru îndeplinirea misiunii lor. I-am spus că problema autorizaţiilor pentru personal va fi pusă domnului Pavlov, dar că sper ca generalul Vinogradov să-mi ofere întregul său sprijin în chestiunea autorizaţiilor de zbor, astfel încât această continuă sursă de iritare să fie înlăturată o dată pentru totdeauna.

* * *

Generalul Vinogradov mi-a răspuns că atât el, cât şi generalul Susaikov, înţeleg perfect măsura în care aceste autorizări ne deranjează pe noi şi pe britanici. Mi-a spus că generalul Susaikov tocmai vorbise la telefon cu Moscova şi că acum este în măsură să ne garanteze un zbor săptămânal pentru transport de marfă şi corespondenţă, cu condiţia să-i trimitem înştiinţarea necesară cu cinci zile înainte. I-am răspuns că acest aranjament ar fi absolut satisfăcător, cu condiţia să fie autorizate, din când în când, şi alte zboruri, după nevoi, în special zboruri ale avionului meu. Generalul Vinogradov a fost de acord.

* * *

Apoi Vinogradov a adus vorba despre Convenţia de Armistiţiu. A afirmat că acum, când pacea a coborât asupra Europei, este destul de evident că această Convenţie de Armistiţiu ar trebui modificată în anumite amănunte. A menţionat în special modificări prin care să fie reduse efectivele stabilite pentru armata română şi să fie înlăturate restricţiile impuse cenzurii şi controlului asupra comunicaţiilor de către Înaltul Comandament Aliat (sovietic). A spus că partea sovietică a Comisiei Aliate de Control studia acum problema şi că urma să înainteze Moscovei recomandările sale în viitorul apropiat. A rugat ca delegaţia Statelor Unite să studieze şi ea problema şi să-i transmitem sugestiile noastre. Voi raporta aceasta imediat la Washington, dar am impresia că este o

problemă prea importantă pentru a fi tratată la nivel local; problema ar trebui mai degrabă discutată între guvernele noastre. Totuşi, faptul că ruşii se gândesc serios la o propunere de modificare a Armistiţiului este foarte semnificativ. În privinţa oricăreia din aceste modificări, sper ca guvernul nostru să aibă grijă ca drepturile şi privilegiile delegaţiei Statelor Unite să fie protejate corespunzător.

* * *

Azi am luat prânzul la Palat, cu Regele şi Regina. Cu toate că mi-au pus foarte puţine întrebări, mi-am dat seama că erau extrem de doritori să primească orice informaţie pe care le-o puteam da în legătură cu călătoria mea la Washington. Le-am spus că mulţi demnitari s-au arătat extrem de interesaţi de ceea ce le puteam spune eu despre România, că i-am văzut pe Preşedinte şi pe ambasadorul nostru la Moscova şi îl pot asigura pe Rege că înalte oficialităţi guvernamentale sunt pe deplin conştiente de situaţia existentă acum în România. Regele a menţionat faptul că „personaje politice” îl presau să demită acum guvernul Groza. Mi-a spus că era de părere că o astfel de măsură nu ar fi câtuşi de puţin înţeleaptă, atâta vreme cât ruşii îşi păstrează controlul asupra României. I-am spus că sunt de părere că acum orice acţiune politică contrară politicii ruse în România ar fi total lipsită de înţelepciune. I-am spus că eram sigur că actualele deosebiri de opinie dintre guvernele aliate legate de situaţia politică din România ar putea fi aplanate la cel mai înalt nivel, dar că, până ce se va ajunge la un acord

complet, orice tulburare ce ar putea apărea la nivel local ar acţiona exclusiv în detrimentul naţiunii române. Regele a fost întru totul de acord cu această afirmaţie. Mi-a spus că ruşii continuă să-l copleşească cu onoruri şi că, după toate aparenţele, ei sunt de părere că Regele se descurcă bine.

* * *

L-am invitat pe dl Christu după-amiază la ceai, la mine acasă. Christu a fost preşedintele Comisiei Române de Aplicare a Armistiţiului înaintea domnului Rădulescu. El a demisionat când părerile sale au intrat în conflict cu cele ale ruşilor. Christu este cel mai cunoscut economist al României şi preşedinte al Liniilor Aeriene Comerciale Române „Lares”. Mi-a expus părerea sa despre acordurile comerciale ruso-române, care tocmai se încheiaseră (în După părerea lui, acordul de asistenţă imediată acordată României era excelent, se asigură materiile prime necesare producătorilor români pentru a-şi continua activitatea şi, în general, se asigură ambelor naţiuni avantaje egale. Dl Christu crede că Acordul comercial pe cinci ani este foarte periculos. Afirmă că acele părţi ale acordului care stipulează profituri clare pentru Rusia sunt formulate cu grijă, astfel încât aceste câştiguri să sporească aproape imediat. În schimb însă, acele părţi ale acordului care ar putea aduce beneficii României sunt foarte vag formulate şi, în fiecare caz în parte, există scăpări care pot duce la întârzieri sau amânări pe termen nelimitat ale încasării acestor câştiguri de către România. Mi-a promis că îmi va trimite o expunere în scris a opiniilor sale.

Joi, 31 mai 1945

Aseară, dl Brătianu a venit la mine acasă, la ceai. Era de faţă şi dl Berry. Brătianu ne-a spus că vrea să ne informeze la zi în legătură cu situaţia din România şi, timp de peste o oră, ne-a expus părerile sale în privinţa evenimentelor curente. El consideră că acum comuniştii îşi consolidează poziţia, că situaţia financiară este foarte critică şi că nu prea există speranţe de păstrare a independenţei economice, dacă nu se va primi un ajutor din exterior. M-a întrebat direct dacă-i pot sau nu spune, pe baza observaţiilor făcute în Statele Unite, în ce măsură acestea au de gând să insiste asupra punerii în aplicare a înţelegerii de la Ialta, în România. I-am răspuns că, după cum ştia şi el foarte bine, dorinţa noastră cea mai sinceră era ca principiile acestei înţelegeri să poată fi aplicate în România, că Statele Unite cred că aceste principii nu au fost aplicate până acum de către actualul guvern şi că discuţiile dintre cele Trei Puteri vor continua probabil, până când se va putea ajunge la un acord definitiv asupra situaţiei din România, precum şi a celei din alte ţări europene.

* * *

Brătianu a continuat apoi să vorbească despre probabilitatea unui război între anglo-americani şi ruşi. Consideră că, în această eventualitate, România se va afla între ciocan şi nicovală şi că ar trebui să se gândească încă de pe acum ce atitudine ar trebui să adopte ţara. Atât eu,

cât şi dl Berry, i-am spus că suntem de părere că orice discuţie despre un viitor conflict este total neavenită acum. I-am expus opinia noastră conform căreia trăim într-o eră a colaborării şi consultărilor, că de abia a început discutarea numeroaselor subiecte de interes vital pentru cele Trei Puteri şi că nu ne putem imagina că aceste Puteri ar intra în război din cauza situaţiei locale din România, indiferent cât de nesatisfăcătoare s-ar dovedi aceasta pentru oricare dintre cele trei mari naţiuni interesate.

* * *

Dl Rică Georgescu, director general al Societăţii Româno-Americană, m-a vizitat azi-dimineaţă. Georgescu este şi unul dintre principalii colaboratori ai domnului Maniu. M-a rugat să aranjez o convorbire între dl Maniu, dl Berry şi cu mine, lucru cu care am fost de acord. Mi-a mai spus că Maniu consideră acum că un conflict între Rusia şi anglo-americani este inevitabil; că este de părere că poate oferi un sprijin real, pregătind terenul în ţară în vederea izbucnirii unor tulburări la momentul oportun. El insistă să fie informat exact în legătură cu situaţia existentă, ca să-şi poată pune la punct planurile pentru a ne putea sprijini în primele faze ale oricărei posibile rupturi. I-am spus şi lui Georgescu, ca şi lui Brătianu, că sunt de părere că a discuta acum despre un conflict între aceste naţiuni reprezintă o mare greşeală. I-am spus că nu există nici urmă de îndoială că deciziile în privinţa României se vor lua la masa tratativelor la nivel înalt şi că orice tulburare provocată aici în ţară nu numai că nu ar ajuta la luarea unor decizii satisfăcătoare, ci ar afecta de

fapt desfăşurarea acestor discuţii. I-am spus că până ce Statele Unite nu vor renunţa în mod deschis sau nu se vor disocia de politica ruşilor în România, sunt de părere că ar fi o greşeală imensă să se provoace disensiuni şi probabil vărsare de sânge prin opoziţie deschisă, pe plan local, faţă de această politică. Cred că orice astfel de dezordine nu s-ar bucura de prea multă simpatie în Statele Unite.

* * *

În timpul unei scurte vizite făcute vicemareşalului azi-dimineaţă, acesta mi-a arătat o copie după un mesaj transmis de guvernul său ambasadorului britanic la Washington. În care se analizează posibilul curs de acţiune în România. Mesajul se încheia cu instrucţiuni pentru a propune Statelor Unite încheierea urgentă a păcii cu România, astfel încât Misiunile militare să poată fi retrase fără implicaţii nefavorabile şi pentru ca ruşii să fie obligaţi să-şi declare deschis poziţia. Astfel, România fie va fi recunoscută ca naţiune independentă, fie Rusia va fi astfel obligată să-şi recunoască intenţiile finale, de anexare sau dominare prin altă metodă a acestei naţiuni.

* * *

I-am spus vicemareşalului că aveam impresia că problema de bază nu fusese atinsă, mai exact aceea dacă actualul guvern din România este acceptabil sau nu. Dacă vom continua să considerăm acest guvern ca neacceptabil, nu vom fi, desigur, în măsură să discutăm cu el condiţiile păcii. Dacă, pe de altă parte, ne hotărâm să acceptăm

guvernul, prezenţa continuă aici a Misiunilor britanică şi americană ar întârzia desigur orice încercare a ruşilor de generalizare a dominaţiei, iar acest din urmă factor pare a fi de dorit. Vicemareşalul a fost de acord cu mine şi mi-a spus că va recomanda Londrei amânarea oricărei luări de poziţie categorică în spiritul celor sugerate în mesaj.

* * *

Dl Shea, reprezentantul de presă al domnului Berry, a aranjat prezentarea a şase jurnale de actualităţi proaspăt primite din Statele Unite. Prezentarea a fost făcută la Cinematograful Scala, iar invitaţii au fost transmise multor români şi câtorva britanici şi ruşi. Am oferit zece – douăsprezece invitaţii generalului Vinogradov, care a participat împreună cu soţia sa şi cu mai multe alte rusoaice. Jurnalele de actualităţi au fost splendide, conţinând mai multe imagini de la Conferinţa de la San Francisco **97**, în care apăreau Molotov, Eden, Stettinius şi alte personalităţi din diverse ţări. Un jurnal ce prezenta aspecte din viaţa preşedintelui Roosevelt cuprindea şi imagini cu Stalin, Roosevelt, Churchill etc. Am remarcat cu jenă că publicul aplauda cu entuziasm ori de câte ori apăreau în imagine Churchill, Roosevelt, Stettinius sau Eden, însă s-au manifestat doar slabe semne de entuziasm, când pe ecran au apărut Stalin sau Molotov. Sunt convins că şi Vinogradov a remarcat acest lucru.

Vineri, 1 iunie 1945

Bucureştii sunt foarte fericiţi în această dimineaţă din

cauza rezultatului final al primelor procese intentate criminalilor de război. Acum câteva săptămâni, în prima şedinţă a Tribunalului Poporului, au fost judecaţi vreo douăzeci de criminali de război. Procesele au fost marcate de folosirea unor proceduri judiciare extrem de incorecte. În faţa Tribunalului manifestau zgomotos grupuri de oameni, avocaţii apărării au fost intimidaţi şi, în general, procedura judiciară a fost de la un capăt la altul tipic teroristă şi comunistă. Nimeni nu a fost surprins că toţi acuzaţii, cu o singură excepţie, au fost condamnaţi la moarte **98**. S-au înaintat recursuri la Curtea Supremă, care a deliberat cu multă atenţie şi, în cele din urmă, a decis respingerea tuturor. Cu totul neaşteptată a fost reacţia Regelui, care a comutat aseară absolut toate pedepsele capitale în pedepse cu închisoare pe viaţă. Am aflat că a făcut acest lucru la sfatul lui Pătrăşcanu. Credem că Pătrăşcanu a intuit că procesele au avut exact un efect opus celui scontat de comunişti. Pe întreg teritoriul României s-a făcut simţită o schimbare bruscă a atitudinii faţă de aceste procese. Fără excepţie, populaţia era de părere că procesele propriu-zise s-au desfăşurat incorect şi că cei aduşi în faţa instanţei nu erau adevăraţii vinovaţi, ci reprezentau doar plevuşcă, pe care comuniştii considerau că-i pot condamna fără grijă, fără a provoca intervenţia unor prieteni puternici. Se pare că Pătrăşcanu a fost suficient de perspicace ca să înţeleagă acest lucru, iar recomandarea făcută de el Regelui se va dovedi probabil a fi o mişcare politică abilă pentru comuniştii moderaţi.

* * *

Ca urmare a discuţiei mele recente cu Vinogradov, se pare că dificultăţile legate de autorizările noastre de zbor s-au încheiat, cel puţin pentru moment. În ultimele câteva zile, am primit autorizare de zbor pentru câteva avioane, precum şi pentru oameni din personalul nostru care aşteptau de mult timp permisiunea. Sper din toată inima ca această situaţie să se menţină.

Luni, 4 iunie 1945

Am petrecut duminica la conacul Şuţu, din Izvor, în apropiere de Piteşti. Duminică după-amiază a vizitat moşia prefectul judeţului, însoţit de câţiva specialişti în agricultură şi de un ofiţer din divizia Tudor Vladimirescu **99**. Vizita a fost făcută în urma cererii lui Şuţu ca moşia sa să fie declarată „fermă model", ceea ce, o dată aprobat, i-ar permite să-şi păstreze pământul suplimentar pentru a creşte animale. În timp ce prefectul şi experţii agricoli s-au dus la faţa locului cu Şuţu, ofiţerul a strâns un grup mare de ţărani la primărie şi le-a vorbit timp de peste o jumătate de oră. El le-a explicat toate avantajele de care se vor bucura ca rezultat al activităţii actualului guvern, le-a spus că până şi cele mai mici parcele de pământ şi conacele rămase încă în posesia familiilor boiereşti vor fi curând preluate de guvern, pentru ca ţăranii să aibă control deplin asupra tuturor terenurilor agricole din ţară. Câţiva ţărani i-au spus lui Şuţu, mai târziu, că mulţimea nu a fost impresionată de discurs şi că, în general, ţărănimea nu are deloc încredere în comunişti.

* * *

De şase săptămâni, în toată România bântuie o secetă teribilă **100**. Din fericire, duminică şi luni au fost câteva averse de ploaie, insuficiente însă pentru a fi de real ajutor culturilor. În general, terenurile sunt foarte uscate, iar ţăranii afirmă că recoltele lor sunt deja grav compromise. În multe locuri, am văzut ţărani care practic arau şi îşi însămânţau din nou pământurile, în speranţa ultimă că poate, chiar şi atât de târziu, seminţele proaspăt puse ar putea primi suficientă apă pentru a încolţi înainte de sosirea caniculei.

* * *

Am primit azi de la Washington o radiogramă în care mi se spune că recomandările făcute pentru modificarea Convenţiei de Armistiţiu cu România vor fi aduse în discuţie la nivel guvernamental. Aceasta reprezenta răspunsul la mesajul meu, în care relatasem recenta convorbire avută cu Vinogradov asupra acestui subiect. Răspunsul este exact aşa cum mă aşteptasem. Am mai fost informat că modificările recomandate de către guvernul Statelor Unite îmi vor fi puse la dispoziţie ca să-l pot ţine la curent pe Vinogradov.

* * *

În urmă cu câteva zile, am primit ceva mai multe informaţii, privind motivaţiile posibile ale recomandării guvernului de a se comuta pedepsele capitale în cazul primului lot de criminali de război. Johnny Ionniţiu,

secretarul particular al Regelui, spunea că Pătrăşcanu, Tătărescu şi Groza, simţind reacţia negativă provocată pretutindeni în ţară de metodele folosite de-a lungul proceselor şi de severitatea sentinţelor, au hotărât că trebuia făcut ceva. Ei au expus problema ruşilor, explicându-le întreaga situaţie şi subliniind în mod deosebit faptul că, în marea lor majoritate, acuzaţii nu făcuseră nimic altceva decât să se supună ordinelor superiorilor. Ei au obţinut acordul ruşilor pentru o cerere de clemenţă, pe care au înmânat-o apoi Regelui.

* * *

Ieri s-a încheiat procesul intentat de către Tribunalul Poporului unui al doilea lot de criminali de război (de data aceasta paisprezece jurnalişti) **101**. Din cei paisprezece, numai doi au fost condamnaţi la moarte în contumacie, întrucât ambii inculpaţi se află acum undeva peste hotare. Restul au primit sentinţe variind ca gravitate între muncă silnică pe viaţă şi 12 ani închisoare. De data aceasta, procesul s-a desfăşurat fără probleme, într-o încercare aparentă de a asigura acuzaţilor toate drepturile constituţionale. Părerea generală este că aceste sentinţe vor fi executate întocmai în forma în care au fost administrate.

Marţi, 5 iunie 1945

Dl Auschnitt a venit să mă vadă azi-dimineaţă. Este foarte îngrijorat de influenţa din ce în ce mai mare a lui Malaxa, duşman pe viaţă şi pe moarte al lui Auschnitt în

lumea afacerilor, de mai mulţi ani de zile. Auschnitt spune că Malaxa este o unealtă docilă în mâinile ruşilor şi comuniştilor şi că nu îl interesează câtuşi de puţin soarta viitoare a naţiunii române. El spune că Malaxa îl vânează şi că el (Auschnitt) a găsit de cuviinţă să-şi pregătească plecarea din ţară în orice moment, dacă situaţia s-ar complica.

* * *

Auschnitt susţine că, treptat, comuniştii câştigă controlul asupra tuturor sectoarelor. Consideră şi că înfiinţarea noilor societăţi ruso-române din industria petrolieră, a cherestelei şi din cea pentru construcţii navale reprezintă o ameninţare gravă a liberei iniţiative în afaceri în România. Este aproape dispus să admită că acum comuniştii ţin în mână naţiunea. Singura sa speranţă rămâne posibilitatea ca anglo-americanii să exercite presiuni asupra Rusiei, ceea ce el crede că s-ar putea face în cursul următoarei întâlniri a celor Trei Mari Puteri **102**. Este de părere că România mai poate rezista încă două-trei luni, cu condiţia ca, la sfârşitul acestei perioade, Rusia să fie obligată să-şi mai slăbească controlul. Cheia întregii probleme rezidă – după părerea sa – în coloratura guvernului. Are sentimentul că, doar în cazul în care ar putea ajunge la putere un guvern reprezentativ, tabloul economic s-ar schimba puţin câte puţin în bine, iar ţara ar putea fi salvată. Consideră că cea mai rezonabilă soluţie, admiţând faptul că Rusia este deja profund implicată aici, ar fi formarea unui guvern de coaliţie sub conducerea lui Petrescu, liderul Partidului Socialist. Un astfel de guvern,

în care este sigur că vor intra partidele istorice, ar putea strânge în jurul său întreaga naţiune şi ar mai putea încă salva ţara. Chiar şi actualul guvern, cu rândurile lărgite pentru a face loc şi liberalilor şi naţional-ţărăniştilor, cu portofoliile Internelor şi al Războiului deţinute de necomunişti, ar putea rezolva situaţia. El crede că este posibil ca o astfel de soluţie să reiasă în urma apropiatei Conferinţe a celor Trei.

* * *

Dl Stoicescu şi dl Georgiu m-au vizitat azi după-amiază. Dl Georgiu deţine o poziţie importantă într-o mare societate petrolieră românească, Creditul Minier. Scopul vizitei a fost să-mi expună părerile lor şi acea prevedere a acordului economic ruso-român care se referă la formarea unei societăţi mixte ruso-române în industria petrolieră.

* * *

Dl Georgiu a subliniat faptul că acordul stipulează formarea unei astfel de societăţi, care să funcţioneze *de facto* în industria petrolieră, explorând, exploatând şi rafinând produsele sale. Participarea ruşilor şi a românilor la această societate se va face în părţi egale (50%-50%). Participarea rusă va fi, evident, în întregime guvernamentală. Participarea română va fi atât guvernamentală, cât şi, într-o anumită măsură, privată. În conformitate cu legislaţia română în vigoare pentru domeniul petrolier, dreptul de explorare în câmpuri petrolifere posibile şi anumite drepturi de exploatare în

câmpuri, care s-ar putea dovedi în viitor potrivite pentru forare, sunt rezervate guvernului român; noua societate, fiind o organizaţie guvernamentală, va obţine majoritatea acestor drepturi şi se va afla în curând în situaţia de a stopa aproape în întregime noi explorări ale unor societăţi petroliere cu capital privat din România.

De fapt, dl Georgiu a spus că pătrunderea acestei societăţi în industria petrolieră va sugruma treptat concurenţa societăţilor cu capital privat, date fiind numeroasele avantaje de care se bucură o societate controlată de guvern. Dl Georgiu consideră că acest lucru ar putea reprezenta primul pas spre instaurarea sistemului comunist în industria românească.

Dl Stoicescu a subliniat că o situaţie aproape identică există şi în domeniul navigaţiei, unde o societate nou formată se interesează de Dunăre ca şi de facilităţile portuare de-a lungul acesteia şi asupra celor din portul Constanţa.

Miercuri, 6 iunie 1945

Dl Berry şi cu mine ne-am întâlnit cu dl Maniu astă seară. Convorbirea a durat trei ore. Maniu a consumat o grămadă de timp, subliniind seriozitatea actualei situaţii pentru România, punând în mod deosebit accentul pe pericolul care planează asupra naţiunii ca urmare a recent semnatului acord de cooperare cu Rusia. El a arătat că, acum, în toate domeniile economice importante, va exista o societate finanţată de stat, în care ruşii vor deţine cincizeci la sută din acţiuni şi care, din cauza poziţiei favorizante, ar putea să sugrume foarte rapid orice competitor privat. El

consideră că acordul este periculos şi va avea cu siguranţă drept rezultat introducerea sistemului economic comunist peste tot în România, în care, curând, va dispărea iniţiativa particulară.

* * *

Fără a-şi dezvălui planurile, Maniu a lăsat clar să se înţeleagă că partidul său este acum gata să treacă la acţiune, cerând demiterea actualului guvern, dar cu condiţia de a primi garanţia că va avea sprijinul Statelor Unite şi Marii Britanii. El ne-a spus că Petrescu, liderul socialiştilor, era gata oricând să se retragă din Frontul Naţional Democratic, provocând astfel o criză **103**. El afirmă că Petrescu ar putea aduce împreună cu el întregul Partid Socialist, cu excepţia unui grup redus de simpatizanţi ai extremei stângi. El şi-a mai afirmat convingerea că îl poate determina pe Rege să ceară în orice moment demiterea guvernului.

* * *

I-am explicat lui Maniu că nu putem, bineînţeles, face afirmaţii oficiale referitoare la atitudinea guvernului nostru faţă de o astfel de mişcare, dar că putem declara deschis că, după părerea noastră, Rusia ar fi pe deplin îndreptăţită să folosească măsuri drastice pentru a anihila orice încercare de răsturnare a guvernului care să implice o revoltă sau un conflict armat. I-am spus că guvernul Statelor Unite nu consideră că actualul guvern român este reprezentativ pentru poporul român şi că problema nu este

considerată deloc drept încheiată. Am spus că suntem aproape siguri că se va ajunge la un acord în ceea ce priveşte România şi alte naţiuni europene, într-un viitor nu foarte îndepărtat, probabil în cadrul unor convorbiri personale între cei trei şefi ai principalelor State Aliate şi că suntem de părere că orice tulburări provocate între timp în România ar face realmente mai mult rău decât bine cauzei naţiunii. Maniu a fost foarte dezamăgit şi ne-a spus că nu se gândeşte să provoace tulburări decât în cazul în care ar fi sigur de sprijinul Statelor Unite şi al Marii Britanii.

Joi, 7 iunie 1945

Dl Ghelmegeanu, preşedintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, m-a vizitat azi-dimineaţă. În ultimul moment m-a rugat să-l primesc la mine acasă şi nu la birou, motivând că, deşi ruşii aveau cunoştinţă de vizita lui, nu crede că ar fi indicat să se vorbească foarte mult despre aceasta în tot oraşul, deoarece s-ar putea crea impresii false.

* * *

Ghelmegeanu spunea că îl vizitase pe vicemareşal cu o zi înainte, iar acum intenţiona să-mi expună, aşa cum o făcuse şi în faţa acestuia, situaţia la zi, cu trimitere la Articolele 10,11 şi 12. El mi-a prezentat o versiune în limba engleză a raportului **104** pe care-l redactase pentru generalul Susaikov, în care se arăta măsura aproape de neimaginat în care resursele financiare ale ţării erau

secătuite de plăţile făcute în contul Armistiţiului. Sublinia îndeosebi faptul că plăţile făcute conform Articolelor 10 şi 12 depăşeau cu mult plăţile stipulate în Articolul 11 pentru despăgubiri.

* * *

În raport se arată în continuare că este de neconceput ca structura financiară a României să mai reziste multe luni la plăţile enorme care îi sunt puse acum în sarcină. Se oferă o imagine extrem de completă şi bine creionată care, spunea Ghelmegeanu, i-a impresionat mult pe ruşi. Mi-a spus că Vinogradov i-a recomandat să propună atari modificări în interpretarea acestor articole, care să poată fi respectată de către România fără a duce la ruină viaţa sa economico-financiară. După ce a studiat problema, Ghelmegeanu – în numele guvernului – a propus adoptarea uneia dintre următoarele trei soluţii:

a. Reducerea cerinţelor prevăzute de Articolul 12 cu cantităţile totale rechiziţionate neoficial de forţele ruseşti pe perioada staţionării lor pe teritoriul României (există o evidenţă destul de exactă a cantităţilor preluate. S-ar reduce astfel plăţile de sub incidenţa Articolului 12 cu aproximativ două treimi.).

b. Reducerea în mod arbitrar a plăţilor ce trebuie efectuate conform Articolului 12 cu un procentaj asupra căruia urmează să se cadă la înţelegere, de exemplu 50%.

c. Eliminarea completă din plăţile ce trebuie făcute conform Articolului 12 a acelor cantităţi ce au dispărut între timp şi din care multe, probabil, au fost rechiziţionate, în retragere, de către trupele germane.

* * *

Ghelmegeanu a propus în continuare ca plăţile restante ce urmează să fie efectuate, în oricare din situaţiile prezentate mai sus, să fie eşalonate de-a lungul unui număr de ani, cu sume anuale totale nu mai mari decât 200.000.000 lei; prima plată ar urma să se facă numai după încetarea plăţilor, prevăzute de Articolul 10 (întreţinerea trupelor ruseşti). Ghelmegeanu spune că propunerile sale au fost studiate cu interes de către ruşi, care nu au făcut niciun comentariu precis, însă au lăsat impresia că le acordă credit. Propunerile au fost trimise acum la Moscova şi se aşteaptă un răspuns.

* * *

Ghelmegeanu a mai spus că, luând în considerare încheierea ostilităţilor în Europa, găsea de cuviinţă că ar trebui să li se propună ruşilor un număr de alte modificări în interpretarea Convenţiei de Armistiţiu. Aceste modificări includ: slăbirea restricţiilor referitoare la efectivele armatei şi trupelor de grăniceri; înlăturarea restricţiilor de cenzură; reluarea comunicaţiilor cu alte ţări; plecarea trupelor ruseşti de pe teritoriul României; returnarea controlului asupra transporturilor navale române şi ale naţiunilor aliate către România şi diverse alte relaxări similare (am primit deja o copie după scrisoarea trimisă de Ghelmegeanu lui Susaikov care conţinea aceste propuneri). Ghelmegeanu a spus că şi aceste propuneri fuseseră primite favorabil de către ruşi, că fuseseră

transmise la Moscova şi că se aşteaptă un răspuns.

Vineri, 8 iunie 1945

Azi am avut avut o lungă convorbire cu vicemareşalul. I s-a transmis de la Londra că, în sfârşit, problema poloneză se apropie de o soluţionare satisfăcătoare, Rusia făcând concesii considerabile. A mai aflat că Departamentul nostru de Stat intenţionează să procedeze în curând la o deschidere, adoptând o poziţie fermă în privinţa ţărilor balcanice. După spusele vicemareşalului, se va lua mai întâi atitudine în privinţa Ungariei. Vom solicita o reprezentare mai puternică în Comisia Aliată de Control şi deplină libertate de a călători şi de a aduce în ţară personalul necesar. Ungaria a fost aleasă deoarece prevederile Armistiţiului asigură condiţii mai favorabile decât în celelalte două ţări. Totuşi, de îndată ce se va lua o decizie în privinţa Ungariei, vor fi aduse în discuţie cazurile Bulgariei şi României.

* * *

Vicemareşalul vede situaţia într-un mod mai favorabil. Este de părere că Rusia poate fi determinată să renunţe la pretenţii destul de uşor în România şi că totul va fi în curând bine pentru ţară. Nu pot fi însă de acord. Am impresia că, chiar dacă Rusia ar putea ceda în privinţa Ungariei şi chiar a Bulgariei, România este totuşi atât de bogată în resurse naturale, se află atât de aproape de Rusia, iar Rusia s-a implicat deja atât de mult, încât mă îndoiesc foarte mult că am putea stăvili curentul. Totuşi,

voi fi desigur încântat să văd că adoptăm în fine o poziţie fermă şi voi primi cu bucurie prilejul de a ne afirma aici, în România, deşi este posibil să nu se realizeze toate speranţele noastre în privinţa acestei ţări în ansamblu.

* * *

Am primit de la dl Pavlov mai multe bilete gratuite pentru un spectacol de balet şi un concert dat de ruşi astă-seară. Spectacolul era organizat sub auspiciile ARLUS şi prezenta unele dintre cele mai valoroase talente din Moscova, care se produseseră în Bucureşti şi în împrejurimi în ultimele zile. Aceasta era ultima reprezentaţie.

Scopul spectacolului era limpede – întărirea relaţiilor culturale dintre Rusia şi România. Sala era ticsită, în special cu români din clasele de jos şi cu destul de mulţi ofiţeri ruşi împreună cu prietenele lor. Au fost prezenţi şi vicemareşalul, dl Berry şi alţi câţiva britanici şi americani, dar niciun general rus. Spectacolul a fost de cea mai bună calitate, iar publicul extrem de entuziast, întreaga manifestare a fost organizată destul de neprotocolar, cu persoane îmbrăcate sărăcăcios, plimbându-se agale pe scenă, cărând mobilier printre rânduri şi comportându-se în general într-o manieră cu totul neoficială. Primul balet a început cu trei sferturi de oră întârziere şi au fost mai multe pauze plictisitoare între diversele numere ale spectacolului.

* * *

Medicul meu mi-a relatat ieri un mic incident care cred că merită să fie consemnat aici:

Acum zece zile, generalul Vinogradov a sunat după program la biroul nostru şi i-a spus ofiţerului de serviciu că avea mare nevoie de penicilină. I-a spus că ar dori s-o primească în aceeaşi seară. L-am găsit în cele din urmă pe medicul nostru, care s-a deplasat personal la generalul Vinogradov acasă, ducându-i o cutie de penicilină. După o mică altercaţie cu santinela, i s-a permis în sfârşit să intre şi generalul Vinogradov l-a primit îmbrăcat în pijama. Colonelul Doboş i-a spus generalului că, dacă i-ar putea descrie cazul, el (Doboş) ar putea determina cantitatea de penicilină necesară şi i-ar pune-o la dispoziţie. Vinogradov a replicat: „Cât de multă aveţi?” Doboş i-a explicat că nu se punea problema de cât de multă avem, întrucât întreaga noastră rezervă era foarte mică şi s-ar putea să nu fie completată încă multă vreme şi ca atare va trebui să fie raţionalizată în doze minime pentru a o folosi cât mai mult. Vinogradov i-a spus atunci: „Îmi pare rău, dar nu vă pot oferi niciun fel de detalii. Puteţi să-mi lăsaţi cinci fiole?” Dr. Doboş a fost de acord şi i-a lăsat penicilina cerută.

* * *

Acum câteva zile, am primit prin dl Berry un mesaj prin care ni se cerea de urgenţă penicilină pentru cumnatul domnului Tătărescu, vicepremierul român, care este grav bolnav. L-am trimis de îndată pe dr. Doboş la spital, pentru a discuta cu medicul asupra cazului. Doctorul i-a spus că, în urmă cu aproape o săptămână, ruşii le donaseră cu generozitate cinci fiole de penicilină

pentru bolnav, că aceasta se terminase şi că, deoarece ruşii nu mai au penicilină, ei s-au gândit că poate ar fi dispuşi şi americanii să doneze o cantitate. Dr. Doboş a cerut să vadă fiolele care fuseseră „donate” de către ruşi. Examinându-le, a constatat că seriile corespundeau cu cele de pe fiolele pe care i le dăduse lui Vinogradov. Bineînţeles că am pus acum la dispoziţie penicilina de care mai este nevoie, într-o ultimă încercare de a-l menţine pe bietul om în viaţă, dar înţeleg că este vorba de un caz disperat. Se pare că generalul Vinogradov nu dorea câtuşi de puţin ca americanii să-şi aroge vreun merit în ajutorul oferit în acest caz.

Luni, 11 iunie 1945

Ieri, dl Berry a primit ordin să se întoarcă în Statele Unite pentru consultări. El aşteaptă acest ordin de când i-am adus mesajul că, în viitorul apropiat, prezenţa sa la Washington va fi dorită. Speră să plece cu avionul lunea viitoare şi va petrece probabil o lună de concediu în Statele Unite, înainte să se întoarcă aici. Sper că, atunci când va reveni, va putea aduce cu el detalii precise referitoare la o politică americană pozitivă în privinţa României.

* * *

Dl Berry mi-a arătat o telegramă proaspăt primită ce reprezenta o copie de informare după instrucţiunile transmise de Departamentul nostru de Stat lui Harriman, la Moscova. Telegrama se referea la convorbirile mele cu

Vinogradov, referitoare la posibile modificări ale prevederilor din Convenţia de Armistiţiu privitoare la România, dată fiind încetarea ostilităţilor. Telegrama îi indica lui Harriman să ridice această problemă la Washington şi, dacă s-ar ivi ocazia, să prezinte poziţia noastră conform căreia, în vederea aplicării eficiente a Acordului de la Ialta, trebuie să existe o reprezentare cu adevărat tripartită în Comisia Aliată de Control, care să implice discutarea tuturor problemelor politice înainte de punerea lor în aplicare. Voi studia telegrama mai în amănunt mâine dimineaţă şi-i voi pune lui Vinogradov la dispoziţie un scurt raport, în sensul că guvernul nostru intenţionează să pună această problemă în discuţie la Moscova.

* * *

Dl Mircescu, şeful de protocol al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, mi-a făcut o vizită azi după-amiază. Mi-a spus că a venit la cererea expresă a mareşalului Curţii, care insistă să trimitem un reprezentant măcar la o parte din ceremoniile de Ziua Comemorativă a României **105** care vor avea loc joi, 14 iunie. Cu toate că invitaţia era făcută în numele preşedintelui Consiliului, Mircescu a subliniat că, îndeosebi în cimitire, anumite servicii divine sunt dedicate exclusiv memoriei ostaşilor aliaţi căzuţi în război. L-am asigurat pe Mircescu de prezenţa noastră la acel cimitir **106** unde sunt înmormântaţi americani căzuţi în război, dar că probabil nu vom asista la slujba principală ce va

avea loc mai devreme la Catedrală şi unde va fi de faţă guvernul. În ce mă priveşte cred că în ziua aceea voi zbura cu avionul până la Arad şi probabil nu voi fi prezent.

Marţi, 12 iunie 1945

Se raportează din ce în ce mai multe jafuri, violuri şi diverse acte de vandalism comise de ofiţeri şi soldaţi ruşi peste tot în ţară şi îndeosebi în provincie. În majoritatea cazurilor, aceste acte de violenţă sunt comise de dezertori ruşi care, atunci când sunt prinşi, sunt sever pedepsiţi de către ruşi. Totuşi, există dovezi că trupele ruseşti continuă să facă abuz de putere şi de fapt terorizează populaţia. Acum câteva zile, la Iaşi, un ofiţer inferior rus a sărit în spatele unui camion în care se găseau opt sau zece mecanici români şi a cerut să fie plimbat prin oraş. Rusul era vizibil beat. Şoferul camionului s-a supus cererii, dar, după ce au trecut pe lângă câteva blocuri, rusul şi-a scos arma şi a împuşcat şase mecanici, fără a fi fost provocat câtuşi de puţin. Ofiţerul a fost arestat şi predat autorităţilor militare ruseşti care, se înţelege, îi vor aplica o pedeapsă severă. Totuşi, însuşi acest act a băgat groaza în inimile tuturor locuitorilor din acea zonă a ţării.

* * *

Mai multe persoane care deţineau case de ţară sau în apropierea şoselelor principale au descoperit că este foarte periculos să petreacă o noapte acolo.

Aproape în fiecare zi aceste case şi ferme sunt călcate de către grupuri formate din doi-trei soldaţi sau ofiţeri ruşi

care cer vin, mâncare şi adeseori femei. În general, românii nu prea opun rezistenţă şi fac tot posibilul să satisfacă pretenţiile ruşilor.

* * *

Se pare că, de la încetarea ostilităţilor, numărul dezertorilor din România a crescut datorită fugilor şi evadărilor şi că autorităţile militare ruse vor avea o sarcină grea în curăţarea ţării de aceşti dezertori.

* * *

Ieri m-a vizitat Johnny Ionniţiu, care mi-a spus că Regele tocmai se întorsese dintr-un weekend prelungit la Sinaia. Johnny spune că acum Regele nu este supus nici unei presiuni, nici din partea ruşilor, nici din partea comuniştilor şi că este de părere că în peisajul politic trăim o acalmie generală. Nu se amăgeşte însă în privinţa siguranţei poziţiei sale. El consideră că ţara este comunizată în mod sistematic, după un program bine conceput **107**. Johnny spune că a fost avertizat recent de către un prieten, care este în general foarte bine informat în chestiunile stângii, că se prea poate ca însăşi viaţa Regelui să fie în pericol. Johnny a înţeles din insinuări că este posibil ca Regelui să i se întâmple un „accident” în viitorul apropiat, dacă nu se depun absolut toate eforturile pentru a-i apăra viaţa. Bineînţeles că un astfel de „accident” ar fi foarte profitabil pentru Partidul Comunist. Ar înlătura de pe scena politică un conducător al naţiunii, puternic implantat în inimile poporului său şi care se

opune prin însăşi fiinţa lui multora din orientările politice ale guvernului comunist. S-ar putea, de asemenea, deschide calea pentru întoarcerea în România a fostului Rege Carol **108** care ar fi bucuros, fără îndoială, să revină ca unealtă ascultătoare a comuniştilor. Ba chiar, am auzit din mai multe părţi părerea că Regele Carol va sfârşi prin a deveni primul preşedinte al Republicii Sovietice Române.

Joi, 14 iunie 1945

Ieri am făcut o călătorie cu avionul până la Arad, cu plecarea din Bucureşti la orele 8,00 şi întoarcerea pe la orele 19,30. Solicitasem ruşilor autorizaţiile uzuale pentru acest zbor cu o săptămână în urmă, însă a trebuit să depunem mari eforturi de convingere, pentru a obţine autorizaţiile noaptea târziu, în ajunul plecării. Ruşii au propus să fiu însoţit de un ofiţer de legătură, iar eu nu am făcut nicio obiecţie. La Arad, am petrecut majoritatea timpului vizitând fabricile în care principalul acţionar este familia baronului Neumann, un evreu român de origine maghiară. Un unchi al actualului baron este cetăţean american, care locuieşte acum în Statele Unite, iar întregul pachet de acţiuni se pare că este pe numele său; prin urmare, societăţile respective au dreptul, pe bună dreptate, la protecţie americană. M-am plimbat prin fabrici, una fiind o ţesătorie pentru ţesături ieftine din bumbac, iar cealaltă o combinaţie între o moară, o fabrică de fermenţi şi o întreprindere de fabricare a alcoolului. Peste tot am fost întâmpinat de câte o delegaţie de muncitori, care şi-au desemnat câte un lider care să-mi ţină un discurs, să-mi ofere flori şi să-şi manifeste prin

orice alt mijloc bună-voinţa şi interesul faţă de Statele Unite. Baronul Neumann m-a făcut să mă simt bine de-a lungul unui prânz foarte minuţios pregătit. După-amiază m-am deplasat cu maşina prin oraş şi vreo zece mile în afara lui, trecând prin mai multe sate mici. Ruşii puteau fi văzuţi aproape peste tot în acea zonă. Ţăranii dau impresia că sunt curaţi şi harnici, mult superiori celor din jurul Bucureştilor. Casele lor erau lucrate cu mare grijă şi mai bine întreţinute; totuşi, aproape toate erau încuiate şi zăvorâte, în încercarea de a arăta că nu sunt locuite. Am auzit multe relatări referitoare la jafuri, violuri şi alte crime făcute de ruşi în zona respectivă. Unul dintre satele prin care am trecut era locuit mai ales de saşi. Mi s-a spus că toţi tinerii bărbaţi şi femei fuseseră deportaţi **109**. Părea să fie adevărat, deoarece pe străzi şi pe câmpuri nu am zărit decât copii şi femei bătrâne.

* * *

Peste tot în Banat şi în Transilvania, previziunile legate de recoltă sunt foarte pesimiste. Deşi a plouat mult, recolta de grâu va fi extrem de mică, datorită faptului că ţăranii nu au avut ocazia să facă însămânţările de toamnă anul trecut. De fapt, se estimează că recolta de grâu va fi sub 20 la sută dintr-o recoltă normală. S-ar putea să se obţină o mică creştere a recoltei de porumb, deoarece o parte din pământul care nu s-a putut însămânţa toamna a fost plantat cu porumb primăvara. Totuşi, călătorind cu maşina prin ţară am văzut că mai mult de jumătate din terenurile cultivabile nu au fost însămânţate deloc anul acesta. Mi s-a spus că acest lucru se datorează în principal

lipsei animalelor de tracţiune şi a tractoarelor, pe care ruşii le-au rechiziţionat în acea parte a ţării în cantităţi foarte mari. Pe ansamblu, ţăranii mi s-au părut abătuţi, muncind încă din greu dar având puţine speranţe sau bucurii în munca lor.

* * *

Ofiţerul meu de legătură rus, lt. Mariev, dorea ca eu să-l vizitez pe reprezentantul local al Comisiei Aliate de Control, un maior rus. Bineînţeles că am refuzat, dar l-am trimis pe aghiotantul meu să-l anunţe că mă aflu în oraş şi că aş fi bucuros să-l primesc, dacă dorea să mă vadă. Şi-a făcut, într-adevăr, apariţia la aeroport, în momentul plecării mele şi a fost foarte curtenitor.

* * *

Locuitorii Aradului fuseseră informaţi că în zonă **110** va fi încartiruit un mare grup, de aproximativ 100.000 soldaţi ruşi, timp de două sau trei săptămâni, pentru a se odihni în lungul lor drum de întoarcere în Rusia. Desigur că oamenii au intrat în panică la această perspectivă, întrucât, ţinând cont de experienţele anterioare, acest lucru înseamnă noi jafuri şi violuri. Din sursă sigură, am mai fost informat că drumurile ce trec prin Alba Iulia, Cluj şi Sibiu sunt înţesate de trupe ruseşti, toate mărşăluind către Rusia. Este demn de remarcat că se afirmă că toţi aceşti militari sunt *neînarmaţi*. În călătoria mea cu maşina prin regiune, am trecut pe lângă o mulţime de camioane ruseşti care se îndreptau spre est. Toate erau

supraîncărcate cu o întreagă gamă de articole, inclusiv mobile, vite vii, biciclete, came şi conserve.

* * *

În urmă cu câteva zile, am descoperit – din păcate prea târziu pentru a-mi anula călătoria la Arad – că astăzi este sărbătoare pe întreg cuprinsul României, adică Ziua Independenţei României (sic) **111**. În toate oraşele şi satele aveau loc ceremonii în cinstea victimelor războiului. Pentru Bucureşti, s-a elaborat un program foarte îngrijit. Programul includea o ceremonie fastuoasă la Patriarhie, la care urmau să participe membri ai guvernului, după care urma imediat o trecere în revistă a trupelor prin faţa Catedralei. Erau prevăzute şi ceremonii în diferite cimitire. Am lăsat instrucţiuni ca, pentru a evita impresia vreunui sprijin în favoarea guvernului, să nu trimitem reprezentanţi la Catedrală, dar să trimitem o mică delegaţie la acel cimitir unde sunt înmormântaţi americanii şi britanicii căzuţi în război **112**. Colonelul Farnsworth îmi raportează acum că planul a fost urmat întocmai, şi că britanicii au procedat la fel. Ofiţerii superiori prezenţi au depus pe mormintele americane şi britanice mici cununi.

Duminică, 17 iunie 1945

Ieri, dl Berry şi cu mine, împreună cu mai mulţi membri ai personalului fiecăruia, am fost invitaţi la Sinaia pentru a lua prânzul cu Regele şi Regina. A fost o zi frumoasă, iar călătoria a fost foarte plăcută atât la dus, cât şi la întors. Dl Berry a sosit puţin mai devreme şi a avut o

discuţie particulară cu Regele în legătură cu plecarea sa luni în Statele Unite. Conversaţia noastră din timpul prânzului a avut un caracter general. Regele ne-a spus că se pare că, pe scena politică, există o acalmie generală acum, iar el nu mai este supus nici unui fel de presiune. Consideră că românii sunt din ce în ce mai îngrijoraţi de posibilitatea ca trupele ruseşti să rămână multă vreme pe teritoriul României. Crede că dacă armata rusă se va înapoia în Rusia, românii vor putea ei înşişi controla situaţia fără prea mare dificultate. Spune că doar prezenţa trupelor ruseşti îi menţine pe comunişti la putere.

* * *

Astăzi am fost invitat la prânz la conacul părinţilor domnului şi doamnei Chrissoveloni din Vărăşti, la aproximativ 40 de kilometri, la sud de Bucureşti. Casa este una dintre cele mai vechi din România, fiind construită acum peste 100 de ani. Înainte de recentele legi de expropriere, moşia era mare, dar acum au pierdut cea mai mare parte din proprietate. Spre marea mea surprindere, am constatat că satul Vărăşti, asemeni satelor vecine, era ticsit de trupe ruseşti. Dl Lakeman, tatăl doamnei Chrissoveloni, care este proprietarul moşiei, mi-a spus că numai în acel sat există peste 500 de ruşi, că în apropiere a fost instalat un stat major al unui corp de armată şi că în toate satele, ce se întind kilometri întregi de-a lungul Dunării, se află foarte multe trupe ruseşti. El spune că au loc manevre în fiecare zi, stabilindu-se canale de comunicaţie şi pregătindu-se, după toate aparenţele, pentru o şedere îndelungată. Trupele cantonate în această

zonă au sosit direct din Polonia în urmă cu vreo două luni. Ei construiesc cantonamente şi se aşteaptă să petreacă iama în actuala încartiruire. Acum, majoritatea ruşilor trăiesc pe lângă diferite case ţărăneşti. Mănâncă ce pot găsi pe la ţărani şi neoficial rechiziţionează aproape zilnic, de pe proprietatea Lakeman, ouă, găini, cereale şi uneori vreo vacă. Am trecut pe lângă mai multe parcuri de camioane destul de mari aflate în zonele limitrofe satului. Patrule ruseşti supraveghează toate drumurile din regiune, iar „controlorii" ruşi dirijează traficul în cele mai importante intersecţii.

Luni, 18 iunie 1945

Dl Berry a plecat spre Statele Unite azi-dimineaţă la orele 6,00, cu avionul meu. El urmează să petreacă o zi la Atena, încă o zi sau două la Caserta, şi va pleca apoi direct la Washington. După ce va sta mai multe săptămâni la Washington, intenţionează să-şi ia o permisie de o lună şi probabil că nu se va întoarce aici înainte de 1 august. Dl Roy Melbourne, primul colaborator al domnului Berry, va prelua conducerea Legaţiei americane în absenţa domnului Berry. El este foarte capabil şi cooperant.

* * *

Azi l-am văzut pe dl Vlădescu-Olt. Este secretar şi ofiţer special de legătură cu Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului. Mi-a adus mai multe documente interesante în care sunt prezentate în linii generale discuţiile între dl Ghelmegeanu, primul-ministru, generalul

Susaikov şi alţii. Principalul subiect al acestor discuţii era punerea în aplicare a Articolului 12. Românii sunt de părere că satisfacerea în totalitate a pretenţiilor ruşilor conform acestui articol va fi dezastruoasă pentru naţiune. Ruşii cer ca toate vitele, caii, oile etc., care urmează să fie înapoiate (totalul cifrându-se la mai multe sute de mii de capete) să ajungă în mâinile ruşilor înainte de 1 august curent. Românii afirmă că satisfacerea acestor pretenţii şi, în acelaşi timp, îndeplinirea foarte rigidelor cereri specificate în Articolele 10 şi 12 vor distruge complet viaţa lor economică.

* * *

În consemnările din *Jurnalul* meu referitoare la ziua de 7 iunie, m-am referit la mai multe contra-propuneri ale domnului Ghelmegeanu legate de îndeplinirea de către români a obligaţiilor ce le revin conform Articolului 12. În acel moment, ruşii au părut destul de receptivi la aceste propuneri şi l-au încurajat pe Ghelmegeanu să creadă că vor solicita Moscovei aprobarea de urgenţă a acestor propuneri. Acum câteva zile, însă, Susaikov a convocat o întrunire a principalilor miniştri ai Cabinetului, le-a expus consecinţele legale ale nerespectării obligaţiilor prevăzute în Articolul 12 şi a afirmat că, indiferent ce se va dori mai târziu la Moscova, România trebuie deocamdată să se menţină în liniile programului de livrări stabilit anterior. Toţi românii au părăsit adunarea cu convingerea că nu prea mai sunt speranţe acum ca ruşii să-şi diminueze pretenţiile formulate în virtutea Articolului 12. Ei îşi văd acum viitorul într-o perspectivă foarte sumbră.

* * *

Vlădescu mi-a spus de asemenea că există intense fricţiuni între Ghelmegeanu şi noul vicepreşedinte comunist al Comisiei, Oeriu. Se pare că Oeriu emite ordine la întâmplare pentru livrarea de furnituri şi articole către ruşi, ori de câte ori primeşte vreun semn de la vreo agenţie rusă, că se doreşte o astfel de livrare. Ca urmare, încercările lui Ghelmegeanu de a organiza şi sistematiza aceste livrări, eşalonându-le uniform la nivelul întregii ţării şi pe o perioadă mai lungă de timp, sunt practic anihilate.

* * *

Ghelmegeanu consideră că Oeriu emite aceste dispoziţii în numele Comisiei, dar că scapă de răspundere, aceasta trecând în întregime pe seama lui Ghelmegeanu personal. Se spune că Ghelmegeanu va prezenta azi sau mâine această situaţie primului-ministru şi că, dacă nu va primi asigurări că puterea lui Oeriu va fi limitată sau că Oeriu va fi îndepărtat, Ghelmegeanu îşi va înainta demisia.

Marţi, 19 iunie 1945

Există toate motivele să credem că românii, indiferent de domeniul de activitate şi de convingerile politice, sunt din ce în ce mai îngrijoraţi de perspectiva apropiată a sosirii unui mare număr de militari ruşi, pentru o şedere pe termen nelimitat în România. După rapoarte demne de încredere, se pare că aproape un milion de militari

urmează a fi încartiruit în diverse zone din Banat, Transilvania şi Oltenia. Cazărmile româneşti din aceste zone **114** trebuie eliberate în cel mai scurt timp şi se pare că ruşii urmează a fi alimentaţi cu produsele pământului românesc. Fără îndoială, aceasta va constitui o severă epuizare a resurselor ţării. Durata staţionării acestor trupe nu a fost încă anunţată, dar, din pregătirile care se fac, pare probabil ca ele să rămână aici cel puţin câteva luni şi, poate, după cum deja cred mulţi români, toată iarna **115**.

* * *

Suntem puţin nelămuriţi în privinţa motivului aflat în spatele unui ordin dat recent de Statul Major Român de a se construi, în diverse puncte de pe Dunăre, două-trei poduri de vase **116**. Dacă nu sunt planificate operaţiuni militare în sudul Bulgariei şi în Turcia, nu prea există explicaţii pentru acest ordin. Este posibil totuşi ca podurile să fie folosite pentru a disloca trupele către porturile bulgăreşti la Marea Neagră, Vama şi Burgas, de unde să fie evacuate în Rusia.

* * *

Am aflat azi **117** că şeful Statului Major, generalul Sănătescu, şi-a dat în sfârşit demisia. Credem că motivul invocat a fost împotrivirea de a împărtăşi responsabilitatea evacuării a unor mari porţiuni din România în mâinile comandamentului rus. Am înţeles că generalul Ionaşcu a fost numit şef al Marelui Stat Major Român.

Ieri după-amiază am petrecut câteva ore la vila noastră de la lacul Snagov; Regele m-a luat pe vedeta sa rapidă şi m-a plimbat pe lac. Regele petrece multe ore pe lac parcurgându-l în viteză în sus şi în jos şi distrându-se şi în alte feluri. Pare să fie momentan în termeni excelenţi cu ruşii, deşi şi el este preocupat de iminenta sosire în România a atât de mulţi militari ruşi.

Miercuri, 20 iunie 1945

Cu aproape două săptămâni în urmă i-am scris generalului Susaikov o scrisoare în care îi solicitam o întrevedere într-una din zilele următoare, pentru a discuta anumite chestiuni legate de îndeplinirea de către România a condiţiilor Armistiţiului. Până azi-dimineaţă nu am primit niciun fel de răspuns. De aceea, i-am adresat lui Susaikov o nouă scurtă notă, spunându-i că regret foarte mult că nu a găsit de cuviinţă să-mi satisfacă cererea, că sunt de părere că nu mă pot achita de datoria faţă de Statele Unite, fără să am frecvent întâlniri cu domnia-sa şi că sper că-mi va putea aranja o întrevedere cât de curând. Două ore mai târziu, ofiţerul meu de legătură m-a informat că întâlnirea va fi fixată pentru mâine, la orele 15,00.

* * *

Astăzi am avut o întâlnire cu dl Pavlov în problema câtorva autorizaţii nesoluţionate. L-am informat că 14 sau 15 oameni din personalul OSS vor pleca în următoarele două luni, cu condiţia ca el să poată obţine autorizaţia de intrare în România a trei noi ofiţeri, care ar prelua toate

activităţile OSS. Cred că l-am convins în legătură cu acest aranjament. Cu toate acestea, nu am reuşit să-l conving să autorizeze intrarea în România a echipei de la Statistica Mormintelor **118** în Această echipă este formată din nouă soldaţi conduşi de un ofiţer, a căror sarcină ar fi să adune toţi aviatorii americani, îngropaţi acum în diverse locuri din ţară, într-un cimitir central din Bucureşti, unde să poată fi ţinuţi până la încheierea ostilităţilor cu Japonia şi de unde, după aceea, să poată fi transferaţi în Statele Unite. Dl Pavlov a refuzat cu încăpăţânare să recunoască oportunitatea unei atari proceduri. După părerea mea, continuarea unei dispute la nivelul înalţilor reprezentanţi ai Statelor Unite şi Rusiei în România, în problema autorizării intrării în România, pentru câteva luni, a unui număr mic de gropari americani este ridicolă. Voi raporta problema generalului McNamey, spunându-i că după părerea mea acest refuz permanent reprezintă un afront adus prestigiului american şi că recomand ca această problemă să fie pusă de îndată în discuţie la Moscova.

* * *

Ieri, am aranjat o întrevedere cu dl Oeriu, noul vicepreşedinte comunist al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului. Principalul meu scop a fost să stabilesc un contact personal cu dl Oeriu şi să-i aduc sincer la cunoştinţă ce fel de informaţii ne aşteptăm să primim de la Comisie şi cum funcţionează Misiunea Statelor Unite.

* * *

Am constatat că dl Oeriu este o persoană foarte rezervată, înceată la minte, care mormăie nedesluşit şi, una peste alta, face o impresia foarte proastă. Nu-mi vine să cred că posedă inteligenţa sau energia necesare îndeplinirii unei sarcini de anvergură, aşa cum este supravegherea rechiziţionărilor prevăzute în Armistiţiu, la nivelul întregii ţări.

* * *

Oeriu mi-a oferit foarte puţine informaţii referitoare la viitoarele planuri ale Comisiei. A lăsat totuşi să se înţeleagă că, la recomandarea sa, va avea loc curând reorganizarea întregii Comisii, în care el, personal, se va îngriji ca povara plăţilor prevăzute prin Armistiţiu să fie repartizată în mod egal tuturor regiunilor ţării, ca rechiziţionările să fie făcute în mod corect şi exact şi îndeosebi ca cei din clasele mai înstărite să contribuie cel puţin cu partea ce le revine. Înţeleg că legea ce va pune în practică această reorganizare va fi publicată într-o zi-două **119**.

* * *

Împreună cu cinci dintre ofiţerii mei superiori, am luat aseară cina acasă la vicemareşal. A fost de faţă şi doamna Stevenson. După cină, am stat puţin de vorbă cu vicemareşalul. El pare să-şi menţină convingerea, deocamdată, că, la nivel înalt, guvernele Statelor Unite şi Marii Britanii încep să ajungă la o înţelegere cu ruşii şi că, la scurt timp după următoarea întâlnire a celor Trei Mari

Puteri, întreaga problematică a României va fi soluţionată satisfăcător. Nu pot fi de acord, deoarece sunt convins că, dacă se au în vedere toate ţările balcanice, Rusia va fi cel mai puţin dispusă să renunţe la controlul asupra României. Singura soluţie acceptabilă posibilă ar fi înfiinţarea unei Comisii tripartite pentru Armistiţiu, care ar putea asigura la rândul ei instaurarea unui guvern cu adevărat reprezentativ. Mă îndoiesc foarte mult că vom reuşi vreodată să forţăm Rusia să accepte o Comisie cu adevărat tripartită în România. Fără aceasta, orice promisiune venită din partea Rusiei cum că situaţia se va îndrepta va avea o mică valoare sau va fi lipsită complet de valoare.

Joi, 21 iunie 1945

Întrevederea dintre mine şi Susaikov din această după-amiază a durat aproape o oră şi jumătate. Susaikov a fost foarte reticent în discutarea tuturor problemelor şi a refuzat net să răspundă la unele din întrebările mele despre numărul de militari ruşi ce urmează a fi aduşi în România, durata staţionării lor şi data probabilă a evacuării tuturor trupelor ruseşti de pe teritoriul României. Scuza invocată a fost faptul că acestea erau planuri de viitor ale Înaltului Comandament Sovietic, în legătură cu care nici el nu cunoştea detalii complete. Atitudinea generală a lui Susaikov, deşi nu chiar ostilă, a fost cu siguranţă foarte necooperantă şi departe de a fi cordială. Deduc că atitudinea sa intransigentă recent manifestată faţă de guvernul român nu indică vreo intenţie de-a ruşilor de a lărgi rândurile guvernului pentru a-i împăca pe anglo-americani. Mai degrabă, acum mi se pare că Susaikov se

străduieşte să trimită în Rusia tot ce poate din resursele României şi că procedează în consecinţă în vederea atingerii acestui obiectiv, ignorând cu desăvârşire interesele Statelor Unite şi Marii Britanii. Probabil că ruşii consideră că, acum, controlul lor asupra României este atât de sigur încât, pe viitor, pot neglija complet necesitatea de a păstra cel puţin o aparenţă de cooperare cu aliaţii lor în această ţară.

* * *

Cea mai importantă informaţie pe care mi-a oferit-o Susaikov în acest sens a fost aceea că rechiziţionările conform Articolului 10 ar putea şi ar trebui continuate, după necesităţi, pe durata acoperită de Armistiţiu şi chiar până la semnarea Tratatului de Pace. Susaikov a specificat că nu consideră că pretenţiile ce cad sub incidenţa Articolului 10 încetează odată cu încetarea ostilităţilor.

* * *

Susaikov m-a mai informat şi în legătură cu ultimele ordine primite de la Moscova potrivii cărora comunicaţiile comerciale, radio şi telegrafice dintre România şi Bulgaria pe de o parte, respectiv Statele Unite şi Marea Britanie, pe de altă parte, sunt acum autorizate. Am transmis această informaţie la Washington, precum şi biroului domnului Berry.

* * *

Susaikov m-a informat că mâine va pleca la Moscova. Cu toate că nu a afirmat-o explicit, am aflat din altă sursă că va fi însoţit de către ministrul român de Război, generalul Răşcanu şi de alte câteva oficialităţi române. Susaikov mi-a spus că principalul motiv al deplasării sale îl reprezintă dorinţa sa de a participa la Parada Victoriei **120**. Bănuiesc că această călătorie are, de asemenea, şi numeroase implicaţii politice.

* * *

M-am plâns lui Susaikov că primim prea puţine sau nu primim niciun fel de informaţii referitoare la activităţile legate de Armistiţiu şi am ridicat obiecţii faţă de faptul că nu mă invitase să particip la o recentă întrunire cu membrii Cabinetului român în care au fost discutate probleme legate de Armistiţiu. Susaikov a protestat, afirmând că ne ţine la curent cu directivele mai importante şi că recenta sa întâlnire a fost de fapt o simplă şedinţă de stat major la care el a invitat anumiţi miniştri români, ca aceştia să poată răspunde la întrebările puse de către ofiţerii săi de stat major. Ştiu că această ultimă informaţie este falsă, deoarece din surse româneşti am primit o stenogramă a desfăşurării întâlnirii lui Susaikov. Pentru o descriere a ceea ce a avut loc de fapt la această întrunire, vezi consemnările din *Jurnalul* meu, din data de 18 iunie.

* * *

Vicemareşalul Stevenson a trecut pe la mine la puţin timp după întâlnirea mea cu Susaikov. El era foarte

interesat să-i relatez cum a decurs această întâlnire. Se pare că el primeşte de la ruşi chiar mai puţine informaţii decât mine şi nu cred că legăturile sale cu instituţiile româneşti sunt la fel de bune ca ale mele. I-am arătat telegramele pregătite de mine pe baza informaţiilor primite de la Vinogradov, dar despre care vicemareşalul nu aflase încă nimic. Am fost de acord şi să-i pun la dispoziţie o copie parafrazată a mesajului pe care-l voi trimite în legătură cu întâlnirea avută cu Susaikov. Vicemareşalul continuă să fie optimist în privinţa viitorului, ceea ce cred că e, cel puţin deocamdată, departe de a fi justificat.

Luni, 25 iunie 1945

Tocmai m-am întors dintr-o călătorie de trei zile la Predeal, Braşov şi Sibiu, drumul de întoarcere făcându-l prin Valea Oltului, Curtea de Argeş şi Piteşti. Deşi în parte făcută doar în scopuri turistice. În călătorie am aflat o mulţime de informaţii primare despre această parte a ţării. Este în mare parte muntoasă, dar în toate văile şi pe toate podişurile solul pare a fi foarte bogat, iar culturile cresc foarte bine. Lucrul acesta este cu deosebire adevărat pentru zona de la nord de Carpaţi, unde a plouat mult mai mult. Întrucât nu am dorit să iau cu mine un ofiţer de legătură rus şi nici să contactez reprezentanţele locale ale Comisiei Aliate de Control, nu am înnoptat în niciun oraş. Prima noapte am petrecut-o la Predeal, următoarea într-o mică staţiune de vară din Carpaţi, de lângă Sibiu, iar cea de-a treia la moşia familiei Şuţu, Izvor. Prinţul şi prinţesa Şuţu m-au însoţit în această călătorie.

* * *

Peste tot în Transilvania am observat o activitate intensă în rândurile trupelor ruseşti aflate pe drumul lor de întoarcere. La fiecare curbă şi la fiecare intersecţie, cadre din poliţia militară rusă, în majoritate femei, dirijau circulaţia. Am trecut pe lângă o mulţime de vehicule trase de cai, împărţite în mici convoaie. Am văzut mai multe tabere ruseşti şi am aflat că, în majoritatea oraşelor şi orăşelelor, cazărmile românilor fuseseră predate ruşilor şi erau deja pline de militari ruşi. Am oprit în mai multe sate şi am discutat cu preoţi şi cu ţărani. Toţi păreau foarte afectaţi de „invazia rusă”. Deşi, până în momentul de faţă, ruşii se pare că s-au purtat destul de bine, ei rechiziţionează însă mari cantităţi de cereale, vite şi alte alimente de la ţărani, care încep să se simtă apăsaţi. În general, am aflat că sentimentele antiruseşti se amplifică din ce în ce, în mare măsură din cauza faptului că ţării i se cere mereu să asigure întreţinerea trupelor ruseşti. Oamenii par să aibă sentimentul că pretenţiile ruşilor nu au limite şi că, puţin câte puţin, ei îşi vor pierde tot avutul. Deşi sunt resemnaţi şi docili din fire, se simte intensificarea unui resentiment ascuns, care ar putea avea serioase implicaţii politice. Bineînţeles că acest resentiment se îndreaptă nu numai împotriva ruşilor, ci şi împotriva actualului guvern român care, în mintea ţăranului, lucrează mână în mână cu ruşii şi face de fapt toată munca de teren în colectarea şi predarea proviziilor cerute.

* * *

La sud de Carpaţi, recoltele sunt mult mai sărace decât în Transilvania, întrucât regiunea a avut deja mult de suferit din pricina secetei din ultimele luni. În multe locuri, ţăranii au arat peste culturile timpurii care nu au crescut şi au însămânţat culturi târzii de porumb. Nici măcar acestora nu le merge bine. iar recolta în zonă va fi în general de departe mai mică decât estimările iniţiale.

Astăzi l-am invitat pe dl Titel Petrescu, liderul Partidului Socialist, la prânz. Au mai venit Max Auschnitt, dl Stoicescu de la Banca Naţională şi mai mulţi ofiţeri din statul meu major. Petrescu susţine că îşi menţine partidul în rândurile FND numai până în momentul în care situaţia generală va fi mai favorabilă unei rupturi. El spune că, ţinând cont de prezenţa trupelor ruseşti pe tot teritoriul României şi de faptul că dominaţia rusă asupra vieţii politice şi economice este acum o realitate sigură, românii înşişi nu pot face prea mult pentru a schimba situaţia. Afirmă că singura lor speranţă sunt anglo-americanii şi că el şi partidul său aşteaptă cu nerăbdare rezultatele următoarei Conferinţe a celor Trei Mari Puteri, cu credinţa că, începând din acel moment, se va formula o politică mai justă şi mai convenabilă în ceea ce priveşte România. Toţi românii prezenţi s-au făcut ecoul sentimentelor exprimate de dl Petrescu.

* * *

Petrescu mai spune că, zilnic, comuniştii pierd teren. Metodele lor teroriste şi necesitatea de a se rechiziţiona în permanenţă alimente şi vite de la ţărani pentru a satisface

cererile ruşilor le amplifică pe zi ce trece nepopularitatea. Afirmă că partidul său câştigă zilnic noi membri, dintre care mulţi foşti comunişti sincer convinşi, dar care acum au înţeles că este o copilărie să creadă că Partidul Comunist poate fi de un real ajutor României. Petrescu insistă să se formeze un guvern cu adevărat reprezentativ în România, în care el este absolut dispus să colaboreze cu Maniu, Brătianu şi comuniştii.

* * *

Petrescu este foarte îngrijorat din cauza unei informaţii primite astăzi, conform căreia fostului Rege Carol i s-a acordat azil în Franţa **121**, unde urmează să primească drept de rezidenţă mai mult sau mai puţin permanentă. Petrescu mai afirmă că Partidul Comunist a primit deja mesaj de la Carol că este pregătit şi dispus să „facă propagandă" în România, dacă şi atunci când va fi necesar. Petrescu înţelege că intrarea lui Carol în Franţa a fost obţinută prin intervenţie directă a sovieticilor pe lângă generalul de Gaulle şi se teme serios că ruşii ar putea plănui să îl reînscăuneze pe Carol în locul actualului Rege Mihai, ca om de paie, poate chiar în calitate de prim-preşedinte al unei republici sovietice. În ambele cazuri, Carol ar fi bineînţeles o unealtă docilă în mâinile ruşilor şi nu ar ezita să-şi vândă ţara în orice fel, menit să-i întărească propria poziţie.

* * *

Ieri am văzut o copie a unei telegrame transmise de

Departamentul de Stat, în care se spune că Foreign Office-ul britanic propune încheierea anticipată a unui tratat de pace cu România **122**, astfel încât anglo-americanii să se poată retrage elegant, în ideea că trupele ruseşti vor fi şi ele retrase, iar România va fi lăsată să-şi croiască singură propriul său destin. S-au solicitat comentarii de la biroul lui Berry. Intenţionez să transmit propriile mele comentarii în legătură cu această propunere Departamentului de Război. Cred cu foarte multă tărie că orice asemenea act ar reprezenta o mare greşeală. În primul rând, nu putem ajunge la un acord cu actualul guvern fără a-l recunoaşte drept acceptabil – ceea ce bineînţeles că nu este – el fiind reprezentativ numai pentru o mică parte a populaţiei. De altfel, nu sunt deloc sigur că trupele ruseşti vor părăsi în totalitate România, chiar şi după încheierea păcii. Fără îndoială, actualul guvern va fi de acord cu un aranjament prin care ruşii ar rămâne pe loc o perioadă considerabilă pentru o supraveghere generală şi în scopuri poliţieneşti. S-ar afla astfel în situaţia de a supraveghea alegerile, de a-i susţine pe comunişti şi, în general, de a-şi duce mai departe planurile actuale de comunizare totală a ţării, fără a mai fi observaţi şi deranjaţi de anglo-americani în vreun fel. Cred că singura soluţie posibilă pentru România este un fel de acord mutual între cei Trei Aliaţi în privinţa a ceea ce urmează să se facă aici. Chiar dacă ar fi necesar să sacrificăm unele din principiile noastre pentru a obţine un astfel de acord, cred că acest lucru trebuie făcut. Nu mai putem continua mult timp în felul în care o facem acum, menţinând o atitudine de indiferenţă şi nici nu putem să ne spălăm uşor pe mâini de întreaga problemă, înainte de a se ajunge la o înţelegere generală. De îndată ce se ajunge la

un astfel de acord, nu va mai exista niciun motiv de grabă în a încheia pacea.

* * *

Am mai primit o copie după o telegramă din Bulgaria, în care se raportează concentrarea de trupe în apropierea graniţei cu Turcia **123** şi se anunţă că, în scurt timp, Rusia va emite pretenţii teritoriale asupra Turciei. Astăzi pregătesc un mesaj referitor la concentrările de trupe ruseşti din România. Deşi se pare că pe teritoriul acestei naţiuni se vor afla, în curând, mai mult de 1.000.000 militari ruşi, nu este totuşi absolut clar dacă acesta reprezintă un gest războinic sau dacă ruşii intenţionează doar să petreacă aici mai multe luni pentru a fi siguri că pot primi hrană şi adăpost în aşteptarea pregătirilor pentru repatriere în propria lor ţară devastată.

Pe plan local se întăreşte convingerea că se pregăteşte o nouă criză guvernamentală. Ruşii par să-şi exprime nemulţumirea continuă faţă de eforturile depuse de actualul guvern pentru satisfacerea obligaţiilor prevăzute în Armistiţiu şi există multe alte indicii că guvernul începe să se prăbuşească. Dat fiind faptul că, un milion de ruşi au început să sosească în ţară şi în consecinţă, au crescut, extraordinar rechiziţionările neoficiale de provizii pe plan local, livrările de produse, conform condiţiilor impuse de Armistiţiu rămân în urmă. Organizaţia înfiinţată de români pentru coordonarea acestor livrări cedează sub aceste presiuni. Situaţia economică este din ce în ce mai precară. Şi situaţia financiară este critică. Ieri, leul a sărit, ajungându-se la o rată de schimb de 9.000 lei pentru un

dolar pe piaţa neagră, pentru ca apoi să se revină la 8.000 lei pentru un dolar. Brusca depreciere s-a datorat în mare parte ultimelor ştiri conform cărora guvernul va tipări bancnote de 10.000 lei. Iminenta „invazie rusă” a contribuit probabil şi ea la această situaţie.

* * *

Auzim mereu zvonuri că ruşii intenţionează să lărgească rândurile actualului guvern şi poate chiar să instaureze unul nou, cu o reprezentare reală a partidelor Naţional Ţărănesc şi Liberal. Am auzit ieri că Vişoianu a fost abordat, sugerându-i-se să preia conducerea Partidului Naţional Ţărănesc în locul lui Maniu **124**. Dacă este adevărat şi dacă acceptă, acest gest va reprezenta într-adevăr un pas înainte spre soluţionarea problemelor României. Cred că Vişoianu este un român cinstit, integru, profund patriot, cu vederi clare şi cu o atitudine realistă faţă de situaţia actuală, în măsură să fie de mare ajutor pentru ţară. Până acum, el nu şi-a legat numele de niciun partid şi este foarte posibil să nu accepte o răspundere atât de mare. Dacă însă acceptă, probabil că el, sau candidaţii aleşi de el, vor beneficia de o poziţie importantă în noul guvern.

Joi, 28 iunie 1945

Astăzi am avut o lungă convorbire cu Melbourne despre proiectul celor două telegrame în care îmi exprim punctul de vedere în legătură cu propunerea britanicilor de a se încheia mai devreme un tratat de pace cu România.

(Pentru detalii suplimentare referitoare la propunerea britanicilor, vezi comentariile mele de marţi. 26 iunie.) Amândoi am fost de acord că ar trebui să le discutăm şi cu britanicii, în speranţa că voi reuşi să câştig asentimentul vicemareşalului pentru sugestiile mele. Prin urmare, azi-dimineaţă am avut o lungă întrevedere cu vicemareşalul şi cu dl Le Rougetel. Pe lângă expunerea obiecţiilor faţă de propunerea britanicilor, telegramele mele mai recomandau şi anumite măsuri pe care ar trebui să le adoptăm în România, şi anume să exercităm presiuni pentru a obţine o reprezentare mai amplă în Comisia Aliată de Control, un guvern cu adevărat reprezentativ, pentru stabilirea – o dată pentru totdeauna – a totalului complet al obligaţiilor ce revin României în conformitate cu Articolele 10, 11, 12 şi pentru o supraveghere corespunzătoare a alegerilor, atunci când vor avea acestea loc, de către un guvern cu adevărat reprezentativ. La propunerea lui Le Rougetel, am făcut câteva modificări de importanţă minoră şi apoi am reuşit să comunic acordul total al vicemareşalului faţă de aceste propuneri.

Luni, 2 iulie 1945

Johnny Ionniţiu a trecut ieri pe la mine şi mi-a spus că ministrul de Război, generalul Răşcanu, care tocmai se întorsese de la Moscova, a avut audienţă la Rege. Răşcanu i-a spus Regelui că îl văzuse pe Stalin, care fusese într-o dispoziţie extrem de cordială. Stalin a spus că apreciază în mod deosebit efortul de război depus de România şi că dorea în special să confirme excelenta contribuţie pe care Regele şi-o adusese în orchestrarea loviturii de stat de la

23 august. Se spune că Stalin ar mai fi afirmat că României i se va permite să deţină pe timp de pace o armată formată din 16 divizii şi o brigadă de blindate şi că intenţionează să ofere în curând Regelui un avion pentru uzul său personal. Răşcanu şi-a exprimat în continuare opinia că cele două mari armate ruseşti nu vor rămâne probabil mult timp în România, dar că ele se află aici, în primul rând, ca un gest militar care să oblige Turcia la concesii în privinţa situaţiei din Dardanele. Răşcanu este desigur mână în mână cu ruşii şi este posibil să fi făcut această declaraţie cu deplinul acord al ruşilor, ca parte dintr-o campanie menită să aducă în prim-plan problema Dardanelelor, făcând astfel ca problema instaurării de guverne reprezentative în Bulgaria, Ungaria şi România să treacă pe planul doi. O astfel de manevră, venind în ajunul Conferinţei celor Trei Mari Puteri, cu greu poate fi numită o simplă coincidenţă.

* * *

Dl Melbourne a trecut pe la mine azi după-amiază însoţit de dl Jean Paul Boncour, care a sosit aici de curând, în calitate de ministru al Franţei în România. Sosirea domnului Boncour a fost o adevărată surpriză pentru mine, deoarece ultimele informaţii pe care le primisem din partea ruşilor în legătură cu acest subiect constau într-un mesaj transmis în urmă cu câteva luni, în care se afirma că venirea lui în România ar fi prematură. Cred că ar fi trebuit să fiu informat în legătură cu modificarea hotărârii luate de către ruşi.

* * *

Boncour pare să fie un tip foarte plăcut, cu o fină înţelegere a situaţiei generale de aici. El cunoaşte bine Balcanii, întrucât înainte de război a lucrat un timp în regiune. Are mulţi prieteni printre români. A fost destul de deschis în discutarea atitudinii ruşilor, iar dl Melbourne mi-a spus mai târziu că a fost şi mai deschis în cursul unei discuţii pe care o avusese cu Melbourne în urmă cu o zi sau două. Cred că nu vom avea niciun fel de probleme în a colabora cu el. Poziţia lui Boncour este unică, în sensul că, deoarece Franţa a căzut înainte ca România să se alăture Axei, Franţa nu a rupt niciodată relaţiile diplomatice; ca atare, Boncour vine ca ministru pe deplin acreditat, pe lângă guvernul român, o poziţie pe care nici Berry, nici Le Rougetel nu o deţin în momentul de faţă.

Miercuri, 4 iulie 1945

Astăzi, fiind 4 iulie, majoritatea activităţilor birourilor noastre a fost suspendată. Românii însă nu au pierdut ocazia de a-şi manifesta interesul şi prietenia pentru Statele Unite. Toate ziarele, chiar şi cele comuniste, au acordat spaţii ample comentariilor referitoare la Ziua Independenţei Statelor Unite, iar mai multe ziare au publicat articole despre prietenia şi înţelegerea dovedite de Statele Unite. Azi dimineaţă. Camera de Comerţ Româno-Americană, împreună cu Societatea Prietenilor Statelor Unite ale Americii **125**, au oferit un concert la care au fost invitaţi toţi americanii, precum şi o mulţime de români. În ultimul moment, am fost informat că Groza însuşi şi câţiva din miniştrii săi sperau să poată participa,

aşa că, pentru a evita penibilul unei întâlniri cu el în public, nu m-am dus la concert; mai mulţi dintre ofiţerii mei au fost totuşi prezenţi. Preşedintele Societăţii **126** era absent, dar dl Stoica, vicepreşedintele, care este şi diplomat de carieră în Ministerul de Externe român, a ţinut o conferinţă foarte bună **127**. Stoica a scos în evidenţă prietenia care a existat întotdeauna între cele două ţări şi a arătat că declaraţia de război pe care am făcut-o României a venit abia la patru luni după declaraţia propriu-zisă a românilor. Chiar şi atunci, declaraţia noastră afirma că ne considerăm în război numai cu regimul aflat la putere în România şi că ştim că cea mai mare parte a poporului român se simte încă puternic legată de Statele Unite prin relaţii de prietenie. Cuvântarea a fost desigur mult aplaudată şi în toate cercurile din oraş s-au făcut comentarii pe marginea sa.

* * *

După-amiază, am dat o mare recepţie la reşedinţa mea; am invitat aproape 300 de persoane, inclusiv toţi ruşii cu funcţii-cheie împreună cu soţiile lor, omologii lor britanici, toţi ofiţerii mei şi mulţi prieteni politici români şi cunoştinţe personale sau din domeniul politic. Nu am invitat *niciun membru* al guvernului, în afara câtorva persoane din Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului. Practic, toţi cei care au fost invitaţi şi-au făcut apariţia. Printre invitaţii mei s-au numărat şi prinţul Ştirbei, dl Maniu şi dl Brătianu. Dl Ghelmegeanu, preşedintele Comisiei române şi dl Oeriu, vicepreşedintele

comunist, au fost şi ei prezenţi şi s-au comportat foarte cordial. Generalul Susaikov a trimis vorbă că nu poate veni deoarece este plecat din oraş, dar s-au prezentat Vinogradov, Bogdenko, Pavlov şi câţiva dintre asistenţii lor. Mă îndoiesc că Susaikov era într-adevăr plecat din oraş, deoarece am aflat că seara a participat la o masă oferită de vicemareşal. O să mai verific. Mi-a părut rău că nu a fost posibil să invit membri ai guvernului, deoarece, excluzându-i, aproape toţi invitaţii români erau de orientare politică de dreapta. Din pricina poziţiei actuale adoptate de guvernul nostru, nu mi s-a părut însă oportun să trimit invitaţii miniştrilor români.

Duminică, 8 iulie 1945

Marele Stat Major Român ne-a anunţat ieri că dimensiunile şi localizarea zonelor din România ce urmează a fi ocupate de trupe ruseşti au fost reduse considerabil. Noile zone sunt două la număr: una include cea mai mare parte din Oltenia şi o bucată din Banat, iar cealaltă include Moldova de Sud şi Dobrogea. În plus, s-au rezervat capete de pod de dimensiuni mari la Turnu Măgurele, Giurgiu şi Călăraşi. Această reducere a zonelor este de presupus că se datorează expunerilor făcute la Moscova de generalul Susaikov şi de ministrul de Război, Răşcanu. Se spune că Susaikov ar fi propus ca zonele roditoare din Muntenia, Transilvania şi Banatul de Nord să nu fie ocupate, astfel încât livrările de cereale şi vite impuse de Armistiţiu să poată continua fără întrerupere. Zonele nou ocupate ocolesc majoritatea acestor ţinuturi agricole fertile, dar îşi menţin avantajele ca poziţii

strategice, din care să se poată efectua în mod eficient o mişcare masivă de forţe peste Dunăre către sud. Până acum, nu am primit de la Marele Stat Major român nicio indicaţie. În sensul că este de aşteptat ca orice reducere în numărul total al trupelor de ocupaţie să se regăsească într-o reducere a respectivelor zone.

* * *

Ieri, l-am întâlnit pe dl Melbourne după vizita pe care i-a făcut-o Regelui la Sinaia. Regele i-a spus că nu-şi poate explica motivul pentru care i-a fost acordat Ordinul rus „Victoria” **128**. Este aceeaşi distincţie pe care Stalin a conferit-o de curând lui Eisenhower şi Montgomery. Regele se simte uşor jenat din această cauză, dar desigur că nu a putut face altceva decât să o accepte.

* * *

Sâmbătă noapte a avut loc un incident neplăcut, care ar fi putut degenera în ceva foarte serios. Una din funcţionarele americane care lucrează la Legaţie a închiriat mai multe camere în casa domnului Lugoşianu, fost editor la ziarul local „Universul”. Sâmbătă noaptea târziu, a fost trezită de un zgomot făcut la fereastră şi, când a aprins lumina, a văzut doi ruşi beţi, ambii înarmaţi, care încercau să intre pe fereastră. Ea nu i-a putut convinge să plece, aşa că a fugit jos, şi l-a chemat pe dl Lugoşianu. Lugoşianu a luat o armă, a intrat în cameră şi, nereuşind să-i convingă pe ruşi să plece, l-a împuşcat pe unul dintre aceştia, rănindu-l grav într-o parte. Acest lucru

a pus capăt atacului, dar a trecut o oră de telefoane disperate, înainte ca Lugoşianu să convingă autorităţile române să apară la locul faptei. În cele din urmă, atât autorităţile ruseşti cât şi cele româneşti şi-au făcut apariţia, iar incidentul a fost închis. Ne este teamă de noi incidente similare, odată cu sosirea unui mare număr de militari, care au făcut frontul multe luni de zile şi care, acum, vin în România pentru odihnă şi relaxare. Mare parte din pericol ar fi înlăturat dacă aceşti militari ar putea fi deposedaţi de armele lor.

Joi, 12 iulie 1945

Ieri, a venit să mă vadă dl Giorgiu, director general la Creditul Minier, cea mai mare societate petrolieră cu capital integral românesc. Era foarte neliniştit din cauza evenimentelor ce au avut loc recent în legătură cu formarea unei noi societăţi petroliere româno-sovietice. Această companie este formată în conformitate cu Acordul de Colaborare pe cinci ani, recent semnat la Moscova. Termenii exacţi ai Acordului nu au fost aduşi până acum la cunoştinţă publicului, însă, de o bucată de vreme, în Bucureşti au loc consultări între specialişti ruşi şi români din domeniile industriei petroliere, construcţiilor navale, prelucrării lemnului, textile şi probabil că şi altele. După spusele domnului Giorgiu, s-a ajuns acum la un acord final cu privire la detaliile noii societăţi petroliere. Cincizeci la sută din participare trebuie să reprezinte contribuţia părţii române şi acest procent include: întregul pachet de acţiuni a trei sau patru societăţi româneşti (inclusiv Creditul Minier şi toate concesiunile controlate de guvern în

domeniul câmpurilor petrolifere), împreună cu anumite drepturi legate de explorările din viitor. Noua companie urmează să fie, timp de doi ani, un fel de companie „holding”, după care să înghită complet Creditul Minier şi celelalte societăţi private cu capital românesc. Ruşii urmează să contribuie pentru cincizeci la sută ce le revin printr-o mare cantitate de echipament de foraj (probabil în mare parte cel rechiziţionat de ruşi de la societăţile române, americane şi britanice), împreună cu tot stocul de acţiuni deţinut de germani în patru sau cinci societăţi petroliere în care, înainte de 23 august, deţineau o mare cotă-parte din capital.

* * *

Dl Giorgiu mi-a explicat că asta ar însemna sfârşitul participării capitalului privat românesc în industria petrolieră şi că, probabil, şi interesele noastre, ale americanilor, vor fi serios afectate. Am fost de acord că era într-adevăr o situaţie gravă, dar am afirmat că, pentru moment, nu prea avem cum interveni în interesul companiei Creditul Minier, care este o companie cu capital în întregime românesc.

* * *

Sunt, totuşi, foarte îngrijorat de faptul că ruşii propun ca în această companie să fie incluse anumite cote părţi deţinute de germani care, conform Articolului 8 din Armistiţiu **129**, ar trebui păstrate intacte de către guvernul român până când Aliaţii vor lua o decizie

definitivă în privinţa lor. Am raportat acest lucru la Washington şi mă străduiesc să obţin o copie după textul exact al acordului de formare a noii societăţi petroliere ruso-române. Intenţionez de asemenea să-i scriu de îndată generalului Susaikov, informându-l despre raportul pe care l-am primit şi solicitându-i confirmarea faptelor, o copie după acordul care s-ar putea să fi fost încheiat, şi sistarea oricărei acţiuni în această direcţie, până când voi avea posibilitatea de a primi din Statele Unite indicaţii referitoare la poziţia noastră în legătură cu pachetele de acţiuni deţinute de nemţi. Am discutat întreaga chestiune cu dl Melbourne, care este de acord cu acest demers.

Sâmbătă, 15 iulie 1945

Tocmai am primit de la Washington o telegramă în care se spune că Departamentul de Stat şi Departamentului de Război sunt absolut de acord cu propunerea mea de a protesta pe lângă generalul Susaikov pentru încălcarea Articolului 8, prin pretenţia ca acţiunile deţinute de nemţi în societăţi petroliere să intre în patrimoniul noilor societăţi petroliere ruso-române. Pregătesc o scrisoare de protest ce va fi trimisă mâine.

* * *

Tocmai am terminat o a treia telegramă dintr-o serie adresată Departamentului de Război ce subliniază relaţiile nesatisfăcătoare care există între noi şi ruşi în chestiunile Comisiei de Control, pe durata celor opt luni petrecute de mine aici şi arată necesitatea de a se ajunge urgent, la cel

mai înalt nivel, la un acord complet şi amănunţit cu privire la îndatoririle şi responsabilităţile noastre în cadrul Comisiei. Am accentuat că, dacă nu vom avea un rol executiv în Comisie, orice concesii aparente relative la tipul de guvern pus să conducă România vor fi în fapt aproape lipsite de valoare. Comisia Aliată de Control este unica putere supremă în România. Este un organism care face politică şi care îşi exercită puterea autocratică asupra tuturor domeniilor vieţii din România. Ea a fost singura răspunzătoare de prăbuşirea finală a guvernului Rădescu, numai şi numai datorită atitudinii ostile adoptate faţă de acest guvern în ultimele zile ale existenţei sale. Orice guvern în România trebuie să urmeze întocmai directivele primite de la Comisie; de aici reiese că pentru noi este de fundamentală importanţă să jucăm un rol executiv. Sper din inimă că la Berlin **130** se va lua o hotărâre clară în favoarea noastră în această privinţă.

* * *

Regele m-a invitat să petrec seara de sâmbătă cu el, la Sinaia şi să facem, duminică, o călătorie cu jeepul prin munţii dimprejur. M-am dus şi am petrecut de minune. Sâmbătă seara am participat la o cină intimă cu Regele şi Regina, pe parcursul căreia am discutat foarte deschis despre temerile lor în legătură cu viitorul României. Regele tot nu-şi poate explica exact de ce i-a fost decernat Ordinul „Victoria” de către ruşi. El crede însă că în spatele acestui gest se ascunde un scop anume. Cu doar două zile înaintea vizitei mele, el i-a primit pe Vinogradov, Susaikov, Pavlov, împreună cu soţiile acestora. Mi-a spus că nu a

putut observa la Susaikov niciun semn de amplificare a sentimentului de înţelegere şi prietenie faţă de România. Nu se aşteaptă la vreo ameliorare a atitudinii generale a ruşilor şi chiar nu ştie la ce să se mai aştepte.

* * *

Ziua de duminică a fost încântătoare; ne-am plimbat cu jeepul prin munţi, în afară de Rege şi de aghiotantul meu, am fost însoţiţi de Regină, de doamnele sale de companie şi de comandantul batalionului de gardă al Regelui. Am urcat pe vârfurile unora din cei mai înalţi munţi din împrejurimi, parcurgând nişte drumuri stâncoase extrem de periculoase. Regele şofează foarte bine şi părea că se bucură enorm de excursie. Am vorbit foarte puţin despre treburile politice, însă am discutat deschis despre viaţa din America şi despre dificultăţile vieţii din România de azi. În general, atât Regele cât şi Regina, au fost foarte prietenoşi şi nu am observat nimic care să-mi sugereze că ar înclina de partea Rusiei mai mult decât până acum. Aceeaşi afirmaţie a fost făcută recent de către unele surse.

Luni, 17 iulie 1945

Vicemareşalul Stevenson a trecut pe la mine azi-dimineaţă. De-abia se întorsese dintr-o călătorie la Istanbul şi mi-a oferit nişte informaţii interesante în legătură cu situaţia ruso-turcă, informaţii primite de la ambasadorul britanic în Turcia. Mi-a spus că, înjurai datei de 15 iunie, ambasadorul turc la Moscova a fost chemat la biroul lui

Molotov şi a fost informat că:

a. Pentru viitorul imediat, pacea în Europa depinde de atitudinea turcilor.

b. Rusia nu consideră satisfăcătoare actualele înţelegeri privind folosirea Dardanelelor de către vasele de comerţ ale diverselor naţiuni şi este de părere că, pentru asigurarea păcii, trebuie să se încheie acorduri mai favorabile pentru Rusia.

c. În situaţia unui eventual viitor război, Rusiei trebuie să i se garanteze folosirea bazelor militare de la Marea Marmara din zona Dardanelelor.

d. Trebuie rectificată frontiera estică dintre Rusia şi Turcia, astfel încât să fie înapoiat Rusiei un anumit teritoriu luat mai înainte de la ea de către turci.

* * *

Fireşte, pe turci i-au neliniştit aceste cereri. Nu au dat încă niciun răspuns. După îndelungi discuţii, au decis că nu vor ceda în niciunul dintre puncte şi că, dacă este nevoie, vor lupta. Şi-au propus mobilizarea completă a forţelor lor, însă i-au oprit britanicii, întrucât acelaşi lucru ar fi considerat un gest belicos, ceea ce era absolut neavenit în pragul deschiderii Conferinţei de Pace de la San Francisco. Turcii le-au spus britanicilor că se aşteaptă desigur la un sprijin ferm din partea Marii Britanii şi a Americii. Totuşi, chiar dacă nu vor primi niciun fel de sprijin, ei tot vor lupta. Armata lor este mai curând slabă, constând cel mult din mai puţin de un milion de soldaţi. Posedă doar câteva tancuri învechite, nu au practic niciun fel de aviaţie militară şi sunt foarte slab dotaţi în materie de

echipamente motorizate, mijloace de transport şi artilerie. Rezervele lor de combustibil sunt foarte reduse. Se pare că îşi bazează poziţia pe ceea ce se aşteaptă ei să fie reacţia în lume la orice acţiune agresivă a Rusiei. Probabil cred că problema va fi expusă imediat noii Organizaţii Mondiale a Păcii **131**, unde ar urma să se ia o decizie în favoarea Turciei. Vicemareşalul crede că în această situaţie, Rusia va fi obligată să cedeze în cazul Turciei, aşa cum este acum obligată să cedeze în cazul Poloniei **132**, totul urmând a fi continuat de o retragere din Balcani şi chiar din Germania şi Austria. Nu-i pot împărtăşi opiniile în această privinţă.

* * *

Generalul Susaikov m-a convocat la o întâlnire în această după-amiază, al cărei principal scop a fost să-mi prezinte un document întocmit la Moscova, în care erau stabilite anumite modificări procedurale privitoare la Comisia Aliată de Control din România. Iată care sunt principalele modificări:

a. O întrunire a principalilor reprezentanţi o dată la zece zile, în care să se discute activităţile mai importante ale Comisiei Aliate de Control.

b. Toate directivele vor fi date numai după discutarea lor în prealabil cu reprezentanţii americani şi britanici.

c. Reprezentanţii americani şi britanici vor lua parte la adunările generale şi vor lucra în comisiile mixte corespunzătoare la toate nivelurile Comisiei Aliate de Control.

d. Britanicii şi americanii pot călători liber pe întreg

teritoriul ţării.

e. Britanicii şi americanii pot decide asupra efectivelor şi structurii propriilor lor reprezentanţe.

f. Transporturile aeriene poştale, de marfă şi sosirea curierilor diplomatici pentru britanici şi americani vor continua aşa cum este prevăzut în momentul de faţă, cu prevederea unor alte înţelegeri pentru cazuri speciale.

* * *

Sunt foarte bucuros că am expediat către Departamentul de Război cele trei telegrame referitoare la atitudinea generală a ruşilor aici, înainte ca aceste noi reglementări să fie anunţate. Valoarea acestora, din punctul nostru de vedere, depinde în întregime de atitudinea pe care ruşii o vor adopta în aplicarea lor. Dacă nu se adoptă o schimbare completă de atitudine, cred că vom avea un avantaj minim, de pe urma lor şi mă îndoiesc foarte mult că va putea fi observată vreo astfel de modificare.

* * *

Susaikov a mai adus în discuţie şi problema transferării pachetelor de acţiuni germane din petrol sub controlul Rusiei. El a recunoscut că a transmis o directivă în acest sens guvernului român şi a mai spus că avea să înainteze o directivă similară pentru pachetele de acţiuni germane de la băncile din România. A părut surprins când l-am informat că este pe cale să primească un protest oficial din partea guvernului Statelor Unite. A fost, desigur,

de acord să înainteze acest protest la Moscova.

* * *

Susaikov m-a mai informat că nu s-a luat nicio decizie la Moscova în ceea ce priveşte efectivele armatei române, dar că problema era de resortul guvernului român. După ce acest guvern va lua o hotărâre, problema va fi discutată la nivel de Comisie Aliată de Control şi vom avea ocazia să ne informăm guvernele şi să primim acceptul sau sugestiile acestora.

* * *

Susaikov a mai spus că zvonurile referitoare la stabilirea de relaţii diplomatice cu alte ţări erau, de asemenea, false. România solicitase acordarea unei astfel de împuterniciri, dar a fost informată că problema va fi discutată la Conferinţa de la Berlin şi că acolo se va lua o decizie. România a fost autorizată să procedeze la schimbarea unor diplomaţi ai săi din Elveţia **133**, Turcia **134** şi Suedia **135**, pentru a asigura înlocuirea acelor reprezentanţi care erau consideraţi în dezacord cu actualul regim. România a mai fost autorizată şi să se implice în mici tranzacţii comerciale cu Ungaria şi Cehoslovacia, dar nu să semneze vreun acord general de comerţ. O astfel de tranzacţie se referă la problema ţiţeiului pentru Ungaria, ţară care are în prezent foarte mare nevoie de produse petroliere.

* * *

Susaikov a manifestat o oarecare doză de nemulţumire faţă de metoda de operare adoptată acum de noi, adică de a permite ofiţerilor să meargă individual să se consulte, în mod oficial, cu membri ai guvernului român şi îndeosebi cu Marele Stat Major român. Susaikov a subliniat că armata română rămâne sub controlul operaţional al Înaltului Comandament Sovietic. El a spus că, dacă avem nevoie de informaţii, ar trebui să i le solicităm, astfel încât să se evite dublarea şi amestecul în activitatea Marelui Stat Major român. L-am informat pe Susaikov că nu pot fi de acord cu politica de interzicere a contactului nostru personal la orice nivel cu oficialităţi ale guvernului român, în scopul de a obţine informaţii pentru propriul meu guvern. I-am spus că voi respecta orice mod de a acţiona pe care-l consider potrivit pentru obţinerea acestor informaţii şi aş fi bucuros să colaborez cu agenţii săi, sau, dacă găseşte de cuviinţă, aş fi bucuros să organizez întâlniri la care să fie prezenţi şi ruşii, dar că sunt nevoit să insist să avem şi în continuare contacte directe. Aparent, Susaikov a fost de acord cu acest lucru, spunându-mi că i-ar face plăcere să convoace la o întrevedere comună orice ministru român sau orice altă oficialitate, astfel încât să coroborăm informaţiile pe care le avem în faţa tuturor părţilor interesate.

* * *

În general, Susaikov a fost mult mai amabil şi a părut mai dispus să colaboreze decât la întâlnirea noastră anterioară. Încerca în mod vizibil să lase impresia că, o

dată intrată în vigoare, „noua politică”, ne putem aştepta la întreaga lui cooperare şi la sprijinul său complet. Sper că lucrurile se vor rezolva în această direcţie, însă, întrucât practic fiecare acţiune a Comisiei se face numai ca urmare a unor ordine anume venite de la Moscova, nu văd cum ar putea ajuta cine ştie ce nişte discuţii purtate la acest nivel. Cel mai bun lucru pe care-l pot prevedea este faptul că vom primi informaţii mai riguroase şi mai operative în legătură cu activitatea Comisiei, şi nu va mai fi nevoie să apelăm la români pentru atât de multe date.

* * *

Vicemareşalul mi-a făcut o vizită la câteva ore după întâlnirea mea cu Susaikov. Avusese o întrevedere similară cu acesta şi primise o copie după documentul redactat de mine cu câteva ore înainte de începerea întrevederii mele. Reacţiile vicemareşalului au fost cu totul diferite de ale mele. El consideră că acordând aceste concesii, Rusia a făcut un gest frumos şi generos faţă de aliaţii săi. El are impresia că ea recurge la acest gest exact acum pentru a dovedi fără urmă de tăgadă lumii exterioare că acum este decisă să intre în joc sub toate aspectele şi că întreaga pace viitoare în Europa este acum asigurată. El este de părere că acest pas reprezintă o schimbare importantă în ansamblul politicii externe a Rusiei. Mi-a spus că l-a întrebat deschis pe Susaikov dacă intenţionează să respecte litera şi spiritul acestor instrucţiuni, iar Susaikov l-a asigurat că o va face. În aceste condiţii, vicemareşalul crede că întregul viitor al României este acum mai luminos şi că nu mai avem de ce să ne facem griji în ceea ce

priveşte presiunile exercitate de sovietici. Vicemareşalul a lăsat să se subînţeleagă că intenţionează să transmită acest punct de vedere guvernului său. I-am spus că, ţinând cont de evenimentele din trecut, nu mă pot abţine să nu fiu foarte circumspect faţă de îndeplinirea în viitor a previziunilor sale optimiste. I-am spus că, mi-e teamă că s-ar putea să fie doar praf în ochi, un gest adoptat pentru a salva aparenţele la Conferinţa de la Berlin. I-am mai spus că mă îndoiesc că vom putea consemna vreo schimbare reală în situaţia de aici, faţă de cea existentă acum. I-am spus însă că voi coopera întru totul, în încercarea de a face noul plan operaţional, într-un fel care să protejeze pe deplin interesele şi prestigiul guvernelor noastre.

Miercuri, 18 iulie 1945

Dl Melbourne mi-a arătat azi-dimineaţă o telegramă primită de la Departamentul de Stat, în care se precizează că guvernul nostru este gata să se opună cu tărie oricăror încercări ale ruşilor de a-şi asigura o poziţie favorabilă din punct de vedere economic în România. Poziţia noastră pare a fi că, atâta timp cât noi ajutăm Rusia cu echipamente asigurate în virtutea legii de împrumut şi închiriere şi îi acordăm credite economice speciale, care implică sacrificii considerabile din partea propriului nostru popor, Rusia trebuie în schimb să ne consulte şi să accepte să împartă, pentru binele întregii lumi, acele surplusuri ce ar putea deveni disponibile în ţările aflate sub controlul său şi care depăşesc necesităţile populaţiei locale. Pe această bază, noi intenţionăm să protestăm pe lângă Moscova în legătură cu încheierea unor acorduri economice speciale între Rusia

şi România, conform cărora produsele româneşti merg exclusiv spre Rusia. Sunt încântat de această luare de poziţie şi sper că ea prevesteşte o atitudine fermă în privinţa problemelor României, pe toată linia.

* * *

Am înaintat astăzi un protest oficial generalului Susaikov în legătură cu demersul său de a da guvernului român instrucţiuni să predea Rusiei sovietice pachetele de acţiuni germane din băncile româneşti. Acesta însoţeşte protestul meu privitor la rechiziţionarea de către ruşi, într-o manieră similară, a acţiunilor germane din societăţile petroliere din România. Întrucât Departamentul de Război a aprobat în mod expres acţiunea mea în acea chestiune, fac acest al doilea pas pe propria mea răspundere, informând desigur şi Departamentul de Război.

* * *

Astă-seară, am aflat că ruşii şi guvernul român organizează mâine o fastuoasă ceremonie, în cadrul căreia Regelui urmează să i se confere Ordinul rus „Victoria” **136**. Nu vor fi invitaţi nici britanicii, nici americanii. Înmânarea Ordinului va avea loc în faţa Palatului, unde mareşalul Tolbuhin va oferi distincţia. Se vor ţine discursuri de către Tolbuhin, un discurs de primire de către Rege şi unul sau două discursuri politice de către Groza şi alţi membri ai cabinetului. Totul va fi urmat de un prânz, apoi de o vizită la aeroportul Băneasa, unde Regelui îi vor fi oferite în dar două avioane ruseşti pentru uz

personal **137**. Seara va avea loc un alt banchet, unde se vor rosti iar discursuri. Regele a dorit, în mod deosebit, ca noi să ştim, că el participă la această ceremonie numai din curtoazie faţă de ruşi şi că nu a fost opţiunea sa ca, în ajunul Conferinţei de la Berlin, numele său să fie asociat îndeaproape cu guvernul FND de aici, din Bucureşti, înţeleg că Regele este destul de tulburat de întreaga situaţie, dar se pare că nu prea are de ales în această privinţă.

* * *

Astăzi am auzit un zvon conform căruia Groza, însoţit de unul sau doi dintre miniştrii săi, a făcut, la sfârşitul săptămânii, o vizită secretă la Belgrad **138**, unde s-a întâlnit şi a discutat cu mareşalul Tito. Se spune că Groza s-ar fi întors foarte tulburat în urma acestor convorbiri. Încă nu cunoaştem subiectul acestor discuţii şi, în realitate, nu suntem absolut siguri că vizita a avut loc. Totuşi, raportul este interesant şi vom încerca să-l urmărim.

Vineri, 20 iulie 1945

Astăzi a fost sărbătoarea Sfântului ce ocroteşte aviaţia română **139** şi, pentru a o marca, românii au organizat o ceremonie la Statuia Aviatorilor, de pe şoseaua Jianu. Întrucât, întreaga ceremonie s-a desfăşurat sub auspiciile Corpului de Aviaţie şi nu ale guvernului, atât eu cât şi vicemareşalul am hotărât să participăm, deşi ştiam că vor fi prezenţi unii miniştri. Am verificat înainte ce

aranjamente s-au făcut şi am aflat că reprezentanţilor ruşi, americani şi britanici li se rezervase un spaţiu destul de departe de acela al oficialităţilor guvernamentale. Ceremonia a constat în ritualurile religioase corespunzătoare, un lung discurs al subsecretarului de stat al Aerului **140** şi înmânarea unui mare număr de medalii şi decoraţii unor civili şi aviatori militari, care au contribuit la progresele aviaţiei române din ultimul an. În încheierea acesteia, a avut loc o scurtă paradă, în care au defilat prin faţa tribunei câteva unităţi româneşti. La începutul ceremoniei, dr. Groza, care a fost prezent însoţit de miniştrii săi, a traversat strada şi s-a apucat să dea mâna cordial cu reprezentanţii ruşi, cu vicemareşalul şi cu mine, bineînţeles, totul pentru ţăcănitul aparatelor de fotografiat ale ziariştilor prezenţi. Din nou, în timpul paradei finale, am fost cu toţii mutaţi într-un loc de la tribuna oficială, unde vicemareşalul şi cu mine ne-am trezit stând lângă Groza. Şi asta a oferit ocazia de noi fotografii. A fost prima oară, după o pauză îndelungată, când am intrat într-un contact public direct cu oficialităţi guvernamentale; totuşi, în situaţia respectivă, cu greu ar fi putut fi evitat un asemenea contact fără a insulta direct militarii români şi conducătorii aviaţiei.

* * *

Astă-seară, am aflat că, în cadrul unei întrevederi cu Susaikov, azi-dimineaţă, domnului Ghelmegeanu i s-a spus clar că România trebuie să aibă în vedere să întreţină pe teritoriul său un mare număr de militari ruşi, pe perioada unui an întreg, începând cu acest moment. În plus, trebuie

depuse eforturi considerabile pentru a mări două sau trei din principalele aeroporturi şi pentru a se asigura cazărmi semipermanente şi alte facilităţi pentru uzul trupelor ruseşti. Este prima indicaţie pe care o primim în legătură cu intenţia fermă a Rusiei de a obliga România să participe la un program pe termen lung de întreţinere şi aprovizionare a armatelor ruseşti. A fost cel mai sigur indiciu primit deocamdată în privinţa planului Rusiei de dominaţie militară asupra acestei ţărişoare.

* * *

Ieri, Regele a semnat acele decrete **141** în care era prevăzut expres transferul către URSS pachetelor de acţiuni petroliere şi bancare deţinute de germani. Dl Stoicescu de la Banca Naţională a României mi-a spus aseară că, în lumina acestor decrete, transferul acţiunilor respective este în derulare. Se pare că cele două proteste ale mele nu au ajutat la oprirea acestei acţiuni. Sper însă că problema va fi discutată amănunţit la Potsdam şi că vom face totul pentru a ne susţine interesele proprii.

* * *

Acum înţeleg că între conducătorii români şi ruşi au fost încheiate acorduri precise şi detaliate, care prevăd înfiinţarea de societăţi ruso-române în domeniile petrolier şi de navigaţie. Au fost obţinute detalii precise despre aceste acorduri şi, în colaborare cu dl Melbourne, le-am transmis la Washington. În general, ambele acorduri sunt similare în aceea că stipulează gruparea tuturor

participaţiilor româneşti din aceste industrii într-o singură societate, care va fi administrată în comun de Rusia şi România. Românii au reuşit să introducă în ultimul moment câteva modificări, ce prevăd că participarea română se va constitui ca o societate cu capital privat, mai curând decât o participare a guvernului român. Alte modificări au contribuit în oarecare măsură la reducerea caracteristicilor de monopol. Chiar şi cu aceste modificări, societăţile vor putea, în câţiva ani, să înghită practic toate celelalte organizaţii de afaceri din domeniul respectiv, inclusiv societăţile petroliere americane. Mai mulţi industriaşi şi bancheri români sunt foarte descurajaţi şi cred că participarea capitalului privat în aceste domenii va dispărea probabil în întregime în câţiva ani.

Duminică, 22 iulie 1945

Dl Melbourne mi-a vorbit de dimineaţă despre o discuţie interesantă avută recent cu prinţul Ştirbei, cu privire la tactica politică adoptată de partidele de opoziţie. Ştirbei a afirmat că Maniu, Brătianu şi alţi opozanţi au decis să se menţină pe o linie de opoziţie deschisă şi declarată faţă de actualul guvern pe toată durata Conferinţei de la Potsdam. Ei au optat pentru mai multe acţiuni concrete, fiecare în parte urmând să ne atragă atenţia asupra faptului că în România există de fapt o stare de nelinişte politică şi că, într-o mare proporţie, populaţia continuă să fie extrem de nemulţumită de modul în care actualul guvern îşi îndeplineşte mandatul. În mod deliberat, aceşti lideri nu i-au consultat pe anglo-americani în legătură cu această decizie, deoarece ştiau că nu le

putem sprijini planurile. Această nouă campanie a fost declanşată de Maniu însuşi, într-un discurs ţinut în urmă cu câteva zile absolvenţilor Universităţii din Bucureşti. În acest discurs, Maniu a declarat sec că actualul guvern român trebuie să plece de la putere. El a afirmat că este absolut nesatisfăcătoare modalitatea în care rezolvă problemele financiare şi politice şi că, desigur, nu este reprezentativ pentru majoritatea populaţiei. El a cerut absolvenţilor să meargă şi să răspândească prin România mesajul adevăratei democraţii şi necesitatea unui guvern reprezentativ. El a remarcat în mod critic că, la fel ca pe vremea lui Antonescu, au găsit că este necesar să-şi planifice campaniile fără a-şi face cunoscute toate planurile, nici măcar suporterilor lor. Următorul incident din campanie s-a întâmplat ieri, când în Bucureşti a avut loc o mare manifestaţie a aderenţilor Tineretului Partidului Naţional Liberal. Manifestaţia s-a desfăşurat în faţa Palatului şi a fost însoţită de strigăte de loialitate faţă de Rege şi de cuvântări împotriva guvernului. Aşa cum era de aşteptat, manifestaţia a fost rapid împrăştiată de către poliţia locală şi s-au făcut mai multe arestări. Aceasta era, bineînţeles, exact ceea ce doreau Maniu şi Bratianu să se întâmple. Am avut la faţa locului mai mulţi reprezentanţi, care întocmesc un raport complet. Nu avem idee ce se intenţionează pentru viitor, dar ne aşteptăm să aibă loc mai multe incidente similare în zilele următoare. Va fi foarte interesant să observăm câte din diversele facţiuni politice din România s-au reunit în această mişcare de opoziţie generală.

Luni, 23 iulie 1945

Călătoria pe care mi-am propus-o prin Delta Dunării

De mai bine de o lună încerc să aranjez cu ruşii o călătorie cu o ambarcaţiune, prin Delta Dunării. La începutul lunii iunie, amiralul Fundăţeanu de la Comisia Dunării mi-a pus la dispoziţie un yacht foarte frumos şi am făcut toate aranjamentele pentru o călătorie pe care urma să o întreprind la sfârşitul lui iunie. Când i-am informat pe ruşi în legătură cu planurile mele, mi s-a spus că va fi extrem de dificil să obţin autorizare pentru zona Deltei, dar că, dacă doresc să călătoresc pe Dunăre, de la Brăila în amonte spre Giurgiu, sau şi mai sus, ar fi bucuroşi să mă sprijine. Am răspuns că nu aceasta era intenţia mea şi mi-am reînnoit cererea de autorizare pentru Deltă. Ruşii nu m-au refuzat direct, dar mi-au pus toate piedicile posibile în procurarea cărbunelui şi a altor provizii necesare vasului. De curând, după primirea scrisorii lui Susaikov referitoare la schimbarea modului de funcţionare a Comisiei Aliate de Control, i-am adresat altă scrisoare lui Susaikov. I-am arătat că, de vreme ce acum eram autorizat în mod expres să călătoresc oriunde în România, m-aş aştepta ca el să mă sprijine în aranjarea detaliilor acestei călătorii. Susaikov mi-a returnat scrisoarea cu o notă mâzgălită pe margine, în care spunea că autoritatea să se extinde doar până la Galaţi. Verbal, mi s-a transmis că el nu mai avea de gând să facă nimic pentru a mă ajuta în obţinerea autorizării sau a cărbunelui pentru vas. Mi se pare o dovadă clară a modului în care Rusia intenţionează să-şi îndeplinească rolul în cadrul noii orientări privind funcţionarea Comisiei Aliate de Control. Fac un raport detaliat referitor la această problemă pentru Washington.

În plus, este destul de evident că ruşii nu doresc ca oameni din exterior să observe ce se întâmplă în acest timp în zona Deltei. Înseamnă probabil că există mişcări masive de trupe şi provizii în acea zonă, sau că se pot vedea anumite lucrări de fortificaţii.

Joi, 26 iulie 1945

Influenţa Conferinţei de la Potsdam asupra reorganizării Comisiei Aliate de Control

Am primit azi o copie după un mesaj al generalului Hull, aflat la Potsdam, către înlocuitorul său, generalul Craig de la OPD, din Washington. Generalul

Hull făcea referire la mai multe din mesajele mele recente şi arăta că reprezentanţii şefi aflaţi în România, Ungaria şi Bulgaria nu ar trebui să-şi exprime aprobarea pentru noile linii de conduită ale Comisiei Aliate de Control stabilite de către Rusia, ci ar trebui să lase dezbaterea deschisă, întrucât întreaga problemă a modului de acţiune a Comisiei Aliate de Control avea să fie revăzută la Potsdam, Acest mesaj ne-a bucurat în mod deosebit, deoarece sugerează că nu avem intenţia să renunţăm la luptă în aceste ţări balcanice. I-am arătat mesajul domnului Melbourne care, ca şi mine, se simte foarte încurajat.

Încunoştinţarea generalului Susaikov în legătură cu atitudinea Statelor Unite

Imediat ce am primit acest mesaj, i-am adresat generalului Susaikov o scrisoare în care arătam că, întrucât prevederile Moscovei au fost stabilite fără consultarea prealabilă a guvernelor Statelor Unite şi Marii

Britanii, în momentul de faţă nu le pot nici accepta, nici respinge în mod ferm. I-am spus că mi-am informat guvernul şi că aştept decizia acestuia, dar că, între timp, voi colabora bucuros în adoptarea acestor proceduri, ca orientări interimare.

Reacţia vicemareşalului la mesajul generalului Hull şi la declaraţia mea faţă de generalul Susaikov

I-am arătat astăzi vicemareşalului scrisoarea mea către Susaikov, împreună cu mesajul generalului Hull, iar el a fost foarte supărat, deoarece până atunci lucrase la o metodă extensivă de aplicare a orientărilor sovietice pentru Comisia Aliată de Control. El nu s-a hotărât încă dacă va continua elaborarea acestor metode sau va aştepta rezultatele Conferinţei de la Potsdam.

Informare către Departamentul de Stat în legătură cu rezultatele a doua proteste înaintate Comisiei Aliate de Control (sovietice) cu privire la preluarea pachetelor de acţiuni la bănci şi societăţi petroliere anterior deţinute de germani

Am expediat astăzi o radiogramă în care arăt că niciunul din protestele mele către generalul Susaikov, cu privire la preluarea pachetelor de acţiuni la bănci şi societăţi petroliere deţinute anterior de către nemţi, nu a avut vreun rezultat. Am solicitat expres o suspendare a acestor tranzacţii până când guvernele noastre vor ajunge la o înţelegere, dar această cerere a fost ignorată. Am afirmat că trebuie să acceptăm aceasta ca pe un semnal clar că Rusia sovietică nu intenţionează să permită nicio întârziere sau amestec în îndeplinirea programului său

pentru România, indiferent de noile proceduri ale Comisiei Aliate de Control.

Rezultatele alegerilor din Marea Britanie

Am fost desigur foarte interesaţi să urmărim rezultatele alegerilor britanice. Vestea că dl Churchill a fost învins a provocat mare agitaţie în cercurile româneşti. Majoritatea românilor consideră victoria Partidului Laburist drept o lovitură dată actualei politici externe a Marii Britanii. Ei se tem foarte mult că britanicii vor deveni favorabili unei mai mari apropieri de Rusia şi că s-ar putea retrage cu totul din Balcani. Personal, sunt de părere că ar trebui să ne păstrăm calmul şi să aşteptăm desfăşurarea evenimentelor înainte de a trage concluzii pripite.

Luni, 30 iulie 1945

Rezultatele primei şedinţe comune a Comisiei Aliate de Control în lumina noilor orientări adoptate de Moscova

Discursul ministrului român al învăţământului **142** referitor la eradicarea fascismului din sistemul educaţional românesc

Vinerea trecută am avut prima noastră întrunire comună a Comisiei Aliate de Control potrivit noilor orientări anunţate de Moscova vinerea trecută. Şedinţa a durat trei ore. A început cu un lung discurs al ministrului român al învăţământului în care acesta a explicat ce a făcut pentru eliminarea fascismului din sistemul învăţământului românesc. Discursul a fost urmat de o discuţie cu dl Pavlov care a arătat cât de proastă era situaţia generală în momentul în care actualul guvern a

preluat puterea şi cât de mult a făcut acest guvern pentru a elimina tendinţele fasciste din învăţământ. El a subliniat, însă, că mai rămân încă multe de făcut, şi a citat din mai multe manuale şcolare actuale, în care se găseau pasaje explicit ostile faţă de Rusia. Ministrul învăţământului a afirmat că acestea vor fi în curând eliminate şi că un mare număr de noi manuale se vor pregăti pentru viitorul an şcolar.

Lipsa de reacţie a Comisiei Aliate de Control rusă faţă de recentele mele proteste privitoare la preluarea bunurilor deţinute de germani

După plecarea ministrului, noi am continuat şedinţa aducând în discuţie mai multe subiecte care atât noi, cât şi britanicii am fi dorit să fie rezolvate. Am ridicat problema că recentele mele proteste referitoare la preluarea bunurilor deţinute de germani nu au provocat niciun fel de reacţie. Susaikov a răspuns că datoria sa era să ducă la îndeplinire ordinele transmise de Moscova, că nu avea nicio autoritate să schimbe aceste ordine în urma protestelor mele şi că tot ce a putut face a fost să transmită mai departe la Moscova aceste proteste. Mi-a reamintit că, în conformitate cu Armistiţiul, rolul executiv în Comisie revine ruşilor, că britanicii şi americanii sunt doar observatori şi că nimic din ceea ce s-a întâmplat de la semnarea Armistiţiului încoace nu poate modifica acest concept fundamental. Era o nouă dovadă clară că Moscova, chiar şi în cadrul noilor sale orientări „liberalizate” privitoare la Comisia Aliată de Control, nu intenţionează să permită nici britanicilor, nici nouă, să ne amestecăm în

planul său atent trasat de dominare completă a României.

Protestul britanicilor faţă de punerea sub supraveghere de către sovietici a intereselor britanice în România

Un alt punct de vedere interesant a fost adus în discuţie atunci când britanicii au protestat împotriva supravegherii permanente la care sunt supuse – de către sovietici – interesele de afaceri britanice în România. Când Susaikov a întrebat ce importanţă are această supraveghere de vreme ce ruşii nu se amestecă în niciun fel, expertul în industrie al vicemareşalului, colonelul Forster, a răspuns că, ţinând cont că guvernul rus este direct interesat în industria petrolieră din România, faptul are o mare importanţă. Acum Rusia se găseşte în situaţia de a afla toate secretele comerciale ale firmelor britanice şi de a folosi aceste secrete în favoarea societăţilor petroliere ruso-române. Susaikov a răspuns că era o mare diferenţă între ofiţerii ruşi din Comisia Aliată de Control care exercită supravegherea şi organele ruseşti ale societăţii petroliere ruso-române, care nu au nicio legătură cu Comisia Aliată de Control. El a afirmat că insinuarea britanicilor, conform căreia Comisia Aliată de Control spionează societăţile britanice cu scopul de a folosi informaţiile obţinute în avantajul industriei ruseşti, era o insultă pe care nu o putea accepta. Imediat vicemareşalul şi-a cerut mii de scuze, spunând că nu a avut în intenţie nicio astfel de insultă. Nu s-a ajuns, după câte se pare, la nicio înţelegere în această problemă.

Reluarea propunerii britanice – făcută în toamna

trecută – de reorganizare a Comisiei Aliate de Control

Vicemareşalul a adus în discuţie propunerea pe care o mai făcuse şi toamna trecută de a se înfiinţa comitete mixte pentru toate activităţile ce ţin de importanţa Comisiei Aliate de Control, precum şi subcomisii pentru anumite probleme speciale. Nu a obţinut nimic în legătură cu propunerea sa, deoarece Susaikov a spus că nu are timp să o studieze şi că el însuşi pregătise un program pentru activităţile Comisiei pe durata lunii august. El a anunţat acest program, ce prevedea trei întruniri ale reprezentanţilor şefi, mai multe întâlniri ale şefilor de secţiuni şi alte câteva întruniri, în toate urmând să se discute probleme concrete de interes general. Atât eu, cât şi vicemareşalul, ne-am exprimat acordul pentru acest program…

Concluziile generale desprinse din şedinţa cu privire la păstrarea rolului nostru de simpli observatori în cadrul Comisiei.

Începe acum să fie clar că, deşi prin noile orientări adoptate de Rusia în ceea ce priveşte Comisia Aliată de Control putem obţine puţin mai multe informaţii, puterea noastră de a influenţa evenimentele din România nu a crescut cu toate acestea, deloc. În realitate, prin diverse canale de informaţii româneşti, primim cam toate informaţiile de care avem nevoie. Desigur, este de preferat să le primim de la ruşi, dar sper că guvernul nostru nu se va mulţumi să rămânem doar simpli observatori. Mi se pare că, dacă toate orientările legate de modul de lucru al Comisiilor Aliate de Control din aceste ţări balcanice vor proveni în continuare din Rusia, ar trebui să existe atunci un comitet mixt funcţionând chiar la Moscova, în care

toate cele trei guverne să fie egal reprezentate şi să formuleze împreună aceste orientări de bază. Cu un astfel de aranjament, rolul nostru ca observatori în Comisie ar putea fi acceptabil. Dacă însă nu facem nimic altceva decât să observăm şi să raportăm despre orientările elaborate exclusiv de Rusia, atunci este evident că nu putem face nimic pentru a stopa actuala desfăşurare a evenimentelor în România.

Excursie de sfârşit de săptămână prin Carpaţi

Am petrecut sâmbăta şi duminica făcând o scurtă excursie prin munţi, împreună cu prinţul şi prinţesa Şuţu. Am trecut prin Piteşti şi Câmpulung, apoi am vizitat castelul Bran, iar duminica ne-am petrecut-o la vila noastră din Predeal. Regiunea este minunată şi mi-am format o părere destul de exactă în legătură cu starea generală a agriculturii şi economiei din această parte a României.

Relatările domnului şi doamnei Rochetta (reprezentantul portughez şi soţia sa) despre atrocităţile comise de ruşi

Aflând că reprezentantul portughez şi soţia sa, dl şi doamna Rochetta, se află la Predeal, i-am invitat să luăm împreună cina duminică seara, la vila mea din Predeal. Au venit, dar doamna Rochetta era foarte nervoasă din cauza unui incident în care fuseseră implicaţi în urmă cu două nopţi. Joi, pe la miezul nopţii, o bandă de cinci ruşi beţi, le-au spart vila, i-au pus la zid pe dl şi doamna Rochetta împreună cu oaspetele lor român, i-au ameninţat cu baioneta şi cu o puşcă încărcată, în timp ce alţi membri ai

bandei au urcat la etaj, au violat-o pe camerista românca a doamnei Rochetta, au tras focuri în aer, au distrus uşile, au furat bijuterii şi ceasuri, şi în general au făcut prăpăd în casă. Se pare că numai printr-o minune a scăpat şi doamna Rochetta de viol. Un gardian român a apărut la locul incidentului la patru-cinci minute de la plecarea bandiţilor şi bineînţeles că nu a mai putut face nimic. A doua zi, incidentul a fost cercetat de către un maior rus din Braşov, care a cerut mii de scuze. Totuşi, acesta reprezintă doar unul din numeroasele incidente care se întâmplă peste tot în ţară. Se pare că ruşii fac foarte puţin pentru a opri jafurile la care se dedau militarii lor aflaţi în drum spre casă. Din nefericire, toţi aceşti militari îşi păstrează armele şi mulţi dintre ei bat drumurile, furând, jefuind şi violând.

Conversaţia avută cu prinţul Ştirbei cu privire la situaţia actuală din România

Azi după-amiază m-am dus la Buftea pentru a lua ceaiul cu prinţul Ştirbei. Acesta mi s-a părut în general deprimat. El nu deţine informaţii foarte exacte referitoare la aspectele particulare ale situaţiei generale, dar are totuşi impresia că împrejurările devin rapid disperate. În ultimele şase luni, în vecinătatea satului Buftea a fost încartiruită, mai mult sau mai puţin, o divizie rusească. În repetate rânduri, mici grupuri de ruşi din divizie i-au prădat proprietatea, luând cu ei porci, cireşe, legume şi chiar vaci şi cai. O parte din acestea le poate recupera ulterior, mituind ofiţerii ruşi, dar în majoritatea cazurilor nu primeşte nicio despăgubire. S-a plâns de nenumărate ori atât autorităţilor române cât şi celor ruse, dar

răspunsul este mereu acelaşi şi anume: „Dacă îi puteţi identifica pe hoţi, vom proceda în consecinţă; dacă nu, nu se poate face nimic”. Ştirbei afirmă că dacă această situaţie va mai continua mult timp, el, familia sa şi ţăranii care muncesc pe proprietatea sa nu vor mai avea cu ce răzbate prin iarna care vine. Afirmă că mulţi dintre prietenii săi i-au spus că şi ei au trecut prin experienţe similare. El consideră că ţara în ansamblu va ajunge la prăbuşire totală în una-două luni. Unica speranţă ce îi rămâne pare a fi un eventual rezultat al Conferinţei de la Potsdam, care să-i facă pe ruşi să părăsească România şi să permită instaurarea unui guvern independent. În ce mă priveşte, cred că speranţele sale sunt deşarte. Nu cred că vom reuşi să determinăm Rusia să-şi retragă trupele în acest moment şi nici nu ne putem aştepta să convingem Rusia să joace jocul aşa cum ne gândim că ar trebui să-l joace aici în România. Am putea obţine o clarificare suplimentară a anumitor principii asupra cărora s-a căzut anterior de acord la Ialta, deşi am mari îndoieli că Rusia va aplica vreodată, cu bună-credinţă, aceste principii aici, în România. Viitorul pare din ce în ce mai sumbru pentru această sărmană ţară.

Posibilă alegere a prinţului Ştirbei ca viitor prim-ministru al României

În anumite cercuri se mai fac încă speculaţii că, în cazul formării unui guvern independent, Ştirbei ar putea fi numit prim-ministru. Nu-l consider potrivit pentru o atare funcţie. Este un om bătrân, nici pe departe un caracter puternic şi are o înţelegere superficială a adevăratelor

probleme fundamentale ce trebuie rezolvate, în cazul în care se doreşte menţinerea independenţei României. Singura speranţă a unui guvern reprezentativ rezidă în alegerea unui prim-ministru puternic, eficient, cinstit şi patriot. Ştirbei, deşi este poate cinstit şi patriot, nu are competenţa necesară pentru a îndeplini această funcţie.

* * *

Luni, 6 august 1945

Declaraţia comună privind rezultatele Conferinţei de la Potsdam

O declaraţie comună referitoare la rezultatele Conferinţei de la Potsdam s-a primit aici vinerea trecută şi, aşa cum era de aşteptat, a fost acceptată atât de guvern cât şi de forţele din opoziţie, ca fiind foarte avantajoasă pentru scopurile proprii. Guvernul vede în această declaraţie o acceptare tacită a actualului guvern român şi se aşteaptă ca reprezentanţii săi să fie primiţi în scurt timp la Londra, când vor începe discuţiile în Consiliul miniştrilor asupra actualului Tratat de pace cu România. Pe de altă parte, forţele de opoziţie, în timp ce-şi exprimă marea satisfacţie în faţa perspectivei semnării mai devreme a unui Tratat de pace, pun un accent deosebit pe acea parte a Declaraţiei, care menţionează purtarea de discuţii cu guverne *democratice* ale ţărilor satelit. Opoziţia este de părere că aceasta constituie o reformulare a poziţiei anterioare a Marii Britanii şi Statelor Unite faţă de actualul guvern român şi că aici va trebui instaurat un nou guvern, înainte ca la Londra să poată începe convorbiri

asupra Tratatului de Pace. Opoziţia este, de asemenea, foarte mulţumită de afirmaţia făcută în Declaraţie conform căreia se aşteaptă ca acum să parvină liber, din toate ţările satelit, relatări ale presei străine, prin care lumea să fie informată în legătură cu starea exactă de lucruri din acele ţări. În conformitate cu această declaraţie, opoziţia aşteaptă cu nerăbdare sosirea primilor corespondenţi de presă din Marea Britanie şi Statele Unite. Până în momentul de faţă, în afară de primirea textului exact al declaraţiei prin radio, nici eu, nici dl Melbourne nu am mai primit vreo altă ştire despre Conferinţă. Încă mai aşteptăm instrucţiuni care să lămurească modul în care trebuie să acţionăm.

Excursie de sfârşit de săptămână la Constanţa însoţit de câţiva dintre ofiţerii mei, la sfârşitul săptămânii am făcut o excursie la Constanţa, cu plecarea din Bucureşti vineri după-amiază cu avionul şi întoarcerea luni, la puţin timp după prânz. Am îmbinat utilul cu plăcutul, întrucât o parte a zilei de sâmbătă am petrecut-o plimbându-ne prin Constanţa şi, în special, prin zona docurilor, vizitând vasele „Liberty” şi discutând cu reprezentantul WSA **143** de la Constanţa, lt. Lexow din Marina Statelor Unite. Printre altele, el a avut amabilitatea să se ocupe în prealabil de toate aranjamentele legate de călătoria noastră, inclusiv rezervările la hotel şi celelalte. Sâmbătă după-amiază, şi o parte din ziua de duminică, am mers cu maşina prin regiune, vizitând plaja de la Mamaia, staţiunea Carmen Sylva, Mangalia şi zonele învecinate. Noi am stat la Hotel Belona, pe plaja din Eforie, la vreo 10 mile de Constanţa. Ne-am găsit timp să facem plajă şi să înotăm şi, în general, am petrecut un weekend foarte interesant.

Încercarea de a obţine o întâlnire cu mareşalul Tolbuhin la Constanţa

Aflând că mareşalul Tolbuhin se găseşte la Carmen Sylva, mi-am trimis şeful meu de stat major şi aghiotantul la statul major al acestuia pentru a-i lăsa cartea mea de vizită şi pentru a solicita să-mi acorde o ocazie în care să-i prezint omagiile mele. Acestor ofiţeri li s-a spus că mareşalul Tolbuhin se găsea pentru moment în Constanţa, că i se va transmite mesajul meu şi că, dacă va găsi timpul necesar pentru a mă întâlni pe perioada călătoriei mele, voi fi anunţat de îndată. Nu am primit nicio astfel de înştiinţare, însă mi s-a confirmat măcar faptul că mareşalul Tolbuhin şi-a stabilit statul major în apropierea Constanţei. Deduc de aici că cea mai mare parte a armatei sale se află în realitate în România, pentru o perioadă de timp îndelungată.

Lipsa de eficienţă a operaţiunilor de descărcare la docuri a încărcăturilor Asociaţiei Naţiunilor Unite pentru Asistenţă acordată Refugiaţilor

Când am vizitat portul Constanţa, am găsit acolo şapte nave „Liberty” ancorate la docuri. Din cauza faptului că utilajele pentru descărcare erau disponibile doar pentru cel mult două trei vase, celelalte aşteptau pur şi simplu să le vină rândul. Toate navele aveau încărcături UNRRA cu destinaţia Polonia şi Cehoslovacia, iar descărcarea era organizată de reprezentanţi polonezi şi cehi.

Ineficienţa acestei organizări este greu de descris. Sâmbătă nu se derula aproape nicio activitate. Se pare că polonezii şi cehii au mari probleme cu obţinerea de

vagoane de cale ferată, macarale pentru descărcare şi alte utilaje, precum şi de salahori. Când obţin vagoanele, nu găsesc oameni, iar când fac rost şi de vagoane şi de oameni, altcineva foloseşte macaralele. Din această cauză se iroseşte mult timp preţios. Cina de duminică am luat-o pe un vas care se găseşte în docuri de mai bine de două săptămâni, timp în care nu s-a făcut nimic pentru descărcarea încărcăturii. Lt. Lexow mi-a spus că intenţionează să întocmească un raport complet referitor la această situaţie.

Situaţia schimbului de valută pentru echipajele navelor

Am mai descoperit şi o situaţie extrem de neplăcută în ceea ce priveşte schimbul de valută. Căpitanii vaselor se pare că nu deţin suficienţi dolari americani în numerar pentru a efectua plăţile parţiale către echipaje, înaintea debarcării; este de aşteptat ca aceste plăţi să se facă în moneda locală luată de la autorităţile WSA. În Constanţa însă, neexistând niciun curs valutar oficial, nu poate fi obţinută niciun fel de astfel de valută de către reprezentanţa WSA. Fiecare navă, chiar înainte de acostare, este vizitată de un comunist local, care este reprezentantul unei agenţii guvernamentale semioficiale. Comunistul oferă căpitanului vasului un curs valutar de cam jumătate din valoarea celui de pe piaţa neagră din Bucureşti. Apoi vine cu sugestia ca, întrucât căpitanul vasului nu deţine suficient de mulţi dolari americani pentru a face schimbul, să se ajungă la un aranjament prin care se cumpără ţigări în loc de dolari americani. Şi în cazul

pachetelor de ţigări, comunistul apreciază în lei ţigările la aproximativ jumătate din preţul la care se vând ţigările în Bucureşti. În acest mod, comunistul realizează un profit de 100 la sută în cazul schimbului valutar şi bagă în buzunar alt profit de 100 la sută atunci când căpitanul acceptă sugestia de a face troc cu ţigări. Vom studia imediat problema, în speranţa că se poate găsi o soluţie cât de cât satisfăcătoare.

Călătoria de întoarcere cu maşina spre Bucureşti

Luni, ca să mai admir peisajul, m-am întors la Bucureşti cu maşina; am trimis înapoi avionul cu ceilalţi ofiţerii. Dl Melbourne, care ne-a însoţit în timpul călătoriei, s-a întors cu mine, cu maşina. Călătoria a durat aproape şapte ore, pe nişte drumuri destul de proaste. Am traversat Dunărea la Hârşova, pe un mic feribot instalat de către ruşi. Feribotul consta dintr-o platformă suspendată între două pontoane, podul plutitor fiind remorcat de o mică barcă cu motor. Putea transporta trei maşini sau două camioane şi realiza o traversare în circa 15 minute. Zona de pe malul dobrogean al Dunării mişuna de ruşi. Aproape fiecare sat prin care am trecut îşi avea cota de trupe stabilite în localitate şi în împrejurimi. De îndată ce am traversat Dunărea însă, nu prea am mai văzut trupe ruseşti până la intrarea în Bucureşti. Recoltele păreau destul de bune în toată regiunea. Nu rămăsese prea mult pământ necultivat, în afara celui aparent necesar pentru păşune. Mare parte din ţinut a avut în mod evident de suferit de pe urma secetei, dar nu într-atât încât culturile să fie serios afectate.

Intenţia de a creşte numărul de ieşiri pe teren în toate zonele României

Cred că am mai menţionat în *Jurnalul* meu faptul că intenţionam să măresc considerabil numărul de plecări pe teren, având ca destinaţie diversele zone ale României. De fapt, am elaborat un program în care cinci, şase echipe, fiecare compusă dintr-un ofiţer şi un gradat vor vizita diverse părţi ale ţării. Vor locui în sau în apropierea unei anumite localităţi, zece zile sau două săptămâni, vor face cunoştinţă cu oamenii, vor discuta cu reprezentanţi ai tuturor claselor şi tuturor curentelor politice şi vor cunoaşte nemijlocit situaţia din zona vizitată.

Rezultatele obţinute de echipele de teren care s-au întors până acum

Primele două dintre aceste echipe s-au întors acum câteva zile. Ambii ofiţeri au revenit foarte entuziasmaţi de noul plan. Deşi nu le-au plăcut prea mult cele trăite, fiecare dintre ei a afirmat că a învăţat foarte multe despre ţară, că stabilise contacte preţioase şi considera că a dobândit multe informaţii folositoare. Aceste două echipe vizitaseră zona Banatului, precum şi regiunea din apropierea Craiovei. Concluziile lor generale în legătură cu problemele importante, la care ajunseseră absolut independent, erau surprinzător de asemănătoare. Atitudinea tuturor claselor din România faţă de ruşi este în general ostilă. Până şi comuniştii aşteaptă în mod sincer momentul în care ruşii se vor retrage. Ei au impresia că prezenţa trupelor ruseşti împiedică mult procesul de

răspândire a comunismului românesc. Se pare şi că forţa partidelor istorice în aceste zone se află de fapt în declin. Liderii locali ai acestor partide sunt acum relativ inactivi şi mulţi par de-a dreptul incompetenţi. Partidele însele nu oferă niciun program constructiv, pledoariile lor fiind bazate în mare pe atacuri distructive la adresa actualului guvern, despre care pretind că este nedemocratic şi dictatorial. Mare parte din ţărani par cu totul indiferenţi faţă de politica de partid şi, în cazul organizării de alegeri, vor vota probabil cu indiferent care partid, ce desfăşoară o campanie electorală activă în sat. De vreme ce această campanie se desfăşoară exclusiv de către Frontul Plugarilor, este de aşteptat un vot masiv al ţăranilor în favoarea acestui partid. În oraşele mai mari şi în cele mai mici, social-democraţii câştigă mult teren. Nimic nu dovedeşte că Partidul Comunist ar câştiga, întrucât atât ţăranii, cât şi orăşenii sunt supuşi unor mari presiuni pentru a face faţă cererilor prevăzute de Armistiţiu, iar de această povară sunt consideraţi vinovaţi comuniştii din administraţiile locale care, în majoritatea cazurilor, se află în fruntea bucatelor.

Planul propus de către dl Brătianu pentru răsturnarea actualului guvern 144

În timpul absenţei mele de la sfârşitul săptămânii trecute, dl Brătianu l-a vizitat pe colonelul Jadwin. Aşa cum era de aşteptat, el şi Maniu sunt foarte nerăbdători să treacă la acţiune, alături de simpatizanţii lor, în vederea îndeplinirii a ceea ce ei consideră a fi consecinţele Declaraţiei de la Potsdam. Brătianu spunea că

intenţionează să-l vadă pe Rege miercuri. El îi va propune Regelui să-i retragă lui Groza mandatul de a forma un guvern, provocând astfel automat căderea guvernului. Va sugera apoi formarea unui nou guvern, condus probabil de o persoană neutră, ca prinţul Ştirbei de exemplu, cu un consiliu consultativ format din liderii „principalelor" patru partide, adică Maniu, Brătianu, Petrescu şi Pătrăşcanu, consiliu care să îl ajute pe primul-ministru în alegerea unui cabinet. Dacă formarea Cabinetului nu primeşte aprobarea Comisiei Aliate de Control, o altă variantă de plan ar fi alcătuirea unui guvern de tehnicieni, tot sub conducerea unui premier neutru. Brătianu a cerut ca reprezentanţii americani şi britanici din Comisia Aliată de Control să intervină pe lângă ruşi în favoarea acestui plan şi a mai sugerat că ar fi bucuros să aibă indicii că acesta întruneşte sprijinul guvernelor american şi britanic. Brătianu a cerut să mă vadă din nou înainte de a se întâlni cu Regele. Am discutat problema cu dl Melbourne şi am căzut de acord să ne întâlnim cu el împreună, marţi şi *nu* miercuri. Nu prea avem încredere în afirmaţia lui Brătianu, conform căreia planul se bucură de sprijinul complet al social-democraţilor şi credem că Brătianu ar dori să-i poată spune Regelui că tocmai a sosit de la o întâlnire cu americanii, întrucât o asemenea afirmaţie i-ar întări semnificativ poziţia. Nici eu şi nici dl Melbourne nu suntem de părere că planul lui Brătianu ar trebui pus acum în aplicare. Credem că primul pas către o schimbare a guvernului ar trebui făcut de către însuşi guvernul Statelor Unite, care ar trebui să sugereze din nou fie Moscovei, fie Comisiei Aliate de Control de aici, că nu consideră actualul guvern român suficient de democratic pentru a putea fi acceptat la masa tratativelor

de pace. Dacă guvernul nostru nu găseşte de cuviinţă să iniţieze o astfel de acţiune sau alta asemănătoare, atunci nu prea sunt speranţe de schimbare pe plan local. În orice caz, orice manevră a forţelor de opoziţie în acest moment ar fi cu totul prematură şi ar atrage după sine, aproape sigur, o reacţie dură a ruşilor, care ar considera-o drept o manifestare fascistă. Îi vom transmite lui Brătianu o mică parte din acest punct de vedere, în cadrul întrevederii pe care o vom avea cu el marţi.

Joi, 9 august 1945

Situaţia politică din România

Cazanul politic român va da în curând în clocot. Dl Melbourne şi cu mine am discutat cu dl Brătianu ieri dimineaţă, iar ieri după-amiază m-am întâlnit cu dl Rădulescu. Melbourne s-a întâlnit, de asemenea, cu Petrescu, Vişoianu şi Maniu, în ultimele zile. Se pare că, în timp ce Maniu şi Brătianu îi cer Regelui să treacă de îndată la acţiune, ceilalţi sfătuitori ai săi i-au recomandat să mai amâne. Ei sunt de părere că Regele nu ar trebui, în niciun caz, să facă vreo mişcare până când nu va avea vreun indiciu al sprijinului total al britanicilor şi americanilor. Unii cred că nu ar trebui să acţioneze până când Comisia Aliată de Control nu-l va încunoştinţa în mod specific că o schimbare guvernamentală ar fi acceptabilă. În orice caz, acum o precipitare a crizei nu pare probabilă în momentul de faţă, în afară de cazul că guvernul Statelor Unite îşi va face în vreun fel cunoscute vederile. Întreaga problemă pare să se învârtă în jurul întrebării dacă Statele Unite sunt sau nu dispuse să accepte reprezentanţii lui

Groza ca delegaţi din partea României la Conferinţa de la Londra, **145** la care se va discuta pacea. Dacă îi vom accepta pe aceşti delegaţi, nu există nicio motivaţie logică pentru o schimbare de guvern. Dacă nu îi vom accepta, atunci Regele va avea un pretext logic pentru a retrage mandatul lui Groza. Atât dl Melbourne, cât şi eu am expus această situaţie la Washington, în telegrame urgente şi am accentuat cât de importantă ar fi, în acest moment, o declaraţie din partea Departamentului de Stat referitoare la atitudinea noastră privitoare la întreaga problematică.

Planul consilierilor regali de a supune atenţiei reprezentanţilor şefi din Comisia Aliată de Control următoarea problemă: este guvernul Groza democrat în accepţiunea cuvântului, conform Declaraţiei de la Potsdam?

Un plan alternativ a fost propus de către anumiţi consilieri ai Regelui. În conformitate cu acesta. Regele i-ar convoca pe reprezentanţi şefi ai Rusiei, Marii Britanii şi Statelor Unite din Comisia Aliată de Control şi le-ar pune, fiecăruia în parte, în mod specific, întrebarea dacă guvernele lor consideră regimul Groza drept un guvern democratic recunoscut, aşa cum este definită această noţiune în Declaraţia de la Potsdam. Acţiunea ulterioară a Regelui ar depinde atunci de răspunsurile oferite lui de către cei trei reprezentanţi. Planul pare să fie bun şi este posibil ca Regele să procedeze exact în acest mod, asta dacă nu cumva guvernul nostru va face – în zilele următoare – o declaraţie proprie.

Recunoaşterea diplomatică a guvernului Groza

de către Soviete

Anunţarea recentă de către Rusia sovietică a faptului că acordă recunoaştere diplomatică deplină guvernului Groza a fost desigur primită cu ovaţii de către presa controlată de puterea de aici. Am aflat acum că ministrul rus la Bucureşti nu va fi dl Pavlov, aşa cum ne aşteptasem cu toţii, ci va fi unul dintre vicecomisarii guvernului **146** de la Moscova, despre care se spune că este prieten personal şi coleg de-al lui Vîşinski. Este aşteptat să sosească în curând. Dl Tătărescu, vicepremier şi ministru de Externe, s-a străduit să găsească un ambasador român la Moscova corespunzător. Domnului Stoica, secretar general al Ministerului de Externe român, i s-a oferit postul dar a refuzat, la fel şi domnului Ciuntu, care înainte a fost unul din subsecretarii Comisiei Române de Aplicare a Armistiţiului. Dl Ghelmegeanu m-a informat confidenţial ieri că, în cele din urmă, a fost ales el şi că a acceptat. Numele său a fost acum transmis la Moscova şi, presupunând că va primi aprobarea sovieticilor, va pleca la noul său post foarte curând. Nu ştie încă cine îi va succeda în Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului.

Reacţia locală la declaraţia de război a Rusiei împotriva Japoniei 147

Declaraţia de război a Rusiei împotriva Japoniei a fost primită cu foarte multă apatie aici. I-am scris generalului Susaikov o notă în care i-am transmis lui şi compatrioţilor săi felicitările mele pentru noul lor rol ca aliaţi în războiul împotriva Japoniei. În ziarele locale, ştirea a fost menţionată doar în trecere.

Şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control, 6 august 1945

În data de 6 august s-a ţinut o nouă şedinţă comună a Comisiei Aliate de Control. La această şedinţă, colonelul Turov, şeful Secţiei de supraveghere a livrărilor conform Articolului 12, a prezentat un raport amplu. El ne-a oferit cifre care arătau progresele făcute de România, pe linia returnării diferitelor articole pe care le-ar fi luat – chipurile – din Transnistria. În ansamblu, se pare că România a înapoiat acum aproximativ 60 la sută din ceea ce i s-a pretins. În prezentarea raportului său, colonelul Tourov a ţinut să precizeze că, dacă în timpul regimurilor Rădescu şi Sănătescu au fost returnate foarte puţine articole, după ce Groza a preluat puterea s-a simţit imediat o creştere a livrărilor, iar de atunci s-au făcut mari progrese. El a omis să menţioneze însă, că de-abia în luna martie au fost precizate cerinţele conform Articolului 12. În realitate, Rădulescu, care a fost preşedinte al Comisiei Române sub Rădescu, s-a opus energic multora din cererile ruşilor. Aceste pretenţii erau de fapt absolut exagerate în multe privinţe. Guvernul Groza, bineînţeles, a acceptat toate aceste pretenţii fără nicio obiecţie şi desigur a trecut imediat la executarea de livrări în consecinţă.

Raport referitor la Articolul 7 148

Colonelul Turov a mai prezentat şi un scurt raport referitor la Articolul 7. El a arătat că s-au făcut progrese mai mult decât satisfăcătoare în livrarea capturilor de război şi a altor echipamente germane, conform acestui

articol. A spus că, deşi mai rămân unele lucruri de făcut, el crede că guvernul român face tot ceea ce trebuie pentru a duce la bun sfârşit aceste livrări. În restul şedinţei noastre nu s-a mai întâmplat nimic interesant.

Vineri, 10 august 1945

Reacţia lui Titel Petrescu, lider al Partidului Social Democrat, la declaraţia preşedintelui Truman conform căreia nicio ţară nu trebuie să-şi exercite dominaţia asupra naţiunilor balcanice **149**

Ieri l-am invitat la prânz pe dl Titel Petrescu. Au mai fost prezenţi dl Romniceanu, bancher şi membru important al Partidului Liberal şi dl Durma, ministrul de Finanţe în actualul guvern, precum şi comandorul Brannen, de la biroul meu. Fiecărui oaspete i-am dăruit o copie a discursului preşedintelui Truman, primit prin telegraf azi-dimineaţă şi pe care dl Shea a avut amabilitatea să-l reproducă la şapirograf. Dl Petrescu a fost cât se poate de entuziast la citirea acelei părţi a discursului în care se afirma clar că naţiunile balcanice, inclusiv Bulgaria, România şi Ungaria, nu pot fi considerate în sfera de influenţă a nici unei puteri. Când a aflat aceasta, Petrescu s-a plesnit peste coapsă şi a spus: „Acum chiar trebuie să schimbăm guvernul”. Am insistat asupra chestiunii, iar el a sugerat mai târziu că încă nu consideră că momentul este foarte potrivit pentru acţiuni deschise. A afirmat că este de părere că ar trebui să primim mai multe precizări referitoare la atitudinea Americii în eventualitatea apariţiei unei rupturi între opoziţie şi actualul guvern. A recomandat îndeosebi să aşteptăm întoarcerea domnului

Berry, pentru că este convins că acesta va veni cu instrucţiuni specifice.

Petrescu ne informează că numirea lui Ghelmegeanu a fost respinsă de Moscova

Dl Petrescu ne-a informat că guvernul român tocmai a fost anunţat de Moscova că nu este foarte de dorit ca dl Ghelmegeanu să fie schimbat din actuala sa funcţie de şef al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, pentru a fi numit ambasador al României la Moscova. Guvernul sovietic a cerut să fie propusă o altă persoană. Este, desigur, un mod politicos de a respinge candidatura lui Ghelmegeanu pentru acest post. Cred că acesta va fi foarte supărat din cauza acestui refuz.

Declaraţia făcută de Petrescu într-un discurs la Bran conform căreia Partidul Social Democrat nu mai poate rămâne alături de comunişti 150

Acum câteva zile, într-un discurs public ţinut la Bran, Petrescu a afirmat că partidul său nu mai găseşte că este posibilă cooperarea cu comuniştii. A spus că actualul guvern va trebui dizolvat în curând şi că Partidul Social Democrat, fiind acum cel mai important partid din România, ar trebui – după părerea sa – să preia responsabilitatea formării unui nou guvern. Totuşi, partidul nu-şi poate asuma o astfel de răspundere decât după retragerea completă a trupelor ruseşti din România. El a criticat actualul guvern pentru restricţiile impuse libertăţii presei, pentru arestări şi celelalte măsuri de intoleranţă. I-am arătat lui Petrescu un rezumat al

discursului său pe care îl obţinusem de la un prieten, iar el ne-a spus că este o reproducere corectă a esenţei afirmaţiilor sale. Era un atac atât de făţiş împotriva guvernului şi a forţelor comuniste, încât l-am transmis telegrafic, cuvânt cu cuvânt, la Washington. Acum nu mai există nicio îndoială că atât comuniştii, cât şi ruşii, cunosc exact poziţia lui Petrescu şi a partidului său. Bineînţeles că, din acest discurs, în ziare nu au apărut decât fragmente ciuntite ce nu conţineau niciun fel de remarci împotriva guvernului.

Duminică, 12 august 1945

Primirea din partea domnului Brătianu a unui memoriu ce conţine reproşurile aduse de Partidul Naţional Liberal actualului regim

Sâmbătă am primit de la dl Brătianu un memoriu adresat mie în care sunt expuse în detaliu diversele reproşuri pe care Partidul Naţional Liberal le aduce actualului guvern şi prin care se cere sprijinul Comisiei Aliate de Control pentru „reabilitarea internă a ţării, act indispensabil restabilirii poziţiei sale externe în lumina recentelor decizii ale conducătorilor Naţiunilor Unite”. Brătianu afirmă că actualul guvern trebuie să facă loc unuia cu adevărat democratic, dar cererea de sprijin este formulată în termeni atât de generali, încât întregul document lasă impresia a fi înaintat doar „pentru a fi adus la cunoştinţă”. Sper să aflu astăzi dacă un document similar a fost prezentat părţilor rusă şi britanică din Comisia Aliată de Control. Nu îmi propun nicio altă reacţie, în afara faptului că voi raporta la Washington că am primit

acest document. Aşa cum se întâmplă atât de des în România, situaţia politică, ce părea că se apropie de punctul critic în urmă cu câteva zile, pare să se calmeze. În această privinţă nu am auzit aproape nimic nou de mai multe zile şi mă îndoiesc că se va mai produce vreo schimbare a situaţiei, cel puţin până după sosirea domnului Berry. El – că tot veni vorba – este aşteptat să se întoarcă la sfârşitul acestei săptămâni.

Aterizare forţată a avionului misiunii Statelor Unite în apropiere de Scutari

Vinerea trecută mi-am trimis avionul în Italia într-o călătorie de rutină, cu scopuri administrative, avându-i la bord pe ofiţerul meu cu probleme de administraţie, colonelul Farnsworth şi mai mulţi alţi ofiţeri, toţi având foarte multe probleme administrative de rezolvat în Italia. La câteva ore după plecare, am primit o radiogramă anunţând că au fost obligaţi să aterizeze lângă Scutari. Un raport ulterior a precizat că a fost vorba de o pană de benzină, că, deşi au aterizat pe o păşune pentru vaci, avionul nu a suferit defecţiuni şi nimeni nu a fost rănit. Benzina necesară le-a fost adusă din Italia, cu avionul şi înţeleg că-şi vor continua călătoria spre Caserta cândva în cursul zilei de azi.

Luni, 13 august 1945

Primirea unei telegrame politice de la Departamentul de Stat referitoare la atitudinea guvernului Statelor Unite faţă de actualul regim din România 151

Azi-noapte, dl Melbourne a primit de la Washington telegrama politică pe care o aşteptăm de atât de mult timp. Se pare că guvernul Statelor Unite intenţionează clar să adopte o linie fermă în privinţa României. Telegrama afirmă că ne-am făcut cunoscută atitudinea faţă de guvernul Groza, când acesta a venit la putere, şi că nimic din ceea ce a făcut guvernul din acel moment nu îndreptăţeşte o schimbare de atitudine. Se subînţelegea că nu putem considera, în niciun caz, acest guvern cu adevărat reprezentativ şi că, prin urmare, nu putem iniţia relaţii diplomatice cu el. Se mai afirma că, fără a lăsa să se întrevadă posibilitatea unui sprijin din partea noastră faţă de orice plan de schimbare a guvernului propus de liderii opoziţiei, nu trebuie sub niciun motiv să îi descurajăm pe aceşti lideri în încercările lor de a face o astfel de schimbare şi se spunea că aşteptăm cu nerăbdare momentul în care România va avea un guvern democratic, cu adevărat reprezentativ, cu care Statele Unite vor putea stabili relaţii diplomatice.

Acţiunile propuse ca urmare a primirii telegramei politice

Dl Melbourne propune ca, în primul rând, să-l informăm pe Rege în privinţa atitudinii noastre în ansamblu şi după aceea să o facem cunoscută, la momentul oportun, diverşilor lideri care ne cer sprijinul şi sfatul. În aceste condiţii, este foarte posibil, ca în următoarele câteva zile să fie invocată o criză guvernamentală, probabil prin gestul Regelui de a retrage mandatul lui Groza. Acest gest ar fi mult mai cuminte dacă

în prealabil Petrescu ar putea fi convins să-şi retragă Partidul Social Democrat din Frontul Naţional Democrat. Există, însă, motive să ne îndoim că va face acest pas. În orice caz, următoarele câteva zile vor fi critice, iar noi vom urmări îndeaproape evenimentele.

Planurile generalului Rădescu de formare a unui nou Partid Naţional Patriotic 152

La solicitarea urgentă a generalului Rădescu, l-am primit la mine acasă, la ceai, ieri după-amiază. El a expus situaţia tristă, existentă astăzi în România, ca urmare a actelor teroriste şi dictatoriale ale actualului guvern şi mi-a spus că era deplin pregătit să susţină un nou guvern, cu Ştirbei în funcţia de prim-ministru şi cu alţi miniştri, aleşi îndeosebi pentru capacitatea lor şi nu datorită apartenenţei lor politice. El a explicat că este necesar un guvern format în acest mod, guvern ce ar putea fi similar cu primul guvern Sănătescu, numit imediat după 23 august anul trecut.

Rădescu a mai afirmat că, de îndată se va putea instaura un guvern cu adevărat reprezentativ, el personal îşi propune să înfiinţeze un nou partid. Un astfel de partid va fi constituit în jurul unor români bine cunoscuţi, pe care se poate conta pentru patriotismul şi concepţia lor naţională. Consideră că actualele partide istorice sunt atât de absorbite de propria lor organizare de partid, încât chiar dacă ar veni la putere, ar fi obligate să facă multe numiri pe plan local, ca răsplată pentru vechi servicii aduse şi nu plecând de la adevăratele competenţe. El crede că un Partid Naţional Patriotic, ai cărui lideri nu ar fi

deloc îngrădiţi de obligaţii, ar fi partidul care ar putea salva naţiunea. Mi-a dat numele mai multor români, avocaţi şi oameni de afaceri de marcă şi câţiva politicieni despre care el spune că i-au îmbrăţişat cu căldură ideea şi pe al căror sprijin solid poate conta. A pus, desigur, obişnuitele întrebări legate de ce vor face Statele Unite în această situaţie, dar nu i-am putut spune mai mult decât ceea ce ştia. I-am spus, totuşi, că ţara noastră păstrează un viu interes României, că suntem pe deplin conştienţi de obligaţiile ce ne revin şi că în niciun caz nu avem de gând să fugim de răspunderea noastră faţă de această ţară. I-am oferit o copie după discursul ţinut de preşedintele Truman în faţa naţiunii noastre şi i-am atras atenţia asupra acelor pasaje care se referă la actuala stare de lucruri din România. A plecat foarte îmbărbătat şi mi-a declarat că era de părere că în următoarele zile vom asista la o considerabilă schimbare de situaţie în viaţa politică a României.

Miercuri, 15 august 1945

Dl Melbourne transmite Regelui Mihai şi liderilor opoziţiei linia politică adoptată de Statele Unite faţă de actualul regim

După primirea telegramei politice de la Departamentul de Stat de duminica trecută, dl Melbourne a fost ocupat cu discuţii, cu diverşi lideri locali, cu privire la situaţia politică. Aşa cum am plănuit, Melbourne s-a deplasat imediat la Sinaia pentru a discuta problema cu Regele. Reacţia Regelui a fost, desigur, foarte favorabilă, iar Regele i-a cerut lui Melbourne să explice noua noastră

linie politică diverşilor lideri ai opoziţiei, în speranţa că ei vor găsi de cuviinţă să ceară audienţă Regelui şi să-i ofere recomandări privitoare la o linie de acţiune anume. În conformitate cu această cerere, Melbourne s-a întâlnit cu Maniu, Vişoianu, Pătrăşcanu şi Ştirbei. Mâine dimineaţă se va întâlni cu Brătianu. Până acum, toate reacţiile au fost cât se poate de favorabile şi majoritatea liderilor s-au repezit să înceapă consultări şi discuţii pentru a trece în curând la acţiune în vederea unei schimbări de guvern. Vom urmări îndeaproape evoluţiile din următoarele zile.

Acord încheiat între guvernele român şi sovietic cu privire la formarea unei noi societăţi aviatice ruso-române 153

Am aflat acum că s-a ajuns la un acord deplin între guvernul român şi ruşi în privinţa unei noi societăţi aviatice mixte ruso-române, aşa cum era prevăzut în recentul acord de colaborare pe cinci ani. S-a convenit asupra organizării în amănunt a societăţilor mixte în domeniile petrolier, bancar, de navigaţie şi de aviaţie. Toate aceste acorduri urmează, în general, acelaşi tipic. În măsura în care a fost posibil, noile societăţi sunt suficient de bine organizate încât să deţină monopolul total sau parţial în domeniile respective. Acest lucru este adevărat îndeosebi în cazul companiilor de navigaţie şi aviaţie, unde nu va mai rămâne nicio concurenţă particulară demnă de luat în seamă. Atât în domeniul petrolier, cât şi în cel bancar, anumite societăţi cu capital privat vor continua să funcţioneze, în special societăţile petroliere, asupra cărora, fiind proprietate străină nu se poate interveni deocamdată.

Totuşi, perspectiva este destul de sumbră, deoarece noilor societăţi mixte li se fac concesii deosebite, de toate tipurile. În cazul Societăţii aviatice, acordul prevede stabilirea de rute locale către mai multe oraşe importante din România, precum şi rute către Kiev şi Moscova, Odessa şi Simferopol, Lvov şi Varşovia, Budapesta, Viena şi Praga, Belgrad şi Sofia. Este demn de remarcat, în special, că nu sunt prevăzute rute spre localităţi care nu se află sub control rusesc ferm. Actuala Societate aviatică română, LARES, va fi lichidată pe 22 august. Acest lucru este uşor de realizat, întrucât 99 la sută din acţiuni sunt deja deţinute de guvernul român. Înainte de război, LARES opera pe mai multe linii externe, printre care una către Cairo şi alta către Istanbul. Niciuna dintre aceste rute nu se mai numără printre cele ale noii societăţi mixte. Deoarece noua societate va folosi practic toate aeroporturile şi echipamentele de hangar moderne existente acum în România, ea deţine virtual monopolul pe întreg cuprinsul ţării şi este greu de crezut că vreo societate străină va reuşi să includă Bucureştii sau orice alt oraş românesc în graficele sale de zbor.

Luni, 20 august 1945

Evenimentele care au dus la ultima criză politică românească 154

În ultimele zile, evenimentele s-au desfăşurat atât de repede, încât nu am avut timp să le consemnez. De aceea, azi voi face un rezumat general al evoluţiilor politice care au dus la situaţia existentă.

* * *

În cea de a doua jumătate a săptămânii trecute. Regele s-a consultat cu diverşii săi consilieri şi cu liderii de partide cu privire la ceea ce este de făcut cu actualul guvern în lumina atitudinii Statelor Unite adusă lui la cunoştinţă de către dl Melbourne, după primirea telegramei noastre politice, la care m-am referit în consemnările mele de lunea trecută. Marea majoritate a acestor lideri l-au sfătuit pe Rege că era absolut necesar să se descotorosească acum de guvernul Groza şi să o ia de la capăt, în încercarea de a asigura un guvern cu adevărat reprezentativ. Ei au pus un accent deosebit pe nevoia de acţiune urgentă, astfel încât guvernul să poată fi schimbat înainte de parada programată pentru 23 august. Liderii politici se temeau că guvernul Groza şi ruşii vor folosi acest spectacol pentru a demonstra solidaritatea sporită a tuturor Aliaţilor cu guvernul Groza. Duminică dimineaţa, Regele l-a convocat pe Groza şi a discutat deschis cu el problema, arătând că, ţinând cont de atitudinea americană, guvernului Groza îi va fi dificil să reprezinte România la masa tratativelor de pace. Groza a răspuns că guvernul său este mai puternic decât oricând înainte, că se bucură de sprijinul total al Rusiei şi că nu era cazul să-şi facă griji în privinţa unui acord de pace anglo-american, de vreme ce Rusia va avea grijă de interesele României la acest capitol, atunci când va sosi momentul potrivit. Regele a petrecut restul zilei de duminică şi luni dimineaţa consultându-se din nou cu liderii săi politici, printre care Maniu, Brătianu, Petrescu şi Pătrăşcanu. Toţi, cu excepţia lui Pătrăşcanu, au recomandat o schimbare de guvern şi de

aceea, luni pe la amiază, Regele l-a chemat din nou pe Groza, i-a expus acestuia situaţia cu grijă şi i-a cerut demisia. Groza a refuzat categoric să demisioneze. El a afirmat că era în interesul poporului român şi al Regelui însuşi ca el să rămână în funcţie şi ca FND să rămână la putere. După plecarea lui Groza, Regele a pregătit un apel **155** către cele Trei Puteri semnatare ale Declaraţiei de la Ialta şi ne-a convocat, pe rând, pe Susaikov, pe mine şi pe vicemareşal pentru a ne face cunoscut apelul său. Întrevederea cu mine a avut loc luni, la orele 16,45, imediat după convorbirile cu Susaikov şi Pavlov. Regele mi-a relatat mie şi domnului Melbourne, care m-a însoţit, mai multe elemente interesante din întrevederea avută cu Susaikov.

Susaikov a fost foarte indispus de faptul că, în apelul său, Regele declară că a cerut demisia lui Groza şi că face apel la Marea Britanie şi America, cerându-le ajutor, aşa cum face şi în privinţa Uniunii Sovietice. Susaikov a afirmat că, aducând în prim-plan această problemă şi forţându-l pe Groza să refuze să demisioneze, Regele a făcut jocul Marii Britanii şi Americii, deoarece aceste ţări pot acum evidenţia faptul că guvernul Groza este în realitate o dictatură. Referitor la apelul către Marea Britanie şi America, Susaikov a afirmat că era un gest absolut inutil. Dacă, Regele ar fi discutat cu Susaikov problemele sale în prealabil, acesta i-ar fi putut sugera o soluţie convenabilă şi nu ar fi fost necesar apelul către alte ţări. Susaikov i-a sugerat Regelui să retracteze apelurile către Marea Britanie şi Statele Unite, să renunţe la cererea de demisie a lui

Groza. Bineînţeles că Regele nu a urmat acest sfat.

Susaikov a mai afirmat că nu-l interesează niciun sfat pe care Regele l-ar fi primit de la Maniu sau Brătianu. A spus că ambii sunt fascişti şi că ruşii se găseau în posesia unor documente ce demonstrau clar tendinţele lor fasciste. A afirmat că Partidul Naţional Liberal şi Partidul Naţional Ţărănesc erau partide fasciste, antiruseşti şi că, în conformitate cu prevederile Articolului 15 al Armistiţiului, ambele partide ar trebui desfiinţate. Susaikov şi Pavlov au părăsit întrevederea fără să mai dea mâna cu cineva, aparent extrem de tulburaţi.

* * *

În timpul întrevederii noastre, Regele însuşi părea extrem de nervos şi tulburat. Era, bineînţeles, foarte îngrijorat din cauza atitudinii ruşilor şi, în special, preocupat de ce urma să facă în cazul în care ar primi de la ruşi ordine ferme în privinţa acţiunilor sale viitoare. Fără să-i oferim vreun sfat anume, i-am sugerat că, întrucât Rusia exercită jurisdicţia militară asupra României, ar fi desigur de dorit ca Regele să se supună oricăror ordine directe pe care le-ar primi. Am subliniat, însă, că el ar trebui să descopere sursa exactă a acestor ordine, adică dacă ele provin de la guvernul sovietic sau de la Comisia Aliată de Control. Am mai spus, desigur, că sperăm că ne va ţine la curent cu tot ceea ce se întâmplă. A fost de acord să procedeze astfel.

* * *

Am întocmit un raport complet pe marginea apelului

către guvernul nostru şi i-am scris generalului Susaikov o scrisoare în care făceam referire la grava problemă apărută acum între Rege şi premier şi solicitam o întrunire imediată a Comisiei Aliate de Control pentru discutarea situaţiei.

* * *

A fost deosebit de interesant să urmăresc atitudinea britanicilor în tot cursul acestei situaţii dificile. Sâmbătă sau duminică, britanicii au primit un mesaj că guvernul de la Londra, asemeni guvernului Statelor Unite **156**, nu considera regimul Groza drept un guvern democratic recunoscut şi de aceea nu intenţiona să reia relaţiile diplomatice. Instrucţiunile continuau, totuşi, cu avertismentul că s-ar putea ca guvernul de la Londra să nu fie acum în situaţia de a-l susţine pe Rege sau pe cei din opoziţie în cazul în care evenimentele s-ar îndrepta către un punct culminant. Din nefericire, o copie după toate aceste instrucţiuni a fost arătată consilierilor regali şi anumitor lideri politici. Pe români i-a îngrijorat foarte mult ultima parte a acestor instrucţiuni. De fapt, întregul demers privind cererea de demisie lui Groza a fost amânat cu cel puţin 24 de ore, pentru ca poziţia britanică să fie examinată complet de Vişoianu, Rădulescu şi alţi consilieri. Toţi au ajuns la concluzia că poziţia Marii Britanii era mult mai puţin fermă decât cea a Statelor Unite, dar că ei ar trebui totuşi să meargă mai departe cu planul lor general de a pune capăt situaţiei existente. Am fost informat, în particular, de către vicemareşal, că a primit un alt set de instrucţiuni, prin care este autorizat să mă susţină total în

orice luare de poziţie pe care aş putea-o adopta faţă de Comisia Aliată de Control în privinţa guvernului Groza. Pentru început, vicemareşalul i-a trimis generalului Susaikov o scrisoare, la câteva ore după a mea, susţinându-mi cererea de convocare urgentă a Comisiei Aliate de Control. Din păcate, aceste instrucţiuni primite de către vicemareşal nu le-au fost comunicate românilor. Dacă ar fi avut cunoştinţă de ele, sunt sigur că ar fi fost mai încrezători în sprijinul britanicilor.

* * *

Dl Melbourne şi cu mine am colaborat îndeaproape pe toată durata acestei situaţii. Am căzut de acord acum că, din momentul în care Regele a făcut apel la reprezentanţii din Comisia Aliată de Control, cerând ajutor în lumina prevederilor înţelegerii de la Ialta, problema se află în primul rând în mâinile mele. Din acel moment, am discutat personal cu oricare din politicienii care au dorit să mă vadă şi, de asemenea, cu mai mulţi dintre consilierii Regelui. Cred că este absolut necesar ca eu să fiu familiarizat cu atitudinea acestor români pentru a putea raporta cât mai amplu guvernului meu toate detaliile situaţiei. Dl Melbourne a fost de acord. El a fost de faţă la majoritatea acestor întrevederi.

* * *

Până acum, nu există niciun indiciu referitor la reacţia Rusiei faţă de actuala situaţie. Judecând după surpriza manifestată de Susaikov la auzul ştirilor de la Rege, tind să

cred că evenimentele l-au luat pe nepregătite. Fără îndoială, el a cerut Moscovei instrucţiuni şi ne putem aştepta la o reacţie de forţă, într-o zi sau două. Dacă nu aflu curând de convocarea unei şedinţe comune a Comisiei Aliate de Control, îi voi trimite o altă notă şi voi raporta apoi în legătură cu această chestiune la Washington.

Joi, 23 august 1945

Atitudinea sovietică faţă de criza politică românească, aşa cum a reieşit ea din şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control

Dis-de-dimineaţă, generalul Susaikov a aranjat o audienţă la Rege. La această întâlnire, el a declarat pe scurt care este atitudinea sovietică, şi anume:

„Guvernul sovietic a analizat cu atenţie problema politică românească şi doreşte să declare că se opune categoric demisiei guvernului Groza”.

După ce a făcut această declaraţie, Susaikov a spus că această atitudine va fi adusă la cunoştinţă primului-ministru şi reprezentanţilor în Comisia Aliată de Control. A plecat apoi, dar s-a oprit din drum pentru a arunca o privire pătrunzătoare către un mic grup de consilieri ai Regelui şi pentru a le spune „Voi sunteţi răspunzători de aceste încurcături. Mulţi dintre voi veţi plânge curând cu lacrimi amare”.

* * *

Curând după aceea, am primit un apel telefonic de la generalul Susaikov care ne cerea să venim la şedinţa

Comisiei Aliate de Control, la orele 15,00, Vicemareşalul Stevenson şi cu mine ne-am prezentat aşa cum ni s-a cerut. Generalul Susaikov a deschis şedinţa afirmând că a convocat această întâlnire ca răspuns la scrisorile noastre şi că acum este gata să discute situaţia politică românească. L-am informat că tocmai am primit un mesaj de la guvernul meu, în sensul că a solicitat o conferinţă a celor trei guverne, conform prevederilor Declaraţiei de la Ialta şi că, prin urmare, am fost instruit să nu fac niciun gest care ar putea complica problema, până la încheierea discuţiilor la nivel guvernamental. Am spus, totuşi, că sper ca, între timp, Comisia Aliată de Control să asigure menţinerea ordinii şi să împiedice orice demonstraţie politică care ar putea da naştere unor tulburări la nivel local. Vicemareşalul m-a susţinut. Susaikov a replicat atunci că are toată încrederea în capacitatea guvernului Groza de a menţine ordinea. A afirmat că la parada din această dimineaţă, armata şi poporul şi-au manifestat încrederea în guvern. Armata a defilat şi şi-a salutat primul-ministru. Toţi generalii şi ceilalţi ofiţeri erau la locurile lor la paradă, iar populaţia a aclamat cu fervoare guvernul. El a făcut apoi o declaraţie referitoare la atitudinea sovietică, la fel cum de dimineaţă i-o făcuse cunoscută Regelui. A adăugat că această declaraţie era răspunsul guvernului sovietic la nota trimisă de Rege (această remarcă mi se pare deosebit de importantă, deoarece dă de înţeles că guvernul sovietic s-ar putea să nu se de acord cu discuţii guvernamentale tripartite; ea mai arată că Rusia, în ciuda acordului pe care şi l-a dat la Ialta, a mai intervenit o dată în România, trecând la acţiune unilaterală). Susaikov a continuat, spunând că

actuala criză politică nu a fost provocată de niciun gest de-al ruşilor, ci mai degrabă a fost cauzată exclusiv de activităţile reprezentanţilor americani şi britanici, în legătură cu care nu-l informasem pe preşedintele executiv.

* * *

Atât vicemareşalul, cât şi eu am obiectat la această remarcă, subliniind că nu am luat parte la nicio activitate politică, ci doar am primit nota Regelui, transmiţând-o mai departe guvernelor noastre. Am adăugat că sunt bineînţeles la curent cu activitatea reprezentantului Statelor Unite şi ale asistenţilor acestuia, că această activitate a constat, pur şi simplu, în a răspunde la întrebările politicienilor locali referitoare la atitudinea Statelor Unite faţă de guvernul Groza. Am mai subliniat că această atitudine a fost făcută publică în mai multe ocazii şi că, în plus, dl Melbourne şi-a informat complet omologul din reprezentanţa politică sovietică în privinţa acestei atitudini şi a faptului că el a făcut-o cunoscută şi anumitor români. Susaikov a răspuns că este de părere că, fiind cea mai înaltă autoritate din stat, Comisia Aliată de Control ar fi trebuit să fie complet informată de tot ceea ce se întâmplă.

Parada de 23 august

Parada a avut loc azi-dimineaţă, aşa cum fusese programată. Regele s-a menţinut ferm în hotărârea lui de a nu participa şi, bineînţeles, că nici britanicii, nici americanii nu au participat, deoarece invitaţiile la

diversele ceremonii de pe parcursul zilei au fost toate făcute în numele primului-ministru sau al unuia dintre demnitarii cabinetului său. Am plasat observatori discreţi în diverse puncte ale traseului defilării, iar eu personal am petrecut mai multe ore urmărind parada de pe acoperişul Hotelului Stănescu. Trupele române arătau foarte bine. Au defilat excelent, echipamentul lor era într-o stare extraordinară; românii puteau, pe drept cuvânt, să fie mândri, de întreaga lor înfăţişare. Înţeleg că practic toate unităţile importante din armatele 1 şi 4 române au fost reprezentate. Defilarea a fost primită de dr. Groza, de generalul Susaikov şi de câteva oficialităţi româneşti de rang mai mic. Loja regală, frumos împodobită cu baldachine şi covoare roşii şi aurii, era ostentativ goală. Se spune că chiar înainte de paradă, mai mulţi generali l-au informat pe Rege, că nici ei, nici soldaţii lor, nu intenţionau să defileze, de vreme ce Regele va fi absent, dar Mihai le-a ordonat să se ducă, spre a se evita tulburări serioase.

Toţi am fost foarte încurajaţi auzind la radio că Statele Unite fac publică situaţia din România şi faptul că am solicitat consultări Rusiei şi Marii Britanii. Acelaşi lucru s-a anunţat aseară la postul de radio „Vocea Americii”, în limba română. Pe plan local, nu s-a făcut niciun fel de anunţ în presă referitor la apelul Regelui, sau la faptul că i-a cerut lui Groza să demisioneze. Mai multe ziare au publicat zilnic cele anunţate de Groza referitor la încercările „reacţionarilor” de a sabota eforturile guvernului, precum şi afirmaţiile lui Groza potrivit cărora guvernul este mai puternic decât oricând.

Sosirea ministrului sovietic în România

Johnny Ionniţiu şi dl Rădulescu continuă să treacă pe la mine şi pe la dl Melbourne, de mai multe ori pe zi, pentru a ne ţine la curent. Ultima dificultate apărută se referă la cum să-l tratăm pe noul ministru sovietic, care tocmai a sosit. Protocolul cere ca el să fie primit de către Rege, în prezenţa primului-ministru şi a ministrului de Externe. Orice abatere de la acest mod de a proceda va fi desigur considerată o insultă de către guvernul sovietic. S-a decis în această privinţă că Regele va trebui să apară la acest eveniment alături de Groza şi Tătărescu, dar că nu se vor face fotografii, iar Regele nu va purta nicio conversaţie cu el. Primirea va avea probabil loc vineri, iar după aceea Regele va pleca, din nou, la Sinaia. Pentru a o linişti pe Regina-mamă, am fost de acord să trimit un ofiţer şi câţiva militari, să locuiască permanent la vila noastră din Predeal, astfel încât, în cazul în care ar apărea vreo situaţie critică, Regele şi Regina-mamă să poată cere azil. Le-am dat de înţeles că, în cazul în care ar fi ameninţaţi cu violenţa, la voi oferi azil până când voi putea ridica problema în faţa Comisiei Aliate de Control. Regina-mamă este foarte recunoscătoare.

Azil pentru Maniu şi Brătianu

O problemă similară referitoare la acordarea de azil lui Maniu şi lui Brătianu a apărut azi-noapte. Vicemareşalul şi cu mine am fost abordaţi de către secretarul lui Brătianu, care ne-a spus că Brătianu este ameninţat să fie de îndată arestat; am fost întrebaţi dacă i-am acorda azil. Vicemareşalul spune că el este autorizat

să-i acorde azil lui Maniu, dar lui Brătianu încă nu. I-am spus că, în conformitate cu instrucţiunile primite de mine, aş putea acorda azil într-o situaţie de urgenţă, provocată de un pericol real de violenţă fizică, oricărui lider politic român care a contribuit ca Regele să adreseze apelul către Aliaţi. El înţelege însă că nu pot considera o simplă ameninţare cu arestarea, drept justificare pentru acordarea unui atare azil. El mai înţelege că, la fel ca în cazul Regelui, azilul va fi temporar, până în momentul în care Comisia Aliată de Control va putea decide cum să se acţioneze în continuare.

Sâmbătă, 25 august 1945

Arestarea doctorului Filderman 157

Dr. W. Filderman, preşedinte al Comitetului Evreiesc de Distribuire din România şi lider de marcă al evreilor, a fost arestat în cele din urmă. Se aştepta la acest lucru de câtva timp, în mare parte din cauza numeroşilor prieteni evrei pe care îi are în Anglia şi Statele Unite. Asistentul său, Gruber, mi-a spus că arestarea a fost amânată mai ales datorită faptului că guvernul român nu dorea să aducă un afront Statelor Unite. Acum însă, când atitudinea noastră faţă de acest guvern este cunoscută clar, nu mai există niciun motiv de amânare a arestării şi de aceea a fost făcută în scopul de înlătura încă o influenţă care tinde să focalizeze atenţia asupra prieteniei şi colaborării anglo-americane. Dr. Filderman a fost arestat acum câteva zile, l-au ridicat în miez de noapte şi nimeni nu ştie încă unde se află. Se crede că a fost arestat de către poliţia secretă şi că se găseşte în închisoarea Malmaison **158**. Toate

încercările de a obţine eliberarea sa au fost până acum sortite eşecului. Atât Groza, cât şi Pătrăşcanu au promis cu diverse ocazii că-l vor elibera de îndată, dar el se găseşte încă în închisoare. Se pare că aceşti miniştri nu pot face nimic în acest caz, întrucât el se află în mâinile poliţiei secrete comuniste. I-am trimis generalului Susaikov o scrisoare în care îi expun reacţiile puternice provocate în Statele Unite faţă de arestările ilegale de acest fel şi, în mod deosebit, faţă de cea a doctorului Filderman, care este atât de cunoscut printre evreii din toată lumea. Sper să obţin o reacţie oarecare.

Condiţiile din închisorile guvernamentale

Dl Beliş m-a ajutat să-mi fac o idee despre condiţiile în care trăiesc oamenii arestaţi acum de către poliţia secretă sau de către Siguranţă, el fiind proaspăt eliberat după 38 de zile de închisoare. A fost arestat împreună cu baronul Neumann, se pare cu scopul de a stoarce de la Neumann o sumă frumuşică în sprijinul cauzei comuniste. Beliş spune că l-au arestat şi pe el în acelaşi timp, deoarece comuniştii ştiu că este un foarte bun avocat şi că, dacă lucra nestânjenit, ar fi putut obţine în scurt timp eliberarea lui Neumann.

Beliş spune că a fost închis într-o celulă timp de 38 de zile, fără să fie anchetat de nimeni şi fără să i permită să vadă soarele sau să respire aerul de afară. A primit o cantitate de hrană suficientă, iar celula sa avea lumină electrică, dar în rest a fost lăsat în voia sorţii. În mai multe ocazii, a putut vedea şi auzi printre gratii, pe alţii care erau bătuţi şi supuşi unor tratamente dure, în încercarea

de a li se smulge informaţii. O fată dintr-o celulă vecină a fost ţinută şase zile într-o celulă mică, de circa un metru pătrat, în care nu putea sta nici aşezată, nici să-şi ridice mâinile. A fost tratată în acest fel pentru a obţine de la ea numele anumitor persoane implicate în tipărirea a ceea ce guvernul numea literatură subversivă. Beliş spune că tratamentul şi condiţiile de viaţă ale deţinuţilor au ca model metodele Gestapoului german. El spune că mulţi deţinuţi cedează la presiuni.

Noul ambasador sovietic 159

Noul ambasador sovietic din România a sosit şi a insistat să fie primit de către Rege strict conform protocolului. El a cerut ca în cursul primirii Regele să stea alături de primul-ministru şi de ministrul de Externe. Acest eveniment a avut loc azi după-amiază **160**, cu tot ceremonialul şi pompa cuvenite pentru a nu se aduce nicio ofensă sovieticilor. Evenimentul a avut loc la Palat, în centrul oraşului.

Evoluţii politice

Imediat după ceremonia organizată în cinstea ambasadorului sovietic, mai multe grupuri, numărând fiecare între treizeci şi patruzeci de huligani, s-au apucat să demonstreze pentru Groza şi guvern. Celor trei-patru sute de persoane, care au urmărit ceremonia, li s-a cerut să strige şi să-l aclame pe Groza. Cei care nu au făcut-o, au fost bătuţi şi alungaţi, iar acei puţini care au avut curajul să strige „Trăiască Regele!” au fost bătuţi literalmente până la sânge şi, în unele cazuri, au dispărut după aceea în

automobile, aflate la dispoziţia scandalagiilor. Printre cei bătuţi s-a numărat un ofiţer, proaspăt întors de pe front, care fusese distins cu cea mai înaltă decoraţie românească pentru fapte de vitejie. Alţi câţiva rău bătuţi au reuşit în cele din urmă să se refugieze în Palat. Agitaţia a devenit din ce în ce mai serioasă, dar, din fericire, pe la orele 19,00, a început să plouă, ceea ce a făcut ca mulţimea să se împrăştie treptat.

Această demonstraţie este încă un indiciu că resentimentele populaţiei faţă de regimul Groza şi metodele sale se intensifică. Arestările ilegale, confiscarea proprietăţilor, ameninţările, violenţa şi orice altă metodă imaginabilă de teroare, toate sunt folosite de guvern pentru a băga groaza în oponenţii săi şi a se menţine la putere. Regele însuşi este ameninţat că ar avea de suferit consecinţe teribile, dacă nu se supune. Multora dintre consilierii săi apropiaţi li s-a spus că urmează să fie arestaţi şi pedepsiţi serios în curând. Situaţia devine astfel din ce în ce mai intolerabilă. Dacă cele Trei Puteri nu acţionează urgent, este sigur că vor avea loc evenimente grave. Până acum, opoziţia a evitat să precipite tulburările, ţinându-şi forţele calme. Tocmai această situaţie a fost exploatată însă de către ruşi şi comunişti, pentru a argumenta că opoziţia numără doar o mână de oameni. Pe zi ce trece comuniştii devin mai cutezători şi mai insuportabili ca atitudine. Armata, ca un singur om, este solidară în a-l sprijini pe Rege, cu excepţia diviziilor „Tudor Vladimirescu” şi „Horia, Cloşca şi Crişan” **161**. Comuniştii ştiu foarte bine acest lucru, de aceea, toţi militarii, cu excepţia acestor două divizii, au fost trimişi în afara oraşului, imediat după parada de la 23 august, şi li s-a

ordonat să se întoarcă în garnizoane, în întreaga ţară. Cele două divizii tutelate de ruşi rămân în oraş şi i-au înlocuit în posturi pe jandarmii şi poliţiştii care făceau de gardă la Palatul Telefoanelor, Ministerul de Interne şi alte clădiri importante. Situaţia este, hotărât lucru, foarte tensionată.

Partidul Socialist [PSDR n.n.], într-un comunicat dat astă-seară, s-a declarat deschis în favoarea formării unui guvern care să fie acceptabil pentru toate cele Trei Puteri. A mai învinuit guvernul Groza că nu a reuşit să convoace o întrunire şi să discute deschis actuala criză guvernamentală. Miniştrii socialişti, totuşi, fac încă parte din guvern şi probabil nu vor demisiona. Ei au fost expuşi la mari presiuni de către comunişti, inclusiv la ameninţări cu răniri corporale, pentru a menţine integritatea guvernului.

Regele a refuzat cu tărie să semneze orice ordonanţă sau decret emis de guvern, susţinând că toate aceste documente, care poartă pecetea guvernului, sunt acum ilegale. Potrivit sistemului administrativ românesc, acest lucru face ca guvernul să funcţioneze cu mare dificultate, întrucât, în multe cazuri, precum avansări, numiri de funcţionari civili, cheltuieli neprevăzute şi aşa mai departe, se cere semnătura expresă a Regelui.

Luni, 27 august 1945

Întoarcerea domnului Berry de la Washington

Dl Berry s-a întors ieri după-amiază. Ne-a telegrafiat vineri, spunând că se află în Grecia şi a cerut aprobare de intrare imediată în ţară. I-am prezentat de îndată problema generalului Vinogradov, care ne-a spus că nu ne putea da

aprobarea decât pentru duminică, cel mai devreme. Prin urmare, am aranjat să-l trimitem pe colonelul Emmens cu avionul meu, duminică dimineaţă la Atena, urmând să se întoarcă împreună cu dl Berry, duminică după-amiază. Astă-seară, dl Berry a venit la mine acasă la cină şi am petrecut mai multe ore studiind în amănunt datele pe care le adunase la Washington. În general, se pare că Departamentul de Stat este foarte satisfăcut de modul în care acţionează Misiunea noastră, iar Departamentul de Război consideră că, atâta timp cât Departamentul de Stat este mulţumit, nu ar trebui să se facă nicio schimbare. Dl Berry s-a întâlnit cu Preşedintele o dată înainte de Potsdam şi o dată după. Mi-a spus că Preşedintele părea foarte interesat de situaţia din Balcani şi că a fost încântat să adopte o linie dură la Potsdam. Din păcate, dl Berry părăsise Statele Unite înainte de ultima criză din România şi, prin urmare, nu era în măsură să ne ofere informaţii precise referitoare la viitoarele acţiuni probabile ale Departamentului de Stat.

Punerea în libertate a doctorului Filderman 162

Azi-dimineaţă, am aflat că dr. Filderman a fost eliberat din închisoare şi s-a întors acasă. Înţeleg însă că se află încă sub strictă supraveghere. Până acum nu avem cum să ştim dacă scrisoarea mea de sâmbătă către Susaikov are vreo legătură cu această eliberare. Sunt totuşi înclinat să cred că are.

Demisia domnului Durma, ministrul de Finanţe 163

Dl Durma, ministrul de Finanţe în Cabinetul Groza a demisionat. Acest lucru va spori dificultăţile cu care se confruntă Groza deoarece, fără semnătura Regelui, el nu va putea numi legal un nou ministru, iar fără un nou ministru de Finanţe, cheltuirea fondurilor guvernamentale ar fi ilegală. Va fi interesant de văzut cum se va descurca guvernul în această situaţie dificilă.

Niciun răspuns din partea Rusiei în privinţa conferinţei la nivel înalt

Nu avem încă nicio veste din Rusia despre felul în care va răspunde la solicitarea americanilor şi britanicilor de a se convoca o conferinţă cu privire la situaţia din România. Într-un mesaj transmis ieri, Departamentul de Stat a lăsat să se înţeleagă că se aşteaptă un răspuns nefavorabil.

Viaţa Regelui este ameninţată

Situaţia de aici este în general calmă. Regele stă în Bucureşti, fiind de părere că trebuie să fie aproape, în caz că apar tulburări. Consilierii săi au primit de mai multe ori ameninţări la adresa vieţii sale şi, din acest motiv, ei insistă ca el să rămână în zona Palatului, unde poate fi protejat. Nu-l lasă acum nici măcar să meargă la Snagov sau la Sinaia.

Joi, 30 august 1945

Problemele agriculturii româneşti discutate în şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control

Azi după-amiază am avut şedinţa obişnuită a Comisiei Aliate de Control, ţinută conform programării anterioare,

la data de 30 august. Şedinţa a fost dedicată în întregime situaţiei agriculturii din România. Cu o zi în urmă, îi adresasem generalului Susaikov o scrisoare dură în care evidenţiam faptul că prin proastă administrare, slabă organizare, ineficienţă şi apatie generală, recolta agricolă românească de anul acesta este mult sub standard şi pentru anul viitor nu se prevede vreo îmbunătăţire. Aceeaşi situaţie fusese semnalată de către vicemareşalul Stevenson, într-o scrisoare trimisă în urmă cu câteva săptămâni. În consecinţă, la întâlnirea de astăzi, Susaikov i-a convocat pe miniştrii Agriculturii **164** şi Resurselor **165**, cărora le-a cerut să ne dea raportul. Bineînţeles că aceste rapoarte au încercat să prezinte imaginea unor eforturi herculeene depuse de actualul guvern pentru a îndrepta o situaţie foarte proastă, care fusese provocată de sabotajul deliberat al miniştrilor lui Rădescu. În ciuda tuturor acestora, ministrul Resurselor a trebuit să admită că, anul acesta, România nu va fi în stare să-şi satisfacă propriile necesităţi de hrană şi s-ar putea să fie nevoită să importe din străinătate aproximativ 1.500.000 tone de cereale. Atât vicemareşalul, cât şi eu, am accentuat faptul că o astfel de situaţie, într-o ţară care, înainte de război s-a aflat printre cei mai mari exportatori de cereale din Europa, era extrem de regretabilă. Generalul Susaikov ne-a susţinut cu tărie. La sfârşitul întâlnirii, el a vorbit vreo 15 – 20 de minute şi a expus într-un mod foarte clar şi concis măsurile care trebuie luate urgent de guvern, pentru a încerca să îmbunătăţească situaţia recoltelor din anii viitori. A scos în evidenţă şi lipsa de organizare corespunzătoare, lipsa unei planificări elementare şi de

împărţire a responsabilităţilor între diferitele ministere, toate acestea contribuind la agravarea situaţiei deja proaste. El a solicitat un nou raport în termen de o săptămână, în care să se expună un sistem revăzut de raţionalizare pentru ţară şi un plan mult mai bine organizat pentru însămânţările de toamnă. După părerea mea, această şedinţă a Comisiei Aliate de Control este singura de până acum, în care, prin eforturile reunite ale celor trei naţiuni aliate, am reuşit într-adevăr să luăm măsuri constructive. Dl Whipple, expertul nostru agricol din personalul domnului Berry, a fost el însuşi foarte mulţumit de eficienţa acţiunilor recomandate de către Susaikov şi aşteptăm cu interes raportul guvernului de săptămâna viitoare.

Discuţii cu prinţul Mavrocordat

Astă-seară, am luat cina acasă la prinţul Nicolae Mavrocordat. Au fost de faţă alţi câţiva români. Mavrocordat are fabrici şi moşii întinse în Bucovina de Nord, zonă care face acum parte din Rusia sovietică. El mi-a spus că diverşi ţărani, care reuşesc să se strecoare peste graniţă, îi aduc în permanenţă noutăţi despre proprietăţile sale de altă dată. Deşi călătoriile către şi din România sunt interzise în mod expres, aceşti oameni reuşesc să scape de grăniceri, folosind poteci din pădurile dese. Mavrocordat spune că, în general, ţăranii din acea regiune sunt nemulţumiţi, în mare parte pentru că ştiu că se află sub stăpânire străină. Multora dintre ei li s-a permis să îşi păstreze proprietăţile, îşi păstrează propriile şcoli şi toate obiceiurile lor româneşti. Câţiva dintre ţăranii mai

înstăriţi, împreună cu unii negustori au fost însă deportaţi, iar pământurile lor s-au reîmpărţit restului populaţiei. Oricine deţine mai mult de două hectare de pământ este obligat să plătească dări substanţiale către stat, până într-acolo încât, tot ce este peste două hectare este practic confiscat în decurs de an sau doi. Un mare număr de fii de ţărani au fost obligaţi să se înroleze în armata rusă.

* * *

Mavrocordat a discutat cu mine şi despre situaţia în care se găseşte acum Regele. Mavrocordat îl cunoaşte de mult timp pe Negel, mareşalul Curţii, şi a avut de curând mai multe discuţii îndelungate cu el. Spune că Negel are un caracter destul de slab, lăsându-se intimidat de ameninţările ruşilor şi comuniştilor din ultimele câteva zile. Mavrocordat crede că influenţa lui Negel asupra Regelui este considerabilă şi ne cere insistent să facem tot ce putem pentru a mări fermitatea lui Negel în actuala criză. El a sugerat că doar câteva cuvinte din partea domnului Berry sau a mea, prin care să ne exprimăm speranţa în perspectiva generală, ar fi de mare ajutor. Ţinând seama de instrucţiunile în vigoare, de a nu face nimic care să agraveze situaţia, nu cred că dl Melbourne sau eu vom fi în măsură să facem asemenea demersuri.

Marţi, 4 septembrie 1945
Tulburări în Piaţa Palatului 166

În ultimul timp, în mai multe rânduri, au avut loc dezordini în Piaţa Palatului. De două ori au fost tulburări

serioase, în care oamenii au fost grav răniţi. Joia trecută, de pildă, un grup de oameni adunaţi să se uite la o mică ceremonie de schimbare a gărzii, au hotărât să profite de un drept consfinţit prin tradiţie, ca să viziteze Palatul şi să semneze în cartea Regelui, în semn de loialitate. O mulţime destul de numeroasă s-a strâns în faţa uneia din intrările Palatului, însă totul s-a desfăşurat în ordine şi linişte, lumea aşteptând la rând pentru a semna. Aflând ce se pune la cale, guvernul a trimis la faţa locului vreo trei-patru camioane pline de muncitori înarmaţi cu bâte, care au început imediat să manifeste gălăgios în sprijinul guvernului Groza. Toţi cei care ieşeau din Palat şi nu se alăturau de îndată demonstraţiei erau bătuţi şi maltrataţi în diverse feluri. Au rezultat mai multe răniri grave.

Sâmbătă dimineaţă am fost informat că guvernul pregăteşte o mare demonstraţie pentru după-amiaza respectivă şi încă una pentru ziua de duminică, în intenţia de a stârni entuziasmul în favoarea lui Groza. Ca urmare, i-am trimis generalului Susaikov o scrisoare prin care-i atrăgeam atenţia asupra tulburărilor anterioare şi asupra recomandării făcute de mine la ultima întâlnire a Comisiei Aliate de Control de a nu se autoriza demonstraţii din partea nici unei părţi, până la încheierea convorbirilor dintre cele trei guverne ale noastre cu privire la actuala criză guvernamentală. L-am rugat insistent să ia imediat măsuri pentru oprirea celor două manifestaţii planificate să aibă loc sâmbătă şi duminică. Vicemareşalul Stevenson i-a adresat generalului Susaikov o scrisoare similară, în care se sublinia că, în ciuda asigurărilor date de Susaikov, s-a ajuns la vărsare de sânge în două rânduri, când jandarmeria şi poliţia locală se pare că nu au vrut sau nu

au putut preîntâmpina tulburările. Demonstraţia de sâmbătă s-a dovedit a fi una de foarte mici proporţii, fără tulburări. Demonstraţia de duminică a fost complet contramandată. Nu ştim, fireşte, în ce măsură acest lucru se datorează scrisorilor noastre, însă sunt convins că au contribuit mult la temperarea demonstraţiilor.

Sosirea la Bucureşti a doi corespondenţi de război americani, la invitaţia guvernului român 167

Doi corespondenţi de război americani au sosit pe neaşteptate vinerea trecută, prin Bulgaria. Destul de surprinzător, aceştia doi nu s-au numărat printre persoanele ale căror nume au fost prezentate Comisiei Aliate de Control pentru aprobare. Cei doi – dintre care unul era reprezentantul ziarului „New York Herald Tribune", iar celălalt al lui United Press – călătoreau prin Bulgaria, când s-au întâlnit cu un funcţionar de la Consulatul român, care le-a sugerat să viziteze şi România. Bineînţeles că s-au declarat încântaţi să o facă, drept pentru care consulul român a contactat guvernul de la Bucureşti şi le-a aranjat să facă o vizită. Cu toate că nu aveam cum să ştim cu certitudine, bănuim că guvernul român a colaborat cu ruşii în realizarea acestor aranjamente. De când au sosit la Bucureşti, guvernul şi-a dat toată osteneala să le stabilească un program încărcat. Duminică au fost duşi la Deva pentru a asista la inaugurarea unei clădiri guvernamentale. Au călătorit împreună cu Groza însuşi şi cu alţi membri ai guvernului acestuia. Au avut lungi interviuri şi conferinţe de presă cu Groza, Tătărescu, Constantinescu-Iaşi (ministrul

Propagandei) şi mulţi alţii. Li s-a aranjat chiar o întâlnire cu domnul Maniu. Au luat cina la mine aseară. Unul dintre corespondenţi este o fată al cărei soţ, de asemenea corespondent, a fost ucis în Normandia. Cu toate că amândoi sunt relativ tineri şi lipsiţi de experienţă, par să evalueze pe deplin situaţia aşa cum este în toate ţările balcanice. Nu s-au lăsat păcăliţi de încercările guvernului de a-şi etala puterea şi coeziunea. S-au convins mai degrabă pe deplin de imensa presiune exercitată de comunişti pentru a-şi păstra poziţiile. Vor părăsi curând ţara şi intenţionează să relateze amănunţit ceea ce consideră ei că este situaţia reală, de îndată ce vor ieşi din zonele aflate sub dominaţie rusă. Cred că, în ansamblu, sosirea lor aici a fost o întâmplare fericită, deoarece sunt sigur că presa noastră de acasă va acorda spaţii ample relatărilor lor.

Alegerile bulgare

Dl Berry a făcut duminică o scurtă călătorie la Sofia cu avionul meu şi s-a întors luni dimineaţa. El a purtat o discuţie interesantă cu dl Barnes, reprezentantul Departamentului de Stat al Statelor Unite la Sofia. Spre marea noastră surpriză, ei a aflat că şi Barnes trimisese din proprie iniţiativă scrisori guvernului bulgar şi Comisiei Aliate de Control, în care cerea amânarea alegerilor din Bulgaria. După ce aceste scrisori au ajuns la destinaţie, a raportat la Washington despre demersul făcut. Cam peste o zi, a primit o mustrare severă din partea Departamentului de Stat care-i dezaproba acţiunile, pe motiv că nu intenţionăm să provocăm o criză în Bulgaria la

ora aceasta. Din fericire, ruşii au fost de acord să cedeze, aşa că s-a dovedit a fi o victorie pentru diplomaţia americană. Totuşi, atât eu, cât şi dl Berry, suntem destul de îngrijoraţi să constatăm că Departamentul de Stat nu este încă dispus să adopte o poziţie fermă în problemele balcanice.

S-a primit textul răspunsului ruşilor la solicitarea guvernului Statelor Unite de a organiza convorbiri privitoare la guvernul român **168.**

Situaţia noastră politică din România este în continuare calmă pentru moment. În seara aceasta, târziu, s-a primit textul răspunsului dat de Rusia la nota guvernului Statelor Unite prin care se solicita organizarea de consultări. După cum ne aşteptam, guvernul sovietic pretinde că guvernul Groza este excelent, că se bucură de sprijinul unei părţi considerabile a populaţiei şi că se achită de responsabilităţile şi obligaţiile sale într-un mod demn de toată lauda. Nota afirmă mai departe că gestul Regelui a fost provocat în întregime de amestecul în afacerile politice al reprezentanţilor Statelor Unite şi Marii Britanii din România şi că asemenea gesturi pot avea doar un efect deosebit de dăunător asupra activităţii Comisiei Aliate de Control. Nota se încheia cu o declaraţie conform căreia, dacă guvernele Statelor Unite şi Marii Britanii mai doresc să aibă consultări, guvernul sovietic va fi de acord, dar cu condiţia că acesta să aibă loc doar după încheierea actualei sesiuni a Consiliului miniştrilor de la Londra.

Deşi era de aşteptat, acest răspuns ne-a deprimat totuşi. Dacă se vor ţine consultările aşa cum propune Rusia, ele nu vor începe mai devreme de o lună, timp în care guvernul Groza, cu ajutorul Rusiei, va continua să-şi

întărească poziţia. Este puţin probabil ca Regele să se poată menţine pe tot parcursul acestei luni în situaţia vulnerabilă în care se găseşte. Practic, va trebui să semneze decrete şi să continue să aibă relaţii normale cu guvernul. Dacă nu insistăm pentru consultări imediate, mi-e teamă că viitorul României va continua să fie întunecat. Trebuie să arăt că acesta nu este şi punctul de vedere al vicemareşalului Stevenson. El a trecut pe la mine aseară şi s-a declarat foarte mulţumit de situaţia actuală. Consideră că ruşii sunt deja în defensivă, că, de vreme ce au dat înapoi în Bulgaria, vor face şi aici acelaşi lucru şi că guvernele Statelor Unite şi Marii Britanii sunt angajate acum într-o politică de forţă, agresivă, pe care o vor face să fie acceptată fără probleme la masa tratativelor. Este de părere că puterea sovieticilor în Balcani este în mod cert pe ducă. Aş vrea să pot fi de acord cu el, dar părerea mea este că situaţia se prezintă exact invers. Regret poziţia lui, căci, după cât mi-a spus, a trimis deja mai multe telegrame în care îşi susţinea punctul de vedere, iar acestea ar putea convinge guvernul său că s-ar putea să nu fie necesare alte intervenţii ferme cu privire la situaţia din Balcani, de vreme ce totul se desfăşoară atât de bine.

Vineri, 7 septembrie 1945

Cercurile româneşti sunt îngrijorate de publicarea textului răspunsului sovietic la nota Statelor Unite

Cercurile locale româneşti au fost serios îngrijorate de publicarea, ieri, a textului răspunsului rusesc adresat Marii Britanii şi Statelor Unite pe tema consultărilor cu privire la

guvernul român. Rusia a susţinut, desigur, că guvernul Groza se achită foarte eficient de obligaţiile sale, că este reprezentativ pentru o mare parte din populaţie şi nu trebuie, sub niciun motiv, să fie înlocuit. Totuşi, Rusia a acceptat consultări pe tema situaţiei din România, în cazul în care Marea Britanie şi Statele Unite mai doresc aşa ceva, dar numai după ce alte probleme ridicate în faţa Consiliului miniştrilor de la Londra vor fi fost rezolvate. De aici rezultă o amânare de una până la trei luni, ceea ce este, bineînţeles, de neacceptat.

Textul nu a fost publicat în întregime aici. BBC **169** şi alte posturi de radio i-au redat însă esenţa, ceea ce a redus serios speranţele românilor într-o soluţionare rapidă a actualelor dificultăţi politice. Regele şi consilierii săi îşi păstrează însă calmul, iar Regele este de neclintit în refuzul de a semna vreun decret sau de a avea vreun contact oficial cu guvernul Groza. El adoptă desigur o poziţie curajoasă. De asemenea, insistă ca partidele din opoziţie să se abţină de la demonstraţii de stradă sau de la a provoca tulburări locale ori vărsări de sânge. Desigur, comuniştii profită de ocazie pentru a evidenţia lipsa de sprijin pe care o are politica Regelui, dar demersul său este cu siguranţă cel mai bun lucru pentru ţară în ansamblu.

* * *

Situaţia nu s-a îmbunătăţit deloc în urma gestului lui Stalin de a-i invita pe Groza, Tătărescu, Ghelmegeanu şi pe alţii din guvern să vină la Moscova. Această delegaţie a părăsit Bucureştii lunea trecută, iar ziarele au fost pline de

articole ce expuneau în termeni strălucitori primirea făcută românilor la Moscova. Se pare că Stalin însuşi a dat o petrecere pentru Groza, iar atât Stalin cât şi Molotov s-au dat peste cap pentru în a-l onora. Tătărescu a făcut cunoscut anterior plecării că principalul scop al vizitei lor era să aibă consultări cu dl Molotov, înaintea plecării acestuia la întâlnirea Consiliului miniştrilor de la Londra. Pare foarte probabil ca aceste discuţii să includă propuneri pentru anumite schimbări de personal în cabinetul Groza, în scopul de a acţiona la Londra în vederea lărgirii guvernului Groza. Vor fi discutate, probabil, şi alte probleme de mare importanţă, precum frontiera Basarabia-Dobrogea, extinderea relaţiilor comerciale române cu alte ţări, îmbunătăţirea situaţiei financiare pe plan local şi posibilul sprijin rusesc dată fiind criza de alimente care ameninţă România.

Statele Unite transmit un răspuns dur la cererea sovieticilor de a amâna conferinţa 171

Personal, am fost foarte încurajat văzând ieri, în dosarele domnului Berry, răspunsul prompt dat de guvernul nostru notei Moscovei, prin care se respingea planul nostru de consultări. În termen de 24 de ore, guvernul nostru a dat un răspuns foarte ferm, în care se sublinia că obligaţiile ce ne revin, în virtutea înţelegerii de la Potsdam, implicau indiscutabil organizarea imediată de consultări; arătând că o amânare de peste o lună ar fi absolut nesatisfăcătoare, răspunsul sugerează soluţionarea actualului impas dintre Rege şi guvern. Această sugestie arată că solicitarea demisiei lui Groza, făcută de către

Rege, a fost absolut constituţională, iar că refuzul lui Groza a fost categoric în afara legii. De aceea, propunem ca, pentru a asigura o oarecare continuitate guvernului român, să i se ceară lui Groza să demisioneze imediat, dar să se facă în aşa fel, încât guvernul său să continue să funcţioneze cu un statut temporar, de guvern interimar, până la încheierea convorbirilor tripartite privitoare la problema românească, insistând din nou ca acestea să aibă loc imediat. Nota noastră se încheie cu respingerea energică a acuzaţiilor ruşilor, conform cărora reprezentanţii Statelor Unite şi Marii Britanii în România au instigat actuala criză, prin amestec ilegitim în treburile politice interne româneşti. Nota menţionează că atât vicemareşalul Stevenson, cât şi eu, am respins categoric acuzaţiile generalului Susaikov în această privinţă.

Şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control din 6 septembrie 1945

Ieri după-amiază, am avut o şedinţă comună a Comisiei Aliate de Control, relativ amicală. Generalul Susaikov era plecat, iar şedinţa a fost prezidată de către amiralul Bogdenko, care, în urma avansării sale, este superior în rang generalului Vinogradov.

Discutarea propunerii de revizuire a modului de acţiune a Comisiei Aliate de Control

Printre altele, am discutat propunerile pe care le-am înaintat luna trecută, referitoare la noile proceduri ale Comisiei Aliate de Control. Acestea diferă considerabil de cele preconizate de generalul Susaikov. Amiralul Bogdenko

a arătat că metodele lui Susaikov, bazându-se aproape exact pe cele stabilite pentru Ungaria, constituie o soluţie conformă deciziilor luate la Potsdam. El a spus că, ţinând cont de aceasta, nu are competenţa de a discuta vreo abatere de la aceste propuneri. I-am răspuns că voi raporta această chestiune guvernului meu şi că, drept măsură interimară, am fost autorizat să accept temporar propunerile privind modul de lucru al comisiei.

Intrarea în România a corespondenţilor de război şi de presă

Am insistat, de asemenea, cu tărie pentru accesul în România al corespondenţilor de război şi al altor ziarişti. Bogdenko şi-a cerut scuze pentru întârzierile legate de acordarea acreditărilor pentru aceşti ziarişti. A spus că întârzierile s-au datorat, în mare parte, reorganizării Secţiunii politice a Comisiei. A promis, totuşi, să se ocupe personal de problemă şi să ajungă foarte curând la o decizie. Dis-de-dimineaţă, ţinându-şi promisiunea, am primit aprobare pentru un singur corespondent de presă la „Israel International News Service". Sper să mai sosească şi altele.

Pregătirea raportului Comisiei Aliate de Control cu privire la progresele făcute de România în respectarea Armistiţiului 172

Tot la sugestia mea, Bogdenko a fost de acord ca, imediat după 12 septembrie, Comisia Aliată de Control să se oblige să publice un scurt raport în care să ţie expuse realizările României în primul an de Armistiţiu. Raportul va

relata, articol cu articol, progresele făcute în îndeplinirea prevederilor Armistiţiului.

Luni, 10 septembrie 1945

Ziarele româneşti preiau din „Izvestia” un articol critic la adresa „amestecului politic” al Statelor Unite şi Marii Britanii în România 173

Majoritatea ziarelor româneşti au reprodus, sub titluri cu litere de-o şchioapă, un articol apărut în ajun, în ziarul rusesc „Izvestia”. Articolul era foarte critic la adresa activităţilor Statelor Unite în România. El proslăvea guvernul Groza, spunea că Rusia nu are nicio intenţie de a cere o schimbare şi că recentul gest al Regelui de a cere demisia lui Groza a fost instigat în întregime de reprezentanţii britanici şi americani în Comisia Aliată de Control din România. Se mai spunea că aceşti reprezentanţi şi-au desfăşurat activitatea fără a-i informa pe membrii ruşi ai Comisiei Aliate de Control şi că Regele însuşi a recunoscut că nu are nimic împotriva guvernului Groza şi că a cerut demisia acestuia pur şi simplu la sfatul britanicilor şi americanilor.

* * *

Consider că autorizarea de către cenzorii ruşi a publicării acestui articol în ziarele româneşti este un indiciu clar că cenzura practicată de Comisia Aliată de Control în România nu este făcută în interesul comun al celor Trei Puteri Aliate. Îi adresez astăzi generalului Susaikov o scrisoare în care îl informez de acest fapt şi în

care recomand ca orice tip de cenzură să fie complet desfiinţat, aşa cum s-a făcut în zonele controlate de americani în Austria şi Germania.

Membrii Organizaţiei „T” daţi în judecată 174

În ultimul timp, s-a făcut foarte multă publicitate în jurul proceselor ce urmează a fi intentate anumitor membri ai aşa-numitei Organizaţii „T”, care au fost arestaţi de către Siguranţă în urmă cu trei-patru săptămâni. Organizaţia „T” se pare că este formată dintr-o grupare de tineri liberali şi câţiva naţional-ţărănişti, care au fost implicaţi în anumite activităţi clandestine îndreptate împotriva guvernului. Mai exact, ei au publicat şi difuzat un mic ziar, foarte critic la adresa politicii guvernului şi în care au încercat să împrăştie mai multe zvonuri care nu sunt, probabil, adevărate. Indiscutabil, aceşti tineri au fost imprudenţi şi impulsivi. Mai mulţi dintre ei au fost arestaţi pe neaşteptate, după care au dispărut timp de câteva săptămâni. Acum avem dovezi clare ce arată că, în această perioadă, au fost supuşi la o mulţime de torturi pentru a le fi smulse mărturisiri cu privire la alţi membri ai organizaţiei şi la scopul final al aşa numitului lor „complot fascist”. Trei tinere din acest grup au fost atacate şi se spune că cel puţin una este gravidă. Se pare că bărbaţilor li s-au smuls unghiile de la mâini, au fost bătuţi la tălpi, li s-au pus beţe de chibrit aprinse la subsuori şi au fost supuşi şi altor metode de obţinere a mărturiilor false. Întrucât unul dintre acuzaţi este ofiţer al armatei române, întregul grup va fi judecat de către Curtea Marţială. O asemenea curte marţială a fost constituită vinerea trecută.

Un grup format din peste 75 de avocaţi de marcă din România s-a oferit să-i apere gratuit pe acuzaţi şi multe dintre familiile de vază din oraş sunt foarte necăjite, căci unii dintre acuzaţi sunt de fapt copii sau rude de-ale acestora.

* * *

Reprezentanţi ai acestei Misiuni participă la toate şedinţele tribunalului. În prima zi, a ieşit la iveală faptul că avocaţilor apărării nu li s-a oferit practic nicio ocazie de a studia învinuirile aduse acuzaţilor, sau de a discuta personal cu aceştia. De aceea s-a cerut o amânare, care a fost acordată de către Curte. A doua şedinţă a Curţii a avut loc astăzi. S-a putut observa că toţi cei trei membri ai completului au fost schimbaţi între timp, probabil din cauza atitudinii relativ îngăduitoare faţă de acuzaţi adoptată de tribunal în prima sa şedinţă. Cel puţin doi dintre membrii actualului complet de judecată sunt persoane cu un trecut pătat, preşedintele **175** fiind un fost inspector al penitenciarelor, pe vremea lui Antonescu. În cea de-a doua şedinţă a Curţii, avocaţii apărării au prezentat mai multe aspecte ce încercau să demonstreze neconstituţionalitatea procesului, iar Curtea a reuşit cu greu să justifice continuarea acestuia. Sala tribunalului era ticsită cu simpatizanţi ai acuzaţilor, printre care erau răspândiţi şi destui agenţi ai Siguranţei. Cu excepţia acestor agenţi, nu au fost de faţă membri ai guvernului sau simpatizanţi ai FND. Se pare că procesul se va desfăşura timp de mai multe săptămâni, înainte de a se putea lua o hotărâre. Se presupune că intenţia guvernului este de a da

amploare acestui eveniment, mult peste adevărata sa importanţă şi, prin mărturii false, de a-i implica pe Maniu, Brătianu, Rădescu şi pe alţi lideri. Ziarele vorbesc deja despre Organizaţia „T” ca despre un grup militant de liberali şi naţional-ţărănişti, care se înarmau împotriva guvernului şi care aveau de fapt planuri clare de iniţiere a unei mişcări revoluţionare.

Reprezentanţii Statelor Unite participă la o recepţie în cinstea răsturnării regimului nazist din Bulgaria 176

Acum câteva zile, am primit invitaţii la o recepţie organizată la reşedinţa ministrului Bulgariei, cu ocazia primei aniversări a răsturnării regimului nazist din Bulgaria. După ce m-am consultat cu dl Berry, am decis amândoi să mergem, ţinând cont de faptul că guvernul bulgar se află acum în termeni destul de amicali cu reprezentanţii noştri din Sofia, după ce a acceptat să amâne alegerile.

* * *

Ministrul bulgar este comunist şi a fost închis vreme de şase ani înaintea răsturnării regimului nazist. A părut destul de surprins când dl Berry şi cu mine ne-am făcut apariţia la petrecerea sa, dar, pe de altă parte, i-a făcut extrem de multă plăcere. Cea mai mare parte a oaspeţilor erau comunişti români sau simpatizanţi ai guvernului. Mai erau de faţă Vinogradov, Bogdenko şi alţi câţiva ruşi. Nu a participat niciunul din trimişii britanici. La plecare,

ministrul a convocat mai mulţi lideri ai comunităţii bulgăreşti de aici, din Bucureşti şi, cu toţii au insistat să închinăm mai multe pahare în cinstea neîntreruptei prietenii dintre Bulgaria şi Statele Unite. Mai mulţi bulgari au propus apoi un toast pentru „democraţie... de tip american”. Acest toast a fost rostit în engleză, iar ministrul bulgar vorbeşte doar bulgăreşte. Cu toate acestea, când am băut. am observat mai multe priviri îngrijorate îndreptându-se către el. Dintr-o scurtă conversaţie avută cu mai mulţi bulgari prezenţi, a reieşit că la Sofia se exercită aceeaşi presiune a minorităţii comuniste, ca şi aici.

Marţi, 11 septembrie 1945

Procesul membrilor Organizaţiei „T” continuă zi şi noapte

Procesul celor peste treizeci de membri ai Organizaţiei „T” a continuat azi toată ziua şi tocmai am aflat că va continua şi la noapte. Se pare că guvernul a primit ordin să încheie acest caz foarte repede. Bănuim că majoritatea acuzaţilor, dacă nu chiar toţi, vor fi declaraţi vinovaţi, iar la convorbirile din cadrul

Consiliului miniştrilor de la Londra acest verdict va fi folosit drept dovadă că Partidele Naţional Ţărănesc şi Liberal sunt organizaţii periculoase şi că vor trebui desfiinţate. Am mai aflat că va fi judecat şi un al doilea grup de îndată ce primul grup va fi fost condamnat şi că este foarte posibil ca din cel de-al doilea grup să facă parte Maniu, Brătianu şi Rădescu. Se pare că guvernul, la ordinul sovieticilor, este acum angajat într-o campanie de

lichidare, o dată pentru totdeauna, a tuturor rămăşiţelor celor două partide istorice. Acesta este desigur un semn că Rusia este absolut hotărâtă să-şi continue actuala politică aici şi că nu are nici cea mai mică intenţie de a permite ca guvernul Groza să fie schimbat.

Rusia rămâne inflexibilă în atitudinea sa faţă de situaţia politică din România, după cum reiese din răspunsul său la cea de-a doua notă a Statelor Unite

O nouă dovadă a intenţiilor ruşilor a devenit evidentă astăzi, când dl Berry mi-a arătat răspunsul dat de Moscova la cea de-a doua notă a noastră, în care am sugerat demisia guvernului Groza, ca mijloc de repunere a României într-o poziţie constituţională. În răspunsul ruşilor se afirma foarte clar că Rusia nu are nicio intenţie de a permite demisia guvernului Groza şi se menţiona că Regele însuşi afirmase că nu are nimic împotriva guvernului Groza şi că solicitase demisia acestuia numai instigat de americani şi britanici. Se mai afirma că pretenţia noastră, că reprezentanţii Statelor Unite şi Marii Britanii nu interveniseră în afacerile politice româneşti, era incorectă, deoarece guvernul sovietic deţinea dovezi de necontestat că Regelui i s-a sugerat să ceară demisia guvernului Groza de către aceşti reprezentanţi ai Satelor Unite şi Marii Britanii. Este, bineînţeles, o minciună sfruntată, dar la această oră serveşte scopului sovieticilor şi evident că se pot simţi suficient de siguri de faptul că, probabil, nu li se va cere niciodată să aducă aceste dovezi în faţa vreunui tribunal. În răspunsul sovietic se mai afirmă că guvernul Groza nu fusese instaurat la instigarea domnului Vîşinski,

aşa cum pretindeam noi, ci a fost mandatat ca urmare a cererilor marilor mase populare de a avea în România un regim democratic reprezentativ. Şi asta este desigur tot o minciună.

Comuniştii din Constanţa măcelăresc un ofiţer de marină român care ştia prea multe

Ieri mi-a mai fost supus atenţiei un alt mic element care dovedeşte panta pe care au apucat-o evenimentele aici. Se pare că, în urmă cu câteva zile, la Constanţa, un ofiţer de marină român a scos la iveală un scandal financiar oarecare, în care erau implicaţi comunişti locali şi lideri ai guvernului. El conducea o anchetă şi, lunea trecută, era pe punctul de a implica mai mulţi politicieni din FND. Luni după-amiază, când se îndrepta spre casă, o maşină cu trei sau patru persoane s-a oprit lângă el. Din maşină s-au tras patru sau cinci focuri de armă, iar ofiţerul a căzut mort. Chiar atunci a sosit o maşină-patrulă rusească, întrucât nu fuseseră preveniţi despre intenţiile „autorităţilor", ruşii i-au arestat pe ocupanţii maşinii şi i-au dus la statul major rus pentru investigaţii. La anchetă, la care au fost prezenţi mai mulţi români, a ieşit la iveală faptul că printre ocupanţii maşinii se aflau doi şoferi ai unor lideri de partid locali, un membru proeminent al Siguranţei din Bucureşti şi cel puţin încă un alt comunist binecunoscut. Acum se încearcă, desigur, muşamalizarea incidentului, iar Bodnăraş, şeful Siguranţei **177**, s-a repezit personal ieri la Constanţa. Din nefericire pentru comunişti, detalii în legătură cu evenimentul sunt deja bine-cunoscute în oraş. Acest incident arată foarte clar până unde este

dispus să meargă guvernul pentru a se menţine la putere.

Joi, 13 septembrie 1945

Procesul membrilor organizaţiei „T” se apropie de încheiere

Procesul membrilor organizaţiei „T” se îndreaptă spre sfârşit, mult mai devreme decât ne aşteptasem iniţial. Au avut loc mai multe şedinţe nocturne, iar guvernul încearcă în mod evident să accelereze procesul prin orice mijloc pe care îl are la dispoziţie. Au fost prezentate toate dovezile, iar guvernul şi-a expus pledoaria finală, care, între noi fie vorba, a fost extrem de slabă. Singura dovadă prezentată împotriva acuzaţilor a fost un exemplar al ziarului lor clandestin, care se ridicase împotriva multor măsuri adoptate de guvern, precum şi mărturisirile acuzaţilor. Pentru a le dezminţi, fiecare acuzat a depus mărturie în apărarea propriei persoane, relatând în detaliu cum le-au fost smulse mărturii prin tortură, ameninţări şi orice altă formă de constrângere posibilă. Una dintre fete a povestit cum a fost violată, iar câţiva bărbaţi şi-au scos hainele, dând la iveală arsuri, tăieturi, vânătăi şi multe alte dovezi ale unui tratament plin de cruzime. Un imens val de indignare împotriva întregii proceduri a cuprins Bucureştii, şi se pare acum că guvernul însuşi ar putea încerca să mai renunţe la o parte din intenţiile sale anterioare, ca urmare a nemulţumirii crescânde a maselor. După legea română, acuzatul are dreptul să vorbească la sfârşit, după ce avocatul său şi-a încheiat pledoaria; acestea sunt procedurile ce vor avea loc mâine. Ar fi posibil ca, în majoritatea cazurilor, să se dea doar pedepse uşoare,

îndeosebi pentru ca guvernul să iasă cu faţa curată. Mai este posibil, totuşi, să se încerce traducerea în instanţă, sub aceleaşi capete de acuzare, a unui nou lot de oponenţi, printre care s-ar număra şi câţiva lideri ai partidelor istorice.

* * *

Este deosebit de interesant de menţionat că legea sub incidenţa căreia sunt judecaţi aceşti oameni a fost promulgată în vremea regimului Antonescu. Ea prevede aducerea în faţa Curţii Marţiale a persoanelor care susţin răsturnarea guvernului, autorizează pedeapsa cu moartea pentru această infracţiune şi recomandă, în mod specific, ca în cazul în care acuzatul este evreu, comunist sau orice altă persoană care nu este de naţionalitate română, pedeapsa să fie dublată. Toţi cei interesaţi au presupus că, odată cu proclamaţia regală ce repunea în vigoare Constituţia României, toate legile asemănătoare acesteia, evident contrarii prevederilor constituţionale, vor fi nule şi neavenite; se pare că acest guvern nu este de aceeaşi părere. Acum câteva zile, i-am scris o scrisoare generalului Susaikov, atrăgându-i atenţia asupra caracterului discriminatoriu al legii în numele căreia au fost formulate acuzaţiile şi întrebându-l dacă nu este de părere că o astfel de lege ar fi trebuit anulată potrivit Articolului 6 din Convenţia de Armistiţiu, care cere ca guvernul român să anuleze orice element legislativ discriminatoriu. Nu mi-a răspuns încă.

Demonstraţia „populară” organizată de comunişti în cinstea întoarcerii lui Groza de la Moscova

Groza, Tătărescu, Ghelmegeanu şi alţi câţiva membri ai guvernului s-au întors azi **178,** cu avionul, de la Moscova. Comuniştii au organizat o demonstraţie colosală, cu această ocazie. În Bucureşti, jumătate de zi a fost declarată liberă, de-a lungul străzilor principale au apărut steaguri şi fanioane, iar la aeroport a fost adunată o gloată imensă, cerându-li-se pur şi simplu tuturor vatmanilor, lucrătorilor de la telefoane, muncitorilor din fabrici şi altor membri de sindicat să participe *in corpore*. Penalizarea aplicată pentru absenţă era pierderea slujbei sau o amendă substanţială, iar cei care nu au zbierat cât îi ţinea gura pentru guvern în timpul demonstraţiei, au fost bătuţi măr sau maltrataţi în vreun fel. Ca urmare a acestor măsuri, Groza şi ajutoarele sale s-au trezit, la sosire, în mijlocul unei demonstraţii „spontane” extraordinare. Diverşi lideri au ţinut discursuri pe tonul obişnuit, felicitând atât guvernul, cât şi Armata Roşie, manifestându-şi recunoştinţa cuvenită pentru tratamentul generos acordat României de Rusia sovietică. S-a anunţat deja în ziare că, printre rezultatele vizitei la Moscova, se numărau acorduri referitoare la eliberarea prizonierilor de război români, scutirea de anumite plăţi în cantităţi de grâu şi alte cereale prevăzută de Armistiţiu în schimbul suplimentării cantităţilor de produse petroliere, retrocedarea către partea română a controlului asupra căilor ferate şi alte măsuri privind colaborarea în domeniul culturii şi al educaţiei.

Din cauza agitaţiei provocate de întoarcerea guvernanţilor, întâlnirea noastră obişnuită în cadrul Comisiei Aliate de Control, programată să aibă loc în această după-amiază, a fost amânată fără a se stabili alt termen.

Vicemareşalul Aerului Stevenson îşi menţine atitudinea optimistă faţă de viitorul politic al României

Vicemareşalul a trecut să mă vadă azi-dimineaţă. El continuă să fie extrem de optimist şi crede că o victorie diplomatică asupra Rusiei, în privinţa României, este acum sigură. Consideră că Rusia este pe punctul de a ceda complet şi că, într-o săptămână-două, vom avea în România un guvern cu totul nou. Spune că, încă de la primul nostru protest împotriva guvernului Groza, înaintat în martie trecut, s-a simţit foarte încrezător şi nu s-a îndoit niciun moment de faptul că va fi demascată cacealmaua Rusiei, iar România va rămâne un stat capitalist, pe deplin independent, cu un guvern pe care să-l aleagă singură. Regret că nu-i pot împărtăşi încă optimismul, dar sper din toată inima să aibă dreptate.

Dl Berry chemat la Londra pentru a participa la Conferinţa Consiliului miniştrilor; Comisia Aliată de Control forţată să acorde permisiune de zbor în câteva ore

Dimineaţă, pe la orele 10,00, am primit radiogramă de la Caserta. prin care dl Berry este chemat de îndată la Londra. Pentru mine, acest mesaj era un semn încurajator, deoarece însemna că, în timpul discuţiilor de la Londra, vom face în aşa fel încât să avem la faţa locului un

reprezentant bine informat în privinţa tuturor aspectelor situaţiei locale. El va putea astfel să combată oricare dintre argumentele lor şi să aducă dovezile necesare despre adevărata stare de lucruri de aici. Imediat după primirea radiogramei, am început munca de convingere a ruşilor şi, după multe discuţii şi acţiuni hotărâte în trei-patru Secţiuni diferite ale Comisiei, am obţinut, în sfârşit, autorizare de decolare pentru avionul nostru, pentru această după-amiază. Totul s-a obţinut în două-trei ore. Din nefericire, deasupra Munţilor Balcani vremea este nefavorabilă; în consecinţă l-am expediat pe dl Berry cu avionul meu spre Grecia, cu plecare în jurul orelor 3,00. Ar trebui să ajungă la Caserta mâine, dis-de-dimineaţă, şi la Londra, probabil, mâine seară, cel târziu. Întrucât, dl Melbourne este în concediu în Italia pentru căsătorie, reprezentantul Departamentul de Stat în România, cu cel mai înalt grad, este acum tânărul Hulick. Este însă foarte capabil şi sunt convins că-şi va îndeplini obligaţiile până la întoarcerea domnului Berry sau a domnului Melbourne.

Luni, 17 septembrie 1945

Regele Mihai îşi exprimă punctul de vedere în privinţa procesului membrilor organizaţiei „T”.

Johnny Ionniţiu, secretarul particular al Regelui, m-a vizitat azi-dimineaţă. El spune că Regele este sănătos, îşi menţine hotărârea fermă de a nu semna niciun decret şi de a nu avea nimic de-a face cu actualul guvern, câtă vreme acesta îşi păstrează statutul ilegal; adică atâta timp cât Groza refuză să se supună cererii Regelui de a demisiona. Johnny mi-a spus, totuşi, că Regele este foarte preocupat

de tratamentul aplicat acuzaţilor din procesele „T” şi de prăbuşirea aparent generală a justiţiei militare pe întreg cuprinsul ţării. Regele a primit dovezi clare că acuzaţii „T” au fost crunt torturaţi, în felul pe care l-am descris deja. I se relatează mereu că închisorile sunt pline, iar lagărul de concentrare de la Caracal este populat până la refuz, cu persoane a căror unică vină constă în a fi manifestat o atitudine de împotrivire faţă de guvernul actual şi în a fi dat glas loialităţii lor către Rege. El i-a cerut lui Johnny să afle dacă eu nu puteam face ceva pentru a opri astfel de treburi care se extind pe zi ce trece.

* * *

I-am spus lui Johnny că discutasem deja cu generalul Susaikov problema neconstituţionalităţii legii în baza căreia erau judecaţi inculpaţii „T” şi, ca urmare, se pare că acuzaţii au fost condamnaţi în baza unei legi mult mai blânde (această acţiune a guvernului, însă, ridică serioase semne de întrebare cu privire la legalitatea întregului proces, deoarece sentinţa a fost dată în numele unei prevederi din Codul Penal, iar aplicarea acestui Cod cere, desigur, un proces cu juraţi. Acuzaţii „T” au fost judecaţi de un tribunal militar şi, de aceea, întreaga afacere se află sub semnul unei legalităţi îndoielnice). I-am spus lui Johnny şi de actualele instrucţiuni primite, de a nu face nimic care ar putea îngreuna misiunea miniştrilor de Externe de la Londra, atunci când se va ajunge la discutarea problemei româneşti. Ţinând cont de aceste instrucţiuni, i-am spus că am ezitat să mai ridic – la acest nivel – chestiunea acţiunilor brutale şi nedemocratice ale

guvernului Groza. I-am spus totuşi că voi prezenta Washingtonului toată problema, împreună cu cererea ca, dacă este posibil, să fiu autorizat să discut chestiunea cu generalul Susaikov.

Dl Maniu îşi exprimă descurajarea faţă de lipsa de acţiune a Statelor Unite şi Marii Britanii în vederea stopării acţiunilor unilaterale ale Rusiei în România; expune un program de acţiune imediată în patru puncte, pentru rezolvarea crizei actuale **179**

La cererea insistentă a domnului Maniu, am stabilit ieri după-amiază o întâlnire cu el şi dl Hulick (în calitate de reprezentant al domnului Berry) la mine acasă. Dl Maniu era foarte descurajat. Ne-a spus că, deşi britanicii şi americanii şi-au exprimat – prin intermediul discursurilor liderilor lor – marea simpatie pentru cauza României şi, deşi americanii înşişi i-au încurajat pe Rege şi pe consilierii săi în acţiunile întreprinse, totuşi, niciodată – de la 23 august încoace – anglo-americanii nu au reuşit să determine Rusia să renunţe la intenţiile sale foarte evidente de a comuniza România. Maniu a amintit că, în vreo trei-patru rânduri, s-a ajuns în faze critice ale situaţiei; de fiecare dată, românii au căutat sprijin concret în Anglia şi America şi, de fiecare dată, criza s-a încheiat în favoarea Rusiei şi într-un mod cu totul contrar intereselor adevăratei democraţii din România. El spunea că momentul actual este ultimul în care Anglia şi America ar putea adopta o poziţie fermă. Dacă Regele nu va fi sprijinit pe deplin în atitudinea constituţională pe care a adoptat-o acum, prestigiul Angliei şi Americii în România se va reduce practic la zero. El spunea că nu poate fi acceptat niciun compromis care să presupună menţinerea la putere

a guvernului Groza, întrucât, orice asemenea compromis ar face în mod clar jocul Rusiei şi nu va servi la oprirea schimbării direcţiei către stânga şi către comunism care, până în prezent, s-a derulat nestingherită.

* * *

Maniu a spus că dacă la Conferinţa de la Londra nu se va ajunge la un acord care să preconizeze un nou guvern cu adevărat reprezentativ, Partidului Naţional Ţărănesc nu-i va mai rămâne altceva de făcut decât să-şi reorganizeze întreaga politică, să se descotorosească de actualii lideri şi să facă tot ce poate pentru a acţiona în conformitate cu intenţiile evidente ale ruşilor. El a afirmat că un astfel de acord ar pecetlui soarta României ca ţară liberă şi democratică. Dl Maniu a enumerat apoi acţiunile care ar trebui întreprinse în vederea rezolvării crizei actuale:

a. Primul lucru de făcut ar fi obţinerea demisiei guvernului Groza. Cel mai bun lucru care i s-ar putea întâmpla României ar fi numirea în locul acestuia a unui guvern de tehnicieni, adică unul compus din miniştri fără nicio apartenenţă politică, dar care se bucură de reputaţia de a fi cinstiţi şi competenţi. Maniu spune că-şi dă seama că această soluţie este întrucâtva contrarie prevederilor Declaraţiei de la Ialta. Prin urmare, o a doua soluţie ar fi formarea unui guvern de coaliţie, în care toate partidele politice să fie reprezentate corespunzător, dar în care premierul, ministrul de Război şi ministrul de Interne să nu aibă apartenenţă politică. Întrebat cum îşi imaginează că acest guvern ar putea reuşi în condiţiile în care guvernul

Rădescu eşuase, Maniu a replicat că Rădescu a dat greş în primul rând pentru că era un militar nedeprins cu politica. El a întreprins multe acţiuni fără a se consulta că consilierii săi politici şi, deşi era un om absolut onest, nu era competent din punct de vedere politic.

b. O măsură la fel de importantă ar fi descotorosirea ţării de trupele sovietice. Maniu consideră că, atâta timp cât trupele sovietice rămân pe teritoriul ţării, niciun guvern nu va reuşi să reziste cu sprijinul maselor.

c. Maniu afirmă că ţara se confruntă cu cea mai cruntă foamete din istoria sa. El arată că un guvern capabil trebuie să ia de îndată măsuri, pentru a face faţă ameninţării iernii care vine. O măsură ar trebui desigur să fie anularea înspăimântătoarelor rechiziţionări de alimente care au loc în continuare pentru a satisface cerinţele trupelor ruseşti. Întrebat dacă propriul său partid are în vedere vreun plan anume, Maniu a răspuns că un astfel de plan nu poate fi formulat de niciun partid care nu participă la guvern, deoarece numai guvernul are acces la statistici corecte referitoare la rezervele de cereale şi alte alimente, precum şi la recolta estimată în diverse regiuni ale ţării.

d. Ca ultim punct, Maniu a solicitat grăbirea rezolvării actualei crize. Consideră că fiecare zi de întârziere permite guvernului Groza şi comuniştilor să îşi consolideze poziţia în ţară. El spune că jandarmeria şi poliţia sunt acum în întregime comuniste şi că generalii din posturile cheie din Statul Major General şi din comandamentele mai importante de pe tot teritoriul ţării sunt înlocuiţi rapid cu ofiţeri din diviziile „Horia, Cloşca şi Crişan” şi „Tudor Vladimirescu” sau cu alţi ofiţeri, cunoscuţi a fi simpatizanţi ai comunismului. Arată că mulţi dintre cei mai eficienţi

lideri ai opoziţiei au fost deja arestaţi şi că ştie sigur că mai mult de 1 600 membri ai partidului său sunt acum închişi în lagărul de concentrare de la Caracal Mai mulţi se află acolo de câteva luni, fără să le fi fost adusă vreo acuzaţie. Se aşteaptă ca aceste arestări să continue, probabil în ritm accelerat.

În încheiere, Maniu a arătat că, în vreme ce anterior datei de 23 august, el avusese reprezentanţi la Londra şi Washington cu care reuşise să menţină contactul, de la acea dată, când România devenise realmente aliată a Naţiunilor Unite, el nu mai putea lua legătura cu acei reprezentanţi. Spune că guvernul Groza, prin intermediul ruşilor, se află în situaţia de a furniza materiale propagandistice eficiente presei britanice şi americane dar că propriul său partid, cel mai puternic din România şi cel despre care atât americanii, cât şi britanicii cred că este cel mai democratic, nu poate să-şi expună punctul de vedere în faţa opiniei publice britanice şi americane. Ne-a rugat, aşadar, să solicităm guvernului nostru să-i permită să-şi trimită reprezentanţi la Washington, care să fie în măsură să contracareze propaganda FND şi să expună în permanenţă situaţia reală din România în faţa opiniei noastre publice (acest ultim punct pare desigur rezonabil, pentru că ştim că unii din susţinătorii lui Groza din Statele Unite au devenit foarte activi în expunerea punctelor lor de vedere în presa americană şi în faţa membrilor Congresului nostru).

Miercuri, 19 septembrie 1945

Creşte probabilitatea de remaniere a guvernului

de aici înainte de luarea vreunei decizii la Londra

Aşteptăm încă cu înfrigurare vreo veste de la Londra care să indice că actuala criză politică din România a fost luată în considerare. Aici, situaţia devine pe zi ce trece mai grea pentru Rege, ca şi pentru guvern. În fiecare zi ne parvin noi zvonuri conform cărora s-ar pune la cale o remaniere guvernamentală. Din cauza demisiei ministrului de Finanţe şi a menţinerii refuzului Regelui de a semna vreun decret oficial, guvernul are dificultăţi din ce în ce mai mari în desfăşurarea activităţilor sale zilnice. Aproape zilnic au loc întâlniri importante ale Cabinetului, la care se tot discută întreaga problemă. Mai mult ca sigur comuniştii mai fanatici par să fie pentru o lovitură de stat, aducând argumentul că, dacă Regele refuză să-şi joace rolul în sprijinirea funcţionării guvernului, singura posibilitate care-i rămâne lui Groza este să ia întreaga situaţie în propriile mâini şi să se declare puterea conducătoare în stat. Deşi aceste relatări sunt probabil autentice, totuşi, până în momentul de faţă, o astfel de politică pare a fi susţinută doar de către extremişti. Comuniştii mai conservatori şi, desigur, toate celelalte partide, sunt de părere că simpatiile regaliste ale poporului sunt atât de adânc înrădăcinate, încât orice încercare de înlăturare a Regelui ar duce în mod sigur la un dezastru. Noi urmărim însă îndeaproape situaţia şi nu putem spera decât că la Londra se va ajunge la un acord, nu peste multe zile.

Textul autentic al Acordului de modificare a Armistiţiului primit din surse româneşti; ruşii ignoră

cererea de organizare a unei întruniri speciale, consacrate discutării acordului

Am primit mai multe versiuni ale rezultatelor înregistrate de delegaţia guvernamentală care s-a deplasat de curând la Moscova. Majoritatea acestor variante, deşi concordă în ceea ce priveşte elementele principale, se contrazic considerabil când este vorba de detalii. Acum câteva zile, i-am adresat o scrisoare generalului Susaikov, arătând că reprezentanţii britanici şi americani din Comisia Aliată de Control nu fuseseră informaţi cu privire la niciuna din aceste alegeri ce afectează îndeplinirea condiţiilor Armistiţiului. I-am solicitat o întâlnire specială, în care să ne ofere aceste informaţii. Până acum nu am primit niciun răspuns. Am încercat să obţinem copii ale acordurilor şi din surse româneşti. Se pare că toţi miniştrii, precum şi ceilalţi membri ai grupului care s-a deplasat la Moscova, au primit instrucţiuni precise să nu pună, sub niciun motiv, în circulaţie, textele acestor acorduri. Totuşi, astăzi, am reuşit în fine să obţinem o copie autentică şi, dacă nu primesc nicio veste de la Susaikov într-o zi-două, voi înainta aceste informaţii Departamentului de Stat. Aş prefera desigur să le primesc de la ruşi, pe cale oficială.

Joi, 19 septembrie 1945

Ghelmegeanu discută acordurile de la Moscova; propune ca soluţie pentru criza politică românească formarea unui guvern în afara partidelor şi plecarea trupelor ruseşti din România, înainte de alegeri

Ieri am avut o întrevedere de două ore şi jumătate cu dl Ghelmegeanu. În calitate de preşedinte al Comisiei

Române pentru Aplicarea Armistiţiului, el are rang de ministru şi participă la toate şedinţele Cabinetului. De asemenea, el a fost şi la Moscova, ca membru al partidului de guvernământ, jucând un rol important în toate discuţiile care au avut loc acolo. Mi-a cerut să ne vedem deoarece este de părere că situaţia din România este în momentul de faţă foarte critică şi, pe lângă faptul că mi-a oferit informaţii referitoare la acordurile semnate la Moscova, a dorit să-i cunosc opinia asupra actualei crize politice.

* * *

Dl Ghelmegeanu a început prin a discuta acordurile de la Moscova. El a spus că principalele avantaje pentru România sunt:

a. Faptul că obligaţiile totale ale României conform Articolului 12 au fost stabilite precis, iar Rusia a fost de acord să nu mai facă noi investigaţii pentru a stabili cantităţile suplimentare de bunuri care ar fi fost luate din Transnistria şi:

b. România este scutită de orice livrări de cereale prevăzute în Convenţia de Armistiţiu până la data de 1 iulie 1946, reducând astfel în oarecare măsură lipsa masivă de alimente ce se aşteaptă pentru iarna care vine, pe întreg teritoriul ţării.

* * *

Ghelmegeanu a spus că valoarea totală a bunurilor presupuse a fi fost luate din Transnistria (900.000.000.000 lei) era desigur foarte exagerată şi că valoarea reală a

bunurilor deja returnate, la care se adaugă valoarea produselor furate din România de către armata rusă, depăşeşte cu mult suma totală a tuturor obligaţiilor ce revin României în conformitate cu prevederile acelui articol. Totuşi, el a afirmat că România trebuie să accepte oferta Rusiei de stabilire a unei sume totale de 900.000.000.000 lei, din care doar 300.000.000.000 lei ar mai fi de plătit. În comparaţie cu aceste avantaje, Ghelmegeanu a evidenţiat seriosul dezavantaj pe care îl implică pentru România acordul la care s-a ajuns potrivit Articolului 10. Nu numai că România a fost de acord să recunoască drept legale rechiziţionările continue pentru hrana trupele ruseşti din România, dar acum s-a angajat să accepte staţionarea permanentă a acestor trupe în interiorul graniţelor sale până cel puţin în iulie 1946 şi eventual şi după aceea **181**. Implicaţiile acestui acord ating fiecare segment al vieţii din România. Ele sunt de natură economică, deoarece, pe lângă bunurile rechiziţionate efectiv, trupele propriu-zise sunt plătite tot de români, mai aduc şi bani în plus din afară, pe care soldaţii îi cheltuiesc pentru a cumpăra bunuri din România, secătuind rezervele şi aşa limitate ale naţiunii. Şi mai importante, spune el, sunt implicaţiile politice, întrucât guvernul Groza se menţine la putere doar datorită prezenţei acestor trupe. În clipa în care ruşii se vor retrage, guvernul Groza va cădea, deoarece nu se bucură de sprijinul unei mari părţi a populaţiei. De altfel, Ghelmegeanu crede că va fi absolut imposibil să se ţină orice fel de alegeri democratice atâta vreme cât trupele ruseşti se găsesc aici, pentru că, prin simpla lor prezenţă, ele terorizează sau influenţează pe altă cale ţărănimea.

Ghelmegeanu mi-a prezentat apoi în continuare părerile sale asupra situaţiei politice. El spune că guvernul nu mai poate funcţiona mult timp fără decretele regale menite să asigure plata funcţionarilor, numirea agenţilor guvernamentali şi a altor persoane numite în funcţii administrative normale. El susţine că zilnic are loc o întrunire a Consiliului de Miniştri, în căutarea unei soluţii, dar că, deocamdată, nu au reuşit nimic şi că pe zi ce trece sunt tot mai disperaţi. În rândurile celor de stânga se manifestă din ce în ce mai puternic sentimentul că, dacă Regele nu se va achita de îndatoririle sale administrative, atunci guvernul va trebui să şi le asume. Cu alte cuvinte, guvernul va trebui să preia prerogativele Coroanei. Această acţiune, dacă se va recurge la ea, ar echivala practic cu o lovitură de stat, şi ar putea duce la vărsare de sânge şi chiar la război civil. Ghelmegeanu spune că, dacă Londra nu acţionează urgent pentru a oferi o soluţie, fie şi temporară, ţara se va confrunta cu o situaţie foarte gravă. El este de părere că niciun guvern de coaliţie în care miniştrii ar fi aleşi din rândurile mai multor partide nu ar putea rezista mai mult de o săptămână sau două, deoarece un astfel de guvern nu se va bucura de un sprijin real în ţară. El spune că singurul guvern care ar avea o şansă de succes ar fi unul format din români capabili, inteligenţi şi nu neapărat având legături cu vreun partid, dar care să fie aleşi şi numiţi de către cei trei principali Aliaţi, cu unicul mandat de a conduce ţara şi de a organiza alegeri libere. În orice caz, într-un astfel de guvern, funcţiile de prim-ministru, de ministru de Interne şi de ministru de Război ar trebui deţinute de persoane fără de partid. Celelalte posturi ar putea fi deţinute de către persoane

reprezentând diverse partide, dar care nu sunt aliate unor politici precise de partid. El a recomandat această măsură ca fiind, în situaţia actuală, unica ce poate face faţă stării de lucruri din România şi, în acelaşi timp, ar reprezenta un gest salvator pentru prestigiul celor trei Naţiuni Aliate, aflate în prezent pe poziţii diametral opuse în problema României.

* * *

În continuare, Ghelmegeanu a afirmat că, în mod sigur, condiţia esenţială pentru asigurarea de alegeri libere este plecarea trupelor ruseşti. El spune că, dacă Londra susţine două măsuri, adică numirea unui guvern fără coloratură politică şi organizarea unei plecări grabnice a trupelor ruseşti, ar asigura refacerea vieţii politice şi economice româneşti. Mi-a confirmat rapoartele primite anterior, conform cărora actualul guvern nu are nici cea mai mică intenţie să demisioneze, dar că va face orice este nevoie pentru a se menţine în exerciţiu. În consecinţă, el a repetat că soluţia problemei trebuie să vină din exterior.

Propuneri făcute la şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control de a pune sub protecţie viaţa lui Rădescu şi de a i se acorda o mai mare libertate personală

Ieri, atât eu cât şi vicemareşalul Stevenson am fost vizitaţi de către prieteni ai generalului Rădescu, care au afirmat că generalul este supus unui foarte strict arest la

domiciliu **182** şi că este posibil ca, foarte curând, să se atenteze la viaţa sa. Pentru a mi se confirma această situaţie, l-am trimis azi-dimineaţă acasă la Rădescu pe colonelul Tucker, cate vorbeşte româneşte. Tucker a găsit un poliţist de gardă şi poarta încuiată. Poliţistul nu i-a permis lui Tucker să intre, dar Rădescu, auzind discuţia, a venit personal la poartă să stea de vorbă cu Tucker. Rădescu a confirmat rapoartele primite de mine cu privire la arestul său. El a mai declarat că nici măcar doctorului său nu i se permite să-l vadă şi că nepoata şi nepotul cu care locuieşte au primit ordin să elibereze casă, astfel încât el să rămână complet singur.

* * *

Pe baza acestor informaţii, l-am convins pe vicemareşal să ridice chestiunea Rădescu la şedinţa de după-amiază a Comisiei Aliate de Control. Vicemareşalul i-a spus lui Vinogradov (care a prezidat şedinţa, în absenţa generalului Susaikov) că, în martie trecut, el primise de la ministrul de Externe, Tătărescu, asigurări scrise că Rădescu nu va avea nimic de suferit, iar libertatea sa nu va fi îngrădită. Vicemareşalul a solicitat să fie luate măsuri de către Comisia Aliată de Control pentru a asigura respectarea acestei promisiuni. L-am susţinut pe vicemareşal, arătând că arestul actual sau molestarea lui Rădescu în momentul de faţă ar provoca o reacţie nefavorabilă la Londra şi peste tot în lume. Vinogradov a replicat cu o tiradă împotriva lui Rădescu şi a acţiunilor sale cu caracter fascist din timpul ultimei perioade a guvernării sale. El a spus că Rădescu se poate aştepta la

foarte puţină simpatie din partea organelor sovietice, din cauza atitudinii sale antisovietice. A mai spus că va raporta problema generalului Susaikov şi că va face cercetări pentru a se asigura că s-a stabilit un sistem de pază corespunzător împotriva oricărui posibil pericol ce l-ar ameninţa pe Rădescu.

Luni, 25 septembrie 1945

Zbor la Budapesta

Sâmbătă, însoţit de patru sau cinci din ofiţerii mei superiori, am zburat la Budapesta pentru a vizita reprezentanţa ungară a generalului Key, pe lângă Comisia Aliată de Control. Am avut o călătorie interesantă, am stat noaptea cu generalul Key şi ofiţerii săi. Şi m-am întors la Bucureşti duminică după-amiază târziu. În privinţa organizării, sistemul generalului Key seamănă oarecum cu al nostru sub raportul detaliilor structurale. Personal, nu cred că lucrează la fel de sistematic ca noi. Îndeosebi, el pare să se limiteze aproape numai la chestiuni care aduc atingere prestigiului Statelor Unite, la administrarea Misiunii sau la probleme şi persoane având legătură cu proprietăţi din Ungaria ale Statelor Unite. Nu manifestă un interes deosebit pentru problemele politice ale Ungariei sau pentru a observa şi raporta încălcările de către sovietici ale vieţii economice şi politice maghiare. Cred că telegrafiază mult mai puţine rapoarte decât noi şi mult mai puţine rapoarte Serviciului de Informaţii al Armatei. Toţi ofiţerii săi sunt însă foarte confortabil instalaţi. Au un excelent club anglo-american care le oferă multe posibilităţi de distracţie, iar viaţa pe care o duc toţi pare a

fi foarte plăcută. Generalul Key pare să se afle în relaţii mai bune cu omologul său sovietic, mareşalul Voroşilov, decât sunt eu cu generalul Susaikov. Mareşalul Voroşilov pare să guste întrunirile mondene şi, cu mai multe prilejuri, a fost la cină la generalul Key, unde a stat până târziu, a băut mult şi se pare că s-a distrat de minune. Întâlnirile lor se desfăşoară aproape invariabil într-o atmosferă foarte prietenească. Totuşi, în realitate, Misiunea generalului Key pare să se confrunte cu aproape aceleaşi probleme cu care ne confruntăm şi noi şi nu se bucură de mai multe concesii din partea ruşilor decât noi. Am fost foarte interesat să observ distrugerile din oraşul Budapesta. Depăşesc aproape orice imaginaţie. În Buda, în special, aproape fiecare clădire este în întregime distrusă. Case frumoase, biserici, reşedinţe somptuoase, statui minunate, monumente istorice, toate au fost reduse la o masă informă de moloz. Însuşi primul-ministru**183**, căruia i-am fost prezentat cu amabilitate de către generalul Key, a afirmat că reconstrucţia oraşului va dura 20 de ani. Oamenii par să fie mult mai săraci decât românii. Automobilele sunt practic inexistente, cu excepţia celor câtorva aflate în folosinţa misiunilor străine. Până şi caii sunt puţini iar, singurii care circulă sunt nişte mârţoage bătrâne. Oamenii sunt în zdrenţe şi, în majoritatea cazurilor, flămânzi. Am remarcat un cal, care, după ce a fost lovit de un automobil, a murit în şanţ. La câteva minute după ce a murit, un grup de persoane s-a strâns în jurul lui şi l-a tranşat pentru a-şi pregăti supă. Generalul Key spune că, probabil, Ungaria nu va putea achita anul acesta mai mult de 40 la sută din obligaţiile ce îi revin în conformitate cu acordul de Armistiţiu. Guvernul este mai

aproape de reprezentativitate decât guvernul Groza. Bineînţeles că şi aici comuniştii sunt foarte puternici, iar funcţia de ministru de Interne este ocupată de un comunist fanatic, ceea ce duce la frecvente arestări efectuate în secret, precum şi la înmulţirea multor activităţi comuniste subversive. Cu toate acestea, primul-ministru este de părere că vor putea organiza alegeri libere într-un viitor apropiat şi că, la aceste alegeri. Partidul Comunist nu va putea obţine o majoritate.

Dl Berry se întoarce de la Conferinţa de la Londra a Consiliului miniştrilor

Dl Berry s-a întors azi de la Consiliul miniştrilor, de la Londra. El mi-a oferit o serie de detalii asupra Conferinţei, dar nu am permisiunea de a le consemna nici măcar aici. Pot afirma însă că veştile sunt departe de a fi încurajatoare. Aparent, Consiliul de Miniştri nu a reuşit să ajungă la un acord în privinţa nici unei probleme, în momentul actual neputându-se schiţa nici măcar un Tratat de Pace cu Italia. Pare probabil ca această Conferinţă să se încheie într-o zi-două, fără aproape niciun rezultat care să-i justifice eforturile. Statele Unite şi Marea Britanie, pe de-o parte şi Rusia, pe de altă parte, par să fi ajuns într-un impas total, niciuna din părţi nefiind dispusă să cedeze vreun milimetru. Aceeaşi lucru implică cu siguranţă o perspectivă sumbră pentru România. Nu există până acum speranţe în privinţa unui ajutor din exterior, cel puţin până la următoarea întrunire a Consiliului, care înţeleg că este programată să aibă loc în luna noiembrie. Între timp, fiecare zi de întârziere face jocul Partidului Comunist de

aici. Regele se va afla, în mod sigur, într-o situaţie dificilă şi trebuie să spun că nu prea văd cum va putea rezista.

Situaţia din România rămâne staţionară

Aici guvernul pare să se găsească în aproape aceeaşi situaţie ca şi săptămâna trecută. Continuă să se descurce foarte greu fără sprijinul Regelui, dar am aflat din surse demne de încredere că li s-a recomandat comuniştilor să nu facă nimic care ar putea pune în pericol viaţa Regelui şi, în niciun caz, să nu încerce să preia, nici măcar temporar, prerogativele Regelui. Se intenţionează, desigur, ca aceste instrucţiuni să-şi menţină valabilitatea până după încheierea Consiliului de la Londra. Rămâne de văzut ce demersuri ar putea fi făcute o dată încheiată Conferinţa. Părerea mea personală este că vom asista la o continuare şi o înmulţire a arestărilor clandestine, ce ar putea fi urmate de o intensificare a activităţilor comuniştilor.

Cenzorii sovietici limitează conţinutul ştirilor transmise din Bucureşti în Statele Unite

Mai mulţi ziarişti de-ai noştri au sosit în cele din urmă, dar, din nefericire, au mereu probleme cu cenzura. Azi-dimineaţă, mi s-au plâns că cinci-şase materiale critice la adresa guvernului Groza au fost returnate de cenzorul sovietic, care a refuzat să le dea viză. Am apelat imediat la Susaikov; era ţintuit la pat de o gripă, însă Vinogradov şi Bogdenko au vorbit cu mine după-amiază. Vinogradov mi-a spus că am fost dezinformat în privinţa politicii de cenzură a Comisiei Aliate de Control. El a afirmat că materialele erau supărătoare întrucât lăsau să se înţeleagă că doi

miniştri, Tătărescu şi Rădăceanu, îi susţinuseră în trecut pe nemţi şi pentru că unul dintre materiale afirma că Uniunea Sovietică doreşte să anexeze România. Vinogradov a spus că, dacă se înlătură aceste elemente inacceptabile, materialele pot fi transmise. În viitor, afirmă el, reporterii îşi pot exprima punctele de vedere personale cum vor considera de cuviinţă, pot face comentarii asupra situaţiei politice în orice fel doresc şi pot relata orice fapte cu condiţia ca rapoartele lor să nu conţină elemente insultătoare sau înjositoare la adresa membrilor guvernului sau provocatoare faţă de Rusia sovietică sau alt aliat. Am protestat, desigur, spunând că acum, războiul fiind încheiat, nu ar mai fi deloc nevoie de cenzură, dar Vinogradov a fost de neclintit în decizia sa. Prin urmare, am fost de acord să supun Washingtonului această problemă şi, între timp, să-i informez pe toţi reporterii noştri în legătură cu politica pe plan local a Comisiei Aliate de Control. Dacă această politică este interpretată la modul liberal, va asigura o arie largă ştirilor politice. Mă aştept să avem şi mai multe probleme în această privinţă mai târziu şi sunt hotărât să fac presiuni în vederea limitării cenzurii în toate situaţiile.

Joi, 27 septembrie 1945

Şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control

Discuţii asupra progreselor făcute în respectarea Articolului 11

Ieri am avut o nouă şedinţă a Comisiei Aliate de Control. Aceste şedinţe au loc relativ regulat, în fiecare joi, şi până acum am găsit mereu multe de discutat, fiecare

şedinţă ţinând între două şi trei ore. Şedinţa de astăzi a fost convocată după câte se pare pentru a se discuta progresele făcute pe linia îndeplinirii obligaţiilor prevăzute de Articolul 11, dar aceeaşi lucru a ocupat numai o mică parte a după-amiezii. În general, se pare că livrările din primul an, conform Articolului 11, au fost efectuate în mod satisfăcător. Au apărut oarecare deficite în livrările de cereale, în principal din cauza secetei şi a recoltei slabe, dar acestea au fost mai mult decât compensate prin surplusurile de produse petroliere livrate, iar Uniunea Sovietică a fost de acord cu această înlocuire.

Informaţii oficiale oferite cu privire la acordurile ruso-române

Generalul Susaikov ne-a mai oferit informaţii oficiale referitoare la acordurile ce au fost semnate la Moscova între Uniunea Sovietică şi guvernul român **184**. Este interesant de observat că aceste informaţii ne-au fost oferite după o săptămână sau chiar zece zile de la publicarea lor în ziare, în ciuda solicitărilor prompt făcute de către vicemareşalul Aerului şi de mine, imediat după întoarcerea lui de la Moscova, de a fi puşi la curent complet cu cele petrecute. Informaţiile oferite nouă de către generalul Susaikov au fost destul de sumare. Nici măcar nu au cuprins toate detaliile din ziare.

Problema cenzurii pusă în discuţie

Cea mai mare parte a şedinţei a fost consacrată unei discuţii aprinse pe marginea problemei cenzurii. Se pare că dl O’Brien, corespondentul nostru american, înaintase

cu o zi în urmă trei sau patru telegrame, pe care generalul Susaikov le-a găsit de-a dreptul inacceptabile. Telegramele conţineau mai multe afirmaţii, dintre care unele se bazau pe fapte, iar altele reprezentau pur şi simplu interpretarea dată de ziarist faptelor, precum şi opiniile sale referitoare la direcţia în care se îndreaptă situaţia politică. Natural, aceste opinii nu erau întru totul binevoitoare faţă de Uniunea Sovietică. Se poate spune şi că telegramele erau redactate într-un stil senzaţional. Generalul Susaikov le-a criticat foarte energic, a bătut cu pumnul în masă de mai multe ori, a declarat în repetate rânduri că, în conformitate cu Articolul 16 **185** al Convenţiei de Armistiţiu, el nu va lăsa să treacă depeşe care potrivit spuselor sale erau intenţionat ostile faţă de Uniunea Sovietică şi care ar provoca tulburări şi neînţelegeri între Naţiunile Aliate. Am protestat cu tărie împotriva exercitării oricărui tip de cenzură în privinţa corespondenţilor americani, arătând că acordul de la Potsdam preconiza ca aceşti corespondenţi să fie liberi să trimită ziarelor lor, ştiri despre starea de lucruri, şi subliniind că, în zonele aflate sub controlul Statelor Unite, nu se practică niciun fel de cenzură. Drept exemplu grăitor, am citat mai multe articole de ziar care îl criticau pe generalul MacArthur destul de aspru pentru unele din acţiunile sale în legătură cu regimul de ocupaţie din Japonia. Vicemareşalul Stevenson m-a susţinut, dar a insistat să încercăm să ajungem la un oarecare compromis, ca să nu fie nevoie să raportăm guvernelor noastre un dezacord total. Am continuat în acelaşi mod timp de o oră şi chiar mai mult şi, spre marea noastră surpriză, în cele din urmă, generalul Susaikov a adoptat o atitudine mult mai conciliatoare, cerând ca, în interesul menţinerii

relaţiilor noastre prieteneşti, eu să încerc să-l conving pe dl O'Brien să îşi rescrie telegramele, atenuând punctele de vedere supărătoare. Am fost bineînţeles de acord cu acest punct de vedere şi ne-am despărţit într-o atmosferă amicală.

* * *

Imediat după şedinţă, am luat legătura cu dl O'Brien, i-am explicat că principala mea grijă era să acord sprijin ziariştilor să-şi transmită în exterior relatări faptice despre situaţia din România, astfel încât publicul american să fie informat în mod corespunzător. I-am spus că sper că mă va ajuta în îndeplinirea misiunii mele, chiar dacă acest lucru presupunea eliminarea în oarecare măsură a unor expresii folosite de el pentru a descrie situaţia. I-am spus că nu doresc să ajut la ascunderea faptelor, dar că, dacă acestea erau relatate veridic, fără îndoială că ziarul său putea trage singur concluziile şi nu avea să fie serios împiedicat în activitatea sa de limitare – într-o oarecare măsură – a deducţiilor personale ale domnului O'Brien. Acesta a fost întru totul de acord cu mine şi am parcurs împreună telegramele sale, eliminând şi modificând majoritatea elementelor ce ar fi putut ridica obiecţii. Mâine dis-de-dimineaţă, el va înainta din nou cenzorilor aceste telegrame şi sunt tare curios să aflu dacă vor fi acceptate sau nu.

Guvernul român face investigaţii în problema lagărelor de concentrare 186

Generalul Susaikov ne-a informat la şedinţă că guvernul român a început acum investigarea problemei lagărelor sale de concentrare. Ne-a spus că s-a format o comisie care se va deplasa în toate aceste lagăre, asigurându-se că indivizii care sunt cu adevărat criminali vor fi aduşi de urgenţă în faţa instanţei, iar cei care nu sunt vor fi eliberaţi. A afirmat că s-au făcut, de asemenea, demersuri pe linia opririi oricăror noi arestări ilegale, precum şi în vederea opririi tuturor celorlalte activităţi teroriste. În timp ce ne vorbea despre aceste demersuri, Susaikov s-a uitat la mine şi mi-a făcut cu ochiul de câteva ori, lucru pe care l-am interpretat ca pe un indiciu că guvernul a primit instrucţiunile de a începe aceste demersuri de la generalul Susaikov, neîndoielnic ca urmare a scrisorii pe care i-am trimis-o cu câteva zile în urmă, scrisoare prin care protestam împotriva acestei situaţii. Susaikov mi-a mai amintit şi de altă scrisoare pe care i-am scris-o puţin după ruptura dintre Groza şi Rege, prin care ceream ca toate demonstraţiile ce ar putea stârni reacţii potrivnice între diferitele facţiuni să fie interzise, până la găsirea unei soluţii pentru întreaga problemă. Susaikov ne-a cerut să luăm notă că nicio astfel de demonstraţie nu a mai avut loc de atunci. Este într-adevăr un semn încurajator să remarcăm că scrisorile noastre pe aceste teme au un oarecare efect. Se pare că acum Susaikov se străduieşte efectiv să reacţioneze la fiecare din scrisorile pe care i le trimit. Este foarte probabil că face toate acestea în urma unor ordine precise primite de la Moscova. Totuşi, este un indiciu clar că el doreşte o atmosferă mai prietenească şi mai cooperantă, iar eu îi voi ieşi cu siguranţă mai mult decât în întâmpinare.

Vineri, 28 septembrie 1945

Cenzorii sovietici opresc telegramele de ştiri americane

Din nefericire, problema telegramelor domnului O'Brien nu s-a sfârşit atât de mulţumitor pe cât mă aşteptam. Telegrama modificată a lui O'Brien a fost înmânată cenzorului sovietic azi-dimineaţă, iar acesta a găsit de cuviinţă să elimine şi mai multe din ea. În forma în care a fost trimisă în cele din urmă, telegrama nu prezenta în niciun caz situaţia reală de aici. I-am adresat generalului Susaikov o scrisoare în care-i arătam că am parcurs personal telegrama, împreună cu dl O'Brien şi că, aşa cum fusese modificată în prezenţa mea, telegrama transmitea o imagine corectă. I-am spus că sunt de părere că, în lumina politicilor anunţate de şefii noştri la Potsdam, mai precis a speranţei că tuturor corespondenţilor li se va acorda libertatea de a relata ştiri reale din Balcani, faptul că cenzorul sovietic a modificat din nou telegrama, în cele mai importante puncte, este mai mult decât regretabil. Mi-e foarte teamă că vom avea în continuare dificultăţi în a-i ajuta pe corespondenţii noştri să-şi transmită telegramele în forma pe care o doresc. Înţeleg că această telegramă a lui O'Brien va fi trimisă pe canale secrete în Italia, prin nişte aranjamente făcute de O'Brien, de unde va fi transmisă la destinaţie. Sper să fie publicată în forma originală.

Ştirea conform căreia Moscova ordonă guvernului Groza să demisioneze se dovedeşte falsă

Astăzi mi-a fost supus atenţiei un exemplu tipic al felului în care se răspândesc zvonurile în Bucureşti zilele acestea. Dis-de-dimineaţă, căpitanul Brannen l-a adus la mine pe dl Beliş, una dintre principalele şi cele mai sigure surse de informaţii ale noastre, cu ceea ce se anunţa a fi o informaţie de maximă importanţă. După spusele domnului Beliş, la Ministerul de Externe se primise o telegramă de la Moscova, în care se afirma că ruşii hotărâseră acum că guvernul Groza trebuie să demisioneze de îndată. Beliş a spus că trei persoane văzuseră această telegramă, că el verificase informaţia cu două dintre acestea şi că fiecare i-a spus în esenţă aceeaşi variantă. Acest lucru, bineînţeles dacă era adevărat, reprezenta o informaţie extraordinar de importantă. Cu toate că Beliş a jurat că informaţia este autentică, am pus să fie efectuate mai multe verificări, una prin intermediul biroului domnului Berry şi alta direct, apelând la una dintre cele trei persoane despre care se spune că ar fi văzut telegrama. Aceste verificări au scos la iveală că povestea reală este următoarea: S-a primit, într-adevăr, la Ministerul de Externe, o telegramă de la Moscova în care se afirmă că guvernul Groza ar trebui să demisioneze. Telegrama, însă, provenea de la locţiitorul ambasadorului român de la Moscova, care relata o opinie exprimată în faţa sa de către însărcinatul cu afaceri britanic. Această opinie sugera că ar fi posibil un compromis în cazul în care Groza ar demisiona imediat, pentru ca apoi Regele să-l însărcineze din nou cu formarea unui cabinet, caz în care ar opta pentru o nouă echipă ministerială, care să includă un număr suficient de reprezentanţi ai partidelor Naţional Ţărănesc şi Naţional Liberal. Chestiunea se prezintă, desigur, într-o cu totul altă

lumină şi pare a nu avea importanţă, întrucât ea este doar o sugestie personală a unui membru al corpului diplomatic britanic. Cu toate acestea, în forma în care ne-a fost nouă transmisă de către Beliş, ştirea a mai fost oferită şi altor persoane, dintre care multe se pare că i-au dat crezare. După Beliş, Maniu însuşi a fost foarte fericit şi se pare că a crezut-o în întregime. Întâmplarea a făcut ca versiunea lui Beliş să corespundă perfect cu o ştire autentică, conform căreia comuniştii au lăsat să se înţeleagă că ar putea accepta un nou guvern, condus de dr. Lupu, care este unul dintre cei doi subşefi ai partidului, sub Maniu, dar care înclină mai mult către convingeri de stânga. Cum era de aşteptat, se pare că, într-un astfel de cabinet, comuniştii ar solicita un număr mare de portofolii, probabil inclusiv pe cele ale Internelor şi al Războiului. Înţelegem că dl Maniu nu este împotriva acestei soluţii, cu condiţia ca să-şi poată alege proprii miniştri, precum şi alte câteva funcţii. Această ştire, însă, a fost probabil doar o vorbă aruncată de câţiva comunişti pentru a sonda opinia publică de la noi. Ea nu poate fi luată încă în consideraţie în mod serios. Guvernul este încă la fel de bine înfipt ca întotdeauna şi, câtă vreme va continua să se bucure de sprijinul Rusiei, nu prea sunt semne că va demisiona. Pentru luna în curs, guvernul a găsit modalitatea de a plăti salariile neachitate şi alte sume datorate, fără alte decrete ale Regelui. A recurs la un fel de fond cu destinaţii variate care, conform obiceiului românesc, este prevăzut în cadrul bugetului anual pentru a face faţă diverselor cheltuieli de rutină. Utilizarea acestui fond nu necesită aprobare din partea Regelui. Totuşi, salariile lunii în curs au epuizat acest fond şi, în cazul în care impasul actual se menţine şi luna

viitoare, guvernului îi va fi şi mai greu să găsească o soluţie.

Pătrăşcanu prevede o remaniere guvernamentală în viitorul apropiat

Informaţiile conform cărora ar fi iminentă o remaniere guvernamentală ne parvin în continuare. Pătrăşcanu, liderul comunist, i-a spus lui Sam Brewer, unul dintre corespondenţii noştri de presă, că după părerea sa, în următoarele două-trei zile, va avea loc o remaniere a Cabinetului. El afirmă că există disensiuni grave în interiorul guvernului şi că nici măcar Moscova nu este mulţumită de modul în care se desfăşoară lucrurile. El nu a dorit să spună dacă crede, sau nu, că în noul guvern vor fi reprezentate toate partidele. Este însă destul de limpede că el, personal, vânează postul de premier şi că, în cazul în care şi l-ar putea asigura, ar fi dispus să facă concesii serioase liderilor liberali şi naţional-ţărănişti. Pătrăşcanu i-a cerut insistent Regelui să solicite o întrevedere cu generalul Susaikov, pentru a primi sfaturi de la acesta cu privire la măsurile de luat. Pătrăşcanu spune că, dacă Regele solicită această întrevedere, el ştie că Susaikov o va primi cu amabilitate. Pe de altă parte, el spune că mâine sau poimâine, Susaikov va primi instrucţiuni precise de la Moscova, după care va solicita el însuşi o audienţă Regelui, iar atitudinea sa, de această dată, va fi mult mai severă. Regele a hotărât să se menţină în atitudinea pe care a afişat-o şi până acum, adică să aştepte răspunsurile oficiale ale celor trei guverne la cererea sa de asistenţă în conformitate cu Convenţia de la Ialta.

Noi trupe sovietice vin cu duiumul în România

Am auzit multe rapoarte, multe dintre ele din surse sigure, care arată că noi trupe ruseşti, inclusiv unităţi de tancuri şi aviaţie, vin cu duiumul în ţară, din Rusia. Se relatează despre ample concentrări de tancuri în vecinătatea oraşelor Buzău şi Galaţi. Mâine voi trimite un mic grup de recunoaştere care să facă investigaţii. Bineînţeles că nu numai că ne va fi greu să descoperim aceste unităţi, dar, chiar dacă le depistăm, sunt mici şansele de a şti dacă ele reprezintă de fapt trupe proaspăt sosite din Rusia sau nu.

* * *

Există şi unele indicii că soldaţii ruşi sunt supuşi unei propagande menite să provoace ostilitate faţă de turci. În mai multe rânduri, se relatează că soldaţi ruşi au afirmat că sunt siliţi să rămână în armată până la rezolvarea problemei turce. Se pare că mulţi soldaţi s-au săturat de război şi sunt nerăbdători să se întoarcă la casele şi familiile lor. După toate aparenţele, guvernul rus îşi dă seama de aceasta şi se străduieşte să ofere o explicaţie plauzibilă pentru faptul că sunt ţinuţi sub arme mult după ce s-a instalat pacea în întreaga Europă.

Marţi, 9 octombrie 1945

Călătorie la Caserta, Paris, Frankfurt.

Berlin şi Viena în vederea stabilirii unor contacte împreună cu cinci ofiţeri din statul meu major, vineri 5

octombrie, am părăsit Bucureştii pentru o călătorie cu avionul la Caserta, Paris, Frankfurt.

Berlin şi Viena, scopul principal al acestei călătorii fiind stabilirea de contacte personale cu ofiţeri superiori ai acelor comandamente şi discutarea anumitor aspecte legate de problema repatrierii românilor strămutaţi sau prizonieri de război în Germania şi Austria **187**. Am ajuns la Caserta vineri pe la amiază şi după-amiază ne-am ocupat de unele mici detalii administrative. Am avut o lungă convorbire cu generalul McNamey. Mi-a spus că avea probleme serioase cu generalul-maior rus numit în Italia ca reprezentant sovietic însărcinat cu rezolvarea problemelor apărute în procesul de repatriere a ruşilor. El mi-a spus că acest ofiţer încălca în permanenţă ordinele în vigoare pentru zona mediteraneană, că redactase mai multe scrisori foarte critice la adresa modului de efectuare a repatrierilor de către britanici şi americani şi că dovedea o lipsă de respect vecină cu insolenţa. Generalul McNamey refuză acum să-l primească până când acesta va prezenta o listă cu problemele pe care doreşte să le discute şi va pune la punct toate detaliile posibile cu subalternii generalului McNamey.

* * *

Seara am participat la un dineu dansant la clubul Statului Major al generalului McNamey, în calitate de oaspete al domnului Offie, reprezentantul Departamentului de Stat. Ambasadorul Patterson, din Iugoslavia, era şi el prezent şi am stat mult de vorbă cu el. Mi-a spus că statutul americanilor din Iugoslavia este foarte nenorocit.

A afirmat că, deşi marea majoritate a populaţiei se opune lui Tito şi regimului său, agenţii lui Tito sunt foarte activi şi nu precupeţesc niciun efort pentru a împiedica stabilirea unor contacte strânse între americani şi iugoslavi. A arătat că americanii nu pot nici măcar invita iugoslavi în casele lor, căci, dacă ar face-o, acele persoane ar fi imediat ridicate de către serviciul secret, sever anchetate şi probabil chiar torturate sau omorâte. Mi-a spus că ţara fierbe de agitaţie şi nemulţumire, dar că, susţinuţi de către ruşi, comuniştii deţin controlul aproape absolut.

* * *

Sâmbătă dimineaţă am zburat la Paris, trecând peste nordul insulei Corsica şi pe deasupra rivierei franceze. Am zburat câteva minute în susul şi în josul coastei sudice a Franţei, pentru a identifica acele puncte din apropierea lui San Rafael în care anul trecut au avut loc cele mai importante debarcări ale noastre. La Paris ni s-a asigurat o cazare excepţională la hotelul San Rafael şi ni s-au oferit toate onorurile. Sperasem să-l întâlnesc pe generalul-maior J. T. Lewis, care este şeful Misiunii noastre de legătură cu guvernul francez, dar s-a întâmplat ca el să fie plecat din oraş în weekend. Am trecut pe la Ambasada americană şi mi-am lăsat acolo cartea de vizită. Singurul stat major american de dimensiuni considerabile existent acum în Paris este TSFET REAR (Forţele combative de pe teatrul european, ariergarda). Acest cartier general se va lichida probabil puţin după data de 1 decembrie, după care în Paris nu vor mai rămâne decât câteva depozite. Duminică după-amiază am decolat către Frankfurt, aterizând în jurul

orelor 1730. Am fost întâmpinaţi de către un căpitan de la biroul de vizitatori, care ne-a cazat excelent în Casa specială de oaspeţi „Victoria” a generalului Eisenhower. Luni dimineaţă m-am deplasat la statul major al forţelor armate americane de pe teatrul european de acţiuni militare (USFET) şi am petrecut mai multe ore cu generalul de brigadă Micklesen, care răspunde de partea Secţiunii G-5, care se ocupă de persoanele refugiate. Am discutat problemele legate de repatrieri şi la G-1, care se ocupă cu repatrierea prizonierilor de război. Iată informaţiile importante pe care le-am obţinut:

1. Cei 99 de diplomaţi români pe care partea rusă din Comisia Aliată de Control doreşte cu nerăbdare să-i vadă repatriaţi de către noi, sunt supuşi unei selecţii şi în curând vor fi declaraţi disponibili pentru repatriere. În momentul respectiv voi fi informat prin radiogramă şi, dacă se doreşte, Rusia va fi autorizată să trimită în Germania avioane cu care să fie rezolvată repatrierea acestora. Altfel, ei pot fi repatriaţi cu trenul, împreună cu românii strămutaţi.

2. Documentele existente arată că există 4151 prizonieri de război (numai în Germania) care susţin că sunt cetăţeni români. Printre aceştia se numără 462 români foşti membri ai unităţilor Waffen SS şi care trebuie reţinuţi un timp oarecare în vederea altor investigaţii. Restul de prizonieri de război români pot fi cercetaţi de îndată ce România va trimite în zonă un ofiţer care să facă verificările. Acest ofiţer ar trebui să se prezinte la lt. col. R. L. Stevenson de la unitatea G-1, care îi va pune la dispoziţie acreditările necesare şi se va ocupa de persoana acestuia pe toată durata misiunii sale. De îndată ce vor fi

verificaţi, aceşti români vor fi eliberaţi de către G-1 şi vor fi predaţi în calitate de persoane strămutate unităţii G-5.

3. Cu excepţia acţiunilor expuse în subpunctul (2) de mai sus, nu mai pot face absolut nimic pentru a grăbi aceste repatrieri. USFET a lăsat pe seama Forţelor Statelor Unite din Austria (USFA) responsabilitatea rezolvării tuturor detaliilor legate de repatriere în ţările balcanice. Prin urmare, toate chestiunile le vom rezolva cu USFA.

4. USFET se opune cu tărie autorizării oricărei deplasări de civili prin zonele ocupate de americani. USFET susţine că ţara nu este pregătită să asigure asemenea călătorii. Alimentele lipsesc cu desăvârşire şi USFET este de părere că diplomaţii români sau orice alte persoane importante care trebuie să călătorească ar trebui să o facă pe calea aerului sau pe apă.

* * *

Am petrecut ceva timp plimbându-ne cu maşina prin Frankfurt şi zonele înconjurătoare. Am fost impresionat în mod deosebit de pagubele suferite de Frankfurt din pricina bombardamentelor. Se spune că oraşul a fost distrus în proporţie de 85 la sută. Foarte puţine case din centrul oraşului nu au fost grav afectate. Zona înconjurătoare pare a fi extraordinar de bogată, îndeosebi în păşuni. Totuşi, se pare că vitele, oile, găinile şi alte animale au dispărut aproape complet. Oamenii sunt harnici; se ocupă cu tăierea lemnelor necesare pentru această iarnă şi se pare că acceptă cu stoicism situaţia. Mulţi ofiţeri mi-au spus, totuşi, că în regiune va fi cu adevărat foamete dacă Statele

Unite nu intervin cu mari importuri de grâu şi alte alimente.

* * *

Am petrecut în mod plăcut cam o oră cercetând castelul Kronburg, care a fost construit de împărăteasa germană, mama Kaiserului Wilhelm. Ea l-a construit în 1890 şi a locuit acolo câţiva ani. Este o clădire foarte mare şi întunecoasă, în mijlocul unei vaste proprietăţi, plină de mobile vechi, covoare, cărţi şi alte obiecte de o considerabilă valoare istorică. Castelul nu a mai fost locuit de cel puţin 20 de ani. Acum este folosit drept club al ofiţerilor şi este un loc foarte apreciat pentru petrecerea weekendului. Castelul aparţine acum familiei landgrafilor de Hess. Acest amănunt m-a interesat în mod special, pentru că o rudă apropiată a Reginei Elena a României este căsătorită cu un membru al familiei respective. Cred că este vorba despre prinţesa Sofia de Essen, despre care mi se spune că trăieşte acum, împreună cu cei cinci copii ai săi, în castelul Wolfsgarten, Darmstadt. Îi voi duce această informaţie Reginei Elena.

Marţi am zburat la Berlin, autorizările necesare fiind obţinute prin intermediul generalului Micklesen, care ne-a însoţit în calitate de pasager. La Berlin, am trecut pentru câteva minute în scopul înregistrării la G-2, dar am petrecut cea mai mare parte a timpului vizitând oraşul. Distrugerile – peste tot în oraş – sunt înspăimântătoare, de nedescris. Este greu de înţeles cum de reuşesc să mai vieţuiască cele două sau trei milioane de locuitori rămaşi. Se pare că ei trăiesc încă în pivniţele fostelor lor case. Nu

există nicio clădire în oraş care să nu fi fost afectată, iar din majoritatea construcţiilor au rămas doar scheletele. Am vizitat ruinele Palatului Sporturilor, unde şi-a ţinut Hitler multe din faimoasele discursuri, Cancelaria unde a locuit şi lucrat şi am coborât chiar şi în buncărul său personal, unde se presupune că s-ar fi sinucis împreună cu amanta sa. Toate aceste locuri au fost complet curăţate de toate piesele de mobilier, bibelouri sau alte obiecte de valoare, de către ruşi. Oamenii din Berlin, asemeni celor din Frankfurt, par să accepte situaţia impasibili. Ei ignoră cu totul trupele de ocupaţie, neacordând niciun pic de atenţie maşinilor, camioanelor şi celorlalte vehicule ale noastre care trec pe străzile lor. Totuşi, hainele lor par să fie în stare bună şi ei nu suferă încă de lipsuri mari. De fapt, ei sunt mai bine hrăniţi, au o înfăţişare mai sănătoasă şi sunt mai bine îmbrăcaţi decât cei din Bucureşti. Mi s-a spus, însă, că penuria de alimente va fi la iarnă extrem de gravă la Berlin. Se presupune că mii de oameni vor muri de foame.

* * *

La aeroport (Tempelhof), l-am întâlnit pe Frank Wisner, care a fost recent la Bucureşti şi l-am putut duce cu mine până la Frankfurt, destinaţia sa. Wisner este numit la Unitatea OSS din Berlin şi mi-a relatat mai multe fapte interesante referitoare la munca sa. Prin mijloace mai puţin ortodoxe, el a reuşit să introducă mai mulţi operatori în zonele ocupate de ruşi din Germania şi Polonia. Spune că, în special în sectorul german, condiţiile sunt înspăimântătoare. Ruşii au secătuit complet ţara,

nelăsându-le locuitorilor practic nimic. Polonezii au intrat cu forţa în zona din Germania atribuită Poloniei, gonind locuitorii germani către vest. Acestora, însă, nu li se permite să iasă din zona controlată de ruşi; ca atare, ei sunt înghesuiţi pe o suprafaţă relativ mică din zona ocupată anterior de către aceştia, regiune care la rândul ei a fost curăţată de tot ceea ce putea fi mişcat din loc sau mâncat. Ruşii nu fac nici cel mai mic efort pentru a hrăni această populaţie sau pentru a se îngriji de ea. Mor deja cu miile, iar Wisner estimează că la iarnă, vor muri de frig practic milioane de persoane.

* * *

Atât la Berlin, cât şi la Frankfurt am aflat că avem dificultăţi serioase în a ajunge la o înţelegere cu ruşii în privinţa politicii de ansamblu privitoare la Germania. În problemele mărunte, precum autorizarea liberului tranzit între diversele zone ale Berlinului s-a ajuns la un acord, dar, în aspectele de ansamblu, cum ar fi stabilirea unei politici financiare generale pentru întreaga ţară, organizarea reluării transporturilor feroviare regulate între diversele secţiuni şi iniţierea diferitelor tipuri de afaceri comerciale, nu s-a progresat câtuşi de puţin, ruşii continuând să se opună tuturor acestor proiecte, în timp ce şi francezii par a se opune în linii mari. Mai mulţi ofiţeri şi-au exprimat părerea că actualul

Consiliu Suprem al celor Patru Puteri pentru Germania se va desfiinţa complet într-un viitor nu foarte îndepărtat.

Miercuri, 10 octombrie 1945

Călătorie pentru stabilirea de contacte în Europa (continuare)

Miercuri, dis-de-dimineaţă, am părăsit Frankfurtul, ajungând la Viena la timp pentru a lua prânzul. Am aflat că generalul Clark se află în Statele Unite. Am luat masa cu generalul-maior Gruenther, care este şeful său de stat major, cu generalul-maior Grand, locţiitorul comandantului, cu generalul de brigadă Tate, locţiitorul şefului de stat major şi cu generalul de brigadă Florey, consilier al administraţiei militare. Pe toţi aceşti ofiţeri îi interesa foarte mult situaţia din România. Am discutat-o în amănunt cu ei, la prânz, iar ei mi-au oferit multe informaţii referitoare la Austria. Mai târziu, am avut alte discuţii cu oameni din statul major al generalului Florey şi din unitatea G-2 pentru USFA. Am discutat şi eu cu dl Erheardt, consilierul politic al generalului Clark. Iată un rezumat al principalelor puncte la care ne-am referit în aceste conversaţii:

a. Problema repatrierilor

Membrii misiunii oficiale responsabile cu repatrierile din România **188** tocmai plecaseră din Viena, cu destinaţia Linz. La cererea mea, ei vor fi sfătuiţi să trimită imediat la Frankfurt un ofiţer care să se ocupe cu verificările şi care să ia legătura cu unitatea G-1 pentru a duce la bun sfârşit verificarea prizonierilor de război români din Germania. Toate celelalte detalii legate de repatriere sunt bine stabilite. Ruşii au fost de acord ca românii repatriaţi să fie transferaţi în trenuri româneşti la Budapesta şi au aranjat ca aceste trenuri să treacă prin Ungaria. Repatrierea unui

număr aproximativ de 1.500 persoane zilnic va începe de îndată ce se vor putea pregăti listele şi vor fi înmânate Comitetului român pentru repatriere. Nu este necesară nicio acţiune din partea noastră.

b. Situaţia politică din Austria

Guvernul austriac condus de dr Renner pare a fi suficient de reprezentativ. Nu este câtuşi de puţin un guvern comunist, cu toate că are în componenţă un ministru comunist la Interne, un altul la învăţământ şi încă unul sau doi reprezentanţi de vârf ai Partidului Comunist. Statele Unite sunt pe punctul de a-şi retrage obiecţiunile ridicate anterior cu privire la guvernul Renner şi îl vor considera un organism reprezentativ pentru Austria. În prezent, Austria este controlată aproape în întregime de către guvernatorul militar al celor patru sectoare aliate. Guvernul Renner n-are aproape deloc putere în afara oraşului Viena, iar liniile sale politice în zona oraşului Viena sunt atent dictate şi controlate de către Consiliul Aliat Cvadripartit. Prin urmare, guvernul austriac nu a fost, până în momentul de faţă, nimic altceva decât un organism administrativ care se ocupă de anumite detalii în limitele orientărilor stabilite de către Consiliul Aliat. Problemele importante precum relaţiile externe, efectivele şi controlul unei armate, finanţele naţionale etc. sunt în întregime în afara jurisdicţiei sale. Se preconizează ca alegerile să aibă loc în luna noiembrie. La aceste alegeri este de aşteptat ca doar o mică minoritate să voteze cu comuniştii. Guvernul care va rezulta din aceste alegeri va lua locul guvernului Renner şi, pe măsură ce îşi va demonstra capacitatea, i se va acorda de către Consiliul Aliat din ce în ce mai multă putere pentru a putea stabili o

politică uniformă pentru întreaga Austrie. Numai după ce va fi reuşit să preia complet controlul asupra afacerilor austriece, Puterile Aliate îi vor acorda acestui guvern recunoaştere completă.

c. Situaţia economică

Mulţi ofiţeri cu simţul perspectivei din statele majore aliate sunt foarte îngrijoraţi de economia viitoare a Austriei. Ţara are o populaţie de circa 8.000.000, din care 2.000.000 de persoane sunt concentrate la Viena. Ţara este absolut incapabilă să acopere nevoile de hrană şi adăpost ale oraşului. Nu a avut niciodată o industrie extinsă, comerţul exterior a fost întotdeauna de mică importanţă, nu a fost şi nu va putea fi în totalitate independentă în plan agricol. Se pare că sunt slabe speranţe ca Austria, chiar dacă situaţia va reveni la normal, să se poată susţine din punct de vedere economic fără ajutor din exterior. Nu a fost încă elaborat niciun plan pe termen lung, care să lase să se întrevadă stabilizarea economică a ţării.

d. Situaţia financiară

Situaţia financiară a ţării este cu totul artificială. Moneda locală este una de ocupaţie (şilingul). Aceşti bani au fost tipăriţi de către Forţele Aliate şi sunt folosite chiar de ele atât cât este nevoie pentru a-şi întreţine trupele. Într-o bună zi, desigur, guvernul austriac va trebui să răscumpere aceşti şilingi la o valoare nominală. De fapt, puterea de cumpărare a şilingului este foarte mică, în mare măsură pentru că în ţară nu se găseşte nimic de valoare de cumpărat. Toate alimentele sunt raţionalizate, există puţine băuturi alcoolice sau deloc şi doar foarte puţine magazine sunt deschise. Britanicii şi americanii

aşteaptă cu nerăbdare ca guvernul austriac să preia tipărirea propriilor săi bani, care, în timp, vor ajunge să aibă şi acoperire în aur. Au fost elaborate planuri detaliate pentru îndeplinirea acestor obiective într-un viitor apropiat, dar au fost de curând blocate de opoziţia ruşilor.

e. Relaţiile cu ruşii

Consiliul de Control Cvadripartit este format din reprezentanţi la cel mai înalt nivel ai tuturor celor patru Aliaţi. Ei se întâlnesc cam o dată pe săptămână pentru a discuta problemele de importanţă majoră. În plus, există mai multe comisii speciale cu reprezentare cvadripartită care studiază problemele specifice, precum: finanţarea aprovizionării cu alimente, a locuinţelor, a transporturilor etc. Toate aceste comisii înaintează rapoarte şi recomandări speciale Consiliului Suprem. Ca regulă generală, ruşii au o atitudine ezitantă când e vorba de adoptarea de noi politici la nivelul naţiunii întregi. Ei cooperează, în general, în problemele de importanţă minoră, dar ridică obiecţii serioase la orice demers făcut în sensul reabilitării naţiunii austriece în ansamblu. Fiecare naţiune are supremaţie în cadrul zonei militare proprii. Reprezentanţii celorlalţi Aliaţi nu au permisiunea de a pătrunde în zona controlată de ruşi, nici ruşilor nu li se permite să intre în zonele controlate de alţi Aliaţi. În Viena, însă, care este condusă de fiecare dintre Aliaţi, cu rândul, câte o lună, nu există restricţii de deplasare, cu toate că poliţia oraşului îşi desfăşoară activitatea într-o organizare zonală, fiecare Aliat fiind răspunzător de circa un sfert din oraş.

f. Cele mai serioase probleme curente sunt cele legate de hrană, locuinţe şi persoane strămutate. Ţara se

confruntă cu o foamete gravă. Atât britanicii cât şi americanii aduc deja mari cantităţi de alimente în ţară şi depun şi eforturi susţinute pentru a asigura combustibilul necesar încălzirii de la iarnă. Ruşii fac foarte puţin în această privinţă. De fapt, în multe regiuni din ţară, ei încă mai fac rechiziţionări de la ţărani în vederea întreţinerii trupelor lor. Acest lucru desigur este energic criticat de către ceilalţi Aliaţi şi nu este recunoscut de Înaltul Comandament Sovietic. Reprezintă însă o realitate. Treptat, strămutării sunt trimişi înapoi în ţările lor. Este o problemă gravă, ce nu va fi rezolvată curând. În general, se pare că va dura destul timp până când naţiunea se va întoarce la o viaţă cât de cât normală.

* * *

Seara, chiar când părăseam cartierul general al USFA, m-am întâlnit din întâmplare cu doi membri ai Congresului, dl Mundt şi doamna Bolton, care tocmai sosiseră de la Budapesta. Mi-au spus că sunt încântaţi să mă vadă, întrucât fiind şi membri ai Comitetului pentru afaceri externe al Camerei Reprezentanţilor, fuseseră desemnaţi anume pentru a se familiariza cu ţările balcanice. Ei vizitaseră mai multe dintre aceste ţări, dar au trebuit să omită România, din cauza unor amânări şi îmbolnăviri neprevăzute. M-au rugat să mă duc seara la hotelul lor ca să discutăm situaţia României. M-am dus şi am stat cu ei mai multe ore. S-au arătat extrem de interesaţi şi au luat notiţe ample după cele spuse de mine. Nu ştiau aproape nimic despre situaţia politică – nici măcar nu auziseră că Regele făcuse apel, în numele Convenţiei de la Ialta, la cei

Trei Aliaţi, pentru a obţine sprijinul acestora în formarea unui guvern reprezentativ. Mi-au spus că vizitaseră Berlinul şi că fuseseră foarte impresionaţi de faptul că administraţia cvadripartită din Germania părea să facă progrese remarcabile. Au afirmat că, pe baza informaţiilor obţinute la Budapesta, de la generalul Key, precum şi din cele spuse de mine, se convinseseră că numai o administrare cu adevărat tripartită a afacerilor ţărilor balcanice ar putea rezolva problemele actuale. Le-am spus că sunt de acord, dar că, până în prezent, nu am reuşit să ajungem la un asemenea acord cu ruşii.

Joi, 11 octombrie 1945

Obstrucţionarea discuţiilor la un dineu neoficial cu generalul Susaikov şi Stevenson

Am aterizat pe aeroportul din Bucureşti pe la ora 1,30 dimineaţa, după un zbor plăcut de la Viena. Vremea a fost perfectă, iar zborul deasupra piscurilor înzăpezite ale Carpaţilor din România a fost cu adevărat superb. Atât în Transilvania, cât şi în Muntenia **189** se pare că programul arăturilor de toamnă era în plină desfăşurare. Cu toate că mai rămăseseră încă mari suprafeţe de arat, ţăranii par să muncească din greu şi să facă progrese reale.

* * *

Cu o noapte înainte de plecarea mea din Bucureşti, am participat împreună cu generalul Susaikov la un dineu la vicemareşalul Aerului Stevenson. După masă, am discutat pe scurt situaţia politică generală, iar vicemareşalul a

insistat să ne întâlnim cu toţii mai des, pentru a vedea dacă nu este posibil să găsim o cale de a ajunge la un acord în legătură cu demersurile Comisiei Aliate de Control, care să satisfacă toate cele trei state ale noastre. Generalul Susaikov a părut să fie de acord şi prin urmare eu i-am invitat atât pe vicemareşal, cât şi pe Susaikov la cină la mine acasă joia următoare (astă-seară). Când am plecat în călătorie, i-am lăsat vorbă colonelului Farnsworth să-i amintească miercuri lui Susaikov de întâlnirea stabilită şi, azi după-amiază, de îndată ce am aterizat, l-am pus pe ofiţerul meu de legătură să sune Statul Major rus, să-i anunţe că m-am întors şi să-i reamintească lui Susaikov de invitaţia pentru diseară.

* * *

Personal, nu credeam că ne putem aştepta să realizăm prea mult la acest nivel, în direcţia îndreptării situaţiei politice din România. Totuşi, vicemareşalul părea chiar entuziasmat şi a transmis telegrafic la Londra o relatare completă a primei noastre întâlniri. Astă-seară, a venit să mă vadă pe la orele 18,00 şi mi-a prezentat instrucţiunile pe care le primise de la Londra. Acestea aveau un caracter foarte detaliat. Londra l-a anunţat că nutrea speranţe serioase că el ar putea realiza un oarecare compromis, că, deşi ar trebui să manifeste grijă să explice că îşi exprimă exclusiv propriile păreri, ar trebui totuşi să sublinieze că guvernul Majestăţii Sale nu doreşte în România un guvern ostil Rusiei sau un guvern asemeni celui antebelic, care era „foarte putred”. Trebuia să declare şi că guvernul Majestăţii Sale nu are de adus critici reformelor sociale

înfăptuite până acum, nici chiar reformei agrare, cu excepţia faptului că momentul ales pentru aplicarea ei era nepotrivit, din cauza crizei alimentare mondiale. El mai trebuia să spună şi că guvernul Majestăţii Sale nu putea susţine guvernul Groza, deoarece nu era nici reprezentativ, nici democratic, deoarece reprezentanţii săi făcuseră declaraţii antibritanice, deoarece în timpul unor procese publice încercase să transforme în delict vizita unor persoane la Misiunile Statelor Unite şi Marii Britanii, deoarece a permis torturarea acuzaţilor din aceste procese pentru a li se smulge mărturisiri, deoarece se implicase în activităţi ilegale ale poliţiei şi deoarece arătase o lipsă generală de înţelegere a nevoii de justiţie imparţială, în sfârşit, vicemareşalul trebuia să spună că, după părerea sa, Comisia Aliată de Control ar trebui să poată recunoaşte existenţa acestei situaţii şi să asigure unele progrese pe plan local, că, ţinând cont de condiţiile date, ar putea considera drept utilă efectuarea unor schimbări în componenţa actualului guvern, din moment ce cele Trei Puteri, reprezentate în Comisia Aliată de Control, nu pot accepta guvernul în forma actuală.

L-am informat pe vicemareşal că nu am considerat întâlnirile noastre suficient de importante pentru a le raporta la Washington, dar că voi exprima opinia că poziţiile guvernelor noastre sunt bine-cunoscute atât aici, cât şi în capitalele ţărilor noastre şi că aş dori să ajungem să discutăm deschis aceste atitudini şi să încercăm să aplanăm orice dificultăţi ar apărea la acest nivel şi ar putea cauza noi complicaţii la nivel guvernamental, împiedicând o analiză obiectivă a situaţiei politice de aici de către guvernele noastre.

* * *

Imediat după întâlnirea mea cu vicemareşalul, i-am relatat domnului Berry discuţia noastră, iar el a fost întru totul de acord cu punctul meu de vedere, conform căruia nu ne putem aştepta să obţinem prea multe prin întâlnirile noastre neoficiale şi că orice încercare de a ajunge la un compromis la acest nivel ar fi de fapt extrem de periculoasă pentru demersurile făcute în vederea obţinerii unui guvern, care ar urma, desigur, să fie unul cu totul nou şi cu adevărat reprezentativ.

* * *

Astă-seară, pe la orele 19,30, am primit un mesaj de la adjutantul generalului Vinogradov, prin care eram anunţat că nu reuşiseră să ia legătura cu generalul Susaikov de la sosirea mea, că, prin urmare, el nu ştia că m-am întors la Bucureşti şi că probabil nu va reuşi să ajungă la cină, în seara aceasta. Pentru a fi sigur că acesta era adevărul, l-am trimis pe ofiţerul meu care vorbea ruseşte (lt. Freydberg), la sediul generalului Susaikov, pentru a întreba dacă acesta din urmă urmează să sosească. Răspunsul a fost negativ, întrucât generalul era plecat de la orele 4,00 şi nu era de găsit. Evident că aceste scuze nu erau altceva decât simple pretexte. Acum o săptămână la vicemareşal acasă, l-am invitat pe Susaikov, iar el a acceptat să vină. Ieri, şi de cel puţin două ori astăzi, Farnsworth i-a reamintit de invitaţie. Sunt prin urmare convins că nu doreşte să participe la nicio astfel de

discuţie neoficială şi îmi propun să las baltă toată chestiunea. Bineînţeles că l-am informat imediat pe vicemareşal, că cina fusese anulată şi că nu voi mai insista să mai aibă loc vreo astfel de întâlnire.

Vineri, 19 octombrie 1945

Mark Etheridge, reprezentant special al Secretarului de Stat al Statelor Unite pentru investigarea situaţiei din România

Recentul anunţ al Departamentului de Stat, conform căruia dl Mark Etheridge este trimis aici în calitate de observator neutru pentru a întocmi un raport special referitor la situaţia politică locală pentru Secretarul de Stat a fost primit, pe plan local, cu reacţii contradictorii. Comuniştii afirmă aproape deschis că această vizită a fost considerată necesară, deoarece rapoartele care au fost remise de către observatorii americani de aici au fost atât de tendenţioase, încât nu au prezentat o imagine reală. Comuniştii pretind că sunt foarte siguri că dl Etheridge va lămuri această situaţie şi că va putea dovedi guvernului nostru că regimul Groza este îndreptăţit să primească o recunoaştere deplină. Mulţi dintre membrii opoziţiei sunt îngrijoraţi într-o oarecare măsură din cauza sosirii domnului Etheridge, crezând că guvernul nostru nu este atât de convins, pe cât credeau ei, de natura nereprezentativă a regimului Groza. Totuşi, observatorii mai atenţi cred că, deşi este posibil ca, pe moment, comuniştii să poată câştiga un oarecare capital de pe seama vizitei domnului Etheridge, nu există niciun dubiu asupra concluziilor la care va ajunge orice observator

imparţial şi că, atunci când raportul domnului Etheridge va fi în sfârşit întocmit, şi – după cum se speră – publicat, el va servi la întărirea celor care, peste tot în lume, sunt deja ferm convinşi de caracterul nefast al guvernului Groza. Între timp, acest guvern face încercări disperate de a-şi pune ordine în treburi şi organizează manifestaţii complicate ce vor avea loc la sosirea domnului Etheridge, cu scopul de a-i demonstra acestuia că ţara toată îl sprijină pe Groza.

Şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control – 18 octombrie

Progresele făcute de România în îndeplinirea obligaţiilor prevăzute de Armistiţiu

Joi după-amiază am avut o şedinţă comună a Comisiei Aliate de Control. Generalul Susaikov era chiar cordial, iar întreaga şedinţă a decurs într-un mod foarte plăcut. Generalul Vinogradov a citit un scurt raport despre progresele făcute de România în respectarea prevederilor diverselor articole ale Armistiţiului pe durata primului an. În general, se arăta că România s-a achitat aproape în totalitate de obligaţiile ce i-au revenit. Vinogradov a avut grijă să sublinieze că majoritatea realizărilor României au avut loc după schimbarea guvernului în martie. Acest lucru este probabil foarte adevărat, întrucât actualul guvern este desigur dispus să facă absolut orice îi cer ruşii, fără a ţine cont de consecinţe asupra situaţiei ţării.

Tipărirea de articole critice la adresa Statelor Unite şi Marii Britanii

Au fost discutate mai multe alte probleme care fuseseră ridicate de către vicemareşal şi de mine. Printre acestea s-a numărat problema apariţiei în presa locală a unor articole critice la adresa Statelor Unite şi Marii Britanii. Atât vicemareşalul, cât şi eu ne-am văzut siliţi, în ultimele două săptămâni, să trimitem Comisiei Aliate de Control mai multe scrisori de protest referitoare la tonul discursurilor ţinute de comuniştii de aici şi tipărite în ziarele locale, în care au fost făcute remarci extrem de critice şi uneori chiar insultătoare la adresa reprezentanţilor noştri din România şi a guvernelor noastre. Generalul Susaikov ne-a asigurat că în fiecare caz în parte, redactorii ziarelor respective au fost convocaţi, avertizaţi cu asprime să nu mai publice articole de acest fel şi informaţi că noi violări ar avea ca rezultat suspendarea completă a ziarelor lor.

Dispoziţii privind Forţele Maritime Române 190

Un alt subiect interesant s-a referit la dispoziţiile privind Forţele Maritime Române. I-am menţionat lui Susaikov că observasem că anumite unităţi ale marinei le sunt returnate acum românilor şi l-am întrebat ce se intenţionează a se face cu restul. Susaikov a primit această întrebare destul de rece şi a răspuns că nu este o chestiune de resortul Comisiei Aliate de Control. El a spus că Rusia capturase flota română şi o păstra drept captură de război, la fel cum procedează orice naţiune cu armamentul capturat de la adversarii săi. El a afirmat că, doar ca un gest prietenesc, anumite vase au fost redate românilor pentru uz propriu, dar că nu are cunoştinţă de

existenţa vreunei intenţii de a li se returna şi altele, în acest moment am anunţat că, după părerea guvernului american, de vreme ce sechestrarea marinei române nu era prevăzută în Convenţia de Armistiţiu, toate navele României ar trebui returnate acesteia. Susaikov a sugerat ca acest punct de vedere să fie făcut cunoscut pe canale diplomatice. I-am spus că voi informa guvernul meu în legătură cu propunerea sa, dar că, în conformitate cu ordinele pe care le primisem, prezentam acum această recomandare fermă. Ca în multe alte chestiuni asemănătoare, Susaikov a răspuns atunci că va înainta propunerea mea Moscovei.

Ridicarea cenzurii asupra telegramelor trimise de corespondenţii aliaţi din Bucureşti

Acum câteva zile generalul Vinogradov ne-a informat că, în conformitate cu recomandările făcute de mine în numeroase ocazii, cenzura exercitată asupra corespondenţilor presei aliate, aflaţi în România, este acum în totalitate oprită. Astfel, vom putea în sfârşit să informăm publicul de acasă despre situaţia reală de aici. Este cu adevărat un mare pas înainte şi marchează probabil începutul unei atitudini mai deschise şi mai directe faţă de întreaga problematică balcanică. Sper din inimă că aşa va fi, şi voi urmări cu interes modul în care reacţionează opinia noastră publică la adevăratele ştiri despre situaţia de aici.

Sâmbătă, 20 octombrie 1945

Ana Pauker consimte să discute cu

reprezentantul Statelor Unite în România şi cu şeful Misiunii Militare Americane

Dl Berry şi cu mine am avut aseară o întâlnire interesantă cu Ana Pauker. Este primul nostru contact cu un lider comunist, în afara unor întâlniri neoficiale cu Pătrăşcanu, care s-au desfăşurat aproape în întregime pe plan monden. În cele din urmă, întâlnirea a fost aranjată de unul dintre ofiţerii mei, care a purtat de mai mult timp discuţii cu prietenii săi comunişti despre oportunitatea unei astfel de întâlniri între noi. Într-un sfârşit, s-a aranjat ca întâlnirea să aibă loc la un ceai, în ceea ce Ana Pauker a numit o casă neutră. Ne-am întâlnit mai întâi acasă la căpitanul Armour, unde dl Răcoasa, subsecretar pentru Minorităţi, ne-a întâmpinat şi ne-a condus la casa neutră. Este foarte interesant de remarcat că Răcoasa nu a mers cu noi în maşină, ci ne-a indicat drumul din propriul său automobil. Aceasta, suntem informaţi, este practica obişnuită pentru comunişti, aleasă pentru a evita aparenţa unor contacte apropiate cu anglo-americanii.

* * *

Toată discuţia a durat cam două ore şi jumătate. Colonelul Tucker ne-a servit drept interpret. Dna Pauker a fost de o amabilitate desăvârşită şi am discutat pe larg poziţia guvernului Groza şi a Partidului Comunist în România. Ana Pauker a arătat că aversiunea comuniştilor faţă de Maniu şi Brătianu nu se datorează colaborării celor doi cu germanii în timpul războiului – ea a spus că, la aceasta, comuniştii „ar putea închide un ochi” –, ci, mai

degrabă, refuzului lor total de a coopera cu alte partide la formarea unui guvern şi încercărilor lor permanente de a sabota Armistiţiul şi de a aţâţa populaţia împotriva Rusiei. Ne-a spus că Partidul Comunist nu domină guvernul Groza, ci este doar unul dintre cele cinci partide care participă la guvernare. Ea consideră că România nu este pregătită pentru comunism şi că, chiar dacă ar putea, Partidul Comunist nu ar dori să guverneze România la această oră. A afirmat că Partidul Comunist din Rusia are o atitudine de simpatie faţă de comuniştii români, dar că este vorba despre două organizaţii complet separate, una nefiind dependentă de cealaltă. Ne-a povestit despre cei 12 ani [în realitate, 6 ani – n.n.] petrecuţi de ea în închisoare şi de lupta permanentă şi obositoare dusă – chiar de la eliberare – pentru organizarea, pe baze temeinice, a comuniştilor români. A afirmat că este deosebit de afectată de situaţia actuală pe care, din anumite motive, nu o prea poate înţelege, că observă că partidul comunist român este privit ca un adevărat duşman de către Statele Unite şi Marea Britanie. Ne-a spus că i-au plăcut întotdeauna americanii pentru că sunt prietenoşi, naivi, sinceri, leali şi pentru că ştiu să se distreze din plin. Ea crede că prietenia Statelor Unite şi a Marii Britanii faţă de România este esenţială pentru reluarea unei vieţi normale de pace şi descoperă că printre numeroşi ţărani şi muncitori din România există sentimente sincere de admiraţie şi prietenie faţă de tot ceea ce este american. Mulţi dintre aceştia nu pot înţelege de ce acum sunt priviţi ca nişte paria de către opinia publică americană. Ea spune că toţi îşi îndreaptă privirile către Statele Unite mai mult decât spre Marea Britanie, în speranţa unui ajutor prietenesc în primul rând, pentru că

Statele Unite, fiind mai îndepărtate, au o perspectivă mai obiectivă, precum şi pentru că sunt conştienţi de faptul că atitudinea noastră faţă de România nu este influenţată de dorinţa de câştiguri personale sau de expansiune teritorială.

* * *

I-am spus doamnei Pauker că suntem fericiţi că avem ocazia să discutăm, deoarece în trecut, neavând niciun fel de contacte individuale cu liderii comunişti, nu am avut cum să transmitem Partidului Comunist nicio declaraţie privind atitudinea Statelor Unite referitoare la problema României. Reuşisem să facem cunoscute aceste puncte de vedere liderilor aproape tuturor celorlalte partide politice din România, iar pentru viitor sperăm ca actuala noastră luare de contact să fie utilă în a asigura o informare adecvată şi a comuniştilor. Am afirmat că, în ultimii aproximativ zece ani, numele lui Maniu şi Brătianu au fost asociate, în mintea opiniei publice americane, cu lupta pentru libertate şi democraţie din România. Am precizat că, deşi – după cum pretindea ea – influenţa acestor lideri ar putea fi acum în declin, poporul american nu poate concepe, în momentul de faţă, crearea în România a unui guvern democratic de largă reprezentare la care să nu participe Maniu, Brătianu, şi adepţii lor. Am arătat că suntem de acord cu un număr din reformele ce au fost introduse de către guvernul Groza şi că nu dorim, nici într-un caz, ca România să se întoarcă la guvernele necinstite şi corupte pe care le avusese înainte de război. Am subliniat că, în mod cert, alegerile libere vor arăta forţa

reală a diverselor partide din România, dar că, până când se vor putea organiza asemenea alegeri, suntem de părere că toate partidele politice, printre care desigur şi cele din care fac parte Maniu şi Brătianu, ar trebui să fie reprezentate în orice guvern român, care îşi spune larg democratic. Am spus că, speram ca doamna Pauker să profite în viitor de faptul că ne cunoştea, pentru a face cunoscută Statelor Unite orice atitudine sau opinie a Partidului Comunist referitoare la problemele curente ale României şi care ne-ar putea ajuta în a înţelege pe deplin toate aspectele acestor probleme. Am informat-o despre proiectata vizită a domnului Mark Etheridge şi i-am solicitat sprijinul pentru a-i aranja acestuia întâlniri cu lideri comunişti potriviţi şi pentru a i se permite să discute cu muncitori, ţărani şi alte categorii sociale din România, care l-ar putea ajuta să-şi formeze o părere de ansamblu asupra dificultăţilor cu care se confruntă ţara. Ne-am despărţit în termeni foarte amicali şi cred că vizita ne-a fost tuturor de mare ajutor.

Miercuri, 31 octombrie 1945

Am fost atât de ocupat cu întâlniri, oaspeţi de marcă etc., în ultima săptămână, încât nu am prea avut ocazia să-mi ţin *Jurnalul* la zi. Voi încerca acum să parcurg pe scurt evenimentele importante din ultimele zile.

Cină neprotocolară cu Susaikov şi Stevenson

Joi seară, pentru prima oară de când se găseşte aici, Susaikov a fost în sfârşit de acord să accepte invitaţia mea la cină. Au fost prezenţi el, vicemareşalul Stevenson, eu şi

interpreţii noştri. Susaikov a lăsat impresia că se distrează foarte bine. Am încercat să abordăm, în mai multe rânduri, subiecte politice, dar el a spus că tocmai se întorsese la datorie după trei zile de spital, că dorea să se relaxeze şi ne-a rugat să amânăm discuţiile politice până a doua zi, când ne-a invitat la el acasă. Aşadar, am pierdut vremea bând vodcă şi discutând generalităţi, până după orele două dimineaţa. Susaikov a fost mult mai prietenos decât fusese vreodată până atunci.

* * *

Ziua următoare ne-am întâlnit la reşedinţa lui Susaikov, la orele 16,00 şi am petrecut aproximativ două ore, discutând despre situaţia politică. Vicemareşalul a avut în fine ocazia să-şi expună opiniile pe care fusese însărcinat să le prezinte încă din data de 19 octombrie (vezi însemnările din *Jurnalul* meu din acea zi). Eu am urmat linia generală pe care mi-o propusesem anterior. Susaikov a ascultat totul cu bunăvoinţă şi apoi ne-a schiţat considerentele care fac ca Rusia să continue sprijinul acordat guvernului Groza. În primul rând, ne-a spus că regimul Groza fusese în totalitate loial Rusiei în timpul războiului; că, înlocuind un guvern care îngăduise revoltele şi sabotajele în spatele liniilor frontului rusesc, regimul Groza fusese capabil să menţină o ordine totală şi îmbunătăţise mult situaţia livrărilor din România de rezerve vitale pentru armatele ruseşti de pe front. În al doilea rând, ne-a spus că, atât înainte, cât şi după prăbuşirea Germaniei, guvernul Groza reuşise să onoreze chiar mai mult decât obligaţiile ce îi reveneau potrivit

Armistiţiului. Guvernele anterioare lăsaseră ca livrările conform Armistiţiului să se încurce peste măsură şi să rămână mult în urmă. În al treilea rând. ne-a spus că guvernul Groza reuşise să realizeze numeroase reforme sociale, dintre care de remarcat este reforma agrară, în timp ce guvernele anterioare, în afară de vorbe goale, nu făcuseră nimic în această direcţie. A mai spus că era convins că orice schimbare de guvern ar duce la revolte în întreaga ţară şi la o distrugere totală a agriculturii şi economiei. El a afirmat că populaţia susţine în unanimitate guvernul Groza, că era convins că guvernul poate şi doreşte să asigure organizarea unor alegeri libere în viitorul apropiat, după care el era cu totul de acord să accepte decizia majorităţii electoratului român. A afirmat că schimbarea guvernului, acum când alegerile se apropie şi vor duce oricum la schimbarea guvernului, nu ar duce la nimic bun şi ar încurca definitiv întreaga situaţie. Am arătat încă o dată motivele pentru care Statele Unite nu recunosc guvernul Groza şi anume, lipsa de libertate a presei, activităţile cu caracter terorist ale poliţiei secrete, refuzul de a include în guvern reprezentanţi ai partidelor Naţional Ţărănesc şi Naţional Liberal şi convingerea noastră că este imposibil ca un asemenea guvern să organizeze alegeri libere şi corecte. I-am spus foarte deschis că după părerea mea – exprimată şi în faţa Departamentului de Război – regimul Groza se menţine doar datorită prezenţei trupelor ruseşti în ţară şi datorită bine-cunoscutului sprijin al ruşilor. Am afirmat că sunt convins că, dacă trupele ruseşti ar fi retrase, guvernul ar cădea în cel mult 24 de ore. Bineînţeles că, nu a fost de acord. În realitate, în urma acestei întâlniri nu s-a obţinut

nimic, întrucât toţi cunoşteam foarte bine dinainte opiniile fiecăruia şi era destul de clar că, ţinând cont de ordinele primite, nu ne puteam schimba. Totuşi, ne-am despărţit cu toţii în cei mai cordiali termeni şi am căzut de acord să reflectăm asupra întregii problematici.

Generalul-maior Crane, de la Comisia Aliată de Control din Bulgaria, vizitează Bucureştii

Generalul-maior Crane, reprezentantul nostru în Comisia Aliată de Control de la Sofia, a sosit pentru o vizită de o zi. El a adus cu sine o tânără bulgăroaică care-i este secretară, precum şi pe mama acesteia. Ne-a spus că a procedat astfel, pentru că situaţia este atât de gravă la Sofia încât bulgarii care lucrează pentru Legaţia americană şi cea britanică sunt în permanenţă hărţuiţi de către poliţia locală. A afirmat că, dacă situaţia se înrăutăţeşte şi mai mult, secretara sa şi mama acesteia vor fi în pericol de moarte, şi s-ar putea să fie necesar să le scoată din ţară pe calea aerului. Prin urmare, doreşte să-i obişnuiască pe ruşi cu faptul că aceste persoane îl însoţesc în călătorii, astfel încât, când va sosi momentul, să nu pară ceva ieşit din comun că le ia cu el în Italia, la Viena sau în orice alt loc, caz în care, evident, nu îl vor mai însoţi la întoarcere. Generalul Crane a afirmat că atmosfera de teroare din Bulgaria este mult mai cruntă decât aici. Oamenii continuă să dispară din cauza convingerilor lor politice, gărzile comuniste bulgare înarmate cu pistoale-mitralieră şi alte arme încărcate pot fi văzute peste tot: la cinematografe, în tramvaie şi chiar în apropierea legaţiilor americană şi britanică. Ca urmare a acestor activităţi

teroriste, partidele agrariene care formează opoziţia faţă de comunişti s-au retras complet din campania electorală, declarând că nu au nicio ocazie să-şi prezinte cauza. Prin urmare, dacă alegerile vor avea loc după cum s-a programat, este foarte clar că nu vor putea fi considerate libere. Dl Etheridge efectuează o cercetare foarte corectă şi raţională a stării de fapt. El a afirmat că nu-l interesează partidele anume care ar putea câştiga alegerile, atâta vreme cât tipul de guvernare ales în final este dorit de mai bine de 51 la sută din bulgari. El discută cu reprezentanţii tuturor partidelor şi cu oameni din toate categoriile sociale. Generalul Crane este foarte încurajat de atitudinea sa şi crede că această anchetă ar putea conduce la un guvern mult mai reprezentativ.

Weekend la moşia prinţului şi a prinţesei Şuţu

Am petrecut după-amiaza zilei de duminică şi ziua de luni la Izvor, împreună cu prinţul şi prinţesa Şuţu. Pe drumul cu maşina spre şi de la moşia lor, am observat că programul arăturilor de toamnă este destul de înaintat. Acest lucru mi-a fost confirmat de conversaţiile cu prinţul Şuţu şi cu alţii. Există însă o lipsă considerabilă de seminţe, ceea ce îi asigură guvernului o nouă cale de exercitare a presiunii. Ţăranii care sunt membri ai unui partid din FND îşi primesc cantităţile complete de seminţe, dar cei care aderă la partidele Naţional Ţărănesc sau Naţional Liberal taie frunză la câini, iar pământul lor rămâne neînsămânţat. Moşia Şuţu a fost acceptată de către guvern drept „fermă model”. Acest lucru înseamnă că ei sunt autorizaţi să păstreze 150 hectare, în loc de 50,

şi că toată suprafaţa urmează a fi folosită pentru creşterea vitelor, cailor, porcilor etc., cultivând cu cereale numai suprafeţele de pământ necesare pentru a obţine hrana animalelor şi a personalului de pe proprietate. Şuţu îmi spune că, până acum, guvernul a părut dispus să-l lase să-şi conducă ferma ca pe o afacere şi că dacă nu va fi împiedicat în vreun fel ar putea obţine un profit rezonabil.

Senatorul Pepper soseşte la Bucureşti în după-amiaza zilei de 30 octombrie, senatorul Pepper de la Comitetul pentru Relaţii Externe al Senatului a sosit de la Belgrad. El face o călătorie prin toate ţările europene; a petrecut o grămadă de timp în Orientul Apropiat, la Moscova, Viena, Budapesta etc. La Moscova, a avut o întrevedere cu dl Stalin, una cu dl Vîşinski şi a vorbit cu alţi demnitari importanţi. Se mândreşte cu faptul că este un prieten al Rusiei şi, în general, crede că americanii ar trebui să facă mult mai mult pentru a-şi asigura prietenia Rusiei. Am avut o mică neînţelegere referitoare la permisiunile de zbor pentru domnia sa, dar acum cred că s-a rezolvat. Se pare că atât din Budapesta, cât şi din Belgrad, ofiţerii superiori ruşi au contactat Statul Major rus de aici în scopul de a obţine autorizările necesare pentru senatorul Pepper. În ambele cazuri, au primit asigurări de la ruşii de aici că senatorul Pepper va fi oricând binevenit. Cu toate acestea, scrisorii mele, înaintată în urmă cu zece zile, prin care solicitam autorizare de zbor pentru senatorul Pepper nu i se dăduse curs. În consecinţă, ieri dis-de-dimineaţă, am fost nevoit să-i transmit o radiogramă senatorului că trebuie să-şi amâne decolarea din Belgrad, până când voi obţine autorizarea oficială. În sfârşit, la orele 14,00, am primit vorbă de la ruşi că autorizarea fusese acordată.

Când l-am dus pe senator la generalul Vinogradov, am discutat destul de mult pe această temă şi, în cele din urmă, acesta şi-a cerut scuze pentru lipsa de eficienţă a personalului său, spunând că va avea grijă ca asemenea probleme să nu mai apară în viitor. Am fost foarte prinşi, arătându-i senatorului Pepper oraşul şi punându-l în legătură cu persoane care îl puteau ajuta să-şi facă o imagine reală. Până în momentul de faţă, în afară de generalul Vinogradov, s-a mai întâlnit cu Ana Pauker şi cu dl Maniu. Joi îl ducem la Ploieşti ca să vadă pagubele produse de bombardamente şi să viziteze Rafinăria Româno-Americană, unde va lua prânzul şi va avea ocazia să discute cu funcţionarii noştri din domeniul petrolier, care îl pot informa cu privire la problemele lor de muncă, la dificultăţile legate de preţuri şi la alte subiecte de interes. Joi seara dau un dineu în cinstea sa. Printre oaspeţii mei se numără generalul Vinogradov, dl Kavtaradze (ambasadorul rus), vicemareşalul Stevenson, dl Le Rougetel şi dl Berry. În toate întrevederile avute până acum, senatorul Pepper a ascultat cu răbdare toate punctele de vedere exprimate, pentru ca, apoi, să sublinieze propriile păreri referitoare la necesitatea imperioasă a continuării prieteniei dintre Rusia şi Statele Unite. El a arătat că liderii politici din aceste ţări mai mici şi-ar putea consolida considerabil poziţia dacă ar arăta că au stabilit relaţii dintre cele mai prieteneşti atât cu URSS, cât şi cu Statele Unite. El spune că acest lucru poate fi făcut fără intervenţii reciproce, întrucât ţelurile Rusiei Sovietice şi ale Statelor Unite nu sunt câtuşi de puţin conflictuale. A subliniat imensul ajutor economic ce va rezulta dacă s-ar stabili relaţii prieteneşti cu Statele Unite

şi a arătat că preţul unor asemenea relaţii constă doar în instaurarea în ţară a unor practici democratice, aşa cum le cunoaştem noi.

Joi, 6 noiembrie 1945

Activitatea senatorului Pepper la Bucureşti

Senatorul Pepper a plecat în sfârşit, în această dimineaţă, spre Praga, după ce şi-a prelungit considerabil şederea, mult peste cât intenţionase. După primele sale convorbiri, el a realizat că situaţia de aici este cu mult mai complicată şi mai critică decât bănuise iniţial şi, prin urmare, a mai rămas pentru a înţelege cât mai bine principalele chestiuni în litigiu. Senatorului i-a plăcut în mod deosebit călătoria în regiunea petroliferă a Ploieştilor şi a manifestat mult interes pentru problemele cu care se confruntă Societatea noastră petrolieră Româno-Americană. El a fost de acord că este anormal faptul ca, din cauza preţului de vânzare al produselor petroliere, Societatea Româno-Americană să piardă bani la fiecare galon de produs petrolier, plătind astfel cu bani americani o parte din despăgubirile datorate de România. În vreme ce se afla la rafinării, a discutat cu un grup de vreo şase-şapte lideri ai sindicatelor muncitoreşti. Erau cu toţii comunişti şi au expus amănunţit motivele pentru care susţin guvernul Groza. Le-a pus o mulţime de întrebări şi a părut foarte interesat. Totuşi, după discuţie, mi-a împărtăşit marea lui surpriză că nişte oameni puteau debita atât de multe minciuni într-un timp atât de scurt, cu feţe atât de serioase. Mi-a spus că-i este imposibil să creadă că erau cu adevărat convinşi de tot ce i-au spus

despre guvernul Groza şi despre Partidul Comunist în general, îndeosebi referitor la forţa şi importanţa acestor factori de influenţă în România.

* * *

Ambasadorul rus Kavtaradze mi-a trimis vorbă în ultima clipă, în legătură cu cina oferită de mine joi în cinstea senatorului, că nu poate veni din cauza unei uşoare crize de inimă. Ceilalţi oaspeţi au sosit însă, aşa că am petrecut o seară plăcută. Generalul Vinogradov şi senatorul s-au retras într-un colţ cu interpretul meu şi au discutat mai mult de o oră. Vinogradov a insistat ca senatorul să facă cercetări complete aici şi l-a rugat să se întâlnească din nou cu el, negreşit, înainte de a pleca, pentru a-i împărtăşi impresiile. Senatorul a fost de acord. Joi şi vineri, senatorul a discutat îndelung cu dl Petrescu şi cu dl Brătianu. Vineri după-amiază, dl Berry l-a dus la Buftea, la un ceai la prinţul Ştirbey, iar sâmbătă dimineaţă, pe lângă convorbiri confidenţiale cu O'Brien şi Brewer, cei doi corespondenţi de război ai noştri, senatorul a avut o scurtă întrevedere cu dr Filderman, şeful Comisiei mixte americano-evreieşti de distribuire şi cu dl Zizu, reprezentantul Congresului Mondial Evreiesc, susţinător de frunte al mişcării sioniste în România. S-a întâlnit şi cu dl Mihalache, principalul colaborator al domnului Maniu în Partidul Naţional Ţărănesc. Vineri după-amiază, senatorul Pepper a ţinut o mare conferinţă de presă la reşedinţa mea. Au fost de faţă cel puţin 60 – 70 reprezentanţi ai presei locale şi internaţionale, iar senatorul le-a ţinut un discurs nemaipomenit. Le-a spus că guvernul Statelor

Unite, împreună cu alte naţiuni, şi-a asumat anumite obligaţii în România, mai exact, să se asigure că această ţară va avea un guvern democratic, reprezentativ. A afirmat că intenţionăm să ne achităm de aceste obligaţii şi că guvernul nostru a declarat acum că nu va recunoaşte actualul regim Groza, deoarece îl consideră nereprezentativ. A spus că el, personal, nu şi-a format încă o impresie, dar că nu are niciun motiv să pună la îndoială veridicitatea rapoartelor care au stat la baza atitudinii adoptate de către guvernul nostru. A subliniat marile avantaje pe care le-ar obţine România prin câştigarea prieteniei americane şi a spus că, mai presus de toate, guvernul nostru nu va consimţi niciodată să se instaureze în România un regim ostil în vreun fel Rusiei. Şi-a exprimat admiraţia personală pentru ruşi şi a afirmat că este sigur că situaţia locală din România nu va provoca niciodată o fisură în prietenia ruso-americană. Impresia generală a tuturor, cu excepţia comuniştilor, a fost că discursul senatorului a fost foarte sincer şi că a avut o mare contribuţie în lămurirea – pe plan local – a poziţiei Statelor Unite. Comuniştii au fost, fireşte, dezamăgiţi. În dimineaţa următoare, toate ziarele au acordat spaţii ample afirmaţiilor senatorului. Aceste afirmaţii au fost serios trunchiate de către cenzorii guvernului, anterior publicării, însă două ziare „Ardealul” şi „Timpul”, au prezentat o relatare completă, ignorând instrucţiunile venite de la guvern. „Scânteia” şi încă vreo două ziare au publicat doar extrase, omiţând cu totul acele porţiuni ale discursului senatorului care făceau referire la nerecunoaşterea regimului Groza. Suntem foarte interesaţi să aflăm dacă vor păţi ceva redactorii-şefi ai celor două ziare care au

ignorat regulile stabilite de cenzură.

* * *

Vineri seara, căpitanul Brannen a organizat o mică petrecere acasă la el, în cinstea senatorului şi a avut ca invitaţi pe dl Berry, pe mine, Max Auschnitt, pe colonelul Farnsworth, împreună cu un grup de câteva superbe tinere romînce. Senatorul s-a distrat extraordinar de bine şi a petrecut o seară foarte relaxantă.

Sâmbătă după-amiază l-am trimis pe senator la vila mea de la Predeal, însoţit de adjutantul meu, căpitanul Marchman, care întâmplător este şi el din Florida şi care a discutat cu uşurinţă cu senatorul subiecte de politică de stat. Duminică dimineaţă am mers cu maşina la Predeal, ajungând la timp pentru prânz. I-am invitat şi pe dl şi doamna Rică Georgescu, pe dl Bolton, un reprezentant al companiei Standard Oil din New Jersey, ce vizitează România pentru a urmări afacerile Companiei Româno-Americană, precum şi pe dl Rădulescu. Imediat după prânz, senatorul, dl Rădulescu şi cu mine, împreună cu dl Georgescu în calitate de interpret, ne-am retras sus, unde dl Rădulescu i-a expus în detaliu senatorului, timp de aproximativ trei ore, dilema în care se găseşte Regele. Senatorul a părut foarte interesat şi a pus o mulţime de întrebări referitoare la întreaga problemă. Am discutat până după orele 20,00. Luni dimineaţă ne-am întors în Bucureşti la timp, pentru a lua prânzul la reşedinţa mea cu dl Berry şi cu dl Vişoianu, care şi-a făcut timp să-i prezinte senatorului, într-o relatare foarte atentă, ultimele zile ale guvernării Rădescu şi rolul pe care l-a avut dl Vîşinski în

instalarea regimului Groza. Dl Vişoianu, care a fost ministru de Externe sub Rădescu, a fost de faţă la Palat, la întrevederea dintre Vîşinski şi Rege şi era în măsură mai mult decât oricare altul din România să cunoască detalii precise despre modul în care a fost instalat regimul Groza. El i-a făcut senatorului o relatare foarte reală şi cinstită a tot ceea ce s-a întâmplat. Senatorul Pepper mi-a spus mai târziu că a fost foarte impresionat atât de dl Rădulescu, cât şi de dl Vişoianu. El i-a apreciat drept doi dintre cei mai marcanţi oameni publici din România. Luni după-amiază. am vizitat Statul Major rus pentru a ne lua rămas-bun. Generalul Susaikov, care a fost în spital câtva timp, în convalescenţă după nişte răni mai vechi, era în sfârşit înapoi la datorie, iar senatorul a avut ocazia să discute cu el. I-a explicat că deşi se întâlnise cu mulţi dintre liderii de vază din ambele părţi din România, a considerat că poziţia sa oficială din Senat şi din Comitetul pentru Afaceri Externe al Senatului nu-i permite să se întâlnească cu membri ai guvernului sau cu Regele, ţinând cont de atitudinea guvernului nostru faţă de regimul Groza. A afirmat că, în scurtul răstimp pe care l-a avut la dispoziţie, nu a considerat că este în măsură să ajungă la concluzii precise în controversa referitoare la România, dar este mult mai în măsură decât până acum să discute chestiunile ce afectează România, dacă şi atunci când se ridică în Senat. Generalul Susaikov a fost vădit dezamăgit de faptul că senatorul nu a putut exprima puncte de vedere terme. El a expus detaliat motivele pentru care sprijină guvernul Groza şi pentru care refuză să ia în considerare vreo modificare în acel guvern, până după alegeri. Senatorul a răspuns că era evident că în România existau diferenţe de

opinie legate de aceste fapte reale. A spus, însă, că era de părere că problema în discuţie era profundă; mai exact, plecând de la declaraţiile făcute la Ialta şi Potsdam, toate cele trei guverne ale noastre şi-au asumat în bloc responsabilitatea instaurării de regimuri democratice în ţările eliberate din Europa. A mai spus şi că se punea problema dacă, în lumina acestor acorduri, era potrivit ca una dintre naţiuni să-şi asume singură ducerea la îndeplinire a acestei responsabilităţi, înfruntând obiecţiile celorlalte două, legate de un guvern instaurat care nu este în realitate democratic. A arătat că i se pare că există divergenţe de opinie legate de această chestiune fundamentală, ce trebuie lămurite înainte de a se putea discuta celelalte probleme legate de România. La aceasta, Susaikov a răspuns doar că acea chestiune fundamentală nu este de competenţa sa, că el este un simplu instrument al guvernului său şi că execută ordinele primite. După o oră şi jumătate de discuţii, ne-am dus în alt birou, unde am băut vodcă, am fost serviţi cu gustări ruseşti etc., timp de încă două ore şi mai bine. Am închinat pentru fiecare în parte şi pentru ţările noastre, am povestit anecdote şi ne-am despărţit în cele din urmă în termenii cei mai prieteneşti. Seara, senatorul a lăsat să se înţeleagă că ar dori să se distreze din nou, aşa că, cu ajutorul căpitanului Brannen, am strâns un grup de ofiţeri şi fete la locuinţa mea, unde am rămas până pe la orele 3,00 dimineaţa. Azi-dimineaţă l-am condus pe senator la aeroport la orele 10,00 fix; acolo se afla generalul Vinogradov însuşi, însoţit de translator, pentru a-şi lua rămas-bun. Senatorul Pepper pleacă la Praga, unde va sta mai multe zile cu reprezentantul nostru şi cu dl Beneš. De acolo, se duce la

Nürnberg, în Germania, de acolo la Londra şi apoi acasă.

Amânarea vizitei lui Mark Etheridge în România

Astăzi este cea de-a 28-a aniversare a Revoluţiei Roşii şi ruşii au liber trei zile. Cu aproximativ o săptămână în urmă părea că intenţionau să organizeze aici, la Bucureşti, o uriaşă paradă a trupelor ruseşti. Mai multe divizii s-au apropiat de oraş, unităţile româneşti au primit ordin să elibereze cazărmile, iar câteva din cele mai mari case din Bucureşti erau pregătite să primească înalţi oaspeţi. Pregătirile au fost însă oprite brusc şi se pare că toate planurile legate de paradă au fost anulate. Vinogradov însuşi mi-a spus joia trecută, ca răspuns la întrebarea mea, că nu era programată nicio paradă şi că singura manifestare ce va marca evenimentul va fi o recepţie organizată la reşedinţa ambasadorului rus, miercuri seara. Deşi nu avem nicio dovadă sigură, suntem convinşi că anularea planurilor pentru paradă a avut drept cauză faptul că, miercuri, s-a anunţat sosirea domnului Etheridge, de la Sofia. Sosirea în mijlocul unui fastuos spectacol militar rus i-ar fi creat cu siguranţă o impresie nefavorabilă privitoare la atitudinea ruşilor în România. Am aflat acum că dl Etheridge şi-a amânat vizita pentru o dată neprecizată. Este însă prea târziu ca ruşii să-şi reia planurile legate de paradă.

* * *

Suntem destul de dezamăgiţi că dl Etheridge nu soseşte acum. Joi, 8 noiembrie este ziua onomastică a

Regelui şi atât guvernul cât şi opoziţia îşi propun să facă ample demonstraţii, după câte se pare în cinstea Regelui, dar în realitate vizând impresia pe care i-ar putea-o face domnului Etheridge. În plus, pe baza recentelor informaţii primite de la Sofia, s-ar putea ca Etheridge să intenţioneze să se întoarcă în Statele Unite înainte de a veni în vizită la Bucureşti. O astfel de acţiune ar reprezenta o mare dezamăgire pentru această ţară, care este acum destul de surescitată la perspectiva vizitei lui apropiate. Regele şi susţinătorii săi apropiaţi ar fi deosebit de afectaţi, întrucât o amânare a sosirii domnului Etheridge ar oferi celor din guvern un timp şi mai îndelungat pentru a-şi consolida poziţia şi ar însemna ca Regele să continue să se abţină de la a semna toate decretele pentru o perioadă şi mai îndelungată de timp. De fapt, guvernul a mers foarte departe cu emiterea de decrete guvernamentale, lipsite de semnătura Regelui, atunci când a înfiinţat societăţile ruso-române în domeniile petrolier, bancar şi de navigaţie **191**. În prezent, pare foarte posibil că ei îşi vor asuma, în acelaşi mod, responsabilitatea emiterii tuturor celorlalte decrete necesare. Acest lucru ar putea foarte bine să fie urmat de gestul de a retrage Regelui toate prerogativele sale, până în momentul în care va fi de acord să se supună tuturor dorinţelor guvernului. Orice asemenea gest ar fi un pas mare către declararea în fapt a republicii aici, în România.

Joi, 8 noiembrie 1945

Manifestaţii de stradă şi vărsări de sânge marchează sărbătorirea onomasticii Regelui **192**

Astăzi au avut loc în Bucureşti manifestaţii şi vărsări de sânge. Încă nu ne aflăm în posesia tuturor detaliilor, dar am avut observatori în majoritatea punctelor mai importante din oraş şi acum pot oferi o relatare generală a ceea ce s-a întâmplat, urmând să adaug noi detalii mai târziu.

Ziua de miercuri 7 noiembrie a marcat cea de-a 28-a aniversare a Revoluţiei Roşii şi, după cât se pare, cu această ocazie guvernul a organizat trei ample mitinguri, în diverse puncte din oraş. Zonele respective au fost ornamentate cu steaguri ruseşti şi româneşti şi cu placarde şi flamuri corespunzătoare. Vorbitorii au fost toţi membri ai guvernului sau lideri de marcă ai comuniştilor şi social-democraţilor. Cei mai mulţi dintre ei au ridicat în slăvi Rusia sovietică, dar mulţi au consacrat mare parte din timp laudelor aduse guvernului Groza şi condamnării „reacţionarilor" Maniu şi Brătianu. Astfel, fiecare dintre cele trei mitinguri a avut un puternic caracter politic.

* * *

Ieri pe la orele 14,00, am primit de la generalul Susaikov o scrisoare la care era anexat un comunicat al ministrului de Interne Teohari Georgescu, în care se afirma că partidele Liberal şi Naţional Ţărănesc pun la cale o manifestaţie ilegală în Piaţa Palatului, în ziua de 8 noiembrie, ziua onomastică a Regelui şi că este de aşteptat să se producă acte de dezordine şi huliganism. Susaikov mi-a cerut părerea dacă ar trebui permisă organizarea unei astfel de manifestaţii. I-am răspuns, făcând trimitere la scrisoarea mea adresată în urmă cu câteva luni, în care

recomandam să nu fie permise niciun fel de demonstraţii politice, ale nici unui partid politic, în timpul perioadei critice de disensiuni dintre Rege şi guvern. Am spus că această perioadă continuă şi că, prin urmare, cred că manifestaţiile de stradă nu ar trebui permise, dar că ar trebui asigurate săli corespunzătoare sau alte spaţii închise, atunci când este necesar. Am mai spus că cetăţenilor paşnici ar trebui să li se permită să se strângă la Palat şi să aştepte până vine rândul lor să semneze în cartea de onoare, aşa cum se obişnuieşte de ziua Regelui. Nu ştiu ce măsuri a luat de fapt Susaikov în acest sens şi nici n-am ştiut atunci că s-au ţinut manifestaţiile de miercuri. Acum mi se pare că ar fi fost anormal ca, desfăşurarea unor manifestaţii cu caracter politic de către guvern să aibă, miercuri, permisiunea Comisiei Aliate de Control iar demonstraţiile similare de ziua numelui Regelui să fie interzise joia.

Miercuri seara, Teohari Georgescu l-a informat pe dl Brătianu, liderul liberal, că în condiţiile în care va da asigurări că se va păstra ordinea, că nu se vor purta arme, că nu se vor striga lozinci şi nu se vor ţine cuvântări antiguvernamentale, el va aproba demonstraţia paşnică a cetăţenilor în Piaţa Palatului, care doresc să-şi manifeste loialitatea faţă de Rege. Brătianu a fost de acord. Deşi nu am încă dovezi concrete, presupun că s-a ajuns la un acord similar şi cu Maniu şi oamenii săi. În această dimineaţă, cam pe la orele 10,00 mulţimea s-a adunat în faţa Palatului, iar la orele 11,00, erau peste 15.000 de oameni care purtau drapele şi portrete ale Regelui. Demonstraţia a fost paşnică până în momentul în care au apărut camioane şi autobuze pline de poliţişti şi simpatizanţi comunişti şi au

început să circule prin mulţime. Acest lucru a continuat cam o oră. Soldaţii, majoritatea din Divizia „Tudor Vladimirescu”, erau aliniaţi la fiecare intrare în Piaţa Palatului şi au încercat să împiedice ca alţii să se alăture mulţimii. Au putut fi observaţi şi un mare număr de poliţişti, precum şi mulţi poliţişti în haine civile înarmaţi cu pistoale şi pistoale automate. Pe la orele 12,00, mulţimea a început să scape de sub control, părând a fi extrem de iritată îndeosebi de camioanele şi autobuzele care făceau ture, cărând simpatizanţii guvernului, care zbierau pentru guvernul Groza. S-au produs mai multe încăierări şi am putut observa că s-au operat multe arestări. Majoritatea persoanelor arestate a fost dusă în locul împrejmuit de lângă clădirea Ministerului de Interne, iar mulţimea s-a strâns în faţă, cerând eliberarea arestaţilor. Pe măsură ce mulţimea devenea mai numeroasă, grupuri de soldaţi au tras focuri de armă în aer. Cam tot atunci, poliţiştii din două dintre camioanele ce patrulau au descins din vehiculele lor şi au încercat să facă arestări. Fiind rapid întrecuţi ca număr, ei au fost copleşiţi, iar camioanele lor au fost răsturnate. Ambele au luat foc şi au ars complet. Pe la orele 13,00, cel puţin o parte din soldaţii care trăgeau în aer au început să tragă în mulţime şi s-a observat că mai multe persoane au fost rănite. Puţin după orele 15,00, poliţia şi soldaţii, care la acea oră reuşiseră să elibereze piaţa, au primit întăriri serioase şi au blocat toate căile de acces. La un moment dat, un grup format din câteva sute de persoane care cântau imnul naţional s-a apropiat de un cordon de soldaţi, probabil cu intenţia de a forţa intrarea în Piaţa Palatului. Ofiţerul aflat la comandă a fost văzut când a dat soldaţilor ordin de deschidere a focului. Unii

dintre ei au tras direct în mulţime, care s-a împrăştiat imediat, lăsând doi morţi şi trei răniţi pe caldarâm. Şi în alte părţi au avut loc incidente similare. După-amiaza târziu, mulţimea s-a dispersat puţin câte puţin, dar nu înainte de a avea loc mai multe confruntări. De două-trei ori în cursul zilei, în faţa Misiunii şi Legaţiei noastre au sosit delegaţii, cerând libertate şi aclamând Statele Unite. Acelaşi lucru s-a întâmplat în faţa Legaţiei britanice. O verificare rapidă făcută seara târziu a evidenţiat că au fost cel puţin şapte morţi şi circa 50 de răniţi, mai mult sau mai puţin grav. Fără îndoială că mai târziu vor fi descoperite şi alte victime. După consultări avute astă-seară cu vicemareşalul Stevenson, am trimis amândoi note generalului Susaikov, în care solicitam o întrunire imediată a Comisiei Aliate de Control, pentru a discuta toate

Stevenson, am trimis amândoi note generalului Susaikov, în care solicitam o întrunire imediată a Comisiei Aliate de Control, pentru a discuta toate momentele acestor tulburări. Am de gând să solicit la această întrevedere o relatare exactă a acţiunilor întreprinse de către Comisia Aliată de Control sau de celelalte autorităţi ruseşti, precum şi să cer înfiinţarea unui consiliu format din ofiţeri care să includă şi reprezentanţi britanici şi americani, care să stabilească ce s-a întâmplat în realitate. A fost deosebit de interesant să remarcăm că, cu excepţia a unei sau două mici patrule NKVD, care se pare că nu au acordat nicio atenţie tulburărilor, astăzi nu se vedea niciun rus în apropierea Pieţii Palatului. Există deja indicii că guvernul acuză partidele istorice pentru toate fărădelegile care au avut loc. Au fost făcute numeroase arestări, în special în rândul studenţilor de la Universitate şi este

posibil să se întreprindă acţiuni şi împotriva lui Maniu şi Brătianu personal. După părerea mea, întreaga demonstraţie s-ar fi putut desfăşura într-o atmosferă cât se poate de paşnică, dacă nu şi-ar fi făcut apariţia comuniştii în camioane, zbierând în favoarea guvernului şi proferând ameninţări la adresa lui Maniu şi Brătianu. În orice caz, manifestaţiile sunt regretabile. Partidele istorice nu au făcut nimic pentru a-şi susţine cauza şi probabil că au oferit guvernului o nouă ocazie de a adopta măsuri represive împotriva lor.

* * *

Din nefericire, dl Etheridge nu a sosit astăzi. Aflăm acum că a părăsit ieri Bulgaria, pentru o scurtă călătorie la Moscova. Credem că va sosi aici pe la începutul săptămânii viitoare…

Recepţie la Ambasada rusă

Recepţia dată miercuri seara la Ambasada rusă în cinstea aniversării Revoluţiei Roşii a fost un eveniment foarte bine pregătit. Bineînţeles că, au fost prezenţi toţi membrii guvernului, precum şi întregul corp diplomatic. Toată lumea era în ţinută de gală şi chiar dl Berry a apărut în frac şi cu cravată albă. Spre deosebire de o recepţie similară ce a avut loc primăvara trecută, nu s-a făcut niciun efort deosebit de a ni se acorda o atenţie specială vicemareşalului Stevenson şi mie. În timp ce anul trecut ni s-au oferit locuri de onoare şi am fost chiar conduşi într-o sufragerie specială, unde se aflau doar câteva persoane

alese, anul acesta am fost trataţi, mai mult sau mai puţin, ca nişte invitaţi oarecare. Atât Susaikov, cât şi Vinogradov, totuşi, au fost politicoşi, au închinat cu noi mai multe toasturi şi nu au manifestat niciun fel de animozitate. Nu l-am văzut pe ambasadorul rus, dl Kavtaradze toată seara, cu excepţia momentului de primire. Se pare că şi-a consacrat toată atenţia dr-lui Groza, care, în mod foarte evident, a fost personajul numărul unu al serii. Am plecat pe la ora 130, printre primii, după ce am închinat o mulţime de pahare cu diverşi ofiţeri ruşi din Comisia Aliată de Control şi după ce am dansat cu mai multe doamne rusoaice.

Duminică, 11 noiembrie 1945

Guvernul dă vina pe partizanii lui Maniu şi Brătianu

După demonstraţiile de joia trecută, următoarele trei zile au trecut în relativă linişte. Aşa cum era de aşteptat, presa controlată de guvern a publicat relatări distorsionate flagrant, aruncând toată vina pe partizanii lui Maniu şi Brătianu. Ministrul de Interne, Teohari Georgescu, a dat publicităţii o declaraţie oficială a guvernului **193** în care se afirma că întregul program al tulburărilor a fost atent pus la cale de către liderii naţional-ţărănişti şi liberali. A anunţat că guvernul va lua măsuri represive drastice şi că în momentul de faţă se fac cercetări amănunţite.

Şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control pentru discuţii asupra tulburărilor

Ca răspuns la cele două scrisori urgente, generalul

Susaikov a convocat, în fine, o şedinţă comună a Comisiei Aliate de Control pentru ieri după-amiază. Când a fost întrebat despre concluziile sale cu privire la tulburări, a răspuns că nu este încă în măsură să facă o declaraţie. În schimb, ne-a cerut vicemareşalului Stevenson şi mie, rapoartele noastre asupra evenimentelor şi concluziile noastre. Stevenson i-a citit un scurt rezumat al rapoartelor pe care le primise, iar eu am citit întregii adunări, cuvânt cu cuvânt, radiograma către Washington pe care o expediasem joi seara. Am solicitat numirea unei comisii formată din ofiţeri britanici, ruşi şi americani, care să cerceteze atent toate chestiunile legate de aceste tulburări. Am arătat că numai prin intermediul unei astfel de comisii de investigaţie am putea fi siguri că toate cele trei delegaţii sunt pe deplin informate în privinţa aceloraşi fapte şi că doar atunci vom fi în situaţia de a trage concluziile cuvenite. Am afirmat că ochii întregii lumi sunt îndreptaţi acum spre România şi că va depinde de noi să dovedim că putem cel puţin să colaborăm unii cu ceilalţi într-o situaţie critică, precum aceasta. Vicemareşalul Stevenson m-a susţinut cu tărie. Susaikov a eludat problema afirmând că o va lua în considerare, va studia rapoartele noastre deja înaintate şi va convoca o nouă şedinţă, luni sau marţi. Ne-a spus că, personal, nu a întocmit niciun raport în afară de un scurt mesaj telefonic către Moscova, în care anunţa că avuseseră loc tulburări, că muncitorii fuseseră atacaţi şi se apăraseră, că au fost omorâţi şi răniţi oameni şi că trupele guvernului au fost chemate să restabilească ordinea, ceea ce au putut face, fără niciun fel de ajutor din partea ruşilor. Acest raport, aşa scurt cum este, îmi demonstrează clar că Susaikov nu

este dispus să accepte adevărul, chiar dacă îl cunoaşte.

Comuniştii organizează manifestaţii de stradă în cinstea tovarăşilor lor morţi în tulburările din 8 noiembrie

Astăzi am observat în ziarele comuniste apeluri către mase să se strângă luni într-o demonstraţie publică, cu ocazia înhumării muncitorilor şi partizanilor guvernului decedaţi în urma tulburărilor de joi. Apelul arată foarte clar că se pregăteşte o amplă demonstraţie în favoarea guvernului şi împotriva lui Maniu şi a lui Brătianu. I-am scris lui Susaikov o scrisoare prin care îi atrăgeam atenţia asupra acestor proiecte, amintindu-i de hotărârea noastră de a nu permite nicio demonstraţie în această perioadă critică şi cerându-i să interzică ducerea la îndeplinire a acestor proiecte. Nu mă voi mira dacă nu voi primi niciun răspuns de la el.

Guvernul face arestări în masă, torturează deţinuţii pentru a semna „mărturisiri” 194

Din mai multe surse am fost informat că cele cinci sau şase sute de persoane care au fost arestate în timpul tulburărilor sunt ţinute în Ministerul de Interne şi în cazărmile Diviziei „Tudor Vladimirescu”, unde sunt torturaţi, bătuţi şi ameninţaţi, pentru a semna aşa-zise „mărturisiri”, prin care să fie implicaţi Maniu, Brătianu şi alţi lideri ai opoziţiei, într-un complot pus la cale demult pentru răsturnarea guvernului şi instigare la dezordini. I-am trimis generalului Susaikov o scrisoare în care-l informam în legătură cu aceste rapoarte şi îi ceream să

autorizeze o comisie mixtă britano-americano-rusă să viziteze aceste locuri de îndată, pentru a stabili dacă ştirile sunt corecte şi în ce condiţii sunt ţinuţi deţinuţii. Probabil că, nici de data aceasta, nu voi primi vreun răspuns satisfăcător.

Luni, 12 noiembrie 1945

Susaikov nu face niciun demers, manifestaţiile de stradă se desfăşoară conform planificării

Astăzi ar fi trebuit să fie zi liberă pentru noi (Ziua Armistiţiului), dar de dimineaţă, aflând că planurile pentru manifestaţiile de după-amiază se desfăşoară neabătut şi că manifestaţiile propriu-zise ar putea fi urmate de noi tulburări, am hotărât să-i convocăm pe toţi, puţin după orele douăsprezece. Se pare că Susaikov nu a făcut nimic cu privire la cererea mea ca acestea să fie anulate, de vreme ce mulţimi imense cu steaguri, pancarte şi celelalte ornamente uzuale s-au strâns imediat după orele douăsprezece, o parte în Piaţa Naţiunii şi cealaltă în Piaţa Victoriei. Soldaţi şi jandarmi sunt postaţi de-a lungul tuturor străzilor principale, iar cele mai importante clădiri guvernamentale sunt păzite cu străşnicie.

Toată dimineaţa am primit rapoarte care ne anunţau că situaţia devine din ce în ce mai gravă. În conformitate cu aceste rapoarte, comuniştii cei mai fanatici au preluat acum controlul total, primind de la Moscova semnalul „Executarea!”, începând cu manifestaţiile de astăzi, ei intenţionează să aplice măsuri din ce în ce mai represive, probabil urmate chiar de o baie de sânge şi cu siguranţă de arestări în masă, pentru a elimina o dată pentru

totdeauna partidele de opoziţie. Mai mulţi ofiţeri gradaţi şi soldaţi de-ai noştri au urmărit manifestaţiile şi au putut strânge date foarte complete despre ceea ce s-a întâmplat. De asemenea, am luat măsuri de precauţie şi ne-am înarmat oamenii din clădire, pentru că, dacă tulburările izbucnesc cu adevărat, s-ar putea ca unele persoane să ceară azil. Situaţia pare astăzi mai gravă decât oricând de la sosirea noastră în România.

Acum, manifestaţiile s-au desfăşurat în linişte. Toate fabricile, magazinele şi atelierele de orice tip au fost închise după orele 12,00 prin ordin al guvernului. Toţi muncitorii au fost obligaţi, sub ameninţarea unor pedepse grele – de la pierderea locului de muncă la pierderea ajutoarelor pe perioada iernii – să participe la festivităţi. Toate restaurantele din Bucureşti au fost închise şi a fost imposibil să poţi lua prânzul chiar şi la hotelul Athenée Palace. În ciuda tuturor eforturilor însă, numărul oamenilor care au participat la manifestaţie a fost, prin comparaţie, mic. Comuniştii pretind că numărul total al participanţilor s-a ridicat la cifra ameţitoare de 750.000. În realitate însă, la cele două manifestaţii, cea din Piaţa Naţiunii şi cea din Piaţa Victoriei, au participat probabil, în total, nu mai mult de 60.000 persoane. Majoritatea acestora erau complet apatici, nu arătau niciun pic de interes pentru discursuri sau parăzi şi păreau dornici doar să se întoarcă acasă cât mai curând posibil. Cei şapte „eroi” care şi-au pierdut vieţile pentru cauza guvernului, în tulburările din 8 noiembrie, au fost plimbaţi prin oraş cu fanfare şi trâmbiţe şi în cele din urmă au fost lăsaţi să-şi doarmă somnul de veci într-un loc special pregătit în Parcul Naţional, la marginea zonei rezidenţiale, nu departe

de casa lui Groza. În coloană puteau fi văzute mai multe pancarte pe care scria că victimele fuseseră ucise de către fasciştii şi bandiţii de Maniu şi Brătianu, iar cei care iubesc cu adevărat libertatea nu vor uita niciodată acest lucru. Mi s-a spus, pe baza unor dovezi clare, că, în realitate, trei dintre victime erau militari, care au deschis cei dintâi foc asupra mulţimii şi care i-au înfuriat pe demonstranţii în favoarea Regelui atât de tare, încât atunci când au fost prinşi de mulţime, au fost literalmente sfâşiaţi în bucăţi. Celelalte patru victime se pare că au fost ucise de gloanţe rătăcite sau în încăierarea generală care a urmat. Întregul spectacol de astăzi a fost o greţoasă paradă propagandistică. Nu există nicio persoană în Bucureşti care să poată pune sincer la îndoială faptul că acei care au provocat tulburările au fost comuniştii înşişi, mai întâi trecând cu camioanele prin mulţime şi apoi deschizând practic focul asupra unor oameni nevinovaţi. În ciuda acestora, comuniştii au obligat guvernul să organizeze această amplă manifestaţie la care tocmai am fost martori şi au cerut chiar miniştrilor guvernului să însoţească pe străzi coşciugele, mergând pe jos, cu capetele descoperite şi cu feţele aparent pătrunse de regret şi durere. Pe de altă parte, susţinătorii naţional-ţărăniştilor şi liberalilor, care au fost omorâţi pentru simplul motiv că au avut curajul să strige şi să-l aclame pe Rege, vor trebui să fie îngropaţi pe ascuns, noaptea şi, chiar atunci, cei ce vor participa la funeralii ar putea fi ulterior arestaţi şi pedepsiţi.

Arestările după tulburări se apropie de 3.000 195

Numărul arestărilor după tulburările de joia trecută se

spune că a ajuns aproape de 3.000. Mulţi dintre aceşti oameni au fost bătuţi brutal şi niciunul nu a fost încă adus în faţa tribunalului. A existat un fel de judecător militar de instrucţie, în faţa căruia au fost aduşi anumiţi lideri naţional-ţărănişti şi liberali şi cărora li s-au pus câteva întrebări cu caracter general referitoare la participarea lor la manifestaţie. Se pare însă că această anchetă este mai mult sau mai puţin praf în ochi, situaţia reală fiind aceea că toţi activiştii de frunte ai partidelor istorice sunt arestaţi şi vor fi deţinuţi în lagăre de concentrare o perioadă considerabilă de timp.

Sâmbătă, 17 noiembrie 1945

Şedinţa Comisiei Aliate de Control din 15 noiembrie 1945

Generalul Susaikov nu a convocat luni sau marţi o şedinţă specială a Comisiei Aliate de Control şi noi nu am mai primit de la el niciun fel de alte informaţii referitoare la tulburările din 8 noiembrie, până la şedinţa noastră obişnuită programată pentru ziua de joi. La această şedinţă, ne-a informat, în sfârşit, că a respins cererea mea ca o comisie comună să ancheteze tulburările. Ca motiv, ne-a oferit faptul că o asemenea investigaţie ar reprezenta un amestec în treburile interne ale României şi că, mai mult, întrucât responsabilitatea menţinerii ordinii în zona de concentrare a trupelor ruseşti revine Înaltului Comandament Sovietic, numai acel Comandament ar putea face investigaţia. A afirmat că o astfel de anchetă este în curs de desfăşurare, fiind condusă de către autorităţile militare sovietice, iar o alta este întreprinsă de către

guvern. Ne-a spus că ne va comunica rezultatele la momentul potrivit. Bineînţeles că am ridicat obiecţii, arătând că fără o anchetă comună, faptele raportate guvernelor noastre ar fi foarte diferite şi actualele evenimente ar fi o nouă ocazie de a accentua deosebirile de opinie deja existente în privinţa situaţiei din România.

* * *

Susaikov a refuzat de asemenea să ia vreo măsură privitoare la cererea mea ca un comitet comun să cerceteze presupusele bătăi care au loc în interiorul Ministerului de Interne. A spus că va studia situaţia şi ne va anunţa rezultatul.

* * *

Vicemareşalul a prezentat oficial punctul de vedere al guvernului britanic cu privire la regimul Groza, subliniind raţiunile pentru care guvernul Majestăţii Sale consideră că guvernul Groza este cu totul necorespunzător. Aceste puncte de vedere au fost în general cele pe care i le prezentase personal lui Susaikov, la recenta noastră întâlnire neoficială. A mai adăugat însă că în concepţia guvernului Majestăţii Sale, eşecul guvernului Groza de a menţine ordinea la data de 8 noiembrie, chiar şi prin folosirea unor metode teroriste, era un indiciu categoric că acest guvern este cu totul inacceptabil. Am declarat că, deşi nu am primit ordine clare în această privinţă, recomandarea de înlocuire a guvernului Groza corespundea exact atitudinii exprimate în mod public de

către Statele Unite şi am spus că sunt sigur că orice acţiune ce ar duce la instaurarea unui guvern cu adevărat democratic în România va fi primită pozitiv de către guvernul meu. Susaikov a spus că va lua notă de atitudinea noastră, dar că nu va face nimic în acest sens.

* * *

Este foarte limpede acum că Rusia intenţionează să susţină guvernul Groza până la capăt. Refuzul lui Susaikov de a împiedica manifestaţiile de luni, respingerea cererii mele urgente de a se face o anchetă de către Comisia Aliată de Control şi faptul că el susţine în continuare că guvernul acţionează încă într-un mod democratic şi constituţional, toate acestea sunt indicii care lămuresc atitudinea Rusiei. Arestările liderilor naţional-ţărănişti şi liberali continuă, iar noi primim un număr din ce în ce mai mare de rapoarte referitoare la bătăi şi alte brutalităţi la care sunt supuşi deţinuţii. Se pare că guvernul român şi-a dat deoparte masca democraţiei şi, cu extremiştii la conducere, trece acum la acţiuni agresive pentru a elimina opoziţia. Maniu şi Brătianu sunt încă liberi, dar probabil că vor fi arestaţi în curând. Am primit informaţii sigure conform cărora comuniştii se străduiesc să fabrice dovezi care să-i implice pe americani în tulburările şi dezordinile din 8 noiembrie şi este foarte posibil că vor obţine mărturii false de la diverşi oameni, încercând să demonstreze aceasta. Rusia pare să fie plină de înţelegere pentru acţiunile comuniştilor, ba chiar s-ar putea ca aceste acţiuni să fie ordonate chiar de la Moscova de către Vîşinski sau agenţii săi. În ansamblu, situaţia pare mai sumbră ca

oricând. Dacă vom permite ca toate acestea să se întâmple fără să facem ceva pentru a restabili justiţia, omenia şi democraţia în aceste momente, am putea să recunoaştem o dată pentru totdeauna că nu ne putem menţine poziţia în România şi să ne retragem. Nu văd cum am putea continua să împrumutăm numele unei Comisii Aliate de Control, care nu numai că tolerează, dar chiar sprijină în realitate aceste activităţi cu caracter terorist. Am expediat Washingtonului acum câteva zile o telegramă în acest sens.

Mark Etheridge urmează să sosească în curând de la Moscova

Azi după-amiază, dl Berry a primit o radiogramă de la ambasada noastră din Moscova, în care se arăta că Etheridge soseşte, în sfârşit, în România. El intenţionează să sosească aici duminică sau luni cu un avion rusesc. L-am rugat pe generalul Vinogradov să ne aducă la cunoştinţă orice nouă informaţie referitoare la ora sosirii. Probabil că nu vom primi nicio informaţie exactă referitoare la acest moment. Presupun că, pe plan local, comuniştii vor pune în scenă încă una din faimoasele lor demonstraţii menite să-l impresioneze de îndată ce coboară din avion.

Miercuri, 21 noiembrie 1945

Activitatea lui Mark Etheridge la Bucureşti

Dl Etheridge a sosit în sfârşit cu un avion rusesc, luni pe la amiază. După cum mă aşteptasem, nu am primit de la ruşi nicio înştiinţare prealabilă referitoare la sosirea sa,

dar, spre norocul nostru, la aeroport se găseau căpitanul

Leisersohn şi dl MacDonald, ataşatul de presă al Legaţiei, astfel încât a fost întâmpinat aşa cum se cuvine şi condus imediat la Legaţia americană, unde dl Berry şi cu mine îl aşteptam. Dl Etheridge ne-a spus că vizita sa la Moscova a fost organizată conform instrucţiunilor secretarului de Stat, care dorea ca el să prezinte personal guvernului rus o scurtă descriere a situaţiei văzute de el în Bulgaria. De fapt, dl Etheridge a recunoscut că vizita sa la Moscova nu a prea avut rezultate. Cu toate că a petrecut acolo şase zile, el nu i-a întâlnit nici pe Stalin, nici pe Molotov şi a avut doar o scurtă întrevedere cu Vîşinski. Se pare că această întâlnire nu a adus nimic nou, întrucât Vîşinski a rămas la vechea sa atitudine, iar dl Etheridge nu a făcut altceva decât să reia mai multe argumente, prezentate anterior în timpul Conferinţei de la Londra. Bineînţeles că punctul de vedere al domnului Etheridge, după cercetările făcute în Bulgaria, s-a dovedit a fi exact acelaşi cu cel al domnului Barnes şi al generalului Crane.

* * *

Dl Etheridge şi dl Berry au luat prânzul cu mine luni şi, în timpul mesei, am discutat planurile noastre generale. După prânz, am mers cu maşina până la Palat, unde Etheridge a semnat în registrul vizitatorilor şi a solicitat oficial audienţă la Rege, care a fost imediat aranjată pentru a doua zi, la Sinaia. La orele 15 30, dl Berry şi cu mine l-am dus pe dl Etheridge la Misiunea rusă, unde ne-am întâlnit cu Susaikov şi Vinogradov. Convorbirea a durat mai bine de o oră, iar Susaikov a vorbit mai tot timpul. A

recapitulat temele cunoscute, explicând în detaliu de ce Rusia agreează guvernul Groza şi de ce a considerat necesar să se debaraseze de Rădescu. Dl Berry l-a condus apoi pe dl Etheridge la Legaţie, unde acesta a petrecut restul după-amiezii şi serii examinând telegramele domnului Berry şi informându-se în general asupra situaţiei de aici.

Maniu solicită azil pentru Lazăr, unul dintre colaboratorii săi

Luni după-amiază am primit un mesaj urgent de la dl Maniu, în care ne cerea – domnului Berry şi mie – să facem în aşa fel încât să ne întâlnim imediat cu el. În consecinţă, dl Maniu şi dl Berry au venit la mine acasă, luni seară, după cină. Maniu ne-a povestit cum toţi adjuncţii săi sunt arestaţi şi că mulţi dintre ei sunt bătuţi, iar unii chiar omorâţi. El a afirmat că România trăieşte sub o domnie a terorii aşa cum nu a cunoscut niciodată până acum. Ne-a spus că arestările sunt menite să distrugă sistematic Partidul Naţional Ţărănesc. Toţi liderii săi locali sunt vânaţi, iar cei care nu-şi găsesc o ascunzătoare sunt imediat arestaţi şi dispar. Se teme în mod deosebit pentru dl Ilie Lazăr, care este principalul său colaborator în organizarea muncitorilor din Bucureşti. Chiar şi înainte de 8 noiembrie, Lazăr a căzut în dizgraţia comuniştilor, din cauza străduaniei sale de a îndepărta muncitorii de FND. După spusele lui Maniu, el a avut rezultate foarte bune. Maniu ne-a asigurat că dacă va fi găsit, Lazăr va fi cu siguranţă bătut şi probabil ucis. El ne-a implorat să-i acordăm azil lui Lazăr şi fiicei acestuia. Dl Berry şi cu mine

i-am explicat că, în conformitate cu ordinele pe care le avem, nu am putea face aşa ceva, dar că cerem insistent Comisiei Aliate de Control să cerceteze imediat numeroasele rapoarte primite în legătură cu bătăile şi tratamentul nepotrivit aplicat deţinuţilor. Dl Maniu a plecat foarte amărât.

Se înmulţesc dovezile referitoare la tratamentele barbare la care sunt supuşi deţinuţii

Am primit acum mai multe rapoarte despre tratamentul brutal aplicat deţinuţilor. Ofiţerii mei au discutat personal cu mai mulţi inşi care au fost închişi timp de patru-cinci zile, bătuţi sau brutalizaţi în alt mod, şi eliberaţi numai după ce au semnat mărturisiri smulse cu forţa prin care partidele Naţional Ţărănesc şi Naţional Liberal erau implicate ca autoare ale tulburărilor din 8 noiembrie, într-unul din cazuri, un muncitor, care ne-a spus că se dusese paşnic în Piaţa Palatului la 8 noiembrie pentru a-şi exprima loialitatea faţă de Rege, a fost strâns laolaltă cu alte 70 – 80 de persoane şi mânat în clădirea Ministerului de Interne de către soldaţi din trupe ale guvernului, a fost bătut cu patul pistolului de către agenţi guvernamentali şi aruncat în închisoare, unde a fost ţinut fără o hrană adecvată timp de cinci zile. A văzut cum vreo 40 sau 50 de persoane au fost bătute şi lovite cu piciorul în mai multe rânduri, în aşa hal încât mai mulţi şi-au pierdut cunoştinţa. A doua zi, după ce a fost eliberat, a venit la Misiunea noastră şi ne-a povestit ce i s-a întâmplat. În ziua imediat următoare, a fost din nou ridicat, aruncat înapoi în închisoare şi bătut din nou cu cruzime. Toţi dinţii i-au fost

scoşi cu lovituri de pat de pistol în gură, nasul i-a fost zdrobit, iar braţele şi picioarele i-au fost răsucite şi biciuite aşa încât nu mai putea umbla. El se găseşte încă în puşcărie, în viaţă, dar într-o situaţie disperată. Singurul motiv cert pentru cea de-a doua arestare a sa a fost faptul că se ştia că a venit la Misiunea noastră să povestească ce a păţit. Vicemareşalul şi cu mine i-am scris din nou generalului Susaikov, solicitând convocarea unei şedinţe speciale a Comisiei Aliate de Control pentru a se discuta aceste acte de teroare şi pentru a iniţia o anchetă. Cu toate că i-am adresat scrisori în acest sens luni, el nu a acţionat nicicum. Sperăm că – în cel mai bun caz – vom putea ridica problema la şedinţa curentă de joi a Comisiei Aliate de Control.

Mark Etheridge are o întrevedere cu Regele Mihai

Marţi, dl Berry şi cu mine l-am însoţit pe dl Etheridge şi pe asistentul său, dl Black, la Sinaia, pentru a-l întâlni pe Rege. Dl Berry şi dl Etheridge au conferit imediat cu Regele şi i-au ascultat relatarea evenimentelor de la 23 august 1944. Regele a mai prezentat detaliat şi împrejurările în care a avut loc vizita lui Vîşinski din martie, care s-a încheiat cu alungarea lui Rădescu şi cu formarea guvernului Groza. Regele a descris în continuare acţiunile sale din august, când a solicitat demisia lui Groza. El i-a mai explicat domnului Etheridge actuala sa poziţie faţă de guvern. A subliniat în special, faptul că guvernul Groza este acum ilegal şi că nu trebuie să demisioneze. A arătat că, în niciun caz nu i se poate încredinţa sarcina de

a organiza alegeri şi că următoarea mişcare în această situaţie depinde cu totul de cei trei Aliaţi, întrucât ei au fost solicitaţi de Rege, conform Declaraţiei de la Ialta, să îl ajute la formarea unui guvern reprezentativ.

* * *

În timp ce Regele vorbea cu dl Etheridge, Regina ne-a condus, pe dl Black şi pe mine, prin vechiul castel **196**, iar apoi m-a dus într-un birou şi şi-a descărcat sufletul. Mi-a destăinuit că se temea că Regele ar putea fi asasinat şi că îşi face griji dacă Regele trebuie sau nu să abdice. Spunea că Regele nu poate dăinui sub un regim în totalitate comunist, iar ea se temea că, chiar dacă ar abdica, comuniştii nu i-ar permite niciodată să părăsească ţara, de teamă că s-ar putea întoarce ulterior ca opozant al politicii lor. I-am vorbit mult despre marele ascendent pe care Regele îl are încă asupra poporului. I-am arătat că mulţi din aşa-zişii comunişti de astăzi sunt doar nişte oportunişti şi că, dacă li s-ar oferi ocazia, ar reveni imediat la fostele lor funcţii din partidele istorice. I-am spus că sunt de părere că, atâta timp cât Regele îşi menţine actuala influenţă asupra sentimentelor poporului său, ar fi un gest de mare laşitate să se gândească la abdicare. I-am spus că, deşi condiţiile s-au înrăutăţit mult, de Rege va fi foarte mare nevoie, ca simbolul la care poporul român nu renunţă, în speranţa că, într-un fel sau altul, într-o bună zi l-ar putea conduce din nou spre un regim liber şi reprezentativ. Cred că am reuşit să-i risipesc temerile în mare măsură.

* * *

Ne-am strâns cu toţii la prânz şi am petrecut timpul foarte plăcut. Atât Regele cât şi Regina erau sincer încântaţi să ne întâlnească din nou, pe dl Berry şi pe mine, şi şi-au exprimat cu amabilitate dezamăgirea că ne-au văzut atât de puţin în ultimele trei luni. Cred într-adevăr că le-au lipsit mult contactele pe care le aveau înainte cu britanicii şi americanii.

Mark Etheridge are întrevederi cu membrii ai guvernului Groza

Miercuri, dl Etheridge a petrecut toată ziua discutând cu membri ai guvernului. El s-a întâlnit cu Groza, Tătărescu, Gheorghiu-Dej şi Teohari Georgescu, şi a stat două-trei ore cu fiecare dintre ei. Seara, el a luat cina la mine acasă, unde strânsesem mai mulţi ofiţeri din conducerea Comisiei Aliate de Control pentru a-l întâlni: Susaikov, Vinogradov, Bogdenko, Stevenson şi, desigur, dl Berry. Am petrecut o seară foarte plăcută, bând mult whisky şi vodcă şi discutând foarte deschis diverse subiecte. Etheridge s-a retras într-un colţ cu Susaikov şi a discutat cu el pe larg timp de o oră şi mai bine. Mi-a relatat mai târziu că i-a arătat toate greşelile făcute de Rusia în Bulgaria. A subliniat că politica Rusiei acolo îi face mai mult rău decât bine, îndepărtându-i pe britanici şi pe americani, creând pe plan local multe resentimente faţă de ruşi şi neaducând, în cele din urmă, niciun beneficiu Rusiei. I-a spus că speră ca în România să nu apară o astfel de situaţie. Etheridge a fost foarte impresionat de

Susaikov, pe care-l consideră puternic, energic, dar inteligent, căruia îi displace profund actuala misiune de a încerca să impună poporului un guvern nepopular şi nedorit. Etheridge are de gând să discute pe larg cu Susaikov, între patru ochi, chiar înainte de a pleca.

Duminică, 25 noiembrie 1945

Şedinţa comună a Comisiei Aliate de Control din 22 noiembrie 1945

Din atitudinea generalului Susaikov la şedinţa noastră obişnuită de joi, 22 noiembrie, deduc că a primit de la Moscova ordin să se comporte mai dur. El a repetat de mai multe ori în timpul şedinţei că România este o naţiune suverană şi că, în niciun caz, Comisia Aliată de Control nu trebuie să se amestece în vreun fel în politica sa internă. Sub acest pretext, Susaikov a refuzat categoric să participe la vreo anchetă privind rapoartele referitoare la maltratarea deţinuţilor de către agenţii guvernamentali şi, mai mult, ca vreun ofiţer al Comisiei Aliate de Control sau ai oricăruia din cei trei Aliaţi să se preocupe de această problemă. Pe aceeaşi bază, el a mai respins şi reclamaţia vicemareşalului Stevenson, în sensul că guvernul organizase o demonstraţie provocatoare la 12 noiembrie, cu ocazia funeraliilor simpatizanţilor guvernului ucişi în timpul tulburărilor din 8 noiembrie. Încălcând flagrant orientările anunţate de Comisia Aliată de Control. Susaikov a pretins că niciodată Comisia Aliată de Control nu a declarat că se opune demonstraţiilor, atâta vreme cât acestea nu reprezentau provocări la adresa unuia sau a altuia dintre Aliaţi. El a arătat că guvernul român trebuie

să fie lăsat complet liber să-şi rezolve propriile probleme interne şi că, dacă guvernul doreşte să organizeze demonstraţii paşnice de orice natură, Comisia Aliată de Control nu trebuie, în niciun caz, să se amestece. Atitudinea lui Susaikov la această întrunire, precum şi restricţiile recente introduse în privinţa cererilor de autorizare pentru intrarea în România, îmi arată că guvernul rus consideră că este timpul să se impună şi mai puternic în Balcani. Acum ni s-au respins fără discuţii mai multe cereri de intrare în România. Printre acestea, se numără şi mai multe cereri ale unor soldaţi de a-şi vizita părinţii sau rudele apropiate, în Bucureşti, a unui reprezentant american al Crucii Roşii pentru a constata nevoia de asistenţă a Crucii Roşii în România, ale mai multor oameni de afaceri americani, doritori să studieze posibilitatea revitalizării intereselor lor de afaceri în ţară şi chiar a unei persoane din Departamentul de Stat, care urma să mărească efectivul personalului domnului Berry. În ultimele două cazuri, Susaikov a trimis vorbă că, pe viitor, Comisia Aliată de Control va acorda autorizări doar membrilor Misiunii mele şi că toate celelalte trebuie rezolvate pe „căi diplomatice”. Când i s-a cerut să dea explicaţii suplimentare, Vinogradov a spus că, după părerea sa, va trebui să înaintăm cererile direct Moscovei.

Activitatea domnului Etheridge

Dl Etheridge a avut trei zile foarte pline joi, vineri şi sâmbătă. El a discutat cu vreo opt-zece persoane zilnic, inclusiv cu membri ai guvernului, lideri ai partidelor de opoziţie, oameni de afaceri, financiari, lideri de sindicat şi

diplomaţi. Dl Berry, dl Melbourne, sau eu, am fost prezenţi la fiecare din discuţiile domniei sale şi am întocmit scurte dări de seamă asupra celor mai importante probleme discutate. Toate acestea vor fi incluse în raportul domnului Etheridge. Duminică, s-a dus cu dl Berry la Buftea pentru a lua prânzul cu prinţul Ştirbei. A avut prilejul să discute câtva timp cu Ştirbei personal, precum şi cu ginerele său, dl Niculescu-Buzeşti. Duminică după-amiază târziu, ne-am adunat cu toţii la Legaţie şi l-am ajutat pe dl Etheridge să redacteze o telegramă pentru Departamentul de Stat. În care îşi prezenta concluziile trase până acum cu privire la situaţia din România. Această telegramă reprezintă poate ultimul său mesaj transmis din România (cu excepţia raportului său scris), întrucât pleacă luni dimineaţă devreme, într-o vizită de două zile în Transilvania şi va părăsi ţara definitiv după întoarcerea din această călătorie. Telegrama, o dată redactată în forma finală, s-a dovedit a fi foarte tranşantă. În câteva paragrafe scurte, Etheridge expunea situaţia generală din România exact în felul în care o vedem dl Berry şi eu însumi. El arăta că, prin permanenta noastră inactivitate, pierdem zilnic din prestigiu şi că, în mod corespunzător, câştigă comuniştii. Spunea că, dacă Statele Unite nu iau măsuri pentru a pune în practică principiile pe care le susţin, întreaga noastră cauză în România va fi pierdută pentru totdeauna, iar poporul român va fi obligat să accepte un comunism pe care nu îl doreşte. A precizat că Regele se află acum într-o situaţie foarte delicată, din care poate fi salvat numai cu sprijinul guvernelor Aliate. A spus că este sigur că înşişi comuniştii ar dori să facă nişte concesii pentru a-l readuce pe Rege la poziţia de altă dată şi că bănuieşte că şi Rusia

ar fi de acord cu nişte concesii, cu condiţia ca acestea să fie făcute astfel încât să nu pară o cedare sub presiunea anglo-americanilor. Dl Berry şi cu mine suntem amândoi foarte mulţumiţi de telegramă şi credem că s-ar putea să existe totuşi o posibilitate ca, luna viitoare, să se ajungă la un oarecare acord între Aliaţi în privinţa României.

Miercuri, 28 noiembrie 1945

Activitatea domnului Etheridge (continuare)

Luni dis-de-dimineaţă, dl Etheridge a părăsit Bucureştii, plecând într-o călătorie prin Transilvania. El a vizitat Braşovul şi a înnoptat la Sibiu. Marţi s-a întors la Bucureşti, prin Valea Oltului. Pe drum a stat de vorbă cu mai mulţi oameni şi cu mai mulţi oficiali ai guvernului, precum şi cu alţi cetăţeni de vază ai oraşelor Braşov şi Sibiu. Marţi după-amiază, după ce s-a întors, el a avut o lungă convorbire cu Titel Petrescu, liderul social-democraţilor, care fusese plecat într-un turneu electoral în provincie şi deci nu reuşise să-l vadă pe dl Etheridge până atunci. Marţi seara, Etheridge a venit să ia cina la mine acasă pentru a se întâlni cu cei doi foşti şi cu actualul conducător ai Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, dl Christu, dl Rădulescu şi dl Ghelmegeanu. Fiecare m-a informat în particular că ar prefera să discute cu dl Etheridge între patru ochi şi nu în prezenţa celorlalţi, aşa că, după cină, am aranjat ca fiecare să dispună de cam o jumătate de oră de discuţie între patru ochi cu dl Etheridge. Ei şi-au prezentat problemele generale şi opiniile referitoare la situaţia actuală. De asemenea, după cină, am aranjat ca dl Etheridge să petreacă o jumătate de

oră cu dl Schraer, un comunist din vechea gardă ce deţinea acum o importantă funcţie guvernamentală, dar care nu este de acord cu politica complet filo-rusă a Anei Pauker şi a prietenilor acesteia. Schraer i-a spus lui Etheridge, că actualul guvern este dominat pe de-a întregul de comunişti şi că, aceştia acţionează, rând pe rând, conform ordinelor stricte pe care le primesc, din când în când, de la Moscova. I-a spus că nu există nicio posibilitate de rezolvare a actualei situaţii la nivelul României şi că la această oră. chiar dacă s-ar instala un guvern în întregime naţional-ţărănist, n-ar avea nicio valoare, întrucât comuniştii, la ordinele Moscovei, ar putea bloca în întregime funcţionarea acestuia. Consideră că singura speranţă a României este semnarea unui acord la nivel guvernamental între Aliaţi, astfel încât o Comisie de Control realmente tripartită să poată fi instalată aici pentru a supraveghea desfăşurarea vieţii economice şi politice a ţării şi pentru a asigura existenţa unui stat cu adevărat democratic şi independent. Etheridge a fost foarte impresionat şi intenţionează să facă recomandări în acest sens în raportul său final către Secretarul de Stat. Miercuri, Etheridge şi-a petrecut majoritatea timpului parcurgând din nou rapoarte asupra diverselor sale întrevederi, însă, după-amiază şi-a făcut timp să-l primească pe generalul Rădescu, precum şi să-şi ia rămas-bun de la domnii Tătărescu, Maniu şi Mihalache. Iniţial, se stabilise pentru ziua respectivă doar o întâlnire cu Tătărescu, în calitate de ministru de Externe al guvernului, pentru a-şi prezenta salutul de plecare oficial. Am aflat însă că guvernul avea de gând să câştige capital din faptul că Tătărescu îl văzuse pe Etheridge de trei ori şi că fusese

ultimul român cu care se întâlnise. Prin urmare, am programat după vizita lui Tătărescu, o scurtă vizită a dlor Maniu şi Mihalache. În cadrul fiecărei întrevederi, Etheridge le-a spus interlocutorilor săi exact ce a constatat în România. Le-a spus că va fi nevoit să raporteze că actualul guvern nu este nici democratic, nici reprezentativ, că foloseşte metode de teroare şi că, sub conducerea sa, organizarea de alegeri libere ar fi o imposibilitate. După aceste vizite, Etheridge şi cu mine i-am făcut o vizită generalului Susaikov, iar Etheridge i-a prezentat în linii generale aceleaşi constatări ale sale. Susaikov i-a oferit câteva contraargumente dar, în ansamblu, a fost foarte amabil. După o convorbire de o oră, ne-am retras în altă cameră, unde ne aşteptau tot felul de mâncăruri şi băuturi, iar discuţia noastră a continuat la nivel amical. timp de mai multe ore.

* * *

Dl Etheridge plănuise să plece joi din România către Sofia, unde intenţiona să mai stea câteva zile, înainte de a se întoarce în Statele Unite. Luni a primit însă o telegramă urgentă de la Barnes, în care i se arăta că revenirea sa la Sofia, în acest moment, nu ar face decât să înrăutăţească şi mai mult lucrurile şi ar slăbi efectul scontat. Barnes i-a recomandat insistent să plece direct în Italia şi i-a propus să se întâlnească amândoi acolo pentru a discuta. Prin urmare, Etheridge şi-a schimbat planurile şi a plecat în sfârşit de aici joi la orele 1330, cu avionul meu, direct în Italia. Dl Barnes l-a însoţit şi se va întoarce probabil cam pe sâmbătă.

Probleme cu autorizările de zbor în ultimele trei săptămâni, am tot avut probleme cu ruşii referitor la autorizările de zbor. Întrucât ni s-a adus la cunoştinţă că, la 1 noiembrie, ruta noastră de aprovizionare din Italia va fi anulată, iar bunurile vor veni pe calea aerului de la Viena, i-am informat pe ruşi şi le-am solicitat autorizările de zbor corespunzătoare de la Viena. Spre surprinderea noastră, ruşii au refuzat până când se va discuta problema la Moscova. Ca urmare, în afară de una sau două călătorii cu propriul meu avion, am fost complet izolaţi de baza noastră de aprovizionare. Am telegrafiat în disperare diverselor noastre state majore de la Viena şi Frankfurt, chiar şi Departamentului de Război, cerând să se exercite presiuni asupra Moscovei pentru lămurirea situaţiei. Se pare că toţi au reacţionat cu promptitudine, căci am primit copii după mai multe telegrame pe această temă trimise oamenilor noştri de la Moscova. Ieri, în fine, s-a rezolvat problema şi Vinogradov ne-a informat că putea începe operaţiunea de autorizare a zborurilor de la Viena. Întreaga chestiune a fost doar încă una din acţiunile stupide ale ruşilor care nu fac nimic altceva decât să provoace iritare şi neîncredere. Era indiferent pentru toată lumea dacă avioanele noastre veneau din Italia sau de la Viena, dar ruşii au devenit dintr-odată suspicioşi, iar rezolvarea problemei a necesitat eforturi exagerat de mari.

Vineri, 30 decembrie 1945

Iugoslavia declarată republică

Joi seară am participat la Cercul Militar la o festivitate organizată de ambasadorul Iugoslaviei, cu ocazia

aniversării independenţei Iugoslaviei. A fost o ceremonie minuţios pregătită, cu iz comunist aparte. Miniştrii Cehoslovaciei şi Bulgariei erau clar în centrul atenţiei, ca şi cei mai mulţi dintre ruşii din Comisia Aliată de Control şi membrii comunişti ai guvernului român, inclusiv Petru Groza. În toiul petrecerii, ambasadorul iugoslav ne-a strâns pe toţi şi ne-a anunţat ştirea că Iugoslavia s-a declarat în sfârşit republică **197**. Aceeaşi ştire tocmai fusese transmisă la radio cu câteva ore înainte. Asta înseamnă că încă un Rege a fost eliminat din Balcani. Se pare că Tito s-a hotărât să iasă la lumină şi să-şi asume rolul deplin de dictator comunist. Oamenii de aici sunt cam neliniştiţi întrucât această manevră arată că zilele propriului lor regat român ar putea fi numărate. Totuşi, nu există încă nici cel mai mic indiciu că Mihai şi-ar pierde din popularitate.

* * *

Am avut o lungă discuţie cu dl Ghelmegeanu, în cursul serii. Mi-a spus că Tătărescu, ministrul de Externe, era foarte deprimat din cauza celor spuse de dl Etheridge la plecare, referitor la rezultatele cercetărilor sale de aici. Etheridge nu s-a sfiit să-l încunoştinţeze pe Tătărescu că, după părerea sa, actualul guvern era nereprezentativ, nedemocratic, terorist şi absolut incapabil să organizeze alegeri corecte. De la plecarea lui Etheridge, ziarele au păstrat tăcerea asupra întregului subiect. Se pare că nu şi-au pierdut încă speranţa şi că întreaga chestiune va fi minimalizată.

Noi trupe ruseşti sosesc în România şi Bulgaria

Primim numeroase rapoarte referitoare la noi mişcări de trupe ruseşti care intră pe teritoriul României şi, prin România, spre Bulgaria. Aceste lucruri sunt foarte greu de verificat, întrucât există deja atât de mulţi soldaţi în România, încât traficul normal administrativ şi de bunuri trebuie să fie, în mod necesar, foarte mare. Cu toate acestea, din partea de nord a Dobrogei, în special ne parvin ştiri despre mari unităţi ruseşti ce traversează Dunărea. Prin urmare, vom trimite imediat un grup de recunoaştere care să facă cercetările necesare. Într-o zi sau două, colonelul Crist va pleca pentru vreo patru-cinci zile. El cunoaşte tehnica de luptă a ruşilor şi se descurcă puţin în limba rusă, aşa că ar trebui să poată să ne aducă informaţii. Călătoria sa va mai avea încă un scop. Situaţia cărbunelui şi petrolului devine disperată, căile ferate, fabricile şi serviciile publice sunt în mare criză de combustibili. În mod deosebit la Galaţi, unde am aflat că nu există căldură, lumină sau electricitate de aproape o săptămână. Crist va putea verifica şi această situaţie.

Marţi, 3 decembrie 1945

Dificultăţile economice ale României

De pretutindeni primim dovezi din ce în ce mai clare ale dificultăţilor economice ale României. Cheltuielile făcute de guvern pentru a se achita de obligaţiile impuse de Armistiţiu, pentru a finanţa propriul program cu privire la activitatea poliţiei secrete, contribuţiile pentru sindicate, activităţile comuniste, precum şi cheltuielile

obişnuite ale guvernului au ca rezultat secătuirea vistieriei, departe de ceea ce poate fi asigurat ca venit prin impozite sau din alte posibile surse. Urmarea este bineînţeles că imprimeriile continuă pur şi simplu să tipărească lei de hârtie cât pot de repede şi, chiar şi aşa, nu reuşesc să satisfacă nevoile naţiunii. Încrederea poporului în leu scade cu repeziciune. În decursul ultimelor 30 zile, valoarea în lei a dolarului a crescut mai bine de două ori. Azi-dimineaţă, pe piaţa neagră, cursul era de 25.000 lei pentru un dolar. Când am sosit noi aici, în urmă cu doar un an, paritatea era de doar 3.500 lei pentru un dolar.

* * *

Criza de combustibili din România a devenit foarte gravă. Ca urmare a activităţilor comuniştilor din minele de cărbuni, producţia de cărbune este sub 50 la sută din cea normală. Guvernul a intervenit în fine şi a luat frâiele în mână, înlăturând consiliul de administraţie care fusese în funcţie de câţiva ani buni de zile. Desigur că acest lucru nu a îmbunătăţit deloc situaţia, de vreme ce problemele nu erau provocate de directori, ci de atitudinea muncitorilor înşişi. Cu o administraţie favorabilă lor, este totuşi posibil ca ei să mărească puţin producţia. Şi combustibilii lichizi sunt aproape imposibil de obţinut, ceea ce este un lucru nemaiauzit în România. Ruşii au pretins livrări de combustibili lichizi cu mult mai mari decât cele prevăzute prin Convenţia de Armistiţiu, ceea ce, desigur, explică penuria. Din pricina acestei situaţii, fabricile se închid peste tot, trenurile sunt practic blocate pe linii din lipsă de

combustibili, oraşul Galaţi este lipsit de căldură, lumină şi energie electrică de aproape o săptămână, iar activitatea comercială pe întreg cuprinsul ţării este foarte grav afectată. Guvernul face apeluri disperate la ruşi pentru a-şi mai reduce cererile şi este posibil ca, din partea acestora, să vină un oarecare ajutor. Sunt sigur însă că, un astfel de ajutor va reprezenta doar o măsură temporară, pentru că principalele pretenţii ale ruşilor nu vor fi micşorate, ci numai amânate.

* * *

O altă dificultate economică rezultată direct din problemele financiare ale României constă în cheltuielile de producţie din ce în ce mai mari – în lei – ale articolelor industriale, din care majoritatea trebuie predate ruşilor la un preţ în lei, dinainte stabilit, cu mult mai mic decât costul producerii lor în condiţiile actuale. Guvernul a adoptat o poziţie fermă împotriva creşterii salariului net al muncitorilor. Totuşi, în locul acestei măriri, ei cer societăţilor să acorde din ce în ce mai multe avantaje sub formă de hrană, îmbrăcăminte, combustibili sau locuinţă. Societăţile trebuie să-şi procure singure toate acestea, adeseori la preţurile de pe piaţa neagră, şi, cum valoarea leului se depreciază, societăţile trebuie bineînţeles să plătească din ce în ce mai mult pentru a procura aceste ajutoare pentru muncitori. De exemplu, în industria textilă, 75 la sută sau 80 la sută din producţia de produse din bumbac a fost contractată cu ruşii la preţuri fixe, stabilite în urmă cu câteva luni. Săptămâna trecută, guvernul a emis un decret prin care erau mărite diversele ajutoare ce

trebuie acordate tuturor muncitorilor din fabrici, mergând până la o cotă corespunzătoare unei creşteri salariale de 175 la sută. Societăţile susţin că le este imposibil să suporte costul acestei creşteri fără o creştere corespunzătoare a preţurilor pe care le primesc pentru produsele fabricate. Întrucât, o astfel de creştere nu este previzibilă, societăţile se confruntă cu pierderi imense. Dacă refuză să livreze marfa sau dacă îşi întrerup, pur şi simplu, activitatea, guvernul va interveni şi va prelua controlul. Deci, majoritatea societăţilor vor continua să suporte pierderile cât le va sta în puteri, în speranţa unor compensaţii ulterioare.

* * *

Toate aceste condiţii luate la un loc oferă cercurilor de afaceri şi financiare din România o perspectivă mult mai întunecată decât a fost vreodată de la sosirea mea. Ele au puţine speranţe de viitor, în afara cazului în care întreaga situaţie, atât în domeniul politic cât şi economic, se va schimba radical în viitorul apropiat.

Sâmbătă, 8 decembrie 1945

Recentele evoluţii în situaţia Regelui Mihai

Vineri dimineaţă, dl Rădulescu şi Johnny Ionniţiu au venit să mă vadă pentru a mă pune la curent cu recentele evoluţii în situaţia Regelui. Mi-au vorbit despre încercările comuniştilor şi ale altor persoane din guvern de a trece asupra Regelui răspunderea pentru nenorocirile din plan economic ale României. Ca un exemplu al acestor

încercări, ei mi-au arătat o copie a unei scrisori anonime pe care Tătărescu i-a cerut reginei Elisabeta să i-o ducă Regelui, la Sinaia. În această scrisoare, Tătărescu arată că, fără semnătura Regelui pe decrete, guvernul nu poate lua măsurile necesare pentru a stăvili curentul inflaţionist şi că Regele trebuie să înţeleagă acum cât de absolut lipsit de sens este să mai persiste în jocul de-a expectativa. Tătărescu a amintit că monarhia a căzut în Iugoslavia, că în Bulgaria sunt în curs planuri de abolire a ei **198** şi că aici, în România, monarhia se poate aştepta la o soartă asemănătoare, dacă nu va lua măsuri energice pentru a-şi recâştiga prestigiul pierdut. Acest mesaj era însoţit de o scrisoare din partea generalului Răşcanu, în care acesta solicita o întrevedere cu Regele pentru a-l putea informa cu privire la situaţia deplorabilă din armată, unde promovările sunt blocate din cauza absenţei semnăturii Regelui, planurile de reorganizare au rămas baltă, iar în toată armata disciplina devine din ce în ce mai puţin strictă. Răşcanu l-a implorat pe Rege să treacă la acţiune înainte de a fi prea târziu, spunând că, până şi o amânare de o lună sau mai mult poate fi fatală pentru viitorul Casei Regale. În cursul zilei, Rădulescu şi Johnny au avut o discuţie similară cu dl Berry. Ei aveau mare nevoie de sfatul nostru. Le-am putut spune doar că guvernul nostru este acum angajat în studierea raportului domnului Etheridge şi că sperăm că *statu-quo*-ul se va putea menţine cel puţin până va apărea o ocazie ca noi să acţionăm pe baza acelui raport. Am mai fost informaţi că membrii Casei Regale primesc în continuare veşti despre plănuirea unor atentate la viaţa Regelui. Ei intenţionează să-l ţină la reşedinţa sa de la Sinaia, cât mai mult timp posibil, până la

clarificarea situaţiei.

Acţiunea guvernului Statelor Unite la solicitarea lui Maniu

La întrunirea noastră din 21 noiembrie cu dl Maniu, acesta a formulat trei cereri:

1) Guvernul Statelor Unite să ia imediat măsurile necesare pentru a opri domnia terorii instaurate după tulburările din 8 noiembrie.

2) Comisia Aliată de Control să iniţieze imediat o cercetare tripartită a cauzelor acestor tulburări şi

3) Misiunea americană să acorde azil domnului Ilie Lazăr şi fiicei sale, care sunt vânaţi de comunişti.

Am transmis aceste cereri Washingtonului şi, acum câteva zile, am primit instrucţiuni cum să-i răspundem lui Maniu. În consecinţă, vinerea trecută am stabilit o nouă întâlnire cu Maniu şi i-am dat următorul răspuns:

1) Guvernul Statelor Unite menţine în studiu situaţia politică din România şi explorează toate posibilităţile în căutarea unei soluţii potrivite. Acest guvern însă nu intenţionează să ia nicio măsură colectivă, înainte de studierea completă a raportului domnului Etheridge.

2) Imediat după tulburările din 8 noiembrie, reprezentantul american din Comisia Aliată de Control a solicitat iniţierea unei anchete tripartite a acestor tulburări. Generalul Susaikov a refuzat această cerere. Guvernul Statelor Unite deplânge această acţiune a generalului Susaikov, fiind de părere că s-a pierdut acum ocazia de a stabili o dată pentru totdeauna elementele reale ale stării de fapt. În absenţa unei astfel de

investigaţii, guvernul Statelor Unite este obligat să dea crezare deplină rapoartelor primite de la generalul Schuyler şi de la dl Berry cu privire la evenimentele din ziua respectivă şi îşi va baza poziţia exclusiv pe aceste rapoarte.

3) Agenţiile Statelor Unite din România nu sunt în măsură să acorde azil domnului Lazăr sau fiicei sale. Misiunea Departamentului de Stat nu are un statut diplomatic oficial până în momentul de faţă. Reprezentanţa militară a Statelor Unite este parte integrantă din Comisia Aliată de Control şi în această calitate este supusă reglementărilor acestui organism. Ea poate acorda azil numai în cazuri extreme, apărute în cazul distrugerii totale a ordinii pe plan local şi, chiar şi atunci, azilul poate avea doar o natură provizorie, numai până în momentul în care problema poate fi raportată Comisiei Aliate de Control şi se decide un curs de acţiune al organismului în problema respectivă.

Dl Maniu ne-a mulţumit pentru informaţii, dar ne-a spus că i se pare că-l lăsăm cu totul pe mâna ruşilor. A spus că nu poate înţelege de ce reprezentanţii Marii Britanii şi Statelor Unite, din Comisia Aliată de Control, au permis reprezentanţilor ruşi să-şi continue activităţile desconsiderând dorinţele anglo-americanilor. Era de părere că ar trebui să adoptăm o linie mult mai fermă în faţa ruşilor.

Dl Maniu ne-a mai informat că aflase dintr-o sursă cât se poate de sigură că generalul Susaikov le spusese lui Tătărescu şi lui Groza că ar trebui să facă acum demersuri pentru a elimina definitiv opoziţia şi că unul dintre primele demersuri în această direcţie ar trebui să fie scoaterea în

afara legii a partidelor din opoziţie. A spus că în acel moment Consiliul de Miniştri se afla în şedinţă, discutând modalităţi şi mijloace de a duce acest lucru la îndeplinire. Maniu a afirmat că, dacă partidele sunt scoase în afara legii, ele îşi vor continua bineînţeles activitatea în clandestinitate. A precizat că Partidul Ţărănesc mai fusese scos în afara legii de două ori, o dată de către legionari **199** şi o dată de către Antonescu **200** şi că găsiseră mijloace de a-şi continua activităţile în conspirativitate. A arătat că este conştient de pericolul implicit dar că, desigur, ei nu vor ceda atât de uşor (am primit din alte două surse informaţii similare privind prealabila scoatere în afara legii a partidelor din opoziţie şi, prin urmare, raportăm Washingtonului că acest eveniment este foarte probabil să aibă loc în următoarele zile.) Dl Maniu ne-a mai spus că, de curând, casa i-a fost percheziţionată, i-au fost parcurse cu foarte mare atenţie documentele personale, iar anumite documente i-au fost luate de către agenţii guvernamentali care i-au făcut percheziţia. A afirmat că era pentru prima oară în întreaga sa carieră politică, când a fost supus unei atari umiliri. Spune că domnia terorii devine pe zi ce trece mai odioasă şi că, dacă nu se face ceva curând, comuniştii vor fi atât de puternic înfipţi, încât va fi imposibil să mai fie dislocaţi.

Audienţa lui Max Auschnitt la Susaikov

Max Auschnitt a trecut pe la mine vineri după-amiază. Mi-a spus că, în ajun, fusese chemat la biroul generalului Susaikov, unde discutase cu acesta timp de două ore şi jumătate despre situaţia economică din România. Susaikov

a părut foarte îngrijorat şi i-a cerut lui Auschnitt să-şi spună deschis părerea. Auschnitt i-a spus că numai ruşii sunt vinovaţi. Ei au refuzat să aibă de-a face cu oricine altcineva în afară de comunişti, care erau complet lipsiţi de experienţă şi incapabili să guverneze. Susaikov a recunoscut că el însuşi credea că acesta era adevărul. Auschnitt a spus atunci că ţara este încă fundamental solidă şi că situaţia ar putea fi salvată chiar şi acum, dacă s-ar instaura un guvern reorganizat, cu miniştri eficienţi, cu un program financiar sănătos care să includă un buget echilibrat şi dacă s-ar primi un ajutor prietenesc de la ruşi în legătură cu obligaţiile prevăzute prin Armistiţiu, cerinţele în materie de transport, penuria de alimente şi celelalte probleme critice curente. Auschnitt mi-a relatat că Susaikov s-a arătat foarte impresionat şi i-a spus că va mai apela la el pe viitor pentru alte sfaturi.

Dejun în cinstea ziariştilor americani

Vineri dimineaţă am oferit la locuinţa mea un dejun pentru ziariştii americani din Bucureşti. Au fost prezenţi Sam Brewer, Frank O'Brien, Markham şi Rita Hume, precum şi MacDonald şi Frank Shea de la Legaţie, împreună cu alţi trei-patru ofiţeri de-ai mei. Conversaţia s-a desfăşurat pe teme generale, dar am reuşit să-i cunoaştem pe corespondenţi ceva mai bine şi cred că ne-am simţit cu toţii bine.

În curând, la Moscova, întâlnire a Consiliului Miniştrilor de Externe

Vicemareşalul m-a vizitat sâmbătă dimineaţă. El mi-a

adus prima veste despre întrunirea Consiliului miniştrilor care a fost programată să aibă loc la 15 decembrie, la Moscova **201**. Mi-a mai spus şi că dl Le Rougetel a fost rechemat de îndată în Anglia. El este încrezător că problema României va fi în fruntea listei de chestiuni ce urmează a fi discutate la Moscova şi crede că la acea întâlnire putem căuta o soluţie a problemelor noastre. Mi-a spus că tocmai au descoperit că, în diverse încăperi ale Legaţiei lor din Moscova, au fost instalate microfoane şi alte dispozitive de ascultare, şi se tem că măsuri similare au fost luate în sediile lor de aici, din Bucureşti. A cerut să vină un specialist din Anglia ca să-i verifice toate instalaţiile electrice şi m-a sfătuit să procedez la fel.

Viscol asupra Bucureştilor

Ne aflăm acum în mijlocul unuia dintre cele mai cumplite viscole care s-au abătut în ultimii ani asupra României. A început miercuri noaptea şi nu sunt încă semne că s-ar domoli. Vântul a suflat în rafale şi, cu toate că nu depăşeşte cu mult 30 cm, zăpada este troienită, şi majoritatea străzilor din Bucureşti sunt blocate. Nu circulă acum decât câteva autovehicule cu dublă tracţiune ale armatei şi, cu excepţia acestora şi a câtorva camioane ruseşti, străzile oraşului sunt practic pustii. Dl Berry şi cu mine aveam de gând să facem o călătorie cu avionul până la Istanbul, cu plecarea luni dimineaţă şi întoarcerea miercuri. Se pare că o astfel de călătorie acum este imposibilă. La ora aceasta nu putem nici măcar ajunge la aeroportul Băneasa şi chiar dacă s-ar opri ninsoarea, tot ar dura câteva zile degajarea pistei de zbor, astfel încât

aceasta să redevină practicabilă. Sunt foarte dezamăgit, deoarece generalul Harriman mi-a comunicat telefonic că vine de la Ankara să mă întâlnească la Istanbul, iar eu proiectasem să vizitez o mulţime de obiective turistice. Viscolul afectează şi călătoria colonelului Crist la Brăila, Galaţi şi Constanţa. A plecat lunea trecută, sperând să se întoarcă până vineri sau sâmbătă dimineaţă, dar nu avem veşti de la el. Presupun că i s-a înzăpezit maşina undeva în zona Dobrogei. Vor trece cel puţin trei-patru zile înainte să reuşească să vină înapoi la Bucureşti.

Tătărescu plănuieşte crearea unui Consiliu de Regenţă care să preia funcţiile Regelui

Am aflat ieri de proiectele lui Tătărescu de a pregăti un fel de Regenţă, care să fie gata să preia conducerea ţării în eventualitatea în care comuniştii vor considera de cuviinţă să-l înlăture pe Rege. Tătărescu i-a făcut o vizită patriarhului Nicodim şi i-a propus formarea unui Consiliu de Regenţă din care să facă parte patriarhul, preşedintele Curţii de Casaţie **202** şi Tătărescu însuşi. Este o manevră tipică pentru Tătărescu de a-şi pregăti un post sigur în caz de forţă majoră. Bineînţeles că s-ar putea să fie doar o măsură luată în războiul nervilor declanşat acum de guvern împotriva Casei Regale.

Miercuri, 12 decembrie 1945

Viscolul se potoleşte, două avioane sosesc la Bucureşti

Viscolul care a răscolit Bucureştiul şi împrejurimile sale aproape patru zile, s-a terminat în sfârşit marţi.

Aerodromul a fost degajat suficient pentru a ne permite să aducem două avioane cu primele provizii primite de la Viena, în mai bine de două săptămâni. Prin oraş se circulă puţin din cauza zăpezii. Se pare că în zonele deschise a căzut o cantitate medie de zăpadă, de circa 60 cm, dar, din cauza vântului puternic, s-au format în multe zone mari troiene, înalte de 1,5 – 2 m. Guvernul a rechiziţionat multe căruţe de la ţărani şi a adunat muncitori, care treptat reuşesc să cureţe străzile oraşului. Vor trece totuşi câteva zile înainte ca circulaţia să se poată desfăşura din nou liber.

Anunţarea întrunirii miniştrilor de Externe la Moscova

Anunţarea întrunirii miniştrilor de Externe la Moscova la 15 decembrie a luat prin surprindere cercurile politice de aici. Ca urmare a acestui anunţ, care a fost făcut marţea sau miercurea trecută, activităţile politice par să se fi oprit mai mult sau mai puţin. Toată lumea pare să aştepte rezultatele Conferinţei, care suntem siguri că va include o discuţie despre problema României. Pe plan local, un interes mare este acordat şi informaţiei conform căreia raportul domnului Etheridge este luat la Moscova de către secretarul Byrnes, pentru a fi studiat şi eventual folosit la masa tratativelor. Am aflat, de asemenea, că ruşii au aranjat ca Tătărescu să viziteze Moscova, pe durata Conferinţei. Anumite cercuri interpretează această ştire ca un indiciu că el este pregătit să fie următorul premier al României.

Convorbire cu dl Ghelmegeanu

Astăzi am avut o convorbire de două ore cu dl Ghelmegeanu. El mi-a descris în detaliu recentele necazuri cu ruşii ale Comisiei Române de Aplicare a Armistiţiului. În decursul ultimei luni, Susaikov i-a adresat cinci note lui Groza în care se plângea de nerespectarea de către România a obligaţiilor ce-i revin prin Armistiţiu, îndeosebi în ceea ce priveşte faptul că nu s-a reuşit asigurarea cantităţilor solicitate de alimente pentru trupele ruseşti. În fiecare caz în parte, notele i-au fost înaintate lui Ghelmegeanu, care a furnizat dovezi pertinente că România face tot ce-i stă în puteri în condiţiile restrictive impuse acum ca urmare a pretenţiilor excesive ale ruşilor la toate capitolele.

Ghelmegeanu mi-a mai vorbit despre o convorbire de trei ore avută cu Susaikov, la care au mai fost prezenţi ministrul de Război **203**, ministrul Resurselor **204** şi preşedintele Comisariatului pentru Resurse (dl Oeriu). Susaikov le-a reproşat cu asprime că, atunci când rechiziţionează bunuri, românii nu uită să-i informeze pe ţărani că ruşii sunt aceia care impun rechiziţionările. Ca atare, sentimentele antiruseşti se amplifică peste tot în România. Susaikov a spus că trupele ruseşti sunt staţionate în România cu un obiectiv internaţional foarte important **205**, că România trebuie să se achite deplin de partea ce-i revine în aprovizionarea acestor soldaţi pe o perioadă nelimitată şi că orice altă încercare de sabotare a prieteniei ruso-române ar trebui pedepsită cu moartea. Susaikov a mai propus românilor dizolvarea completă a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, divizarea

funcţiilor sale între Ministerul de Război şi Ministerul Industriei şi Comerţului, cu o agenţie de coordonare subordonată Ministerului Afacerilor Externe. Ghelmegeanu interpretează recomandările lui Susaikov în această privinţă ca având ca bază următoarele considerente:

Primul: Cea mai serioasă opoziţie la solicitările ruşilor a venit mereu de la Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului. Dizolvând acest organism, responsabilitatea pentru obligaţiile prevăzute de Armistiţiu va reveni direct miniştrilor, care, în general, sunt foarte docili în faţa tuturor cererilor ruşilor.

Al doilea: Susaikov ştie că delegaţiile britanică şi americană au obţinut foarte uşor informaţii complete referitoare la toate activităţile ruşilor legate de Armistiţiu de la personalul Comisiei Române. Propunerea lui Susaikov va înlătura una dintre cele mai bune surse de informaţii ale noastre.

Al treilea: Dizolvarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului nu este altceva decât un pas preliminar către desfiinţarea întregii Comisii Aliate pentru Aplicarea Armistiţiului. Convenţia de Armistiţiu însăşi a lăsat loc acum mai multor acorduri detaliate privitoare la îndeplinirea condiţiilor prevăzute în Armistiţiu, fiecare din aceste acorduri fiind validat de către şefii de stat rus şi român. Ducerea la îndeplinire a acestor acorduri ar trebui să facă obiectul unor convorbiri diplomatice şi, în consecinţă, calea cea mai potrivită ar trebui să fie Ministerul Român al Afacerilor Externe – ambasadorul rus.

Al patrulea: Ghelmegeanu este de părere că ruşii sunt foarte conştienţi de prăbuşirea iminentă a economiei româneşti şi că, de fapt, ei fac tot ce le stă în puteri pentru

a o provoca. El crede că scopul lor este să creeze un haos economic care să favorizeze consolidarea comunismului în România. Afirmă că acum comunismul devine din ce în ce mai popular şi că ruşii îşi dau seama că numai prin distrugerea completă a actualului mod de viaţă românesc pot spera cu adevărat să comunizeze statul român.

Miercuri, 19 decembrie 1945

Colonelul Crist se întoarce dintr-o delegaţie prelungită

Colonelul Crist, reprezentant economic în cartierul meu general şi observator G-2 cu pregătire specială, s-a întors, în sfârşit, dintr-o călătorie mai îndelungată în zona Brăila-Tulcea-Constanţa. A constatat că în regiune situaţia economică generală era cam aşa cum ne-o imaginasem şi anume: oraşele, în special Brăila, Galaţi şi Tulcea nu prea mai au alimente şi este de aşteptat ca, în următoarele câteva luni, să intervină foamete reală. Ele se confruntă şi cu o importantă penurie de combustibili. Galaţiul nu a avut energie electrică timp de aproape o săptămână, iar Brăila are curent electric pentru iluminat doar două ore pe zi (de la orele 19,00 la orele 21,00). Colonelul Crist a mai aflat că a crescut din nou numărul incidentelor implicând tâlhării, omucideri, violuri etc., ale căror victime sunt ţăranii români şi locuitorii oraşelor. În toate oraşele, foarte puţini români ies pe străzi după căderea nopţii. Deşi majoritatea acestor probleme au la origine soldaţii ruşi, instituţiile de aplicare a legii suferă o criză pe întreg teritoriul ţării şi, prin urmare, probabil că sunt implicaţi şi un număr de români în activităţi ilegale. Colonelul Crist a găsit

numeroase dovezi referitoare la masive concentrări de trupe sovietice. El a raportat că un întreg corp de armată s-a instalat, pentru perioada iernii, în Dobrogea, chiar la sud de Dunăre şi că au avut loc mai multe alte concentrări de trupe în zonele înconjurătoare. Toţi aceşti soldaţi însă par să fie încartiruiţi pentru iarnă, fără a da vreun semn că ar avea în vedere vreo activitate anterior sosirii primăverii. Pe drumul de întoarcere de la Constanţa la Bucureşti, colonelul Crist a fost prins de viscolul de săptămâna trecută. Când a ajuns la Hârşova, a aflat că bacul ce traversa Dunărea îşi încetase activitatea din cauza sloiurilor plutitoare. Drumurile se blocau cu rapiditate din cauza zăpezii, iar ofiţerul rus ce răspundea de construcţia podului i-a sugerat să-şi ducă maşina la Brăila pe un vas fluvial românesc cu un comandant rus şi care era aşteptat să oprească la Hârşova în acea după-amiază. Crist a acceptat recunoscător această ofertă şi s-a postat pe chei cu maşina şi cei doi însoţitori ai săi până când a ancorat vasul Kiev. Maiorul rus l-a strigat pe căpitanul sovietic al navei aflat pe punte, spunându-i că un ofiţer american doreşte să urce la bord cu maşina pentru a merge la Brăila. Căpitanul a răspuns cu glas tare: „Să-l ia dracu' pe colonelul american! Să stea acolo cu automobil cu tot". Apoi a ordonat echipajului să se îndepărteze imediat de la chei, ignorând semnalele cu rachete trase de la mal, prin care i se cerea să se întoarcă. Plecând de la acest incident, am înaintat generalului Susaikov un protest oficial în care arătam că era vorba de o insultă adusă în public de către un ofiţer superior sovietic unui ofiţer al armatei americane. Ca rezultat al acestui refuz, colonelul Crist a fost nevoit să-şi lase maşina la Hârşova şi să facă drumul spre Brăila pe

un şlep cu pietre neacoperit. Călătoria a durat circa 22 de ore, timp în care şlepul a eşuat. Mica şalupă pe care a fost transbordat Crist s-a izbit de un sloi mare de gheaţă şi a fost nevoie să fie trasă la ţărm înainte de a se scufunda şi, în cele din urmă, Crist şi-a încheiat călătoria pe un alt şlep care a trecut – spre norocul său – pe acolo după câteva ore. A doua zi, Crist s-a întors la Bucureşti cu trenul care, între altele, era plin până la refuz. Ruşii ocupaseră cele două sau trei vagoane de clasa întâi disponibile, iar Crist s-a trezit înghesuit între mulţi români, într-un fost vagon de bagaje, adaptat pentru transportul de persoane. Şi din această parte a călătoriei, Crist a raportat o întâlnire neplăcută cu nişte ofiţeri ruşi, ce i-au adresat insulte în gară, cerând ca el şi însoţitorii săi să fie daţi jos din tren pentru a le face lor loc. Din fericire, trenul a plecat din gară înainte ca incidentul să devină critic.

Tensiunea dintre Rege şi guvern se amplifică

Cea mai importantă evoluţie în plan politic din ultimele zile a fost o amplificare a stării tensionate dintre Rege şi guvern. Planurile anterioare ale lui Tătărescu de înfiinţare a unui Consiliu de Regenţă par să fie luate acum serios în considerare de către cabinetul Groza. Se pare că prinţesa Elisabeta a consimţit să facă parte din Consiliu, iar Patriarhul este şi el pe punctul de a accepta. Cel de-al treilea Regent ar putea fi Tătărescu însuşi, sau poate Preşedintele înaltei Curţi de Casaţie a României. Bineînţeles că popularitatea Regelui nu a scăzut, aşadar manevra cu această Regenţă nu va reuşi decât dacă va fi susţinută deschis şi ferm de către ruşi. Totuşi, guvernul

este serios stânjenit de refuzul neîntrerupt al Regelui de a semna vreun decret. Prin urmare, pentru a-şi păstra mandatul, membrii guvernului consideră că trebuie făcut ceva ferm pentru a le permite să-şi exercite autoritatea deplină. Până în momentul de faţă, planurile legate de Regenţă se găsesc încă în stadiul incipient, dar ştirea despre aceste planuri s-a răspândit cu iuţeala fulgerului prin oraş şi se discută despre ea în fiecare colţişor. Nimeni nu are încă curajul să propună punerea în aplicare a acestui plan.

Călătorie la Istanbul

Tocmai m-am întors dintr-o călătorie de trei zile la Istanbul. Împreună cu dl Berry. Zborul cu avionul meu a durat doar două ore. Am făcut o vizită cât se poate de plăcută, dar am descoperit nişte preţuri extraordinar de mari. Pantofii, de exemplu, costau între 30 şi 50 de dolari perechea, iar băuturile, chiar şi rachiul produs pe plan local, costau unu până la trei dolari paharul. Cum stătuse nouă ani în Istanbul, dl Berry cunoştea foarte bine oraşul. Ne-a condus prin Palatul Sultanului, prin bazarul oraşului, la Biserica Sf. Sofia şi una sau două moschei. Generalul Harriman, ataşatul nostru militar în Turcia, a venit de la Ankara cu trenul să mă vadă şi am purtat o lungă discuţie despre situaţia militară. După cum bănuiam, turcii sunt foarte îngrijoraţi de concentrările de trupe ruseşti din Balcani. Sunt de asemenea foarte neliniştiţi din cauza recentei instalări a unui guvern independent în Azerbaidjan. Ei sunt de părere că această provincie îşi va declara în curând dorinţa de a se alătura Uniunii Sovietice

şi că, până la primăvară, ruşii vor fi în situaţia de a se învecina cu Turcia. Harriman spune că armata turcă, cu un efectiv de circa 600.000 de oameni, se va angaja în luptă, mai degrabă decât să facă alte concesii. Soldaţii şi ofiţerii sunt extraordinari ca indivizi. Duc însă mare lipsă de tehnică de luptă, în special motorizate şi tancuri. Forţele lor aeriene sunt foarte mici, însumând doar vreo 600 de avioane, din care majoritatea sunt învechite. Turcii îşi pun speranţele în capacitatea lor de a rezista unui atac rusesc vreo două-trei luni, timp în care ei speră să primească un oarecare ajutor din partea Marii Britanii sau a Statelor Unite.

* * *

Generalul Harriman mi-a mai aranjat să zbor cu el la Ankara pentru o scurtă vizită. L-am întâlnit pe ministrul român în Turcia, dl Cretzianu, care a fost repudiat de către guvernul Groza, dar care rămâne la post, susţinând că pe el l-a numit Regele şi că acesta nu i-a dat niciun ordin să-şi părăsească slujba. Guvernul Groza a numit un nou ministru, dar se teme să-l trimită în Turcia fără scrisori de acreditare semnate de Rege, întrucât consideră că guvernul turc nu-l va primi. Prin urmare, Cretzianu rămâne la post într-o poziţie relativ anormală, care, printre altele, este foarte jenantă pentru turci, care fac tot ce le stă în putinţă pentru a evita să provoace vreo nemulţumire Rusiei.

* * *

Am avut şi o foarte interesantă discuţie, de o jumătate de oră, cu dl Wilson, ambasadorul nostru în Turcia. Acesta a manifestat un interes deosebit pentru prezentarea, de către mine, a situaţiei din România, îndeosebi în legătură cu concentrările de trupe ruseşti şi cu sprijinul deschis oferit în continuare de Rusia guvernului Groza. Mi-a confirmat afirmaţia generalului Harriman, conform căreia Turcia va prefera să intre în luptă, decât să facă Rusiei concesii şi şi-a exprimat temerea că este de aşteptat o luptă decisivă la primăvară, dacă la actuala Conferinţă de la Moscova nu se obţin rezultate concrete.

* * *

Generalul Harriman mi-a oferit un prânz la Ankara, unde i-am întâlnit pe ataşaţii militari britanic şi rus, precum şi mai mulţi ofiţeri ruşi. Zborul nostru de întoarcere la Istanbul a decurs fără incidente, iar a doua zi am decolat spre Bucureşti. A fost o vizită extrem de interesantă şi mi-a adus informaţii valoroase referitoare la situaţia militară generală din această parte a lumii.

Marţi, 25 decembrie 1945

Situaţia politică din Bucureşti e calmă în aşteptarea rezultatelor Conferinţei de la Moscova

Din punct de vedere politic, săptămâna trecută a fost foarte liniştită, probabil datorită faptului că toate partidele sunt în aşteptarea rezultatelor Conferinţei de la Moscova. Circulă multe zvonuri, dar nu există încă nicio informaţie certă – dacă este cazul – despre obţinerea la Moscova a

vreunui lucru de importanţă vitală pentru România. Am auzit azi la radio că miniştrii de Externe au căzut de acord să se ocupe, în luna mai, de pregătirea tratativelor de pace, dar desigur că principalul subiect în litigiu rămâne chestiunea recunoaşterii actualului guvern, a modului de organizare a alegerilor libere şi a momentului în care armata rusă va fi retrasă din România. Chiar dacă aceste probleme s-au discutat cumva la Moscova, noi, cel puţin, nu am aflat nimic.

Crăciunul e marcat de o situaţie disperată alimentară, financiară şi economică

Sărbătorile Crăciunului aici au fost departe de a fi vesele. În comparaţie cu anul trecut, s-au organizat foarte puţine petreceri, magazinele nu sunt prea aglomerate şi foarte puţine elemente sugerează o atmosferă de Crăciun după aspectul mulţimii pe care o vedem pe străzi. Acest lucru, desigur, se datorează aproape în întregime faptului că a crescut peste măsură costul vieţii, precum ţi faptului că în România lipsesc aproape toate tipurile de alimente şi mărfuri. Chiar înainte de Crăciun, dolarul a sărit la 40.000 lei, dar am aflat că azi-dimineaţă a scăzut până la 32.000 – 33.000 lei, probabil din cauza zvonurilor conform cărora la Moscova s-ar ajunge la un acord. La ultima noastră şedinţă a Comisiei Aliate de Control, am adus în discuţie iminenţa unei crize economice în România, iar generalul Vinogradov, care prezida şedinţa, ne-a asigurat că această problemă este de interes vital pentru Comisia Aliată de Control. El a afirmat că vor îl în curând în măsură să-i facă guvernului român propuneri clare de măsuri, care să fie

adoptate pentru a stăvili inflaţia. A spus că în mod cert nu este în interesul Rusiei să permită aici apariţia unei situaţii similare cu cea din Ungaria, unde am aflat că 1.000.000 pengo se schimbă pentru un dolar SUA. Vinogradov ne-a cerut să-i aducem la cunoştinţă orice propunere de soluţie economică ne-ar veni în gând; în schimb, am solicitat o întrunire a reprezentanţilor noştri economici pentru a fi discutate detaliile. Vinogradov a fost de acord, dar până acum întrunirea nu a avut loc datorită diverselor scuze evazive invocate de reprezentantul economic rus.

Bineînţeles că principalele cauze ale acestei grave situaţii economice sunt foarte clare de mai bine de câteva luni. Fapt este că ruşii scot atât de multe alimente, materii prime şi produse finite din ţară, sau le dau armatelor lor de ocupaţie, încât pur şi simplu nu mai rămâne destul pentru a asigura necesităţile minime locale. Guvernul trebuie să cheltuiască atât de mult pentru a obţine aceste produse pentru ruşi, încât bugetul român este tot timpul dezechilibrat. Cum nu există nicio speranţă ca vreuna din aceste două stări de fapt să se îmbunătăţească atâta timp cât ruşii îşi menţin actuala atitudine, încrederea oamenilor în leul românesc şi în viitorul României se spulberă cu repeziciune. Ne aflăm deci în prezenţa tuturor factorilor care duc la o inflaţie de nestăvilit. Acest lucru ar putea fi controlat numai dacă atitudinea ruşilor se schimbă şi îşi reduc pretenţiile.

Recepţie de Ajunul Crăciunului pentru personalul american

În Ajunul Crăciunului am organizat la mine acasă o

recepţie pentru toţi americanii din Bucureşti, incluzând ofiţeri, soldaţi, gradaţi, membri ai Misiunii Departamentului de Stat, corespondenţi de presă şi alţi câţiva cetăţeni americani. Toţi cei care au dorit au fost invitaţi să vină însoţiţi de fete sau alţi oaspeţi. Aceasta a contribuit întrucâtva la crearea unei atmosfere de Crăciun printre americani. În total, am avut cam 125 de oaspeţi.

* * *

De sărbători am hotărât să avem trei zile libere, adică duminică, luni şi marţi (ziua de Crăciun); a trebuit totuşi, ca dimineaţa să fie de serviciu un minimum de personal. Este ceva mai puţin decât vacanţa românească, care constă din trei-patru zile, atât de Crăciun, cât şi de Anul Nou.

Concentrări de trupe ruseşti în Balcani şi Europa

Acum câteva zile, am primit o telegramă de la Departamentul de Război prin care suntem informaţi că, în conformitate cu informaţiile primite din surse turceşti, în Bulgaria, Cehoslovacia, Ungaria de Vest şi în sectoarele controlate de ruşi din Germania şi Austria, au loc concentrări masive de noi trupe ruseşti. Deşi am primit câteva rapoarte izolate referitoare la mişcări de trupe ruseşti din România în Bulgaria, nu ne-am putut da seama dacă aceste mişcări se fac la o scară anormală, din cauza dimensiunilor pe care le au de obicei forţele de ocupaţie ce au fost prezente aici încă de la început. Îl trimit însă imediat pe căpitanul Freydberg, împreună cu un soldat,

într-o călătorie prin sudul şi sud-vestul României, în încercarea de a afla cât de ample sunt mişcările de trupe ce au loc. El va lipsi aproximativ zece zile şi poate chiar mai mult, dar dacă va putea obţine informaţii precise, va merita efortul. Nu mi-ar plăcea să ştiu că se realizează concentrări deosebit de mari, iar că noi nu le-am dat cu seninătate nicio atenţie.

Joi, 27 decembrie 1945

Colonelul Thayer, şeful OSS din Austria, vizitează Bucureştii

Locotenent-colonelul Thayer, ofiţerul care conduce activitatea OSS din Austria, se află aici, la Bucureşti, pentru câteva zile. El este absolvent al Academiei Militare West Point, promoţia 1932 sau 1933; demisionat din armată după absolvire, a intrat imediat în Departamentul de Stat şi, la izbucnirea războiului, a îmbrăcat din nou uniforma în rândurile OSS, sub forma unei detaşări temporare. El poartă încă uniforma şi bănuieşte că va deveni membru al noului Serviciu de Informaţii, aflat în curs de organizare. Nu ştie încă dacă acest serviciu secret va fi subordonat Departamentului de Stat sau va fi independent, dar el înclină spre cea de-a doua variantă. Principalul scop al vizitei sale la Bucureşti este să încerce să ia contact cu persoane de aici ce ar putea fi de folos unui program de informaţii pe termen lung, extinzându-se mult peste perioada în care ne aşteptăm să funcţioneze comisia noastră. Thayer mi-a spus că în Austria, Ungaria, Germania şi Cehoslovacia comunismul este în mod cert în declin. Afirmă că ruşii încep să înţeleagă acest fapt şi se

pregătesc să cârmească vasul în noua direcţie a vântului. A vorbit în termeni foarte elogioşi despre activitatea noastră de aici şi ne-a spus că ofiţerii noştri i se par extraordinar de bine informaţi cu privire la toate aspectele situaţiei locale.

Vîşinski, Harriman, Clark-Kerr vor vizita Bucureştii 206, pentru elucidarea încurcăturilor politice locale

Comunicatul privind întrunirea de la Moscova a miniştrilor de Externe s-a transmis la radio azi-dimineaţă. Pentru noi, de interes imediat este, bineînţeles, faptul că s-a ajuns în fine la un acord în privinţa situaţiei politice româneşti. Din nefericire, însă, domnului Berry şi mie ni se pare că Statele Unite şi Marea Britanie au cedat la aproape toate pretenţiile Rusiei. Este adevărat că Regele Mihai urmează să primească în sfârşit sfatul pe care l-a cerut în urmă cu trei luni. Vîşinski, Harriman şi Clark-Kerr (ambasadorul britanic la Moscova) urmează să sosească de îndată la Bucureşti şi să-i recomande Regelui să introducă în guvernul Groza câte un reprezentant al partidelor Naţional Ţărănesc şi Naţional Liberal. Cu aceste două adăugiri, guvernul Groza îşi menţine mandatul exact în forma sa actuală şi, în momentul în care vor primi asigurări că va permite tuturor partidelor politice libertatea cuvântului, libertatea de asociere şi libertatea presei, Statele Unite şi Marea Britanie se angajează să recunoască oficial guvernul. Astfel, acelaşi guvern, care în ultimele nouă luni a vândut complet România, a suprimat cu cruzime şi tiranie toate încercările patrioţilor români de

a schimba situaţia şi a fost categoric ostil tuturor propunerilor venite din partea britanicilor sau americanilor, acelaşi guvern, cu doar încă doi noi membri, urmează să primească recunoaşterea completă. În martie trecut, când îşi forma guvernul, Groza le-a oferit lui Maniu şi lui Brătianu câte două locuri în cabinet, dar a fost categoric refuzat, deoarece o reprezentare atât de mică a fost considerată absolut neadecvată pentru partide care la un loc reprezentau mai bine de 75 la sută din electorat. Acum, cu doar jumătate din numărul anterior de reprezentanţi în cabinet, regimul Groza este recunoscut de către anglo-americani, ca fiind cu adevărat reprezentativ. Atât domnul Berry, cât şi eu, suntem foarte descurajaţi de acest rezultat şi suntem de părere că acordul nu poate fi privit decât ca o cedare totală în faţa pretenţiilor ruseşti. După înregistrarea rezultatelor alegerilor din Bulgaria şi Iugoslavia, nu ne bizuim în niciun fel pe asigurările oferite de Groza sau de ruşi că alegerile sub actualul regim din România ar putea fi libere din toate punctele de vedere. De îndată ce întreaga semnificaţie a acestor acorduri va fi înţeleasă în cercurile locale, nu încape îndoiala că prestigiul nostru aici va scădea simţitor. Înţeleg că anumiţi membri ai guvernului consideră deciziile luate la Moscova ca o reabilitare completă acordată activităţilor lor.

Participanţii la Conferinţa de la Moscova sunt de acord să lărgească rândurile guvernului bulgar

În chestiunea situaţiei din Bulgaria, Rusia a acceptat să expună guvernului bulgar necesitatea lărgirii bazei sale democratice, iar Statele Unite şi Marea Britanie au fost de

acord să reconsidere problema recunoaşterii, după ce Bulgaria va da curs recomandării Rusiei. Deşi acest plan pare relativ nebulos, există totuşi speranţa că nu s-a pierdut chiar totul în Bulgaria. Comunicatul s-a referit strict şi la alte decizii ale miniştrilor de Externe, vizând energia atomică, situaţia din Manciuria, Consiliul Consultativ pentru Orientul îndepărtat – Japonia şi la multe alte probleme internaţionale, dar nu voi discuta aici aceste probleme, întrucât nu sunt de interes imediat pentru actuala situaţie locală.

Proiecte ale tratatelor de pace cu România, Bulgaria, Italia, Finlanda urmează a fi studiate nu mai târziu de 1 mai 1946

Prezintă totuşi interes să menţionez că, dintr-un comunicat anterior de la Moscova, reiese că s-a ajuns la un acord şi în ceea ce priveşte redactarea tratatelor de pace pentru România, Bulgaria, Italia şi Finlanda. Proiecte ale acestor tratate urmează să fie propuse de către adjuncţii miniştrilor de Externe aflaţi la Londra, iar miniştrii de Externe urmează să se întâlnească – nu mai târziu de 1 mai – pentru a discuta aceste proiecte. Se pare că la acea întâlnire din 1 mai, miniştrii de Externe vor da forma finală acestor tratate, şi, curând după aceea este de aşteptat ratificarea lor de către toate naţiunile interesate. Se pare, deci, că ne putem aştepta ca, spre sfârşitul primăverii sau în vara lui 1946, Comisia Aliată de Control să-şi încheie activitatea. Este. desigur, o simplă apreciere, dar ne oferă cel puţin o bază pentru planurile viitoare.

Luni, 31 decembrie 1945

Reacţia comuniştilor români faţă de Conferinţa de la Moscova 207

Putem acum sesiza primele reacţii ale diverselor categorii din România faţă de acordurile de la Moscova. La început, comuniştii păreau cam derutaţi, temându-se că s-ar fi putut face în secret alte înţelegeri de schimbare a structurii guvernului. Se pare că au primit curând asigurări că nu aceasta era situaţia, căci după primele zile au devenit foarte entuziaşti. Miniştrii guvernului erau încântaţi la culme. Se aşteptaseră cel puţin la o remaniere majoră a regimului Groza. Au înţeles imediat că, prin acest acord, îşi vor păstra probabil toţi posturile şi, în consecinţă, privesc aceste decizii ca reabilitări ale acţiunilor şi atitudinilor lor încă de la începutul mandatului, din februarie trecut.

Reacţiile liberalilor şi naţional-ţărăniştilor faţă de Conferinţa de la Moscova 208

La început, liberalii şi naţional-ţărăniştii au fost foarte uşuraţi când au înţeles că ruşii le recunosc în fapt partidele ca fiind democratice şi nefasciste, eliminând astfel posibilitatea oricărei scoateri în afara legii prin decret guvernamental. S-au simţit uşuraţi şi pentru că au considerat că guvernul nu va mai putea persista în încercarea de a pune pe seama lui Maniu şi a lui Brătianu responsabilitatea pentru tulburările din 8 noiembrie. Ei sunt de părere că un alt punct în avantajul lor este faptul că având reprezentanţi chiar în guvern, vor avea în permanenţă informaţii oficiale legate de intenţiile

guvernului şi vor putea transmite aceste informaţii Legaţiilor britanică şi americană. Gândindu-se mai bine, naţional-ţărăniştii şi liberalii au înţeles însă că guvernul Groza, cu Tătărescu apropiat şefului acestuia, are acum mandat confirmat în întregime, că toate acţiunile opresive de la instaurarea sa din martie trecut sunt acum aprobate în general de către cei trei Aliaţi şi că nu sunt de aşteptat în viitor mari schimbări în politica opresivă şi dictatorială a guvernului. Unica lor speranţă este că, într-un fel sau altul, va fi posibilă organizarea unor alegeri libere, în ciuda tuturor eforturilor contrare depuse de comunişti.

Reacţia observatorilor fără apartenenţă politică faţă de Conferinţa de la Moscova

Observatori români, care nu aparţin nici unui partid, printre care persoane ca Vişoianu, Rădulescu, Christu etc., nu îşi ascund scepticismul. Ei se îndoiesc foarte mult că vreo declaraţie a acestui guvern referitoare la libertatea cuvântului şi la libertatea de asociere are vreo semnificaţie, după cum au îndoieli privind posibilitatea organizării de alegeri libere sub regimul Groza.

Reacţia Regelui Mihai faţă de Conferinţa de la Moscova 209

Până în momentul de faţă, Regele este neutru. El ia toate măsurile posibile în vederea pregătirii primirii comisiei de la Moscova, iar membrii anturajului său au avut mare grijă să nu exprime niciun fel de opinie asupra subiectului.

Vîşinski, Harriman şi Clark-Kerr sosesc la Bucureşti

În cadrul punerii în aplicare a acordului de la Moscova privitor la România, dl Vîşinski, dl Harriman şi Sir Archibald Clark-Kerr au ajuns aseară la Bucureşti cu trenul. Ei au fost întâmpinaţi la gară de o gardă de onoare şi, după strângeri de mână şi discursuri ce au durat cam o jumătate de oră, am reuşit să-i ducem la hotel pe dl Harriman, pe dra Harriman şi pe însoţitorii acestora. Mai târziu, pe seară, au venit să ia cina la mine acasă, împreună cu dl Berry şi am avut ocazia să discutăm pe scurt asupra altor detalii referitoare la Conferinţa de la Moscova, în general, se pare că ideile domnului Berry şi ale mele despre ceea ce s-a întâmplat în culise erau destul de corecte. Byrnes era foarte nemulţumit de soluţia finală pentru România şi Bulgaria, dar n-a putut obţine o variantă mai bună. Rusia a refuzat categoric să colaboreze în orice problemă internaţională până la rezolvarea chestiunilor legate de România şi Bulgaria şi, în aceste probleme, Rusia a insistat ca actualele guverne să fie menţinute în funcţie. Byrnes n-a putut obţine decât acordul de a lărgi puţin rândurile guvernelor, împreună cu o declaraţie de garantare a unor alegeri libere, a libertăţii presei etc. Harriman ne-a spus că, o dată stabilită această înţelegere, atitudinea ruşilor s-a schimbat complet şi, după aceea, a fost obţinută cu uşurinţă colaborarea lor în numeroase alte probleme internaţionale. Este de părere că există o oarecare şansă ca Rusia să respecte litera şi spiritul acordului în privinţa organizării de alegeri libere şi, dacă se va întâmpla aşa, crede că speranţele noastre majore

legate de România vor fi împlinite.

* * *

După cină, am mers la o mare petrecere rusească de Anul Nou, la Cercul Militar. Festivitatea a fost organizată de partea rusă a Comisiei Aliate de Control şi, dintre oaspeţi, au făcut parte membrii Misiunii de la Moscova, toţi miniştrii guvernului, inclusiv Groza şi Tătărescu şi diverse persoane oficiale din Comisia Aliată de Control. Susaikov a fost în formă, captând atenţia cu mai multe discursuri care ridicau în slăvi pe Stalin, Armata Roşie, Aliaţii britanic şi american, pe Regele României şi pe premierul Groza. Groza însuşi l-a urmat cu un discurs lung, fără a spune ceva deosebit. Am pierdut vremea cu băutura şi mâncarea până pe la ora două, când am reuşit în fine să o ştergem. I-am dus pe dra Harriman şi pe domnul Page, secretarul ambasadorului, la petrecerea de revelion dată de dl Auschnitt, şi au fost foarte impresionaţi de frumuseţea şi talentul persoanelor din înalta societate bucureşteană. În cursul serii, atât ambasadorul, cât şi dra Harriman, au făcut de mai multe ori comentarii referitoare la excelenta mâncare şi la atmosfera generală de căldură sufletească ce părea să domnească în Bucureşti. Au precizat că situaţia contrasta mult cu cea cu care se obişnuiseră la Moscova, unde chiar şi diplomaţii întâmpinau mari dificultăţi în procurarea tuturor alimentelor pe care le doreau.

Obişnuita mea recepţie de Anul Nou va avea loc la mine acasă, în prima după-amiază a noului an. Voi invita mai multe persoane oficiale din Comisia Aliată de Control,

de toate naţionalităţile şi câţiva prieteni români, dar niciun fel de politician sau membru din guvern. Misiunea de la Moscova şi însoţitorii săi vor fi şi ei prezenţi, astfel încât, pe ansamblu, casa va fi foarte plină. Se pare că nu se intenţionează reluarea lucrului Comisiei până a doua zi după Anul Nou. Ei vor începe probabil prin a se întâlni cu Regele şi apoi vor discuta cu diverşi lideri de partid şi miniştri ai guvernului problema personalităţilor ce urmează a fi incluse în guvern.

Marţi, 1 ianuarie 1946

Misiunea de la Moscova discută cu Regele şi cu membri ai guvernului

Contrar impresiilor noastre anterioare, Misiunea de la Moscova nu a întârziat să se apuce de lucru. În prima după-amiază a Anului Nou, membrii ei au obţinut o întrevedere cu Regele în care, cu Vîşinski ca purtător de cuvânt, i-au prezentat oficial detaliile acordurilor de la Moscova. Regele a răspuns că era încântat să afle că cele trei guverne au fost, în sfârşit, de acord în privinţa problemelor României şi a adăugat că, desigur, va acorda întregul său sprijin şi întreaga sa cooperare în vederea respectării literei şi spiritului acordurilor. I-a întrebat apoi dacă Comisia intenţionează să se întâlnească cu guvernul şi să discute cu acesta problema demersurilor ce trebuie făcute pentru traducerea în viaţă a acordurilor. Vîşinski a răspuns că aceasta se va face şi a mai adăugat că şi membrii partidelor istorice vor fi puşi la curent. Apoi, Regele a deschis subiectul alegerilor. El a afirmat că găseşte că ar fi în cel mai înalt grad de dorit să se ia toate

măsurile posibile pentru a asigura libertate totală tuturor alegătorilor. A spus că, după părerea sa, aceasta s-ar putea realiza cel mai bine prin neutralizarea anumitor ministere, în special a Ministerului de Interne **210** şi a cerut părerea membrilor Misiunii. Vîşinski a răspuns că cei trei Aliaţi nu au împuternicit Misiunea să dea sfaturi în această privinţă. El a mai adăugat că, personal, era de părere că au fost făcute toate demersurile necesare asigurării de alegeri libere atunci când, la Moscova, cele trei Puteri au căzut de acord să ceară un angajament solemn, în acest sens, din partea întregului guvern român.

După întâlnirea lor cu Regele, toţi membrii Misiunii au participat la recepţia mea cu ocazia Anului Nou. Au fost prezente aproape 300 de persoane, printre care un mare număr de ofiţeri ruşi şi britanici din Comisia Aliată de Control, ofiţeri români şi civili români de seamă, care nu erau implicaţi politic. După recepţia mea, membrii Misiunii s-au întâlnit **211** cu membri ai guvernului român la reşedinţa domnului Vîşinski. Au fost prezenţi şi reprezentanţii Comisiei Aliate de Control, printre care Susaikov, Vîşinski, Bogdenko, Stevenson şi cu mine, precum şi Berry şi Marjoribanks, acesta din urmă fiind folosit temporar de britanici, pe perioada cât lipseşte Le Rougetel. Dl Vîşinski, din nou în calitate de purtător de cuvânt, a expus guvernului detaliile acordului de la Moscova şi a primit de la dl Groza asigurări solemne că guvernul va coopera în toate privinţele, în punerea în aplicare a acordurilor. Apoi a avut loc o lungă discuţie referitoare la precizarea modului în care vor fi aleşi cei doi reprezentanţi ai partidelor Liberal şi Ţărănesc ce urmează

să se alăture guvernului. Vîşinski a declarat că, în calitate de conducător al Misiunii, nu propune ca acest grup să aibă întrevederi cu Maniu, Brătianu şi asistenţii acestora. Ambasadorii Harriman şi Clark-Kerr au spus că sunt de părere că asemenea întrevederi sunt esenţiale pentru a se stabili în ce măsură candidaţii propuşi sunt cu adevărat reprezentativi pentru partidele lor şi dacă vor colabora loial cu guvernul lor, aşa cum se stipulează în deciziile luate la Moscova. Groza a arătat că, în conformitate cu legea românească, primul-ministru, care el însuşi este numit de către Rege, îşi rezervă dreptul de a-şi alege toţi miniştrii. De aceea, a sugerat ca el să-şi asume responsabilitatea consultărilor cu liderii partidelor Liberal şi Ţărănesc şi prezentării către Misiune a numelor persoanelor alese. S-a căzut de acord asupra acestor modalităţi, cu înţelegerea suplimentară ca Harriman şi Clark-Kerr să discute personal cu Maniu şi Brătianu pentru a obţine informaţii complete privitoare la atitudinile partidelor Liberal şi Ţărănesc. Ne-am despărţit în fine pe la unu noaptea, înţelegându-ne să ne întâlnim mâine după-amiază, când Groza va fi pregătit să ne supună atenţiei numele celor doi noi miniştri.

* * *

Membrii guvernului jubilează, desigur, datorită rezultatelor Conferinţei de la Moscova şi reuşesc cu greu să se stăpânească în această privinţă. Dl Berry şi cu mine găsim că situaţia este foarte jenantă, pentru că până acum nu am avut absolut nimic de a face cu aceste persoane. Cu concursul domnului Berry şi al domnului Harriman, am

expediat azi-dimineaţă o telegramă la Washington, recomandând să fiu rechemat în ţară, în vederea unei reorientări generale în aceste momente, arătând că absenţa mea timp de câteva săptămâni, la Washington, ar putea ajuta în deblocarea unei situaţii delicate. Şi dl Berry intenţionează să plece din ţară pentru o săptămână sau două, imediat după plecarea domnului Harriman.

Vineri, 4 ianuarie 1946

Misiunea de la Moscova a ajuns într-un punct mort în alegerea candidaţilor din partea Partidului Naţional Ţărănesc şi Partidului Liberal

Cea de-a doua întâlnire a Misiunii de la Moscova cu guvernul, programată iniţial pentru miercuri după-amiază, nu a avut de fapt loc până vineri seara. Între timp, Harriman şi Clark-Kerr au avut discuţii cu Maniu, Brătianu, Mihalache şi alţi lideri ai partidelor istorice, în timp ce Vîşinski se pare că şi-a ocupat timpul discutând problemele cu guvernul. Joi după-amiază s-a răspândit vestea că ţărăniştii l-au desemnat pe Mihalache **212** drept candidatul lor, iar liberalii pe „Bebe” Brătianu, nepotul lui Dinu şi secretar general al Partidului Naţional Liberal. S-a mai aflat că guvernul, căruia îi revenise responsabilitatea obţinerii acestor nume de la partidele istorice, se pregătea să respingă cei doi candidaţi aleşi ca fiind nepotriviţi. Aflând de aceasta, Harriman şi Clark-Kerr au aranjat o întrevedere cu Groza. El i-a primit afabil şi, după schimburi de amabilităţi, l-au întrebat dacă era adevărat că fuseseră desemnaţi candidaţii şi ce curs îşi propune să adopte guvernul. Groza a confirmat alegerile menţionate mai sus

şi, ca răspuns la o întrebare directă, a spus că guvernul va informa liderii partidelor istorice, că cele două alegeri erau inacceptabile. L-au întrebat atunci pe Groza care sunt motivele acestei respingeri, iar Groza a răspuns că mandatul primit de el de la liderii partidului său era atât de limitat încât nu i se permitea să dezvăluie aceste motive decât în faţa Misiunii de la Moscova, adunată în plen. Bineînţeles că atât Harriman cât şi Clark-Kerr au fost înfuriaţi de această atitudine. Harriman i-a spus lui Groza că este sigur, că guvernul Statelor Unite va fi foarte indignat de această atitudine necooperantă. Apoi ambii ambasadori au părăsit ostentativ reşedinţa lui Groza. Aseară la orele 20,00, întreaga Comisie de la Moscova s-a întâlnit cu purtătorii de cuvânt autodesemnaţi ai guvernului. Aceştia erau Groza, Tătărescu, Rădăceanu, Gheorghiu-Dej şi Alexandrescu. După o încercare nereuşită a lui Groza de a lămuri „neînţelegerile" ivite după-amiază. Misiunea s-a aplecat asupra ascultării motivelor care au stat la baza respingerii de către guvern a candidaţilor partidelor istorice. În cazul lui Mihalache, Groza a spus că este inacceptabil, atât pentru că fusese vicepreşedinte al Partidului Naţional Ţărănesc, în vremea când acest partid colaborase cu Carol şi cu consilierii fascişti ai acestuia, ca şi, mai ales, pentru că se angajase voluntar să lupte în războiul împotriva Uniunii Sovietice **213**. Mai exact, el se înrolase voluntar pentru serviciul activ şi luptase efectiv pe teritoriul rusesc în atacul fascist al României asupra bunei sale vecine, Rusia. Groza a prezentat dovezi, sub formă de copii autentificate ale unor rapoarte din arhivele armatei române, în care se afirma că oferirea propriilor servicii de către Mihalache fusese acceptată şi că fusese mobilizat în

iulie 1941 şi trecut în rezervă în luna august a aceluiaşi an. Groza a fost susţinut de către Alexandrescu şi Gheorghiu-Dej în condamnarea tendinţelor fasciste ale Partidului Naţional Ţărănesc. Clark-Kerr a făcut o gafă când l-a întrebat pe Groza dacă nu era adevărat că, în 1941, în România era considerat un act de înalt patriotism să te înscrii voluntar în lupta împotriva Rusiei Sovietice. Bineînţeles că Groza a profitat de ocazie pentru a replica că, dimpotrivă, printre românii cu adevărat democraţi, un astfel de gest era considerat o crimă şi că, de fapt, anumiţi democraţi de vază, precum el însuşi, fuseseră închişi pentru că nu au sprijinit guvernul fascist.

În cazul lui „Bebe" Brătianu, Groza şi-a justificat respingerea pe faptul că Brătianu era reacţionar şi că era vizat, în calitate de secretar general al partidului, să fie acuzat în legătură cu morţii şi tulburările din 8 noiembrie. Tătărescu l-a sprijinit pe Groza cu o lungă declaraţie referitoare la rezultatele glorioase ale guvernului în timpul celor zece luni de funcţionare. El s-a referit la necesitatea de a fi siguri că miniştrii non-aleşi vor lucra armonios cu guvernul şi nu-i vor sabota eforturile şi a arătat că, în cursul săptămânilor următoare, 75 la sută din susţinătorii lui Brătianu se vor alinia sub propria sa conducere. Plecând de la aceasta, el a subliniat necesitatea numirii cuiva care să fie favorabil acestei schimbări în conducerea partidului, anume altcineva decât un membru al familiei Brătianu. Harriman l-a întrerupt pe Tătărescu, spunând că nu a venit să asculte un tratat despre virtuţile guvernului român, dar, dacă tot a fost deschis subiectul, trebuie să precizeze că Statele Unite au exprimat în mod public faptul că ele condamnă modul în care acel guvern a funcţionat pe

durata mandatului său de până acum. Harriman a mai adăugat că nu dorea să fie amestecat în nicio acţiune de susţinere sau obstrucţionare a încercărilor domnului Tătărescu de a câştiga controlul asupra partidului său şi că poziţia candidatului liberal în această privinţă era cu totul lipsită de legătură cu problema. El a amintit că Misiunea s-a întrunit pentru a îngropa trecutul şi pentru a trece la alegerea miniştrilor care, prin prezenţa lor, urmau să facă ca acest guvern să fie acceptabil pentru toţi cei trei Aliaţi. A spus că nu va mai asculta alte critici usturătoare la adresa partidelor Ţărănesc şi Liberal, deoarece acest lucru era în afara punctelor de vedere cuprinse în acordurile de la Moscova. A mai spus că va accepta numai acele remarci ale miniştrilor care vor cuprinde obiecţii precise la adresa lui Mihalache şi „Bebe" Brătianu. A cerut apoi suspendarea şedinţei, astfel încât membrii Misiunii să poată discuta problemele între ei. Clark-Kerr l-a susţinut pe Harriman. Vîşinski a fost de acord cu suspendarea şedinţei, dar, înainte de a proceda în consecinţă, i-a pus lui Groza nişte întrebări foarte pertinente la adresa lui Brătianu, în aşa fel încât să reiasă faptul că Brătianu era considerat autor moral al morţilor din 8 noiembrie. Vîşinski a indicat apoi că, este de la sine înţeles că Uniunea Sovietică nu putea fi de acord să accepte în guvern „fascişti" precum Maniu, Mihalache sau alţii de teapa lor şi că, de altfel, guvernul sovietic consideră că „Bebe" Brătianu este atât de compromis, încât nu poate fi acceptat. Şedinţa s-a suspendat la miezul nopţii. Harriman, Berry şi cu mine ne-am dus la mine acasă să mâncăm nişte sandvişuri şi am stat de vorbă mai multe ore. Toţi am fost de părere că Vîşinski sabotează de fapt deciziile luate la

Moscova în încercarea de a-şi păstra propria reputaţie în problema României şi că, dacă era lăsat de capul lui, va insista să fie alese două personaje slabe şi şovăielnice, care să nu reprezinte în niciun caz cu adevărat partidele istorice. Harriman era foarte afectat de modul în care evoluau lucrurile şi a declarat că, dacă Vîşinski nu era dispus să discute problemele într-un spirit deschis compromisului, el va fi gata să declare în mod public că a fost imposibil să se ajungă la o înţelegere şi că se întoarce la Moscova fără să-şi fi îndeplinit misiunea.

Sâmbătă, 5 ianuarie 1946

Am petrecut dimineaţa strângând noi materiale despre Mihalache şi "Bebe" Brătianu. Colonelul Tucker a avut o convorbire personală cu Mihalache, care a afirmat că, în realitate, nu se înrolase ca voluntar în războiul împotriva Rusiei întrucât, în calitate de maior de rezervă al armatei nu putea – în conformitate cu legile româneşti – să se înscrie „voluntar". Ceruse să fie reintegrat în serviciul militar activ doar pentru că era unica posibilitate de a evita să funcţioneze în calitate de consilier militar al lui Antonescu. Cu zece zile înainte de a-şi depune cererea, Antonescu îi ceruse să-şi asume funcţia de ministru în guvern şi i se oferise chiar postul de prim-ministru **214**. El refuzase categoric aceste oferte şi ceruse să fie integrat în serviciu militar activ pentru a scăpa de orice alt contact cu protejaţii lui Antonescu. El a fost, de altfel, trimis pentru câteva zile pe frontul din Basarabia, dar, spre disperarea sa, a aflat că până şi acolo fusese încadrat în statul major militar personal al lui Antonescu. El a lucrat o zi cu

generalul Antonescu, după care a refuzat postul de consilier militar, iar ca urmare a refuzului său, a fost imediat trecut din nou în rezervă.

În cazul lui „Bebe” Brătianu, i-am furnizat domnului Harriman datele necesare pentru a demonstra că, în conformitate cu versiunea noastră asupra evenimentelor din 8 noiembrie, nu liberalii, nici ţărăniştii, ci guvernul însuşi era răspunzător pentru vărsarea de sânge. Am mai arătat că nicio acţiune penală nu fusese intentată împotriva lui „Bebe” Brătianu şi că orice încercare de a-l implica în evenimente era doar o tentativă de a discredita întregul Partid Naţional Liberal. Harriman a discutat aceste probleme cu Clark-Kerr, care a avut aceeaşi părere generală despre şedinţa de azi-noapte, cu aceea exprimată de dl Harriman în faţa mea. Cei doi ambasadori s-au întâlnit cu Vîşinski la orele 12,00, în încercarea de a ajunge la un compromis oarecare. Este interesant de consemnat că, Clark-Kerr deţine trei sau patru fotografii în care Tătărescu apare în ţinuta ţipătoare de premier fascist **215** în timpul Regelui Carol. El mai are şi o copie după un discurs ţinut de Tătărescu cu ocazia eliberării Basarabiei de sub dominaţia rusă, în care Tătărescu face referire la „războiul sfânt” al României împotriva duşmanului său dintotdeauna, Rusia **216**.

La întrunirea de la amiază, cei doi ambasadori şi Vîşinski au discutat amănunţit despre cei doi candidaţi ai partidelor istorice. Vîşinski a explicat clar, încă de la început, că nu va accepta în niciun caz numirea acestor două persoane. De aceea, după o oră şi mai bine de discuţii, era absolut cert că nu se va obţine niciodată un

acord deplin al Misiunii. Prin urmare, s-a luat hotărârea ca ambasadorii Kerr şi Harriman să-i abordeze din nou pe liderii partidelor de opoziţie şi să le ceară încă două sau trei nume din fiecare partid.

Miercuri, 9 ianuarie 1946

Misiunea ajunge la o înţelegere, îi desemnează pe Haţieganu şi pe Romniceanu

În aceeaşi zi, ambasadorii s-au întâlnit între ei mai târziu şi s-au înţeles să-i întâlnească împreună pe liderii din opoziţie. Şi-au dat însă seama că la început făcuseră o greşeală gravă permiţând guvernului să preia rolul de agent al Misiunii şi să obţină astfel numele candidaţilor de la partidele istorice. De aceea, ei s-au asigurat de consimţământul lui Vîşinski pentru noul lor plan de a obţine direct numele noilor candidaţi, discutându-i din toate punctele de vedere în cadrul Misiunii şi consultându-se cu guvernul numai după ce Misiunea va fi căzut de acord în unanimitate asupra celor două nume. Discuţiile cu conducătorii celor două partide s-au desfăşurat sâmbătă după-amiază şi în cea mai mare parte a zilei de duminică. Comitetul de conducere al Partidului Naţional Ţărănesc a avut o şedinţă ce a durat toată noaptea de sâmbătă, iar duminică dis-de-dimineaţă a hotărât să adopte propunerea lui Maniu de a înainta Misiunii numele tuturor membrilor Comitetului de conducere, căci Maniu era de părere că fiecare din aceşti oameni era la fel de reprezentativ pentru partid şi niciunul nu merita numirea mai mult decât altul. Astfel, duminică le-au fost prezentate ambasadorilor nouă sau zece nume **217**. Comitetul Executiv al Partidului

Naţional Liberal i-a acordat puteri depline lui Dinu Brătianu de a recomanda orice persoană pe care o consideră corespunzătoare. De aceea, duminică dimineaţă, dl Brătianu a înaintat ambasadorilor numele a trei sau patru miniştri liberali **218,** care deţinuseră portofolii fie în cabinetul Rădescu, fie în cel al lui Sănătescu. Misiunea a ţinut apoi mai multe şedinţe în care a discutat noile liste de candidaţi şi a hotărât în cele din urmă că, din punctul lor de vedere, dl Haţieganu – pentru naţional-ţărănişti – şi dl Romniceanu – pentru liberali – ar fi reprezentanţi acceptabili. Dl Vîşinski s-a angajat să convingă guvernul să-i accepte pe cei doi. Luni 7 ianuarie, la amiază, Misiunea a ţinut o ultimă şedinţă, în care dl Vîşinski a anunţat că a obţinut acordul guvernului şi că, în ceea ce priveşte numirea reprezentanţilor, mai rămân doar de încheiat formalităţile. Misiunea s-a prezentat la Rege luni la orele 19,00 şi i-a adus la cunoştinţă numele candidaţilor. Regele i-a acceptat fără comentarii, iar candidaţii propriu-zişi au depus jurământul în prezenţa Regelui ceva mai târziu, în aceeaşi seară **219**.

* * *

Marţi, cei doi ambasadori şi dl Vîşinski au fost invitaţi de către Rege să-şi petreacă ziua la Sinaia. Puţin după prânz, dl Vîşinski s-a întors la Bucureşti, dar ambasadorii Kerr şi Harriman au rămas peste noapte şi au avut mai multe lungi discuţii confidenţiale atât cu Regele, cât şi cu Regina. Cei doi ambasadori s-au întors la Bucureşti miercuri la amiază, după care dl Harriman a avut o lungă

convorbire cu dl Groza. Groza l-a informat despre declaraţia guvernului **220**, conform căreia se vor organiza cât de curând posibil alegeri generale, în sistem de vot universal şi secret, cu participarea tuturor partidelor reprezentate în guvern. El l-a asigurat pe ambasador că guvernul va lua măsuri imediate pentru a asigura libertatea presei, a cuvântului, a religiei şi pe cea de asociere în România. I-a spus că punerea în aplicare a acestor declaraţii a fost încredinţată conducătorilor ministerelor de Interne **221**, Justiţie **222**, Cultelor **223** şi Propagandei **224** (fiecare din aceste ministere este condus de un ministru comunist).

Ambasadorul şi dl Berry au luat cina la mine acasă miercuri seara, iar mai târziu au sosit domnii Maniu şi Haţieganu, pentru o convorbire de două ore.

Convorbirea s-a concentrat în jurul eforturilor pe care Partidul Naţional Ţărănesc le va depune în continuare pentru a asigura manifestarea deplină a libertăţilor în România.

* * *

Cu toate că iniţial intenţionase să se întoarcă la Moscova, ambasadorul şi-a schimbat miercuri intenţiile după ce a primit o telegramă de la dl Byrnes, în care, acesta din urmă, îi cerea să vină la Londra. Aşadar, el va părăsi Bucureştii joi dimineaţa la orele 6,00, la bordul avionului meu, plecând spre Londra, via Italia. Ar trebui să ajungă la Londra în cursul dimineţii de vineri.

* * *

Pe lângă îndatoririle sale pur oficiale, ambasadorul Harriman şi fiica sa şi-au făcut timp să ia parte la viaţa mondenă din Bucureşti. Sâmbăta trecută, seara, amândoi au participat la un dineu oferit de colonelul Farnsworth, la care au fost prezenţi mai mulţi ofiţeri din statul meu major, împreună cu prietenele lor. Ambasadorul s-a simţit extraordinar şi a rămas până după orele 3,00. Duminică seara, au participat la un mare cocktail dansant dat de dl şi doamna Georgescu, directorul local al Societăţii petroliere Româno-Americană şi care a fost şi translatorul domnului Maniu. Dl Bolton de la Compania Standard Oil din New Jersey, care se află în România de mai multe luni, informându-se asupra situaţiei locale în domeniul petrolier, a fost şi el gazdă alături de soţii Georgescu. Luni dimineaţă, dl şi dra Harriman au fost la o petrecere dată de dl Max Auschnitt, cu ocazia zilei de naştere a uneia din domnişoarele de aici şi, în cursul serii, au vizitat vreo două din cele mai renumite localuri de noapte din oraş. Pe lângă acestea, dra Harriman a participat la mai multe evenimente mondene, la care ambasadorul nu a putut fi prezent din pricina obligaţiilor sale publice. Una peste alta, se pare că le-a plăcut enorm viaţa din Bucureşti, deşi mi-e teamă că ambasadorul a plecat cu o părere cu totul deformată despre voioşia, frivolitatea şi traiul luxos al înaltei societăţi româneşti. Desigur că toate aceste persoane au fost peste măsură de bucuroase să se ocupe de ambasadorul Harriman şi, de aceea, s-au întrecut pe sine în timpul vizitei acestuia, în încercarea de a organiza petreceri extravagante în cinstea domniei sale.

Doctorul Lupu demisionează din Partidul Naţional Ţărănesc şi înfiinţează „Partidul Ţărănesc Democrat” 225

În viaţa politică locală, două evenimente recente merită în mod deosebit să fie menţionate. Unul dintre ele este demisia doctorului Lupu din Partidul Naţional Ţărănesc. Când Lupu a aflat că naţional-ţărăniştii s-au decis asupra lui Mihalache şi nu asupra lui personal, drept candidatul lor iniţial pentru guvern, a ieşit ca o furtună din şedinţa comitetului, dezgustat, declarându-şi dezacordul faţă de politica naţional-ţărănistă şi a înaintat Misiunii, Guvernului, Regelui şi presei locale declaraţii scrise, în care anunţa că formase un nou partid, numit „Partidul Ţărănesc Democrat”. De fapt, în prezent avem indicii că acesta este un partid doar cu numele. Lupu nu are decât o mână de aderenţi, iar aceştia îl urmează doar în speranţa unui câştig personal. Dacă situaţia în care se găsesc nu se va modifica în mare măsură, acest partid va fi o forţă politică neglijabilă. Comuniştii, însă, încearcă să-l scoată în evidenţă ca pe un indiciu al unei rupturi majore în rândurile naţional-ţărăniştilor.

Tătărescu urmează să preia conducerea Partidului Naţional Liberal 226

Cel de-al doilea eveniment politic important a fost apropierea aparentă dintre Tătărescu şi liberalii lui Brătianu. Deşi unirea acestor două elemente nu a avut loc, se vorbeşte peste tot că, de câteva săptămâni, se poartă convorbiri în această direcţie. Majoritatea observatorilor politici sunt încrezători că unirea acestor două grupuri se

va încheia în jurul săptămânii viitoare. Acum se pare că Tătărescu însuşi ar putea deveni preşedintele noului Partid Liberal, cu dl Dinu Brătianu pe post de preşedinte de onoare şi cu „Bebe” Brătianu, în continuare, în funcţia de secretar general. Cum în organizaţiile politice româneşti, secretarul general este de fapt conducătorul executiv al partidului, acest aranjament ar fi o împărţire corectă a posturilor între cele două tabere. Acest lucru le va oferi, desigur, liberalilor, o puternică reprezentare în actualul guvern.

Miercuri, 16 ianuarie 1946

Şedinţa Comisiei Aliate de Control de joi, 10 ianuarie 1946

Şedinţa noastră de joi s-a desfăşurat într-o atmosferă foarte amicală. Generalul Susaikov era din nou suferind cu ficatul, iar generalul Vinogradov a prezidat şedinţa. Am discutat mai multe puncte minore şi, doar vreo două subiecte de importanţă majoră. Unul se referea la protestul meu scris, înaintat cu câteva zile înainte, în care se vorbea despre cinci-şase cazuri precise în care Reprezentanţei americane nu i s-au acordat drepturile şi privilegiile stipulate în procedurile Comisiei Aliate de Control, conform Acordului de la Potsdam. În scrisoare, am scos în evidenţă faptul că nu am primit nicio copie după vreo instrucţiune transmisă guvernului român, de către Comisia Aliată de Control că, în decursul a şase luni de zile, am fost consultaţi o singură dată în legătură cu directive pe care şi le-a propus Comisia Aliată de Control şi că, în general, părea că nu participăm deloc la activităţile Comisiei Aliate

de Control. Când Vinogradov a adus în discuţie subiectul în şedinţă, am arătat că, decât să parcurgem punct cu punct scrisoarea mea, aş prefera să fac eu nişte remarci cu caracter general în care să expun dificultăţile pe care le întâmpinăm. Am afirmat apoi că, dacă am fi aşteptat de la ruşi informaţii despre problemele ce privesc Comisia Aliată de Control pe întreaga durată a funcţionării noastre, nu am fi avut nici măcar idee despre modul de funcţionare a Comisiei Aliate de Control. În schimb, am petrecut majoritatea timpului obţinând de la români informaţii despre ordinele emise de Comisia Aliată de Control, infirmând zvonuri şi, în sfârşit, ducându-ne la generalul Susaikov pentru verificări. Pentru acest lucru a trebuit să ne împrietenim cu românii, în detrimentul ruşilor, creând, pe plan local, impresia că noi şi Aliaţii noştri ruşi nu colaborăm şi, în general, nu contribuim cu nimic la sentimente mai bune între ţările noastre. Am mai spus apoi că avem nevoie de copii după practic toate directivele şi instrucţiunile emise de Comisia Aliată de Control, ca să ne putem ţine la curent ţara asupra întregii situaţii din România. Vinogradov a înţeles ce vreau să spun şi a propus ca, în cazul în care britanicii şi americanii ar pregăti liste precise cu subiectele care ne interesează, ar putea să ne furnizeze copii după toate scrisorile şi instrucţiunile legate de aceste subiecte. De la acea şedinţă lucrăm la listă, iar acum se găseşte în forma în care i-o putem trimite lui Vinogradov.

* * *

Se pare că prin scrisoarea mea de protest am realizat

totuşi ceva, căci, la întâlnirea noastră, Vinogradov ne-a citit un proiect de directivă pentru guvernul român în legătură cu înlăturarea cenzurii din toate serviciile poştale şi telegrafice. Vinogradov ne-a întrebat dacă avem comentarii asupra acestor instrucţiuni, iar noi ne-am declarat, în general, de acord. Sper că acest lucru marchează o oarecare îmbunătăţire în activitatea Comisiei Aliate de Control.

* * *

Am mai discutat ce anume intenţionează Comisia Aliată de Control să facă în privinţa scrisorii mele de acum o lună şi mai bine, în care arătam că, din cauza preţului scăzut pe care îl primeşte pentru petrolul său, Societatea petrolieră Româno-Americană pierde zilnic bani şi, în acest fel, contribuie practic cu capital american la achitarea despăgubirilor datorate Rusiei de România.

Vinogradov a spus că atât el cât şi Susaikov înţeleg gravitatea acestei situaţii, că şi întreprinderile petroliere britanice se găsesc în aceeaşi situaţie şi că, din cauza preţurilor actuale ale petrolului, întreprinderile petroliere româneşti şi ruseşti pierd şi ele bani. El a spus că se află la conducerea unui comitet ce studiază întreaga problemă şi că va putea curând să facă demersurile necesare. Comitetul crede că principala problemă este cea care afectează întreaga economie românească şi că, cel mai bun mod de a îmbunătăţi starea de lucruri din întreprinderile petroliere americane şi britanice este să se facă în aşa fel încât întreaga industrie petrolieră să-şi poată susţine cheltuielile proprii de producţie prin preţurile primite. Este

necesară o echilibrare a întregii economii româneşti, deoarece nu va servi la nimic ca guvernul român să tipărească noi bancnote, fără a lua măsuri pentru a-şi creşte veniturile în mod corespunzător.

Din cauza timpului nefavorabil se amână plecarea la Washington D.C.

Dl Harriman şi însoţitorii săi au plecat cu avionul meu spre Londra joia trecută, de dimineaţă, după cum fusese stabilit. Au ajuns la Londra vineri dimineaţă, dar de atunci avionul meu s-a împotmolit din cauza timpului nefavorabil. După o întârziere de vreo patru-cinci zile, a reuşit să ajungă până la Bari, dar se pare că va rămâne blocat acolo un timp. Cum mi-a parvenit deja ordinul de a mă întoarce la Washington, cred că nu-mi voi putea înfăptui proiectul iniţial de a-l lua pe dl Berry cu avionul meu pe ruta Sofia, Atena, Italia, ci voi pleca acum cu primul avion ATC [Serviciul de Control şi Dirijare a Traficului Aerian] via Viena şi Frankfurt, lăsându-l pe dl Berry să plece în Italia, când se va întoarce Emmens cu avionul meu. Aceste noi planuri sunt oricum mai bune, căci am primit vorbă că atât generalul Clark din Viena, cât şi generalul McNamey din Frankfurt, doresc să vorbească cu mine, înainte de plecarea mea către Statele Unite. În prezent, ninge masiv şi se pare că nu prea sunt şanse să pot pleca mai devreme de vineri sau sâmbătă dimineaţă. Avem un avion ATC care a aterizat ieri şi voi pleca la bordul acestuia de îndată ce va putea decola. Mă va însoţi căpitanul Marchman.

Discuţii de ultim moment cu Auschnitt, Stoicescu, Rădulescu, Ghelmegeanu, Oeriu şi Vişoianu, înainte de

plecare în ultimele zile m-am întâlnit cu un număr considerabil de persoane pentru a duce cu mine în Statele Unite impresii de ultim moment ale diverselor persoane, în legătură cu actuala situaţie din România. Printre alţii, am stat de vorbă cu Auschnitt, Stoicescu, Rădulescu, Ghelmegeanu, Oeriu şi Vişoianu. Oeriu nu mi-a spus aproape nimic în afară de părerea sa că reacţionarii şi „fasciştii”, nu au fost încă puşi să plătească pentru tot răul pe care l-au făcut ţării în timpul războiului. El spune că va face tot ce îi stă în putinţă pentru a se asigura că, pe viitor, aceştia vor suporta consecinţele răspunderii ce le revine pentru halul în care au adus ţara şi că, de acum încolo, nu vor mai avea puterea să exploateze din nou oamenii simpli.

Celelalte persoane cu care am stat de vorbă păreau să fie în general pesimiste în privinţa viitorului României. Se îndoiesc, îndeosebi că s-ar putea organiza alegeri libere în România. Consideră că, fără îndoială, guvernul va încerca să amâne alegerile cât mai mult cu putinţă şi, în acelaşi timp, va avea grijă ca alegerile să fie atent controlate pentru a evita posibilitatea unei înfrângeri a forţelor guvernamentale. Spun că acest lucru s-a mai făcut în trecut **227** şi că poate fi făcut din nou cu uşurinţă în România, că singura lor speranţă este ca britanicii şi americanii să fie atât de vigilenţi şi să exercite presiuni atât de mari asupra guvernului, încât acestuia să-i fie imposibil să-şi ducă la îndeplinire planurile mârşave. Vişoianu a stăruit cu deosebire asupra acestui aspect. El a spus că situaţia actuală din România se datorează în întregime acordurilor semnate la Moscova între cele trei Puteri, că poporul român este neputincios în încercările sale de a ieşi din impas şi că trebuie să caute sfaturi şi

sprijin la cele trei Puteri pentru traducerea în viaţă a acordurilor de la Moscova.

Regele organizează o partidă de vânătoare

Luni, Regele a organizat o partidă de vânătoare la care i-a invitat pe reprezentanţii britanici, americani şi ruşi din Comisia Aliată de Control. A fost asemănătoare cu vânătoarea la care am participat anul trecut, la scurt timp după sosirea mea în România. Ca şi anul trecut, ne-am întâlnit cu toţii la terenul de vânătoare al Regelui de la Gherghiţa, aflat foarte aproape de Ploieşti. Grupul de vânători a fost format din Rege şi multe persoane din anturajul său, Susaikov, Vinogradov şi Bogdenko, vicemareşalul Stevenson, Le Rougetel, eu şi colonelul Wilcox. Vânatul s-a dovedit a fi foarte puţin, ceea ce l-a supărat foarte mult pe Rege. Era propriul său teren-rezervaţie, iar partida noastră de vânătoare era prima ocazie când Regele revenea aici de iarna trecută. Totuşi, se pare că trupele ruseşti staţionate în regiune au vizitat rezervaţia aproape zilnic, împuşcând iepuri, vulpi şi fazani cu puşti de vânătoare, puşti automate şi chiar cu mitraliere. Vânatul împuşcat de noi (cu 11 arme) s-a ridicat doar la circa 40 iepuri, 10 fazani şi două vulpi. Regele mai era supărat şi pentru că translatorul lui Susaikov l-a luat deoparte pe Mareşalul Curţii şi l-a informat că, Susaikov era iritat de faptul că în grupul de vânători se aflau atât de mulţi ne-ruşi. Translatorul a spus că, de acum încolo, Susaikov doreşte să cunoască numele celorlalţi invitaţi înainte de a mai accepta vreo invitaţie a Regelui. Se pare că Susaikov crezuse că la această vânătoare va avea ocazia

să aibă o lungă discuţie confidenţială cu Regele şi era nemulţumit de faptul că nu i se oferise o astfel de posibilitate.

Vizită de rămas-bun la Rege

Azi după-amiază, dl Berry şi cu mine am fost la Palat ca să bem pe îndelete o ceaşcă de ceai cu Regele şi Regina, ca un fel de gest de rămas-bun înaintea plecării mele. Am putut observa că amândoi erau foarte nefericiţi din cauza perspectivelor de viitor şi că aveau mari îndoieli în privinţa sincerităţii actualului guvern. Regina ne-a rugat în mod special ca, dacă vreodată, în viitor, vom decide că guvernul nu respectă spiritul acordului de la Moscova şi, ca atare, îi vom retrage sau refuza recunoaşterea oficială, să nu mai punem din nou monarhia în situaţia în care s-a aflat în ultimele câteva luni **228**. Dl Berry i-a oferit Reginei asigurări în această privinţă, spunând că şi el era de părere că nu ar servi la nimic să-l implice pe Rege în orice alt conflict cu guvernul român.

Luni, 25 februarie 1946

Plecarea la Washington, 18 ianuarie; discuţii la Viena, Frankfurt şi Paris

Am plecat din Bucureşti către Washington, cu avionul, la 18 ianuarie, pe ruta Viena, Frankfurt, Paris. Întrucât colonelul Emmens nu s-a întors încă din călătoria sa la Londra cu ambasadorul Harriman, am plecat cu un avion ATC. La Viena, am avut o convorbire cu generalul Clark, care mi-a spus câte ceva despre propriile sale probleme în relaţiile cu ruşii. Mi-a spus că este convins că aceştia

reprezintă o ameninţare serioasă pentru pacea lumii, că nu se poate avea încredere în ei în nicio situaţie şi că singurele argumente pe care le înţeleg sunt cele care pot fi susţinute prin forţă sau prin ameninţarea cu forţa. A menţionat mai multe situaţii în care s-a simţit obligat să „devină dur” şi, în fiecare din aceste cazuri, a reuşit să-şi impună punctul de vedere. De fiecare dată a avut însă în spate, fie competenţa de a negocia, fie posibilitatea de a apela la alte acţiuni represive de care ruşii ştiau că poate face uz şi că va face dacă ei nu cedează. În confruntările noastre de la Bucureşti suntem complet lipsiţi de astfel de argumente de forţă şi, prin urmare, nici nu este de mirare că se pare că batem pasul pe loc. Generalul Clark a fost deosebit de elogios la adresa muncii depuse de noi şi a afirmat că este de părere că facem tot ce ne stă în puteri în situaţia dată.

* * *

La Frankfurt, generalul McNamey, fiind plecat din oraş, am avut o scurtă întrevedere cu generalul Bull şi i-am prezentat acestuia situaţia în linii generale. El nu părea prea interesat de România, dar mi-a garantat tot sprijinul posibil în privinţa detaliilor administrative. La Frankfurt, vremea era atât de proastă, încât am fost nevoit să plec la Paris cu un tren de noapte. Armata are acum o garnitură de tren care circulă zilnic, foarte confortabil, cu vagon-restaurant şi vagoane de dormit.

* * *

Şi la Paris vremea era proastă şi am întârziat încă trei sau patru zile. În cea de-a doua zi, însoţitorul meu, căpitanul Marchman s-a îmbolnăvit de pneumonie. A fost internat în spitalul nostru militar şi i s-a administrat penicilină. Aceasta i-a oprit imediat boala, dar a trebuit să-l las acolo. El a ajuns în Statele Unite abia zece zile după sosirea mea. Şi la Paris am petrecut câteva ore interesante alături de doamna Mallet, o prietenă apropiată de-a prinţesei Şuţu. Soţul său a fost bancher, a murit cu câţiva ani în urmă, se pare că de inimă rea, ca urmare a experienţelor trăite în timpul ocupaţiei germane a Parisului. A fost absolut zdrobit când şi-a văzut concetăţenii colaborând cu germanii. Madame Mallet mi-a oferit o excelentă prezentare a situaţiei din Parisul de astăzi. Este departe de a fi încurajatoare. Numirea unui nou preşedinte în urma demisiei lui de Gaulle **229** nu pare să fi îmbunătăţit cu nimic situaţia. Cele trei sau patru partide din Camera Deputaţilor nu par să poată ajunge la consens şi, cum niciunul din partide nu deţine majoritatea, adoptarea unor măsuri constructive este practic imposibilă. Asemenea condiţii sunt aproape ideale pentru răspândirea comunismului şi se pare că exact asta se întâmplă pe întreg teritoriul ţării. Dacă nu se va găsi un om puternic, care să se bucure de un sprijin larg, este foarte probabil că la anul toată Franţa va aluneca mult spre stânga. Acest lucru mi-a fost confirmat de discuţia cu generalul Lewis şi alţi ofiţeri, care mi-au spus că francezii fac foarte puţin în direcţia reconstrucţiei. Majoritatea oraşelor şi orăşelelor din Normandia arată exact la fel ca a doua zi după ce armatele noastre au trecut pe acolo. În ciuda faptului că au la dispoziţie multă forţă de muncă

reprezentată de prizonierii de război germani, francezii nu par să se înţeleagă cum să o folosească. Preferă să vorbească despre politică, în loc să se apuce de lucru şi să meargă la muncă.

Sosirea în Statele Unite, 27 ianuarie, discuţii la Washington

Am prins în sfârşit, la 25 ianuarie, un avion de la Paris, am întârziat puţin, din cauza condiţiilor meteorologice, în insulele Azore şi am ajuns în cele din urmă la Washington, duminică 27 ianuarie, dimineaţa devreme. Mi-am petrecut ziua cu familia la Maplewood, New Jersey şi am plecat la Washington cu maşina mea, însoţit de doamna Schuyler, luni dis-de-dimineaţă. M-am prezentat imediat la generalul Huli din Secţia Operaţii, pe care l-a interesat foarte mult prezentarea pe care i-am făcut-o cu privire la situaţia din România, îndeosebi în privinţa concentrărilor de trupe ruseşti. După ce m-am întâlnit cu generalul Huli, cu sprijinul unor ofiţeri din Secţia Operaţii, am aranjat o serie de întrevederi şi întâlniri cu diverşi factori din Departamentul de Stat şi Departamentul de Război. O scurtă prezentare a celor mai importante întâlniri apare în paginile următoare.

29 ianuarie 1946

Reproducerea convorbirii dintre generalul Schuyler şi dl Barber, Şeful Direcţiei Europa de Sud-Est din Departamentul de Stat

1) Dl Barber l-a informat pe generalul Schuyler că, în conformitate cu planurile actuale, atât Statele Unite cât şi

Marea Britanie vor adresa, în jurul datei de 1 februarie, o notă guvernului Groza, confirmând primirea declaraţiei guvernului referitoare la cele patru libertăţi **230**, transmisă dlor Harriman şi Kerr anterior plecării lor de la Bucureşti. Nota va formula ceea ce înţeleg Statele Unite din cele specificate de fapt în această declaraţie şi întărite în convorbirile anterioare cu primul-ministru. Se va cere confirmarea de către guvernul român a felului în care s-a înţeles această declaraţie şi se va preciza că, atunci când vom primi această confirmare, vom fi gata să recunoaştem oficial regimul Groza.

2) Dl Barber a confirmat că, după cât se pare, nu există obiecţii la propunerea generalului Schuyler de a i se prezenta mulţumiri Regelui Mihai al României pentru contribuţia sa la lovitura de stat din august 1944. S-a convenit ca generalul Schuyler să formuleze o recomandare oficială în această scrisoare, iar apoi documentul să fie trimis Departamentului de Stat pentru observaţii.

3) Dl Barber a spus că Departamentul de Stat ar dori ca Misiunea mea să-i furnizeze lui însuşi dovezi privind orice încălcare de către guvernul Groza a declaraţiei sale asupra celor patru libertăţi. Atunci când se vor fi strâns suficiente dovezi, Departamentul de Stat îşi propune să informeze Moscova de aceste incidente, în speranţa că forţa opiniei publice internaţionale poate avea influenţă. Dl Barber a spus că problemele urmează a fi rezolvate exclusiv pe canalele Departamentului de Stat şi că, după părerea sa, nu este necesară nicio acţiune din partea Comisiei Aliate de Control. A arătat că acţiunile noastre în legătură cu observarea alegerilor trebuie să fie

determinate de dovezile culese în următoarele luni şi că se poate aştepta o nouă directivă referitoare la această problemă înainte de alegerile propriu-zise.

4) Dl Barber va aranja întrevederi tematice generalului Schuyler cu persoanele din Departamentul de Stat interesate de problema petrolului, relaţiile comerciale, problema Dunării şi posibilităţile aviaţiei civile.

5) Dl Barber a arătat că experţii elaborează deja la Londra tratatele de pace cu România, Italia, Bulgaria, Ungaria şi Finlanda. Toate aceste tratate trebuie să fie gata pentru a fi depuse la ONU până la 1 mai. Se aşteaptă ca Tratatul să stipuleze încheierea activităţii Comisiei Aliate de Control, dar şi menţinerea pe viitor a unuia sau mai multor comitete care să urmărească în România îndeplinirea anumitor prevederi, cum ar fi plata de despăgubiri către societăţile americane.

6) Dl Barber a relevat un mare interes din partea Departamentului de Stat faţă de amploarea concentrărilor de trupe ruseşti în România. El a spus că rapoartele noastre referitoare la intrarea în Bulgaria a eşalonului întâi al Armatei a 57-a au ajuns chiar la Preşedinte, în urmă cu câteva zile.

7) Generalul Schuyler va avea o nouă întrevedere cu dl Barber înainte de a pleca în România.

1 februarie 1946

Nota asupra întrevederii generalului Schuyler cu Direcţia pentru Petrol a Departamentului de Stat

Data: 30 ianuarie 1946

Prezenţi: Generalul Schuyler, din partea

Departamentului de Stat: – dl John A. Loftus

– Dl Rex Townsend

– Dl Robert H.S. Eakens

– Dl David E. Longanecker

– Dl Robert P. Wright

– Dl Horace J. Nickels

1) Generalului Schuyler i s-a cerut să expună principalele dificultăţi cu care se confruntă interesele de afaceri petroliere americane în România. Ca răspuns, el a expus dificultăţile legate de condiţiile de muncă, probabilitatea ca un tratament favorizant să fie acordat Companiei Sovrompetrol, precum şi dificultăţile legate de nivelul scăzut al preţurilor la produsele petroliere, stabilit de către guvernul român. El a mai subliniat şi supravegherea strictă de către ruşi a tuturor fazelor de producţie din industria petrolieră, dificultăţile legate de transport şi, în general, lipsa de disponibilitate a guvernului român în a acorda vreun ajutor real.

2) Reprezentanţii cercurilor petroliere au menţionat dorinţa guvernului american de a li se permite oamenilor de afaceri americani din domeniul petrolului din România să-şi vândă măcar o parte din produsele lor pe pieţe străine. Generalul Schuyler a confirmat că acest lucru este de dorit, precizând că a sugerat aşa ceva, într-o scrisoare trimisă de curând generalului Susaikov, în legătură cu protestul nostru împotriva nivelului scăzut al preţurilor. El a afirmat că, deşi în momentul de faţă nu mai există niciun fel de surplus de ţiţei după satisfacerea cerinţelor prevăzute prin Armistiţiu şi a celor locale, este posibil totuşi ca situaţia să se schimbe în orice moment, dacă Rusia ar găsi de cuviinţă să-şi reducă pretenţiile în privinţa

produselor petroliere, îndeosebi cele aflate sub incidenţa articolelor Convenţiei de Armistiţiu.

3) A fost ridicată problema discuţiilor din cadrul comisiilor comune petroliere. Reprezentanţii Direcţiei pentru Petrol au afirmat că ţara noastră era nemulţumită de progresele făcute, dar că la această oră nu erau în măsură să sugereze vreo abordare alternativă. Ei pregătesc însă noi instrucţiuni pentru acest domeniu, care ar putea fi foarte folositoare în viitoarele întruniri. Au arătat că nu susţin ideea ca Statele Unite să ia iniţiativa de a se retrage de la aceste întruniri. De aceea, se pare că ele vor continua pentru moment. Ei speră să-l convingă pe dl Walters să rămână la Bucureşti, cel puţin până la încheierea întâlnirilor pe tema petrolului. S-a mai remarcat că nici comisia reunită britanică nu a făcut progrese mai mari decât americanii.

4) A fost discutată problema pretenţiilor americane pentru pagube de război plătibile de guvernul român şi s-a căzut de acord ca metodologia de stabilire şi executare a acestor pretenţii să fie cuprinsă în Tratatul de Pace **231**.

1 februarie 1946

Notă asupra întrevederii dintre generalul Schuyler şi Direcţia pentru Aviaţie a Departamentului de Stat

Data: 31 ianuarie 1946

Prezenţi: Generalul Schuyler din partea Departamentului de Stat: – dl Joe D. Walstrom

– Dl John O. Bell – dl Horace J. Nickels

1) Dl Walstrom a explicat cât este de important – pentru Statele Unite – să se ajungă la un acord oarecare, care să permită Liniilor Aeriene Pan American să traverseze România, folosind Bucureştii ca punct de escală sau chiar ca terminal. El a spus că, pentru compania Pan American, fusese desemnată o rută prin Balcani, ca fiind competitivă către Orientul Mijlociu, mergând paralel cu cea prin nordul Africii, asigurată companiei TWA (Trans World Airlines).

2) Generalul Schuyler a explicat că toate încercările de a obţine autorizare de intrare în România a personalului companiei Pan American eşuaseră. A arătat că, deşi ruşii păreau dispuşi să autorizeze un număr rezonabil de zboruri militare către România, care să aprovizioneze Misiunea noastră, păreau ostili iniţierii oricărei activităţi de aviaţie comercială din afara graniţelor ţării. Toţi au fost de acord că ar fi inutil să se mai încerce să se obţină pe plan local autorizări de zbor pentru avioanele sau personalul de la Pan American şi, în consecinţă, un atare gest este nerecomandabil. Generalul Schuyler a sugerat că această problemă ar trebui discutată la nivel guvernamental, probabil pe bază de negocieri, când se vor discuta toate celelalte probleme internaţionale de interes reciproc. El a mai sugerat că nu ar fi rău să fie abordat direct guvernul român în problema autorizării unei rute aeriene, un astfel de demers urmând a fi făcut de îndată ce România va fi recunoscută.

3) S-a afirmat că, din cauza problemelor de personal, era foarte posibil că ATC-ul nu-şi va mai realiza programul zborurilor spre Bucureşti. Într-o astfel de situaţie,

zborurile vor fi preluate de EATS [European Air Transport Service = Serviciul de transporturi aeriene pentru Europa]. Generalul Schuyler a arătat că o astfel de schimbare ar fi absolut convenabilă pentru Misiunea noastră, dar a reamintit tuturor celor interesaţi că ATC şi-a definitivat deja planurile de stabilire a unor cheltuieli de regie considerabile la Bucureşti în ceea ce priveşte personalul şi echipamentul.

1 februarie 1946

Notă asupra întrevederii generalului Schuyler cu personalul Direcţiei pentru Transporturi şi Comunicaţii din Departamentul de Stat

Data: 31 ianuarie 1946

Participanţi: Generalul Schuyler din partea Departamentului de Stat: – dl Richard Cock

– Dr. Frances Russell

– Dr. H.H. Kelly

– Helen Moots

– Dl Horace J. Nickels

1) S-a discutat despre ECITO (European Central Inland Transport Organization). S-a arătat că, la Londra, ruşii fuseseră de acord să facă parte din această organizaţie, dar, până în prezent, nu au făcut nimic pentru a autoriza înfiinţarea ei în niciuna din ţările satelit controlate de ruşi. Cu toate acestea, ea şi-a început activitatea în zona aflată sub control rus a Germaniei.

2) Generalul Schuyler a afirmat că, după părerea sa, conducerea Comisiei Aliate de Control locale nu se opunea

ca ECITO să funcţioneze în România, dar că, deocamdată, şovăiala lor în a face demersurile necesare se datora exclusiv faptului că nu primiseră instrucţiuni specifice de la Moscova. Generalul Schuyler a prezentat spre analiză raportul său referitor la căile ferate din România. Raportul a stârnit mare interes şi s-a stabilit ca una din copiile după acest raport, aflate la OPD, să fie pusă la dispoziţia Departamentului de Stat.

3) S-a cerut ca, pentru a aduce în stare de funcţionare organizaţia ECITO în România, generalul Schuyler să facă presiuni în vederea obţinerii unei decizii asupra respectivei probleme, la următoarea întrunire a Comisiei Aliate de Control.

4) S-a discutat apoi problema controlului asupra Dunării. Reprezentanţii Departamentului de Stat au arătat că Statele Unite nu doreau să ridice acum problema unei comisii de control a Dunării. Este ştiut că, dacă îi urmăm pe britanici şi solicităm calitatea de membri într-o astfel de comisie pentru statele neriverane, ruşii vor cere şi ei să fie reprezentaţi într-o comisie de control pentru fluviul Rio Grande şi, posibil, şi pentru Canalul Panamá. Totuşi, nu dorim să se consemneze că ne opunem cererii Angliei în această privinţă şi de aceea sperăm că nu se va pune problema controlului asupra Dunării cu ocazia Tratatului de Pace, ci că va fi tratată separat, la o dată ulterioară.

4 februarie 1946

Notă asupra întrevederii generalului Schuyler cu Secretarul de Stat

Data: 4 februarie 1946

Participanţi: ministrul Byrnes, generalul Schuyler şi colonelul Walker, OPD

1) Dl Byrnes l-a informat pe generalul Schuyler că, în general, era destul de mulţumit de progresele care se pare că s-au făcut în România, în sensul punerii în aplicare a acordurilor de la Moscova. El a spus că, deşi nu ne putem aştepta, desigur, ca guvernul român să adopte toate principiile democraţiei şi libertăţii aşa cum le cunoaştem noi aici, se pare totuşi că regimul Groza ar putea fi suficient de sincer în asigurările sale că, acum, va depune toate eforturile pentru a garanta cele patru libertăţi în România. A arătat că primele rapoarte trimise de dl Harriman, când a sosit la Bucureşti, nu au fost încurajatoare, dar că ultimele sale rapoarte şi recentul mesaj al domnului Berry indică o îmbunătăţire acceptabilă a situaţiei. Dl Byrnes a afirmat că, în schimb, situaţia din Bulgaria nu este câtuşi de puţin încurajatoare. A spus că a discutat de curând cu dl Vîşinski la Londra. Dl Vîşinski a răspuns că guvernul rus făcuse în Bulgaria chiar mai mult decât se angajase la Moscova, întrucât nu numai că a făcut recomandări guvernului bulgar, dar a şi exercitat presiuni pentru a determina guvernul să accepte reprezentanţi ai partidelor de opoziţie la ministerele sale. Dl Vîşinski a spus, în continuare că, după câte se pare, participarea opoziţiei la guvernare este obstrucţionată de propriul nostru reprezentant, dl Barnes, care, după cum menţionează mai multe rapoarte, şi-a exercitat influenţa pentru a împiedica participarea opoziţiei. Dl Vîşinski a recunoscut că nu avea dovezi certe în sprijinul acestei afirmaţii, dar a spus că era obligat să recunoască această situaţie ca urmare a rapoartelor primite din mai multe

surse diferite independente.

2) Generalul Schuyler i-a adus la cunoştinţă Secretarului de stat că, deşi actuala situaţie din România ar putea părea încurajatoare, atât el personal, cât şi dl Berry au foarte mari îndoieli că actualul guvern intenţionează cu adevărat să organizeze alegeri într-un viitor apropiat. Dimpotrivă, există dovezi care arată că guvernul, deşi va păstra în aparenţă atitudinea de acceptare completă a acordurilor de la Moscova, se va folosi totuşi de toate mijloacele posibile pentru a amâna alegerile cel puţin până în toamnă **232**, sperând să rămână la putere în timpul discutării Tratatului de Pace şi să fie, în fapt, guvernul semnatar al Tratatului de Pace. Generalul Schuyler a spus că opinia publică locală este unanim de acord că numai o presiune puternică exercitată de britanici şi americani va determina guvernul Groza să organizeze curând alegeri; respectiva presiune ar putea fi exercitată fie prin intermediul presei, fie altfel, după cum va găsi de cuviinţă Departamentul de Stat. Generalul Schuyler a explicat apoi că Rusia însăşi înţelege acum că actualul guvern minoritar este, în ochii poporului, răspunzător pe de-a-ntregul – ca unealtă docilă a Rusiei sovietice – de prădarea ţării, ca şi de actuala criză economică disperată. În consecinţă, Rusia înţelege că cea mai mare parte a poporului, dacă i se oferă ocazia de a participa la alegeri libere, va vota cu siguranţă împotriva guvernului vinovat de actuala sa situaţie nenorocită. Un asemenea vot ar aduce de fapt o majoritate zdrobitoare pentru partidele de opoziţie, care exprimă ostilitatea din ce în ce mai mare a maselor faţă de politica rusă şi de prezenţa ruşilor în ţară.

3) Dl Byrnes a manifestat un interes deosebit pentru

cifra estimativă de 600.000 militari ruşi aflaţi pe teritoriul României dată de generalul Schuyler. El a spus că principala sa speranţă era ca o ratificare grabnică a Tratatului de Pace să ducă la retragerea acestor trupe şi că, după părerea sa, ţara nu poate începe să se refacă până ce nu va fi complet eliberată de forţele de ocupaţie. El i-a reamintit generalului Schuyler că, la Moscova, necesitatea primordială a fost să se ajungă la un acord în privinţa României şi Bulgariei pentru a se putea relua pregătirea unui Tratat de Pace pentru Italia. Atitudinea ruşilor a fost fermă, în sensul că nu se va putea încheia un astfel de tratat până ce nu se va clarifica situaţia din Bulgaria şi România.

4) în concluzie, dl Byrnes a rugat să se transmită din partea sa, domnului Berry cele mai calde salutări, afirmând că rapoartele şi sfaturile acestuia îi fuseseră de mare ajutor atât la Londra, cât şi la Moscova. Secretarul de stat a mai spus că după părerea sa dl Etheridge făcuse o treabă foarte bună; că un rezumat al raportului său despre România fusese pregătit pentru dl Byrnes, care i-l înmânase lui Stalin la Moscova. A avut impresia că disponibilitatea lui Stalin de a accepta compromisuri în problemele Bulgariei şi României s-a datorat în primul rând faptului că Stalin a luat cunoştinţă de conţinutul acestui raport. Dl Byrnes a spus că aşteaptă cu nerăbdare ca negocierile asupra Tratatului de Pace să se încheie până la mijlocul lunii mai a acestui an sau puţin după aceea **233**.

4 februarie 1946

Notă asupra discuţiilor generalului Schuyler cu reprezentantul Departamentului de Stat în problema de comerţ

Data: 31 ianuarie 1946 Participanţi: Generalul Schuyler

Din partea Departamentului de Stat:

– Kermit Gordan, Biroul asistentului Secretarului de stat, dl Clay

– Howard Hilton

– John Hazzard

– Robert Wright Direcţia de politică comercială

– Signey Fischer

– Mathilde Milne, Direcţia financiară

– Leonard Unger, Direcţia pentru zonele eliberate

– Edward Posniak, Direcţia de dezvoltare economică

– Horace J. Nickels, Direcţia pentru Europa de Sud

1) La începutul discuţiei, reprezentanţii Departamentului de Stat au cerat o prezentare generală a situaţiei din România cu privire la întreprinderile mixte ruso-române, constituite în diverse domenii economice. Generalul Schuyler a arătat că, în majoritatea cazurilor, aceste întreprinderi îşi exercitau deja influenţa, cu toate că nu sunt încă în plină activitate. El a dat ca exemplu situaţia din industria petrolieră, în care toate întreprinderile româneşti fac parte acum din compania petrolieră mixtă SOVROM **234**, precum şi cea din transporturile navale, în care practic toate instalaţiile portuare de la Dunăre şi de la Constanţa sunt sub controlul Companiei de navigaţie SOVROM**235**. Generalul Schuyler a afirmat că, în domeniul aviaţiei comerciale, linia LARES a încetat să

existe şi foarte curând va începe să funcţioneze compania TARS. Banca SOVROM **236** s-a înfiinţat, practic cerându-li-se tuturor băncilor româneşti – cu excepţia uneia singure – să participe.

2) Generalul Schuyler a prezentat schematic sugestiile primite de la liderii comunişti în legătură cu deschiderea unor negocieri comerciale cu Statele Unite. Părerea generală a fost că orice negocieri de acest fel ar putea servi la stabilirea de contacte comerciale şi că acest plan ar trebui încurajat, dacă guvernul român este într-adevăr de acord. S-a considerat, totuşi, că primul pas în această direcţie ar trebui să fie recunoaşterea guvernului român care, fără îndoială, va avea loc de îndată. Următorul pas se va putea face apoi pe căile diplomatice obişnuite. Atunci nu ar mai exista nicio obiecţie faţă de înfiinţarea în Statele Unite a unei mici misiuni comerciale a României. Este demn de remarcat că Bulgaria are deja o astfel de misiune în funcţiune aici.

3) S-a discutat problema capacităţii României de a furniza mărfuri pentru export. Generalul Schuyler a arătat că anul acesta nu vor fi în mod sigur niciun fel de surplusuri de grâu, dar că s-ar putea să existe în recolta de anul viitor. A spus că este foarte posibil ca ruşii să fie dispuşi să cedeze anumite cantităţi de petrol pentru schimburi comerciale cu străinătatea şi că ar putea fi disponibilizate mici cantităţi de cherestea şi sticlă pentru o tranzacţie barter, în cazul în care acest proiect ar fi susţinut chiar de guvernul român. S-a căzut de acord ca majoritatea produselor menţionate să nu fie utilizate direct de Statele Unite, ci, având în vedere obligaţiile Agenţiei de sprijinire a refugiaţilor, a Naţiunilor Unite (UNRRA), faţă

de diverse ţări din Europa.

4) Generalul Schuyler a fost întrebat dacă nu există cumva vreo posibilitate de implicare pe viitor a capitalului american în domeniul afacerilor în România. Generalul Schuyler a spus că avea impresia că ruşii şi actualul guvern român nu erau favorabili exploatării în continuare a României de către capitalul american, dar că s-ar părea totuşi ca un comerţ de tip barter cu România să fie dorit în viitorul apropiat. El a reamintit adunării că britanicii organizau deja întâlniri comerciale de tatonare prin intermediul propriilor lor reprezentanţi sau prin delegaţii lor din Comisia Aliată de Control care, cu toate că purtau uniforme, erau în realitate reprezentanţi comerciali, fie ai guvernului britanic, fie ai anumitor concerne britanice.

Situaţia din Statele Unite în timp ce eram la Washington, am obţinut autorizarea ca doamna Schuyler şi fiul meu să vină împreună cu mine în România. Am aflat însă că noua politică a armatei nu le permite să folosească avioanele militare, în afară de cazurile în care nu există alte mijloace de transport. Am aranjat, aşadar, ca familia mea, însoţită de căpitanul Marchman, să mă urmeze, călătorind până la Paris cu vaporul şi cu trenul, de unde vor fi luaţi cu avionul meu şi aduşi la Bucureşti prin Viena.

* * *

După ce am discutat cu persoane-cheie din Departamentele de Stat şi de Război, am plecat cu convingerea că problema României nu mai este privită ca una de importanţă majoră. Am avut senzaţia clară că acum suntem gata să acceptăm faptul că dominaţia Rusiei

asupra României este inevitabilă şi că probabil nu trebuie să ne aşteptăm să vedem vreodată organizându-se acolo alegeri libere, în sensul în care înţelegem noi acest termen. Se pare că urmează să ne păstrăm totuşi o aparenţă de interes în privinţa României, cel puţin până când se va semna Tratatul de Pace şi că nu ne vom schimba cu siguranţă punctul de vedere privind dezirabilitatea aplicării depline a celor patru libertăţi. Cu toate acestea, mă îndoiesc foarte tare că guvernul nostru intenţionează să ridice din nou problema, chiar dacă acele patru libertăţi nu sunt obţinute. Părerea generală pare a fi că tratatele de pace vor fi gata pentru a fi semnate cândva în cursul acestei veri şi că Misiunea noastră se poate aştepta să-şi încheie activitatea la scurt timp după aceea.

Am aflat că marea majoritate a generalilor noştri de brigadă sunt acum retrogradaţi la rangul de colonel. Procesul se va încheia în următoarele luni. Am fost informat că, în mod normal, îmi va veni rândul să fiu retrogradat prin luna aprilie sau mai, dar că îmi voi păstra probabil gradul până la încheierea actualei mele misiuni. Am dat de înţeles celor din G-2 că m-ar interesa postul de ataşat militar şi am primit asigurări că, în momentul în care voi deveni disponibil, voi fi luat în considerare cu prioritate. Am fost întrebat îndeosebi dacă aş accepta postul de ataşat militar în România, dar am spus că nu doresc acest lucru decât în cazul în care voi fi menţinut cu actualul meu grad.

Întoarcerea la Bucureşti – 20 februarie; situaţia din România

După o permisie de şase zile la Maplewood, m-am întors la Washington la 14 februarie şi am prins un avion spre Paris. După o mică întârziere în Bermude şi o oprire peste noapte în Azore, am ajuns la Paris în dimineaţa zilei de 17 februarie. Colonelul Emmens m-a aşteptat cu avionul meu şi am plecat a doua zi spre Bucureşti, ajungând aici marţi, 20 februarie.

* * *

Am constatat că în absenţa mea situaţia generală se schimbase foarte puţin. Cel mai important fapt a fost, desigur, măsura luată în vederea recunoaşterii României, de către Marea Britanie şi Statele Unite (2V7). Acest lucru s-a întâmplat în timp ce mă aflam la Washington şi, ca atare, am văzut toată corespondenţa purtată pe această temă. Înţeleg că primirea notei din partea americanilor a fost folosită de guvern pentru a se autoridica în slăvi.

Sărbătorirea Zilei Armatei Roşii la Bucureşti

Ziua Armatei Roşii a fost sărbătorită de către ruşii de aici, cu pompa şi ceremonialul cuvenite, sâmbăta trecută. Comunitatea armeană a dat joi seară un mare bal în cinstea Armatei Roşii. Vineri a avut loc un concert rus şi, ca o încununare a acestei ocazii, Comisia Aliată de Control a organizat sâmbătă seară o recepţie de gală şi un bal la Cercul Militar. Spre marea mea surprindere, la acest eveniment şi-au făcut apariţia Regele şi Regina, împreună cu prinţesa Elisabeta. Era prima oară când o vedeam pe prinţesa Elisabeta printre membrii familiei regale. A fost o

masă opulentă, locurile de onoare fiind ocupate de ruşi, de familia regală şi de membrii guvernului. Vicemareşalul, dl Le Rougetel, dl Berry şi cu mine am primit locuri la coada mesei şi ni s-a acordat foarte puţină atenţie pe toată durata serii.

Atentat la viaţa lui Dinu Brătianu

Ieri am fost informaţi despre un atentat la viaţa domnului Dinu Brătianu. Bătrânul, escortat de două maşini, se afla în drum spre Câmpulung, unde urma să ţină un discurs, când un camion plin cu oameni, pe care-l depăşiseră pe drum, i-a ajuns din urmă în mare viteză şi, în mod evident deliberat, a izbit maşina domnului Brătianu, împingând-o în şanţ. Mulţumită priceperii şi cu puţin noroc, şoferul a reuşit să evite răsturnarea maşinii şi să nu se ciocnească de un stâlp de telegraf. Bătrânul s-a speriat rău, dar a scăpat neatins. Camionul nu s-a oprit, ci şi-a continuat drumul şi a dispărut. Dl Brătianu şi-a continuat drumul spre întrunirea sa, unde şi-a ţinut discursul programat, iar mai târziu a participat la un banchet. A leşinat în toiul petrecerii şi a trebuit să fie scos afară pe braţe. Doctorul său spune că a fost doar o simplă indispoziţie provocată de şoc. Ei au reuşit să-l facă să stea liniştit cam o oră, după care s-a ridicat şi s-a întors la petrecere. Probabil că nu se va face nicio încercare de a-i descoperi pe cei vinovaţi de provocarea acestui incident.

Miercuri, 25 februarie 1946

Guvernul român face oarecari progrese în garantarea celor patru libertăţi

Recent s-au făcut simţite câteva semne încurajatoare în sensul că s-ar putea ca guvernul să depună într-adevăr eforturi pentru a asigura cele patru libertăţi în România. De exemplu, nu s-a făcut nicio încercare de a suprima proaspăt înfiinţatul ziar al Partidului Naţional Ţărănesc, „Dreptatea", sau ziarul „Liberalul" al Partidului Liberal. Aceste ziare publică zilnic atacuri usturătoare la adresa diverşilor miniştri ai guvernului şi a liderilor Partidului Comunist. Acum câteva zile, „Dreptatea" a publicat chiar o fotografie făcută în 1942, în care Tătărescu era înfăţişat şezând alături de mareşalul Antonescu, la un prânz organizat în Basarabia, şi la care au participat mai mulţi ofiţeri superiori germani şi guvernatorul român al Basarabiei **239**, care este judecat acum drept criminal de război. Pe de altă parte, este foarte adevărat că hârtia alocată acestor ziare reprezintă doar o cincime din cea alocată organelor de presă ale Partidului Comunist, cu toate că hârtie există, iar cererea publicului ar presupune mărirea de patru-cinci ori a repartiţiilor pentru partidele istorice. De altfel, se pare că naţional-ţărăniştii şi liberalii se întâlnesc în diverse locuri prin ţară şi-şi exprimă în mod liber şi public opiniile legate de politica guvernului. Există, desigur, numeroase relatări de incidente violente, de obicei îndreptate împotriva partidelor istorice; dar incidentele de acest fel nu sunt neobişnuite în România, ci au marcat fiecare campanie electorală ce a avut loc în ţară în ultimii 20 – 30 de ani. Dl Romniceanu, ministrul liberal fără portofoliu în guvern, a stat de vorbă cu mine câteva minute ieri, la un cocteil dat de Prietenii Naţiunilor Unite **240** ca o „*despedida*" [în spaniolă, în original: „rămas

bun”, „adio”] pentru dl şi doamna Le Rougetel, care vor pleca în curând (Le Rougetel urmează să fie ambasadorul britanic în Persia **241**). Romniceanu mi-a spus că i se pare că guvernul se străduieşte să-şi onoreze angajamentele luate în faţa lui Harriman şi Clark-Kerr în cursul lunii ianuarie. Afirmă că el şi Haţieganu, ministrul naţional-ţărănist, au acces nelimitat la toate decretele guvernamentale şi la alte documente. Sunt consultaţi la şedinţele cabinetului cu privire la planurile guvernului şi li se oferă toate condiţiile pentru a exprima punctele de vedere ale partidelor lor. El pare întrucâtva încurajat.

Întâlnire cu dr. Zilber împreună cu colonelul Crist şi cu maiorul Hall, m-am întâlnit ieri cu dr Zilber, care este legătura noastră neoficială cu Partidul Comunist de aici. Zilber a exprimat în faţa noastră părerea că ne putem aştepta să aibă loc alegeri suficient de libere la un moment dat, în cursul acestei veri. El crede că întreg grupul de partide ce formează FND, inclusiv social-democraţii, vor candida pe liste comune la aceste alegeri. Deşi este un comunist înfocat, crede sincer că naţional-ţărăniştii vor câştiga probabil majoritatea voturilor.

* * *

Dl Zilber speră să primească o numire ca ministru itinerant, însărcinat cu aranjamentele comerciale, având sediul la Washington. El spune că Bagdasar, acum ministru al Sănătăţii, care până mai ieri era convins că avea să fie numit ministrul român la Washington, nu mai este acum atât de sigur că va obţine postul. Zilber pare să fi descoperit că există şi unii care se opun numirii sale. Este

clar că problema e încă deschisă aici, la Bucureşti, diversele facţiuni ale Partidului Comunist şi ale celorlalte partide din FND susţinându-şi, fiecare în parte, proprii candidaţi.

* * *

Zilber spune că Partidul Comunist din România este foarte dornic să deschidă calea relaţiilor comerciale cu Statele Unite, considerând că este extrem de necesar să se obţină anumite articole vitale pentru a începe, în economia românească, un adevărat program de refacere. Printre aceste articole se numără maşini-unelte, automobile şi camioane de diverse tipuri etc. El spune că despăgubirile pretinse de Rusia sunt atât de mari, încât România nu mai are produse pe care să le poată da în schimbul acestor articole, dar că guvernul român va plăti bucuros în aur pentru ele. Comuniştii cred, însă, că înainte de a cumpăra aceste mărfuri trebuie să se ajungă la un acord complet cu Rusia, cu privire la toate plăţile viitoare, conform Armistiţiului. Ar fi în van ca România să scoată aur din rezerva sa pentru a cumpăra din străinătate articole deficitare, pentru ca apoi Rusia să preia aceste produse ca plăţi pentru obligaţiile prevăzute prin Armistiţiu. Zilber crede că un asemenea acord final cu ruşii va fi încheiat curând şi că, probabil, va aduce o reducere considerabilă a pretenţiilor actuale ale Rusiei, conform Armistiţiului, în special cele prevăzute de Articolele 10 şi 12.

Intensificarea activităţii militare ruseşti în

Balcani

Există indicii din ce în ce mai numeroase că activitatea militară a ruşilor în Balcani se intensifică. Încă nu suntem siguri dacă este vorba de un preludiu la un atac deschis asupra Turciei sau dacă este doar o continuare a războiului nervilor, desfăşurat pe toată durata iernii. Avem dovezi foarte clare ale realizării unui mare număr de zboruri de avioane spre sudul Bulgariei şi ale unei măriri considerabile a mişcărilor de trupe în acea direcţie, în mare măsură în Dobrogea. În plus, reprezentantul nostru naval de la Constanţa ne-a raportat că prin respectivul port au trecut recent vreo 28 de generali ruşi, îndreptându-se spre sud. Urmărim în continuare, cu mare atenţie, noi semne ale intenţiilor ruşilor, dar nu putem fi încă suficient de siguri de proiectele lor pentru a putea transmite opinii certe la Washington. Raportăm însă întâmplările individuale, pe măsură ce sunt consemnate, şi avem mai multe grupuri de recunoaştere care caută prin ţară noi indicii.

Discuţie cu vicemareşalul Stevenson

Vicemareşalul Stevenson a trecut azi pe la mine să-mi relateze despre întâlnirea pe care a avut-o seara trecută cu generalul Susaikov. Se pare că sediul actual al Misiunii britanice, a devenit proprietatea Companiei Sovrompetrol şi care doreşte să preia clădirea. Vicemareşalul protestează vehement împotriva mutării, pe motiv că gestul ar reprezenta o atingere adusă prestigiului britanic şi ar fi susceptibil de felurite interpretări din partea partidelor politice de aici. Crede că a reuşit să-l convingă

pe Susaikov că nu este recomandabil ca britanicii să fie obligaţi să se mute acum.

Stevenson mai crede că l-a obligat pe Susaikov să-i accepte punctul de vedere în chestiunea încercării guvernului român de a expulza cetăţenii britanici, sosiţi în România cu autorizări de la Comisia Aliată de Control. Stevenson spune că l-a convins pe Susaikov că autoritatea Comisiei Aliate de Control în această problemă ar trebui să fie absolută şi definitivă şi că orice persoană care a primit o dată autorizare de intrare în ţară, de la Comisia Aliată de Control, nu are nevoie să mai ceară de la guvernul român confirmare sau autorizări suplimentare.

* * *

Stevenson e de părere că, în ultimul timp, Susaikov este mult mai prietenos decât înainte şi că relaţiile dintre cei Trei Aliaţi aici, la Bucureşti, sunt acum foarte satisfăcătoare. El nu prea se încrede în rapoartele referitoare la noile ameninţări ale Rusiei la adresa Turciei şi crede că Bevin, prin recentele sale acţiuni de la Conferinţa de la Londra, a obligat Rusia să-şi micşoreze presiunea asupra ţărilor satelite şi că nu vom mai avea alte dificultăţi atât aici, la Bucureşti, cât şi în alte zone adiacente. Personal, cred că este mult prea optimist, ca de obicei.

Duminică, 3 martie 1946

Recepţie oferită de către ambasadorul bulgar

Duminică 3 martie, seara, am participat la o recepţie

oferită de către ambasadorul bulgar în cinstea aniversării eliberării Bulgariei **242**. Bineînţeles că membrii guvernului erau prezenţi în număr mare, iar ceilalţi oaspeţi erau în majoritate oameni cu convingeri comuniste ferme. Îi cunoşteam pe foarte puţini dintre ei. Ruşii au fost însă bine reprezentaţi. Mareşalul Tolbuhin a venit în persoană şi am avut ocazia să-l cunosc. Este în trecere prin Bucureşti, în drum spre Moscova – unde va participa la o întrunire a Sovietului Suprem, în care a fost de curând ales – şi a plecat de la Cartierul său General, din apropierea Constanţei. M-a surprins tinereţea lui Tolbuhin. Nu pare să aibă mai mult de 46 sau 47 de ani. Are trăsături mari, un corp gras, rotofei şi, în general, lasă impresia că este încet la minte. Totuşi, judecând după reputaţia pe care o are, înfăţişarea sa generală este probabil foarte înşelătoare. Dl Berry a fost şi el de faţă la recepţie. Nici vicemareşalul, nici dl Le Rougetel nu au venit, britanicii fiind reprezentaţi de către unul dintre locotenenţi-coloneii lor. Generalul Vinogradov m-a întrebat direct unde era vicemareşalul şi dacă cred că o să vină. I-am spus, desigur, că se află la Sinaia pe durata weekendului şi că mă îndoiesc că-şi va face apariţia.

Presa locală continuă campania politică virulentă

Cele două ziare ale partidelor istorice, „Dreptatea” şi „Liberalul” devin pe zi ce trece mai virulente în acuzaţiile aduse Partidului Comunist şi miniştrilor guvernului. Deşi majoritatea acestor acuzaţii se bazează categoric pe fapte, este neîndoios că multe detalii sunt serios exagerate. Pe de altă parte, ziarele guvernului şi, în mod deosebi,

„Scânteia”, îşi folosesc tot arsenalul de înjurături împotriva ziarelor partidelor istorice. Zilele trecute, premierul însuşi n-a scăpat prilejul de a lansa un avertisment public ziarului „Dreptatea”, cerându-i să înceteze cu atitudinea provocatoare şi ostilă, care pretindea că ar fi o trădare şi o încălcare a acordului de la Moscova. A spus că dacă ziarul „Dreptatea” îşi menţine actuala tactică, guvernul va fi obligat să adopte măsuri ferme împotriva lui **243**.

Personal, cred că ziarele partidelor istorice merg prea departe. Mi se pare că politica lor vizează de fapt incitarea guvernului ca acesta să ia măsuri, astfel încât ele să poată pretinde că asemenea măsuri reprezintă o violare directă a libertăţii presei, asupra căreia s-a căzut de acord prin Convenţia de la Moscova.

Discursurile lui Vandenberg şi Byrnes interzise în România

O altă dificultate legată de presă a apărut acum. Se pare că recentele discursuri ale domnului Vandenberg şi ale secretarului Byrnes referitoare la politica externă a Statelor Unite în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite **244** au fost interzise în România. Majoritatea ziarelor au publicat scurte rezumate ale acestor discursuri, dar cel puţin unui ziar care a încercat să publice discursul în întregime i s-a ordonat clar să-l scoată. În acest caz, se pare că cenzura a fost exercitată de către cenzorul român. Nu am reuşit încă să stabilesc dacă această acţiune s-a făcut la ordinul ruşilor sau a reprezentat în întregime iniţiativa guvernului român. Când voi afla, voi supune incidentul atenţiei generalului Susaikov.

Vineri, 8 martie 1946

Întâlnirea cu generalul Susaikov din 5 martie 1946

Marţi după-amiază am avut o întrevedere cu generalul Susaikov. Britanicii nu au avut reprezentant, întrucât Susaikov şi vicemareşalul Stevenson se întâlniseră cu doar câteva zile în urmă. Susaikov a fost extrem de cordial, în aşa măsură încât, mă face să cred că atitudinea lui era rezultatul unor instrucţiuni primite de la Moscova. Susaikov mi-a spus că gestul guvernului de a creşte preţurile la petrol cu aproape 300 la sută a fost consecinţa protestelor vehemente privitoare la situaţia din domeniul petrolier primite de la Misiunile britanică şi americană. El m-a asigurat că guvernul se mai ocupa şi de problema renunţării la o anumită parte din producţia petrolieră în favoarea exportului, astfel încât întreprinderile petroliere să poată obţine credite care să le permită să-şi refacă stocul de instalaţii de foraj. Am mai discutat şi problema efectivelor armatei române. Am arătat că nu primeam nicio informaţie referitoare la această problemă şi că, în mod cert, ar trebui să fiu cu mult mai bine informat. Susaikov a fost de acord, dar a spus că românii înşişi se ciorovăiesc în privinţa efectivelor forţelor armate şi a modului de organizare a acestora. Mi-a spus că nici el nu este acum în măsură să raporteze guvernului său amănunte exacte despre situaţia armatei române. A fost, însă, de acord ca imediat după ce se va întoarce de la Moscova, să convoace o şedinţă comună a Comisiei Aliate de Control, la care să fie prezent şi ministrul de Război **245**, de la care să obţină

date de primă mână. Am mai discutat multe alte chestiuni ce sunt relativ lipsite de importanţă şi ne-am despărţit cât se poate de bine dispuşi.

Grupe de recunoaştere trimise pentru a verifica mişcările de trupe ruseşti

Am trimis de curând două grupe de recunoaştere, una în sudul Dobrogei şi cealaltă spre Brăila şi Galaţi, cu scopul precis de a încerca să lămurească multitudinea de zvonuri care circulă în legătură cu faptul că Armata Roşie este în marş. Grupele s-au întors cu o mare cantitate de informaţii care, cu toate că îmi provoacă îngrijorări serioase, nu oferă încă dovezi certe ale unei activităţi agresive. Pentru zona Brăila-Galaţi există dovezi certe că se fac pregătiri pentru apropiata sosire, a încă una sau două divizii ruseşti. Locuitorii sunt foarte neliniştiţi pentru că i-au auzit pe ofiţerii ruşi încartiruiţi în casele lor, vorbind de-a dreptul deschis despre situaţia din Dardanele şi de previziunea că, peste vreo trei săptămâni, vor intra în posesia Dardanelelor. De asemenea, prin Bucureşti circulă multe zvonuri anunţând un război, stârnite atât de intensificarea activităţilor Armatei Roşii, cât şi de reacţia generală la nivel mondial la recentele discursuri ale lui Byrnes, Vandenberg şi Churchill. Grupa plecată în Dobrogea a adus informaţii şi mai sigure asupra activităţii Armatei Roşii. Se pare că drumul de coastă de la sud de Constanţa este supraaglomerat de soldaţi ruşi. Ofiţerii mei n-au putut ajunge la acel drum, deoarece itinerarul lor, ales în prealabil şi raportat ca atare ruşilor, nu includea acea zonă. Cu toate acestea, ei au primit numeroase

informaţii de la români care indicau destul de concludent o masivă concentrare rusească în vecinătatea graniţei bulgare. Ne străduim în continuare să obţinem informaţii precise despre efectivele şi tipurile de trupe puse în mişcare. Încă nu sunt sigur că există vreo deplasare masivă de trupe sau echipamente spre sud. Este natural ca, de vreme ce vine primăvara, imensul efectiv al Armatei Roşii ce a petrecut iarna în România să înceapă să dea semne de activitate. Dacă intenţionează să facă instrucţia de primăvară, acum este momentul să se pregătească pentru aceasta, iar o armată de asemenea dimensiuni nu poate să nu necesite un flux continuu de provizii şi forţe de înlocuire.

Vizita vicemareşalului Stevenson

Vicemareşalul a venit la mine zilele trecute tocmai pentru a discuta acest subiect. Şi el este destul de îngrijorat de o posibilă acţiune militară împotriva Turciei şi a auzit şi el o mulţime de zvonuri despre un război. Am căzut de acord ca secţiile noastre militare să colaboreze îndeaproape, adunând toate informaţiile pe care reuşim să le obţinem. Secţia mea militară nu s-a descurcat prea bine şi l-am transferat acum pe colonelul Crist de la Secţia economică la cea militară. Ţinând seama de pregătirea sa anterioară pe chestiuni militare făcută la G-2, cred că va face o treabă excelentă. A stabilit deja întâlniri bisăptămânale cu personalul militar britanic, aflat sub comanda generalului Greer.

Cenzurarea de către ruşi a discursului

secretarului Byrnes

Am aflat – prin intermediul domnului Berry – că cenzorii ruşi din Comisia Aliată de Control au dat instrucţiuni clare ca discursul secretarului Byrnes să nu fie publicat în România. Am verificat imediat informaţia prin unul dintre ofiţerii mei trimis să discute cu cenzorul rus, care i-a răspuns foarte sincer că aceasta era realitatea, întrucât generalul Susaikov a considerat că discursul critica politica externă rusă. Pe linia pe care a urmat-o tot timpul, conform Articolului 16 al Armistiţiului, în România nu pot fi publicate niciun fel de articole care critică vreuna din cele Trei Puteri reprezentate în Comisia Aliată de Control. În trecut, am făcut uz de acest principiu pentru a ridica obiecţii puternice faţă de articolele care aţâţau împotriva Preşedintelui şi armatelor noastre, articole apărute în ziarele româneşti şi reproduse după ziarele ruseşti. În fiecare caz în parte, Susaikov a ţinut cont de obiecţiile mele şi a aplicat măsuri disciplinare, mergând până la a elibera din funcţie redactorul şef considerat răspunzător. Ţinând seama de această situaţie, am impresia că nu mă pot opune, în mod logic, interzicerii apariţiei discursului senatorului Byrnes, care, după părerea mea, critică politica adoptată în ultimul timp de Rusia. Deşi, desigur, sunt încântat să observ că se anunţă o atitudine mai fermă din partea guvernului nostru faţă de Rusia, sunt totuşi de acord cu părerea lui Susaikov că nu trebuie date în vileag aceste controverse în ziarele dintr-un fost stat satelit inamic, România.

Luni, 11 martie 1946

Sosirea doamnei Schuyler şi a fiului meu, Philip, la Bucureşti

Dna Schuyler, împreună cu fiul meu, Philip, au sosit, fără incidente, sâmbăta trecută, puţin după amiază. Plecarea din Paris a fost întârziată din cauza viscolelor puternice şi a vremii proaste care s-a abătut asupra întregii Europe de Vest, la începutul săptămânii. După ce vineri dimineaţă au decolat în sfârşit de pe aeroportul Orly din Paris, nu au mai avut însă niciun fel de probleme. Au petrecut seara de vineri la Viena, unde li s-a arătat mult respect, iar de la Viena la Bucureşti au călătorit în linişte şi fără incidente sâmbătă dimineaţa.

Dificultăţi în privinţa autorizărilor de zbor, călătoria domnului Berry la Istanbul

Am întâmpinat oarecare greutăţi în obţinerea autorizării de zbor pentru avionul meu ce urmează să-i ducă luni, la Istanbul, pe dl Berry şi pe însoţitorii săi. Se pare că, la începutul săptămânii, ruşii au autorizat zborul „în principiu” pentru zilele de luni sau marţi, dar când le-am cerut, sâmbătă, o autorizare fermă, au acordat-o doar pentru ziua de marţi, afirmând că nu s-au angajat niciodată să acorde vreo autorizare pentru ziua de luni. Între timp, dl Berry îşi aranjase telefonic întâlniri importante, cu diverse persoane din Istanbul şi ţinea foarte mult să plece luni dimineaţă. Operaţiunile pe căile noastre obişnuite de legătură păreau să se fi împotmolit de tot, iar diversele noastre contacte ruse din Comisia Aliată de Control ne spuneau că nu este deloc probabil că ne-ar putea obţine o autorizare de zbor pentru luni. Duminică noaptea, însă,

Farnsworth, în calitate de reprezentant al meu, a luat parte la o serată dansantă dată de ministrul român de Război, la care a fost prezent şi generalul Vinogradov. După vreo două-trei pahare de vodcă, colonelul Farnsworth, în prezenţa ofiţerului nostru de legătură, a adus în discuţie subiectul autorizării pentru Istanbul, iar generalul Vinogradov şi-a dat prompt consimţământul. După aceea, întreaga chestiune s-a rezolvat fără probleme, iar avionul nostru a decolat luni dimineaţa la orele 10,00. Este foarte ciudat, însă, că înainte de a obţine acordul generalului Vinogradov, ni se spusese că nu se putea face absolut nimic până ce nu se primea autorizarea necesară de la Cartierul General al mareşalului Tolbuhin, de lângă Constanţa. Ni s-a spus veşnica poveste cu încunoştinţarea bateriilor antiaeriene etc. Se pare însă că se face acest lucru doar pentru a ne impresiona şi că, cel puţin în ceea ce priveşte avionul meu, generalul Vinogradov are competenţa de a-i acorda autorizare de zbor oricând doreşte.

La congresul de duminică, social-democraţii au optat pentru liste comune

Partidul Social Democrat şi-a ţinut duminică îndelung aşteptatul congres **246**, la care au participat reprezentanţi ai partidului din toate colţurile ţării. S-a discutat în principal dacă partidul va candida la apropiatele alegeri de unul singur sau îşi va uni forţele cu comuniştii şi celelalte partide din Frontul Naţional Democrat, pe o listă comună. Petrescu, liderul partidului era un partizan înfocat al listelor separate şi înaintea congresului, cutreierase ţara,

în încercarea de a câştiga aderenţi la punctele sale de vedere. Din nefericire însă, presiunea exercitată dinspre stânga a fost prea puternică. Am aflat mai târziu că grupările de stânga au recurs la ameninţări, linguşiri şi alte mijloace necinstite pentru a se asigura că majoritatea delegaţilor vor reprezenta vederile lor de stânga. În orice caz, când s-a trecut la vot, adepţii lui Petrescu au suferit o înfrângere cruntă, iar congresul a votat cu majoritate copleşitoare pentru listele comune.

Nu ştim încă ce demersuri va face în continuare Petrescu **247**. Înainte de congres, el a lăsat să se înţeleagă că, dacă va suferi o înfrângere în această chestiune, se va retrage şi va forma un alt partid. Nu a procedat încă aşa până acum şi, ţinând cont de slăbiciunea sa în conducere, dovedită cu alte ocazii critice, înclin să cred că nu va face altceva decât să se supună voinţei majorităţii, sperând să păstreze măcar o aparenţă de şefie.

Decizia adoptată de social-democraţi întăreşte teribil forţa comuniştilor care, de fapt, după cum ştie toată lumea, domină complet grupul FND. Alegerile, când vor veni, vor fi doar o bătălie între partidele „democratice” şi „reacţionari”. La rândul lor, liberalii şi naţional-ţărăniştii vor fi împinşi să-şi unească forţele, iar întreaga afacere va ţine de lupta între clase. Tocmai acesta este aspectul pe care comuniştii doresc să-l dea alegerilor, pentru a-i arăta pe liberali şi naţional-ţărănişti în cea mai proastă lumină posibilă.

Miercuri, 13 martie 1946
Zvonuri de război acaparează Bucureştii

Bucureştii în întregime par atinşi de o boală gravă, dârdâie de frica războiului. Nu m-ar surprinde dacă această stare ar precumpăni doar în rândul partidelor istorice, întrucât situaţia lor devine pe zi ce trece mai intolerabilă şi acestea sunt convinse că îi poate salva doar un alt război european. Convingerea generală legată de iminenţa unui conflict pare însă să fie mai mult sau mai puţin prezentă în toate cercurile româneşti. Chiar şi unii membri ai guvernului prognozează – în faţa prietenilor – că Rusia se va afla în Dardanele peste câteva săptămâni. Românii invocă următoarele indicii care îi îndreptăţesc să creadă în iminenţa unui război:

a. Intensificarea activităţii trupelor ruseşti pe întreg teritoriul României;

b. Pregătirile de mobilizare făcute de Statul Major General român (ştim sigur că s-a publicat un ordin general prin care sunt stabilite principiile de urmat în eventualitatea unei mobilizări) **248**;

c. Unele rapoarte afirmă că România va mobiliza în curând 10 – 15 noi divizii, toate urmând să fie trimise în Rusia pentru pregătire de luptă şi dotare;

d. Aluzii făcute de soldaţii şi ofiţerii ruşi, în sensul că se aşteaptă să se deplaseze în Turcia, în viitorul apropiat;

e. Se raportează că spitalele din Bucureşti au primit instrucţiuni să externeze cât mai mulţi pacienţi până la 1 aprilie;

f. Recentele discursuri ale lui Vandenberg, Byrnes şi Churchill **249** sunt interpretate ca începutul unei campanii agresive a Angliei şi Statelor Unite împotriva Rusiei. Replica incendiară la aceste discursuri, venită sub forma

unui mesaj al lui Stalin, publicat în „Pravda" **250** azi-dimineaţă, a mărit şi mai mult tensiunea de aici.

* * *

Ţinem strâns legătura cu britanicii, îndeosebi în încercarea de a lămuri indiciile privitoare la concentrările de trupe ruseşti. Nici britanicii, nici noi nu suntem încă convinşi că există dovezi certe ale pregătirii unei campanii active. Totuşi, recunoaştem că suntem preocupaţi de tendinţa generală atât a evenimentelor din România, cât şi a celor din Orientul îndepărtat (s-a anunţat ieri la radio că trupe şi tancuri ruseşti au intrat cu forţa în Persia). Ataşatul militar turc, care a trecut ieri să-şi ia rămas bun, mi-a spus că nu vede niciun indiciu clar al unei agresiuni militare ruse. Consideră că există dovezi ale unei amplificări a războiului nervilor, dar nu crede că lucrurile vor merge mai departe. Supraveghem cât mai îndeaproape întreaga situaţie şi raportăm toate faptele pe care le putem stabili, dar facem tot posibilul pentru a elimina zvonurile nefondate.

Sâmbătă, 30 martie 1946

Mi-a fost imposibil să mai ţin jurnalul în ultimele două săptămâni, în primul rând din pricina lipsei de stenografi. Perioada a fost însă foarte calmă şi voi putea consemna cele mai importante evenimente şi tendinţe în câteva scurte paragrafe.

Situaţia militară sovietică în România

Ne-am consacrat o mare parte din timp şi energie situaţiei militare sovietice din România, în special din regiunea Dobrogea. Un angajat civil al acestei Misiuni, un român în care avem încredere deplină şi care a lucrat pentru biroul G-2 din România în timpul războiului, tocmai s-a întors, după şapte zile petrecute pe litoralul Mării Negre. Ne-a spus că, în realitate, acum există foarte puţini soldaţi în Dobrogea de Sud. Prieteni de-ai săi, din zona respectivă, i-au comunicat că, deşi în ultimele luni au avut loc deplasări ocazionale ale trupelor ruseşti către sud, în majoritate a fost vorba de unităţi militare mici sau de mici coloane de aprovizionare. În prezent, nu credem că există mai mult de 30 – 40.000 de soldaţi sovietici pe întreg teritoriul Dobrogei româneşti de la sud de Constanţa. Este o reducere considerabilă a numărului pe care îl consideram drept sigur toamna trecută. Majoritatea soldaţilor, credem noi, s-au întors în Rusia şi poate unii s-au dus în Bulgaria, în mare măsură pentru a înlocui veteranii care s-au înapoiat în Rusia din acea ţară. Am informat recent Departamentul de Război că cifra estimată de noi pentru efectivele sovietice din România s-a redus de la 615.000 la 500.000. Maiorul Glaude, cu o mică grupă de recunoaştere, se află acum în Transilvania şi în Banat, cu întoarcere prin Timişoara. Când vor reveni, vom fi în măsură să reevaluăm situaţia militară de pe întreg cuprinsul ţării şi bănuiesc că estimarea noastră privind totalul forţelor sovietice se va reduce şi mai mult, posibil la 350.000.

Generalul Sibert vizitează România

Generalul Sibert, care este şeful G-2 din Statul Major al generalului McNamey din Frankfurt, a petrecut aici trei zile, săptămâna trecută. I-am obţinut autorizarea de intrare, făcând apel la generalul Vinogradov, pe motiv că generalul Sibert este un reprezentant personal al lui McNamey, care vine pentru a verifica toate activităţile Misiunii mele. Tot cu generalul Vinogradov am aranjat o călătorie specială cu avionul până la Constanţa, la care vor participa generalul Sibert şi cu mine, precum şi căpitanul Thomas. Ne-am petrecut ziua inspectând docurile şi oraşul şi făcând scurte deplasări cu maşina spre nord, la Mamaia şi spre sud, la Carmen Sylva. Din punct de vedere militar, Constanţa este practic un oraş mort, excepţie făcând doar Cartierul General al mareşalului Tolbuhin. Mareşalul însuşi se afla la Moscova. Am trimis o carte de vizită şefului său de stat major, care s-a scuzat în faţa aghiotantului meu că nu are timp să mă primească, din pricina cantităţii imense de treburi de care trebuie să se ocupe în absenţa mareşalului. La Mamaia, marele hotel şi vilele care gemeau de soldaţi ruşi vara trecută erau acum pustii. În drum spre Carmen Sylva am văzut câteva plutoane ruseşti de transmisiuni şi artilerie, dar departe de marile concentrări de trupe ruseşti pe care le-am observat acolo în august trecut. Prin Constanţa nu mai trec acum convoaie cu materiale de aprovizionare pentru armată şi, în ultimele două luni, nu a sosit niciun fel de transport pe mare. Navele sovietice venite să încarce capturile de război au sosit în balast. Sunt acum ferm convins că Rusia nu se pregăteşte deocamdată pentru nicio operaţiune militară de amploare în zona Balcanilor. În zborul nostru spre şi de la Constanţa am observat că podul plutitor,

despre care mi se raportase anterior că era în funcţiune la Hârşova, fusese demontat, segmente din el fiind legate de malul râului. Podul plutitor, care era funcţional la Călăraşi toamna trecută, a dispărut cu totul. Nu cred că în timpul iernii au avut loc mari deplasări de trupe peste Dunăre.

Regele Mihai relatează despre o conspiraţie vizând asasinarea sa

Acum vreo două săptămâni, aflând că doamna Schuyler şi cu mine ne petrecem sfârşitul de săptămână la Predeal, Regele ne-a invitat să luăm amândoi prânzul la Sinaia. Am acceptat cu plăcere şi ne-am simţit foarte bine. Am fost singurii oaspeţi, cu excepţia a doi sau trei membri ai personalului familiei regale. După prânz, în timp ce doamna de onoare i-a arătat doamnei Schuyler vechiul palat, Regele şi Regina-mamă m-au invitat în birou, pentru o lungă discuţie. Mi-au povestit despre un complot vizând asasinarea Regelui, accentuând faptul că informaţia le-a parvenit dintr-o sursă de mare încredere şi că erau siguri de autenticitatea sa.

Pe la mijlocul lui decembrie, un locotenent-colonel rus, proaspăt numit în Comisia Aliată de Control, a convocat un grup de vreo 12 ofiţeri inferiori din Divizia „Tudor Vladimirescu”, atent selectaţi şi i-a supus la un scurt curs propagandistic despre avantajele modului de viaţă rusesc. Le-a amintit apoi vehement de jurământul pe care-l făcuseră când s-au înrolat în Divizie şi le-a spus că se stabilise că este absolut necesar pentru promovarea strânsei prietenii ruso-române, ca Regele României să fie scos din scenă prin asasinat. El le-a spus că vor trage la

sorţi modalitatea prin care unul dintre ei va fi ales să-l ucidă pe Rege, prin împuşcare în împrejurări ce-i vor fi dezvăluite într-o discuţie confidenţială chiar de către ofiţerul rus. Tânărul locotenent care a căzut la sorţi nu se putea decide să-şi îndeplinească misiunea. Amintindu-şi de numeroasele jurăminte de credinţă către familia regală, s-a tot frământat preţ de câteva zile şi, în cele din urmă, s-a sinucis în loc să-şi execute misiunea. La ora actuală, probabil din cauza apropierii Conferinţei de la Moscova, ruşii au hotărât să-şi amâne planurile de asasinat. NKVD-ul a descoperit însă că locotenent-colonelul rus avea o legătură cu o româncă, drept care şefii au apreciat că nu se mai puteau bizui pe el pentru păstrarea secretului. Aşadar, asasinarea lui a fost pusă la cale şi dusă la îndeplinire în împrejurări care au permis autorităţilor să dea vina pe reacţionarii români (asasinarea unui locotenent-colonel rus din Comisia Aliată de Control a fost relatată cum se cuvine de „International Press”, ca având loc pe la sfârşitul lui ianuarie). Regele şi Regina au spus că nu deţin informaţii recente referitoare la o posibilă reluare a acestei conspiraţii. Totuşi, personalul lor a observat o serie de indivizi suspecţi dând târcoale prin zonă şi se temeau că o nouă tentativă ar putea avea loc cu uşurinţă. Mi-au spus că poziţia lor devenea rapid inacceptabilă, ei fiind în permanenţă supuşi unor jigniri şi insulte din partea miniştrilor guvernului; nu pot obţine nici măcar cauciucuri suficiente pentru maşinile lor sau hrană suficientă pentru personalul de serviciu. Au arătat că atâta timp cât poporul român, reprezentat de către guvernul său, doreşte monarhia, ei sunt bucuroşi să rămână, dar aveau sentimentul că, dacă guvernul în sine nu dorea o monarhie,

ar trebui să le ofere ocazia de a părăsi ţara fără a fi nevoie să se ia în considerare exclusiv asasinatul.

* * *

Peste câteva zile, am discutat întreaga chestiune cu dl Berry. Amândoi am fost de acord că, indiferent cât este de adevărată povestea prezentată mie de familia regală, Regele este confruntat cu un pericol real de asasinat. Ţinând cont în special de popularitatea sa, comuniştii îşi dau seama că este imposibil să scape de el în vreun alt mod. El este un obstacol foarte serios în calea lor şi, cum nu există un moştenitor direct, înlăturarea lui ar reprezenta un pas mare către instaurarea comunismului în România. Ţinând cont de această situaţie, am telegrafiat Departamentului de Război informaţii complete, iar acum am primit instrucţiuni să informez Comisia Aliată de Control cu privire la faptul că suntem îngrijoraţi în privinţa siguranţei Regelui. Am făcut aceasta într-o scrisoare adresată generalului Vinogradov, în care-i explicam că guvernul meu este de părere că Rusia, deţinând controlul militar asupra acestei regiuni, trebuie să răspundă de securitatea Regelui până când poporul român, prin alegeri libere şi deschise, ar putea alege o altă formă de guvernare. Nu am primit încă niciun răspuns.

Situaţia politică din România e calmă

Scena politică din România este în general calmă, dar au existat multe incidente violente locale, în special în provincie. Domnul Markham, reprezentantul nostru din

partea revistei „Christian Science Monitor”, l-a însoţit pe domnul Mihalache într-un turneu electoral prin Moldova **251**. El ne-a relatat multe cazuri în care comunişti şi simpatizanţi ai FND au spart mitinguri ale naţional-ţărăniştilor şi au provocat violenţe de stradă. În aproape toate oraşele, scandalagiii s-au bucurat de complicitatea jandarmeriei şi a reprezentanţilor locali ai guvernului. Deşi peste tot erau în minoritate, aveau armele şi autorităţile de partea lor. Sunt convins că deocamdată în România nu prea există libertate de asociere şi libertate de exprimare.

Marţi, 2 aprilie 1946

Comuniştii provoacă tulburări, sparg mitingul naţional-ţărăniştilor de la Constanţa

Domnul Markham ne-a relatat ieri despre o altă călătorie pe care a făcut-o de curând, de data aceasta la Constanţa, pentru a fi de faţă la un miting naţional-ţărănist, care s-a ţinut duminica trecută. Mitingul a fost programat pentru orele 9,00 într-unul din cinematografele din oraş şi a început destul de paşnic. Totuşi, cam după o jumătate de oră, un grup format din mai multe sute de comunişti a năvălit în sală, şi-a croit drum cu forţa, i-a bătut măr pe mai mulţi naţional-ţărănişti şi a făcut prăpăd în întreaga sală. Poliţia, care era prezentă la începutul mitingului, a dispărut de îndată ce au apărut comuniştii. Şi-a făcut apariţia ceva mai târziu şi a arestat câţiva naţional-ţărănişti, pentru incitare la dezordine. Deşi nu a fost ucis nimeni, mai multe persoane s-au ales cu capete sparte, coaste rupte şi alte vătămări minore. Markham nu a fost de faţă, în persoană. A ajuns însă la scurt timp după

încăierare şi, mai târziu, a discutat personal cu cel puţin 20 de persoane despre ceea ce se întâmplase. Toate relatările lor concordau, aşa încât el este sigur de faptele pe care le descrie. Expediem azi o telegramă. Este un nou exemplu al farsei prin care guvernul se achită de promisiunile făcute domnului Harriman de a asigura respectarea celor patru libertăţi în România.

Guvernul Statelor Unite blochează recunoaşterea guvernului român

Au trecut deja mai bine de trei săptămâni de când guvernul român a înaintat domnului Berry numele domnului Bagdasar, ca nou ministru pe lângă guvernul nostru, pentru a fi transmis la Washington. Nu am primit niciun răspuns de la Washington, în legătură cu acesta. Presupunem că absenţa unui răspuns se datorează faptului că Washingtonul a început în sfârşit să fie deranjat de lipsa de sinceritate manifestată de guvernul român în ducerea la îndeplinire a garanţiilor. Sperăm ca, înainte de acordarea recunoaşterii depline, guvernului Groza să i se ceară socoteală pentru flagrantele violări ale libertăţilor pe care le-a permis şi încurajat.

* * *

În legătură cu acestea, dl Berry mi-a spus ieri că dr Groza adoptă acum o atitudine mai belicoasă ca oricând faţă de America. I-a spus zilele trecute lui Rică Georgescu că îi era absolut indiferent dacă America recunoaşte sau nu România. A spus că puterea Marii Britanii este în

declin, că America se îndreaptă ea însăşi rapid spre comunism, iar România – cu sprijinul Rusiei – va demonstra lumii că priveşte cu dispreţ orice ar face America. Cu această atitudine din partea guvernului, mi-ar displăcea profund să văd acordată recunoaşterea deplină.

Vinogradov răspunde la nota referitoare la complotul vizând asasinarea Regelui Mihai

Ieri am primit de la Vinogradov un răspuns la scrisoarea mea despre un posibil complot vizând asasinarea Regelui. Vinogradov mi-a confirmat primirea scrisorii şi a spus că ia măsurile necesare. Mi-a mai propus să supun chestiunea atenţiei personalului Casei Regale. Voi face, desigur, acest lucru după ce voi vorbi cu dl Berry. Cum informaţia iniţială a venit chiar de la Rege, singurul meu gest va fi să-l anunţ pe Rege că am pus problema în faţa Comisiei Aliate de Control şi că am primit un fel de asigurări din partea generalului Vinogradov. Poate că acest lucru îl va mai linişti, pentru moment, pe Rege.

Sâmbătă, 27 aprilie 1946

Din cauza lipsei de stenografi şi a unei călătorii neprevăzute la Londra, n-am mai reuşit să notez nimic în acest *Jurnal*, de vreo patru săptămâni. Voi expune acum pe scurt cele mai importante evoluţii apărute în această perioadă.

Situaţia politică în ultimele patru săptămâni nu s-a produs aproape nicio schimbare în tabloul politic general. Comuniştii îşi continuă eforturile de a stingheri partidele istorice în campaniile lor electorale şi acordă din ce în ce

mai puţină atenţie imaginii de anarhie pe care o creează. Săptămâna trecută, atât dl Haţieganu, cât şi dl Romniceanu, care vizitau zone diferite din ţară, au fost molestaţi, insultaţi, îmbrânciţi şi supuşi şi altor brutalităţi **252**. Lui Haţieganu i s-au găurit cauciucurile de la maşină, atât el cât şi soţia sa fiind insultaţi. Romniceanu a fost obligat să renunţe la călătorie, iar cei doi însoţitori ai săi din maşină au fost bătuţi măr. Partidele Naţional-Ţărănesc şi Liberal au înaintat proteste vehemente primului-ministru, dar guvernul n-a făcut mai nimic pentru a-i aresta pe instigatorii incidentelor. Ministrul de Interne a anunţat ieri că, în ambele cazuri, tulburările s-au datorat în mare măsură chiar acţiunilor celor doi miniştri. S-a pretins că Haţieganu a înjurat şi ameninţat grupul de susţinători ai FND, al căror camion a scăpat de sub control şi i-a ciocnit maşina. În cazul lui Romniceanu, s-a pretins că a călătorit împreună cu doi bine-cunoscuţi fascişti, că aceştia doi au fost insultaţi de către ţărani şi alţi democraţi, dar că de dl Romniceanu nu s-a atins nimeni. Haţieganu a refuzat să vină la Bucureşti sau să mai facă parte din guvern, până când acesta nu va lua măsurile necesare pentru pedepsirea făptaşilor. Romniceanu nu a făcut nimic altceva decât că a depus un protest energic.

* * *

Petrescu tot mai încearcă, mai mult sau mai puţin eficient, să organizeze aripa sa din Partidul Social Democrat. Nu este lăsat să-şi editeze ziarul, i se refuză orice posibilitate de a vorbi la radio şi întâmpină opoziţie la fiecare mişcare. Este greu de crezut că resturile partidului,

care se află încă sub stindardul său, vor avea vreo pondere în alegerile viitoare.

* * *

Bineînţeles că este foarte greu să se estimeze acum puterea diverselor partide din România. Am însă categoric impresia că, deşi comuniştii înşişi nu câştigă în forţă sau popularitate, FND obţine, în realitate, aderenţi. Românii nu au forţa morală de a rezista multă vreme de dragul unor teorii abstracte, atunci când sunt confruntaţi cu posibilitatea vătămării propriei persoane sau cu pierderea averilor. De aceea, presiunea permanentă exercitată asupra tuturor foştilor simpatizanţi ai partidelor istorice îşi arată, puţin câte puţin, rezultatele. Impresia mea este că şi guvernul va avea grijă ca alegerile să fie amânate, până în momentul când va fi sigur că a influenţat suficient de mulţi cetăţeni pentru a asigura Frontului Naţional Democrat o majoritate confortabilă la urne. Atunci, şi numai atunci, vor avea loc alegerile.

Călătorie la Londra, 7 – 16 aprilie 1946

Am plecat din Bucureşti cu avionul pe 7 aprilie, dis-de-dimineaţă, deoarece primisem de la Departamentul de Război un mesaj urgent să mă deplasez de îndată la Londra pentru consultări cu consilierul nostru militar de pe lângă Consiliul adjuncţilor miniştrilor de Externe, însărcinat cu pregătirea tratatelor de pace în ţările din Balcani. Am părăsit Bucureştii la 7,30, ora locală, ne-am oprit câteva minute la Viena pentru alimentare cu benzină,

iar de acolo am zburat fără oprire până la Londra, ajungând la aeroportul Bovington la 1530, ora Londrei. Următoarele şase zile le-am petrecut la Londra şi în împrejurimile acesteia, discutând cu consilierul-şef militar american, generalul Jesse Balmer diverse aspecte ale tratatului de pace cu România, şi stând de vorbă pe larg cu experţii noştri din Departamentul de Stat. Pe lângă dl Dunn, Secretar de Stat adjunct, am discutat mult şi cu dl Cavendish Cannon, cu dr Moseley, dl Sam Reber, dl Thompson şi dl Campbell. Pe cei mai mulţi îi cunoscusem în prealabil la Washington. De asemenea, am avut ocazia să particip la mai multe şedinţe ale adjuncţilor şi la una sau două conferinţe la nivel militar. Cât despre partea mai plăcută, am petrecut o după-amiază interesantă făcând turul Londrei, vizitând Turnul Londrei, Westminster Abbey, Parlamentul, Catedrala Sf. Paul etc. L-am văzut pe Laurence Olivier în piesa lui Shakespeare, Henric al IV-lea.

* * *

După ce am participat la vreo două şedinţe comune, mi-a fost foarte clar că nu trebuia să ne aşteptăm ca adjuncţii să facă mari progrese în elaborarea tratatelor de pace. Eram în dezacord cu roşii în aproape toate punctele importante. Printre cele mai serioase divergenţe se pot menţiona: problema despăgubirilor datorate de Italia, chestiunea flotei italiene şi a Dodecanezului, a coloniilor italiene şi staţionarea continuă a trupelor ruseşti în Balcani. Şi chestiunea Transilvaniei a pus probleme, ca şi chestiunea trasării exacte a graniţei între Basarabia şi România. Ruşii erau absolut de neclintit în vederile lor

asupra tuturor acestor puncte şi nu numai că au refuzat orice compromis, dar evitau subiectele, făcând uneori pe proştii, alteori sugerând că nu deţin informaţii, iar uneori refuzând pur şi simplu să discute problemele. În consecinţă, nu ne-a surprins deloc să aflăm că secretarul de Stat Byrnes propusese o întrunire a miniştrilor de Externe la Paris, ca unică modalitate de a ajunge la o înţelegere şi de a continua elaborarea tratatelor de pace. Am părăsit Londra sâmbătă 13 aprilie, oprindu-mă câte o zi-două la Frankfurt şi la Viena. La Frankfurt, am avut convorbiri cu generalul McNamey, generalul Bull, generalul Sibert şi dl Offie. Toţi au părut interesaţi de progresele ce se fac la Londra. La Viena am avut ghinionul să sosesc în aceeaşi zi în care a avut loc scurta escală a preşedintelui Hoover, aflat în turneul său de verificare a proviziilor alimentare. Generalul Clark a fost prins aproape toată ziua, dar i-am văzut pe adjunctul său, generalul Tate şi pe dl Erhardt, consilierul său politic. M-am întors în sfârşit, la Bucureşti, în după-amiaza zilei de 16 aprilie. A doua zi am avut mai multe discuţii lungi cu dl Berry, care a fost foarte interesat să afle totul despre situaţia de la Londra.

Ca şi mine era descurajat din cauza lipsei de progrese înregistrate. I-am transmis din partea reprezentanţilor Departamentului de Stat să fie pregătit pentru o posibilă convocare la Paris, în legătură cu întrunirea miniştrilor de Externe.

Activitatea Comisiei Aliate de Control

Am aflat că, în timpul absenţei mele, nu s-a ţinut nicio

şedinţă a Comisiei Aliate de Control şi, de fapt, timp de o săptămână-două, după sosirea mea n-a avut loc niciuna. Cu toate acestea, eu şi colonelul Farnsworth – în absenţa mea – ne-am ocupat cu trimiterea de scrisori către Comisia Aliată de Control, în încercarea de a proteja investiţiile americane din România. Ruşii invocă acum acordul de la Potsdam, conform căruia ei urmează să primească toate bunurile germane aflate la dreapta unei linii imaginare trasate peste Germania. Ei interpretează această prevedere în sensul că toate întreprinderile proprietate americană din România trebuie să plătească Rusiei sovietice orice datorii pe care le-ar avea faţă de firmele din Germania de Est, indiferent dacă aceste firme sunt ele însele proprietăţi americane. Am protestat faţă de această decizie şi am fost informat de către Departamentul de Stat că trebuie să fac tot posibilul pentru a împiedica executarea acestor plăţi, până când chestiunea se va lămuri la nivel înalt. Până în momentul de faţă, am reuşit să o fac numai parţial, dar mai scriem încă scrisori şi ţinem încă întruniri pe această temă.

* * *

O altă problemă apărută în această direcţie a fost reprezentată de refuzul Rusiei de a înapoia Societăţii Româno-Americană mai multe loturi de pământ, care fuseseră expropriate ca terenuri cultivabile de către guvernul român. De fapt, loturile erau păstrate de Româno-Americană pentru a fora sonde de ţiţei şi pentru a construi unele rezervoare petroliere şi hangare. Respingându-mi cererile, Susaikov a pretins că România

este un stat suveran şi că, întrucât au încetat ostilităţile, Comisia Aliată de Control nu are niciun drept să se amestece în aplicarea legilor date de România. După ce am raportat acest lucru Departamentului de Stat, am primit autorizarea să-l contraatac în forţă pe Susaikov, ceea ce am şi făcut, argumentând că, există în fapt o stare de război, pe toată durata Armistiţiului, chiar până la semnarea Tratatului de Pace, că în această perioadă suveranitatea României este strict limitată, în sensul că ea răspunde pentru îndeplinirea tuturor condiţiilor prevăzute de Armistiţiu şi că intră în responsabilitatea Comisiei Aliate de Control să garanteze că naţiunile Aliate nu sunt supuse nici unui fel de discriminări ca rezultat al aplicării legilor româneşti. Nu am primit niciun răspuns de la Susaikov la ultima mea scrisoare, dar voi păstra acest subiect pentru ordinea de zi a viitoarelor discuţii din şedinţele noastre în cadrul Comisiei Aliate de Control.

* * *

La şedinţa noastră de vinerea trecută, ne-a fost prezentat un raport amplu de către expertul economic sovietic din Comisia Aliată de Control, dl Krinkin. Acest raport rezumă diversele discuţii purtate, la nivele inferioare, între experţii noştri economici. El a expus diverse măsuri luate de Rusia pentru a controla gravele probleme economice din România şi a făcut câteva sugestii clare, propunând ca ele să fie transmise guvernului român prin Comisia Aliată de Control. Printre măsurile pe care dl Krinkin a spus că Rusia le-a luat deja s-au numărat următoarele:

a. Prelungirea termenului pentru plata despăgubirilor de la şase la opt ani **253**;

b. Prelungirea de la trei la şase ani a termenului de plată a celor 300.000.000.000 lei scadente, conform Articolului 12;

c. Acordarea unui împrumut de 300.000 tone de cereale, alături de un împrumut suplimentar de 100.000 de tone ce urmează să sosească;

d. Predarea către România a unui mare număr de camioane ruseşti, la preţuri convenabile, cedarea a circa 15.000 de vagoane de tren şi a 115 locomotive din prada de război a Rusiei, precum şi punerea la dispoziţie, sub formă de împrumut pe doi ani, a mai multor mii de vagoane de marfă.

* * *

Propunerile lui Krinkin, referitoare la măsurile ce ar trebui luate de guvernul român, cuprindeau următoarele:

a. Înfiinţarea unei agenţii centrale de planificare care să stabilească cote de producţie, să distribuie materiile prime disponibile şi, în general, să asigure funcţionarea la capacitatea reală a principalelor industrii;

b. Instituirea unui control asupra comerţului intern şi extern, pentru a face în aşa fel încât articolele disponibile pentru export să fie utilizate în totalitate ca monedă de schimb pentru articolele din import de maximă necesitate, cum sunt maşinile-unelte, cauciucul, cărămizile refractare, echipamentele petroliere etc.;

c. Reorientarea politicii de control asupra industriei combustibililor pentru a include raţionalizarea

combustibililor pentru autovehicule şi alocarea de cote de combustibili tuturor industriilor, în funcţie de poziţia fiecăreia în tabloul economic;

d. Controlul băncilor, în aşa fel încât activele lor să fie folosite în primul rând pentru acordarea de credite pe termen lung industriilor de maximă importanţă, precum petrolieră şi textilă şi nu pentru credite pe termen scurt, cu dobânzi mari, aşa cum se face în momentul de faţă;

e. Revizuirea bugetului în vederea echilibrării sale sau măcar a reducerii deficitului său, lucru despre care dl Krinkin pretinde că poate fi făcut acum foarte uşor, de vreme ce obligaţiile anuale prevăzute prin Armistiţiu au fost atât de substanţial reduse.

* * *

Vicemareşalul Stevenson şi cu mine am avut amândoi impresia că multe din aceste propuneri sunt extrem de valoroase, dar am solicitat amândoi timp pentru a le studia pe îndelete şi am propus o nouă discuţie la o întrunire viitoare. S-a acceptat.

Joi, 1 mai 1946

Sărbătorirea zilei de 1 Mai

Festivităţile de 1 Mai, din Bucureşti şi din împrejurimi, au eclipsat toate celelalte noutăţi din ultimele zile. Se pare că diversele partide de stânga au depus anul acesta eforturi deosebite pentru a pune în scenă o impresionantă demonstraţie şi au reuşit pe deplin. La Bucureşti au defilat peste 300.000 de persoane, reprezentând grupări politice,

sociale şi profesionale de toate tipurile. Şcolarii au participat în costume de sport, muzicanţii au defilat purtându-şi instrumentele, iar muncitorii din fabrici au mărşăluit în haine de lucru, cu însemne indicând fabrica pe care o reprezentau. Au luat parte şi funcţionarii. Defilarea s-a desfăşurat pe patru coloane care s-au unit în Piaţa Victoriei, unde fuseseră ridicate tribunele, având ca fundal imense portrete ale lui Stalin, Marx, Engels şi Lenin şi într-o parte portretul Regelui şi al lui Groza. Defilarea a cuprins şi multe care alegorice consacrate diverselor zone ale ţării şi anumitor întreprinderi. Demonstranţii au trecut prin faţa tribunelor în patru coloane paralele, cu câte 12 persoane în rând. Trupe de şoc comuniste erau staţionate în puncte strategice, pentru a se asigura că toţi participanţii salută cu pumnul strâns, când trec prin faţa tribunelor. Peste tot puteau fi văzute steaguri şi lozinci de tot felul, dar fiecare lozincă ridica în slăvi muncitorii, comuniştii sau pe ruşi. Lozincile şi portretele Regelui lipseau ostentativ din coloane. Peste tot se vedeau steaguri româneşti şi ruseşti şi, ici şi colo, câte un steag britanic şi american. Dr. Groza, membri ai guvernului său, generalul Susaikov, generalul Vinogradov şi diverşi alţi ruşi de rang înalt, aveau locuri în tribuna oficială. Câteva invitaţii pentru tribună au fost trimise biroului domnului Berry, chipurile pentru uzul Misiunii sale, cât şi pentru Misiunea mea; totuşi, întrucât parada s-a desfăşurat sub auspiciile Confederaţiei Generale a Muncii **254** şi nu ale guvernului, la tribună nu a fost prezent niciun american. M-am plimbat pe străzi în timpul defilării şi am observat că trotuarele erau înţesate de oameni pe tot parcursul de la Piaţa Brătianu până la Piaţa Victoriei, o distanţă de vreo 3,5

kilometri. După aprecierea mea, peste 500.000 de oameni au ieşit să vadă parada.

Am strâns foarte multe dovezi care arată că majoritatea demonstranţilor au fost obligaţi să participe sub ameninţarea unor amenzi oprite din salariile lunare, a pierderii ajutoarelor de hrană etc. În orice caz, nici manifestanţii, nici spectatorii nu arătau cine ştie ce entuziasm. Toţi păreau relativ curioşi, dar, în general, indiferenţi la aspectele politice sau sociale ale spectacolului. Manifestanţii lăsau impresia că îşi joacă docili rolul. Am văzut foarte puţini care încercau să iasă din coloană. Acum un an, frontului de stânga i-ar fi fost de-a dreptul imposibil să obţină o asemenea atitudine umilă şi supusă şi mi-a fost clar că ameninţările şi presiunile făcute în ultimele şase luni şi-au făcut efectul. Nu pot să nu remarc că, dacă o atât de mare parte din populaţie a putut fi convinsă să participe la defilare într-o atitudine atât de supusă, nu va fi imposibil ca un număr la fel de mare de oameni să fie convinşi să-şi dea voturile la alegeri în maniera dorită de partidele FND.

Întreaga zi a trecut foarte liniştit la Bucureşti. Nicăieri în oraş nu au fost semne de violenţă şi, după defilare, mulţimea s-a împrăştiat pentru a se bucura de ziua liberă. Bineînţeles că, toate magazinele şi firmele de toate felurile au fost închise toată ziua.

L-am trimis la Constanţa pe unul dintre ofiţerii noştri de marină pentru a observa activităţile de acolo. S-a întors şi ne-a informat despre o manifestaţie la fel de mare, care s-a desfăşurat şi acolo cu precizie de ceasornic, dar fără entuziasm din partea manifestanţilor. Ne-a raportat că oraşul Constanţa a devenit aproape un oraş rusesc. Familii

de ruşi vin cu duiumul în oraş şi se pare că mulţi civili ruşi şi ofiţeri ai armatei ruse cumpără proprietăţi în oraş şi în împrejurimile sale. Ruşii sunt peste tot şi se pare că au de gând să stea acolo pentru un timp îndelungat.

Duminică, 12 mai 1946

Ziua Victoriei – Ziua Independenţei României 255

La 10 Mai, românii celebrează o sărbătoare dublă; Ziua Victoriei Aliate – care peste tot este sărbătorită pe 8 sau 9 mai – precum şi Ziua Independenţei României. Ruşii şi noi înşine, am sărbătorit propria noastră Zi a Victoriei pe 9 mai, dar nu au avut loc festivităţi deosebite, în afară de o mică petrecere a ruşilor, pe seară, la care au fost invitaţi ofiţeri americani şi britanici din Comisia Aliată de Control. Festivităţile din 10 mai au început cu o slujbă solemnă ţinută la orele 9 dimineaţa, la Patriarhie, în prezenţa Majestăţii Sale Regele. Imediat după aceea, ne-am îndreptat cu toţii spre Piaţa Victoriei, unde se ridicaseră tribune impozante şi platforme. Prima parte a ceremoniei a constat în dezvelirea unei mari şi frumoase coloane de marmură, terminată în grabă în ultimele zile, în cinstea eliberării României de către Armata Roşie de sub dominaţia nazistă. Bineînţeles că membrii guvernului erau în păr, la fel ca şi partea sovietică a Comisiei Aliate de Control, inclusiv mareşalul Tolbuhin şi, desigur, Susaikov şi Vinogradov, toţi strălucitori în uniformele lor cele mai împopoţonate, purtând şir după şir de medalii pe piept. Miniştrii guvernului erau îmbrăcaţi în cele mai bune haine de seară, purtând la rândul lor multe medalii, iar întregul corp diplomatic era gătit în ţinută de gală. Groza a ţinut un discurs în care a făcut elogiul Armatei Roşii, iar statuia a

fost primită printr-un discurs al lui Susaikov. Regele a fost cel care a tras de sfoară pentru a dezveli statuia. La baza statuii s-au depus coroane în cinstea ruşilor căzuţi în război, de către ruşii înşişi, de guvern, de vicemareşalul Stevenson şi de mine, în numele ţărilor respective. Apoi mulţimea s-a îngrămădit în tribune şi, în următoarea oră şi jumătate, a urmărit o superbă paradă militară. Regele a trecut în revistă trupele, încadrat de Tolbuhin şi Vinogradov, urmaţi de către Groza, de către ministrul de Război, de către vicemareşalul Stevenson şi de mine, ca parte a anturajului său. Bineînţeles că trupele erau unităţi de elită ale armatei române. În ansamblu, arătau foarte bine. Au mai defilat şi mici detaşamente de cădeţi de marină, grăniceri, pompieri şi câţiva muncitori. S-a impus în mod deosebit atenţiei faptul că elemente ale diviziilor „Horia, Cloşca şi Crişan” şi „Tudor Vladimirescu” erau înzestrate cu o mare cantitate de echipament rusesc, sub formă de puşti şi mici tunuri de câmp; au, de asemenea, câteva camioane din lotul asigurat potrivit aranjamentului împrumut-închiriere, iar numărul albastru american mai era vizibil pe capotă, sub proaspătul strat de vopsea.

* * *

În clipa în care Regele şi-a făcut apariţia, mulţimea a fost cuprinsă de entuziasm. La fiecare interval între unităţile ce defilau, se scanda „Trăiască Regele”, „Regele şi Patria”, „Regele şi Armata”. I-a ignorat practic pe Groza şi pe ruşi. Când parada s-a încheiat, regele a fost nevoit să mai rămână în picioare pe podium, în timp ce mulţimea venea în valuri, scandând şi aplaudându-l. În cele din

urmă, agitaţia devenise atât de mare, încât trupele NKVD ruseşti au fost chemate să facă un cerc în jurul tribunei, pentru a împiedica posibilele accidente grave, întrucât mulţimea continua să afluiască spre tribună.

* * *

După paradă, Regele s-a îndreptat spre Palatul din oraş, unde s-a adunat curând o altă mulţime imensă, cântând cântece patriotice şi exprimându-şi loialitatea. Aici, ca şi la defilare – de altfel – trupe comuniste de şoc au făcut tot posibilul pentru a linişti mulţimea sau măcar pentru a transforma demonstraţia într-una de recunoaştere a guvernului. În ambele locuri au eşuat. În Piaţa Palatului însă, în timp ce Regele a apărut la balcon pentru a saluta mulţimea, i-a fost dat să vadă cum comunişti vânjoşi îi arestau pe cei mai gălăgioşi indivizi din mulţime.

* * *

La orele 2,00, ministrul de Război a oferit un prânz oficial, la care au fost invitaţi diplomaţi, generali români şi reprezentanţi militari străini, alături de Rege. Şi aici s-a strâns iar, în jurul clădirii unde avea loc prânzul – Cercul Militar – o mare mulţime ce scanda în onoarea Regelui. Demonstraţia a continuat în tot timpul celor trei ore cât a durat prânzul. Bineînţeles că, la masă, Regele a ocupat locul de onoare, în apropierea sa aflându-se Groza, Susaikov şi Tolbuhin. Tot la masa de onoare se găseau şi diplomaţii mai vârstnici, printre care ambasadorul rus, ministrul danez şi cel suedez. Demn de remarcat este

faptul că vicemareşalul Stevenson, eu, dl Berry şi dl Holman, reprezentantul politic britanic, nu ne aflam la masa de onoare, ci ni s-au dat locuri destul de îndepărtate, lângă miniştrii mai puţin importanţi ai guvernului. Pe dl Berry şi pe mine ne-a deranjat acest tratament, iar eu am adus la cunoştinţa guvernului, prin ofiţerii noştri de legătură, că m-am simţit ofensat.

* * *

Seara, ministrul de Război **256** a organizat un bal al militarilor, tot la Cercul Militar. Au fost, desigur, prezenţi ruşii, cercul obişnuit de diplomaţi şi mulţi ofiţeri superiori români. Am luat parte şi eu împreună cu doamna Schuyler, dar am stat puţin şi n-am regretat că n-am stat mai mult, ţinând seama de tratamentul nesatisfăcător la care am fost supus la prânz. Am plecat după vreo două dansuri şi după ce i-am salutat pe generalul Vinogradov şi pe încă vreo doi demnitari.

* * *

Impresia mea generală asupra evenimentelor de azi este următoarea:

a. A fost demn de remarcat că, în ciuda eforturilor guvernului de a-i pune în evidenţă pe Groza şi pe miniştri la toate evenimentele, mulţimea nu a reacţionat de loc la această acţiune. În schimb, de fiecare dată, poporul a transformat festivităţile în extraordinare manifestări de loialitate faţă de Rege şi Ţară. Acest lucru l-a nemulţumit vădit pe Groza, lăsându-i pe ruşi relativ indiferenţi. Totuşi,

cred că şi-a atins excelent scopul faptul că i s-a dovedit lui Tolbuhin însuşi, intensitatea dragostei poporului pentru Regele său şi că s-a evidenţiat că orice încercare de eliminare a monarhiei ar fi întâmpinată cu o puternică opoziţie.

b. A reieşit clar că guvernul a folosit fiecare ocazie apărută în cursul zilei pentru a minimaliza importanţa contribuţiei americanilor şi britanicilor la război şi pentru a evidenţia rolul jucat de Rusia. În diversele sale discursuri, Groza a menţionat doar o dată efortul de război al britanicilor şi americanilor, iar atunci doar în treacăt. Într-un discurs ţinut cu o seară înainte la Ateneu, ministrul de Război a făcut elogiul armatei ruse şi al victoriilor sale în război, timp de vreo jumătate de oră, dar nu a menţionat nici măcar o dată forţele britanice şi americane.

Duminică, 19 mai 1946

Încheierea proceselor Antonescu 257

Procesele Antoneştilor şi ale miniştrilor lor se desfăşoară la Tribunalul Poporului din Bucureşti, de două săptămâni. În aparenţă, guvernul a depus un efort deosebit ca aceste procese să pară în întregime corecte. În realitate însă, este uşor de observat că propriu-zisa condamnare a miniştrilor lui Antonescu este o chestiune secundară şi că principalul scop al acestor procese este de a implica liderii partidelor Naţional Ţărănesc şi Liberal pentru complicitate în acţiunea de angajare a României în război împotriva Rusiei. Ion Antonescu a fost eroul principal. El a dovedit un curaj imens şi o mare onestitate. Cred că a spus adevărul în tot timpul proceselor. A afirmat deschis că a discutat

anumite etape ale proiectatului său război cu Maniu şi Brătianu, dar că ei au refuzat să coopereze cu guvernul său sau să se angajeze într-o politică beligerantă. Antonescu pare să fie neînfricat. Pare să ştie că este condamnat şi a adoptat atitudinea care măcar îl va înscrie în istorie ca pe un om puternic, credincios propriilor sale convingeri. Nu se poate afirma acelaşi lucru despre ceilalţi miniştri ai săi, îndeosebi despre Mihai Antonescu. Din mărturia sa a reieşit foarte clar că a fost foarte bine instruit în prealabil şi că ştia că principala sa datorie la proces era să depună mărturie în aşa fel încât să-i implice cât mai mult pe Maniu şi Brătianu.

El a pretins că a avut sprijinul lor complet în încercările sale de a atrage România în război şi că ei chiar l-au lăudat pentru acţiunile sale ostile faţă de Rusia. Maniu şi Brătianu au fost amândoi chemaţi să depună mărturie. Maniu a stat şase ore în faţa completului de judecată, răspunzând întrebărilor groaznice puse de acuzatori. În toată această perioadă, se părea că Maniu însuşi era acuzatul şi că mărturia împotriva lui Antonescu era o chestiune secundară rezolvată foarte iute. Şi Brătianu a fost interogat foarte amănunţit, dar nici pe departe cu aceeaşi ostilitate manifestată faţă de Maniu. După ce s-a încheiat mărturia lui Maniu, în drum spre ieşirea din sala de tribunal, bătrânul s-a oprit lângă banca acuzaţilor şi a dat mâna cu cei doi Antoneşti şi cu câţiva din miniştrii lor. Acest gest a provocat o mare agitaţie în sală, care era, bineînţeles, ticsită cu simpatizanţi ai FND şi ai comuniştilor. Ziarele comuniste au urlat timp de câteva zile că, în fine, Maniu şi-a dat arama pe faţă şi s-a demascat ca fiind fascist şi aţâţător la război. Maniu şi-a

explicat mai târziu gestul, spunând că Antoneştii salvaseră vieţile multora dintre principalii săi colaboratori, printre care şi Rică Georgescu **258**, care fusese prins în flagrant în timp ce comunica prin radio cu anglo-americanii, în încercarea de a obţine un armistiţiu. El a arătat că refuzul Antoneştilor de a-i preda pe aceşti oameni germanilor pentru a fi pedepsiţi a avut ca rezultat ţinerea lor într-o închisoare destul de confortabilă din Bucureşti, din care, bineînţeles, au fost eliberaţi la 23 august. A precizat că acea strângere de mână ar trebui interpretată ca un semn de recunoştinţă pentru poziţia fermă a lui Antonescu, şi în niciun caz ca o provocare faţă de actualul guvern.

* * *

Vinerea trecută s-au anunţat sentinţele în aceste procese. 13 persoane au fost condamnate la moarte, printre care cei doi Antoneşti, generalul Pantazi, ministrul de Război, Alexianu, guvernatorul Transnistriei, şi Cristescu, şeful Serviciului Secret. Horia Sima şi alţii câţiva au fost condamnaţi la moarte în contumacie. Alte sentinţe mergeau de la închisoare pe viaţă la 10 ani de muncă silnică. Nimeni nu a fost achitat. Se face acum recurs la Curtea Supremă, invocându-se neconstituţionalitatea Tribunalului Poporului însuşi. Este doar o simplă formalitate care oferă şanse minime de reacţie în favoarea deţinuţilor. Următorul pas va fi examinarea pedepselor de către Rege. Acest lucru îl pune într-o situaţie neplăcută. La Bucureşti, impresia generală este că sentinţele sunt mult prea severe, probabil cu excepţia celor doi Antoneşti şi a unuia sau doi fascişti de

marcă. Totuşi, dacă Regele comută sentinţele, el va da în mâinile comuniştilor o puternică armă împotriva propriei persoane, ce va putea fi folosită oricând mai târziu. Este o situaţie extrem de dificilă. Ruşii au păstrat – până acum – o atitudine de neimplicare **259**.

* * *

Un al doilea lot de criminali de război este arestat acum **250**. Pe perioada weekendului, circa 82 de persoane au fost închise, printre care şi tatăl fetiţei cu plămânul de oţel. El a fost ministru de Finanţe sub Antonescu timp de aproape două luni şi este prin urmare, teoretic, un posibil suspect. O dată ce va începe baia de sânge, va fi greu să mai poată fi oprită şi ne putem aştepta la o continuare a sentinţelor severe, în special în cazul acelora ce au fost cândva lideri activi ai partidelor Liberal şi Ţărănesc. Azi-dimineaţă, s-a zvonit insistent că Maniu, Brătianu şi Rădescu înşişi urmează să fie arestaţi în această săptămână.

Susţinătorii FND se amestecă în adunarea de la Ateneu, de comemorare a Revoluţiei de la 1848 din Transilvania

Miercurea trecută fiind 15 mai, aniversarea izbucnirii Revoluţiei de la 1848 în Transilvania, s-au desfăşurat la Bucureşti mai multe festivităţi, pentru sărbătorirea evenimentului. O asemenea festivitate a fost şi adunarea de la Ateneu, seara, la care a participat un grup numeros de naţional-ţărănişti, printre care Maniu şi Rădescu.

Întâlnirea nu a avut de fapt caracter politic, dar practic toţi cei veniţi erau într-un fel sau altul legaţi de Partidul Ţărănesc. Puţin după începerea întrunirii, un grup organizat de simpatizanţi ai FND şi-a făcut apariţia în stradă, copleşindu-i cu invective însoţite de pietre pe cei strânşi în interiorul clădirii. Când întrunirea s-a încheiat şi primii participanţi au început să părăsească clădirea, aceştia au fost de îndată atacaţi, bătuţi, loviţi cu picioarele şi maltrataţi. Restul grupului a fost nevoit să rămână în clădire, strigând cu disperare după ajutor. Imediat i-am trimis pe colonelul Farnsworth şi pe maiorul Hall ca observatori la faţa locului, pentru a putea întocmi nemijlocit rapoartele. Colonelul Farnsworth, observând că mulţimea era scăpată din mână, l-a întrebat pe căpitanul de poliţie român de ce nu preia comanda, de ce nu restabileşte ordinea şi nu ordonă mulţimii să se disperseze. Căpitanul de poliţie a făcut câteva încercări slabe în acest sens şi i-a raportat apoi lui Farnsworth că nu poate face nimic. Farnsworth şi Hali au trecut atunci prin mulţime, care le-a făcut loc imediat, au mers mai departe pe stradă până la Hotelul Ambasador, unde Farnsworth l-a căutat pe generalul Vinogradov. Farnsworth i-a spus că vorbeşte în numele meu, că era iminentă vărsarea de sânge, că poliţia română recunoaşte că nu poate stăpâni situaţia şi că, după părerea mea, era necesară o acţiune hotărâtă din partea Comisiei Aliate de Control. Vinogradov a spus că-l va informa imediat pe generalul Susaikov despre situaţia creată. Farnsworth şi Hali s-au întors apoi la faţa locului şi, spre marea lor surprindere, au constatat că mulţimea se împrăştiase complet. Unul sau doi observatori români mi-au spus mai târziu că, de îndată ce liderii FND au observat

că Farnsworth şi Hali se îndreptau către hotelul ruşilor, au intrat în mijlocul gloatei, spunând tuturor să se împrăştie imediat şi în linişte, fără să pună niciun fel de întrebări. După câte se pare şi-au dat seama că nu era bine să fie descoperiţi de ruşi în timp ce provoacă dezordine. Generalul Vinogradov m-a sunat mai târziu, pe seară, să-mi spună că Susaikov luase legătura cu ministrul de Interne, care l-a asigurat că va lua măsurile necesare pentru a ţine în frâu gloata. A fost un nou exemplu ce ilustrează tensiunile crescânde din viaţa politică.

Maniu cere ajutor Marii Britanii şi Statelor Unite; se confruntă cu alternativă: renunţarea la luptă sau o replică de forţă dată forţei

Vineri dimineaţă, Berry şi cu mine, ne-am întâlnit acasă la mine cu dl Maniu, la cererea acestuia din urmă. Maniu ne-a spus că voia să ne pună la curent cu gravitatea situaţiei politice. A arătat că asigurările oferite de guvern dlor Hali şi Clark-Kerr nu au fost respectate câtuşi de puţin. A afirmat că cele patru libertăţi au fost încălcate zilnic. Naţional-ţărăniştilor le-a fost refuzat accesul la posturile de radio, ziarele lor sunt interzise, automobilele le sunt rechiziţionate, întrunirile lor de partid sunt dispersate, iar liderii lor sunt bătuţi şi în unele cazuri chiar omorâţi. Scoţând în evidenţă situaţia ziarelor sale, Maniu a continuat spunând că redactorii ziarului „Patria”, care apare la Cluj, şi redactorul şef de la „Dreptatea” din Bucureşti au fost convocaţi în faţa Comisiei Aliate de Control şi avertizaţi explicit să-şi schimbe politica editorială. Li s-a spus că, de vreme ce guvernul este acum

recunoscut de către cei trei principali Aliaţi, criticile la adresa sa nu pot fi considerate decât critici aduse Aliaţilor, îndeosebi Rusiei Sovietice. Redactorii şefi au fost ameninţaţi cu măsuri drastice, dacă ziarele lor nu-şi schimbă politicile editoriale (această afirmaţie a lui Maniu a fost verificată de ceea ce s-a aflat la ultima mea întâlnire cu Carandino, redactorul-şef al ziarului „Dreptatea”, care mi-a spus că Susaikov l-a avertizat personal să schimbe politica ziarului, ameninţând cu o reacţie violentă pe Carandino însuşi, şi cu posibilă oprire a apariţiei ziarului).

* * *

Maniu a spus în continuare că acum se confruntă cu o dilemă extrem de serioasă. El nu poate continua să răspundă de sângele celor mai fideli susţinători ai săi. Singura alternativă ar fi, însă, să renunţe la politica de opoziţie şi să spună partidului să rupă rândurile. El ne-a implorat să-i indicăm dacă Statele Unite şi Marea Britanie mai sunt încă interesate de România şi dacă dorim cu orice preţ ca Maniu să se menţină în opoziţie, în speranţa unui viitor sprijin din exterior într-un interval rezonabil de timp. Bineînţeles că nu prea i-am putut oferi informaţii încurajatoare. Maniu a spus că se gândea chiar să răspundă la forţă prin forţă şi că avea sub comanda sa un număr atât de mare de oameni încât, dacă nu se intervenea deloc din exterior, ar fi putut înlătura cu succes guvernul. I-am spus lui Maniu că, atâta timp cât făceam parte din Comisia Aliată de Control, nu aş putea trece cu vederea, în niciun fel, o încercare de război civil şi că, într-o atare situaţie, era de datoria mea să recomand de îndată

Comisiei Aliate de Control ca ruşii înşişi să intervină în România pentru a restabili pacea şi ordinea.

Dl Maniu a încheiat prezentându-i domnului Berry o notă în care erau consemnate dificultăţile sale actuale şi care cerea cele trei guverne să trimită imediat observatori în România, care să supravegheze şi să raporteze despre desfăşurarea campaniei electorale şi să asigure corectitudinea acesteia pe întreg cuprinsul ţării. Dl Berry a fost de acord să transmită nota, dar i-a spus domnului Maniu că, văzând realist lucrurile, era de părere că existau puţine şanse ca un asemenea demers să fie adoptat.

Confiscarea proprietăţilor americane discutată la şedinţa Comisiei Aliate de Control

La şedinţa Comisiei Aliate de Control de joia trecută, generalul Susaikov şi-a expus în sfârşit deschis punctul de vedere referitor la chestiunea confiscării de proprietăţi americane şi britanice, în conformitate cu legea reformei agrare, care ne creează probleme de multă vreme. Susaikov a spus că el consideră că toate întreprinderile structurate în conformitate cu legislaţia românească sunt, în fapt, persoane juridice române şi că toate aceste companii trebuie tratate la fel în faţa justiţiei, indiferent cine deţine de fapt pachetul de acţiuni. În consecinţă, a spus el, dacă în conformitate cu legea reformei agrare terenurile cultivabile ale multora dintre aceste companii puteau fi confiscate, el consideră că acest lucru nu reprezenta o violare a Articolului 13 şi, prin urmare, Comisia Aliată de Control nu ar trebui să se amestece. Nu

puteam fi de acord cu această concepţie, iar vicemareşalul şi cu mine ne-am opus amândoi vehement. Eu am arătat că, în multe cazuri, proprietatea americană din România consta chiar în pachete de acţiuni în aceste societăţi pe acţiuni, că, prin aplicarea legii reformei agrare, această proprietate americană îşi pierdea din valoare şi că, prin urmare, guvernul român era pus în situaţia de a nu-şi putea îndeplini responsabilităţile, conform Articolului 13, de a înapoia, după război, proprietăţile deţinătorilor lor de drept. Am convenit că această divergenţă era fundamentală şi că problema va trebui supusă atenţiei guvernelor noastre.

* * *

Această atitudine a ruşilor se poate dovedi a fi un obstacol serios în stabilirea pretenţiilor noastre la despăgubiri de război. Dacă Româno-Americană şi alte întreprinderi cu capital american vor fi considerate ca având acelaşi statut cu toate celelalte întreprinderi româneşti, atunci, după argumentele părţii ruseşti a Comisiei Aliate de Control, ele nu vor fi îndreptăţite la niciun fel de despăgubiri de război. Dacă se va întâmpla aşa, compensaţiile ce ar fi urmat să le fie plătite, pentru distrugerea fabricilor lor prin bombardamente şi pentru greutăţile pe care le-au avut ca urmare a participării României la război alături de Germania, vor fi foarte greu de stabilit. Sper că guvernul nostru va adopta o poziţie fermă la Moscova în această privinţă.

Tratamentul lipsit de respect faţă de reprezentanţii americani şi britanici la sărbătorirea zilei de 10 mai se discută în şedinţa Comisiei Aliate de Control

Tot la această întâlnire, i-am exprimat generalului Susaikov indignarea mea faţă de tratamentul la care au fost supuşi naţiunea americană şi reprezentanţii săi, de către guvernul român, în timpul festivităţilor de la 10 mai. Mi-am expus obiecţiile în general, aşa cum le-am consemnat în *Jurnalul* meu, când am relatat aceste evenimente. Susaikov a manifestat întrucâtva regrete, oferind nişte scuze cam slabe, dar a acceptat protestul meu pentru a-l transmite mai departe guvernului român. Vicemareşalul s-a alăturat obiecţiilor ridicate de mine, dar a arătat că, după părerea sa, guvernului român ar trebui doar să i se recomande să aibă mai mult tact în astfel de cazuri şi că era sigur că nu a vrut să jignească cu tot dinadinsul. Această atitudine blajină, după părerea mea, n-a prea fost de ajutor.

Marţi, 28 mai 1946

Markham expulzat de partea sovietică din Comisia Aliată de Control

Pe 21 mai, dl Markham, corespondent de presă al lui „Christian Science Monitor”, a fost convocat în faţa generalului Vinogradov, care i-a spus că, din cauza atitudinii sale antiruseşti. a insultelor aduse Armatei Roşii şi încercărilor sale de a se implica în politici partizane, i se retrage viza de lucru în România şi că trebuie să părăsească ţara într-un interval de cinci zile. I-au fost

amintite cazuri precise în sprijinul acestor acuzaţii. Markham a răspuns pe larg, respingând toate aceste acuzaţii şi afirmând că nu a relatat niciodată nimic altceva decât fapte reale, la care, în majoritate, a fost martor ocular. Vinogradov a insistat însă, arătând că hotărârea era definitivă. Două zile mai târziu, mi-am fixat o întâlnire cu generalul Susaikov şi i-am spus că deţineam informaţii pe baza cărora puteam combate fiecare din acuzaţiile aduse lui Markham, că gestul Comisiei Aliate de Control de a-l expulza pe Markham ar provoca un sentiment antisovietic în America şi, mai mult, că eu personal sunt indignat de gestul ruşilor de a adopta această măsură fără să mă consulte şi fără să-i dea măcar lui Markham posibilitatea de a prezenta lucrurile din punctul său de vedere. Susaikov a refuzat să reconsidere chestiunea, spunând că nu va aproba nicio prelungire a termenului de cinci zile, la sfârşitul căruia Markham trebuie să se afle în afara graniţelor României. La început, ne-am gândit să-l trimitem pe dl Markham la Viena, dar, în ultimul moment, a primit vorbă de la ziarul său să plece la Istanbul. Prin urmare, l-am urcat într-un jeep care pleca spre Constanţa, de unde va lua o cabină la bordul unui vas ce pleacă duminică, 26 mai, spre Istanbul.

La 25 mai am primit o telegramă de la Departamentul de Stat în care mi se spunea că acest caz va fi adus imediat la cunoştinţa Moscovei şi mi se ordona să mă duc încă o dată la Susaikov, cerându-i să fie amânat ordinul de expulzare, până când se va lua o hotărâre la nivel guvernamental. Am procedat astfel imediat şi, foarte ciudat, Susaikov a dat curs cererii mele, cu înţelegerea ca, pe perioada amânării, Markham să nu mai activeze în

calitate de corespondent de presă în România. Am luat imediat legătura cu Markham la Constanţa, iar el s-a întors la Bucureşti a doua zi. Aşteptăm acum veşti de la Moscova în legătură cu acest caz.

* * *

Ne-am întrebat cum de a acceptat Susaikov, în ultimul moment, să amâne executarea hotărârii sale. Înclin să cred că, în timpul primei noastre discuţii, a fost mult mai impresionat decât a lăsat să se vadă, în special când i-am arătat că acest gest ar provoca un val de sentimente antisovietice în America. În acel moment, poate că a considerat că i-ar afecta prestigiul dacă ar reveni asupra deciziei, dar, două zile mai târziu, când i s-a oferit o scuză prin mesajul transmis lui de către Departamentul meu de Stat, a fost probabil bucuros să profite de ea şi să paseze răspunderea autorităţilor superioare. În orice caz, această schimbare de atitudine este privită aici ca o mică victorie pentru prestigiul american.

Festivităţi organizate la Constanţa cu ocazia restituirii de către sovietici a vasului Mircea

Luni 27 mai, o amplă festivitate a fost organizată la Constanţa cu ocazia restituirii de către Rusia, către guvernul român, a vasului-şcoală Mircea. La orele 7,00 dimineaţa, din Bucureşti a plecat un tren special cu membri ai guvernului, cu ruşii din Comisia Aliată de Control şi membri ai corpului diplomatic, reprezentanţi americani şi britanici, precum şi mai mulţi alţi demnitari.

Un al doilea tren, în care au urcat Regele şi persoane din anturajul său, a plecat cu o oră mai târziu. La Constanţa, ceremonia de transfer a avut loc la bordul vasului Mircea, rolul principal având-l Regele, dar cu Groza ţinându-se scai de el. În afara oaspeţilor oficiali sosiţi de la Bucureşti, doar câteva sute de localnici au avut permisiunea de a asista la ceremonie. Desigur, erau simpatizanţi de-ai lui Groza, aleşi pe sprânceană. Restul lumii a fost ţinut la distanţă de zona portului, de către un cerc de soldaţi şi jandarmi. După ceremonie, ne-am dus cu toţii la prânz la primărie; din nou publicul larg a fost exclus cu grijă, nu numai din primărie, ci şi de pe străzile apropiate traseului nostru, precum şi din Piaţa Primăriei. De-a lungul întregii zile a fost cât se poate de evident că guvernul nu voia să rişte să mai apară o nouă izbucnire spontană în favoarea Regelui, aşa cum se întâmplase la 10 mai. Chiar înainte de prânz, Regele l-a decorat pe Groza cu ordinul „Serviciul Credincios” **261,** cea de-a doua înaltă distincţie acordată civililor. După prânz, mareşalul Tolbuhin şi membrii statului său major i-au luat pe Groza, Tătărescu şi Susaikov la vila sa de la Carmen Sylva. Vicemareşalul Stevenson şi cu mine am fost excluşi intenţionat de la această invitaţie. Regele s-a întors la Constanţa, puţin înainte de ora şapte, iar trenul său special a pornit imediat. Trenul nostru fusese programat să plece la scurt timp după aceea, dar Groza şi Tătărescu au dispărut din nou cu Tolbuhin şi nu au apărut la gară până la orele 2130, cu aproximativ două ore şi jumătate întârziere faţă de ora la care era programată plecarea noastră. A trebuit să-i aşteptăm cu toţii, pe toată durata întârzierii, fără niciun fel de explicaţie. Astfel, atât în acest mod, cât şi prin excluderea

noastră de la festivităţile din timpul după-amiezii, guvernul a reuşit să demonstreze încă o dată întreaga sa desconsiderare a prestigiului britanic şi american.

Siguranţa arestează angajaţii civili ai Misiunilor Americane – Militară şi Politică

Absenţa din Bucureşti a majorităţii înalţilor demnitari din guvern şi din Naţiunile Aliate a fost folosită de către comunişti pentru a începe un nou val de arestări. Au fost arestate câteva sute de persoane, multe fără vreun motiv politic evident, în afară de faptul că manifestaseră o oarecare amiciţie faţă de britanici şi americani. Patru bărbaţi înarmaţi s-au năpustit asupra unui angajat civil al Misiunii noastre, i-au pus cătuşe şi l-au dus la închisoare. În ciuda tuturor eforturilor noastre de a afla ceva despre el de la români, nu avem nicio ştire unde se află. Un alt angajat român, dl Manicatide, a fost vizitat de persoane de la Siguranţă, care şi-au declarat intenţia de a-l aresta. Din fericire, el a reuşit să ia telefonic legătura cu noi, iar noi am trimis un ofiţer care a ajuns la timp pentru a împiedica arestarea sa. L-am dus imediat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi am sugerat să fie interogat în prezenţa unui ofiţer. Am fost refuzaţi şi s-a încercat reţinerea sa cu forţa. Ofiţerii noştri au reuşit însă să-l scoată de acolo în siguranţă şi l-au adus înapoi la Misiune. El se găseşte acum în grija noastră la Hotelul Stănescu, unde am mai mutat şi alţi români, angajaţi importanţi de-ai noştri despre care credem că se află în pericol de a fi arestaţi. A fost arestată şi o angajată a domnului Berry, care a dispărut. Consider că aceste arestări ale angajaţilor noştri

reprezintă poate cea mai mare insultă de care s-a făcut responsabil până acum guvernul român şi am telegrafiat în consecinţă Washingtonului, adăugând că nu am de gând să permit agenţilor guvernamentali să ne interogheze angajaţii cu privire la activităţile noastre din Comisia Aliată de Control, altfel decât în prezenţa unuia dintre ofiţerii mei. Restul angajaţilor noştri români sunt foarte îngrijoraţi şi, în mod natural, le este foarte teamă pentru propria lor siguranţă. Am încercat să mă întâlnesc imediat cu Susaikov în privinţa acestei probleme, dar până în prezent nu am reuşit. Dl Berry este de acord cu poziţia mea. Fiecăruia dintre noi ni se pare de neconceput să permitem guvernului român, aflat încă sub regim de armistiţiu şi în aşteptarea recunoaşterii depline din partea Statelor Unite, să iniţieze o campanie de teroare orientată în primul rând împotriva prestigiului american şi a intereselor americane. Sper ca Washingtonul să ne susţină.

Dl Berry înmânează o vehementă notă de protest guvernului român 262

Luni 27 mai, dl Berry a înmânat o vehementă notă de protest guvernului român, cerându-i să dea socoteală pentru faptul că nu a reuşit până acum să pună în aplicare termenii acordului de la Moscova în privinţa celor patru libertăţi în România. Nota arată că partidelor istorice nu li s-au acordat deplina libertate în domeniul presei, libertatea de a folosi radioul sau libertatea de a-şi organiza şi desfăşura campaniile electorale. Se mai arată că nu s-au organizat alegerile aşa cum se promisese, iar guvernului român îi este adresată invitaţia de a-şi schimba atitudinea

şi de a demonstra, prin acţiunile sale viitoare, sinceritatea promisiunilor făcute în faţa ambasadorului nostru, în ianuarie. După o oră, dl Holman a prezentat o notă similară din partea guvernului britanic. Este rezultatul acţiunilor recomandate în martie de către dl Berry. Atât guvernul Statelor Unite, cât şi cel britanic au încercat să determine Moscova să se alăture protestului lor, dar, firește, nu au reuşit. Nota are încă un caracter confidenţial, dar urmează a fi dată publicităţii în Anglia, în America, cât şi de către noi înşine, în România, pe data de 1 iunie. Va fi foarte interesant de observat dacă nota va fi trecută sub tăcere în presa locală sau dacă se va permite cel puţin atâta libertate presei.

Planuri probabile ale ruşilor de desfiinţare a Comisiilor Aliate de Control

Buletinele noastre de presă radiodifuzate din America şi Anglia au prezentat în ultimul timp comentarii referitoare la posibilitatea apropiatei desfiinţări a Comisiilor Aliate de Control din Balcani. Se pare că un asemenea proiect a fost propus de către Molotov luna trecută, la Paris, ca urmare a desfiinţării corespunzătoare a Comisiei Aliate de Control din Italia. Secretarul Byrnes a aprobat propunerea în principiu, dar a sugerat să fie inclusă între condiţiile de armistiţiu revăzute pentru ţările balcanice şi a apelat la Molotov să le pregătească. Acum pare probabil ca, la următoarea întâlnire a miniştrilor de Externe, din 15 iunie **263,** ruşii să prezinte un număr de astfel de condiţii revăzute.

* * *

Desfiinţarea Comisiei Aliate de Control din România, în viitorul apropiat, va fi în mod sigur foarte avantajoasă pentru Rusia. Ar pleca din ţară un mare număr de observatori americani şi britanici, chiar în momentul când se aşteaptă alegerile. De asemenea, ar dispărea o forţă eficace care acţionează acum în apărarea intereselor americane şi s-ar da, desigur, o mare lovitură speranţelor partidelor din opoziţie de păstrare a interesului americanilor şi britanicilor pentru cauza lor. A devenit evident că Rusia se pregăteşte pentru o asemenea eventualitate, înlocuindu-şi treptat militarii şi NKVD-iştii din Comisia Aliată de Control, cu un număr corespunzător de civili. Mulţi dintre aceşti nou-veniţi îşi aduc cu ei familiile şi par să se instaleze pentru multă vreme. Astfel, Rusia va reuşi să-şi păstreze controlul asupra economiei şi vieţii politice româneşti, chiar şi după ce toate forţele sale armate vor fi părăsit ţara. Acest control poate fi chiar mai eficient decât în prezent, de vreme ce chiar acea slabă rezistenţă opusă de americani şi britanici aici va dispărea în curând. Firesc, am prezentat Washingtonului acest posibil obiectiv al Rusiei şi rămâne de văzut dacă vom face sau nu jocul Rusiei.

Pedepsirea criminalilor de război

Cei doi Antoneşti, Vasiliu şi Alexianu au fost executaţi prin împuşcare sâmbătă după-amiază, 1 iunie 1946, în închisoarea de la Jilava. Altor trei criminali de război, care fuseseră condamnaţi la moarte, Regele le-a comutat pedeapsa în muncă silnică pe viaţă **264**. Regele i-a spus ieri domnului Berry, că acest gest a fost conform unei

recomandări scrise din partea guvernului român, ce consemna nu numai vederile guvernului, ci şi ale Comisiei Aliate de Control care fusese consultată, şi-şi exprimase acordul. Imediat am semnalat telegrafic acest lucru Departamentului de Război, arătând că nici eu, nici vreunul din asistenţii mei nu fusesem contactaţi în această privinţă şi nu ne-am exprimat niciun fel de opinie.

Corespondenţilor de presă străini nu li s-a permis să asiste la execuţie; totuşi, anumiţi observatori care au fost de faţă au relatat că s-a făcut o treabă de cârpaci. Se pare că plutonul de execuţie a fost format din jandarmi sau din comunişti în uniforme de jandarmi, nu din soldaţi din armata regulată. Doar unul din cei patru, Mihai Antonescu, a murit la prima salvă. Mareşalul a căzut, apoi s-a ridicat în genunchi şi a strigat: „De ce nu mă omorâţi, câinilor?" în total, s-au tras unsprezece *coups de grace* [în franceză în original – lovituri de graţie] pentru a termina execuţia **265**.

Toate elementele societăţii bucureştene par consternate de execuţie. Se pare că aproape toţi se aşteptau ca Regele să comute toate sentinţele în ultima clipă. S-au exercitat presiuni teribile în acest sens asupra lui din toate părţile, dar, în situaţia dată, el a considerat că recomandarea guvernului reprezenta în întregime atitudinea Rusiei sovietice şi, prin urmare, nu a avut de ales şi s-a conformat. În general, poporul consideră că nu s-a dovedit nimic împotriva Antoneştilor, în afara faptului că au pierdut războiul. Este, cu siguranţă, extrem de dificil să se tragă o linie între conducători şi oamenii înşişi, care au urmat politicile conducătorilor lor, opunându-li-se puţin sau chiar deloc.

Washingtonul aprobă poziţia adoptată în legătură cu arestarea angajaţilor români ai Reprezentanţei Militare a Statelor Unite şi a Misiunii Statelor Unite

Dl Berry şi cu mine am primit, amândoi, telegrame de la Washington prin care poziţia mea privitoare la problema arestărilor de angajaţi ai misiunilor noastre de către guvernul român este pe deplin aprobată. Dl Berry a primit instrucţiuni să adreseze imediat un protest vehement guvernului român împotriva unor astfel de gesturi „scandaloase". La rândul meu, mi-am înnoit protestele către generalul Susaikov şi i-am trimis o copie după scrisoarea domnului Berry adresată guvernului român. Nu mă aştept la vreo reacţie din partea lui Susaikov, întrucât, la întrevederea de zilele trecute, a lăsat să se înţeleagă că nu poate fi de acord ca României, în calitatea de naţiune suverană, să-i fie limitată autoritatea asupra cetăţenilor români. Cu toate acestea, din atitudinea sa am înţeles că nu avea de gând să facă caz de acest lucru, prin urmare am încă speranţe că întreaga problemă se va putea rezolva în mod satisfăcător. Până în momentul de faţă, însă, angajatul nostru, Stănescu, nu a fost eliberat.

Un comunist prieten, având o poziţie înaltă în Ministerul de Interne, i-a spus domnului Hullick zilele trecute, că aceste arestări nu aveau absolut nimic de-a face cu aşa-zisa mişcare de rezistenţă din România, ci mai degrabă au fost rezultatul ordinelor directe primite de la NKVD, ca ei să depună toate eforturile pentru a obţine informaţii care ar putea fi folosite pentru a implica Misiunea noastră în orice fel de activitate incorectă. Domnului Hullick i s-a spus în continuare că, timp de o lună şi mai bine, s-au furat documente din dosarele

noastre, au fost fotocopiate, apoi re turnate, şi că aceste documente ofereau suficiente dovezi pentru a incrimina întreaga mea Reprezentanţă. Deşi s-ar putea să existe o sămânţă de adevăr în aceste informaţii, sunt sigur că ele sunt mult exagerate. Sunt convins că niciunul dintre ofiţerii sau soldaţii mei nu poate fi compromis. Cu toate că este posibil ca anumite documente lipsite de importanţă, care au trebuit încredinţate unor funcţionari şi translatori români în vederea traducerii, să fi fost luate din Misiunea mea, sunt sigur că dosarele noastre cu telegrame şi rapoarte MIS, nu au fost violate şi că orice documente s-ar fi putut obţine, nu se pot dovedi incriminante. De fapt, nu există niciun document întocmit de această Misiune, nici măcar propriile mele documente, care să poată servi drept bază pentru acuzaţia de comportament incorect. Pe de altă parte, dacă Rusia intenţionează să strângă acuzaţii împotriva noastră, îi va fi foarte uşor să fabrice dovezi care să susţină asemenea acuzaţii. Am fost martori de multe ori, în trecut, la asemenea procedee, cel mai recent caz fiind cel fabricat împotriva lui Reuben Markham, corespondentul ziarului „Christian Science Monitor”.

Nota de protest a americanilor şi britanicilor nu este publicată în ziarele româneşti

Nota de protest înmânată guvernului român de către reprezentanţii britanici şi americani la 27 mai nu a fost publicată în presa locală. Deşi nu am reuşit să obţinem dovezi ale unei cenzuri exercitate direct, suntem siguri că textul notei a fost retras din toate ziarele, sub un pretext sau altul.

În acest sens dl Frank O'Brien, corespondentul de la Associated Press în România mi-a spus zilele trecute că are impresia că toate relatările sale din ultimele patru sau cinci zile au fost reţinute, întrucât nu a primit niciun răspuns la telegrama prin care solicita confirmări. În consecinţă, m-am supus cererii sale de a transmite mai multe din telegramele sale la Washington prin sistemul nostru militar de comunicaţie, sugerând ca ele să fie înaintate agenţiei AP, New York, pentru a verifica dacă, pe linie comercială, s-au primit sau nu informaţii similare. Generalul Susaikov m-a informat în repetate rânduri că nu se exercită niciun fel de cenzură a Comisiei Aliate de Control asupra corespondenţilor aliaţi; totuşi, este posibil ca, instigaţi de către sovietici, cenzorii români sau chiar Societatea de Telegrafie să reţină aceste telegrame.

Continuă impasul în privinţa arestării angajaţilor civili

Situaţia delicată provocată de încercările guvernului român de a aresta angajaţii noştri civili se menţine în impas. Acum două zile, am primit instrucţiuni de la Departamentul de Stat ca, în cazul în care s-ar încerca arestarea prin forţă a angajaţilor aflaţi sub protecţia mea, să-mi limitez reacţiile la o rezistenţă pasivă şi să nu recurg la o intervenţie armată efectivă. Iată încă un indiciu că nu trebuie, în momentul de faţă, sub niciun motiv, să facem din România o problemă importantă.

* * *

În acest sens, dl Berry a avut de curând o interesantă discuţie neoficială cu ministrul de Externe, dl Tătărescu. Esenţa afirmaţiilor domnului Tătărescu a fost următoarea:

„Ceea ce am de spus trebuie privit drept un gest prietenesc şi absolut neoficial. Dacă mă citaţi public, voi nega, desigur, tot ce am spus. Dvs şi guvernul dvs trebuie să înţelegeţi că aici, în România, aveţi de-a face cu un guvern în întregime dominat de patru miniştri comunişti. Aceşti oameni nu sunt normali. Minţile lor au fost pervertite atât de anii de instruire la Moscova, cât şi de anii numeroşi petrecuţi în închisori. Ei consideră că toţi cei care nu sunt comunişti complotează împotriva lor. Bodnăraş, care cu Siguranţa lui este răspunzător de aceste arestări, este ferm convins că în România există o mişcare subversivă larg răspândită, având ca ţel răsturnarea guvernului de îndată ce trupele ruseşti vor părăsi ţara. El mai este convins şi că această mişcare este susţinută cu bani de americani şi că se bucură de sprijinul tacit al guvernului american. Deţine deja anumite informaţii care, unui om normal, nu i s-ar părea probabil incriminatoare, dar care lui îi confirmă cu totul convingerile. Astfel, angajata care a fost arestată, este nepoata domnului Olteanu, cunoscut lider al acestei mişcări. Fata şi-a întreţinut mătuşa pe durata fugii unchiului său în munţi şi, din când în când, i-a scris scrisori unchiului său despre chestiuni familiale. Pentru Bodnăraş, este o dovadă că ea a jucat rolul de om de legătură cu Misiunea voastră şi că, în realitate, a transmis fonduri de la americani pentru susţinerea acestei mişcări subversive; mai mult, că, în scrisorile către unchiul său, a transmis mesaje importante de la guvernul american. Cât priveşte Misiunea militară,

Bodnăraş deţine într-adevăr un document semnat de un ofiţer american, în care se prezintă în detaliu organizarea Statului Major al mişcării subversive, cu numele şi funcţiile ocupate de către diverşi conducători. Eforturile energice depuse de Misiunea militară pentru a împiedica arestarea domnului Manicatide şi cele trei încercări distincte făcute de dl Hullick de a-l vedea personal pe Bodnăraş, imediat după arestarea drei Olteanu, sunt noi dovezi că Misiunile voastre sunt profund implicate şi că dvs faceţi tot posibilul pentru a evita ca el să afle detaliile. Eu fac tot ce pot ca să-l conving pe Bodnăraş de absurditatea adâncirii în continuare a prăpăstiei dintre guvernele noastre în această chestiune şi cred că, până săptămâna viitoare, voi intra în posesia tuturor dosarelor şi voi putea discuta cu dvs în mod oficial, caz în care vom putea ajunge probabil la o înţelegere. Totuşi, nu vă pot promite nimic, deoarece nu am puterea de a-l împiedica pe Bodnăraş să ia noi măsuri dacă el le consideră oportune. Prin urmare, trebuie să vă previn să fiţi în continuare în gardă".

* * *

„În ce mă priveşte, bazându-mă pe îndelungata mea experienţă ca ministru de Interne şi în alte funcţii, consider că voi, americanii, aţi făcut doar două greşeli, care nici măcar nu sunt grave. În primul rând, sunteţi de vină pentru neglijarea sistemului de securitate, ceea ce a permis ca documente incriminatoare să cadă în mâinile noastre. Eu, personal ştiu că toate guvernele, inclusiv cel rus şi al nostru, încearcă tot timpul să obţină informaţii de la diverse alte naţiuni şi cred că şi ofiţerii voştri nu fac

decât asta. Cu toate acestea, după cum i-am explicat şi lui Bodnăraş, acesta este, în oarecare măsură, un semn incriminator. Cea de-a doua greşeală a dvs a fost abordarea afacerii Manicatide, în care aţi permis ofiţerilor dvs, care răspundeau de Manicatide, să se pună în postura de a ajunge la o dispută în care au fost implicate atât prestigiul guvernului dvs. cât şi cel al guvernului meu. Pe lângă aceste două puncte, nu cred să mai aveţi vreo vină. Sper să pot discuta aceasta mai în amănunt cu dvs săptămâna viitoare".

* * *

Desigur, tot ce spune Tătărescu poate fi adevărat. Pe de altă parte, el a fost prins de atâtea ori cu minciuna, încât nu-i putem acorda prea mult credit. Am discutat problema cu dl Berry şi suntem amândoi de acord că cel mai bun lucru este să nu facem nimic şi să aşteptăm, pur şi simplu, noi evoluţii. Sunt încă sigur că, dacă guvernul român deţine documente într-adevăr incriminatoare, acestea sunt de fapt fabricate şi nu scoase chiar din dosarele Misiunii noastre aşa cum se pretinde.

* * *

Am discutat acelaşi subiect cu generalul Susaikov la şedinţa noastră din Comisia Aliată de Control de ieri şi i-am spus, neoficial, că nu i-ar folosi cu siguranţă nimănui să facem din aceasta o chestiune de importanţă majoră în momentul de faţă şi că aş fi bucuros să lămuresc problema cu orice oficialitate competentă din guvernul român.

Susaikov a repetat vechiul refren că, bineînţeles, întrucât acţionasem pe propria mea răspundere, fără a-l consulta, el nu putea lua nicio măsură directă în această afacere. Mi-a amintit că, zilele trecute, îmi înmânase doar o cerere de predare a lui Manicatide – din partea ministrului de Externe –, dar că nu-mi recomandase să-l şi predau. Mi-a spus, însă, că este de părere că o întrevedere cu ministrul de Interne ar putea fi uşor fixată în prezenţa lui şi că, dacă voi formula anumite întrebări pe care aş vrea să le discut cu ministrul de Interne, el va încerca să stabilească o astfel de întâlnire. Am fost de acord să pregătesc acest set de întrebări, dar numai cu acceptul ca, la o asemenea întâlnire, să nu încercăm să ne justificăm fiecare în parte punctele de vedere, ci mai degrabă, recunoscând imediat că există diferenţe de vederi, să discutăm cum putem aplana lucrurile în cazul de faţă, fără a face o problemă majoră din aceste divergenţe.

Vizita generalului-maior Robertson din Comisia Aliată de Control din Bulgaria

Acum două săptămâni, generalul-maior Robertson, care i-a luat locul generalului Crane în Bulgaria, ne-a făcut o vizită însoţit de doamna Robertson, de cei doi adjutanţi ai săi cu soţiile lor şi de alţi câţiva ofiţeri. Le-am arătat Bucureştii, i-am dus la Snagov pentru o noapte, la Predeal două zile şi la Sinaia la un prânz cu Regele şi Regina. Toţi au fost încântaţi la culme de primire şi au plecat după trei zile cu sentimentul că au petrecut minunat. Generalul Robertson pare să fie un ofiţer excelent, care a înţeles rapid adevărata situaţie din Bulgaria. El mi-a sugerat că

avea impresia că generalul Crane lăsase lucrurile să-i scape rău de sub control şi că nu fusese foarte activ nici în strângerea de informaţii, nici în a a-şi impune punctul de vedere în discuţiile cu ruşii. În această ultimă privinţă, totuşi, generalul Robertson crede acum că lucrurile au ajuns atât de departe, încât este inutil să ne mai aşteptăm la cooperare din partea Aliaţilor noştri. El crede, la fel ca mine, că Comisiile Aliate de Control din aceste ţări balcanice funcţionează după ordine stricte primite de la Moscova şi că de acum înainte ar trebui să presupunem că nu vom primi nicio informaţie valoroasă de la omologii noştri ruşi. Prin urmare, generalul Robertson intenţionează să-şi petreacă mare parte din timp călătorind prin şi în afara Bulgariei şi-şi consacră atenţia strângerii de informaţii. El spune chiar că s-a lipsit în mare măsură de farsa participării la şedinţele Comisiei Aliate de Control. Din când în când, dacă are vreo problemă serioasă care ar trebui consemnată, se duce la generalul rus. În afară de aceasta, ei nu se întâlnesc deloc.

Întâlnire cu generalul Susaikov, 21 iunie 1946

Întâlnirea mea de ieri cu generalul Susaikov a fost prima într-un interval de mai multe săptămâni. A fost cea mai puţin productivă întâlnire pe care am avut-o de foarte mult timp. I-am cerut lui Susaikov să recomande guvernului român să ne pună la dispoziţie o copie oficială a dosarului proceselor Antonescu, dar Susaikov mi-a răspuns că nu o poate face. Mi-a spus că guvernul său nu avea nevoie de o astfel de copie şi, prin urmare, nu putea cere una pentru americani. Mi-a spus că, dacă avem nevoie de o

astfel de copie, ar trebui să o solicităm pe căi diplomatice.

* * *

L-am întrebat de Susaikov ce se întâmplă cu proprietăţile austriece (aflând cu câteva zile în urmă de la dl Oeriu, că ruşii le tratează drept proprietăţi germane şi că le preiau). Susaikov a răspuns sec că, în conformitate cu instrucţiunile primite de la guvernul său, nu putea discuta această problemă. Când i-am arătat că eram îndreptăţit să ştiu ce face Comisia Aliată de Control, el mi-a răspuns că, bineînţeles că ştiu ce face Comisia, şi anume duce la îndeplinire acordul de la Potsdam şi că orice proprietate germană este preluată. I-am spus că această informaţie este absolut nesatisfăcătoare şi că nu mi-a oferit suficiente detalii, dârei a lăsat-o moartă. I-am pus lui Susaikov problema atitudinii ostile a ziarului Armatei Roşii „Graiul nou", care a publicat o serie de articole antiamericane, în ultimele săptămâni. Îi scrisesem lui Susaikov trei scrisori pe această temă, dar el nu avusese nicio reacţie, în afară de afirmaţia că „Graiul nou", fiind o publicaţie a Armatei Roşii, ieşea de sub jurisdicţia sa, aceasta în ciuda faptului că ziarul este tipărit în româneşte şi se vinde pe străzile oraşelor româneşti. La întrevederea noastră, am arătat că, tocmai pentru că este un organ oficial al Armatei Roşii, poziţia sa trebuie considerată ca fiind cea a Armatei Roşii, şi chiar a Înaltului Comandament Sovietic din România. Am afirmat că nu am – în situaţia dată – altă alegere decât să consider această atitudine ca fiind ostilă faţă de America şi, mai mult, să trag concluzia că Înaltul Comandament Sovietic se foloseşte de acest mijloc pentru

a informa poporul român de ostilitatea sa faţă de America. Susaikov mi-a spus atunci că primise deja asigurări de la Înaltul Comandament că ziarul va fi mai atent în comentariile sale şi că nu va mai ataca guvernul american, ci se va limita la a critica inamicii tuturor Naţiunilor Unite. El a mai adăugat că anumite traduceri pe care i le trimisesem păreau mai ostile decât articolele originale înseşi. Deşi nu consider că acest răspuns este satisfăcător, cred totuşi că, cel puţin un timp, am reuşit să moderăm tonul în general ostil al ziarului „Graiul nou”.

* * *

Toată întrevederea, însă, a fost o dovadă a minimei atenţii acordate de către ruşi poziţiei guvernelor britanic şi american faţă de problemele româneşti sau faţă de drepturile conaţionalilor noştri aflaţi în România. Am ajuns acum la concluzia fermă că, în ceea ce priveşte Comisia Aliată de Control, ar fi de preferat – pentru prestigiul american – să închidem prăvălia imediat. Totuşi, din punct de vedere informativ, se pare că facem încă o treabă utilă aici, în România. Mai mult, presupun că, în mijlocul Conferinţei de la Paris, n-ar fi o idee prea bună să facem modificări în *statu-quo*-ul de aici. De aceea, pentru moment cel puţin, îmi voi păstra opiniile pentru mine.

Spaima de război

Se pare că România nu este singura ţară în care stafia rusească a războiului îşi iţeşte capul. Acum câteva săptămâni, Departamentul de Război a expediat tuturor

Comisiilor Aliate de Control o copie a telegramei de la G-2 USFET, în care se arăta că ruşii încep să-şi întărească forţele în Germania şi Austria, posibil în vederea unei acţiuni agresive în viitorul apropiat. Departamentul de Război a solicitat o evaluare, iar eu am răspuns că, deşi în România era evidentă o activitate militară de amploare, forţele aflate pe teritoriul ţării nu crescuseră şi nu existau, aici, dovezi ale unor intenţii agresive.

Duminica trecută, seara, am primit o altă telegramă urgentă de la Departamentul de Război, de data aceasta arătând că ambii ataşaţi militari din Norvegia şi Iugoslavia raportaseră că au primit informaţii referitoare la atacuri ruseşti, anterior plănuite, prin Austria spre Germania şi Franţa, prin Bulgaria spre Grecia şi prin Iugoslavia spre Triest. Din nou telegrama solicita o evaluare. Eram la Snagov când mi-a parvenit telegrama şi mi-am convocat imediat ofiţerii de bază la Misiune, întocmind un răspuns, până pe la orele 3,00 ale dimineţii. Din nou, nu am descoperit aici niciun indiciu al unui proiectat atac apropiat. Am raportat o mare creştere în forţa aeriană a Armatei Roşii pe întreg teritoriul ţării şi alte activităţi sugerând o pregătire activă a grupului de unităţi de întărire. Nu crescuseră însă rechiziţionările de rezerve, nici nu se stocaseră masiv proviziile în ţară şi nici nu existase o mişcare masivă de trupe care să nu poată fi explicată prin programul normal de desfăşurare periodică, despre care ştim că se află în curs. În urmă cu o zi sau două, am primit de la Departamentul de Război o telegramă lungă, în care era din nou analizată întreaga situaţie şi se enunţa concluzia că, deşi presupusele atacuri ale ruşilor rămân posibile, există puţine indicii că în

realitate se preconizează asemenea atacuri.

* * *

Întreaga afacere, însă, dovedeşte nevoia de informaţii corecte din această parte a lumii şi importanţa pe care această Misiune o poate avea pentru Departamentul de Război, dacă ne concentrăm în continuare asupra tuturor chestiunilor informative.

Vineri, 21 iunie 1946

Răspuns nesatisfăcător al guvernului român la nota referitoare la cele patru libertăţi

După cum era de aşteptat, răspunsul guvernului român la notele de protest, americană şi britanică, faţă de neaplicarea acordului de la Moscova s-a dovedit a fi nesatisfăcător **267**. Atât guvernul britanic cât şi cel american au informat în acest fel guvernul român **268** şi li s-a replicat că România nu poate fi de acord cu interpretarea lor **269**. Acest al doilea răspuns din partea guvernului român arată foarte deschis că, atâta timp cât Rusia nu are de adus nicio plângere împotriva politicii guvernului român, respectivul guvern nu poate găsi nicio justificare obiecţiilor ridicate de americani şi britanici. Chestiunea este dată în vileag astfel şi, o dată pentru totdeauna, guvernul nostru ştie acum care este adevărata situaţie.

Ralea acceptat de către Byrnes 270

Totuşi, în ciuda notelor noastre de protest, este foarte clar că Departamentul nostru de Stat *nu* intenţionează să

facă mare caz în privinţa României în aceste momente. Dovadă elocventă în sprijinul acestei afirmaţii este atitudinea guvernului nostru faţă de recenta cerere a României ca dl Ralea să fie acceptat ca ministru în locul doctorului Bagdasar, prea bolnav pentru a prelua postul. Dl Berry a înaintat această cerere împreună cu recomandarea sa personală ca, până când guvernul român nu-şi va fi schimbat atitudinea, acest nou ministru să nu fie acceptat. Problema a fost înaintată domnului Byrnes, care personal a hotărât să-l accepte pe dl Ralea necondiţionat, fără a face tevatură pe marginea acestei probleme. Am înţeles că Ralea va pleca în scurt timp în Statele Unite.

Marţi, 2 iulie 1946

Situaţia politică din România rămâne calmă

Din punct de vedere politic, situaţia a fost relativ calmă în România în ultimele săptămâni. S-au mai făcut câteva arestări în legătura cu aşa-zisa „Mişcare Naţională de Rezistenţă”, precum şi alte câteva arestări, în care au fost implicate personaje politice care şi-au spus deschis părerea împotriva actualului guvern. Noi lagăre de concentrare au fost deschise pentru deţinuţii politici şi, deşi nu cunoaştem cifre exacte, credem că cel puţin cinci mii de persoane sunt reţinute acum în aceste lagăre. În ultimul timp nu a fost molestat însă niciun lider de marcă al opoziţiei, iar guvernul nu a mai făcut nicio încercare de a se atinge de angajaţii Misiunilor americane. Îi mai ţinem încă sub protecţia noastră, la Hotelul Stănescu, pe Manicatide şi pe câţiva alţi angajaţi de ai noştri. Zilele trecute am primit de la Departamentul de Stat instrucţiuni

lămuritoare cu privire la atitudinea noastră în cazul unei tentative de arestare a acestor angajaţi. Mi se recomandă acum ca, ţinând cont de „realităţile” situaţiei, să nu recurgem la rezistenţă armată pentru a-i proteja pe aceşti angajaţi de arestare. Va trebui să opun rezistenţă arestărilor, forţându-i astfel pe atacatori să-mi dea la o parte brutal gărzile, pentru ca apoi să protestez împotriva acestui gest în numele guvernului Statelor Unite, fără a folosi totuşi arme de foc. Aceasta face ca poziţia mea să fie foarte dificilă şi am raportat acest lucru Departamentului de Război. Gărzile mele de la hotelul Stănescu sunt înarmate acum doar cu bastoane de cauciuc şi au fost atent instruite cum să procedeze în caz de pericol. Nu cred, totuşi, că guvernul român va face vreo încercare de a efectua aceste arestări în momentul de faţă.

Vizita lui Titel Petrescu

Dl Titel Petrescu m-a vizitat zilele trecute pentru a-mi arăta că organizează o campanie politică energică în vederea viitoarelor alegeri. El pretinde că facţiunea de stânga a partidului său, condusă de Rădăceanu **271**, este formată doar dintr-o mână de indivizi dornici să-şi salveze actualele posturi. Spune că membrii de rând ai partidului îl susţin cu tărie pe el şi că sunt gata să se prezinte la alegeri pe o listă electorală total independentă. Guvernul l-a împiedicat să pornească un nou ziar, iar fostul său ziar, „Libertatea”, se află în mâinile lui Rădăceanu. A pregătit însă un mare număr de manifeste electorale pe care le difuzează în întreaga ţară. Este foarte optimist în ceea ce priveşte şansele de succes ale partidului său în alegeri.

Un acord la Conferinţa de la Paris pare acum posibil

Cea de a doua Conferinţă de la Paris se tot lungeşte. Se pare că se va ajunge în curând la un acord cu privire la Triest **272** şi poate că acest lucru va fi un semn al comunităţii de idei în problemele nesoluţionate ale Balcanilor. Două dintre cele mai importante sunt libertatea deplină de navigaţie pe Dunăre şi libertatea şanselor economice pentru toate statele în România. O altă chestiune importantă este prezenţa continuă a trupelor ruseşti în România. Totuşi, atâta timp cât li se permite să-şi menţină forţele în Austria, ruşii vor susţine probabil că trebuie să-şi menţină şi trupele în România, pentru a-şi proteja liniile de comunicaţie. Se pare că la ora actuală nu vom încerca să combatem acest plan. Prin urmare, pare probabil că va trebui să ne aşteptăm la încă un an sau mai mult de ocupaţie rusească aici.

Călătorie în Grecia

De curând m-am repezit cu avionul până în Grecia, cu intenţia de a obţine direct informaţii privitoare la situaţia de acolo, precum şi cât mai multe fructe proaspete pentru Misiunea noastră. Actualul guvern din Grecia pare să aibă un control destul de bun asupra situaţiei locale. Din când în când au loc câteva izbucniri în puncte foarte îndepărtate, în munţi, dar nimic care să semene a opoziţie serioasă faţă de politica guvernului. Părerea generală a observatorilor Aliaţi pare să fie că trupele britanice vor rămâne în Grecia o perioadă nedeterminată, cel puţin până

când prezenta ameninţare a dominaţiei ruseşti asupra restului Balcanilor va înceta să mai fie un pericol.

Călătorie la Viena

Săptămâna trecută am făcut şi o călătorie la Viena, unde am discutat cu mai mulţi ofiţeri de stat major asupra problemelor administrative locale şi am avut o scurtă discuţie cu generalul Clark. El este, în general pesimist în privinţa viitorului acestei părţi de lume. Consideră că ruşii nu au nici cea mai mică intenţie de a părăsi Austria în viitorul apropiat şi, ca atare, a recomandat guvernului nostru, ca şi trupele americane să rămână staţionate. Este de părere că, dacă vom ieşi din joc înaintea ruşilor, ar însemna pur şi simplu să le lăsăm pe mână întreaga ţară. Prin manevre meşteşugite şi multă îndrăzneală, el a reuşit să obţină mai multe concesii locale din partea ruşilor, dar crede că, atâta timp cât ei mişună peste tot în ţară, nu poate exista speranţa unui real reviriment economic pentru naţiunea austriacă.

Se ajunge la concluzia că Reprezentanţa Militară a Statelor Unite nu mai este necesară în România

Ajung rapid la concluzia că nu prea este nevoie de o prezenţă permanentă a delegaţiei noastre militare în România. Şedinţele Comisiei Aliate de Control se transformă pe zi ce trece în simple farse. Ruşii nu ne spun nimic, ne resping protestele şi argumentele fără a face vreun efort real de a înţelege măcar care este punctul nostru de vedere şi zilnic pierdem din prestigiu atât în faţa ruşilor, cât şi a guvernului român. În timp ce viaţa

continuă aici să fie foarte plăcută din punct de vedere monden, nu văd totuşi ce folos ar mai aduce guvernului nostru rămânerea noastră aici, în afară, poate, de domeniul informativ. Dacă nu se întâmplă între timp ceva care să mă facă să mă răzgândesc, voi recomanda Departamentului de Război ca, de îndată ce se încheie Conferinţa de la Paris, să retragă o parte importantă a acestei Misiuni, păstrând, eventual, un număr mic de persoane conduse de un locotenent-colonel sau un maior, pentru a continua activitatea în cadrul Comisiei Aliate de Control, aceasta în cazul în care, din motive politice, s-ar considera că nu este de dorit chiar să se desfiinţeze acum Comisia Aliată de Control. Cred că am putea obţine încă multe informaţii militare din ţară dacă am înfiinţa un birou al ataşatului militar în cadrul legaţiei Departamentului de Stat, având în structură ofiţeri pregătiţi în domeniu.

„Graiul Nou" continuă atacurile împotriva Statelor Unite

Ziarul Armatei Roşii, „Graiul nou", pare să-şi continue campania de atacuri virulente împotriva guvernului american, a politicii externe americane şi împotriva a tot ce este american. Întrucât i-am scris deja lui Susaikov trei sau patru scrisori pe această temă, obţinând rezultate absolut nesemnificative, sunt gata acum să privesc această chestiune ca pe un nou indiciu al scăderii prestigiului american şi al desconsiderării totale a sentimentelor noastre de către ruşi. După părerea mea, este absurd ca noi, una dintre cele trei naţiuni din componenţa Comisiei Aliate de Control, să participăm în continuare la

chestiunile care preocupă Comisia Aliată de Control, în timp ce, peste tot în ţară agenţiile oficiale ruse incită oamenii împotriva noastră.

Markham e dat afară din ţară

Acum câteva zile, am primit de la Susaikov un mesaj tranşant în care eram anunţat că se luase o decizie definitivă în cazul lui Markham şi că acesta trebuia să părăsească ţara în termen de trei zile. Am hotărât că, în situaţia dată, alte proteste ar fi inutile şi, prin urmare, l-am transportat pe Markham la Atena cu avionul meu, cu ocazia călătoriei mele în Grecia. Mai târziu, dl Berry a primit de la Moscova confirmare că guvernul rus respinsese protestele noastre şi susţinuse că Markham era antirus, că participase la discuţii politice locale şi era, şi din alte puncte de vedere, inacceptabil ca reprezentant de presă. Iată un nou exemplu în care prestigiul nostru a fost rău mototolit şi noi trebuie să stăm ca simpli spectatori şi să nu facem nimic în acest sens.

* * *

Tocmai am fost informat de Frank O’Brien că părăseşte ţara de îndată. El reprezintă agenţia Associated Press şi este singurul corespondent american care a mai rămas acum în România. Plecarea sa ne va lăsa cu totul nereprezentaţi la capitolul presă şi va fi aproape imposibil opiniei publice americane să obţină informaţii exacte despre treburile interne ale României. Dl Berry mi-a spus că a avertizat deja guvernul în privinţa acestei situaţii, dar

se pare că în America nimeni nu mai este interesat îndeajuns situaţia din România pentru a justifica trimiterea altor reporteri aici.

Joi, 11 iulie 1946

Guvernul român începe să se simtă stânjenit în problema arestărilor unor angajaţi români ai acestei Misiuni

Există mai multe semnale că guvernul român începe să se simtă serios încurcat din cauza complicaţiilor create prin arestarea angajaţilor noştri. În ciuda instrucţiunilor primite de dl Berry cu puţin timp în urmă de a-l accepta pe Ralea ca noul ministru la Washington, dl Berry nu a înştiinţat guvernul despre acceptare. În schimb, el a telegrafiat la Washington un nou protest în care explica nevoia urgentă de a se stopa recunoaşterea completă până ce guvernul va adopta o atitudine mai responsabilă în chestiunea arestărilor. Drept urmare, am reuşit să arătăm diverşilor membri ai guvernului român faptul că atitudinea lor provoacă o reacţie defavorabilă la Washington şi aceasta, la rândul ei, îşi arată efectele. Dl Berry a avut de curând două lungi convorbiri cu premierul Groza, pe lângă discuţia cu dl Tătărescu pe care am descris-o zilele trecute. Din aceste discuţii nu a rezultat nimic concludent, dar este foarte evident că mai mulţi miniştri ai guvernului nu mai sunt de acord cu metodele lui Bodnăraş şi ar dori foarte mult ca întreaga problemă a acestor arestări să fie lămurită. În aceste condiţii, stăm pur şi simplu pe poziţii şi aşteptăm noi evoluţii.

Dispare posibilitatea unor alegeri libere

Situaţia politică rămâne relativ calmă, dar partidele istorice continuă să aibă probleme. Ele nu reuşesc încă să ţină niciun fel de întruniri, în afara unora clandestine în case particulare, încă le sunt rechiziţionate automobilele, casele şi birourile le sunt percheziţionate, iar unii dintre liderii lor sunt arestaţi. Situaţia a ajuns acum într-un punct în care aproape fiecare român, indiferent de opţiunea sa politică, va recunoaşte într-o discuţie particulară că nu mai există nicio şansă să aibă loc alegeri libere. Chiar şi membrii partidelor din FND sunt convinşi acum de acest fapt, dar justifică situaţia arătând în primul rând că, oricum, România nu a avut niciodată alegeri libere în trecut şi, în al doilea rând, că cel mai rău lucru posibil pentru ţară în acest moment ar fi ca partidele istorice să obţină o majoritate de voturi, instaurând astfel un guvern absolut ostil intereselor ruseşti. Într-o asemenea situaţie, majoritatea oamenilor cred că ruşii vor reacţiona impunând ţării un control şi mai puternic decât în momentul de faţă, făcând astfel încă şi mai imposibilă viaţa românilor. Se pare că, printre mulţi oameni care nu sunt realmente activi pe scena politică, se amplifică sentimentul că poate viaţa nu este totuşi chiar atât de rea, că ar putea fi mult mai rău şi că cel mai important lucru este să se evite un conflict deschis cu ruşii. Presupun că este o reacţie tipic românească la presiunea exercitată de către Rusia în ultimul an şi jumătate. Se pare, însă, că lumea nu prea înţelege că actualele condiţii reprezintă doar o treaptă pe calea dominaţiei complete de către ruşi. După părerea mea, actualul guvern cu oameni de paie ca Groza şi Tătărescu este doar o faţadă în spatele căreia

comuniştilor le convine să-şi ducă activitatea pentru moment. De îndată ce guvernul va fi bine înfipt, probabil ca rezultat al viitoarelor alegeri, mă aştept ca adevărata coloratură a regimului să devină mai vizibilă. Fără îndoială, comuniştii îşi vor da, curând după aceea, arama pe faţă şi vor începe cu adevărat demersurile de comunizare a ţării. Chiar ieri unul dintre informatorii noştri cei mai de încredere ne-a spus că, ajutaţi de ruşi, comuniştii se ocupă acum de elaborarea unui plan de transformare a sistemului financiar al ţării într-unul comunist. O astfel de schimbare, în conformitate cu acest plan, ar dura circa şase luni, începând cu naţionalizarea băncilor, urmată, în scurt timp, de naţionalizarea tuturor principalelor industrii.

Sărbătorirea zilei de 4 iulie la Bucureşti

Cu ocazia zilei de 4 iulie, societatea „Prietenii Naţiunilor Unite" a organizat o foarte frumoasă festivitate la care au fost invitaţi un mare număr de români şi întreaga colonie americană. Evenimentul a avut loc dimineaţa la Ateneu. A participat majoritatea membrilor guvernului, inclusiv premierul şi ministrul de Externe. Mulţimea s-a ridicat la circa 1.500 – 2.000 de oameni. Programul a cuprins un discurs amplu **273** ţinut de dl Stoica, ministru-adjunct la Ministerul Afacerilor Externe, un scurt discurs de mulţumire rostit de mine şi un concert de o oră susţinut de Orchestra Radiodifuziunii din Bucureşti. În discursul meu, am citat din Declaraţia de Independenţă, am arătat cum principiile acesteia ne-au călăuzit naţiunea de-a lungul existenţei sale, am menţionat

acordarea libertăţii Insulelor Philippine ca cel mai recent exemplu al aplicării lor şi am încheiat felicitând poporul român şi pe Regele său pentru gestul lor de la 23 august 1944, când au înlăturat, de unii singuri, jugul nazist. Discursul a fost foarte bine primit şi a fost reprodus în întregime sau parţial de majoritatea ziarelor în zilele ce au urmat. Majoritatea membrilor opoziţiei au citit printre rânduri aluzii pe care, bineînţeles, că n-am avut nici cea mai mică intenţie să le fac.

* * *

După-amiază, am oferit recepţia obişnuită la mine acasă, anul acesta singura diferenţă fiind faptul că a trebuit să invit guvernul în bloc, chiar şi pe Ana Pauker. Am fost obligat să reduc la minimum posibil numărul celorlalţi oaspeţi, astfel încât mulţi dintre prietenii noştri din lumea bună nu au primit invitaţii. Cu toate acestea, recepţia s-a desfăşurat foarte bine. Nici dl Maniu, nici dl Petrescu nu au venit. Amândoi au prezentat scuze acceptabile. Dl Brătianu, însă, şi-a făcut apariţia şi a stat câtva timp. A plecat chiar când a apărut dl Groza. Ruşii nu au venit în număr mare, dar au trimis câţiva reprezentanţi. Susaikov s-a scuzat motivând că este bolnav şi cred că acesta era adevărul. A fost prezent ambasadorul rus, dl Kavtaradze. În total, am avut vreo 300 de oaspeţi.

* * *

Spre seară, militarii au dat un spectacol foarte frumos, la piscina noastră de la Lido. La miezul nopţii am avut

chiar şi focuri de artificii, inclusiv rachete şi pistoale Very de diverse tipuri. Una peste alta, românii au făcut tot ce s-au putut încumeta, pentru a-şi arăta prietenia şi simpatia faţă de Statele Unite. Atitudinea tuturor, chiar şi a miniştrilor comunişti şi a membrilor guvernului, a fost mult mai prietenoasă decât înainte.

Miercuri, 24 iulie 1946

Regele semnează legea electorală românească 274

Aşa cum se întâmplă de obicei în România când vine căldura, n-a prea fost activitate în ultimele săptămâni. Vremea a fost neobişnuit de caldă chiar şi pentru Bucureşti în iulie şi, ca urmare, mulţi lideri politici şi diplomaţi şi-au petrecut timpul mai mult la munte sau la mare. Cel mai important eveniment politic din acest interval a fost, probabil, promulgarea în formă finală şi semnarea, de către Rege, a legii electorale. Regele a fost de acord cu această lege, numai după o lungă şi tensionată discuţie, în urma căreia a obţinut mai multe modificări favorabile, deşi a fost totuşi obligat să cedeze în privinţa câtorva puncte importante. Decretul prevede desfiinţarea completă a Senatului, o prevedere împotriva căreia Regele s-a luptat cel mai mult, dar zadarnic. Regele a susţinut că schimbări de acest fel nu pot decât să implice modificări constituţionale care, în conformitate cu Constituţia din 1923, se pot face numai prin acţiunea unui corp legislativ şi se votează apoi printr-un referendum popular special. Ministrul de Justiţie, Pătrăşcanu, care a redactat legea, acţionând evident conform instrucţiunilor Partidului

Comunist de la Moscova, a insistat cu tărie ca Senatul să fie desfiinţat şi, pentru a evita o serioasă criză internă în privinţa căreia Regele fusese avertizat atât de dl Berry cât şi de dl Holman, Regele a cedat în cele din urmă. Alte prevederi ale legii acordau drept de vot, pentru prima oară în România, femeilor şi stabileau mijloace şi metode de amenajare a centrelor de votare şi modul de supraveghere a numărării voturilor. Este prevăzut să se amenajeze cabine de vot în fabrici şi în alte locuri aflate la îndemâna muncitorilor. Această prevedere va facilita mult controlul rigid asupra votării de către minoritatea comunistă. Se stipulează şi că toţi românii care s-au înrolat voluntari în războiul împotriva Rusiei să fie lipsiţi de dreptul de a vota **275**. Această parte a legii va fi folosită, fără îndoială, de către comunişti pentru a-i elimina pe Mihalache şi pe alţi lideri ai opoziţiei. Atât Brătianu cât şi Maniu sunt foarte dezamăgiţi că Regele a aprobat acest decret. Ei consideră că, cu orice risc, ar fi trebuit să refuze să-l semneze, deşi acest gest ar fi putut provoca o criză. S-au gândit chiar să se retragă complet din participarea la guvernare, din cauza secţiunilor din lege pe care le-au considerat neconstituţionale. Au decis în cele din urmă să continue lupta, cu toate că ziarele lor au denunţat legea în cel mai vehement limbaj.

Situaţia privind arestările angajaţilor noştri rămâne neschimbată

Nu a apărut nicio schimbare în situaţia privitoare la arestările angajaţilor noştri. Ne menţinem pe poziţii, oferind protecţie unui număr de vreo trei-patru românii din

posturi-cheie, la hotelul Stănescu. Au avut loc mai multe discuţii între dl Bodnăraş şi maiorul Hall, precum şi între dl Berry şi dr Groza. S-au făcut anumite promisiuni, dar nu s-a întâmplat nimic concret. Aflăm acum că s-ar putea ca Stănescu să fie eliberat mâine sau poimâine, dar nu facem nimic în acest sens până când nu are loc evenimentul. Din nefericire, alaltăieri dl Berry a primit instrucţiuni precise de la secretarul Byrnes să anunţe guvernului român acceptarea de către noi a domnului Ralea, ca ministru al României în Statele Unite. Ni se slăbeşte poziţia adoptată în privinţa arestărilor, întrucât atât eu, cât şi dl Berry ne-am folosit de mai multe ocazii pentru a aduce guvernului la cunoştinţă că am recomandat să nu se adopte nicio măsură referitoare la această numire până după rezolvarea problemei arestaţilor. Se pare însă că politica generală a guvernului nostru este acum de a se concentra asupra problemelor mai importante în litigiu între noi şi ruşi şi să nu facem nimic, în cazul României şi al altor ţări din această zonă a lumii, care ar putea mări iritarea, ajunsă la culme în privinţa problemelor legate de Triest, Austria, Germania etc.

Vizita colonelului Lovell, reprezentantul Direcţiei G-2 din Departamentul de Război

Colonelul John Lovell, reprezentant special al Direcţiei G-2, din Departamentul de Război, ne-a vizitat timp de cinci-şase zile. El face un tur al Comisiilor Aliate de Control şi al reprezentanţelor militare din această zonă a lumii, pentru a le explica noua organizare a direcţiei G-2 şi expune în detaliu tipurile de informaţii dorite de

Departamentul de Război. A vorbit în termeni elogioşi despre munca noastră informativă de până acum şi nu a exprimat prea multe cuvinte critice la adresa eforturilor noastre. El m-a informat că urmează să devină trimisul Departamentului de Război, ca ataşat militar în România. După ce-şi va încheia turneul în această zonă, se va întoarce la Washington pentru trei săptămâni şi va reveni aici ca membru al statului meu major, până la desfiinţarea acestei Comisii, apoi se va alătura Legaţiei americane în calitate de ataşat militar. Cred că este o alegere fericită în condiţiile date, deoarece este echilibrat, serios şi inteligent.

Vineri, 2 august 1946

Călătorie prin Moldova şi Bucovina

Tocmai m-am întors dintr-o călătorie de o săptămână prin Moldova, Bucovina şi Transilvania de est **276**. Am fost însoţit de doamna Schuyler, de fiul meu şi de fiica mea, care tocmai sosiseră în ajun din Statele Unite. Ne-au însoţit colonelul Prager, principalul nostru ofiţer român de legătură, împreună cu soţia sa. Am părăsit Bucureştii într-un vagon de călători particular, deplasându-ne noaptea către Piatra Neamţ. Acolo am fost aşteptaţi de automobilele noastre, sosite în cursul zilei de ieri şi, însoţiţi de un general român din zonă, am condus prin Munţii Moldovei spre Mănăstirea Neamţ, unde am luat prânzul cu patriarhul Nicodim. Patriarhul a fost foarte prietenos şi extrem de deschis. Ne-a vorbit despre toate dificultăţile pe care le are cu Biserica Ortodoxă Rusă, insistând îndeosebi asupra pretenţiilor ruşilor de a

schimba calendarul, de a înapoia obiectele jefuite din bisericile din Transnistria şi de a elibera preoţii ruşi care se presupune că se găseau încă în închisori din România. Ne-a spus că a replicat cu asprime, arătând că asemenea cereri se bazau pe informaţii complet false, că era surprins de faptul că patriarhul rus putea acorda credit unor atari zvonuri şi că, în niciun caz, nu va schimba calendarul. A spus că, de curând, primise o confirmare conciliantă de primire a răspunsului său şi că, în afară de presiunile ocazionale exercitate pentru a-l determina să viziteze Moscova, nu mai avusese în ultimul timp nicio altă comunicare cu Biserica rusă.

* * *

Următoarea noapte am petrecut-o în vagonul nostru, la Paşcani, iar a doua zi am vizitat Iaşii cu maşina, luând prânzul cu comandantul armatei locale române **277**, generalul-maior Dumitriu. Ne-a impresionat cu deosebire cât de pustiită era această parte a Moldovei. Timp de câteva luni, înainte de 23 august, linia frontului trecea, în general, prin Iaşi şi Paşcani şi multe sate de pe acest aliniament fuseseră făcute practic una cu pământul, chiar şi oraşul Paşcani, care este acum doar un morman de ruine cu câteva cocioabe încropite în grabă, ici-colo. Noaptea următoare, vagonul nostru ne-a dus la Gura Humorului, în Munţii Bucovinei, iar ziua am vizitat mănăstirile Voroneţ şi Suceviţa. La ultima mănăstire am fost omeniţi cu dărnicie la prânzul oferit de mitropolitul Bucovinei. S-a făcut o slujbă specială pentru noi în biserică, iar prânzul dat în cinstea noastră a constat din nouă sau zece feluri de

mâncare; au mai participat încă vreo zece oaspeţi, majoritatea înalte feţe bisericeşti. Bodnăraş, fratele faimosului Bodnăraş din Consiliul de Miniştri, era şi el prezent şi ne-a ţinut un lung discurs despre realizările sale personale în calitate de comunist. El a fost, însă, foarte prietenos. După-amiază am plecat cu maşina la Vatra Dornei, printr-o zonă montană superbă şi pe un drum surprinzător de bun. Am observat, totuşi, că toate casele, ceva mai răsărite decât bordeiele, erau complet văduvite de ceea ce conţinuseră, inclusiv de mobilă, covoare, cabluri electrice şi chiar uşi şi ferestre întregi. În multe locuri ni s-a spus că jaful îl făcuseră în parte nemţii, în parte ruşii şi, în mare măsură, chiar ţăranii ale căror case fuseseră distruse în lupte şi care apoi au folosit acest mijloc pentru a se despăgubi de pierderile proprii. La Vatra Dornei am fost oaspeţii asociaţiei turistice locale, care ne-a pus la dispoziţie pentru noapte un loc de cazare foarte confortabil. Plănuisem să facem o călătorie în josul Bistriţei cu o plută alcătuită prin legarea la un loc a mai multor buşteni mari, cărora li se dă drumul în josul râului în drumul lor spre joagăr. Nivelul apei era însă foarte scăzut şi, din cauza unei încurcături serioase făcute de oficialităţile locale, încercarea de a opri cursul râului, pentru a-i da drumul la un moment dat, pentru a asigura o cantitate suficientă de apă, nu s-a materializat. Şeful turismului local mi-a spus că această dificultate a fost rezultatul unui sabotaj deliberat din partea anumitor indivizi cu sentimente ostile faţă de americani. Bănuiesc că avea dreptate, cel puţin parţial. Am pierdut două ore stând pe plută şi aşteptând apa care nu mai venea, dar am savurat odihna şi am făcut apoi o superbă călătorie cu

maşina prin munţi spre Borca, următorul nostru popas. Aici, în vila administratorului Domeniilor Coroanei – formate în mare parte dintr-un parc forestier – am fost primiţi extraordinar. Şi aici am luat o masă absolut delicioasă şi fastuoasă, pregătită chiar de soţia administratorului. A doua zi am mers din nou cu maşina prin munţi, trecând prin frumosul şi impresionantul pas Ghilcoş. Am petrecut noaptea la Lacul Roşu, în inima acestor munţi, într-o adorabilă vilă, unica din zonă care scăpase, măcar parţial, de jaful ruşilor. De la Ghilcoş am trecut în Transilvania şi ne-am întors la Bucureşti prin Gheorghieni, Sfântul Gheorghe şi Braşov.

Guvernul român anulează planurile de eliberare a angajaţilor noştri civili după ce a aflat că Ralea a fost acceptat

La întoarcere, am aflat că, în timpul absenţei mele, nu s-au întâmplat lucruri prea importante în Bucureşti. Valul de căldură a fost îngrozitor şi, evident, cei mai mulţi politicieni de marcă şi oficialităţile guvernamentale au plecat din oraş.

Nu a apărut nicio schimbare în situaţia angajaţilor noştri arestaţi. Fie că zvonurile legate de iminenta lor eliberare nu erau – în mod evident – adevărate, fie că guvernul s-a răzgândit când a aflat că eliberarea lor nu era necesară pentru a obţine recunoaşterea oficială a domnului Ralea ca ministru al României. Zilele trecute, guvernul a publicat un comunicat cuprinzând o listă de persoane despre care se pretinde că sunt membri activi ai uneia sau alteia dintre organizaţiile teroriste **278**. Pe listă

apăreau dra Olteanu, angajata arestată a domnului Berry, şi Manicatide, aflat acum sub protecţia noastră, dat pe listă ca „dispărut”. Cele mai multe dintre aceste persoane erau acuzate că ar fi obţinut informaţii despre guvernul român şi despre probleme militare şi că ar fi oferit aceste informaţii unei „puteri străine”.

Textele proiectelor de tratate cu ţările balcanice se dau publicităţii 279

Textele proiectelor de tratate de pace balcanice au fost publicate zilele trecute. Majoritatea românilor par foarte dezamăgiţi şi au sentimentul că prietenii lor britanici şi americani i-au „lăsat baltă”. Ei sunt extrem de supăraţi din pricina prevederii conform căreia fondurile româneşti din Statele Unite urmează să fie confiscate şi reorientate în direcţia achitării despăgubirilor de război la care avem noi pretenţii **280**. Aşa cum am mai arătat, eu, personal sunt de acord că această prevedere va da naştere la multe nedreptăţi dacă este îndeplinită textual, de vreme ce majoritatea acestor fonduri particulare aparţin unor persoane care în tot timpul războiului au fost prieteni ai Naţiunilor Unite. Încă mai sperăm ca majoritatea fondurilor astfel confiscate să fie cele aparţinând guvernului.

Vineri, 9 august 1946

Arşiţa e tot mare la Bucureşti, iar activitatea politică a scăzut corespunzător. Zilele trecute ne-am agitat puţin, când generalul Clark m-a informat că el, cu soţia şi fiica sa ar dori să-şi petreacă sfârşitul de săptămână cu noi, în

România. Am obţinut autorizările necesare de la ruşi. am adunat mai multe persoane de vază pentru recepţie şi am făcut o serie de alte pregătiri necesare. Miercuri după-amiază însă, generalul Clark ne-a anunţat prin radiogramă că evenimente neprevăzute apărute în Austria îl obligă să rămână la Viena şi că trebuie, prin urmare, să-şi amâne vizita, pe termen nelimitat. Una peste alta, este chiar mai bine că nu vine, pentru că Regele este plecat din oraş, ca şi multe alte personalităţi. În plus, canicula este cam neplăcută, iar o recepţie de amploare în mijlocul oraşului, într-o zi de vară, presupune mai multe ore dezagreabile pentru toţi participanţii.

Tendinţele politice generale

Vicemareşalul a trecut zilele trecute să mă vadă. El îşi petrece majoritatea timpului la Sinaia, iar la Bucureşti stă doar o zi sau două, în fiecare săptămână. Este la fel de încăpăţânat ca întotdeauna. Este de părere că Rusia a cedat în toate privinţele la Paris şi că Tratatul de Pace va asigura Marii Britanii şi Statelor Unite toate drepturile şi privilegiile de care avem nevoie pentru a ne proteja interesele aici.

* * *

Această atitudine se bate cap în cap cu cea a domnului Berry, cu care am discutat ieri îndelung despre acest subiect. Berry crede că Tratatul de Pace cu România, asupra căruia s-a convenit deja, înlătură şi ultima noastră speranţă de a instaura vreodată un guvern democratic în

România. Domnul Cannon, de la Departamentul de Stat, i-a trimis vorbă că ar dori să-l întâlnească la Paris, dar domnul Berry a răspuns că preferă să nu vină. El spune că, la o dată anterioară, ar fi fost bucuros să ofere informaţii şi recomandări celor care lucrau la tratatele de pace, în speranţa că, prin aceasta, ei s-ar afla în situaţia de a asigura condiţii mai bune pentru România. Acum însă, cum Tratatul – după părerea sa – ne vinde cu totul Rusiei, el preferă să nu mai aibă nimic de a face cu el, întrucât orice informaţie oferită la această dată târzie ar fi absolut de prisos. Spre sfârşitul lunii, va pleca în Statele Unite într-o scurtă permisie şi pentru o scurtă întrevedere cu secretarul Byrnes şi se va întoarce aici la sfârşitul lui septembrie, probabil chiar înainte de alegeri.

Maniu, Brătianu şi Vişoianu l-au informat cu toţii, de curând, pe domnul Berry că ei consideră că, acum, poziţia partidelor istorice este practic lipsită de speranţă. Ei cred că a dispărut şi ultima speranţă posibilă de a avea alegeri libere, o dată promulgată legea electorală care simplifică enorm sarcina guvernului de falsificare a rezultatelor alegerilor. Vişoianu relatează că Pătrăşcanu i-a spus, în particular, că guvernul trebuie să aibă la îndemână o astfel de lege pentru a asigura victoria electorală a FND. Vişoianu spune că au existat multe alegeri incorecte înainte în România, că Tătărescu însuşi organizase poate cel mai necinstit scrutin când, prin diverse manevre de culise, a reuşit să salte procentul, probabil de 20 la sută din voturi, până la majoritatea simplă de 50 la sută. În cazul de faţă însă, Vişoianu spune că tertipurile gen Tătărescu ar fi fost absolut insuficiente pentru a oferi o majoritate guvernului. El spune că pentru a obţine o

majoritate, va fi nevoie ca ei să realizeze o distrugere pe scară mare a adevăratului echilibru şi o substituire generală pe întreg teritoriul ţării a buletinelor de vot falsificate. Legea electorală, prin prevederea conform căreia centrele de vot vor fi atent supravegheate şi păzite doar de împuterniciţii guvernului, este gândită tocmai ca să asigure mijloacele pentru un astfel de gest incorect pe scară largă. În plus, Vişoianu spune că guvernul a făcut deja, în secret, aranjamente ca ziariştii comunişti din Franţa şi Anglia să fie prezenţi peste tot în ţară în timpul alegerilor, astfel încât, aşa-zisa „presă străină" să poată trâmbiţa peste tot corectitudinea şi onestitatea procesului de vot. Astfel, în mintea celor din opoziţie nu există nici cea mai mică îndoială că ei se află într-o situaţie fără ieşire. Ei cred – iar domnul Berry este de acord cu ei – că o dată ce comuniştii se vor putea instala prin scrutin electoral, întreaga ţară va fi condamnată. Este de aşteptat ca apoi comuniştii să preia serios totul şi, în scurtă vreme, întreaga ţară să fie comunizată, iar opoziţia să fie lichidată ori eliminată în vreun fel oarecare.

Metoda „bolilor venerice" în obţinerea informaţiilor despre unităţile ruseşti înregistrăm succese considerabile în identificarea unităţilor ruseşti prin informaţiile pe care le obţinem de la ofiţerii ruşi care apelează la noi pentru tratarea bolilor venerice. De curând, am tratat 10 – 15 asemenea ofiţeri prin administrare de penicilină şi de fiecare dată le-am cerut denumirea completă a unităţii căreia îi aparţin şi localizarea cartierului lor general. Am raportat succesul acestui plan către USFET, iar alte state membre ale Comisiei Aliate de Control au fost sfătuite să iniţieze un program similar. Există totuşi multe unităţi

ruseşti neidentificate încă în România, iar noi facem tot posibilul pentru a obţine noi indicii pentru identificarea lor.

Căpitanul Marchman pleacă în Statele Unite

Aghiotantul meu, căpitanul Marchman, tocmai a plecat în Statele Unite, pentru a fi primit în altă misiune. Marchman a fost aghiotantul meu încă din timpul ultimelor zile de la Camp Davis; îmi pare nespus de rău că pleacă. A fost un ofiţer extraordinar din toate punctele de vedere şi m-am putut întotdeauna bizui pe el în îndeplinirea oricărei misiuni încredinţate. De curând, l-am numit pe locotenentul Hamilton, drept noul meu aghiotant. Hamilton a fost detaşat temporar, de la SSU la această Reprezentanţă, de câtăva vreme. El pare să fie un tânăr ofiţer inteligent, capabil de fină observaţie şi analiză. Va trece însă multă vreme până ce va ajunge la fel de capabil cum a fost Marchman.

Joi, 22 august 1946

Guvernul organizează defilarea anuală în cinstea loviturii de stat de la 23 august 1944 281

Astăzi guvernul a organizat sărbătorirea aniversării loviturii de stat. Aceasta a avut loc la 23 august 1944. Festivităţile au început cu o ceremonie aniversară ţinută la Ateneu, marea sală de concert a României din Piaţa Palatului. Regele a fost prezent, ca şi Groza, toţi miniştrii săi care nu sunt la Paris şi membrii corpului diplomatic şi ai Comisiei Aliate de Control (cu excepţia britanicilor). S-a avut grijă ca partea centrală a sălii să fie ticsită de susţinători ai FND, care l-au aclamat frenetic pe Groza

când şi-a încheiat discursul. Acest discurs, printre altele, a fost gândit ca principal pilon al programului. După vreo două vorbe adresate la început Regelui, Groza a consacrat următoarele 20 de minute descrierii propriei sale contribuţii la lovitura de stat (de fapt, noi ştim că Groza, personal, a făcut foarte puţin atunci). Ultima jumătate a discursului său s-a îndepărtat cu totul de la subiect şi a prezentat diferitele aşa-zise realizări ale guvernului Groza, precum şi ceea ce se spera să se realizeze în viitor. Discursul a fost ovaţionat exact când trebuia de către publicul ales cu grijă, dar Regele a stat mai tot timpul posomorât de-a lungul ceremoniei, la fel cu majoritatea diplomaţilor prezenţi. Azi-dimineaţă s-a organizat o paradă uriaşă, la care Regele, Groza, diplomaţii etc, au primit defilarea de la o tribună centrală instalată în Piaţa Victoriei. Prima parte a paradei a cuprins 10 – 20.000 de soldaţi din unităţi militare de elită. A urmat o coloană lungă de civili reprezentând diverse fabrici, industrii şi partide ale FND. Fiecare grup făcuse repetiţii serioase cu lozinca „Regele şi Petru Groza”, pe care au scandat-o când au trecut prin faţa tribunei. Persoanele care dădeau tonul defilau pe partea dinspre Rege şi i-am putut observa intrând în acţiune, pe măsură ce fiecare grup se apropia de marea tribună, stârnind entuziasmul şi având grijă ca fiecare să-şi execute partea sa de strigături. Şi aici Regele părea extrem de plictisit şi trebuie să mărturisesc că mi-a părut rău pentru el. Toată afacerea era o încercare foarte evidentă a guvernului de a pune în scenă o manifestaţie în folosul propriu şi de a face să pară că Regele însuşi susţinea puternic partidele FND. Nu a existat desigur niciun participant din partea partidelor istorice.

* * *

Se pare că guvernul a tras învăţăminte din 10 mai trecut şi a luat măsuri minuţioase de precauţie pentru a împiedica orice fel de demonstraţie spontană în favoarea Regelui. Toate intrările în Piaţă au fost strict supravegheate de către soldaţi ai diviziilor „Tudor Vladimirescu” şi „Horia, Cloşca şi Crişan”, iar în puncte strategice stăteau de pază trupe ruseşti NKVD. Intrarea în tribune, care de altfel nici nu erau foarte mari, s-a făcut pe bază de legitimaţie şi, desigur, s-au luat măsuri ca acestea să nu fie date decât susţinătorilor loiali guvernului. Am stat lângă generalul Susaikov, ca membru al anturajului Regelui cu această ocazie, şi am văzut că şi el era sătul de întreaga demonstraţie, căci era cu ochi şi cu sprâncene că se încerca ridicarea prestigiului guvernului. Investigatorii noştri au aflat că, la fel ca şi altă dată, tuturor muncitorilor li s-a cerut să defileze sub ameninţarea concedierii sau a altor pedepse. În total, au participat aproximativ 150.000 de persoane, dintre care nu mai mult de 10 – 20.000 purtau uniforme. Nu au avut loc nicăieri tulburări ale ordinii, iar micul grup care s-a strâns să privească defilarea s-a împrăştiat în linişte, când fanfara s-a oprit din cântat şi Regele a plecat.

Evoluţia Conferinţei de Pace

Românii continuă să urmărească neliniştiţi evoluţia Conferinţei de la Paris. Suporterii guvernului, în speranţa că, susţinând docil punctele de vedere ale ruşilor, vor reuşi

să convingă Naţiunile să accepte propunerile ruseşti legate de Tratat, iar partidele din opoziţie în speranţa că vor putea prezenta lumii imensitatea despăgubirilor pe care România le-a plătit deja şi adevărata stare de lucruri din ţară din momentul de faţă. Delegaţia guvernului român, formată din Tătărescu, Pătrăşcanu, mai mulţi alţi miniştri şi chibiţi, a plecat la Paris în urmă cu câteva zile **282**. Din ştiri, am constatat că Tătărescu nu şi-a neglijat îndatoririle în prezentarea punctului de vedere al guvernului la Conferinţă **283**. Mai remarc şi că, deşi susţinătorii naţional-ţărăniştilor şi liberalilor au fost eliminaţi intenţionat din delegaţia guvernului, unele persoane care se refugiaseră în străinătate au reuşit să-şi prezinte punctul de vedere la Conferinţă. În special domnul Gafencu – fost ministru şi fost diplomat al României, care locuieşte de puţin timp în Elveţia – a redactat un document amplu **284** pe care a reuşit să-l pună în circulaţie printre diverşii participanţi la Conferinţă. Documentul prezenta trista situaţie în care se află România acum şi am înţeles că a fost primit cu un interes deosebit. Până în momentul de faţă, Conferinţa nu pare să fi făcut niciun fel de progrese în direcţia rezolvării problemelor de primă importanţă pentru viitorul României, cum ar fi controlul asupra Dunării, accesul liber în România în scopuri economice al tuturor statelor, precum şi o reasigurare oarecare că cele patru libertăţi vor fi respectate în această ţară.

* * *

Dl Berry intenţionează să facă o călătorie în America

spre sfârşitul Conferinţei, în speranţa că-l va putea întâlni la Washington pe dl Byrnes şi că va discuta cu el pe larg întreaga problemă. Conform planului, Berry urma să plece la 28 august, cu avionul meu. Însă tocmai a primit o telegramă de la Byrnes în care i se spune să se oprească în drum la Paris. Sperăm că aceasta indică o oarecare revigorare a interesului faţă de România din partea unor membri ai delegaţiei noastre. Berry este însă sceptic. Înţeleg că şi Barnes a fost chemat la Paris pentru a discuta problema bulgară şi că este însoţit de generalul Robertson. După o recentă călătorie în Bulgaria, Berry m-a informat că situaţia de acolo este şi mai rea decât cea din România, comuniştii fiind mult mai bine înfipţi şi că opoziţia a fost atât de categoric reprimată, încât multe persoane nu mai îndrăznesc să discute cu americanii nici măcar pe stradă de teama de a fi compromişi şi pedepsiţi.

Vizită pe litoralul Mării Negre

Am fost la Marea Neagră, în weekendul trecut, împreună cu familia mea. Misiunea noastră a inaugurat o mică vilă la Carmen Sylva, iar noi am petrecut vreo trei-patru zile, în zona respectivă. Constanţa este încă plină de ruşi, aşa cum sunt mai multe din orăşelele din imediata sa vecinătate. În orice altă parte a Dobrogei însă, cu singura excepţie a Mangaliei, nu mai sunt nici pe departe atâţia ruşi câţi erau înainte. În portul Constanţa activitatea pare foarte redusă şi nu există absolut niciun indiciu care să sugereze că ruşii ar intenţiona să facă operaţiuni militare în zona respectivă. Duminică am mers cu maşina până la Balcic, după ce obţinusem din vreme avizele necesare

pentru trecerea frontierei. Am făcut drumul la ducere prin Negru Vodă şi Bazargic, dar ne-am întors de-a lungul coastei până la Mamaia. Drumurile erau groaznice, iar praful aproape de nesuportat. Altminteri, călătoria a fost interesantă. Am văzut foarte puţine trupe ruseşti, în afara unui grup de 50 – 60 avioane ruseşti pe un aerodrom în Bazargic. Am avut oarecari probleme la trecerea graniţei, dar locotenentul Sivess, ofiţerul nostru de marină care ne-a însoţit, a reuşit să ne treacă datorită cunoştinţelor sale de rusă. A fost interesant de observat că posturile româneşti de la graniţă erau conduse în întregime de către ruşi, având în apropiere doar unul sau doi români, în partea bulgară însă, ruşii nu erau prezenţi, soldaţii bulgari având întreaga responsabilitate. Bulgarii au fost foarte amabili şi cooperanţi şi păreau extraordinar de interesaţi să vadă americani. Câţiva dintre ei, ne-au declarat că nu mai văzuseră vreun american până atunci şi au cerut umil reviste americane sau fotografii despre viaţa din Statele Unite. Din păcate nu aveam aşa ceva, dar le-am dat nişte ţigări şi câteva conserve pe care le-au primit cu recunoştinţă.

* * *

Balcicul este un loc minunat. Oraşul este foarte murdar, dar Castelul Reginei Maria **285** şi grădinile din jurul său sunt încă foarte frumoase. Falezele albe amintesc de Grecia. Se pare că Regina Maria a consumat mult timp şi energie pentru a-şi construi grădina, formată dintr-un sistem de terase care coboară din vârful falezei până la mare. Câteva cascade artificiale, copaci mari plantaţi din

loc în loc şi flori absolut superbe făceau ca locul să pară un fel de paradis în mijlocul unui câmp acoperit de praf. Am luat o gustare în grădinile Reginei, iar după aceea ne-am petrecut ceva timp vizitând casa şi alte puncte de interes de pe proprietate. Acum nu locuieşte nimeni acolo, dar îngrijitorul român care a lucrat pentru Regină timp de 26 de ani, a fost încântat să întâlnească pe cineva venit din România şi a petrecut mult timp cu noi.

Campanie electorală marcată de teroare

în plină desfăşurare în pofida vremii toride, campania politică de aici pare să se accentueze, incidentele teroriste devin tot mai frecvente. La Piteşti, în urmă cu aproximativ o săptămână, comitetul local al Partidului Naţional Ţărănesc organizase o întrunire, la care a năvălit o bandă de huligani FND, dintr-un sat vecin. Bandiţii au spart adunarea, folosindu-se de ţevi de fier pentru a-i bate pe membrii Partidului Ţărănesc, însoţindu-şi atacul cu focuri de armă. Un delegat a fost ucis pe loc, iar un altul a fost rănit atât de grav, încât a murit la scurt timp după aceea. Domnului Penescu **286**, secretarul pe ţară al partidului, care era şi el prezent, i-a fost acordată o atenţie deosebită de către huligani, care l-au fugărit până în biroul procurorului din apropiere şi, în ciuda protestelor procurorului însuşi, l-au atacat şi l-au bătut zdravăn. În cele din urmă, a căzut fără cunoştinţă pe podea, iar huliganii au plecat crezându-l, evident, mort. Prietenii săi l-au dus mai târziu la un spital unde se reface acum. Ni s-au raportat recent diverse alte incidente similare din alte zone ale ţării. În niciunul din cazuri guvernul nu face nimic

pentru a-i pedepsi pe vinovaţi. De fapt, pentru aproape fiecare din aceste cazuri există serioase dovezi că poliţia ia parte la bătăi sau, în alte situaţii, face în aşa fel încât să fie foarte departe de locul unde se declanşează atacurile. În cazul Piteştilor, Penescu îşi luase măsura de prevedere de a-l anunţa pe ministrul de Interne **287**, cu câteva zile înainte, că mitingul va avea loc şi de a obţine de la acel ministru asigurări că vor fi lăsaţi în pace. Faptul că huliganii au sosit chiar la momentul potrivit este o bună dovadă că ministrul de Interne însuşi era în mare parte răspunzător de acest atac. Atât dl Berry cât şi eu am transmis la Washington relatări detaliate ale acestor atrocităţi. Dl Berry a solicitat imperativ ca secretarul Byrnes să discute serios cu Tătărescu referitor la situaţia creată şi să dea de înţeles că România nu se mai poate aştepta la noi deschideri din partea noastră, câtă vreme au loc asemenea incidente teroriste.

Vineri, 30 august 1946

Participarea la Festivalul Muzical de la Salzburg

La sfârşitul săptămânii trecute, la amabila invitaţie a generalului Clark, mi-am dus familia, împreună cu colonelul Lawrence şi locotenentul Hamilton, cu avionul până la Salzburg, la câteva reprezentaţii din cadrul Festivalului anual al Muzicii. Am petrecut timpul încântător şi interesant. Zona din jurul Salzburgului este extraordinar de frumoasă. A plouat mult şi totul este foarte verde. Am vizitat Berchtesgaden, am văzut ce a mai rămas din superba vilă a lui Hitler şi am mai vizitat şi celebra sa Casă pentru ceai, Cuibul Vulturilor. Am făcut o plimbare

foarte plăcută cu o barcă cu motor pe Kömigsee, un minunat lac de munte din apropiere şi, în general, ne-am simţit extraordinar. Festivalul în sine a fost foarte interesant, cu toate că nivelul performanţelor nu s-a ridicat la standardele antebelice. Am fost la mai multe spectacole de operă, la Jederman – o piesă zugrăvind Patimile Mântuitorului – şi la mai multe concerte. Ambasadorul Patterson din Iugoslavia şi soţia sa, stăteau în aceeaşi casă cu noi şi a fost interesant să aud chiar de la el cum au fost doborâte avioanele noastre de către piloţii iugoslavi. Se pare că întreaga afacere a reprezentat un incident brutal, îngrozitor. Patterson însuşi, împreună cu un ofiţer iugoslav, au descoperit cele cinci cadavre din cel de-al doilea avion, aruncate într-o groapă comună dintr-un colţ retras al unui cimitir. Deşi el spune că Tito a promis că nu vor mai avea loc asemenea incidente, am sentimentul că ar trebui să pretindem ceva mai mult decât nişte scuze abjecte. I-am întâlnit şi pe judecătorii Biddle şi Parker de la Nürnberg **288**, pe maiorul George Fielding Elliot – care a venit de la Conferinţa de la Paris, pe domnul Murphy – consilier politic al generalului McNarney şi pe doamna Clay din Berlin, pe care o cunoscusem anterior. Pe drum, a fost interesant să observăm de sus dimensiunile secetei. Pe tot teritoriul României şi la vest de ea, până la Budapesta, pământul părea foarte uscat. Între Budapesta şi Viena am putut vedea semne vagi de ploaie, iar de la Viena câmpiile erau în întregime verzi şi recoltele se anunţau a fi excelente. Nu există nici urmă de îndoială că întreaga regiune balcanică va avea mult de suferit anul acesta, căci nu a plouat deloc de vreo două luni.

Berry discută cu Ana Pauker înainte de plecarea sa la Paris şi în Statele Unite

Dl Berry a plecat ieri cu avionul meu spre Paris şi Statele Unite. Chiar înainte de plecare, el a primit un ordin categoric de la secretarul Byrnes de a se opri şi a se consulta cu el la Paris. În ajunul plecării, dl Berry a avut o lungă discuţie cu Ana Pauker. El i-a vorbit foarte deschis. I-a spus că partidele FND, sub conducerea comuniştilor, sunt pe deplin încredinţate că vor câştiga corect şi cinstit alegerile. A arătat că, întrucât le-au dat pământ la circa 1.000.000 de ţărani, din care se ştie că mulţi erau ţigani sau oameni fără căpătâi, şi-au asigurat acest număr mare de voturi şi, cum erau deja puternic susţinuţi de muncitori, nu aveau motive să se îndoiască de rezultatul alegerilor. Ea a recunoscut că, dacă va fi nevoie, vor recurge şi la subterfugii pentru a câştiga **289**. Cu toate acestea, ea se îndoia de forţa lui Maniu şi credea că pot fi siguri de o victorie copleşitoare. I-a spus că, personal, asemeni multor altor lideri ai stângii din ţară, deplânge multitudinea de incidente violente din ultimele săptămâni şi era întru totul de acord cu opinia declarată a domnului Berry, că asemenea incidente făceau mult mai mult rău decât bine cauzei lor. A afirmat însă că s-au aflat de multe ori în imposibilitatea de a-i ţine în frâu pe membrii mai violenţi ai partidului lor, în special pe aceia care petrecuseră ani de zile în închisoare şi suferiseră înainte diverse torturi din partea actualelor partide de opoziţie. Totuşi, a spus că disciplina lor de partid era întărită acum şi că era de părere că, de aici înainte, va exista mult mai puţină

violenţă.

Duminică, 15 septembrie 1946

Prânz cu Regele şi Regina la Sinaia

Duminică, 2 septembrie, Regele şi Regina m-au invitat împreună cu întreaga familie la dejun, la Sinaia. Ne-am simţit extraordinar, atât Regele cât şi Regina-mamă fiind deosebit de drăguţi cu fiica şi cu fiul meu. Regele i-a luat după cină la o plimbare cu noul său Buick model 1946 şi a discutat mult cu fiul meu despre diversele avantaje ale maşinilor americane faţă de cele de fabricaţie europeană. Se pare că, în urmă cu două zile, Teohari Georgescu sosise la Palat cu un Buick şi un Oldsmobile noi, pe care dorea să le dăruiască Regelui. Regele a refuzat. spunând că nu putea accepta daruri de la supuşii săi. A spus însă că i-ar fi plăcut să intre în posesia maşinilor şi că ar dori să le cumpere. După ce a bombănit îndelung, Georgescu a acceptat, iar maşinile au fost trecute pe numele Regelui.

Înţeleg că familia regală intenţiona să rămână un timp la Sinaia pentru a evita pe cât posibil contacte strânse cu actualul guvern. Sunt încă supuşi unor presiuni considerabile, iar Regelui i se cere, la fiecare câteva zile, să-şi pună semnătura pe legi cu care, personal, nu poate fi de acord. De exemplu, a fost obligat de curând să semneze un decret **290** ce prelungea valabilitatea legii de urmărire a criminalilor de război până la 15 octombrie, cu toate că avusese o înţelegere cu Pătrăşcanu, prin care legea expira la mijlocul lunii august şi niciun fel de prelungiri nu urmau a fi solicitate. Pătrăşcanu este acum la Paris, iar Teohari Georgescu, care îi ţine locul, are alte idei. El doreşte ca

valabilitatea legii să fie prelungită, astfel încât să poată continua anumite arestări, printre care cele ale mai multor foşti miniştri, susţinători ai partidelor Liberal şi Naţional Ţărănesc. Se pare că aceştia urmează să fie arestaţi foarte curând.

Întrevederea de la Frankfurt privitoare la ordinele de plată militare

La de 10 septembrie, am făcut o călătorie fulger până la Frankfurt; m-am întors peste două zile. Principalul meu scop a fost să discut cu factorii financiari din Frankfurt despre noile lor planuri de promulgare a modalităţii de plată cu certificate militare în loc de bani. Se pare că Departamentul de Război a emis o circulară în care se prevede că, în toate zonele militare străine, nu se mai autorizează folosirea dolarilor pentru plăţi. Ca atare, personalului militar nu-i este permis să aibă asupra sa dolari. Soldele sunt plătite în certificate de plată militare, ce urmează a fi tipărite în categorii de 20, 10, 5 şi 1 dolar, respectiv 50, 25, 10 şi 5 cenţi. Personalul militar poate face cumpărături la Px [Private Echange] şi depozitele de alimente şi articole de consum, folosind aceste certificate. De asemenea, ei pot schimba un număr limitat de certificate în moneda locală respectivă, dar nu pot transforma moneda locală în dolari sau certificate. Acest plan a fost pus în aplicare deoarece, în multe zone pierdem sume imense pentru că primim mult mai multe milioane în monedă locală decât plătim în realitate. Se bănuieşte, desigur, că mare parte din această monedă locală suplimentară este de fapt tipărită de ruşi. Acest nou plan

pare să fie bun, dar, aşa cum am arătat şi la Frankfurt, este imposibil de aplicat aici, pentru că noi nu avem o reţea de deservire a armatei, precum magazine şi depozite de alimente şi bunuri cu care să lucrăm, precum şi pentru că nu există un curs de schimb între dolari şi lei. După ce le-am explicat dificultăţile noastre, oamenii de finanţe din Frankfurt au fost unanim de acord să continuăm ca şi până acum, adică să plătim tot personalul în dolari şi să lăsăm în responsabilitatea lor să-şi schimbe banii cum găsesc de cuviinţă, folosind piaţa financiară liberă.

* * *

La Frankfurt m-am întâlnit cu generalul Heubner – noul adjunct al generalului McNamey, precum şi cu generalul Burroughs – înlocuitorul generalului Seibert în cadrul G-2, Seibert fiind transferat la Washington în calitate de adjunct al generalului Vandenberg în noua organizaţie de Informaţii. Am luat prânzul cu generalul White, şef de stat major şi cu generalul Bevins, din G-1, generalul Burroughs şi coloneii Schow şi Fritche, asistenţi în cadrul G-2.

Ruşii fac pregătiri pentru ample mişcări de trupe

De trei săptămâni şi mai bine, ruşii fac pregătiri pentru ample mişcări de trupe, ce se pare că au loc acum de-a lungul Luncii Dunării, în Dobrogea şi în Bulgaria. Grupurile mele de recunoaştere au vizitat toate regiunile ţării şi am reuşit în sfârşit să estimăm suficient de exact dimensiunea acestor manevre. Se pare acum că, în afară

de detaşamentele de întreţinere şi administrative, toate trupele de uscat din Banat, Transilvania şi mare parte din Moldova au fost mutate în sud, pentru a participa la aceste manevre; sperăm ca ele să fie doar manevre, deşi ele pot fi la fel de bine avanpremiera unei adevărate campanii împotriva Turciei şi Greciei. Nu există însă până acum elemente care să ne indice acumulări de provizii, care ar fi necesare unei campanii active. Constanţa, deşi în mare este deja un oraş rusesc, nu funcţionează încă drept punct de aprovizionare şi debarcare. A crescut foarte puţin numărul de nave intrate în port. Cu toate acestea, nu există nicio îndoială că au loc mari concentrări de trupe în zonele limitrofe Dunării şi că cel puţin cinci – poate chiar până la zece – divizii au trecut din România în Bulgaria. Se pare că trupele se află sub comanda mareşalului Tolbuhin şi cel puţin o armată, a 9-a mecanizată, de la Craiova, se află sub comanda generalului Pliev. Locotenentul Weinreich tocmai s-a întors dintr-o călătorie, de recunoaştere la Craiova şi Turnu-Severin, raportând că majoritatea ruşilor din zonă manifestau o atitudine extrem de ostilă faţă de americani. Cel puţin doi ofiţeri ruşi i-au vorbit pe faţă despre apropiatul război dintre Rusia şi Anglia, iar la marginea multor oraşe a fost reţinut de santinele, sub ameninţarea revolverelor şi condus sub pază severă, la posturile locale de comandă, unde a fost întâmpinat, cu politeţe silită, dar unde actele i-au fost cercetate minuţios. La Craiova, după ce au trecut printr-o astfel de cercetare la Comandatură, a fost trezit în toiul nopţii în camera sa de hotel de către un maior rus care a cerut să-i vadă actele din nou şi s-a plâns de anumite mici nereguli. Este cel mai serios indiciu de până acum în

legătură cu atitudinea din ce în ce mai ostilă a militarilor ruşi faţă de britanici şi americani, fără îndoială ca rezultat al propagandei. Urmărim îndeaproape situaţia, dar nu suntem încă exagerat de alarmaţi. De curând, am vorbit cu trimisul ministrului nostru în Turcia despre acest subiect, iar el este de acord cu mine că întreaga afacere este probabil doar un război al nervilor.

Situaţia politică actuală

Deşi nu a fost anunţată vreo dată pentru alegerile din România, există numeroase semnale că actuala campanie politică de aici atinge punctul culminant. În ultimele câteva săptămâni, susţinătorii FND au lipit prin toată ţara afişe ce-i chemau pe români să sprijine blocul FND. Înregistrările s-au încheiat acum pe întregul teritoriu al României şi, în majoritatea localităţilor, au fost publicate listele cu participanţii la vot. Ne-a atras atenţia numărul foarte mare de cazuri în care persoane recunoscute a fi susţinătoare ale partidelor istorice s-au înscris, dar numele lor nu au apărut pe listele cu persoanele cu drept de vot **291**. Conform legii româneşti, există anumite formalităţi de parcurs de către o persoană care doreşte să protesteze împotriva omiterii numelui său de pe lista de vot. Mulţi dintre ei, desigur, nu se vor deranja să treacă prin aceste formalităţi şi, prin urmare, vor pierde ocazia de a vota. Mai multe persoane au depus proteste **292**, dar este evident că le vor fi puse în cale tot felul de obstacole, iar ca rezultat probabil foarte puţini vor reuşi să vadă rectificate listele de vot.

* * *

De fapt, dl Melbourne şi cu mine ne temem că acest control al listelor de vot va constitui principalul mijloc prin care guvernul va reuşi să fure alegerile. Cum în asemenea cazuri este extrem de dificil să se demonstreze frauda, am putea fi puşi în faţa faptului împlinit în momentul alegerilor, fără a putea reclama cu certitudine proceduri necorespunzătoare. Pentru a strânge cât mai multe informaţii posibil în această perioadă de înscrieri, noi trimitem grupe de recunoaştere în întreaga România pentru a cerceta îndeaproape situaţia. Vor vizita atât oraşe cât şi sate, punând întrebări primarilor, prefecţilor, cetăţenilor de vază şi liderilor partidelor din opoziţie, precum şi ale celor aflate la guvernare. Sperăm ca, astfel, să obţinem o oarecare imagine generală a măsurii în care sunt controlate listele de vot în favoarea guvernului.

* * *

Există încă multe dovezi ale unei cenzuri stricte impuse ziarelor româneşti. Multe din articolele din „Dreptatea”, cât şi din „Liberalul” sunt supuse cenzurii. De asemenea, nici Maniu, nici Brătianu nu au reuşit să obţină vreo autorizare de folosire a postului de radio românesc **293**, deşi guvernul îl utilizează, bineînţeles, frecvent pentru a-şi ridica în slăvi propriile virtuţi.

* * *

Blocul Partidelor Democratice a fost foarte activ şi în a

solicita donaţii pentru campanie tuturor firmelor din România. Anumite firme americane au refuzat să contribuie, dar altele s-au supus taxării, în încercarea de a evita posibile viitoare necazuri. Firmele româneşti sunt, desigur, practic forţate să-şi aducă contribuţia.

Apar de asemenea în continuare dovezi ale unor atacuri lansate împotriva partizanilor de marcă ai partidelor istorice. Azi-noapte, secretarul domnului Haţieganu l-a adus la Misiune pe unul dintre principalii săi colaboratori care, în urmă cu câteva zile, fusese atacat de un grup de huligani din FND, obligat să urce într-un camion sub ameninţarea pistolului şi acolo bătut crunt în cap, peste umeri şi spate. Avea un ochi plesnit, o parte a feţei era cumplit de tumefiată, iar spatele şi trunchiul erau pline de contuzii. Avea vânătăi urâte în zona ambilor rinichi şi, în general, era vai de el. Ne-a spus că în cele din urmă a fost azvârlit din camionul, care rula cu mare viteză, la marginea oraşului şi că reuşise să se târască până la o fabrică din apropiere, unde i s-a acordat primul ajutor.

* * *

A domnit multă incertitudine în legătură cu data alegerilor. Ultimele informaţii par să indice însă că acestea vor fi organizate la începutul lui noiembrie **294**.

Intensificarea campaniei presei româneşti împotriva britanicilor şi americanilor

Există dovezi ale existenţei unei campanii de presa concertate împotriva britanicilor şi americanilor. În

ultimele zile. au apărat mai multe articole foarte critice faţă de politica şi stilul de viaţă americane. Adun traduceri după cele mai dure dintre aceste articole şi îmi propun să adresez un protest general lui Susaikov, în această privinţă. Cu toate că nu mă aştept să realizez mare lucru în acest mod, este totuşi posibil ca el, ca urmare a protestelor mele, să dea ordin ca cel puţin să fie atenuate aceste atacuri.

Susaikov amână multe puncte de pe ordinea de zi a şedinţei din 20 septembrie

Ultima noastră şedinţă în cadrul Comisiei Aliate de Control a avut loc pe 20 septembrie. Atât britanicii cât şi noi aveam pentru ordinea de zi mai multe puncte referitoare la activitatea Comisiei Aliate de Control. Totuşi, cu excepţia unuia sau a doua dintre ele, de importanţă minoră, Susaikov a insistat să amânăm aceste probleme. Eu fac presiuni să se convoace o şedinţă săptămâna aceasta, în speranţa că le vom putea parcurge pe toate. Anumite puncte, cum ar fi acordarea pentru România, de către Comisia Aliată de Control, a dreptului de a-şi folosi depozitele în aur din Elveţia drept garanţii pentru împrumuturi, **295** ne interesează în mod deosebit. Am fost întrebat de către Departamentul de Stat în această privinţă, dar până acum nu am reuşit să aflu de la Susaikov dacă a dat sau nu aprobarea Comisiei Aliate de Control pentru această operaţiune.

* * *

Vicemareşalul Stevenson a fost rechemat în Anglia pentru o scurtă întrevedere. El a plecat sâmbăta trecută,

spunându-mi că se aşteaptă să lipsească circa două săptămâni. În timpul absenţei sale, generalul de brigadă Greer îl reprezintă în Comisia Aliată de Control.

Manevrele militare ruseşti în zona Craiovei şi în Bulgaria continuă

Pe cât am reuşit să stabilim, manevrele armatei ruse zona Craiovei şi în Bulgaria sunt încă în curs. Credem că circa şase divizii au trecut graniţa în Bulgaria în ultima lună, pentru a participa la aceste manevre. Nu credem, cu toate acestea, că a avut loc vreo reducere considerabilă a forţelor de ocupaţie de aici, din România.

* * *

Remarc că în ultimul Buletin Informativ al Departamentului de Război numărul estimativ al efectivelor de aici este mai mic cu aproape 100.000, faţă de cifra dată de mine. Acesta citează pe britanici drept sursă pentru aceste reduceri. Tot nu sunt convins că este corectă.

Note

1. Generalul Cortlandt Van Rensselaer Schuyler (se pronunţă Skailăr – n.n.) a sosit în România în ziua de 25 noiembrie 1944. Deşi consemnările din *Jurnal* se opresc la 20 septembrie 1946, acesta părăseşte România la 11 iunie 1947.

2. Lothar Rădăceanu – ministru în guvernul Rădescu, reprezentând Partidul Social Democrat.

3. General Nicolae Rădescu

4. General Ion Negulescu

5. La 24 septembrie 1944, PCR propune un proiect de platformă pentru constituirea FND, iar la 12 octombrie 1944 se constituie Consiliul FDN, din care fac parte: Lucreţiu Pătrăşcanu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Vasile Luca (PCR), Constantin-Titel Petrescu, Lothar Rădăceanu, Tudor Ionescu (PSD), Victor Brătfăleanu, Alexandra Sencovici, Chivu Stoica (Sindicatele Unite), Simion Stoilov, Gh. Vlădescu-Răcoasa, dr. D. Bagdasar (Uniunea Patrioţilor), Gh. Micle (Frontul Plugarilor). Se hotărăşte dizolvarea Blocului Naţional Democrat (BND – constituit încă din 20 iunie 1944 din PNŢ, PNL, PSD, PCR) şi se declanşează lupta pentru preluarea întregii puteri de către FND.

6. Comisia Aliată de Control s-a înfiinţat în baza Articolului 18 al Convenţiei de Armistiţiu din 12 septembrie 1944. Comisia a luat asupra sa, până la încheierea păcii, reglementarea şi controlul executării cerinţelor Convenţiei, sub conducerea generală şi ordinele Înaltului Comandament Aliat, lucrând în numele Puterilor Aliate. Guvernul român (conform anexei la Articolul 18) s-a

obligat să îndeplinească toate instrucţiunile Comisiei Aliate de Control, ce decurgeau din Convenţia de Armistiţiu. Sediul Comisiei a fost stabilit la Bucureşti. Cu toate că, formal, deciziile Comisiei emanau de la reprezentanţii Marilor Puteri Aliate (SUA, Marea Britanie, Uniunea Sovietică), în fapt, reprezentantul sovietic îşi asuma singur orice fel de decizie, în numele colegilor săi aliaţi şi, uneori, chiar împotriva părerilor acestora.

7. În anul 1941, în condiţiile accentuării măsurilor restrictive impuse de guvernul Antonescu, organizaţia „Ajutorul Roşu” (1924) s-a transformat în „Apărarea Patriotică”, care a rămas sub conducerea comuniştilor şi a funcţionat până în anul 1948.

8. Frontul Plugarilor a apărut iniţial ca o organizaţie locală a ţărănimii din judeţul Hunedoara, constiuită la Deva, la 8 ianuarie 1933, de dr. Petru Groza.

9. Caserta – localitatea în Italia, sediul Comandamentului Forţelor Aliate.

10. Dimitrie D. Negel

11. Este vorba despre publicarea primei liste, la 1 februarie 1945, cu cei arestaţi până la 30 ianuarie 1945, sub învinuirea de criminali de război sau vinovaţi pentru dezastrul ţării. Printre cei arestaţi figurau: Ion Antonescu, Mihai Antonescu, general C. (Piki) Vasiliu, Mihail Manoilescu, Ion Gigurtu, Ion Petrovici, Vaier Popp, Al. Brătescu-Voineşti, general V. Ionescu, col. M. Elefterescu, arhitect I.D. Enescu şi alţii. Arestările s-au făcut în baza decretului privind urmărirea şi sancţionarea celor vinovaţi de dezastrul ţării şi a decretului-lege privind urmărirea şi pedepsirea criminalilor de război (vezi „Monitorul Oficial” din 12 şi 16 ianuarie 1945).

12. Local de lux din Bucureşti, renumit pentru întrunirile pe care le găzduia.

13. Comisia Internaţională a Dunării, organism creat prin Tratatul de la Versailles, (21 iulie 1919), avea drept misiune rezolvarea problemelor legate de navigaţia pe Dunăre. Problema Dunării nu a fost însă rezolvată până la Conferinţa de la Belgrad, din 19 august 1948. Atunci, URSS a reuşit să obţină aprobarea unei rezoluţii care îngăduia doar statelor riverane să intre în Comisia Dunării.

14. Din noaptea de 10 ianuarie 1945, a început reţinerea cetăţenilor români de etnie germană, cu scopul deportării acestora în lagărele de muncă din URSS. Acţiunea s-a desfăşurat pe întreg teritoriul ţării şi a durat până la sfârşitul lunii.

15. La protestul autorităţilor române, mareşalul Rodion Iakovlevici Malinovski a renunţat la distrugerea acestei unităţi, dar, la 12 februarie 1945, prin adresa nr. V332 a cerut primului-ministru Rădescu trimiterea regimentului pe front, la dispoziţia Frontului 2 Ucrainean. Regimentul a fost trimis pe front la 18 februarie 1945 şi pus la dispoziţia Corpului 5 Tancuri de Gardă sovietic. (Arhiva MApN, Fond Microfilme, Rola 2 246, cadru 234).

16. Tancurile rămase în ţară au fost dislocate în garnizoana Târgovişte.

17. OSS – Biroul pentru Servicii Strategice.

18. Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului între România şi Naţiunile Unite a fost înfiinţată prin Decretul-lege nr. 527 din 24 octombrie 1944. La 31 octombrie 1944 au fost numiţi preşedintele şi membrii comisiei: I. Christu, ministru plenipotenţiar, preşedinte, membri: Savel Rădulescu, Constantin Vişoianu, Radu

Crutzescu şi Cezar Popescu. În compunerea ei funcţiona şi o comisie militară condusă de generalul Septimiu Pretorian, care asigura aplicarea articolelor referitoare la dezarmarea trupelor, situaţia materialului de război capturat, aprovizionarea frontului cu material de război din depozitele interioare etc. (vezi „Monitorul Oficial”, Partea I, an EXII, nr. 255,3 noiembrie 1944, p. 7 070).

19. Este vorba despre încercarea de eliminare din Ministerul de Interne a lui Teohari Georgescu (subsecretar de stat) reprezentant al PCR, din 19 februarie 1945, care patrona, în calitatea ce o avea, acţiunile de înlăturare a prefecţilor şi primarilor numiţi de guvern. Generalul Nicolae Rădescu a obţinut de la Rege semnarea unui decret-lege prin care erau desfiinţate cele trei subsecretariate de Stat, din cadrul respectivului minister. Teohari Georgescu a refuzat însă să se supună decretului-lege şi a rămas la post până la demisia guvernului.

20. Martha Bibescu (1886 – 1973) – scriitoare franceză de origine română, născută Lahovary, căsătorită cu prinţul George Valentin Bibescu. A scris romane şi poezii inspirate din societatea franceză, dar şi românească.

21. Este vorba despre conflictul violent din 19 – 20 februarie 1945, de la uzinele Malaxa (azi „Faur”), dintre agitatorii comunişti şi muncitorii anticomunişti, soldat cu câţiva morţi şi răniţi de ambele părţi şi peste 100 persoane reţinute şi interogate. PCR ŞI FND au aruncat întreaga răspundere, fără a aduce însă dovezi, asupra premierului Nicolae Rădescu şi a lui Iuliu Maniu. Este pentru prima oară când aceste fapte au fost denunţate de comunişti ca un început de „război civil”, pregătit din timp de guvernul Rădescu (vezi Dinu Giurescu, *Guvernarea Nicolae*

Rădescu, Editura All, Bucureşti 1996, pp. 199 – 208).

22. În perioada 4 – 11 februarie 1945, s-au desfăşurat lucrările Conferinţei de la Ialta a şefilor de stat sau de guvern ai URSS, SUA şi Marea Britanie (I.V. Stalin, F.D. Roosevelt, W.S. Churchill). Unul dintre documentele care viza România a fost „Declaraţia asupra Europei eliberate”, în care se prevedea „coordonarea politicii celor Trei Puteri şi acţiuni comune pentru rezolvarea problemelor politice ale Europei eliberate” şi dreptul popoarelor de a-şi stabili forma de guvernământ prin alegeri libere. În ciuda acestei Declaraţii, în privinţa României s-a aplicat, de fapt, „Acordul de procentaj” stabilit între Stalin şi Churchill, la 9 octombrie 1944, la Moscova, prin care Uniunii Sovietice i se rezerva o influenţă politică de 90 la sută, iar celorlalţi doi Aliaţi celelalte 10 procente (N. Baciu. *Yalta şi crucificarea României*, Editura Europa, Roma, 1983, pp. 151 – 153).

23. „Pravda”, organ de presă al CC al PCUS.

24. La 23 februarie 1945, Turcia a declarat război Germaniei.

25. La 21 februarie 1945, în plină şedinţă a Consiliului de Miniştri, dr. Petru Groza, în numele FND, a cerut demisia premierului Rădescu şi a miniştrilor care îl susţineau. În acelaşi sens, s-au pronunţat Ştefan Voitec, Gh. Vlădescu-Răcoasa, Gheorghe Nicolau şi Gheorghiu-Dej care a declarat că singura soluţie este demisia guvernului Rădescu, ce se poate impune, la nevoie, şi prin voinţa poporului. A fost ultima şedinţă de guvern la care au participat reprezentanţii FND (vezi detalii în Dinu Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*. Editura All, Bucureşti, 1996).

26. Afirmaţia este destul de controversată. Mai târziu, în raportul nr. 152/13 martie 1945, al lui Burton Berry către Departamentul de Stat american se aprecia: „apare cu claritate că împuşcăturile au început dinspre marginile masei de oameni, de la demonstranţii înşişi şi de la o patrulă rusească; aceasta – socotindu-se provocată – a tras, rănind mai mulţi demonstranţi. Faptul pare confirmat de tipurile de răni provocat de pistoale cu un calibru ce nu aparţineau armatei române”. Desigur, nici această afirmaţie nu trebuie luată ca adevărată în întregime, problema putând fi elucidată doar prin compararea rapoartelor româneşti, ruseşti, americane şi britanice (vezi Dinu Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Editura All, Bucureşti 1996, pp.183 – 198).

27. Aprecierea se referă, în primul rând, la declaraţia din 26 februarie 1945, a unui grup de generali şi ofiţeri, în frunte cu generalul de divizie C.V. Răşcanu, prin care aceştia se desolidarizează de acţiunile şi declaraţiile premierului Rădescu. Din grup făceau parte: gl. Ilie Creţulescu, gl. Ştefan Bardan, gl. Septimiu Pretorian, gl. C. Popescu, gl. D. Dămăceanu, col. Radu Ruşescu, col. Alex. Batcu, col. Ion Lupaşcu şi mr. Popescu Nicolae („România Liberă”, nr. 179, miercuri 1945, p. 1).

28. Se referă la „Declaraţia asupra Europei eliberate”. de la Ialta.

29. Pe 22 februarie 1945, gl. Vinogradov a comunicat premierului Rădescu ordinul de a pregăti cazarea şi staţionarea în România a încă două divizii sovietice (primele trei divizii sovietice sosiseră în ţară în decembrie 1944) care urmau să intre în ţară între 1 şi 10 martie – exact în perioada instalării guvernului dr. Petru Groza. Nu

este exclus ca aceste trupe să fi fost aduse în scopul prevenirii unei eventuale debarcări anglo-americane la Băneasa şi Pipera, despre care serviciile secrete ale Partidului Comunist aveau cunoştinţă încă din 6 ianuarie 1945. De fapt, nu a fost cazul ca aceste trupe să se implice în actul instalării noului guvern, fiind, probabil, folosite doar ca presiune politică, (vezi Arhiva MApN, Fond MStM dosar 2 876, pp. 36 – 38).

30. Barbu Ştirbei a iniţiat consultări cu liderii partidelor politice pentru formarea noului guvern, dar reprezentanţii PCR ŞI PSD au refuzat orice colaborare, determinând astfel eşecul misiunii sale (vezi Dinu Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Editura All, 1996, pp. 307 – 308).

31. „Viitorul” – organ oficial de presă al PNL, care, la ordinul autorităţilor sovietice, şi-a încetat apariţia la 1 martie 1945 (în acelaşi mod s-a procedat şi cu ziarul „Dreptatea”).

32. În cursul nopţii de 28 februarie – 1 martie 1945, din ordinul generalului V.P. Vinogradov, s-a ridicat armamentul portativ al batalionului MStM, unitate însărcinată cu paza localurilor Ministerului de Război. Această măsură a fost ordonată şi altor unităţi din Bucureşti, destinate inclusiv pentru paza MStM, unde santinelele româneşti au fost înlocuite, pentru o perioadă limitată, de soldaţi ruşi. Ulterior, la protestul autorităţilor militare române, soldaţii ruşi au fost retraşi, iar Comandamentul militar rus a informat că, a fost „un incident regretabil”, apărut din iniţiativa unui ofiţer sovietic „prea zelos”. Demobilizarea armatei române era prevăzută în Convenţia de Armistiţiu din 12 septembrie

1944, iar prin legea nr. 28, din 28 februarie 1945, se stabileau principiile acestei operaţiuni care a produs imense suferinţe ofiţerilor şi subofiţerilor români, (vezi Arhiva MApN, Fond MStM, dosar 2 876, pp. 77 – 79).

33. Se face referire la o telegramă a Ministerului de Externe britanic către ambasadorul lor la Moscova, Clark Kerr, din 2 martie 1945, prin care se recunoaşte rolul preponderent al URSS în România, dar se insistă, ţinând seama de recentele evoluţii, pe ideea unor „consultări comune în acord cu hotărârile adoptate la Conferinţa din Crimeea”. Telegrama conţine şi o notă a lui Churchill: „Nu cred că suntem liberi să luăm o atitudine atât de fermă, ţinând seama de angajamentul nostru faţă de Stalin şi stricta observare de către el a "Gentlemen’s Agreement-ului în privinţa Greciei”. (vezi România. *Viaţa politică în documente*. 1945, coordonator I. Scurtu, Bucureşti 1994, pp.167 – 168).

34. Pe 1 martie 1945, orele 22,00, Andrei Ianuarevici Vîşinski se prezintă în audienţă la Regele Mihai şi îi declară: „Trebuie să îi comunic Majestăţii Voastre că am însărcinarea, din partea guvernului meu, să vă declar că omul care ne inspiră nouă încredere este Petru Groza, ca preşedinte al Consiliului. Bineînţeles, acesta este un lucru confidenţial pe care vi-l spun numai Majestăţii Voastre”. (vezi Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991, p. 242).

35. Gheorghe Tătărescu a fost prim-ministru al României în perioadele 5 ianuarie 1934 – 28 decembrie 1937; 24 noiembrie 1939 – 4 iulie 1940.

36. Pe 1 martie 1945, la mitingul organizat de FND în Piaţa Naţiunii din Bucureşti, liderii comunişti Ana Pauker

şi Gheorghiu-Dej au cerut constituirea unui guvern prezidat de dr. Petru Groza. Totodată, liderul comunist Teohari Georgescu declara: „Rădescu trebuie să fie adus în faţa Tribunalului Poporului pentru a-şi primi pedeapsa pentru faptele lui criminale. În jurul lui Rădescu au făcut zid aproape toţi criminalii de război, foştii legionari şi banda reacţionară a lui Maniu”. (vezi „Scânteia”, II, nr. 154,2 martie 1945, pp. 1 – 2).

37. Vezi detalii în Dinu C. Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Editura ALL, Bucureşti, 1996, pp. 303 – 360.

38. Pe 2 martie 1945, Regele Mihai a încredinţat dr-lui Petru Groza mandatul constituirii unui nou guvern: „Vă însărcinez să formaţi un guvern de largă concentrare democratică cu ajutorul tuturor partidelor, într-o proporţie normală, astfel încât să se poată realiza o înţelegere completă şi să se asigure un guvern de ordine şi muncă productivă”. Înainte de aceasta, Regele se consultase cu liderii principalelor partide politice. Atât Dinu Brătianu cât şi C.T. Petrescu, luând în considerare presiunile sovietice, au fost dispuşi să îl accepte pe Groza ca viitor prim-ministru, cu condiţia ca partidele lor să fie echitabil reprezentate în guvern. În schimb, Iuliu Maniu a refuzat categoric, invocând diverse motivaţii (vezi Şerban Rădulescu Zoner, Daniela Buşe, Beatrice Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, Editura Cavallioti, 1995, p. 66 – 67).

39. Pe 3 martie 1945, Regele a respins lista noului guvern condus de dr. Petru Groza, motivând neacceptarea acestuia de către PNL ŞI PNT.

40. La mijlocul lunii septembrie 1944, în judeţele din

nordul Moldovei (Suceava, Rădăuţi, Câmpulung, Baia, Dorohoi şi Botoşani) a izbucnit o violentă epidemie de tifos exantematic, care a afectat, în unele localităţi, până la 20 – 25 la sută din totalul locuitorilor. Efectele ei s-au resimţit şi în perioada următoare, fiind complet eradicată la începutul anului 1947.

41. La 4 martie 1945, Winston Churchill a cerut ministrului de Externe, Anthony Eden, să tempereze atitudinea reprezentanţilor militari şi diplomatici britanici de la Bucureşti, faţă de demersurile lui A.I. Vîşinski: „Nu avem, într-adevăr, nicio justificare pentru a interveni atât de viguros în favoarea foştilor noştri inamici români, compromiţând astfel poziţia noastră în Polonia şi iritându-i pe ruşi, care acceptaseră îndelungata noastră luptă la Atena. Dacă vom continua astfel, ni se va spune, nu fără dreptate, că ne-am călcat cuvântul în România, după ce am folosit poziţia pe care am luat-o la Ialta, în privinţa Poloniei. Cred că trebuie trimise instrucţiuni stricte reprezentanţilor noştri din România, să nu dezvolte acolo un front politic antirus. Ei fac lucrul acesta cu o energie inoportună, fără să înţeleagă ce este în joc, în alte domenii”. (vezi detalii Ivor Porter, *Operaţiunea „Autonomous”*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991).

42. În ziua de 28 februarie 1945, generalul Ivan Zaharovici Susaikov a fost numit noul locţiitor al preşedintelui Comisiei Aliate de Control din România, înlocuindu-l pe gl. S.P. Vinogradov.

43. O constatare a situaţiei reale a efectivelor române din Bucureşti şi din proximitatea acestuia este dificil de făcut pentru zilele respective. Oricum, efectivele unităţilor operative erau mult diminuate după demobilizările

succesive, iar soldaţii din structurile logistice nu contau pentru rezolvarea unor eventuale situaţii tensionate în Capitală.

44. În schimb, la 5 martie 1945, Regele a primit două mesaje. În primul rând, Vîşinski l-a avertizat că, în cazul în care nu este acceptat un guvern Groza până a doua zi după-amiază, nu mai poate răspunde de continuitatea României ca stat independent, în al doilea rând, i-a comunicat Regelui că sovieticii ar fi dispuşi să retrocedeze Ardealul de Nord administraţiei româneşti şi să fie totodată mai toleranţi în aplicarea condiţiilor de Armistiţiu, dacă se va constitui un guvern FND (vezi detalii în Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*. Editura Humanitas, 1991, pp. 231 – 284).

45. Din unele surse rezultă că la această demonstraţie a FND, mobilizarea s-a făcut sub presiunea liderilor sindicali simpatizanţi ai Partidului Comunist (vezi „România Liberă”, III, nr. 186/1945; „Scânteia”, M, nr. 161/1945).

46. La 6 martie 1945, a sosit la Bucureşti mareşalul Rodion Malinovski. ca o confirmare a ameninţării lui Vîşinski de a impune un guvern prosovietic. În aceste condiţii, între soluţia abdicării şi, respectiv, cea a acceptării guvernului Groza, Regele a optat pentru cea din urmă. (vezi Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, Editura Humanitas, 1991, pp. 243 – 244).

47. Generalul Nicolae Rădescu s-a refugiat, pe 6 martie 1945, în clădirea Reprezentanţei diplomatice a Marii Britanii (str. Jules Michelet, Bucureşti), cerând protecţia guvernului englez.

48. În acest sens, dr. Petru Groza şi Gh. Tătărescu s-au

adresat în scris, la 8 martie 1945, lui I.V. Stalin, rugându-l să accepte trecerea nordului Ardealului sub administraţie românească (vezi „Scânteia”, nr. 161 din 7 martie 1945).

49. C. Vişoianu şi S. Rădulescu l-au sfătuit pe Rege să abdice, iar Regina-mamă s-a pronunţat pentru o Regenţă. În schimb, patriarhul Nicodim, mareşalul Curţii Dimitrie Negel şi Dinu Brătianu l-au sfătuit să „nu abandoneze ţara”. (vezi Şerban Rădulescu Zoner, Daniela Buşe, Beatrice Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, Editura Cavallioti, 1995, pp. 68 – 69).

50. La 9 martie 1945, I.V. Stalin a telegrafiat lui dr. Petru Groza că, o dată ce „noul guvern român, care a preluat actualmente guvernarea ţării, îşi asumă răspunderea pentru cuvenita ordine şi linişte pe teritoriul Transilvaniei şi asigurarea dreptului naţionalităţilor, precum şi a condiţiilor pentru funcţionarea regulată a tuturor instituţiilor locale ce deservesc nevoile frontului, Kremlinul consimte ca întreg Ardealul să treacă în administraţia guvernului de la Bucureşti”. (vezi „Scânteia”, nr. 165 din 14 martie 1945).

51. Foreign Office comunică, la 8 martie 1945, Misiunii britanice din România următoarele instrucţiuni ultrasecrete: „Sunteţi autorizaţi, în cazul încercării de a-l ridica pe generalul Rădescu, să deschideţi focul în apărarea lui, în ultimă instanţă, şi să luaţi măsuri similare de deschidere a focului pentru orice altă persoană asupra căreia guvernul Majestăţii Sale a extins dreptul de refugiu. Suntem siguri că înţelegeţi gravitatea unui astfel de eveniment”. (vezi Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României*, Editura Iconica, Bucureşti, 1993, pp. 143 – 144).

52. La 13 martie 1945, aavut loc la Cluj solemnitatea trecerii nordului Ardealului sub administraţie românească. La solemnitate au participat Regele Mihai, dr. Petru Groza cu o parte din membrii guvernului şi A.I. Vîşinski.

53. Fără îndoială că, la data respectivă (12 martie 1945), generalul Schuyler avea instrucţiuni despre poziţia SUA faţă de România. Desigur, el nu primise dezlegare pentru a-i informa despre aceasta pe liderii opoziţiei politice din ţară.

54. 13 martie 1945.

55. Gheorghe Tătărescu.

56. În Piaţa Palatului din Bucureşti a avut loc, la 15 martie 1945, o mare demonstraţie prilejuită de reinstaurarea administraţiei româneşti în nordul Ardealului. Au luat cuvântul: gl. C.V. Răşcanu – ministru de Război şi Miron Constantinescu (PCR) care şi-a exprimat „recunoştinţa” faţă de „prietenul binefăcător” al poporului român, mareşalul Stalin, (vezi „România Liberă” şi „Scânteia” din 16 martie 1945).

57. 11 aprilie 1945.

58. Articolul 12 din Convenţia de Armistiţiu prevedea: „Guvernul român se obligă ca, în termenele indicate de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), să restituie Uniunii Sovietice în desăvârşită bună stare toate valorile şi materialele luate de pe teritoriul ei, în timpul războiului, aparţinând statului, organizaţiilor publice şi cooperative, întreprinderilor, instituţiilor sau cetăţenilor particulari, precum şi utilajul fabricilor şi uzinelor, locomotive, vagoane de căi ferate, tractoare, autovehicule, monumente istorice, valori de muzeu şi orice alte bunuri”. (vezi Convenţia de Armistiţiu, Ministerul Afacerilor Externe,

Bucureşti, 1944).

59. Printr-un Jurnal al Consiliului de Miniştri din 19 martie 1945, s-a dispus, totuşi, arestarea unor „fascişti" sub învinuirea de crime de război: gl. Ilie Şteflea (fost şef al MStM; va muri în detenţie în 1961); gl. Radu Korne (deşi cunoscut simpatizant al Germaniei, a rămas credincios Regelui său la 23 august 1944; a murit la 28 aprilie 1949 la Jilava); gl. Gh. Potopeanu, gl. Gh. Cialâk, Gh. Teodorescu (fost director general al PTT).

60. Se referă la instrucţiunile primite de William Averell Harriman, la 12 martie 1945, de la Departamentul de Stat american, prin care acesta cerea Moscovei ca situaţia creată în România să fie discutată într-o viitoare conferinţă a miniştrilor de externe ai SUA, Marii Britanii şi URSS, (vezi Paul D. Quinlan, *Ciocnire deasupra României*, Fundaţia Culturală Română, Iaşi, 1995, p. 124).

61. Probabil, se referă la membrii Gărzilor Patriotice aflate sub directa îndrumare a lui Emil Bodnăraş.

62. Sovieticii au respins propunerea, afirmând că actuala organizare (Comisia Aliată de Control) este suficientă pentru rezolvarea problemelor din România şi că prin înfiinţarea unei astfel de proceduri, practic s-ar submina autoritatea acesteia (vezi Paul D. Quinlan, *Ciocnire deasupra României*, Fundaţia Culturală Română, Iaşi, 1995, p. 148).

63. Articolul 10 prevedea: „Guvernul român trebuie să facă, în mod regulat, în monedă românească, plăţile cerute de Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), pentru îndeplinirea funcţiunilor sale şi, în caz de necesitate, va asigura folosinţa, pe teritoriul românesc, a întreprinderilor industriale şi de transport, a mijloacelor de comunicaţie,

staţiunilor generatoare de energie, întreprinderilor şi instalaţiilor de utilitate publică, depozitelor de combustibili, petrol, alimente şi alte materiale sau servicii, în acord cu instrucţiunile date de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic). Vasele de comerţ româneşti care se găsesc atât în apele româneşti, cât şi în cele străine, vor fi supuse controlului operativ al Înaltului Comandament Aliat (Sovietic), pentru folosirea lor, în interesul general al Aliaţilor". Anexa la articolul 10 stipula că: „Guvernul român va retrage şi răscumpăra, în limitele de timp şi potrivit condiţiunilor pe care Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) le va specifica, toate monedele deţinute în teritoriul românesc şi emise de Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) şi va înmâna moneda astfel retrasă, fără plată Înaltului Comandament Aliat (Sovietic)" (vezi *Convenţia de Armistiţiu*, Ministerul Afacerilor Externe, Bucureşti, 1944).

64. Articolul 11 din Convenţia de Armistiţiu prevedea: „Pierderile pricinuite Uniunii Sovietice prin operaţiunile militare şi prin ocuparea de către România a teritoriului sovietic vor fi despăgubite de către România faţă de Uniunea Sovietică, însă luând în considerare că România nu numai că s-a retras din război, dar a declarat război şi în fapt duce război împotriva Germaniei şi Ungariei, Părţile sunt de acord ca compensaţiile pentru pierderile menţionate să nu fie plătite în întregime de România, ci numai în parte, şi anume la sumă de 300 milioane dolari ai Statelor Unite, plătibili în curs de 6 ani, în mărfuri (produse petrolifere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime şi fluviale, diverse maşini etc). România va plăti despăgubiri pentru pierderile pricinuite în România

proprietăţilor celorlalte State Aliate şi naţionalităţilor lor, pe timpul războiului, despăgubiri a căror sumă va fi fixată la o dată ulterioară". Anexa la art. 11 prevedea: „Baza pentru aranjamentul plăţilor de compensaţii prevăzute în art. 11 al prezentei Convenţii va fi dolarul american la paritatea sa aur din ziua semnării acestei Convenţii, adică 35 dolari pentru o uncie de aur (vezi *Convenţia de Armistiţiu*, Ministerul Afacerilor Externe, Bucureşti, 1944).

65. Legea nr. 187 din 23 martie 1945 prevedea exproprierea a peste 1 468.000 hectare (a noua parte din suprafaţa agricolă a ţării). Proprietatea maximă permisă era de 50 ha (100 ha în cazul fermelor individuale model). Au fost împroprietărire aproximativ 900.000 familii de ţărani (vezi detalii în „Monitorul Oficial" nr. 68 bis/1945 din 23 martie, pp. 2 205 – 2 208). După 4 ani însă, în martie 1949, va începe campania de întovărăşiri şi colectivizări, concomitent cu preluarea de către stat a proprietăţilor mai mari de 50 ha.

66. În realitate, guvernul a renunţat la semnarea de către Rege a unui asemenea decret.

67. La 12 februarie 1945, s-a încheiat la Varkiza (Grecia) acordul de încetare a focului între guvernul grec şi reprezentanţii CAM – ELAS. Acesta prevedea:

a) în plan militar: dezarmarea trupelor ELAS în decurs de 14 zile; b) în plan politic: recunoaşterea Partidului Comunist din Grecia şi a CAM; amnistie, ţinerea de alegeri sub control internaţional; plebiscit în răstimp de un an asupra regimului politic ce urma a se instaura în Grecia, (vezi Relaţiile internaţionale postbelice – Cronologie diplomatică 1945 – 1964, Ed. Politică, 1983, p. 12).

68. Mai târziu, la 7 august 1945, Marea Britanie, SUA,

URSS, şi Franţa au ajuns la un acord asupra problemei austriece. S-a instituit un Consiliu Aliat de Control pentru Austria, format din 4 comisari militari, care urma să administreze ţara. De asemenea, s-au delimitat zonele de ocupaţie atât pentru teritoriul Austriei, cât şi pentru Viena (*Ibidem*, pp. 22 – 23).

69. Vezi nota 65.

70. Izvor – localitate în judeţul Argeş, unde prinţul Şuţu avea o fermă model.

71. În mod similar, în România, Consiliul de Miniştri a aprobat, la 21 aprilie 1945, Decretul-lege nr. 1.318 (Legea 312) cu privire la urmărirea şi sancţionarea celor vinovaţi de dezastrul ţării sau de crime de război. Instanţa de judecată era Tribunalul

Poporului, compus din judecători numiţi dintre magistraţi, de către Ministerul Justiţiei şi „judecători ai poporului”, aleşi dintre membrii celor şapte grupări politice care intraseră în compunerea guvernului Groza. Cercetarea şi interogarea celor vinovaţi de „crime de război sau de conducerea ţării la dezastru” se făcea de către „acuzatori publici”, numiţi la propunerea Ministerului de Justiţie. În realitate, aceştia nu erau magistraţi, fiind numiţi exclusiv pe criterii politice, (vezi detalii în „Monitorul Oficial” nr. 94 din 24 aprilie 1945, pp. 3 362 – 3 364).

72. Amintim, în special, pe: profesor Onisifor Ghibu (arestat la 22 martie 1945, la Sibiu şi trimis în lagărul de concentrare de la Caracal) şi Alexandru Vaida-Voevod (arestat pe 27 martie 1945, la Sibiu).

73. Vezi nota 57.

74. Într-adevăr, dr. Wilhelm Filderman a fost arestat

pentru „activitatea trădătoare” (după cum se menţiona în ziarul „Scânteia”) din timpul guvernului Antonescu. În realitate, dr. Wilhelm Filderman s-a menţinut în contact cu guvernul Antonescu pentru a evita aplicarea, în România, a soluţiei finale în privinţa evreilor.

75. Societate similară Crucii Roşii, atrasă în sfera de influenţă a Partidului Comunist Român.

76. Rică Georgescu mai fusese arestat şi pe timpul guvernării Antonescu, fiind acuzat de spionaj în favoarea Marii Britanii. Ion Antonescu şi-a asumat răspunderea pedepsirii lui, respingând cererile insistente ale germanilor, care doreau să-l preia. Este posibil ca, în viziunea comuniştilor, atitudinea lui Ion Antonescu faţă de Rică Georgescu, să fi fost percepută ca o colaborare a acestuia din urmă cu regimul antonescian şi, ca urmare, să fie etichetat drept „fascist”.

77. La începutul anului 1945, s-a decis ca prizonierii de război americani şi membrii echipajelor avioanelor americane care au aterizat forţat la răsărit de linia frontului rusesc să fie trimişi la Punctul de Adunare de la Odessa, de unde urmau să fie repatriaţi. Problematica a stârnit o dispută între Moscova şi Washington. (*Corespondenţa dintre Stalin, Roosevelt şi H. Truman*. ESPLA, 1958, pp. 234 – 238).

78. La începutul anului 1945, minoritarii ucraineni, sprijiniţi de cei maghiari şi cu acordul tacit al trupelor sovietice din zonă, au încercat să impună încorporarea Maramureşului în RSS Ucraineană. Reacţia viguroasă a populaţiei româneşti a determinat eşuarea acestei tentative, (vezi Florin Müller, *Tentative de rapt teritorial şi de sovietizare a regiunii Maramureş în anii 1944 – 1945*, în

„Revista istorică”, nr. 7 – 8/1993, pp. 699 – 709).

79. Ibidem.

80. Teohari Georgescu.

81. La 12 aprilie 1945, după încetarea din viaţă a lui F.D. Roosevelt, la preşedinţia SUA a urmat Harry S. Truman, până atunci vicepreşedinte al ţării.

82. Societate industrială şi comercială de petrol creată la începutul secolului XX. A avut un rol însemnat în industria petrolieră din România până la naţionalizarea acesteia, în 1948.

83. General Emanoil Ionescu.

84. O parte din polonezii rezidenţi în România au fost folosiţi de diferite servicii secrete, atât înainte cât şi după 23 august 1944. Este cunoscut cazul polonezilor folosiţi pentru a transmite mesaje cifrate din sediul Ambasadei Japoniei la Bucureşti. Schimbarea radicală a situaţiei din România a permis sovieticilor să anihileze reţelele poloneze din Bucureşti, considerate a fi puse în serviciul guvernului polonez din exil (Londra), aflat în competiţie cu guvernul provizoriu de la Lublin, susţinut de sovietici.

85. Prin paginile acestui ziar s-a desfăşurat o intensă propagandă comunistă în rândul armatei române.

86. În fapt, la 21 aprilie 1945, Regele a semnat Decretul-lege nr. I 318 (Legea nr. 312) pentru urmărirea şi sancţionarea celor vinovaţi de dezastrul ţării sau crime de război, care, la art. 3, litera (a), prevedea „pedeapsa cu moartea”.

87. OPD – vezi lista de abrevieri.

88. OWI – vezi lista de abrevieri.

89. ASF – vezi lista de abrevieri.

90. La 9 iunie 1945, a fost semnat la Belgrad un acord

între guvernele SUA, Angliei şi Iugoslaviei cu privire la instituirea administraţiei militare provizorii în Veneţia. Giulia.

91. În ziua de 22 mai 1945, s-a pronunţat sentinţa în „procesul criminalilor de război”. Au fost condamnaţi la moarte: gl. Macici Nicolae, gl. Trestioreanu Constantin, Niculescu Mihail, Ionescu Radu, Bălăceanu Eugen, Calotescu Corneliu, Marinescu Stere, Murgescu Ion, Finkelstein Beniamin, Buradescu Sever, Popescu Cristodor, Ciachir Dumitru, Isopescu Modest, Pădure Aristide, Mănescu Vasile, Creştinu Avram, Ambrus Romulus, Ghineraru FI., Gravăţ Ştefan, Coveta Serghe, Bulatu Dumitru, Gligorescu Gheorghe, Dumitrescu M., Pătrăşcoiu Nicolae, Mihailiuc Constantin şi ceilalţi inculpaţi, fiind condamnaţi la pedepse privative de libertate, între muncă silnică pe viaţă şi un an închisoare corecţională. (vezi „Scânteia” şi „România Liberă” din 23 mai 1945).

92. Profesorul Gheorghe Alexianu.

93. Asociaţia Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică.

94. În perioada 12 septembrie 1944 – 31 martie 1945, efortul financiar al României pentru onorarea clauzelor Armistiţiului s-a ridicat la 2203 miliarde lei (echivalentul a 54,7 miliarde ruble) (vezi detalii în D.G. Danielopol, *Jurnal parizian*, Institutul European, Iaşi 1995).

95. Petre Constantinescu-Iaşi, vechi militant comunist.

96. La 8 mai 1945, în urma tratativelor începute la 25 aprilie 1945, o delegaţie guvernamentală română, condusă de Mircea Durma (ministrul Finanţelor), a semnat la Moscova mai multe acorduri economice, printre care şi cel

de constituire a unor societăţi mixte sovieto-române (SOVROM-uri) în diverse sectoare ale economiei româneşti (vezi „Monitorul Oficial” nr. 133/1945 din 15 iunie, pp. 5 030 – 5 031).

97. Între 25 aprilie – 26 iunie 1945, s-au desfăşurat lucrările Conferinţei de la San Francisco, la care au participat reprezentanţii a 50 state. A fost adoptată Carta Naţiunilor Unite, în care au fost stipulate scopurile şi principiile ONU.

98. În realitate, nu toţi acuzaţii din primul lot de criminali de război au fost condamnaţi la moarte (vezi nota 91). Mai mult, la 1 iunie 1945, Regele a semnat, la propunerea guvernului, decretul de comutare a pedepsei în muncă silnică pe viaţă pentru toţi condamnaţii la moarte sub acuzaţia de criminali de război, formulată de Tribunalul Poporului în primul proces.

99. Unele cadre militare din Diviziile „Tudor Vladimirescu” şi „Horia, Cloşca şi Crişan” (divizii constituite din prizonierii români voluntari din URSS) au fost frecvent folosite în munca de propagandă desfăşurată de guvernul Groza pentru înfăptuirea reformei agrare.

100. Seceta din vara anului 1945 a avut consecinţe dezastruoase pentru economia României, limitând şi mai mult posibilităţile de îndeplinire a clauzelor, şi aşa exagerate, ale Armistiţiului.

101. La 4 iunie 1945, Tribunalul Poporului, continuându-şi seria proceselor, a pronunţat sentinţa în acţiunea intentată împotriva „gazetarilor trădători”. Au fost pronunţate două condamnări la moarte, ambele în contumancie: Pamfil Şeicaru şi Grigore Manoilescu, opt condamnări la detenţie pe viaţă: Romulus Seişanu, Ilie

Rădulescu, I.P. Prundeni, Gabriel Bălănescu, Pan Vizirescu, Aurel Cizma, Nichifor Crainic, Stelian Popescu (în contumacie), şi mai multe condamnări între 12 – 20 ani: Ionel Dimitrescu, Alexandru Hodoş, Radu Demetrescu-Gyr. Tuturor acestora le-a fost confiscată atât averea lor, cât şi a soţiilor şi descendenţilor.

102. Este vorba despre Conferinţa de la Potsdam, din 17 iulie – 2 august 1945.

103. În realitate, criza nu s-a produs. În vederea contracarării apropierii tot mai evidente dintre C.T. Petrescu şi liderii PNL ŞI PNŢ, PCR a susţinut gruparea Rădăceanu. Iordăchescu din cadrul PSD, reuşind ca, la Congresul extraordinar al PSD, din 10 martie 1946, să determine eliminarea din partid a liderului social-democrat.

104. „Memoriul asupra executării Convenţiei de Armistiţiu” din iunie 1945.

105. În realitate, se referă la „Ziua Eroilor” (Înălţarea Domnului).

106. Probabil, cimitirul Bolovani (Ploieşti).

107. Deşi Mircea Ionniţiu a perceput exact realitatea, este puţin probabil că el luase cunoştinţă de Planul de comunizare a României. La 7 martie 1945, la Bucureşti a avut loc o întâlnire secretă între o delegaţie a PCR, condusă de Ana Pauker şi una a PCUS, condusă de Evgheni Suhalov, având ca scop discutarea procesului de comunizare a României, conform unui plan de 3 ani, pregătit de Ghiorghi Dimitrov, la ordinul lui Stalin, urmat de alte două, pe 5 ani, de dezvoltare a instituţiilor comuniste. (Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României*. *Percepţii anglo-americane*, Editura

Iconica, Bucureşti 1993, pp. 135 – 138).

108. Este semnificativ faptul că, la 21 septembrie 1945, fostul rege Carol al II-lea nota că mai multe ziare din Occident: „spun multe adevăruri asupra mea. Ele apără teoria că n-am abdicat, că Mihăiţă nu este rege de drept, deoarece nu a fost consfinţit de parlament şi că sunt în drept de a-i retrage în orice moment delegaţia ce i-am dat-o. Punct de vedere interesant şi juridiceşte corect”. (Carol II*, Însemnări zilnice*).

109. Prin aplicarea abuzivă a art. 2 din Convenţia de Armistiţiu, care se referea la obligaţia guvernului român de a interna cetăţenii germani şi unguri aflaţi în România, guvernul sovietic a încercat să impună acelaşi tratament (inclusiv deportarea în URSS) şi pentru cetăţenii români de etnie germană (bărbaţii între 16 – 45 de ani, femeile între 18 şi 30 de ani, cu excepţia celor cu copii sub un an). La protestele guvernului român s-a reuşit limitarea dimensiunilor acestui fenomen, în final fiind deportaţi aproximativ 69.000 de cetăţeni, din cei 80.000 prevăzuţi iniţial (vezi detalii în volumul *Deportarea etnicilor germani din România în Uniunea Sovietică*, 1945, Hannelore Baier, Sibiu, 1994).

110. Conform Ordinului M. St. M. (Operaţiunea 56.500/24.07.1945), Aradul trebuia evacuat de trupele române, întrucât intra în zona de dislocare a trupelor sovietice aflate în retragere prin România, (vezi Arhiva MApN Fond MStM, dosar 1323, pp. 2 – 13).

111. 9 mai.

112. Cimitirul Tâncăbeşti.

113. Deocamdată cifra nu este atestată documentar. Se cunoaşte însă că la 10 mai 1945, trupele sovietice

ocupau în România 226 stabilimente importante şi clădiri din care: 158 cazărmi, 25 aerodromuri, 22 fabrici şi ateliere, 2 spitale, 2 manutanţe şi 17 clădiri diverse (Arhiva MApN, fond microfilme, rola FII2249, cadru 0644).

114. Potrivit Ordinului MStM 56.5.000/24.07.1945, trupele sovietice ocupau următoarele zone:

– Zona de sud de localităţile Oraviţa – Arad, Alba-Iulia, Râmnicu-Vâlcea, Drăgăneşti, Mihai Bravu (toate inclusiv);

– Zona la est de Iaşi, Bacău, Buzău, Mangalia (toate inclusiv);

– Zona Călăraşi – Jegălia;

– Zona Budeşti – Olteniţa;

– Zona Mizil şi aeroporturile din Ploieşti.

(vezi Istoria Statului Major General Român – Documente 1859 – 1947, Editura Militară, Bucureşti 1994, p. 394).

115. „Iarna" staţionării trupelor ruseşti în România a ţinut până în 1958.

116. Încă nu a fost identificat un astfel de document în arhiva MStM. Oricum, parcul de poduri de care dispunea armata română nu permitea, în niciun caz, instalarea unor astfel de poduri „în câteva puncte de pe Dunăre".

117. Generalul Sănătescu şi-a dat demisia din funcţia de şef al Marelui Stat Major la 19 iunie 1945.

118. Se referă la echipa condusă de maiorul american Jorgensen.

119. Prima reorganizare a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului s-a făcut prin Legea nr. 396, din 21 mai 1945, publicată în „Monitorul Oficial".

120. Parada Victoriei s-a desfăşurat la Moscova, la 24 iunie 1945.

121. În realitate, Franţa a tergiversat acordarea vizei de intrare, determinându-l să opteze pentru Portugalia. În schimb, Carol se angajase, faţă de Salazar, să nu facă politică. (Paul al României, *Carol al II-lea rege al României*, Editura Holding Reporter, Bucureşti 1991, p. 244).

122. Este posibil să fi existat tentative în această privinţă, necunoscute de noi până în prezent.

123. Istoricii militari americani (Eduard Mark şi Elizabeth Hazard) menţionează în lucrările lor această tentativă de declanşare a unui război ruso-turc.

124. Exista în practica politică a timpului metoda de a fracţiona partidele adverse prin promisiuni de atragere a unor fruntaşi ai acestora la guvernare.

125. Societatea „Amicii Statelor Unite” s-a constituit la 16 ianuarie 1926, având ca fondator şi preşedinte pe Mihail Oromolu.

126. Dimitrie Guşti.

127. Discursul a fost publicat în „Revista Fundaţiilor Regale”, nr. 1, serie nouă, septembrie 1945, pp. 169 – 174.

128. Ordinul a fost acordat la 6 iulie 1945, printr-un Decret al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, în care se arăta, că Regele Mihai I al României este decorat: „Pentru actul curagios al cotiturii hotărâte a politicii României spre ruptura cu Germania hitleristă şi alierea cu Naţiunile Unite, în clipa când încă nu se precizase clar înfrângerea Germaniei” (Arhivele Naţionale Istorice Centrale, Bucureşti, Fond Casa Regală, dosar 19/1945, p. 1).

129. Articolul 8 prevedea: „Guvernul şi Înaltul Comandament Român se obligă să nu permită exportul sau exproprierea a oricărei forme de proprietate (inclusiv obiecte de valoare şi bani) aparţinând Germaniei, Ungariei

şi naţionalilor lor sau persoanelor cu reşedinţă în teritoriile lor, sau în teritoriile ocupate de ele, fără autorizaţia Înaltului Comandament Aliat (Sovietic). Guvernul şi Înaltul Comandament Român vor păstra aceste bunuri în condiţiile ce urmează a se stabili de Înaltul Comandament Aliat (Sovietic)" (vezi *Convenţia de Armistiţiu*, Ministerul Afacerilor Externe, Bucureşti 1944).

130. Conferinţa de la Potsdam.

131. ONU.

132. La 27 iunie 1945, s-a instalat noul guvern polonez de unitate naţională, după ce guvernul provizoriu a demisionat, conform acordului intervenit la Conferinţa de la Moscova. Guvernul era format din 21 membri, între care atât membrii ai fostului guvern în exil de la Londra, cât şi membri ai fostului guvern provizoriu demisionar (vezi *Relaţiile internaţionale postbelice 1945 – 1964*, Editura Politică, 1983, p. 20).

133. Vespasian V. Pella.

134. Alexandru Cretzianu.

135. Frederic C. Nanu.

136. Ordinul „Victoria" a fost înmânat pe 19 iulie 1945.

137. I-au fost oferite două avioane de antrenament de tip U-2.

138. Până în prezent nu cunoaştem amănunte despre efectuarea acestei vizite şi eventualele teme discutate.

139. Sfântul proroc Ilie.

140. General Emanoil Ionescu.

141. În baza acestor decrete, pachetele de acţiuni astfel dobândite de sovietici reprezentau partea lor în cadrul societăţilor mixte sovieto-române, de tip SOVROM.

142. Ştefan Voitec.

143. WSA – Vezi lista de abrevieri.

144. Memoriul din 25 iulie 1945, adresat liderilor celor trei Mari Puteri, cerea eliminarea regimului dictatorial din România, restabilirea libertăţilor publice, suprimarea cenzurii şi favorizarea formării unui guvern provizoriu (vezi detalii în *România – Viaţa politică în documente 1945*. coordonator I. Scurtu, Bucureşti 1994, pp. 293 – 295).

145.10 septembrie-2 octombrie 1945.

146. Serghei Ivanovici Kavtaradze.

147.9 august 1945.

148. Articolul 7 prevedea: „Guvernul şi Înaltul Comandament Român se obligă să remită ca trofee în mâinile Înaltului Comandament Aliat (Sovietic) orice material de război al Germaniei şi al sateliţilor ei, aflat pe teritoriul român, inclusiv vasele flotei germane şi ale sateliţilor ei, aflate în apele româneşti", (vezi *Convenţia de Armistiţiu*, Ministerul Afacerilor Externe, Bucureşti 1944).

149. Este vorba de discursul preşedintelui SUA, H. Truman din 9 august 1945. (vezi Paul D. Quinlan, *Ciocnire deasupra României*, Fundaţia Culturală Română, Iaşi, 1995, p. 137).

150. În realitate, ruperea colaborării dintre gruparea Constantin Titel Petrescu din PSD şi comunişti s-a produs în 10 martie 1946, la Congresul PSDR

151. Telegrama a fost expediată la 11 august 1945. La 19 august 1945, Roy Melbourne raportează secretarului de Stat termenii în care Regele Mihai i-a cerut dr. Petru Groza să demisioneze. (ANIC, colecţia Microfilme SUA, rola 667, cadrele 382 – 385).

152. Planul nu a reuşit să se concretizeze.

153. La 8 august 1945 s-a semnat Convenţia privind înfiinţarea societăţii de transporturi aeriene româno-sovietice TARS.

154. Este vorba despre evenimentele care au condus la „greva regală” (21 august 1945 – 7 ianuarie 1946).

155. La 21 august, în baza acestui Apel, Secretarul de Stat James Francis Byrnes a propus consultări urgente între cele trei mari puteri ca urmare a refuzului dr. P. Groza de a demisiona. (ANIC, colecţia Microfilme SUA, rola 665, cadrele 216 – 219).

156. În această fază, guvernul SUA a refuzat să stabilească relaţii diplomatice cu guvernul P. Groza (vezi detalii Paul D. Quinlan, *Ciocnire deasupra României*, Fundaţia Culturală Română Iaşi, 1995, pp. 127 – 153).

157. La 1 septembrie 1944, dr. Filderman a intervenit pentru repunerea în drepturi a populaţiei evreieşti şi reîntoarcerea pe pământul României a evreilor reţinuţi de Armata Roşie în Basarabia, Bucovina de Nord şi Transnistria. În decembrie 1944, dr. Filderman s-a adresat în acest scop generalului Vinogradov, locţiitorul preşedintelui Comisiei Aliate de Control. Ca urmare a acestor demersuri, la 12 ianuarie 1945, a fost arestat din ordinul lui Teohari Georgescu, subsecretar de Stat la Interne, sub învinuirea de propagandă antisovietică. A fost eliberat la 14 ianuarie 1945 la intervenţia generalului Schuyler, care transmitea guvernului român un mesaj în acest sens din partea secretarului de Stat american Cordell Hull. În legătură cu această nouă arestare (august 1945) a dr. Filderman, se pare că nu a fost vorba decât de luarea unui interogatoriu mai prelungit.

158. Clădire situată în Bucureşti pe Calea Plevnei, loc de detenţie temporară, folosit de organele Siguranţei, dar ulterior şi de către comunişti pentru anchetarea „cazurilor speciale”.

159. Serghei Ivanovici Kavtaradze.

160.24 august 1945.

161. Cele două divizii au fost constituite din prizonieri români voluntari, aflaţi pe teritoriul URSS. Acţiunile lor ulterioare au fost puternic marcate de influenţa Armatei Roşii, din structura căreia au şi făcut parte o perioadă de timp.

162. Vezi nota 157.

163.23 august 1945.

164. Romulus Zăroni.

165. Probabil, Petre Bejan.

166. Manifestaţiile erau organizate de FND pentru exprimarea sprijinului faţă de guvernul Groza, în contextul „grevei regale”.

167. Vezi detalii în „Revista Româno-Americană”, nr. 1/decembrie 1945.

168. Textul a apărut în ziarul „Izvestia”, din 8 septembrie 1945, şi a fost preluat de ziarul „Scânteia”. În esenţă răspunsul respingea acuzele la adresa guvernului Groza (vezi detalii în *România şi Armistiţiul cu Naţiunile Unite*. *Documente*, vol. II, coordonator Marin Radu Mocanu, Bucureşti, 1995, pp. 359 – 360).

169. BBC – vezi lista de abrevieri.

170. Este vorba de vizita făcută la Moscova, între 4 – 13 septembrie 1945.

171. Se referă la Conferinţa ce s-a desfăşurat la Londra, în perioada 10 septembrie – 2 octombrie 1945

(vezi detalii în Paul D. Quinlan, *Ciocnire deasupra României*, Fundaţia Culturală Română, Iaşi, 1995, pp. 142 – 144).

172. Darea de seamă se regăseşte integral în Arhivele M ApN, Fond 1 367, rola F 2 250.

173. În acest articol se insinuează că atitudinea Regelui („greva regală”) a fost luată sub „presiunea” reprezentanţilor anglo-americani din Comisia Aliată de Control (vezi detalii în *România şi Armistiţiul cu Naţiunile Unite*. *Documente*, vol. II, coordonator Marin Radu Mocanu, Bucureşti, 1995, pp. 359 – 360).

174. La 13 septembrie 1945, s-a pronunţat sentinţa în procesul „Organizaţiilor T”. Procesul a fost instrumentat de Alexandru Nicolski şi s-a soldat cu pedepse privative de libertate între câteva luni şi 7 ani. (Cele mai aspre pedepse le-au primit Remus Ţeţu şi Adriana Georgescu – fosta şefă de cabinet a generalului Rădescu).

175. Col. Alexandru Petrescu.

176. 9 septembrie 1944.

177. De fapt, la acea dată Emil Bodnăraş era secretar general al Consiliului de Miniştri.

178. 13 septembrie 1945.

178 Articolul 6 prevedea: „Guvernul Român va elibera imediat fără distincţie de bis cetăţenie sau naţionalitate, pe toate persoanele arestate din cauza activităţii lor în favoarea Naţiunilor Unite, sau din cauza originii lor rasiale, şi va desfiinţa orice legislaţie discriminatorie şi restricţiunile impuse din această cauză”. (*Convenţia de Armistiţiu*, Ministerul Afacerilor Externe, Bucureşti, 1944).

179. Vezi detalii în *România – Viaţa politică în documente 1945*, coordonator I. Scurtu, Bucureşti, 1994,

pp. 360 – 369.

180. Într-un articol din „Scânteia” (14 aprilie 1945) se comenta cinic: Lagărul de deţinuţi de la Caracal are o capacitate de 1 200 – 1.500 de locuri, dar „pe măsură ce se vor face amenajările necesare vor fi îndrumaţi aici şi alţi duşmani ai patriei noastre”.

181. În realitate, statutul juridic al trupelor sovietice staţionate temporar pe teritoriul României a fost stabilit mult mai târziu, prin Acordul din 15 aprilie 1957 dintre guvernele român şi sovietic.

182. Din iunie 1945, generalul Rădescu a revenit la locuinţa sa din str. Clopotarii Vechi nr. 4, din Bucureşti, desigur supravegheat de autorităţi şi a părăsit România la 17 iunie 1946, iniţial în Cipru, iar apoi în SUA. (vezi detalii în Dinu Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Editura All, Bucureşti, 1996, p. 363).

183. Colonel Béla Miklös Dálnoki.

184. Cu ocazia vizitei delegaţiei române la Moscova, din 4 – 3 septembrie 1945.

185. Art. 16 prevedea: „Tipărirea, importul şi răspândirea în România a publicaţiilor periodice şi neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru şi a filmelor, funcţionarea staţiunilor de T.F.F., poştă, telegraf şi telefon, vor fi efectuate în acord cu Înaltul Comandament Aliat (sovietic)”. În anexă la art. 16 se specifica: „Guvernul Român se obligă ca transmiterile fără fir, corespondenţa cifrată şi prin curier, precum şi comunicările telefonice cu ţările străine ale Ambasadelor, Legaţiunilor şi Consulatelor aflătoare în România să fie dirijate potrivit modului stabilit de Înaltul Comandament Aliat (sovietic). (*Convenţia de Armistiţiu*, Ministerul

Afacerilor Externe, Bucureşti, 1944).

186. În acest sens, Preşedinţia Consiliului de Miniştri a dat un comunicat la 30 septembrie 1945 (vezi „Scânteia” şi „România Liberă” din 30 septembrie şi 1 octombrie 1945).

187. Pentru organizarea operaţiunilor de repatriere din Vest, au fost trimise succesiv, în zonele de ocupaţie anglo-americane şi franceză, două comisii: comisia „General Baloşin” şi comisia „Colonel Nicolaide”. În perioada 1945 – 1947 prin aceste comisii au fost repatriaţi circa 23 (XX) prizonieri de război (Arhivele MApN, Fond MStM, dosar 1 878, p. 2).

188. Este vorba despre membrii comisiei „General Baloşin” care şi-a desfăşurat activitatea în Vest, în anii 1945 – 1946. (*Ibidem*)

189. Muntenia.

190. Pe 14 septembrie 1945, dr. Petru Groza anunţă în şedinţa Consiliului de Miniştri că URSS a început să restituie o parte din flota de război şi comercială română, sechestrată de Armata Roşie după 23 august 1944. (vezi detalii în *România – Viaţa politică în documente*, *1945*, coordonator I. Scurtu, Bucureşti, 1994, pp. 346 – 352)…

191. Este vorba însă despre mai multe companii mixte sovieto-române prin care URSS a putut controla şi exploata economia României până la desfiinţarea acestora în 1954 (SOVROMPETROL; SOVROMLEMN; SOVROMTRANSPORT; SOVROMBANK etc.).

192. La 8 noiembrie 1945, în capitală a avut loc o mare manifestaţie de sprijinire a monarhiei, cu ocazia zilei Regelui Mihai. Demonstranţii au folosit prilejul pentru a-şi exprima dezaprobarea faţă de guvernul Groza, care a

intervenit în forţă cu subunităţi din Divizia „Tudor Vladimirescu” pentru a opri această manifestaţie. Intervenţia s-a soldat cu 11 morţi, 75 de răniţi şi 300 de arestaţi (vezi detalii în Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991, pp. 263 – 283).

193. Într-o declaraţie, Teohari Georgescu acuza direct PNL ŞI PNŢ că „au pus la cale o mişcare de dezordine cu scopuri politice, mobilizând în jurul lor toate clementele fascisto – reacţionare binecunoscute, inclusiv o parte din cei eliberaţi de curând din lagăre”. („Scânteia”, 10 noiembrie 1945).

194. La 11 noiembrie 1945, printr-o notă, Prefectura Poliţiei Capitalei, îi invita să facă mărturisiri „pe toţi cetăţenii care au avut de suferit vexaţiuni sau violenţe din motive politice, rasiale, precum şi pe cei care au fost victimele acţiunii de jaf şi tâlhărie din data de 8 noiembrie”. Printre cei chemaţi pentru a fi interogaţi se aflau: Dinu Brătianu, Ilie Lazăr, Mihail Romniceanu, Alexandru Lapedatu, Emil Ghilezan, Corneliu Coposu şi alţii. („Scânteia”, 11 noiembrie 1945).

195. Cifră exagerată; în realitate au fost peste 300.

196. Castelul Peleş de la Sinaia, reşedinţa de vară a regilor României. A fost inaugurat la 7 octombrie 1883. Este construit în stilul Renaşterii Germane, de arhitectul Carol

Liman şi adăposteşte impresionante colecţii de artă, armuri, arme de război şi de vânătoare. În prezent funcţionează ca muzeu.

197. În urma preluării puterii totale de către comunişti la Belgrad şi în vestul ţării, la 29 noiembrie 1945,

Adunarea Constituantă a proclamat Republica Populară Federativă Iugoslavă.

198. În urma rezultatului referendumului din 8 septembrie 1946, monarhia a fost abolită şi Bulgaria s-a proclamat republică populară, începând cu 15 septembrie 1946.

199. Este posibil ca Maniu să se refere la ziua de 14 septembrie 1940, când printr-un decret regal, România a fost proclamată „stat naţional legionar”, interzicându-se orice activitate politică, în afară de aceea a Mişcării Legionare şi a Grupului Etnic German.

200. Probabil este o confuzie cu Carol al II-lea, care, la 31 martie 1938, după instaurarea dictaturii personale (10 februarie 1938) a desfiinţat printr-un decret regal toate partidele politice şi a instituit Frontul Renaşterii Naţionale.

201. Între 16 – 26 decembrie 1945, s-a desfăşurat la Moscova o sesiune a Conferinţei miniştrilor Afacerilor Externe ai URSS, SUA şi Marii Britanii (V.M. Molotov, J. Byrnes, E. Bevin), cu scopul de a soluţiona impasul în care se aflau relaţiile cu România şi Bulgaria. S-a decis recunoaşterea guvernului Groza numai în urma cooptării în rândurile sale a câte unui reprezentant al PNL ŞI PNŢ şi organizarea de alegeri libere în cel mai scurt timp.

202. Cirea Oconel

203. General Constantin Vasiliu-Răşcanu

204. Probabil, Petre Bejan

205. România era obligată să asigure condiţiile ca URSS să menţină, prin ţară, liniile de comunicaţie cu zona sovietică de ocupaţie din Austria. (Art. 21 din Tratatul de Pace cu puterile aliate şi asociate, „Monitorul Oficial” nr. 199/30.08.1947).

206. Pe 31 decembrie 1945, au sosit la Bucureşti A.I. Vîşinski, A.W. Harriman şi A. Clark-Keer, membri Comisiei Interaliate, însărcinaţi cu traducerea în practică a hotărârilor Conferinţei de la Moscova (16 – 21 decembrie 1945). Misiunea acestora era de a-l convinge pe Rege ca, în locul demisiei guvernului Groza, să accepte cooptarea în componenţa acestuia a câte unui reprezentant ţărănist şi liberal.

207. PCR şi alte organizaţii politice de stânga au apreciat rezultatele Conferinţei ca pe o victorie proprie.

208. PNŢ ŞI PNL şi-au pus toate speranţele în noile alegeri ce urmau să se desfăşoare.

209. La 1 ianuarie 1946, cu ocazia primirii celor doi emisari occidentali, Regele Mihai şi-a exprimat dezamăgirea că nu se aşteaptă la nimic pozitiv în urma alegerilor, atât timp cât România va fi condusă de guvernul Groza, (vezi detalii în Arthur Gould Lee, *Crown Against Sickle*, Hutchinson, Londra, 1953, p. 134).

210. Teohari Georgescu

211.2 ianuarie 1946

212. Desemnat iniţial de PNŢ drept reprezentant în guvernul Groza, acesta nu a fost acceptat.

213. La 23 iunie 1941, Ion Mihalache, vicepreşedinte al PNŢ, aflat la Dobreşti – Muscel, a telegrafiat şefului Marelui Stat Major, cerând să fie mobilizat în una din unităţile combatante. La 16 iulie 1941, prin telegrama nr. 7 608 Marele Cartier General, Eşalonul 2 îi răspundea acestuia: „Rog prezentaţi-vă urgent la M.C.G., Eşalonul 2 Bucureşti, unde sunteţi mobilizat”. Ion Mihalache a fost demobilizat pe 06 august 1941, iar pe 1 ianuarie 1942 a fost trecut în retragere pentru limită de vârstă, prin

Decretul nr. 387 şi Ordinul de zi nr. 102/1942.

214. Nu am putut identifica documentar această ofertă până în prezent.

215. În perioada 24 noiembrie 1939 – 4 iulie 1940, în care Gheorghe Tătărescu a fost preşedintele Consiliului de Miniştri, în plină dictatură a lui Carol al II-lea este posibil ca acesta să fi purtat uniforma tip, instituită pentru membrii de onoare ai partidului unic – Frontul Renaşterii Naţionale.

216. Vezi detalii în Gheorghe Tătărescu, *Politica noastră externă*, Poiana Gorj, 1943.

217. De fapt, a fost propusă întreaga delegaţie permanentă a PNŢ, cu excepţia lui Iuliu Maniu şi Ion Mihalache.

218. Bebe Brătianu, George Fotino, Mihail Romniceanu, Dumitru Danielopol.

219. La 7 ianuarie 1945, au depus jurământul în faţa Regelui Mihai şi a primului-ministru Groza, cei doi miniştri fără portofoliu: Emil Haţieganu-PNŢ şi Mihail Românițeanu-PNL. Ulterior, Mihail Romniceanu a fost condamnat şi a murit în închisoarea de la Râmnicu Sărat în 1957, în timp ce Emil Haţieganu va reuşi să supravieţuiască regimului penitenciarelor.

220. La 8 ianuarie 1946, a avut loc şedinţa Consiliului de Miniştri în care Petru Groza a supus aprobării executarea integrală a hotărârilor luate la Conferinţa de la Moscova, din decembrie 1945. Astfel, s-a hotărât:

1. Efectuarea alegerilor generale legislative în cel mai scurt timp posibil;

2. Asigurarea libertăţii acestor alegeri care vor fi făcute pe baza sufragiului universal şi secret cu

participarea partidelor democratice şi antifasciste care vor avea dreptul să-şi prezinte candidaţii;

3. Asigurarea libertăţii presei, a cuvântului, a religiei, a dreptului de asociere.

221. Teohari Georgescu.

222. Lucreţiu Pătrăşcanu.

223. Constantin Burducea.

224. Petre Constantinescu-Iaşi.

225. Înfiinţat la 25 ianuarie 1946, prin desprinderea unei dizidenţe conduse de dr. Nicolae Lupu, din PNŢ. După moartea dr. Nicolae Lupu (4 decembrie 1946), o parte din membrii partidului au aderat la Frontul Plugarilor, iar cealaltă parte a decis continuarea activităţii PNŢ, până în 1948, când partidul şi-a încetat activitatea.

226. Discuţiile iniţiate în acest sens de către liderii liberali au eşuat încă din faza iniţială.

227. „Daţi-mi guvernul şi vă dau parlamentul” era formula curentă în viaţa politică din România, care exprima „posibilitatea” guvernului de a-şi asigura un rezultat favorabil în alegeri.

228. Se referă la „greva regală” (21 august 1945 – 7 ianuarie 1946).

229. Charles de Gaulle a demisionat din funcţia de şef al guvernului francez la 20 ianuarie 1946 şi şi-a anunţat retragerea sa din viaţa politică. Ulterior, a revenit asupra acestei decizii, ajungând preşedinte al Franţei.

230. Vezi nota 220.

231. Vezi Tratatul de Pace cu puterile aliate şi asociate, partea a V-a art. 23. („Monitorul Oficial” nr. 199/30.08.1947).

232. În realitate, alegerile s-au desfăşurat pe 19

noiembrie 1946.

233. Discutarea şi definitivarea proiectelor tratatelor de pace cu cele 5 ţări ex-satelite ale Germaniei au format obiectul lucrărilor Conferinţei de la Paris a miniştrilor de Externe ai URSS, Marii Britanii, SUA şi Franţei, care s-a desfăşurat în două sesiuni: 25 aprilie-16 mai 1946 şi 15 iunie-12 iulie 1946. (Arh. MAE, fond 71, dosar 3, p. 107).

234. La 17 iulie 1945, a fost semnată la Bucureşti Convenţia privind crearea societăţii SOVROMPETROL.

235. La 19 iulie 1945, a fost semnată la Bucureşti Convenţia privind înfiinţarea Societăţii sovieto-române de navigaţie.

236. August 1945.

237. Pe 5 februarie 1946, reprezentanţii la Bucureşti ai Marii Britanii (J.H. Le Rougetel) şi SUA (Burton I. Berry) remit Ministerului Afacerilor Străine român note similare, prin care se comunică faptul că guvernele celor două puteri sunt gata să recunoască guvernul Petru Groza şi să stabilească relaţii diplomatice.

238. Pe 7 februarie 1946, în Piaţa Victoriei din Bucureşti a avut loc o manifestaţie a FND în cadrul căreia s-a salutat recunoaşterea guvernului Groza de către SUA şi Marea Britanie.

239. General Constantin Voiculescu, condamnat pe 1 martie 1946 împreună cu alte 10 persoane la muncă silnică pe viaţă.

240. Organizaţia „Prietenii Naţiunilor Unite” s-a constituit în sprijinul promovării prieteniei dintre România şi statele membre ONU.

241. De fapt, Iran (din 1935).

242.9 septembrie 1944.

243. Darea în judecată şi apoi suspendarea apariţiei.

244. Cu referiri directe la România şi Bulgaria.

245. Este vorba despre ministrul de Război, general Constantin Vasiliu-Răşcanu.

246. 10 martie 1946.

247. La 9 mai 1946, Constantin-Titel Petrescu a înfiinţat PSD Independent, care, în alegerile din noiembrie 1946 a participat pe liste proprii. Arestarea, în noiembrie 1948 şi întemniţarea liderilor PSDI (Constantin-Titel Petrescu, Adrian Dimitriu, Romulus Dan ş.a.) a dus la dispariţia partidului din viaţa politică a ţării.

248. Până în prezent nu a fost identificat un asemenea ordin.

249. Pe 5 martie 1946, Winston Churchill a rostit la Fulton o conferinţă în care formulează acuzaţii grave la adresa URSS cu privire la tendinţele acesteia de expansiune. Premierul britanic aminteşte de o „cortină de fier” ce a scindat Europa, chemând la crearea unei „alianţe frăţeşti” între SUA şi Anglia. Se apreciază că această conferinţă a marcat începutul „războiului rece”.

250. Într-un interviu acordat ziarului „Pravda”, la 13 martie 1946,1.V. Stalin califică discursul lui Churchill de la Fulton ca, „o chemare la război împotriva Uniunii Sovietice” considerându-l ca fiind „incompatibil cu Tratatul de alianţă sovieto-britanic”.

251. Cu acest prilej, pe 26 martie 1946, „Christian Science Monitor” a publicat un reportaj, preluat şi de „Dreptatea”, referitor la acţiunile comuniştilor împotriva organizaţiilor locale ale PNŢ din Suceava.

252. Sesizat de aceste abuzuri, Ministerul de Interne, la 29 aprilie 1946, neagă existenţa unor acte de agresiune

asupra miniştrilor Mihail Romniceanu şi Emil Haţieganu.

253. La 15 aprilie 1946, guvernul sovietic, la cererea guvernului român, a acceptat prelungirea cu 2 ani (de la 6 la 8 ani) a termenului de plată a reparaţiilor de război.

254. Organizaţie aflată sub influenţa PCR.

255. Cu acest prilej s-a dezvelit monumentul ridicat în cinstea eroilor sovietici, căzuţi pentru „eliberarea României".

256. Probabil, ministrul de Război, generalul C.V. Răşcanu.

257. Pe 17 mai 1946, s-a pronunţat sentinţa în procesul mareşalului Ion Antonescu. Au fost condamnaţi la moarte Ion Antonescu, Mihai Antonescu, C.Z. Vasiliu (Piki), Constantin Pantazi, Eugen Cristescu, Gheorghe Alexianu, Radu Lecca, dar şi Horia Sima, Constantin Papanace, Corneliu Georgescu, I. Protopopescu, M. Sturdza şi V. Iaşinschi, toţi cei din urmă dispăruţi. Alte condamnări au fost: detenţie pe viaţă (C. Dănulescu, V. Dimitriuc – dispăruţi, Gheorghe Dobre, Constantin Petrovicescu), 20 ani temniţă grea (T. Brăileanu, 1. Marinescu), 15 ani închisoare (P. Tomescu, T. Dragoş), 10 ani (D. Popescu, C. Buşilă, N. Mareş). (vezi detalii în Ioan Dan, *Procesul Mareşalului Antonescu*, Editura Tempus, Bucureşti, 1993).

258. Ion Antonescu a reuşit să tergiverseze judecarea lui Rică Georgescu, simpatizant naţional-ţărănist, protejând astfel relaţiile cu englezii, cu care Mareşalul încerca tratative pentru semnarea Armistiţiului. La 23 august 1944, Rică Georgescu a fost eliberat, fiind cooptat în primul guvern condus de Sănătescu. (vezi Cristian Troncotă, Eugen Cristescu. *Asul serviciilor secrete româneşti*, Editura Roza Vânturilor, pp. 216; 413; 421;

436).

259. Consemnare total neveridică. În fapt, procesul a fost instrumentat în totalitate de către sovietici.

260. Pe 20 mai 1946, au fost arestaţi alţi membri ai guvernului Antonescu. Printre aceştia: G. Leon, I. Petrovici, gl. G. Georgescu, gl. N. Stoenescu, P. Nemoianu, Gheron Netta, gl. Gh. Jienescu, gl. V. Iliescu, gl. N. Şova, A. Pană, Horia Cosmovici, I.N. Finţescu, Gh. Creţianu, Mircea Vulcănescu, I.D. Enescu, Al. Neagu, gl. I. Iacobici, gl. E. Zwiedenek, N. Petra, contraamiral N. Păiş, Petre Strihan, amiral G. Koslinschi, E. Oteteleşanu. Toţi aceştia au făcut parte din aparatul economico-financiar al guvernului Antonescu.

261. „Apreciind realizările guvernului prezidat de dl dr. Petru Groza, care a reuşit: să uşureze greaua situaţie creată de urmările războiului; să înceapă opera reconstrucţie şi de refacere în toate domeniile vieţii economice, mobilizând forţele de producţie ale naţiunii şi să execute în acelaşi timp toate obligaţiile asumate prin Convenţia de Armistiţiu; să consolideze prestigiul statului în afară prin reluarea raporturilor diplomatice cu URSS, Statele Unite, Marea Britanie, precum şi prin stabilirea legăturilor de colaborare cu ţările vecine şi prietene; să obţină reconsfinţirea graniţelor Transilvaniei întregite” Regele Mihai l-a decorat pe dr. Petru Groza, pe 27 mai 1946, cu „Ordinul Serviciu Credincios”. („Drapelul”, III, nr. 430 din 29 mai 1946).

262. Nota face referiri concrete la abuzurile şi încălcarea libertăţilor de exprimare (suprimarea sau suspendarea unor ziare, cenzură-cazul cuvântării secretarului de stat al SUA şi a senatorului Vandenberg,

din 20 februarie 1946, distribuţia inegală a hârtiei). Se exprimă totodată nemulţumirea faţă de nepromulgarea încă a Legii electorale, (vezi *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, colectiv, Editura Cavallioti, 1995, p. 142).

263. Se referă la a doua fază a Reuniunii miniştrilor de Externe, de la Paris, din perioada 15 iunie-12 iulie 1946.

264. C. Pantazi, Eugen Cristescu şi Radu Lecca.

265. Afirmaţie parţial inexactă, contrazisă de imaginea de pe pelicula realizată de Ovidiu Gologan, fost operator cinematografic de război în Secţia Propagandă a MStM, pe timpul execuţiei Mareşalului.

266. Principalul lider al Mişcării de Rezistenţă Armată din România a fost gl. Aurel Aldea (ministru de Interne, între 23 august-3 noiembrie 1944), arestat în iunie 1946, alături de alţi lideri ai Mişcării, între care se afla şi Gavril Olteanu, fost comandant al Batalionului de voluntari „Gărzile Iuliu Maniu”.

267. La 1 iunie 1946, în răspunsul guvernului român, la notele din 27 mai 1946, ale guvernelor american şi britanic se arată, printre altele:

a. Guvernul este doritor să efectueze cât mai grabnic alegeri; b. Guvernul a luat măsuri pentru garantarea libertăţilor democratice (partidele de opoziţie au la dispoziţie 16 ziare); c. Violenţa este întreţinută de partidele de opoziţie; d. procedurile judiciare continuă numai pentru cei ce se aflau la 8 noiembrie 1945 învinuiţi de delicte de drept comun (vezi *Instaurarea totalitarismului comunist în România*... p. 144).

268. La 14 iunie 1946, guvernele SUA şi Marii Britanii răspund notei guvernului român din iunie, pe care o

consideră total nesatisfăcătoare (*Ibidem*, p. 147).

269. Pe 16 iunie 1946, guvernul român, în răspunsul său la notele guvernelor Marii Britanii şi SUA din 14 iunie, îşi exprimă regretul faţă de calificativele ce i s-au atribuit, considerându-le rodul unei neînţelegeri. Arată că alegerile vor avea loc „cel mai târziu în septembrie” (*Ibidem*, *p*. 148).

270. Mihail Ralea a fost acceptat de guvernul american, deşi era bine cunoscută simpatia acestuia pentru PCR şi guvernul Groza din care a făcut parte ca ministru al Artelor până la 19 august 1946.

271. Lothar Rădăceanu (Wiirzel), în timpul guvernării Antonescu, a practicat un comerţ foarte profitabil de import-export de ceasuri şi bijuterii cu Germania, lucrând cu firma ERGON, în cadrul căreia a avut o poziţie prohitleristă. După 23 august 1944, împreună cu Ştefan Voitec, a susţinut colaborarea PSD cu PCR în alegerile din 1946, pe liste comune. Cu tot trecutul său duplicitar, din 4. noiembrie 1944, a fost numit Ministrul muncii în guvernele Sănătescu, Rădescu şi Groza.

272. Viitorul statut al oraşului Trieste s-a hotărât la reuniunea Consiliului Aliat al Miniştrilor de Externe, ai celor 4 mari Puteri (SUA, Marea Britanie, URSS şi Franţa), din 4 noiembrie-12 decembrie 1946 de la Paris şi prevedea ca, Trieste-ul să aibă statut de teritoriu liber, cu un guvernator şi un consiliu local ai cărui membri să fie aleşi dintre locuitorii Triestului şi să devină port liber, sub controlul unei comisii formate din reprezentanţi ai 11 state (cele patru mari Puteri şi şapte Ţări care beneficiază de serviciile portului respectiv), (vezi detalii în *Dicţionar diplomatic*, Editura Politică 1979, pp. 898 – 899).

273. Vezi „Revista româno-americană” a Societăţii „Amicii Statelor Unite”, nr. 4/1946, p. 79.

274. Pe 13 iulie 1946, Regele a semnat Decretul-Lege nr. 560 privitor la alegerile Deputaţilor (Publicat în „Monitorul Oficial” 261/15 iulie 1946). La insistenţele ministrului de Justiţie Lucreţiu Pătrăşcanu, la aceeaşi dată, Regele a semnat şi Decretul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri privind exercitarea puterii legislative (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 161/15 iulie 1946). Prin acest decret s-a introdus sistemul parlamentar unicameral şi s-a anulat prerogativa Regelui de a dizolva Parlamentul, încălcându-se astfel grav Constituţia din 1923, repusă în vigoare prin Decretul nr. 1 626/2 septembrie 1944.

275. Conform art. 7, litera f, din Decretul-Lege nr. 560/15.07.1946 „cei care au cerut să lupte ca voluntari împotriva Naţiunilor Unite sunt nedemni de a fi alegători sau aleşi”.

276.25 iulie-2 august 1946

277. Comandantul Corpului IV Armată

278. La 26 iulie 1946, s-a dat publicităţii comunicatul oficial al Ministerului de Interne privind aşa-zisele „organizaţii subversiv-teroriste capturate de Siguranţa Statului” purtând numele „Graiul Sângelui”, „Grupul diversionist Elena Basarabeanu”, „Haiducii lui Avram Iancu”, „Divizia Sumanelor Negre” şi „Mişcarea Naţională de Rezistenţă”. Primele organizaţii, se arată în comunicat, au luat fiinţă din voluntari ai batalionului Iuliu Maniu, la sfârşitul anului 1944, beneficiind şi de încurajarea primului-ministru de atunci, gl. Nicolae Rădescu. Dispuneau de armament şi de depozite de muniţii. „Mişcarea Naţională de Rezistenţă”, în frunte cu gl. Aurel

Aldea, urma să preia conducerea tuturor acestor organizaţii „pentru a duce lupta contra regimului democrat”. Ele erau sprijinite de conducerea celor două partide istorice PNL ŞI PNŢ, care „au cunoscut atât obiectivele, cât şi metodele lor de acţiune”. În încheierea comunicatului era publicată o listă cu cei arestaţi şi cei puşi sub urmărire (total 75 de persoane) între care: gl. Aurel Aldea, gl. C. Eftimiu, gl. Nicolae Rădescu (dispărut), gl. Gh. Mosiu, amiral Horia Măcellariu (dispărut), Uie Lazăr, Elena Basarabeanu (secretara lui I. Antonescu), aviatoarea Smaranda Brăescu, Vintilă V. Brătianu (dispărut) (vezi *Instaurarea totalitarismului comunist în România*… p. 153).

279. La 3 august 1946, s-a dat publicităţii textul oficial al proiectului de Tratat de Pace dintre Puterile Aliate şi România.

280. Vezi Tratatul de Pace cu puterile aliate şi asociate, partea a VI-a, clauze economice, art. 24. („Monitorul Oficial” nr. 199/30 august 1947).

281. Evenimentele de la 23 august 1944, din România, au primit de-a lungul timpului diverse interpretări: lovitură de stat, insurecţie armată, revoluţie de eliberare socială şi naţională antifascistă şi antiimperialistă etc.

282. Pe 11 august 1946, a plecat la Paris delegaţia României la Conferinţa de Pace. Delegaţia era alcătuită din 73 de membri, 13 delegaţi principali, 22 consilieri tehnici, cărora li s-au adăugat secretari, cartografi şi ziarişti (vezi Gh. Ţuţui *Participarea României* la *Conferinţa de la Paris în vederea încheierii Tratatului de Pace cu Naţiunile Unite*, 1975, p. 675).

283. La 13 august 1946, Gheorghe Tătărescu,

vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru al Afacerilor Străine a prezentat în faţa reprezentanţilor celor 21 de Naţiuni „Declaraţia României la Conferinţa de Pace” (*România şi Conferinţa de Pace*, Bucureşti 1946).

284. La 9 august 1946, Grigore Gafencu a răspândit în rândul reprezentanţilor Conferinţei memoriul intitulat *România în faţa Conferinţei de* Pace (Arhiva MAE, fond 71, dosar 70, p. 38).

285. Din 7 septembrie 1940, oraşul Balcic, unde se află şi Castelul Reginei Maria, a trecut în componenţa Bulgariei.

286. Incidentul „Penescu” se înscria în practica electorală a Partidului Comunist. de a-şi asigura victoria în alegeri, recurgând la intimidarea adversarilor politici, mergând până la eliminarea lor fizică.

287. Teohari Georgescu

288. Se referă la Tribunalul Internaţional de la Nürnberg, care, în perioada 20 noiembrie 1945 – 1 octombrie 1946, a judecat procesele intentate marilor criminali de război.

289. Sunt recunoscute gravele abuzuri săvârşite de reprezentanţii guvernului Groza, pentru câştigarea alegerilor din 19 noiembrie 1946 (nedistribuirea cărţilor de alegător, neincluderea pe liste a unor reprezentanţi ai opoziţiei, spargeri de secţii de votare, furturi de buletine de vot şi de urne, intimidări, maltratări ale reprezentanţilor opoziţiei etc. Dar, cel mai mare abuz al guvernului Groza a fost falsificarea rezultatului final al alegerilor, dându-se drept câştigător detaşat al acestora.

290. De fapt, acest decret se înscrie în succesiunea de modificări care s-au adus legii de urmărire a criminalilor

de război ce aveau ca finalitate atât pedepsirea acestora, cât şi a tuturor „opozanţilor” noului regim.

291. Se estimează că lista celor declaraţi „nedemni” pentru vot a cuprins peste 6.000 de nume.

292. Ion Mihalache, Gheorghe Brătianu, Ion Gigurtu şi alţii.

293. La 25 septembrie 1946, PNŢ ŞI PNL au adresat guvernului proteste privind săvâr şirea unor abuzuri în campania electorală, în special pe linia propagandei (vezi *Instaurarea totalitarismului comunist în România* pp. 161 – 162).

294.19 septembrie 1946

295. Comisia Aliată de Control dă aprobare pentru folosirea aurului din Elveţia.

Listă de abrevieri

ARLUS	Asociaţia Română pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică
ASF	Air Service Force (Forţele Militare Aeriene Americane)
ATC	Air Traffic Control (Serviciul de Control şi Dirijare ale Traficului Aerian)
BBC	British Broadcasting Corporation (Societatea de Radiodifuziune Britanică)
CAC	Comisia Aliată de Control
CFR	Căile Ferate Române
CAM	Frontul de Eliberare Naţională din Grecia
CATS	European Air Transport Service (Serviciul de Transporturi Aeriene pentru Europa)
ELAS	Armata de Eliberare Naţională din Grecia
ECITO	European Central Inland Transport Organization (Organizaţia de Transport Central European)
FND	Frontul Naţional Democratic
G-1	Direcţia de personal din Statul Major al Marii Unităţi
G-2	Direcţia de cercetare din Statul Major al Marii Unităţi
G-5	Direcţia pentru probleme civile din Statul Major al Marii Unităţi
LARES	Serviciul Exploatării Liniilor Aeriene de Stat
MIS	Military Intelligences Service (Serviciul Informaţiilor Militare)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord)
NKVD	Narodnâi Komissariat Vnutrenii Del (Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne)
ONI	Office of Naval Intelligence (Departamentul Informaţiilor din cadrul Marinei)
OPD	Operations Departament (Direcţia operaţii)
OSS	Office of Strategic Services (Departamentul Serviciilor Strategice)
OWI	Office of War Information (Departamentul

	Informaţiilor de Război)
	Supreme Headquarters, Allied Powers în Europe (Comandamentul Suprem al Forţelor Aliate din
SHAPE	Europa)
SOVROM	Societate mixtă sovieto-română
TARS	Transporturi Aeriene Româno-Sovietice
TSFET	Forţele combative de pe câmpul de bătălie
REAR	european-ariergarda
	Trans World Airlines (Liniile Aeriene de Transport
TWA	Intercontinental)
	United Nations Relief and Rehabilitation Administration (Asociaţia Naţiunilor Unite pentru
UNRRA	Asistenţa acordată Refugiaţilor)
	United States Forces – Austria (Forţele Militare
USFA	Americane – Austria)
	United States Forces on European Theatre (Forţele Militare Americane de pe Frontul de
USFET	Bătaie European)
WAFFEN SS	Trupele SS
	War Shipping Administration (Administraţia
WSA	Transporturilor Maritime pe Timp de Război)

Indice de persoane

A

Aldea, Aurel (1887 – 1949) – general de divizie, ministru de Interne (23 august-3 noiembrie 1944) în guvernul Sănătescu; lider al mişcării de rezistenţă armată anticomunistă (1946) din România: 389, 391

Alexandrescu, Anton – lider al unei disidenţe PNŢ, ministrul Cooperaţiei (6 martie 1945 – 30 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 280 – 281

Alexianu, Gheorghe – profesor universitar, guvernator

al Transnistriei (de la 17 august 1941 până în februarie 1944), executat la 1 iunie 1946: 326, 335, 377, 388

Ambruş, Romulus – maior, comandant al legiunii de jandarmi Golta, Transnistria: 377

Antonescu, Ion (1882 – 1946) – mareşal, conducător al Statului român (6 septembrie 1940 – 23 august 1944), executat la 1 iunie 1946: 21, 36, 197, 282, 302, 325 – 327, 335, 340, 367 – 368, 376, 388, 390

Antonescu, Mihai (1904 – 1946) – vicepreşedinte (22 ianuarie 1941 – 23 august 1944) al Consiliului de Miniştri şi ministru de Externe al României, executat la 1 iunie 1946: 325, 335.

368, 388

Ardeleanu, Eftimie – locotenent-colonel: 3

Armour, Norman – căpitan, ofiţer de legătură în Misiunea militară americană din România: 50, 231

Auschnitt, Max (1888 – 1959) – industriaş evreu, administrator delegat al Uzinelor Reşiţa, vicepreşedinte al Societăţii „Amicii Statelor Unite”: 17, 48, 75, 101, 124, 143, 238, 264, 277, 285, 288 – 289

B

Baciu, Nicolae – avocat al baroului de Ilfov, istoric: 369

Bagdasar, Dumitru (1893 – 1946) – profesor doctor, ministrul Sănătăţii (6 martie 1945 – 30 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 303, 315, 343, 367

Baier, Hannelore – istoric: 379

Baker – general american: 22

Balnier, Jesse – general, consilier şef-militar în Departamentul de Stat: 318

Baloşin, Gheorghe – general, şeful Comisiei de

repatriere a prizonierilor români din Vest: 384

Baltazzi – căpitan, reprezentant al Biroului Servicii secrete al Marinei americane: 105

Barber – şeful Direcţiei Europa de Sud-Est din Departamentul de Stat: 292, 293

Bardan, Ştefan – general de brigadă, subşef al Marelui Stat Major (1945): 370

Barnes – reprezentant politic al Departamentului de Stat în Bulgaria: 82, 192, 251, 257 – 258, 297, 358

Basarabeanu, Elena – secretară a lui Ion Antonescu, lideră a unui grup de rezistenţă anticomunistă (1946): 391

Batcu, Alexandru – colonel, ajutor comandant al Comenduirii Pieţei Bucureşti (1945): 370

Bălăceanu, Eugen – căpitan: 377

Bălănescu, Gabriel – ziarist: 378

Bejan, Petru – inginer, ministrul Industriilor şi Comerţului (6 martie 1945 – 29 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 382, 385

Beliş – asistent personal al lui Iuliu Maniu: 60, 185, 216 – 217

Beneš, Edvard (1884 – 1948) – preşedinte al Cehoslovaciei în perioadele 21 iulie 1940 – 4 aprilie 1945 (în exil, Londra) şi 4 aprilie 1945 – 7 iunie 1948: 240

Berry, Burton Yost – reprezentantul politic al SUA în România: 15 – 17, 19 – 20, 22 – 25, 29 – 30, 32 – 39, 41 – 44, 46 – 54, 57 – 59, 61 – 68, 70, 74, 76 – 78, 81 – 82, 87 – 89, 91, 95 – 96, 99 – 101, 104, 111 – 112, 114, 119 – 121, 125, 129 – 130, 134 – 136, 140, 144 – 147, 173, 175, 187, 190, 192, 194, 198 – 199, 202 – 204, 212, 216, 228, 230, 236 – 239, 244, 250 – 256, 262 – 263, 265, 269 – 270, 274, 276, 279, 282, 284, 288, 290, 296, 298, 301, 305, 308 –

309, 314 – 316, 318, 322, 324, 328 – 329, 333 – 337, 339, 343, 346 – 347, 349, 353 – 355, 358, 360 – 361, 369, 387.

Bevin, Ernest (1881 – 1951) – ministru de Externe al Marii Britanii (1945 – 1951): 304

Bevins – general, reprezentant al G-1 în Misiunea militară americană în Germania: 363

Bibescu, George Valentin (1880 – 1941) – prinţ, mare industriaş, Preşedinte al Federaţiei Aeronautice Internaţionale: 369

Bibescu, Martha (1890 – 1973) – prinţesă, scriitoare: 33, 46, 369

Biddle, Francis A. (1886 – 1968) – judecător american în procesul de la Nürnberg: 360

Bishop, Robert – maior, membru al misiunii. OSS în România: 29, 50

Bissel – general, şef al unei unităţi militare americane G-2: 104

Black – asistent al lui Mark Etheridge: 253

Bodnăraş, Emil (1904 – 1976) – lider comunist, Secretar general la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, ulterior ministrul Forţelor Armate (1947 – 1955), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri: 200, 337 – 338, 347, 350, 352, 374, 383

Bodnăraş, Manole – militant comunist: 352

Bogdenko, V.L. – amiral sovietic, ajutor al preşedintelui Comisiei Aliate de Control din România: 16, 30, 32, 48, 62, 78, 148, 195 – 196, 198, 213, 254, 279, 289

Bolan, – translator al preşedintelui F.D. Roosvelt la Conferinţele de la Teheran (1943) şi Ialta (1945): 107

Bolton – membră a Congresului american: 225

Bolton – reprezentant al Companiei Standard Oil din

New Jersey: 239, 285

Borjesson, E.KG. – căpitan-inginer, purtător de cuvânt al Misiunii militare americane în România (până la 10 februarie 1945): 26

Bossy, Robert – colonel, prim-aghiotant al regelui Mihai: 23, 25

Bova Scoppa, Renato – baron, ministru al Italiei la Bucureşti (1941 – 1945): 31

Bragadiru, Tanda (prinţesă Caragea) – membră a Crucii Roşii Române (1945): 17, 22

Brannen, Philip B. – căpitan comandor, reprezentantul naval în Misiunea militară americană în România: 17, 21 – 22, 46, 50, 60, 173, 216, 238, 240

Brăescu, Smaranda (1899 – 1960) – pilot şi paraşutist român: 391

Brăileanu, Traian – ministrul Educaţiei Naţionale, Cultelor şi Artelor (14 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 388

Brătescu-Voineşti, Ioan Alexandru (1868 – 1946) – scriitor român, magistrat, deputat şi director al Cancelariei Parlamentului: 368

Brătfăleanu, Victor – reprezentant al Confederaţiei Generale a Muncii (1945): 367

Brătianu, Constantin (Bebe) (1887 – 1955) – secretar general al PNL (1938 – 1947): 280 – 283, 286, 386

Brătianu, Constantin I.C. (Dinu) (1866 – 1950) – om politic român, preşedinte al PNL (1934 – 1947), ministru secretar de stat (23 august-3 noiembrie 1944) în guvernul Sănătescu: 20, 21, 35, 38 – 39, 53 – 54, 59, 61, 63 – 64, 68, 70, 79, 89, 94, 112, 115, 117, 119 – 120, 143, 148, 159, 170 – 171, 174 – 175, 177, 179 – 180, 184, 198 – 199, 231 –

232, 237, 242, 244 – 246, 248, 250, 274, 276, 279 – 282, 286, 301, 325 – 327, 348 – 349, 354, 365, 371, 373

Brătianu, Gheorghe 1. (1898 – 1953) – istoric şi om politic român. Lider al unei disidenţe PNL: 392

Brătianu, Vintilă V.: 391

Brewer, Sam – corespondent de presă american: 217, 237, 264

Bulatu, Dumitru – plutonier, şef al postului de jandarmi Berşad, judeţul Balta: 377

Bull, Harold R. – general, reprezentant al Misiunii militare americane în Germania: 291, 318

Buradescu, Sever – căpitan, ajutor comandant al lagărelor Vertujeni şi Mărculeşti din Transnistria: 377

Burducea, Constantin – preot, ministrul Cultelor (6 martie 1945 – 29 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 386

Burroughs – general, reprezentant al Misiunii militare americane în Germania (G-2): 363

Buşe, Daniela – istoric: 371, 373

Buşilă, Constantin (1877 – 1949) – inginer, profesor universitar, fost ministru al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (10 iulie 1941 – 7 octombrie 1943) în guvernul Ion Antonescu: 388

Byrnes, James Francis – Secretar de Stat al SUA (1945 – 1947): 266, 277, 285, 296 – 298, 305 – 306, 308, 311, 318, 334, 343, 350, 354, 358, 360 – 361, 381, 385

C

Calotescu, Corneliu – general, guvernator al Bucovinei: 377

Campbell, John – asistent pentru Europa de Sud-Est în Departamentul de Stat: 104, 318

Cannon, Cavendish – reprezentant pentru Europa de

Sud-Est în Departamentul de Stat: 103 – 104, 106 – 109, 318, 354

Caragea – prinţ: 24 – 25, 36 – 37, 40, 53

Carandino, Nicolae (1905 – 1996) – scriitor şi ziarist, director al ziarului „Dreptatea”: 328

Carol al II-lea (1893 – 1953) – Rege al României (1930 – 1940): 132, 143, 283, 378 – 380, 385

Chiriţoiu, Mircea – locotenent-colonel: 3, 7

Chiper, Ioan – istoric: 373, 378

Chivu, Stoica (1908 – 1975) – om politic comunist român, reprezentant al Sindicatelor Unite în Consiliul FND (1945). Preşedinte al Consiliului de Miniştri (1955 – 1961) şi al Consiliului de Stat (1965 – 1967): 367

Chrissoveloni – mare latifundiar: 135

Christu, Ion Şerban (1895 – 1953) – economist, diplomat, preşedinte (24 octombrie-20 noiembrie 1944) al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului: 113 – 114, 119, 256, 276, 368

Churchill, sir Winston (1874 – 1965) – prim-ministru al Marii Britanii (10 mai 1940 – 26 iulie 1945; 26 octombrie 1951 – 5 aprilie 1955), lider al Partidului Conservator între anii 1940 – 1955:

33, 121, 162, 306, 311, 369, 372, 388

Ciachir, Dumitru – sublocotenent, ajutor comandantul lagărului Vapniarca, Transnistria: 377

Cialâk, Gheorghe (1886 – 1977) – general de corp de armată, comandant al Corpului de Cavalerie în campania din Est: 374

Ciobanu, Mircea (1940 – 1996) – scriitor român, autor. al unor lucrări consacrate vieţii şi activităţii fostului suveran al României, Mihai I: 371 – 372, 384

Cioflină, Dumitru – general de corp de armată: 6.7
Cirea, Oconel – preşedintele Curţii de Casaţie: 385
Cizma, Aurel – ziarist: 378
Ciuntu, Edmund – diplomat, ministru al României la Moscova (1934 – 1938), subsecretar al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului: 172
Clark Mark Wayne – general, comandant al forţelor americane în Austria (1945 – 1947): 223, 288, 290 – 291, 318, 345, 353, 360
Clay – asistent al Secretarului de Stat: 298
Cock, Richard – reprezentant în Direcţia pentru Transporturi şi Comunicaţii din Departamentul de Stat: 295
Constantinescu, Miron (1917 – 1974) – sociolog, istoric, lider comunist: 373
Constantinescu-Iaşi, Petre (1893 – 1974) – lider al Uniunii Patrioţilor, ministrul Propagandei (6 martie 1945 – 30 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 191, 386
Constantiniu, Florin – istoric: 373, 378
Coposu, Corneliu (1916 – 1995) – membru PNŢ, secretar politic (1937 – 1947) al lui Iuliu Maniu: 384
Cosmovici, Horia H. – subsecretar de stat pentru probleme doctrinare (5 octombrie-21 noiembrie 1940) în guvernul Ion Antonescu: 389
Costinescu, Ioan (1871 – 1951) – preşedinte al Crucii Roşii Române (1945): 22
Coveta, Serghe – subofiţer, şef al postului de jandarmi Berşad, judeţul Balta: 377
Craig, Malin – general american din OPD: 160
Crainic, Nichifor (1889 – 1972) – publicist, profesor universitar, scriitor român. Director al revistei „Gândirea”.

Ministru secretar de stat cu Propaganda (27 ianuarie-26 mai 1941) în guvernul Ion Antonescu: 378

Crane – general maior, reprezentant al Misiunii militare americane în Bulgaria: 82 – 83, 103, 105 – 106, 234 – 235, 251, 339 – 340

Creştinu, Avram – funcţionar particular: 377

Cretzianu, Alexandru (1895 – 1979) – diplomat, ministru al României (15 septembrie 1943 – 15 august 1945) în Turcia: 270, 380

Creţianu, Gheorghe – ministru de Finanţe (5 septembrie 1940 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

Creţulescu, Ilie – general de brigadă, subşef al Marelui Stat Major (1945): 370

Crist, D.S. – colonel, reprezentant economic în Misiunea militară americană din România: 259, 265, 268 – 269, 303, 308

Cristescu, Eugen (1895 – 1950) – şef al Serviciului Special de Informaţii Român (15 noiembrie 1940 – 1 septembrie 1944): 326, 388 – 389

Crowley, Leo – director executiv al Administraţiei Economice pentru Străinătate: 107

Crutzescu, Radu (1892 – 1957) – diplomat, ministru plenipotenţiar la Berlin, Budapesta şi Ankara: 368

D

Dálnoki Miklós Béla – colonel, prim-ministru al Ungariei (1944 – 1945): 383

Dan, Ioan – general de justiţie: 388

Dan, Romulus – lider al PSD Independent (1946 – 1948): 388

Danielopol, Dumitru – expert al Băncii Naţionale a

României, secretar general al delegaţiei române la Conferinţa de Pace de la Paris (1946): 377, 386

Davis, Elmer Holmes (1890 – 1958) – şef al Office of War Information (1942): 105

Dămăceanu, Dumitru (1896 – 1978) – general de brigadă adjutant, subsecretar de stat (pentru Armata de Uscat) la Ministerul de Război în guvernul Groza: 370

Dănulescu, C.: 388

Demetrescu-Gyr, Radu (1905 – 1975) – ziarist, poet: 378

Dimitrescu, Ion – ziarist: 378

Dimitriu, Adrian – subsecretar de stat pentru Industria de Război (6 martie 1945 – 11 aprilie 1946) la Ministerul Industriei şi Comerţului, în guvernul Groza: 388

Dimitriuc, Victor – subsecretar de stat pentru Petrol şi Exploatări Miniere la Ministerul

Economiei Naţionale în guvernul Ion Antonescu: 388

Dimitrov, Ghiorghi (1882 – 1949) – om politic bulgar, secretar general al Kominternului (1943), ulterior prim-ministru al Bulgariei (22 noiembrie 1946 – 2 iulie 1949): 378

Doboş Emeric I. – colonel, chirurg-militar, membru al Misiunii militare americane în România: 24, 92, 129 – 130

Dobre, Gheorghe – general de divizie, subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naţionale (27 ianuarie 1941 – 17 septembrie 1942) în guvernul Ion Antonescu: 388

Dozy Charles Maria – reprezentant diplomatic al Olandei la Bucureşti: 18

Dragoş, Titus – subsecretar de stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri pentru problemele Românizării, Colonizării şi Inventarului (5 decembrie 1941 – 7

noiembrie 1943) în guvernul Ion Antonescu: 388

Dumitrescu, Mihail – plutonier, şef al postului de jandarmi Olgopol, judeţul Balta: 377

Dumitriu, Ion – general-maior, comandant al Corpului IV Armată (1946): 351

Dunn – Secretar de Stat adjunct: 318

Durma, Mircea – subsecretar de stat la Ministerul de Finanţe (6 martie 1945 – 11 aprilie 1945); ministre de Finanţe (11 aprilie-23 august 1945) în guvernul Groza: 115, 173, 188, 377

E

Eaker – general american: 23

Eden, sir Robert Anthony (1897 – 1977) – ministru de Externe al Marii Britanii (1935 – 1938; 1940 – 1945; 1951 – 1955): 121, 372

Eftimiu, Constantin – general, ministrul Lucrărilor Publice (23 august-3 noiembrie 1944) în guvernul Sănătescu, şef al M. St. M.: 391

Ehrenburg, Ilya Grigorievici (1891 – 1967) – ziarist şi scriitor sovietic: 98, 99, 1 (X), 102

Eisenhower, Dwight David (1890 – 1969) – general, comandant al Forţelor Aliate din Europa (1950 – 1953), preşedinte al SUA (1953 – 1961): 10, 149

Elefterescu, Mircea – colonel, şef de cabinet al mareşalului Ion Antonescu, prefect (martie-august 1944) al Poliţiei Capitalei: 368

Elena (1896 – 1982) – Regina mamă a României (1940 – 1947): 18, 221, 261

Elisabeta Carlotte Iosefina Victoria Alexandra (1894 – 1954) – principesă a României, Regină a Greciei (1921 – 1934): 219

Emmens, Robert G. – colonel, şeful Secţiei aviaţie în Misiunea militară americană din România: 24, 66 – 67, 91, 187, 288, 301

Enescu, Ion D. (1884 – 1974) – arhitect, subsecretar de stat în Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale (3 iulie 1943 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 368, 389

Engels, Friedrich (1820 – 1895) – filosof şi economist socialist german: 321

Erhardt – consilier politic în Misiunea militară americană din Austria: 223, 318

Etheridge, Mark – trimis special al Secretarului de Stat al SUA în România şi Bulgaria (1945): 228 – 229, 232, 235, 240 – 241, 244, 250 – 251, 253 – 259, 262, 266, 298

F

Farnsworth Jr., Edward E. – colonel, şef de stat major al Misiunii militare americane în România: 17, 24, 134, 175, 226, 238, 285, 309, 327 – 329

Ferdinand 1 (1865 – 1927) – Rege al României (1914 – 1927): 55 – 56, 89

Ferris – căpitan, reprezentant al Biroului Servicii secrete al Marinei americane: 105

Fielding, Elliot George – maior, expert în Departamentul de Stat: 360

Filderman, William (1882 – 1963) – preşedinte al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România: 85, 184 – 185, 188, 238, 376, 382

Finkelstein, Beniamin – funcţionar particular: 377

Finţescu, Ion N. – ministru al Economiei Naţionale (15 august 1942 – 20 februarie 1943) în guvernul Ion Antonescu: 389

Fischer, Sidney – reprezentant în Direcţia de politică comercială a Departamentului de Stat: 298

Flory – general de brigadă, reprezentant militar al SUA în Austria: 82, 223

Forsammer – colonel, reprezentant al Direcţiei bugetare a Departamentului de Război: 107

Forster, W.L. – colonel, expert în Secţia economică a Misiunii militare britanice în România: 163

Fotino, George (1896 – 1969) – ministrul Cooperaţiei (4 noiembrie 1944 – 28 februarie 1945) în guvernul Rădescu: 386

Fox, Leon – general, şef al Comisiei americane pentru combaterea epidemiei de tifos exantematic: 17, 19, 34, 58

Freydberg, Alexandru – locotenent, purtător de cuvânt al Misiunii militare americane în România: 228.273

Fritche – colonel, asistent în cadrul G-2, Germania: 363

Fundăţeanu, Preda – amiral, preşedinte al Comisiei Internaţionale a Dunării (1945): 22, 160

G

Gafencu, Grigore (1892 – 1957) – om politic, diplomat, ministru al Afacerilor Străine al României (1938 – 1940), fruntaş PNŢ: 357, 391

Gaulle, Charles de (1890 – 1970) – general şi om politic francez, şef al guvernului provizoriu (1944 – 1946), preşedinte al Franţei (1958 – 1969): 143, 291, 387

Gavăţ, Ştefan – locotenent-colonel, comandant al Legiunii de jandarmi Balta: 377

Georgescu, Adriana – şefa de cabinet a premierului Nicolae Rădescu: 383

Georgescu, Corneliu – subsecretar de stat pentru

Colonizarea Populaţiei Evacuate, în
Ministerul Economiei Naţionale în guvernul Ion Antonescu: 388
Georgescu, Grigore – general, ministru al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (27 ianuarie 1941 – 12 iulie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 389
Georgescu, Teohari (1908 – 1976) – lider comunist, subsecretar de stat la Interne (4 noiembrie 1944 – 5 martie 1945), ministru de Interne (6 martie 1945 – 28 mai 1952) în guvernul Groza: 242, 245, 254, 361 – 362, 369 – 371, 376, 382, 384 – 386, 392
Georgescu, Valeriu Rică (1904 – 1993) – industriaş, subsecretar de stat la Industrie, Comerţ şi Mine (1 septembrie-3 noiembrie 1944), director general al Societăţii Româno-Americană (1944 – 1946): 41, 86, 87, 120, 239, 285.
316, 326, 376, 388
Georgiu – director general al Companiei Creditul Minier (1945): 125, 149 – 150
Ghelmegeanu, Mihail (1896 – 1983) – om politic român, preşedinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului (din 11 aprilie 1945): 113 – 114, 126 – 128, 136 – 137.148, 158.172, 174, 194, 201, 207 – 209, 256, 259, 266 – 267, 288 – 289
Gheorghiu-Dej, Gheorghe (1901 – 1965) – lider comunist român, ministrul Comunicaţiilor şi Lucrărilor Publice (16 martie 1945 – 30 noiembrie 1946) în guvernul Groza, secretar general (1945 – 1954) şi prim-secretar (1955 – 1965) al CC al PMR: 55, 69, 93 – 94, 254, 280 – 281, 367, 369, 371
Ghibu, Onisifor (1883 – 1972) – publicist, pedagog, om

politic român (PNŢ): 376

Ghika, Alexandru – general, prefect al Poliţiei Capitalei (din 7 decembrie 1944): 24, 26

Ghilezan, Emil – fruntaş PNŢ, subsecretar de stat la Ministerul Finanţelor (4 noiembrie 1944 – 28 februarie 1945) în guvernele Sănătescu şi Rădescu: 384

Ghineraru, Florin – sublocotenent, comandant al Secţiei de jandarmi Berşad, judeţul Balta: 377

Gigurtu, Ion (1886 – 1959) – industriaş, economist şi om politic, preşedinte (4 în lie-4 septembrie 1940) al Consiliului de Miniştri: 368, 392

Giurescu, Dinu C. – istoric român: 369 – 371, 383

Glaude – maior, reprezentant în Misiunea Militară Americană în România: 23, 312

Gligorescu, Gheorghe – locotenent, comandant al secţiei de jandarmi Berşad, judeţul Balta: 377

Gologan, Ovidiu – sergent, operator cinematografic de război în Secţia Propagandă a Marelui Stat Major: 389

Gordon, Kermit – expert în Biroul asistentului pentru comerţ al Secretarului de Stat: 298

Grand – general, comandant secund al trupelor americane din Austria: 223

Green, J.O. Joseph A. – general, Şef al Biroului înzestrare din artileria antiaeriană americană: 9

Greer, E.R. – general de brigadă, şef al Secţiei armatei de uscat în Misiunea militară britanică din România: 79, 95, 100, 308, 366

Gregory – căpitan, reprezentant al Biroului Servicii secrete al Marinei americane: 105, 106

Grew, Joseph Clark (1880 – 1965) – subsecretar de stat (1944 – 1945): 106

Groza, Petru (1884 – 1958) – vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (6 decembrie 1944 – 5 martie 1945), preşedinte al Consiliului de Miniştri (6 martie 1945 – 2 iunie 1952), preşedinte al Frontului Plugarilor: 15, 17 – 18, 36, 43, 45 – 46, 51, 53 – 54, 57, 59 – 64, 69, 71, 73, 76, 80, 85 – 88, 94, 112, 115 – 118, 123, 147, 157 – 158, 170 – 173, 175 – 176, 179 – 188, 190 – 196, 199, 201, 202 – 206, 208, 211 – 212, 215 – 217, 227 – 229, 231 – 234, 237 – 239, 242 – 244.

248 – 249, 251 – 254, 258, 263, 266, 269 – 270, 274 – 277, 279 – 282, 284, 292, 296 – 297, 315 – 316, 321, 323 – 325, 332, 347 – 348, 350, 356, 368 – 373, 376, 378, 381 – 382, 384 – 387, 389 – 390, 392

Gruber, Charles Solomon – asistent personal al lui William Filderman: 185

Gruenther, Alfred M. general, şef de stat major al Misiunii militare americane din Austria, ulterior comandant suprem al NATO în Europa (1953 – 1956): 10, 223

Gusti, Dimitrie (1880 – 1955) – sociolog român, profesor universitar, academician. Preşedinte al Societăţii „Amicii Statelor Unite” (1945): 380

H

Hall, Thom R. – maior, ajutor al şefului Secţiei navale în Misiunea militară americană din România: 303, 327 – 328, 350

Hamilton, J.C. – locotenent, aghiotant personal al generalului Schuyler (după Marchman): 355, 360

Harriman – general, ataşat militar al SUA în Turcia: 265 – 266, 270 – 271, 374

Harriman, Averell – ambasador al SUA la Moscova

(1943 – 1946): 34, 53, 58, 65, 68, 73, 75, 107 – 109, 130, 274, 276 – 277, 279 – 285, 288, 292, 296, 302, 315

Haţieganu, Emil (1878 – 1959) – ministru secretar de stat (7 ianuarie-29 noiembrie 1946), reprezentant al PNŢ în guvernul Groza: 283 – 284, 302, 316 – 317, 365, 386, 388

Hazard, Elizabeth – istoric american: 380

Hazard, John – reprezentant în Biroul asistentului Secretarului de Stat: 298

Henderson – căpitan, reprezentant al Biroului Servicii secrete al Marinei americane: 105

Heubner – general, adjunct al şefului Misiunii militare americane în Germania: 363 Hill – general al Forţelor Aeriene Americane: 93

Hilton, Howard – expert în Direcţia de politică comercială a Secretariatului de Stat. 298

Hitler, Adolf (1889 – 1945) – şef al Partidului Naţional Socialist al Muncii din Germania. Cancelar (1933) şi conducător (Führer) al statului german (din august 1934-aprilie 1945): 221

Hodoş, Alexandru (1893 – 1967) – ziarist, şef al Serviciului de presă la Legaţia României din Berlin: 378

Holban – căpitan, ofiţer în Serviciul Special de Informaţii Român: 30

Holman, A. – şef al Misiunii diplomatice al Marii Britanii în România: 324, 334, 349

Hoover Herbert-Clark (1874 – 1964) – preşedinte SUA (1929 – 1933): 318

Hulick Jr., Charles E. – consilier al Departamentului de Stat în România: 203 – 204, 336, 338

Hull, Cordell (1871 – 1955) – Secretar de Stat (1933 –

1944): 382

Hull, John E. – general maior, adjunct al preşedintelui Comitetului Mixt al şefilor de State Majore ale Armatei Statelor Unite: 80, 103, 107, 108, 110, 160 – 161

Hume, Rita – ziaristă americană: 264

I

Iacobici, Iosif (1884 – 1952) – general, ministru al Apărării Naţionale (27 ianuarie-23 septembrie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 389

Iaşinschi, Vasile – ministru al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale (14 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 388

Iliescu, Victor – general, subsecretar de stat la Ministerul Culturii Naţionale şi Cultelor în guvernul Ion Antonescu: 389

Ionescu, Emanoil – general, subsecretar de stat pentru Aviaţie la Ministerul de Război (6 martie 1945 – 29 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 376, 381

Ionescu, Radu – căpitan, delegat cu executarea masacrului de la Dalnic (Odessa), 1941: 377

Ionescu, Tudor – inginer, ministrul Minelor şi Petrolului (6 martie 1945 – 30 decembrie 1947) în guvernul Groza: 367

Ionescu, Vasile – general, comandant militar al municipiului Cernăuţi: 368

Ionniţiu, Mircea, (Johnny) – secretar particular al Regelui Mihai: 34, 39, 57, 59, 123, 132, 146, 184, 203, 261 – 262, 378

Iordăchescu, Theodor – secretar general al PSD: 378

Isopescu, Modest – colonel, prefect al judeţului Golta, Transnistria: 377

J

Jadwin, C.C. – colonel, reprezentant al conducerii unităţii americane G-2 în Misiunea militară americană în România: 66, 76, 79.82, 170

Jienescu, Gheorghe (1895 – 1971) – general, subsecretar de stat pentru Aviaţie la Ministerul Apărării Naţionale în guvernul Ion Antonescu: 389

Jigalov – maior rus, membru al Comisiei Aliate de Control: 32

Jorgensen – maior american: 379

K

Kavtaradze, Serghei Ivanovici (1885 – 1971) - Ambasadorul sovietic în România (1945 – 1952): 236 – 237, 244, 348, 381 – 382

Kelly, H.H. – reprezentant al Direcţiei pentru Transporturi şi Comunicaţii din Departamentul de Stat: 295

Kerr, sir Archibald John Clark (1887 – 1951) - Ambasadorul Marii Britanii la Moscova (1942 – 1946): 274, 276, 280 – 284, 292, 302, 328, 371, 385

Key – general, şef al Misiunii militare a SUA în Ungaria: 15, 210 – 211, 226

Kirk, Allan Goodrich (1888 – 1963) – diplomat american, ambasadorul american la Moscova (1949 – 1952): 111

Korne, Radu (1895 – 1949) – general de cavalerie, comandant al unor mari unităţi operative în Campania din Est: 374

Koslinski, Gheorghe Em. – contraamiral, subsecretar de stat pentru Marină la Ministerul Apărării Naţionale în guvernul Ion Antonescu: 389

Krinkin – expert economic sovietic în Comisia Aliată de Control din România: 320 – 321

Kundiakov – mareşal al Forţelor Aeriene Sovietice: 93

L

Lakens, Robert H.S. – reprezentant în Direcţia pentru Petrol din Departamentul de Stat: 293

Lakeman – mare latifundiar: 135

Lapedatu, Alexandru (1876 – 1950) – profesor universitar, academician, deputat, senator şi ministru, fruntaş PNL: 384

Lawrence Jr., C.W. – colonel, şef al Secţiei juridice din Misiunea militară americană în România: 360

Lazăr, Ilie (1895 – 1976) – fruntaş al PNŢ, conducător al organizaţiei muncitoreşti PNŢ (1945 – 1947): 251 – 252, 262 – 263, 391

Le Rougetel, John – reprezentant al Misiunii diplomatice britanice în România: 58, 68, 97, 100, 146 – 147, 236, 264, 279, 289, 301 – 302, 305, 387

Lecca, Radu – Comisar general pentru probleme evreieşti în guvernul Ion Antonescu: 388 – 389

Leigh, White – ziarist american: 67

Leisersohn, Lawrence G. – căpitan, şeful Serviciului cercetări pentru echipajele avioanelor americane căzute în România: 251

Lenin, V.I. (1870 – 1924) – fondatorul Partidului Comunist (b) din Rusia şi URSS, lider comunist: 321

Leon, Gheorghe N. (1889 – 1949) – profesor universitar, ministru al Economiei Naţionale (4 iulie – 10 noiembrie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 389

Lee, Arthur Gould – publicist englez: 385

Lewis, J.T. – general, şef al Misiunii militare americane

în Franţa: 219, 291

Lexow – locotenent în Marina SUA: 167 – 168

Liman, Carol – arhitect al Castelului Peleş: 385

Lincoln – general american, şef al Grupului de Strategie şi Politică din OPD: 104

Loftus, John A. – expert în Direcţia pentru Petrol a Departamentului de Stat: 293

Longanecker, David E. – expert în Direcţia pentru Petrol a Departamentului de Stat: 293.

Lovell, John – colonel, şeful Secţiei Armata de uscat din Misiunea militară americană în România: 350.

Luca, Vasile (1898 – 1960) – lider comunist, secretar general al FND, ministru de Finanţe (5 noiembrie 1947 – 28 mai 1952): 17, 45, 367.

Lugoşianu, Ion (1893 – 1957) – om politic român, director al ziarului „Universul”. Ministru plenipotenţiar al României la Roma (1933 – 1938): 149

Lupaşcu, Ion – colonel în Comenduirea Pieţei Bucureşti (1945): 370

Lupu, Nicolae (1876 – 1946) – vicepreşedinte al PNŢ, preşedinte al Partidului Ţărănesc Democrat (din ianuarie 1946): 51, 72, 217, 285 – 286, 386.

M

MacDonald, George – secretar de presă în Reprezentanţa diplomatică a SUA în România: 251, 264

MacGruder – general OSS: 105

Macici, Nicolae (1886 – 1950) – general de corp de armată, comandant al Corpului 2 Armată în bătălia Odessei (1941): 377

Malaxa, Nicolae (1884-m?) – inginer, industriaş român, patron al Uzinelor „Malaxa”, magnat al industriei

siderurgice româneşti: 38 – 39, 124

Malinovski, Rodion Iakovlevici (1898 – 1976) – mareşal sovietic, comandant al Frontului 2 Ucrainean, preşedinte al Comisiei Aliate de Control din România (până la 6 iulie 1945): 46, 48, 368, 372

Mallet – amică cu prinţesa Şuţu: 291

Manicatide, Theodor – inginer, translator în Misiunea militară americană din România: 333, 338 – 339, 343

Maniu, Iuliu (1873 – 1953) – om politic român, prim-ministru al României (1928 – 1930; 1932 – 1933), preşedinte al PNŢ (octombrie 1926-mai 1933; noiembrie 1937 – iulie 1947): 18, 21, 42 – 43, 50.53, 60 – 64, 66, 68, 72, 88 – 89, 94, 100, 112, 115 – 116, 120, 125 – 126, 143, 145, 148, 159, 170 – 171, 177, 179 – 180, 184, 198 – 199, 204 – 206, 217, 231 – 232, 236, 238, 242, 244 – 246, 247, 250 – 252, 257, 262 – 263, 274, 276, 279 – 280, 282, 284 – 285, 325 – 329, 348 – 349, 354, 361, 365, 369, 371, 385 – 386, 391

Manoilescu, Grigore (1898 – 1963) – ziarist, director în industria minelor: 378

Manoilescu, Mihail (1891 – 1950) – profesor universitar, economist, ministru al Afacerilor Străine (4 iulie – 4 septembrie 1940) în guvernul Ion Gigurtu: 368

Marchman, Fred – căpitan, aghiotant personal al şefului Misiunii militare americane din România: 23, 239, 288, 291, 300, 355

Mares, Nicolae – ministru al Agriculturii şi Domeniilor (14 septembrie 1940 – 27 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 388

Maria, Alexandra Victoria (1875 – 1938) – Regină a României (1914 – 1927): 359, 391

Mariev – locotenent, ofiţer rus de legătură pe lângă Misiunea militară americană din România: 133

Marinescu, Beatrice – istoric: 368, 369, 371

Marinescu, Ion C. – ministru de Justiţie (8 august 1942 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 388

Marinescu, Stere – colonel, şef al Cabinetului militar al guvernatorului Bucovinei: 377

Marjoribanks, James A.M. – diplomat la Misiunea britanică de la Bucureşti: 36, 44, 46, 47.52, 58 – 59, 62, 279

Mark, Eduard – istoric militar american: 5 – 7, 380

Markham, Reuben – ziarist american, corespondent al ziarului „Christian Science Monitor”: 264, 314 – 315, 330 – 331, 336, 346

Marshall, George C. (1880 – 1959) – general, Secretar de Stat al SUA (1947 – 1949): 91

Marx, Karl (1818 – 1883) – filosof şi economist socialist german. Fondator al Internaţionalei I: 321

Mavrocordat, Nicolae – prinţ român, proprietar de pământ şi fabrici în Bucovina de Nord: 189 – 190

Măcellariu, Horia (1894 – 1989) – amiral, comandant al Flotei Maritime de Război în Campania din Est: 391

Mănescu, Vasile – pretor al raionului Dumanovea, judeţul Golta. Transnistria: 377

MacArthur, Douglas (1880 – 1964) – general, comandantul şef al Forţelor aliate din Pacificul de Sud-Vest (1942 – 1945): 214

McGlasson, – reprezentant al conducerii unităţii americane G-2, Misiunea militară americană în România (până la 13 martie 1945): 66

McNamey, Joseph – general, comandantul zonei

americane din Italia: 77, 80 – 81, 87, 90 – 91, 110, 138, 219, 288, 291, 312, 318, 363

Melbourne, Roy M. – prim-adjunct în Reprezentanţa diplomatică a SUA în România: 47, 135, 146 – 447, 149 – 150, 156, 158 – 159, 161, 166, 168, 170 – 171, 175 – 179, 181, 183 – 184, 190, 203, 255, 364, 381

Metcalf, Lee E. – diplomat în Reprezentanţa americană din România: 19, 34, 50

Micklesen – general de brigadă american, şef al Secţiunii G-5, responsabilă cu persoanele refugiate: 220 – 221

Micle. Gheorghe – avocat, reprezentant al Frontului Plugarilor: 367

Mihai I (n. 1921) – Rege al României (1927 – 1930; 1940 – 1947): 143, 177, 183, 203, 259, 276, 292, 313, 371 – 373, 380 – 381, 384 – 385, 389

Mihailiuc, Constantin – şef al poliţiei Berşad, judeţul Golta, Transnistria: 377

Mihalache, Ion (1882 – 1963) – om politic român, preşedinte al PNŢ (1934 – 1937), vicepreşedinte al PNŢ (1937 – 1947): 238, 257, 280 – 282, 286, 314, 349, 386, 392

Milne, Mathilde – expertă în Direcţia Financiară a Departamentului de Stat: 298

Mircescu, Ion L. – director de ceremonial la Preşedinţia Consiliului de Miniştri: 131

Mocanu, Radu Marin – istoric: 382 – 383

Molotov, Viaceslav Mihailovici (1890 – 1986) – comisar al poporului, apoi ministru al Afacerilor Externe al URSS (1939 – 1949; 1953 – 1956): 46 – 47, 52, 65, 75, 101, 121, 153, 194, 251, 334, 385

Montgomery, sir Bernard Law (1887 – 1976) – mareşal englez, comandant al Forţelor Aliate din Nordul Africii şi pe timpul debarcării în Normandia (1944): 149

Moots, Helen – expertă în Direcţia pentru Transporturi şi Comunicaţii din Departamentul de Stat: 295

Moseley – expert în Departamentul de Stat: 318

Mosiu, Gheorghe – general, implicat în mişcarea de rezistenţă anticomunistă (1946): 391

Moskvitin, S. – general maior sovietic, comandantul Comandamentului Militar Sovietic din Bucureşti (1945): 46

Moss, G.H.B. – colonel, şef de stat major în Misiunea militară britanică din România: 30, 36

Müller, Florin – istoric: 376

Mundt – membru al Congresului american: 225

Murgescu, Ion – locotenent-colonel, comandant al lagărului Vapniarca, Transnistria: 377

Murphy, Robert – consilier politic în cadrul Misiunii militare americane din Germania: 360

N

Nanu. Frederic C. – ministru al României la Stockholm: 380

Neagu, Alexandru – ministru de Finanţe (I ianuarie 1943 – 1 aprilie 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

Negel, Dimitrie D. – mareşal al Palatului Regal, ministrul Agriculturii şi Domeniilor (23 august-3 noiembrie 1944) în guvernul Sănătescu: 190, 368, 373

Negulescu, Ion – general, ministru de Război (6 decembrie 1944 – 5 martie 1945) în guvernul Rădescu: 21, 367

Nemoianu, Petre – subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (4 iulie 1940 – 21 ianuarie 1941;

24 aprilie – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

Netta, Gheron – ministru de Finanţe (4 aprilie – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

Neuman – baron, industriaş evreu din România: 20 – 21, 75, 133, 185

Nicolaide – colonel, Şeful Comisiei de repatriere a prizonierilor români din Vest: 384

Nickels, Horace J. – expert în Direcţia pentru Transporturi şi Comunicaţii a Departamentului de Stat: 293 – 295, 298

Nicodim (1864 – 1948) – Patriarhal Bisericii Ortodoxe Române (1939 – 1948): 265, 351, 373

Nicolau, Gheorghe – profesor inginer, ministrul Asigurărilor Sociale (4 noiembrie 1944 – 29 noiembrie 1946) în guvernele Sănătescu, Rădescu şi Groza: 369

Nicolski, Alexandru – agent NKVD, anchetator comunist, ulterior general în Securitatea statului român: 382

Niculescu, Mihail – locotenent-colonel: 377

Niculescu-Buzeşti, Grigore (1908 – 1949) – ministru de Externe (23 august-3 noiembrie 1944) în guvernul Sănătescu, membru PNŢ: 255

Norstad, Lauris – general, comandant al Forţelor Aliate din Europa (din 1956): 10

O

O’Brien, Frank – corespondent american al „Associated Press” în România: 214 – 216, 237, 264, 337, 346

Oferiu, Simion – comisar general al guvernului Groza pentru legătura cu Comisia Aliată de Control: 113, 136 –

137, 139, 267, 288 – 289, 340

Offie – consilier politic al Departamentului de Stat în Italia: 111, 219, 318

Olivier, Lawrence (1907 – 1989) – actor englez: 318

Olteanu – funcţionară (dactilografă) în Misiunea militară americană din România, nepoată a lui Gavrilă Olteanu: 353

Olteanu, Gavril – avocat, comandant al batalionului de voluntari „Gărzile Iuliu Maniu”, lider al unei mişcări de rezistenţă anticomunistă din România (1946): 338, 389

Oromolu, Mihail (1867 – 1947) – avocat, om politic român, guvernator al Băncii Naţionale, fondator şi întâiul preşedinte al Societăţii „Amicii Statelor Unite”: 380

Ocşa, Alexandru – locotenent-colonel: 3, 7

Oteteleşanu, Enric (1885 – 1948) – subsecretar de stat la Ministerul Educaţiei Naţionale, Cultelor şi Artelor (27 ianuarie 1941 – 5 decembrie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 389

P

Page – secretar al ambasadorului american Averell Harriman: 277

Pană, Aurelian – subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (21 – 27 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 389

Pantazi, Constantin (1888 – 1958) – general, ministru al Apărării Naţionale (23 ianuarie 1942 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 326, 388, 389

Papanace, Constantin (1904 – 1984) – lider legionar, subsecretar de stat la Ministerul Finanţelor (14 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 388

Parker, John J. – judecător american în procesul de la

Nürnberg: 360

Patterson – ambasador al SUA în Iugoslavia: 219

Pauker, Ana (1893 – 1960) – lider comunist, membră a Biroului Politic al CC al PMR (1944 – 1952), ministru de Externe (1947 – 1952): 43, 45, 55, 230 – 232, 236, 256, 348, 361, 371, 378

Paul-Boncour, Joseph (1873 – 1972) – prim-ministru al Franţei. (18 decembrie 1932 – 28 ianuarie 1933): 76, 146, 147

Pavlov, Alexei Pavlovici – reprezentant politic al URSS în Comisia Aliată de Control din România: 32 – 34, 38, 45, 79, 95, 101, 112, 117, 129, 138, 148, 151, 162, 172, 179, 180

Pădure, Aristide – avocat, subprefect al judeţului Golta, Transnistria: 377

Păiş, Nicolae – contraamiral-adjutant; subsecretar de stat la Marină în guvernul Antonescu (aprilie 1941-februarie 1943): 389

Pătrăşcanu, Lucreţiu (1900 – 1954) – lider comunist, ministru de Justiţie (23 august 1944 – 15 aprilie 1948) în guvernele Sănătescu, Rădescu şi Groza: 17, 53, 122, 123, 170, 177, 179, 185, 217, 218, 231, 349, 354, 357, 362, 367, 386, 390

Pătrăşcoiu, Nicolae – colonel, comandant al unei unităţi operative la Odessa (1941): 377

Pella, Vespasian V. (1897 – 1952) – jurist, diplomat, ministru al României la Berna: 380

Penescu, Nicolae – ministru de Interne (4 noiembrie-5 decembrie 1944) în guvernul Sănătescu, secretar general al PNŢ: 359

Pepper – senator, membru în Comitetul pentru Relaţii

Externe al Senatului SUA: 235 – 240

Petra, Nicolae – subsecretar de stat la Ministerul Economiei Naţionale (14 septembrie 1940 – 26 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 389

Petrescu, Alexandru – colonel: 383

Petrescu, Constantin-Titel (1888-m?) – preşedinte al PSDR (1943 – 1946), ministru secretar de stat (23 august-3 noiembrie 1944), preşedinte al PSD Independent (mai 1946-martie 1948): 75, 126, 143, 170 – 171, 173 – 174, 176, 179, 237, 256, 309 – 310, 344, 348, 367, 371, 381, 387 – 388

Petrovicescu, Constantin – general, ministru de Interne (14 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 388

Petrovici, Ion (1882 – 1972) – filosof român, academician, ministru al Culturii Naţionale şi Cultelor (5 decembrie 1941 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 368, 389

Petrovski, Paul – căpitan, ofiţer interpret şi ajutor comandant cartier (Sinaia) în Misiunea militară americană din România: 26

Pliev, Issa Aleksandrovici (1903 – 1973) – general sovietic, comandant al unor trupe sovietice staţionate în România (Craiova): 363

Pop, Adrian – istoric: 373, 378

Popa, Vasile – maior: 3

Popescu, C. – general, director general al Siguranţei Statului în timpul guvernului Groza: 370

Popescu, Cezar – inginer, membru al Comisiei Romane pentru Aplicarea Armistiţiului: 368

Popescu, Cristodor – căpitan, comandant al lagărului

Vapniarca, Transnistria: 377

Popescu, Dumitru I. – general, ministru de Interne (21 – 27 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu: 388

Popescu, Nicolae – maior în Marele Stat Major: 370

Popescu, Stelian (1874 – 1954) – ziarist, magistrat, director al ziarului „Universul”: 378

Popp, Ghiţă (1884 – 1967) – secretar general al PNŢ (1940 – 1947), ministrul Cultelor şi Artelor (4 noiembrie 1944 – 28 februarie 1945) în guvernele Sănătescu şi Rădescu: 21

Popp, Vaier (Valeriu) (1892 – 1958) – avocat, fruntaş liberal, ministru şi deputat. Preşedinte al Comisiei interministeriale pentru relaţii cu Ungaria (1940): 21, 368

Porter, Ivor Forsith – maior, diplomat, secretar al Legaţiei Britanice în România: 16

Posniak, Edward – reprezentant în Direcţia de dezvoltare economică a Departamentului de Stat: 288

Potopeanu, Gheorghe (1889 – 1966) – general, guvernator al Transnistriei, ministru al Economiei Naţionale (27 ianuarie-27 mai 1941) în guvernul Ion Antonescu; ministru al Economiei Naţionale şi Finanţelor (23 august-13 octombrie 1944) în guvernul Sănătescu: 374

Prager, Gheorghe – şef al Grupei ofiţerilor de legătură de pe lângă Misiunea militară americană din România: 351

Pretorian, Septimiu – general, şef al Delegaţiei militare a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului: 368, 370

Protopopescu, Ion – subsecretar de stat la Ministerul Finanţelor, pentru Inventarierea Avuţiilor Naţionale (14 septembrie-24 octombrie 1940) în guvernul Ion Antonescu: 388

Prundeni, I. P. – ziarist: 378
O
Quinlan, Paul D. – istoric american: 374, 381, 382
R
Ralea, Mihai (1896 – 1960) – profesor universitar, ministru şi deputat naţional-ţărănist, ministru al României în SUA (1946 – 1948): 343, 347, 350, 352 – 353, 390
Rădăceanu, Lothar (1899 – 1955) – lider al PSDR, ministru al Muncii (4 noiembrie 1944 – 2 iunie 1952) în guvernele Sănătescu, Rădescu şi Groza: 213, 280, 344, 367 – 378, 390
Rădescu, Nicolae (1876 – 1953) – general de corp de armată, preşedinte (6 decembrie 1944 – 28 februarie 1945) al Consiliului de Miniştri: 17, 23, 31 – 33, 35 – 37, 40, 43, 44, 45 – 48, 50 – 51, 53 – 56, 60, 63 – 65, 68, 77, 100, 151, 173, 176, 189, 198 – 199, 205, 209 – 210, 239, 251, 253, 257, 327, 367 – 310, 373, 383, 391
Rădulescu, Ilie – ziarist: 378
Rădulescu, Savel (1895 – 1970) – diplomat român, preşedinte (20 noiembrie 1944 – 11 aprilie 1945) al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului: 30 – 32, 37, 40, 53 – 54, 71 – 72, 78 – 80, 84, 113, 116, 119, 171, 173, 181, 184, 239, 256, 261 – 262, 288 – 289, 368, 373
Rădulescu, Zoner Şerban – istoric: 371, 373
Răutu, Mihail – subsecretar de stat la Ministerul Comunicaţiilor (4 noiembrie 1944 – 5 martie 1945) în guvernul Rădescu: 21
Reber, Sam – expert în Departamentul de Stat: 318
Renner, Karl – şef al guvernului provizoriu (27 aprilie 1945 – 20 decembrie 1945) din Austria: 223 – 224
Reutersward, Patrik – ministru al Suediei în România:

Robertson – general, şef al Misiunii militare americane în Bulgaria (după generalul Crane): 339 – 340, 358

Rochetta – reprezentant al Portugaliei în România: 39, 164 – 165

Rockefeller, Nelson Aldrich (1908 – 1979) – guvernator al statului New York (1959 – 1973): 11

Romalo, Alexandru – ministrului României la Berlin (iulie-septembrie 1940): 23

Romniceanu, Mihail M. (1891-m?) – lider liberal, ministru de Finanţe (6 noiembrie 1944 – 5 martie 1945) în guvernele Sănătescu şi Rădescu. Ministru secretar de stat (7 ianuarie-29 noiembrie 1946), reprezentant al PNL în guvernul Groza: 26, 173, 283 – 284, 302, 316 – 317, 384, 386, 388

Roosevelt, Franklin Delano (1882 – 1945) – preşedinte al SUA (4 martie 1933 – 12 aprilie 1945). A participat la elaborarea Chartei Atlanticului (1941) şi la Conferinţele la nivel înalt de la Teheran (1943) şi Ialta (1945): 33, 94, 96, 121, 369, 376

Ross, Walters M. – locotenent-colonel, şef al Misiunii OSS în România (1945): 92, 105, 114

Rusescu, Radu – colonel, adjutant regal (1945): 370

Russell, Frances – expert în Direcţia pentru Transporturi şi Comunicaţii din Departamentul de Stat: 295

S

Salazar Antonio de Oliveira (1889 – 1970) – prim-ministru al Portugaliei (1932 – 1968): 380

Sănătescu, Constantin (1885 – 1947) – general de corp de armată, preşedinte (23 august 1944 – 5 decembrie

1945) al Consiliului de Miniştri: 137, 176, 284, 379

Schow – colonel, asistent în cadrul G-2 (Germania): 363

Schraer, Iosif – secretar general la Ministerul de Interne (1945), membru în Comisia interministerială pentru înfăptuirea reformei agrare din 1945: 256

Schuyler, Corlandt Van Rensselaer – general de brigadă, şef al Misiunii militare americane în România (21 noiembrie 1944 – 11 iunie 1947): *passim*

Schuyler, Wynona Coykendall – soţia generalului Schuyler, C.V.R: 300, 308, 313, 324, 351

Schuyler, Philip – fiul generalului Schuyler: 308

Scurtu, Ioan – istoric: 381, 383

Seişanu, Romulus (1884-m?) – ziarist şi publicist, redactor la ziarele „Adevărul" şi „Universul", deputat liberal: 378

Sencovici, Alexandra – reprezentanta Sindicatelor Unite în Consiliul FND (1945): 367

Sibert – general în Statul Major al Comandamentului american din Germania: 312, 318, 363

Sima, Horia (1908 – 1993) – conducător al Mişcării Legionare, ministru secretar de stat, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (14 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941). După 23 august 1944 a constituit un guvern român în exil (Viena): 326, 388

Sivess, P. – căpitan în Marina americană, comandantul Detaşamentului Constanţa: 358

Sofia de Essen – prinţesă: 221

Stalin, Iosif Vissarionovici (1879 – 1953) – lider comunist, secretar general al CC al PCUS (1922 – 1953). Unul dintre organizatorii coaliţiei antihitleriste, participant

la Conferinţele la nivel înalt de la Teheran (1943), Ialta (1945), Potsdam (1945). A condus un regim de dictatură comunistă, impunând regimuri comuniste în ţările din Estul Europei: 24, 121, 146, 149, 194, 251, 277, 298, 311, 321, 369, 371, 373

Stănescu – funcţionar la Misiunea militară americană din România: 336

Stettinius Jr., Edward Reilley (1900 – 1949) – secretar de stat (1944 – 1945): 121

Stevensson, Donald F. – vicemareşal al Aerului, şef al Misiunii militare engleze din România (1944 – 1947): 19, 24, 38 – 40, 64, 68, 70, 95, 100, 141, 152, 182, 189, 191, 193, 195, 202, 209, 214, 226, 233, 243, 245, 254, 279, 289, 304, 306 – 307, 321, 323 – 324

Stevenson, R.L. – colonel, ofiţer din unitatea americană G-1: 220

Stoenescu, Nicolae N. – general, ministru de Finanţe (27 ianuarie 1941 – 1 ianuarie 1943) în guvernul Ion Antonescu: 389

Stoica, Vasile (1899 – 1974) – diplomat român, secretar general al Biroului de Externe român, preşedinte al Societăţii „Prietenii Naţiunilor Unite”: 147, 172

Stoicescu – viceguvernator al Băncii Naţionale: 114, 125, 143, 158, 288 – 289

Stoilov, Simion (1887 – 1974) – reprezentant al Uniunii Patrioţilor în Consiliul FND (1945): 367

Strihan, Petre – subsecretar de Stat la Ministerul de Interne, pentru Administraţie (5 ianuarie 1942 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

Sturdza, Mihail – ministru de Externe (14 septembrie 1940 – 26 ianuarie 1941) în guvernul Ion Antonescu,

ministru de Externe în guvernul Horia Sima (1944 – 1945): 388

Suhalov, Evgheni – activist al PCUS (1945): 378

Susaikov, Ivan Zaharovici (1903 – 1962) – general-colonel sovietic, înlocuitor al preşedintelui Comisiei Aliate de Control din România: 52, 59 – 65, 70 – 71, 78 – 79, 90 – 92, 95 – 100, 102, 112, 117, 127 – 128, 136 – 138, 140, 148, 150 – 151, 153 – 156, 158, 160 – 163, 179 – 183, 185, 188 – 189, 191, 195 – 196, 204, 207, 211, 213 – 216, 218, 226, 228 – 230, 233, 239 – 240, 242 – 249, 252, 254 – 255, 257, 262 – 264, 266 – 268, 277, 279, 286 – 290, 294, 304, 306, 308, 319, 321, 323 – 324, 328 – 333, 336 – 337, 339 – 341, 346, 348, 357, 365 – 366, 372

Şuţu, Constantin – prinţ, mare latifundiar: 65, 82, 97, 122 – 123, 140, 142, 164, 235, 375

Şuţu, Ioana – prinţesă, reprezentantă în Crucea Roşie Română: 23, 82, 85 – 86, 142, 164, 235, 291

Ş

Şeicaru, Pamfil (1894 – 1980) – ziarist, avocat, director al ziarului „Curentul”: 378

Şerbescu, Sebastian – editor şi redactor al ziarului „Semnalul”: 115 – 116

Şova, Nicolae (1885 – 1966) – general, subsecretar de stat pentru Marină la Ministerul Apărării Naţionale (20 februarie 1943 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

Şteflea, Ilie (1887 – 1946) – general, fost şef al M. St. M. În perioada guvernării Ion Antonescu: 374

Ştirbei, Barbu (1872 – 1946) – prinţ, om politic, prim-ministru (1927): 50, 51, 53, 148, 159, 165 – 166, 170, 176 – 177, 237, 255

T

Tate – general de brigadă, adjunct al şefului de Stat Major al trupelor americane din Austria:

223, 318

Tătărescu, Gheorghe (1886 – 1957) – lider liberal, prim-ministru al României (1934 – 1937; 1939 – 1940), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru de Externe (6 martie 1945 – 5 noiembrie 1947) în guvernul Groza: 51, 54, 62, 73, 76, 84, 115, 123, 130, 172, 184, 191, 201, 210, 213, 254, 257, 259, 261, 263, 265 – 266, 269, 276 – 281, 283, 286, 302, 332, 337, 339, 347, 354, 357, 360, 371, 373, 386, 391 Teodorescu, Gheorghe – director general al PTT: 374

Thayer – locotenent-colonel, şef al Misiunii OSS în Iugoslavia şi Austria: 107, 273

Thomas, Judd M. – căpitan, membru al Misiunii militare americane din România: 312

Thompson – expert în Departamentul de Stat: 318

Tito, Iosif Broz (1892 – 1979) – mareşal, lider comunist, preşedinte al Consiliului de Miniştri al Iugoslaviei (1943 – 1963): 111, 157, 219, 258, 360

Tolbuhin, Fiodor Ivanovici (1894 – 1949) – mareşal sovietic, preşedinte al Comisiei Aliate de Control din România (din 6 iulie 1945): 157, 167, 305, 309, 312, 323 – 325, 332, 363

Tomescu, Petre – doctor, ministru al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale (27 ianuarie 1941 - 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 388

Towsend, Rex – reprezentant în Departamentul de Stat: 293

Trestioreanu, Constantin – general, comandant al

Diviziei 13 Infanterie în Campania din Est: 377

Troncotă, Cristian – istoric: 388

Truman, Harry S. (1884 – 1972) – preşedinte al SUA (12 aprilie 1945 – 20 ianuarie 1953): 106, 173, 177, 381

Tucker, Lyman B. – locotenent-colonel, ofiţer cu transmisiunile în Misiunea militară americană din România: 37, 210, 231, 282

Turov – colonel sovietic, şef al Secţiei livrări din Comisia Aliată de Control din România: 172 – 173

T

Tetu, Remus: 383

Tuţui, Gheorghe – istoric: 391

U

Unger, Leonard – expert în Direcţia pentru zonele eliberate din Departamentul de Stat: 298

V

Vaida-Voevod, Alexandru (1872 – 1950) – om politic român, fruntaş al PNŢ, prim-ministru (1919 – 1920; 1932 – 1933): 376

Vandenberg – general, şef al Serviciului de informaţii din Departamentul de Stat: 306 – 307, 311, 363, 389

Vasiliev – general-maior sovietic, şef de stat major al Misiunii militare sovietice din Comisia Aliată de Control din România: 19, 34, 38, 71

Vasiliu, Constantin (Piki) – general de corp de armată, subsecretar de stat pentru Poliţie şi Siguranţă la Ministerul de Interne (5 ianuarie 1942 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu, executat la 1 iunie 1946: 335, 368, 388

Vasiliu-Răşcanu, Constantin – general de corp de armată, ministru de Război (6 martie 1945 – 30 noiembrie

1946) în guvernul Groza: 141, 146, 148, 262, 370, 373, 385, 388

Vinogradov, Vladislav Petrovici (18991962) – general-locotenent sovietic, şef de Stat Major al Comisiei Aliate de Control din România: 16, 19, 25, 29 – 31, 36 – 48, 51 – 53, 71, 74, 76 – 79, 90 – 93, 95, 98 – 100, 112, 114 – 115, 117 – 118, 121 – 123, 127, 129 – 131, 148 – 151, 187, 195, 198, 210, 213, 228 – 230, 236 – 237, 240, 244, 250, 254 – 255, 258, 272, 280, 286 – 289, 305, 309, 312, 314, 316, 321, 323 – 324, 327 – 328, 330 – 331, 370

Vişoianu, Constantin (1897 – 1995) – diplomat, ministru de Externe (6 decembrie 1944 – 5 martie 1945) în guvernul Rădescu: 32, 48, 51, 145, 171, 177, 181, 239, 276, 288 – 289, 354 – 355, 368

Vizirescu, Pan – ziarist: 378

Vîşinski, Andrei Ianuarievici (1883 – 1954) – prim-locţiitor al comisarului poporului pentru Afaceri Externe al URSS (1940 – 1946); adjunct al ministrului Afacerilor Externe al URSS (1946 – 1949): 32, 48 – 52, 54 – 58, 61, 63, 66 – 67, 69, 170, 199, 236, 239, 250 – 251, 253, 274, 276, 278 – 279, 282 – 284, 297, 371 – 373, 385

Vlădescu, Olt – ofiţer special de legătură cu Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului: 136

Vlădescu-Răcoasa, Gheorghe – ministru pentru Minorităţi (4 noiembrie 1944 – 30 noiembrie 1946) în guvernele Sănătescu, Rădescu şi Groza: 78, 113 – 115, 231, 367, 369

Voiculescu, Constantin – general, guvernator al Basarabiei (1941 – 1943): 387

Voitec, Ştefan (1900 – 1984) – lider al PSD, ministrul Educaţiei Naţionale (4 noiembrie-27 decembrie 1947) în

guvernele Sănătescu şi Rădescu: 369, 381, 390

Voroşilov, Kliment Efremovici (1881 – 1969) – mareşal sovietic; vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al URSS (1946 – 1953): 211

Vulcănescu, Mircea (1904 – 1952) – poet, filosof, profesor universitar, subsecretar de stat la Finanţe (27 ianuarie 1941 – 23 august 1944) în guvernul Ion Antonescu: 389

W

Walker – colonel american din OPD: 296

Walstrom, Joe D. – reprezentant în Direcţia pentru Aviaţie a Departamentului de Stat: 294

Walters, R.P. – geolog, trimis al Departamentului de Stat în România: 34, 294

Waugh – colonel american, aflat în zona de ocupaţie sovietică (1945): 90

Weinreich – locotenent, reprezentant în Misiunea militară americană în România: 363

Whipple – expert agricol în Reprezentanţa diplomatică americană în România: 189

White – general, reprezentant în Statul Major al Misiunii militare americane în Germania: 363

Wilhelm al II-lea de Hohenzollern (18591941) – împărat al Germaniei (1888 – 1918): 221

Willcox, Henry Case – colonel, şef al Secţiei petrol şi mine în Misiunea militară americană din România: 34, 106, 289

Wilson – ambasador al SUA în Turcia: 270

Wisner, Frank – şef al Misiunii OSS în România şi Germania (1944 – 1945): 105, 222

Wright, Robert P. – expert în Direcţia de politică

comercială din Departamentul de Stat: 293, 298

Z

Zăroni, Romulus – ministrul Agriculturii şi Domeniilor (6 martie 1945 – 29 noiembrie 1946) în guvernul Groza: 382

Zilber, Helbert (Belu) – economist, director al Institutului de Conjunctură, reprezentant al delegaţiei române la Conferinţa de Pace de la Paris (1946 – 1947), comunist: 303

Zissu, Alexandru L. – reprezentant al Congresului Mondial Evreiesc: 238

Zwiedineck, Eugen – general, subsecretar de stat al Românizării, Colonizării şi Inventarului (2 mai 1941 – 1 ianuarie 1943) în guvernul Ion Antonescu: 289

Cuprins

Cuvânt către cititori
Notă biografică C.V.R. Schuyler
JURNAL – C.V.R. Schuyler…
Note
Listă de abrevieri
Indice de nume

Apariţie: 1997

Coperta IV

„Jurnalul generalului Schuyler este un document de o mare importanţă istorică. După cunoştinţele mele, niciun alt participant la tragicele evenimente din 1944 – 1947 nu a lăsat o descriere aşa amănunţită a ceea ce el a văzut. Dar pentru mine, ceea ce este cel mai impresionant în legătură cu acest *Jurnal* este claritatea cu care Schuyler a înţeles evenimentele”.

EDUARD MARK

„La cererea domnului Maniu am avut o lungă discuţie cu domnia-sa după-amiază. M-am dus să-l văd în casa unui prieten, în dormitor, deoarece stătea în pat de o săptămână şi mai bine cu o fractură la rotulă, suferită într-o căzătură. Dl Maniu mi-a relatat pe larg evenimentele din ultimele săptămâni. Consideră formarea actualului guvern ca pe o catastrofă de prim rang. A afirmat că România a devenit acum un stat satelit şi că viitoarea sa încorporare în URSS, este aproape o certitudine. Şi-a exprimat surprinderea şi dezamăgirea că Marea Britanie şi Statele Unite nu au sărit în ajutorul României şi susţine că, în absenţa unui oarecare sprijin din partea noastră, este inutil să mai încerce să continue să lupte. Dacă rămâne însă în opoziţie, se aşteaptă să-şi vadă colaboratorii ucişi sau deportaţi şi crede că el însuşi ar putea cădea victimă glonţului unui asasin. Spune că Brătianu a arătat deja că Partidul Naţional Liberal va încerca să se reorienteze spre o linie politică care ar putea fi favorabil primită de către ruşi şi că o parte din membrii propriului său partid insistă ca el să procedeze la fel. Este de părere că Statele Unite îi datorează o explicaţie pentru atitudinea avută, şi insistă ca

eu să încerc să aflu dacă avem de gând să stăm calmi deoparte şi să ne uităm cum este dată ţara pe mâna Rusiei sovietice. I-am spus că nu sunt încă în măsură să-i dau o astfel de informaţie, dar că probabil, în curând, ori eu ori dl Berry, o vom putea face. Este cu siguranţă un bătrân de excepţie, dar pare angajat într-o luptă fără de speranţă”.

ISBN 973 – 45 – 0176 – 3

C.V.R. SCHUYLER